Kavikulaguru
Kalidas Sanskrit University,
Ramtek, Dist. Nagpur (MS)

NAAC Accredited - A+

Annual Report
2023 - 2024

Dt. 01-04-2023 to 31-03-2024

KKSU... Marching ahead under the Visionary leadership of
Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi

Hon'ble VC Prof. Tripathi A warm Greeting to Hon'ble Governor of Maharashtra & Chancellor of university **Shri. Rameshji Bais** - 24.06.23

Twelfth Convocation Ceremony 06.03.24

Hon'ble Governor Shri Ramesh Bais delivering the speech

Inauguration of Jnaneshwar Bhavana & Dr. Kamalakar Totade Hall 19.01.24

Hon'ble Shri Nitinji Gadkari inaugurating the Jnaneshwar Bhavana & Dr. Kamalakar Totade Hall, Respected **Mrs Kanchantai Gadkari, Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi, Hon'ble VC Prof Shrinviasa Varakhedi & Hon'ble Former VC Prof Uma Vaidya & Hon'ble MLA Shri Ashish Jaiswal** were present

मा. श्री. रमेश बैस

महामहिम राज्यपाल
व
विश्वविद्यालयाचे मा. कुलपती
(१८.०२.२०२३ ते ३०.०७.२०२४)

मा. श्री. सी.पी.राधाकृष्णन्

महामहिम राज्यपाल
व
विश्वविद्यालयाचे मा. कुलपती
(३१.०७.२०२४ ते ११.०९.२०२५)

मा. श्री. आचार्य देवव्रत

महामहिम राज्यपाल
व
विश्वविद्यालयाचे मा. कुलपती
(१२.०९.२०२५ - .....)

चरैवेति चरैवेति...!

सत्र 2023–24 चा वार्षिक अहवाल आपल्यासमोर सादर करताना मला आनंद होत आहे. विश्वविद्यालयाने रजतमहोत्सव दिमाखदारपणे साजरा केला. विश्वविद्यालयाच्या रजत महोत्सवानिमित्ताने विविध प्रकारचे 100 हून अधिक कार्यक्रम संपन्न झाले. रजतोत्सवानिमित्ताने शैक्षणिक, संशोधन प्रगतीचा आलेख सादर करणे हे माझ्यासाठी अभिमानाचे आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगातर्फे विश्वविद्यालयाला श्रेणी दोन मध्ये स्थान देण्यात आले असून, त्या अंतर्गत नियमातंर्गत स्वायत्तता विद्यापीठाला काही बाबतीत प्राप्त झाली आहे. याशिवाय सिंगापूरच्या अरबिंदो फाउंडेशनद्वारे विद्यापीठाला सर्वोत्तम अभ्यासक्रमांकरिता द प्रोग्रेस ग्लोबल ॲवॉर्ड 2023 प्राप्त झाला आहे. तसेच इंडिया टुडे या प्रतिष्ठानाद्वारे केलेल्या सर्वेक्षणातून संस्कृत विद्यापीठांमधून दुसरे आणि सर्व विद्यापीठांमध्ये 39 वे स्थान विश्वविद्यालयाने प्राप्त केले आहे, हे साभिमान नमूद करतो.

राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 नुसार सर्व अभ्यासक्रम तयार करण्यात आले असून, त्याची अंमलबजावणी सर्व स्तरांवर झाली आहे. या सत्रापासून बीसीए अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला असू त्याला भारतीय तंत्रविज्ञान परिषदेची आणि राज्यशासनाची मान्यता मिळाली आहे. सर्व शैक्षणिक विभागांचे अंकेक्षण पूर्ण झाले आहे. याशिवाय आंतरराष्ट्रीय स्तरावर नेपाळ संस्कृत विद्यापीठाशी सामंजस्य करार करण्यात आला आहे.

विद्यापीठाला या वर्षात 6 नवे संशोधन प्रकल्प प्राप्त झाले आहेत. विद्यापीठाद्वारे भारतीय भाषा समितीच्या संयुक्त विद्यमाने अनुवाद कार्यशाळा आणि ध्येय वाक्य कार्यशाळा यांचे आयोजन करण्यात आले होते. विविध परिषदा, सेमिनार, कार्यशाळा, प्राध्यापक प्रशिक्षण कार्यशाळा आणि विविध कार्यक्रमांकरिता विविध राष्ट्रीय संस्थांद्वारे 52 लाख निधी प्राप्त झाला आहे.

विद्यापीठाचे गेल्या 10 वर्षांचे एजी ऑडिट पूर्ण झाले असून, 2023–24 या वर्षात विद्यापीठाला विविध पायाभूत सुविधांसाठी राज्यशासनाद्वारे जवळपास 70 कोटी प्राप्त झाले आहेत. तसेच संशोधक छात्रांसाठी विशेष छात्रावास आणि दीक्षांत समारोहासाठी विशेष सभागृहाचे उद्घाटन करण्यात आले.

विश्वविद्यालयाचे रत्नागिरी उपकेंद्र विविध नवनवीन अभ्यासक्रमांचे परिचालन, सामंजस्य करार , विविध कार्यक्रम, सेमिनार, परिषदा आणि प्राध्यापक प्रशिक्षण वर्ग याद्वारे आपला कार्यविस्तार वृद्धिंगत करीत आहे. विश्वविद्यालयाच्या मुक्त व दूरस्थ केंद्राद्वारे 38 अभ्यासक्रमांचे परिचालन केले जाते आज देशभरातील विद्यार्थी या केंद्राद्वारे विविध अभ्यासक्रमांचे अध्ययन करीत आहे.

विश्वविद्यालयाच्या विकासात मोलाचे योगदान देणारे सर्वच प्राध्यापक, कर्मयोगी आणि विद्यार्थी हे राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विविध पुरस्कार, प्रशंसा प्राप्त करीत असतात. हा विश्वविद्यालयाचा गौरव आम्हाला सतत चरैवेति चरैवेति ची प्रेरणा देत असतो.

प्रो. हरेराम त्रिपाठी

कुलगुरू

विश्वविद्यालयगीतम्

शतशतकोटिशरत्पर्यन्तम्
प्रवहतात् संस्कृतमन्दाकिनी ।।धृ।।

सिन्धु-शुतुद्री-सरस्वतीनाम्
तटे ऋषीणां ध्यानपराणाम्
होमधूमपावितलोकानाम्
अत्रिभृगूणां छन्दोवाणी ।।१।।
प्रवहतात् .....

वाल्मीकिमुनि-व्यासविरचिता
रामकृष्णयोः पावन-गाथा
अखण्डदीपो भगवद्गीता
कर्मयोगसंदेशवाहिनी ।।२।।
प्रवहतात् .....

राष्ट्रैक्यस्य च महती स्फूर्तिः
विना संस्कृतं नैव संस्कृतिः
पुष्टिं तुष्टिं समावहन्ती
इह परत्र कल्याणकारिणी ।।३।।
प्रवहतात् .....

रचयिता - महाकवि डॉ. ग. बा. पळसुले

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक

राष्ट्रीय मूल्यांकन व प्रत्यायन परिषद् (नॅक) द्वारा

A+ श्रेणी प्राप्त

वार्षिक अहवाल

2023 –24

(अहवाल कालावधी – दि. 01 एप्रिल 2023 ते 31 मार्च 2024)

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University

Ramtek Office : Administrative Building, Mouda Rd., Ramtek 441 106, Dist. Nagpur (M.S.)

Nagpur Office : N.I.T. Sankul, 5th & 6th Floor, Near Morbhavan, Sitabuldi, Nagpur-440012 (M.S.)

Ramtek : (O) Ph.No. : (07114) 256476 Fax : (07114) 255549

Nagpur : (O) Ph.No. : (07114) 2560992 Fax : (07114) 2560992

Website : www.kksanskrituni.digitaluniversity.ac

Email :registrar@kksu.org

कविकुलगुरू–कालिदास–संस्कृत–विश्वविद्यालयः, रामटेकम्

वार्षिक अहवाल

ANNUAL REPORT

(2023-2024)

Editor in Chief : Hon'ble Vice-Chancellor,
Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Committee

Prof. Harekrushna Agasti	-	Chairperson
Dr. Amol Mandekar	-	Member
Dr. Aashish J.	-	Member
Dr. Renuka Bokare	-	Member Secretary
Dr. Shweta Sharma	-	Special Invitee
Ms. Shrivarda Malge	-	Special Invitee

Published by : **Registrar**
Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Copyright @ KKSU

Coverpage - Paper 250 gsm

Inner Page - Maplitho 70 gsm / Art Paper 120 gsm

Size - A4

Printed at : M/s.

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University
Ramtek Office : Administrative Building, Mouda Rd., Ramtek 441 106, Dist. Nagpur (M.S.)
Nagpur Office : N.I.T. Sankul, 5th & 6th Floor, Near Morbhavan, Sitabuldi, Nagpur-440012 (M.S.)
Ramtek : (O) Ph.No. : (07114) 256476 Fax : (07114) 255549
Nagpur : (O) Ph.No. : (07114) 2560992 Fax : (07114) 2560992
Website : www.kksanskrituni.digitaluniversity.ac
Email :registrar@kksu.org

अनुक्रमणिका

	पृष्ठ क्रमांक मराठी	इंग्रजी
• **मा. कुलगुरू यांचे मनोगत**		
• **विश्वविद्यालयाविषयी.....**	**5**	
• **व्यवस्थापन परिषद् सदस्यांची यादी**	**7**	
• **विद्वत्परिषद् सदस्यांची यादी**	**9**	
• **विभागनिहाय अहवाल**		
○ वेद तथा व्याकरण विभाग	13	161
○ संस्कृत भाषा तथा साहित्य विभाग	24	175
○ भारतीय दर्शन विभाग	32	184
○ वेदांग ज्योतिष विभाग	38	190
○ शिक्षणशास्त्र विभाग	49	201
○ प.पु.गोळवलकरगुरूजी शैक्षणिक परिसर	53	204
○ अभिनवभारती वारंगा परिसर	57	209
○ रत्नागिरी उपकेन्द्र	68	221
○ मुक्ताध्ययनपीठम्	76	231
○ शिक्षण महाविद्यालय	82	238
○ संगणक विज्ञान विभाग	85	242
○ सामाजिक विज्ञान विभाग	87	246
○ लोकप्रशासन विभाग	88	248
• **विस्तार सेवा अहवाल**		
○ विस्तार सेवा मंडळ	89	
○ राष्ट्रीय सेवा योजना	94	250
○ छात्र कल्याण	101	259
○ आउटरिच कक्ष	111	270
○ भरतमुनी ललितकला केन्द्र	115	273
○ महिला कक्ष आणि अंतर्गत तक्रार समिती	117	
○ सांख्यिकी विभाग	118	275
• **प्रशासकीय अहवाल**		
○ आस्थापना विभाग	119	276
○ सामान्य प्रशासन विभाग	123	280
○ विद्यापीठ विकास व नियोजन मंडळ	125	282
○ विद्या विभाग	129	287
○ महाविद्यालय विभाग	138	298
○ वित्त विभाग	139	299
○ अभियांत्रिकी विभाग	140	300
○ ग्रंथालय	143	303
○ प्रकाशन विभाग	156	316
○ जनसंपर्क कक्ष	158	316
• **विश्वविद्यालयातील विशेष उपक्रम आणि उपलब्धी**		**319**

संस्कृतविषयी.....

संस्कृत ही भारताच्या अनमोल ठेवा असणाऱ्या प्राचीन ज्ञानभांडाराच्या ज्ञानप्राप्तीची एकमेव व म्हणूनच अतिशय महत्त्वपूर्ण भाषा आहे. संस्कृत म्हणजे ज्ञानवारसा संक्रमित, संरक्षित व संवर्धित करणारी भाषा! . प्राचीन काळीही नालंदा, तक्षशिला, विक्रमशिला अशी नावाजलेली विद्यापीठे भारतात होती. या विद्यापीठांद्वारेच पाणिनी, पतंजली, कौटिल्य यांच्यासारखे स्वतःच्या बुद्धिमत्तेच्या, ग्रंथकर्तृत्वाच्या जोरावर चिरायु कीर्ती मिळवणारे विद्वान निर्माण झाले. हा अभिमानास्पद व तेजोमय ज्ञानवारसा जतन व वृद्धिंगत करण्यासाठी संस्कृत भाषेचे अध्ययन करणे अनिवार्य आहे. म्हणूनच संपूर्ण भारतात संस्कृतचा प्रचार, प्रसार व्हावा याकरिता एकूण 15 संस्कृत विश्वविद्यालये कार्यरत आहेत.

भारतातील संस्कृत विश्वविद्यालये

- संपूर्णानंद संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी (उत्तरप्रदेश)
- श्री जगन्नाथ संस्कृत विश्वविद्यालय, पुरी (ओरिसा)
- राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय, तिरुपती (आंध्र प्रदेश)
- **कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक (महाराष्ट्र)**
- श्री शंकराचार्य संस्कृत विश्वविद्यालय, कालडी (केरळ)
- लालबहादूर शास्त्री संस्कृत विश्वविद्यालय, नवी दिल्ली
- कामेश्वर संस्कृत विश्वविद्यालय, दरभंगा (बिहार)
- केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय, नवी दिल्ली
- जगद्गुरू रामानंद आचार्य संस्कृत विश्वविद्यालय, जयपूर (राजस्थान)
- सोमनाथ संस्कृत विश्वविद्यालय, (गुजरात)
- महर्षी पाणिनी संस्कृत विश्वविद्यालय, उज्जैन(मध्यप्रदेश)
- उत्तराखंड संस्कृत विश्वविद्यालय, हरिद्वार(उत्तराखंड)
- कर्नाटक संस्कृत विद्यापीठ, बंगलोर (कर्नाटक)
- कुमार भास्कर वर्मा संस्कृत व प्राचीन शिक्षा विद्यापीठ, नालबारी (आसाम)
- वेंकटश्वर वैदिक विद्यापीठ, तिरुपती (आंध्रप्रदेश)
- महर्षि वाल्मिकी संस्कृत विश्वविद्यालय, कैथाल (हरियाणा)
- कोलकत्ता संस्कृत विश्वविद्यालय, कोलकत्ता (पश्चिम बंगाल)

***

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक

महाराष्ट्र शासनाने दि. 18 सप्टेंबर 1997 रोजी नागपूर जिल्हयातील रामटेक येथे महाकवी कालिदासाच्या चिरस्मरणार्थ कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाची स्थापना केली. महाकवी कालिदासाच्या अभिधानाने स्थापन झालेले हे महाराष्ट्रातील एकमेव संस्कृत विश्वविद्यालय असून या विश्वविद्यालयाला महाराष्ट्र व गोवा येथील शैक्षणिक संस्थांना संलग्नीकरण देण्याचा अधिकार आहे.

The Government of Maharashtra took up the issue and appointed a committee comprising of Sanskrit scholors and other educationists. On the basis of the report of the committee the State Government established the Sanskrit University at Ramtek and named it as Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. The University was established on 18th September 1997. The place Ramtek, which is a township in Nagpur district, was selected because it is connected to the name of great poet of the world Kavikulaguru Kalidas. This is the only Sanskrit University in Maharashtra. This university has right to give affiliation to other Educational Institutes within Maharashtra & Goa.

***

संकाय व शैक्षणिक विभाग

Sankayas (Faculties) & Teaching Departments

विभागांची यादी – अधिसूचना क्र – ककासंवि/विद्या/२०२२/९२, दि. २८.०७.२०२२ नुसार

अ. क्र.	संकाय	विभाग		
१	वेद विद्या संकाय	वेद आणि वैदिक विज्ञान विभाग	व्याकरण विभाग	————
२	संस्कृत तथा संस्कृतेत्तर भाषा संकाय	संस्कृत भाषा तथा साहित्य विभाग	आधुनिक भाषा विभाग	पाली प्राकृत आणि इतर भारतीय भाषा विभाग
३	भारतीय धर्म तत्वज्ञान संस्कृती संकाय	भारतीय दर्शन विभाग	योग विज्ञान आणि समग्र आरोग्य विभाग	————
४	प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र संकाय	वेदांग ज्योतिष विभाग	प्राचीन भारतीय वास्तुकला विभाग	संगणक विज्ञान विभाग
५	शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विज्ञाशाखा संकाय	शिक्षणशास्त्र विभाग	वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभाग	————

S.N.	Faculties	Department		
1	Faculty of Vedic Studies	Department of Veda & Vedic Science	Department of Vyakarana	--------
2	Faculty of Sanskrit and Other Languages	Department of Sanskrit Language and Literature	Department of Modern Language	Department of Pali, Prakrit and Indian Languages
3	Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture	Department of Bhartiya Darshana	Department of Yogic Sceince and Holistic Health	--------
4	Faculty of Ancient Indian Science and Humanities	Department of Vedanga Jyotish	Department of Ancient Indian Architecture	Department of Computer Science
5	Facult of Education and Other Branches of Learning	Department of Education	Department of Commerce & Management	--------

* * *

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Management Council (2023-2024)

Sr		Details	Name of the Person	Position
01	**25(2)(i)**	Kulaguru–Adhyaksha	**Prof. Hareram Tripathi** Hon'ble Vice-Chancellor KKSU, Ramtek	Chairman
02	**25(2)(ii)**	Sama-Kulaguru-Sadasya	Vacant	Ex-officio Member
03	**25(2)(iii)**	One Adhishthata as prescribed by Statutes	**Prof. Kavita Holey** Department of Sanskrit Sahitya, KKSU, Ramtek	Member
04	**25(2)(iv)**	One Person nominated by the Kuladhipati preferably from amongst the members of the Sanskrit SthayiSamiti of the Government of Maharashtra.	**Prof.Amba Kulkarni** Department of Sanskrit Studies University of Hyderabad	Member
05	**25(2)(v)**	One member of the Maharashtra Legislative Assembly to be nominated by the Speaker of the Maharashtra Legislative Assembly.	**Shri. Sameer Meghe** MLA	Member
06	**25(2)(vi)**	One member of the MLC to be nominated by the chairman of the MLC	**Shri. Sudhakar Adabale** MLC	Member
07	**25(2)(vii)**	The Secretary, Higher Education or his nominee not below the rank of Deputy Secretary	**Principle Secretary** Higher Education	Member
08	**25(2)(viii)**	The Director of Higher Education or his nominee not below the rank of Joint Director of Higher Education	**Director,** Higher Education, Pune	Member
09	**25(2)(ix)**	One Head of the University Department as prescribed by statutes	**Prof. Parag Joshi** Sanskrit And Sanskrit Literature, KKSU, Ramtek	Member
10	**25(2)(x)**	One Head of a college, institute, or Pathashala as prescribed by statutes.	**Dr. Bhau Dandade, (I/C),** Principal, CISFA College, Nagpur	Member
11	**25(2)(xi)**	One teacher from the University Departments as Prescribed by statutes.	**Prof. Lalita Joshi,** Department of Education, KKSU, Ramtek	Member

12	**25(2)(xii)**	One teacher who is not principal from amongst the teacher of the affiliated colleges and recognised institutions with ten year teaching experience as prescribed by statutes.	Vacant	Member
13	**25(2)(xiii)**	One Adhyaksha of Adhyayan Mandala as prescribed by statutes	**Prof. Dinkar Marathe,** Dean, Faculty of Ancient Indian Science and Humanities, KKSU, Ramtek	Member
14	**25(2)(xiv)**	One member of the Vidvat Parishad nominated by the Kulaguru	**Prof. Madhusudan Penna** Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture, KKSU, Ramtek	Member
15	**25(2)(xv)**	Sanchalaka – Niyojana-Vikasa Mandala	**Dr. Prasad Gokhale** (I/C), BPD, KKSU, Ramtek	Ex-officio Member
16	**25(3)**	Kulasachiva – Secretary	**Prof. Krushkumar Pandey,** KKSU, Ramtek	Ex-officio Member
17	**25(4)**	Vitta-Lekha Adhikari	**Prof. Kavita Holey** Finance Officer,KKSU, Ramtek	Permanent Invitees
18	**25(4)**	Pariksha Niyantraka	**Dr. Jaywant Chaudhari, (I/C)** Controllar of Examination KKSU, Ramtek	Permanent Invitees

*** * ***

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek
Academic Council (2023-24)

Sr. No.	Clause	Provisions	Name of the members
1	27 (2) (a)	The *Kulaguru*– Chairman	Prof Madhusudan Penna (10-06-2022 to 06-06-2023) Prof. Hareram Tripathi (from 07.06.2023 onwards)
2	27 (2) (b)	The *Sama-Kulguru*	--
3	27 (2) (c)	The *Adhishthatas* of the *Sankayas*:	
		1. *Faculty of Vedic Studies*	Prof. Harekrushna Agasti
		2. *Faculty of Sanskrit and other Languages*	Prof. Kavita Holey
		3. Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture	Prof. Madhusudan Penna
		4. Faculty of Ancient Indian Sciences & Humanities	Prof. Krishnakumar Pandey
		5. Faculty of Education and other Branches of Learning	Prof. Lalita Chandratre
4	27 (2) (d)	The *Adhyakshas* of the *Adhyayan Mandalas*:	
		1. Adhoc Board of Studies for Veda	Dr. Jaywant Choudhari
		2. Adhoc Board of Studies for Vyakarana	Prof. Harekrushna Agasti
		3. Adhoc Board of Studies for Sanskrit Language and Literature	Prof. Kavita Holey
		4. Adhoc Board of Studies for Pali Prakrit and other Classical Languages & Literature	Dr. Rajendra C. Jain
		5. Adhoc Board of Studies for Modern Languages and Literature	Prof. Parag Joshi
		6. Adhoc Board of Studies for Kirtanshastra	Dr. Dinesh Rasal
		7. Adhoc Board of Studies for *Darshanashastra*	Prof. Kalapini Agasti
		8. Adhoc Board of Studies for Yoga and Alternative Therapies	Prof. KalapiniAgasti
		9. Adhoc Board of Studies for Visual Arts	Dr. Bhau Dandade
		10. Adhoc Board of Studies for Performing Arts	Dr. Sandhya Purecha
		11. Adhoc Board of Studies for Vedang Jyotish and Vastushastra	Dr. Dinakar Marathe
		12. Adhoc Board of Studies for Psychology	Dr. Sai Susarla
		13. Adhoc Board of Studies for Computer Science and Application	Dr. Vilas Mahatme
		14. Adhoc Board of Studies for Traditional Indian Sciences	Prof. Prasad Gokhale
		15. Adhoc Board of Studies for Administrative Services	Prof. Harekrushna Agasti

Sr. No.	Clause	Provisions	Name of the members
		16. Adhoc Board of Studies for Education	Prof. Kirti Sadar
		17. Adhoc Board of Studies for Hospitality Studies &Travel & Tourism	Dr. Urvashi Yashraoy
		18. Adhoc Board of Studies for Library & Information Science	Dr. Deepak Kapade
		19. Adhoc Board of Studies for Commerce & Business Administration	Dr. Shrinivas Manekar
		20. Adhoc Board of Studies for Social Science and Social work	Dr. Gopichand Nimbarte
		21. Adhoc Board of Studies for Journalism Media & Communication	Dr. Rakhi Tiwari
		22. Adhoc Board of Studies for Skill Oriented Program	Dr. Amol Mandekar
	27 (2) (e)	The *Sanchalaka* of the *Vistar Seva Mandal*	Prof. Krushnakumar Pandey
	27 (2) (f)	One principal each of the conducted or affiliated colleges, institutions or *pathashalas* to be nominated by rotation.	Dr. Sikander Manware
	27 (2) (g)	One professor from amongst the professors in the university departments or institutions, nominated by the *Kulaguru*	Dr. Dharmendra Turkar
	27 (2) (h)	One teacher representing each faculty to be coopted by the *Vidvat-Parishad* from amongst the teachers having not less than 10 years teaching experience, other than Principals of colleges, Heads of university departments and Heads of recognized institutions.	1) Dr. Rajshree Meshram 2) Prof. Prasad Gokhale
	27 (2) (i)	One head of an academic services unit of the university, nominated by the *Kulaguru.*	Dr. Rajshree Meshram
	27 (2) (j)	Two scholars nominated by the *Kuladhipati*from amongst the Sanskrit institution in the State.	1. Prof. Prasad Joshi
			2. Prof. Mahavir Agrawal
	27 (2) (k)	Two eminent Sanskrit scholars nominated by the *Kulaguru*	Dr. Manmohan Upadhyaya Dr. Lalitkumar Tripathi
	27 (2) (l)	The Director of Higher Education, Maharashtra State or his nominee not below the rank of Joint Director, Higher Education or his nominee.	Dr. Santosh Chavan
	27 (2) (m)	Honorary Sanskrit Organizer, if any, of the Government of Maharashtra	Vacant
	27 (3)	The *Kulasachiva* shall act as the Secretary.	Prof. Krushnakumar Pandey

* * *

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Board of Planning and Development

Committee Member List (2023-24)

Sr. No.		Members Name	Position
1	Kulaguru-Adhyaksha	**Prof. Hareram Tripathi,** Hon'ble Vice-Chancellor.	Chairperson
2	Sama-Kulaguru if any (The Pro-Kulaguru)	----	Member
3	One Dean of Faculty, nominated by the Vidvat Parishad	**Dr. Madhusudan Penna,** Dean, Faculty of Bharatiya Dharma, Tattvajanana tatha Sanskrit Sankay, KKSU, Ramtek	Member
4	One Head or Director from amongst the Heads or Directors of the University Institutions or departments, not below the rank of Professor and who is not a Dean nominated by Vidvat Parishad.	**Dr. Dinakar Marathe,** HoD, Vedanga Jyotisha Department, KKSU, Ramtek.	Member
5	One teacher imparting post-graduate instruction having not less than sixteen years of teaching experience, nominated by Kulaguru.	**Dr. Kavita Holey,** Professor, Faculty of Sanskrit and other Languages, KKSU, Ramtek.	Member
6	One teacher imparting under-graduate institution having not less than sixteen year of teaching experience, nominated by Vyavasthapana Parishad.	**Dr. Parag Joshi,** HoD, Department of Adhunik Bhasha, KKSU, Ramtek.	Member
7	One principal of an affiliated College of Sanskrit, nominated by the Vyavasthapana Parishad from among the principal who are members of the Vidvat Parishad.	**Dr. Rajashri Meshram,** Principal, Kalidas University's B.Ed. College, Ramtek.	Member
8	One principal of an affiliated professional College nominated by Kulaguru.	**Dr. Sandhya Purecha,** Principal, Sarfojiraje Bhosale Research Centre, Dadar, Mumbai.	Member
9	Two experts, co-opted by the Board from amongst the Heads of National and State Level research institutions.	**Dr. C. G. Vijayakumar,** Vice-chancellor, Maharshi Panini Sanskrit Evam Vaidik University, Ujjain.	Member
10		**Dr. Sacchidanand Mishra ,** Member, ICPR, New Delhi.	Member
11	Sanchalaka of Niyojana-Vikasa Mandala-Member Secretary.	**Dr. Prasad Gokhale,** Director (I/c), B.P.D., Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek.	Member Secretary

* * *

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Board of Examination

Sr. No	Name	Position
01	**Prof. Hareram Tripathi** Ho'Vice Chancellor Kavikulaguru Kalidas Sanskrit Vishwavidyalay, Ramtek	Chairman
02	**Dr. Madhusudan Penna** Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy & Culture Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
03	**Dr. Krishnakumar Pandey** Dean, Faculty of Ancient Indian Science and Humanities Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
04	**Dr. Lalita Chandratre** Dean, Faculty of Education and Sankirna Vidya shakha Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
05	**Prof. Kavita Holey** Dean, Faculty of Sanskrit Tatha Sanskritetar Bhasha sankay Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
06	**Prof. Harekrishna Agasti** Dean, Faculty of Vedvidya sankay Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
07	**Prof. Rajeshree Meshram**, Principal Kalidas College of Education Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
08	**Prof. Prasad Gokhale**, Vedang Jyotish Department Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek	Member
09	**Hon'ble Joint Director** (Higher Education) Nagpur Division, Nagpur	Member
10	**Dr. Jywant Choudhari** Controller of Examination	Secretary

* * *

वेद तथा व्याकरण विभाग

स्थापना – वर्ष 2000

संकाय – वेदविद्या संकाय

अभ्यासक्रम – एम्. ए., एम्. फिल्., पीएच्.डी. शास्त्री, आचार्य तथा विद्यावारिधी इ. (वैदिक साहित्य, व्याकरणशास्त्र)

अधिष्ठाता – डॉ. हरेकृष्ण अगस्ती, प्राध्यापक

विभाग प्रमुख – डॉ. हरेकृष्ण अगस्ती, प्राध्यापक

सहायक प्राध्यापक – डॉ. शिवराम भट्ट (लिनवर), डॉ. जयवंत चौधरी, प्रा. अमित भार्गव, डॉ. सुकांत प्रामाणिक, डॉ. पंकज भोई

पीएच्.डी कार्यरत विद्यार्थी संख्या – 08

उद्देश –

- प्राचीन वैदिक साहित्याचे अध्ययन–अध्यापन व संशोधन करणे.
- आधुनिक विज्ञान वा अन्य शाखांशी वैदिक साहित्याचे आंतरविद्याशाखीय अध्ययन व संशोधन करणे.
- वेदांगांचे अध्ययन व संशोधन करणे.
- व्याकरणशास्त्राचे पारंपरिक गुरूकुल पद्धतीने अध्यापन व संशोधन करणे.
- शास्त्रांचे संरक्षण, संवर्धन व नवीन पिढीत संक्रमण करणे.
- संस्कृत संभाषण शिबिरांच्या माध्यमातून संस्कृत भाषेचा प्रचार, प्रसार करणे.

संशोधन कार्यविषयक ध्येये –

- नव्य आणि प्राचीन व्याकरणावर आधारित संशोधनास प्रोत्साहन देणे.
- संस्कृत व्याकरणाच्या दुर्मीळ हस्तलिखितांचे विद्यावारिधी पदवीसाठी संशोधन करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित करणे.
- विभागातील प्राध्यापकांचे महद् संशोधन प्रकल्पासाठी योगदान.
- गुणवत्तापूर्ण संशोधनासाठी तज्ज्ञ विद्वज्जनांची व्याख्याने पीएच्.डी संशोधनासाठी आयोजित करणे.
- व्याकरणाचे शास्त्रीय ग्रंथ ई–पुस्तक स्वरूपात उपलब्ध करवून देणे.
- आंतरविद्याशाखीय संशोधनास प्रोत्साहन देणे.
- वर्तमानयुगातील गरजा लक्षात घेवून संशोधनक्षेत्रातील अद्ययावत ज्ञान प्राप्त व्हावे या उद्देशाने संशोधक छात्रांसाठी राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदांचे आयोजन करणे.

वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग

—: वेद तथा वैदिक विज्ञान विभागाद्वारे २०२३ —२४ मध्ये घेण्यात आलेले कार्यक्रम यज्ञांचे विवरण :—

१. गुरुपौर्णिमा :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०३/०७/२०२३**
सहभागी :— **२५ विद्यार्थी व शिक्षक**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे दि. ०३ जुलै २०२४ रोजी **गुरुपौर्णिमेनिमित्त व्यासपूजन यज्ञाचे आयोजन** करण्यात आले होते. सदर यज्ञ पूजन विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरु, प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या हस्ते करण्यात आले. या यज्ञाकरिता विश्वविद्यालयातील मा. कुलसचिव, डॉ. रामचंद्र जोशी, प्रो. प्रसाद गोखले, प्रो. पराग जोशी, डॉ. राघवेंद्र भट्ट, डॉ. सचिन द्विवेदी, डॉ. राकेश रोशन, प्रा. पंकज भोई, डॉ. राजेंद्र मेश्राम, डॉ. आशिष जे, डॉ. किंजल गोर्फाड, डॉ. श्वेता शर्मा, डॉ. श्रीनीवास जे व वेद विभागप्रमुख, डॉ. जयवंत चौधरी प्रामुख्याने उपस्थित होते. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन डॉ. अमित भार्गव, डॉ. निशांत मिश्रा व वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले.

२. आयुष्य याग :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०१ ऑगस्ट २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे दि. ०१/०८/२०२३ रोजी विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू, प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या जन्मदिवसानिमित्त आयुष्य प्राप्ती साठी विविध देवतांचा पूजन व यज्ञ करण्यात आले. या यज्ञात वेदांचा निर्माण, पूजन सामग्री संकलन, स्वस्तिवाचन इ., दिग्रक्षण, प्रधान संकल्प, गणेश अंबिका पूजन, नवमग्रह: इ. देवतांचा पूजन, कलश इ. पूजन, प्रधानदेव पूजा, आचार्य ऋत्विक पूजा, कुंड पूजा, कुश—कंडिका या सर्व देवतांचे वैदिक मंत्रांनी पूजन करण्यात आले. या यज्ञाकरिता विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू, प्रो. हरेराम त्रिपाठी, मा. कुलसचिव, प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रो. कविता होले, प्रो. प्रसाद गोखले. प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, प्रो. प्रसाद गोखले, प्रो. पराग जोशी, डॉ. जयवंत चौधरी प्रामुख्याने उपस्थित होते. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन डॉ. अमित भार्गव, प्रा. निशांत मिश्रा व वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले.

३. मृत्युंजय याग:—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०९ ऑगस्ट २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

दि. ०३ ऑगस्ट २०२३ रोजी विद्यापीठाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरात जातवेदसी यज्ञशाळेत शास्त्रविद्यागुरुकुलम् वेद वैदिक विज्ञान विभागातर्फे मृत्युंजय याग आयोजन सकाळी ९ ते १०.३० वाजता

करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, रूद्रपूजन, कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर महामृत्युंजय मन्त्र द्वारा हवन करण्यात आले. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन डॉ. अमित भार्गव, प्रा. निशांत मिश्रा व वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले.

४. श्रावणी उपाकर्म :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **३० ऑगस्ट २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे श्रावण पौर्णिमा निमित्त श्रावणी उपाकर्मचे आयोजन करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात वसतिगृहातील सर्व विद्यार्थ्यांना वेदोक्त पद्धतीने प्रायश्चित संकल्प स्वस्तिवाचन द्वारे पुष्प अर्पण करून कार्यक्रमाची सुरुवात झाली, त्यानंतर दशविधीस्नान व पितृर्पण, सूर्योपासना, सप्तर्षी पूजा झाली. वेद विभागाचे प्राध्यापक अमित भार्गव व श्री निशान्त मिश्र यांच्या मार्गदर्शनाखाली उपरोक्त कार्यक्रम संपन्न झाला. कार्यक्रमात समस्त गुरुकुल प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

५. गणपती याग :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **३१ ऑगस्ट २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

३१/०८/२०२३ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे गणपती याग चे आयोजन सकाळी ९ ते १०.३० वाजता करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर गणेशाथर्वशीर्ष द्वारा हवन करण्यात आले. उपरोक्त कार्यक्रमास वेदविद्या संकाय प्रमुख, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती व विद्यार्थी उपस्थित होते.

६. गणपती उत्सव :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरात वेद वैदिक विज्ञान विभाग द्वारे गणेश उत्सव निमित्त मुर्ती प्रतिष्ठापण यज्ञाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाची सुरुवात गणेश मुर्तीच्या प्रतिष्ठापनेने झाली, मा. कुलगुरूंच्या अध्यक्षतेखाली गणेश मुर्तीचे अभिषेक करण्यात आले. दररोज सकाळी १० वाजता व सायंकाळी ७ वाजता श्रीगणेशाची आरतीचे कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. उपरोक्त गणेश उत्सव कार्यक्रमाचे अर्हणा समन्वयक वेदविज्ञान विभागाचे प्राध्यापक डॉ. अमित भार्गव यांनी आयोजित केलेल्या उपरोक्त कार्यक्रमात मा. कुलगुरु व समस्त विद्यार्थी उपस्थित होते.

७. लक्ष्मीयाग :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **०७/०९/२०२२**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

दि. ०७/०९/२०२२ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे श्रीलक्ष्मीयाग चे आयोजन सकाळी ९ ते ११ या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, लक्ष्मीपूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन व श्रीसूक्त द्वारा हवन करण्यात आले. कार्यक्रमाची पूर्णाहुति विश्वविद्यालयचे मा. संचालक, बीपीडी, प्रो. प्रसाद गोखले व वेदविभाग प्रमुख डॉ. जयवन्त चौधरी यांनी केली. उपरोक्त कार्यक्रमात वेद विभागाचे प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

८. श्रीसूर्ययाग :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **१५/११/२०२३**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

१५/११/२०२३ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे श्रीसूर्ययाग आयोजन सकाळी ८ ते १० या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, सूर्यपूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर सूर्यसूक्त द्वारा हवन करण्यात आले. उपरोक्त कार्यक्रमात वेद विभागाचे प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

९. श्रीसरस्वती याग (मकर संक्रान्ति):—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **१५/०१/२०२४**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

१५/०१/२०२४ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे श्रीसरस्वतीयाग आयोजन सकाळी ८ ते १० या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, सरस्वतीपूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर सरस्वतीसूक्त द्वारा हवन करण्यात आले. उपरोक्त कार्यक्रमात वेद विभागाचे प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

१०. वास्तु शान्ती :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **सव. डॉ. कमलाकर तोतडे सभागृह, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **१९/०१/२०२४**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

१९/०१/२०२४ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे सव. डॉ. कमलाकर तोतडे सभागृह नवनिर्मित सभागृह उद्घाटन समारोह निमित्त वास्तु शान्ती यज्ञ चे आयोजन सकाळी ७ ते १२ या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त

कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, वास्तुपूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर वैदिकमन्त्रां द्वारा, हवन करण्यात आले. उपरोक्त यज्ञाकरिता विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू, प्रो. हरेराम त्रिपाठी तथा समस्त संकाय प्रमुख, विभाग प्रमुख प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन वेद विभागाचे प्राध्यापक डॉ. अमित भार्गव, डॉ. अश्विनी शुक्ला, प्रा. निशांत मिश्रा (गुरुकुल), प्रा. निशांत मिश्रा (वेद विभाग) तसेच वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले.

११. राम मन्दिर प्राण प्रतिष्ठा (रामयाग) :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **२२/०१/२०२४**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

१०/०२/२०२३ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे रामयाग आयोजन सकाळी ८ ते १० या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, रामपूजन, कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर श्रीसूक्त द्वारा हवन करण्यात आले. कार्यक्रमाची पूर्णाहुति मा. कुलगुरू व वेदविभाग प्रमुख डॉ जयवन्त चौधरी यांनी केली. उपरोक्त यज्ञ करिता वेद विभागाचे प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

१२. सारस्वतव्याख्यानमाला :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **शास्त्रार्थशाला, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **३०/०१/२०२४**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरात दि. ३०/०१/२०२४ रोजी वेद तथा वैदिक विज्ञान विभागद्वारे सारस्वतव्याख्यानमाला चे आयोजन करण्यात आले होते. व्याख्यानालेच्या अध्यक्षस्थानी विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू, प्रो. हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. व्याख्यानमालेकरिता विशेष वक्ता म्हणून श्री लाल बहादूर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयातील वेद विभागाचे माजी विभागप्रमुख प्रा. रामराज उपाध्याय उपस्थित होते. प्रा. रामराज उपाध्याय यांचे वैदिक जीवने कल्पसूत्रस्य श्रवतम् या विषयावर विशेष व्याख्यान झाले. वक्त्यांनी सांगितले की, वैदिक साहित्यात वेदांगोला विशेष महत्त्व आहे. आणि वेदांमध्ये वर्णन केलेल्या श्रौत–स्मार्त यागांच्या ज्ञानासाठी आणि कार्यक्षमतेसाठी, वेदांमधील कल्पाचा अभ्यास करणे अत्यंत आवश्यक आहे. कल्पाचे चार प्रकार आहेत. १. श्रौतसूत्रम्, २. गृह्यसूत्रम्, ३. धर्मसूत्रम् ४. शुल्बसूत्रम् अनुक्रमे वरील सर्व प्रकारांचे सविस्तर वर्णन व्याख्यानात करण्यात आले, तसेच त्यांनी स्पष्ट केले की, मानवी जीवनातील चारही प्रयत्न साध्य करण्यासाठी कल्पातील यज्ञपद्धतीने सर्व प्रकारचे संकल्प केले पाहिजेत. मानवी जीवन पूर्ण होऊ शकते. उपरोक्त व्याख्यानमालाकरिता मा. संचालक, शैक्षणिक परिसर, रामटेक, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती तसेच डॉ. के. रा. जोशीजींचा मुलगा, मुलगी आणि इतर कुटुंबीय पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. व्याख्यान कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन शास्त्रविद्यागुरुकुलमचे प्राध्यापक डॉ. अमित भार्गव यांनी केले. उपरोक्त व्याख्यानमालाकरिता उपस्थित सर्व प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांचे आभार शास्त्रविद्यागुरुकुलमचे प्राध्यापक श्री. निशांत मिश्रा यांनी मानले. व्याख्यानमालेकरिता सर्व गुरुकुल प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

१३. श्रीसरस्वतीयाग :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **१४/०२/२०२४**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

१४/०२/२०२४ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे वसंतपंचमी च्या स्मरणार्थ श्रीसरस्वतीयाग चे आयोजन सकाळी ८ ते १० या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, सरस्वतीपूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर सरस्वतीसूक्त द्वारा हवन करण्यात आले. उपरोक्त यज्ञ करिता वेद विभागाचे प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

१४. महाशिवरात्रि रुद्रअभिषेक :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०८/०३/२०२४**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

दि. ०८/०३/२०२४ रोजी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे महाशिवरात्रि निमित्त रुद्रभिषेक चे आयोजन सकाळी ९ ते १० या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, शिवपूजन, दूग्धाभिषेक वैदिकमन्त्रां द्वारा करण्यात आले. उपरोक्त यज्ञ करिता वेद विभागाचे प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

१५. दिक्षांत समारोह च्या निमित्याने सरस्वती याग :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**
ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०६/०३/२०२४**
सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे दि. ०६/०३/२०२४ रोजी दिक्षांत समारोह निमित्त सरस्वतीयाग चे आयोजन सकाळी ९ ते १० या वेळेत करण्यात आले होते. उपरोक्त कार्यक्रमात सर्वप्रथम स्वस्तिवाचनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करून पूजा क्रमाने प्रधानसंकल्प, श्रीगणपती पूजन, कलश पूजन, सरस्वतीपूजन, नंतर कुशकंडिका, कुंड पूजन, अग्निस्थापन, त्यानंतर वैदिकमन्त्रां द्वारा, हवन करण्यात आले. उपरोक्त यज्ञामध्ये पुर्णाहूती करिता मा. कुलगुरू, प्रो. हरेराम त्रिपाठी, मा. परिक्षा नियंत्रक, डॉ. जयवन्त चौधरी, मा. कुलसचिव तथा मा. अधिष्ठता, प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र संकाय, प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, मा. अधिष्ठाता, वेदविद्या संकाय, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, मा. अधिष्ठता, भारतीय धर्म तत्वज्ञान तथा संस्कृती संकाय, प्रो. मधुसूदन पेन्ना, मा. अधिष्ठता, शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विद्याशाखा संकाय, प्रो. ललिता चंद्रात्रे, मा. अधिष्ठता, संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषा संकाय, प्रो. कविता होले प्रामुख्याने उपस्थित होते. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन वेद विभागाचे प्राध्यापक डॉ. अमित भार्गव, डॉ. अश्विनी शुक्ला, प्रा. निशांत मिश्रा (गुरुकुल्), प्रा. निशांत मिश्रा (वेद विभाग) तसेच वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले.

१६. श्रीरामयाग (श्रीरामनवमी) :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **१७/०४/२०२४**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे दि. १७/०४/२०२४ रोजी सकाळी ८ ते ९ या वेळेत श्रीराम यागाचे आयोजन करण्यात आले होते. रामनवमी उत्सवानिमित्त मानवतेच्या कल्याणासाठी विद्यापीठाच्या अधिक विकासासाठी या यज्ञात क्रमाने स्वस्तिवाचन, दिगर्क्षण, प्रधान संकल्प, गणपती पूजा, वरुण पूजा, प्रधान देवपूजा, कुंड पूजा, कुषकंडिका आणि देवतांना नैवेद्य अर्पण केला जातो. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन वेद विभागाचे प्राध्यापक डॉ. अमित भार्गव, डॉ. अश्विनी शुक्ला, प्रा. निशांत मिश्रा (गुरुकुल्), प्रा. निशांत मिश्रा (वेद विभाग) तसेच वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले. पूजेच्या शेवटी सर्व प्राध्यापकांनी व विद्यार्थ्यांनी पूर्णाहुती अर्पण केली.

१७. हनुमंत याग (हनुमान जयंती) :—

विभाग :— **वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग**

ठिकाण :— **जातवेदसी यज्ञशाळा, परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि.,रामटेक**

दिनांक :— **२३/०४/२०२४**

सहभागी :— **विद्यार्थी व प्राध्यापक गण**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी गुरुकुलम् परिसरातील जातवेदसी यज्ञशाळेमध्ये वेदवैदिक विज्ञान विभाग द्वारे दि. २३/०४/२०२४ रोजी सकाळी हनुमान जयंती निमित्त श्री हनुमान यागाचे आयोजन करण्यात आले होते. या यज्ञामध्ये स्वस्तिवाचन, दिग्रक्षण, प्रधान संकल्प, गणपती पूजा, वरुण पूजा, प्रधान देवपूजा, आचार्य ऋत्विक पूजा, कुंड पूजा, कुशकंडिका आणि आह्वान केलेल्या देवांना नैवेद्य अर्पण केले. या यज्ञाच्या उपस्थित सर्व विद्यार्थी व प्राध्यापकांनी हनुमान चालीसाचे वाचन करुन यज्ञ मध्ये पुर्णाहूती अर्पण केली. यज्ञ वैदिक मंत्रांचे वाचन वेद विभागाचे प्राध्यापक डॉ. अमित भार्गव, डॉ. अश्विनी शुक्ला, प्रा. निशांत मिश्रा (गुरुकुल), प्रा. निशांत मिश्रा (वेद विभाग) तसेच वेद विभागाचे विद्यार्थी यांनी केले.

* * *

व्याकरण विभाग

—: व्याकरण विभागाद्वारे वर्ष २०२३—२४ मध्ये घेण्यात आलेले कार्यक्रम व स्पर्धांचे विवरण :—

१. संस्कृत महोत्सव २०२३ — शब्दरूपकण्ठपाठस्पर्धा

विभाग : — व्याकरण विभाग
ठिकाण :— शास्त्रार्थशाला, क. का. सं. वि., रामटेक
दिनांक :— २६/०८/२०२३
सहभागी :— २० विद्यार्थी

दि. २६/०८/२०२३ रोजी संस्कृत महोत्सव २०२३ संस्कृत सप्ताह अन्तर्गत व्याकरण विभाग द्वारे शब्दरूपकण्ठपाठस्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेचे आयोजन मा. कुलगुरु, प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. शब्दरूपकण्ठपाठस्पर्धांचे परीक्षण डॉ. सचिन द्विवेदी, सहा.प्रा. शास्त्रविद्यागुरुकुलम् यांनी केले स्पर्धेमध्ये प्राक्शास्त्री, शास्त्री व आचार्य या सर्व अभ्यासक्रमातील एकूण २० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. स्पर्धेमध्ये उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची नावे खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	नाव	वर्ग	विभाग	प्राप्त क्रमांक
१.	अथर्व भारद्वाज	शास्त्री तृतीय वर्ष	व्याकरण विभाग	प्रथम क्रमांक
२.	वेदश्री कुलकर्णी	शास्त्री तृतीय वर्ष	व्याकरण विभाग	द्वितीय क्रमांक
३.	लोकेश प्रधान	शास्त्री प्रथम वर्ष	व्याकरण विभाग	तृतीय क्रमांक

स्पर्धेमध्ये उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना ग्रंथ व पेन पारितोषिक स्वरूपात देऊन त्यांच्या सत्कार करण्यात आला. तसेच स्पर्धेमध्ये उत्तीर्ण व सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र देण्यात आले. स्पर्धेचे नियोजन डॉ. जयवन्त चौधरी, सहा. प्राध्यापक, व्याकरण विभाग यांनी केले. स्पर्धेच्या यशस्वीतेकरिता डॉ. सुकान्त प्रामाणिक व प्रा. पंकज भोई यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

२. संस्कृत महोत्सव २०२३ — धातुरूपकण्ठपाठस्पर्धा

विभाग :— व्याकरण विभाग
ठिकाण :— क. का. सं. वि., रामटेक
दिनांक :— २६,२७/०८/२०२३
सहभागी :— १५ विद्यार्थी

दि. २६,२७/०८/२०२३ रोजी संस्कृत महोत्सव २०२३ संस्कृत सप्ताह अंतर्गत व्याकरण विभागा द्वारे धातुरूपकण्ठपाठस्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेचे आयोजन मा. कुलगुरु, प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. धातुरूपकण्ठपाठस्पर्धेचे परीक्षण डॉ. राकेश रौशन, सहा. प्रा. साहित्य विभाग यांनी केले. उपस्थित होते. स्पर्धेमध्ये प्राक्शास्त्री, शास्त्री व आचार्य या सर्व अभ्यासक्रमातील एकूण १५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. स्पर्धेमध्ये उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची नावे खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	नाव	वर्ग	विभाग	प्राप्त क्रमांक
१.	वेदश्री कुलकर्णी	शास्त्री तृतीय वर्ष	व्याकरण विभाग	प्रथम क्रमांक
२.	अथर्व भारद्वाज	शास्त्री तृतीय वर्ष	व्याकरण विभाग	द्वितीय क्रमांक
३.	नूपुर कुलकर्णी	शास्त्री द्वितीय वर्ष	व्याकरण विभाग	तृतीय क्रमांक

स्पर्धेमध्ये उत्तीण विद्यार्थ्यांना ग्रंथ व पेन पारितोषिक स्वरूपात देऊन त्यांच्या सत्कार करण्यात करण्यात आला. तसेच स्पर्धेमध्ये उत्तीर्ण व सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र देण्यात आले. स्पर्धेचे नियोजन डॉ. जयवंत चौधरी, सहा.

प्राध्यापक, व्याकरण विभाग यांनी केले. स्पर्धेच्या यशस्वीतेकरिता डॉ. सुकान्त प्रामाणिक व प्रा. पंकज भोई यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

३. संस्कृत महोत्सव २०२३ – संस्कृत संभाषण शिबीर

विभाग :– व्याकरण विभाग
ठिकाण :– क.का.सं.वि. रामटेक
दिनांक :– २२/०८/२०२३ ते ३१/०८/२०२३
सहभागी :– ७० कर्मचारी

दि. २२/०८/२०२३ ते ३१/०८/२०२३ संस्कृत महोत्सव २०२३ संस्कृत सप्ताह अंतर्गत व्याकरण विभागाद्वारे १० दिवसीय संस्कृत संभाषण शिबीर चे आयोजन करण्यात आले होते. संस्कृत संभाषण शिबीराचे उद्घाटन प्रो. कविता होले, मा. विभागप्रमुख, साहित्य विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आले. उद्घाटन सत्रात मुख्य अतिथि म्हणून प्रो. प्रसाद गोखले व सारस्वत अतिथी डॉ. दीपक कापडे उपस्थित होते. उद्घाटन सत्राचे प्रास्ताविक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, मा. विभागप्रमुख, व्याकरण विभाग यांनी केले. तसेच उद्घाटन सत्राच्या अध्यक्ष प्रो. कविता होले यांनी विश्वविद्यालयातील संस्कृतेतर प्राध्यापक व कर्मचारी यांना १० दिवसीय संस्कृत संभाषण शिबीरात सहभागी होण्याकरिता आपल्या उद्बोधन भाषाणातून प्रेरित केले. उद्घाटन सत्रात उपस्थित सर्व अतिथी, प्राध्यापक व कर्मचारी यांचे आभार डॉ. जयवंत चौधरी यांनी मानले. उद्घाटन सत्राच्या यशस्वीतेकरिता व्याकरण विभागाचे प्राध्यापक डॉ. सुकान्त प्रामाणिक व प्रा. पंकज भोई यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

१० दिवसीय संस्कृत संभाषण शिबीरामध्ये विश्वविद्यालयाच्या एकूण ७० संस्कृतेतर शिक्षक व कर्मचाऱ्यांनी सहभाग घेतला तसेच सर्व सहभागी शिक्षक व कर्मचाऱ्यांना सहभाग प्रमाणपत्र देण्यात आले.

४. सरल संस्कृत पुस्तक प्रदर्शनी

विभाग :– व्याकरण विभाग व संस्कृत भारती, रामटेक
ठिकाण :– क. का. सं. वि., रामटेक
दिनांक :– ०२/०९/२०२३
सहभागी :– १०० कर्मचारी व विद्यार्थी

संस्कृत महोत्सव २०२३ संस्कृत सप्ताह अंतर्गत, दि. ०२ सप्टेंबर, २०२३ रोजी, व्याकरण विभाग व संस्कृत भारती, रामटेकद्वारे सरल संस्कृत पुस्तक विक्री–केंद्राचे आयोजन करण्यात आले होते. या उपक्रमातील विद्यार्थी व कर्मचाऱ्यांची संस्कृत बद्दल आवड लक्षात घेऊन संस्कृत भारतीच्या व्याकरणाशी संबंधित काही सोप्या पुस्तकांचा आणि संस्कृत भारतीच्या सरलमानक संस्कृत पुस्तकांचा स्टॉल लावण्यात आला होता. यामध्ये विद्यापीठातील विद्यार्थी, कर्मचारी आणि शिक्षकांनी उत्साहाने सुमारे २०००/– रुपयांची पुस्तके खरेदी केली. विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांचे हित लक्षात घेऊन या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. सकाळी १०:३० ते सायंकाळी ०५:३० या वेळेत झालेल्या या उपक्रमात सुमारे १०० पुस्तकांची विक्री झाली व हा कार्यक्रम यशस्वीरीत्या पार पडला.

५. राष्ट्रिय शास्त्रार्थ सभा

विभाग :– व्याकरण विभाग
ठिकाण :– ऑनलाईन
दिनांक :– ०४/०९/२०२३
सहभागी :– ६० कर्मचारी व विद्यार्थी

संस्कृत महोत्सव २०२३ संस्कृत सप्ताह अन्तर्गत, दि. ०४ सप्टेंबर, २०२३ वेदविद्या संकाय द्वारे राष्ट्रिय शास्त्रार्थ सभा आयोजित करण्यात आली होती. या सभेचे अध्यक्ष म्हणून मा.कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सारस्वत अतिथी म्हणून प्रो. मधुसूदन पेन्ना, मा. अधिष्ठाता, भारतीय संस्कृती धर्म तत्वज्ञान संकाय उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, मा.संकाय प्रमुख, वेदविद्या संकाय यांनी केले. या कार्यक्रमात विविध क्षेत्रातील

चार अभ्यासकांना व्याख्याने सादर करण्यासाठी आमंत्रित करण्यात आले होते. कार्यक्रमात मुद्देनहल्ली कॅम्पसचे प्रसिद्ध विद्वान व सहाय्यक शिक्षक आचार्य शंभूनाथ भट्ट यांनी "लः कर्मणि च भावे चाकर्मकेभ्यः" या विषयावर अभ्यासपूर्ण व्याख्यान सादर केले. त्यानंतर राजीव गांधी परीसर, शृंगेरी येथील रिसर्च स्कॉलर नरसिंग गणेश भट्ट यांनी "इको गुणवृद्धि" या विषयावर व्याख्यान सादर केले. रामकृष्ण मिशन विवेकानंद कॉलेज, चेन्नई येथील आचार्य गुरुप्रसाद यांनी "असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गे" या विषयावर व्याख्यान सादर केले. त्यानंतर आदर्श कॉलेज, मुंबईचे आचार्य कार्तिक भागवत यांनी "अधिकरणकारकम्" या विषयावर व्याख्यान सादर केले. कार्यक्रमाला विद्यापीठातील सुमारे ६० शिक्षक व विद्यार्थी प्रेक्षक म्हणून उपस्थित होते.

६. राष्ट्रीय गणित दिवस

विभाग :— व्याकरण विभाग
ठिकाण :— क. का. सं. वि., रामटेक
दिनांक :— २२/१२/२०२३
सहभागी :— १५० कर्मचारी व विद्यार्थी

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या व्याकरण विभागद्वारे दि. २२/१२/२०२३ रोजी राष्ट्रीय गणित दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांचा भारतीय गणितीय ज्ञानाच्या विकास या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या व्याख्यान उद्घाटन कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलसचिव, प्रो. कृष्णकुमार पांडेय उपस्थित होते. उद्घाटन कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रो. हरेकृष्ण अस्ती यांनी केले. व्याख्यानाकरिता गणित विषयतज्ञ मा. शेफाली जोशी, नागपूर यांना निमंत्रित केले होते. त्यांनी आपल्या व्याख्यानातून सांगितले की, गणित दिवस म्हणजे संख्या आणि गणनेचे महत्त्व आणि सौंदर्य यांचा उत्सव. विज्ञान, अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान यासारख्या क्षेत्रात क्रांती घडवून आणणाऱ्या गणितज्ञांनी इतिहासात केलेल्या विलक्षण योगदानाची कबूली देण्याचा हा दिवस आहे. या विशेष दिवसाचा उद्देश लोकांना गणिताच्या सामर्थ्याचे कौतुक करण्यासाठी आणि आपल्या दैनंदिन जीवनात त्याची मूलभूत भूमिका समजून घेण्यासाठी प्रेरित करणे आहे. तसेच त्यांनी तयार करुन आणलेल्या पीपीटी च्या माध्यमाने विद्यार्थ्यांना गणिताविषयी माहिती दिली.

व्याख्यानामध्ये उपस्थित सर्वांचे आभार प्रदर्शन डॉ. जयवंत चौधरी यांनी केले. या व्याख्यानासाठी विद्यापीठातील सर्व विद्यार्थी व शिक्षक उपस्थित होते.

७. सारस्वतव्याख्यानमाला

विभाग :— व्याकरण विभाग
ठिकाण :— प्रज्ञाभारती, शास्त्रार्थशाला, शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
विषय :— शाब्दबोधप्रक्रिया
दिनांक :— १७/०१/२०२४
सहभागी :— ६० विद्यार्थी

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या व्याकरण विभागद्वारे दि. १७/०१/२०२४ रोजी मा. कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या अध्यक्षतेखाली सारस्वत व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, मा. अधिष्ठता, वेदविद्यासंकाय यांनी केले. व्याख्यानासाठी श्री लाल बहादूर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयाचे आचार्य रामसल्लाहि द्विवेदी प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. तसेच डॉ. जयवंत चौधरी, वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग, डॉ. अमित भार्गव, डॉ. सुकांत प्रामाणिक, डॉ. अश्विनी शुक्ला, प्रा. पंकज भोई व प्रा. निशांत मिश्र आदि प्राध्यापक गण प्रामुख्याने उपस्थित होते. आचार्य रामसल्लाही द्विवेदी यांनी शाब्दबोध प्रक्रिया या विषयांवर विविध ग्रंथांचे स्वरूप अतिशय सोप्या भाषेत स्पष्ट केले, त्यांनी विद्यार्थ्यांना वेद व्याकरण संबंधीत नूतन विषयांची माहिती दिली. या व्याख्यानमालेत सर्व विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

८. एक दिवसीय सरलमानक संस्कृत कार्यशाला

विभाग :— व्याकरणविभाग:
ठिकाण :— क.का.सं.वि. रामटेक
दिनांक :— १०/०२/२०२४
सहभागी :— ६० विद्यार्थी

भारतीय भाषा समिती आणि व्याकरण विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संस्कृत भाषेच्या सुलभीकरणासाठी एक दिवसीय सरलमानक संस्कृत कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. ही कार्यशाळा १०/०२/२४ रोजी सकाळी १०.३० ते सायंकाळी ५:३० या वेळेत घेण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक मा. कुलसचिव प्रो.कृष्णकुमार पांडे होते. या कार्यक्रमाचे समन्वयक वेदविद्यासंकाय प्रमुख प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती होते. कार्यक्रमाचे विशेष व्याख्याते उत्तर प्रदेशराज्याचे संस्कृत भारतीचे शिक्षण प्रमुख कौशल किशोर तिवारी, व नागपूर येथील संस्कृत विदुषी डॉ.नंदा पुरी. संस्कृत भाषा शिकवण्यासाठी हा उपक्रम अतिशय उपयुक्त ठरला, सर्व विद्यार्थ्यांनी या उपक्रमाचा लाभ घेतला.

* * *

संस्कृत भाषा तथा साहित्य विभाग

स्थापना – वर्ष 2000

संकाय – संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषा संकाय

अभ्यासक्रम – 1 आगम संस्कृत, 2 आगम प्राकृत, 3 बी.ए. संस्कृत विशारद, 4 शास्त्री, 5 आचार्य, 6 एम्. ए., 7 एम्. फिल्., 8 विद्यावारिधी, 9 पीएच्. डी., 10 डी. लिट्. इ.

अधिष्ठाता – प्रो. डॉ. कविता होले

विभाग प्रमुख – प्रो. डॉ. कविता होले

प्राध्यापक – डॉ. पराग जोशी,

सहायक प्राध्यापक – डॉ. राजेंद्र जैन

पीएच्.डी कार्यरत विद्यार्थी संख्या – 22

उद्देश –

- प्राचीन संस्कृत साहित्य, भाषा यांचे अध्यापन, संशोधन
- आंतरविद्या शाखीय व तौलनिक अध्यापन, संशोधनास प्रोत्साहन
- संस्कृत भाषा जनसामान्यांपर्यंत, संस्कृतानुरागींना सहज आत्मसात करता यावी यासाठी विशेष आगम, विशारद इ. अभ्यासक्रमांचे अध्यापन
- संस्कृतसह अन्य प्राचीन भाषा प्राकृत, पाली इ. भाषांचे अभ्यासक्रम जिज्ञासूंना उपलब्ध करवून देणे.
- संस्कृतसह जर्मन, फ्रेंच इ. विदेशी भाषांचे पदविका अभ्यासक्रम चालविणे.

संशोधन कार्यविषयक ध्येये –

- समकालीन संस्कृत साहित्य आणि साहित्यशास्त्र
- आंतरविद्याशाखीय संशोधन
- मार्गदर्शकांसह संशोधकांचे संशोधन लेख प्रकाशित करणे
- संशोधक विद्यार्थ्यांकरिता एकदिवसीय रिसर्च मीट दर दोन महिन्यांनी आयोजित करणे

संस्कृत भाषा तथा साहित्य विभाग

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक येथे पदव्युत्तर संस्कृतभाषा व साहित्य विभागातर्फे घेण्यात आलेल्या विविध कार्यक्रमांचा तसेच विभागातर्फे राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांचा संक्षिप्त अहवाल पुढीलप्रमाणे आहे.

१. कालिदास दिन समारोह (व्याख्यान) –

आषाढाच्या प्रथम दिवशी संस्कृतभाषा व साहित्य विभागातर्फे व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. दरवर्षी कालिदास दिन साजरा करण्यात येतो. यावर्षी सुद्धा सोमवार दि १९.०६.२०२३ रोजी कालिदास दिन साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला सकाळी १०.०० वाजता मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी विद्यापीठ परिसरातील महाकवी कालिदास यांच्या पुतळ्याला पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली वाहिली. कुलसचिव व वित्त विभाग अधिकारी मा. डॉ. रामचंद्र जोशी यावेळी उपस्थित होते.

त्यानंतर संस्कृत भाषा व साहित्य विभागाचे **प्रो. पराग जोशी** यांचे **'कविकुलगुरु कालिदास'** या विषयावर विशिष्ट व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. मा कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी कार्यक्रमाचे अध्यक्षपद भूषविले. तसेच, संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषा संकायाच्या अधिष्ठाता मा. प्रो. कविता होले यांनी प्रास्ताविक केले. विश्वविद्यालयाचे सर्व संकायप्रमुख, सर्व विभागप्रमुख तसेच सर्व प्राध्यापक आणि कर्मचारी या वेळी उपस्थित होते. डॉ. राजेंद्र जैन यांनी मान्यवरांचे आभार व्यक्त केले. शांतिमंत्राने कार्यक्रमाची सांगता झाली.

दुपारी विद्यार्थ्यांना रामटेक येथील कालिदास स्मारकावर नेऊन त्यांच्याकडून मेघदूताचा पाठ करून घेतला. त्याठिकाणी विभागातील सर्व प्राध्यापक आणि कर्मचारी तसेच इतर प्राध्यापक सुद्धा उपस्थित होते.

२. गुरुपौर्णिमा कार्यक्रम –

कविकुलगुरु–कालिदास–संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक तसेच वारंगा परिसर येथे दि. ०३.०७.२०२३ रोजी गुरुपौर्णिमेनिमित्त कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी रामटेक येथे पारंपरिक विद्यार्थ्यांनी तसेच, गुरुकुल अध्यापकांनी मांगलिक यज्ञाचे आयोजन केले. वर्णेकर सभागृहात विभागीय सर्व विद्यार्थ्यांनी अध्यापकांना आमंत्रित करून गुरुपदी आसनस्थ करून त्यांचा यथोचित सन्मान व कौतुक केले. कार्यक्रमात प्रो. कविता होले अधिष्ठाता संस्कृत–संस्कृतेतर भाषा संकाय तसेच संस्कृतभाषा–साहित्य विभागप्रमुख क.का.सं.वि., रामटेक यांची विशेषोपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे संचालन, प्रास्तविक व ऋणनिर्देश विभागातील एम.ए. अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थिनींनी केले. आदरणीय प्रो. कविता होले यांनी गुरुसेवा, मोक्ष, ज्ञानप्राप्ती या विषयावर मार्गदर्शनपर विचार प्रस्तुत केले. गुरुशिष्यांच्या नात्यावर सुद्धा प्रकाश टाकला.

३. पंचदिवसीय MOOC's कार्यशाळा

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या स्वयम्, संस्कृत भाषा व साहित्य विभाग आणि पालि–प्राकृत–भारतीय भाषा विभाग क. का. सं. वि. रामटेक यांच्या संयुक्त विद्यमाने २५ ऑगस्ट २०२३ ते २९ ऑगस्ट २०२३ या कालावधीत पंचदिवसीय MOOCs कार्यशाळेचे आयोजन केले होते. श्री. भा. वर्णेकर सभागृहात दि. २५ ऑगस्ट २०२३ रोजी सकाळी ११.०० वाजता मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या अध्यक्षतेत या कार्यशाळेचे उद्घाटन झाले. प्रो. सच्चिदानंद मिश्र हे मुख्य अतिथी, श्री. श्रीश देवपुजारी, संस्कृत भारती, दिल्ली, हे सारस्वत अतिथी म्हणून उपस्थित होते. तसेच मंदार भानुशे, सहा. प्रा., दूरस्थ आणि मुक्त अध्ययन केंद्र, मुंबई विश्वविद्यालय, मुंबई, प्रो. एस. पी. शर्मा, परिसर संचालक, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी, आय. क्यु. ए. सी. संचालक, प्रो. कविता होले आणि कार्यशाळेचे समन्वयक डॉ. राजेंद्र जैन व्यासपीठावर उपस्थित होते.

या कार्यशाळेकरिता श्री. अभिषेक कुमार, वैज्ञानिक – E (CS) INFLIBNET centre, गांधीनगर, श्री. मंदार भानुशे, सहा. प्रा., दूरस्थ आणि मुक्त अध्ययन केंद्र, मुंबई विश्वविद्यालय, मुंबई, हे उपस्थित होते. डॉ. शीतल शर्मा, जवाहरलाल नेहरू विश्वविद्यालय, नवी दिल्ली आणि प्रो. रेखा शर्मा, निवृत्त प्रो., नागपूर विश्वविद्यालय, नागपूर. यांची

वदसपदम पद्धतीने विशेष उपस्थिती होती. यांनी वेगवेगळे वदसपदम अभ्यासक्रम तयार करणे शिकविले. तसेच वेगवेगळ्या विषयांवर माहिती दिली.

२९ऑगस्ट २०२३ रोजी दुपारी ४.०० वाजता कार्यशाळेचा समारोप झाला.

४. एकदिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्र

संस्कृत भाषा व साहित्य विभागाद्वारे कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक परिसरातील श्री. भा. वर्णेकर सभागृहात दि. १७ सप्टेंबर २०२३ रोजी सकाळी ११.०० वाजता **'संस्कृतमधील पाठचिकित्सा'** या विषयावर एक दिवसीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. उद्घाटनप्रसंगी मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी अध्यक्षस्थानी होते. मा. राज्यपाल महोदय हे ऑनलाईन माध्यमाने उपस्थित होते. तसेच प्रमुख अतिथी म्हणून श्री. लालबहादूर शास्त्री संस्कृत विद्यापीठ, दिल्ली येथील कुलगुरु प्रो. मुरली मनोहर पाठक, विशेष अतिथी म्हणून संस्थापक कुलगुरु डॉ. पंकज चांदे, कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी, प. पू. गो. गु. शैक्षणिक परिसर संचालक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, राष्ट्रीय परिषद समन्वयिका प्रो. कविता होले, अधिष्ठाता, संस्कृत–संस्कृतेतर भाषासंकाय, राष्ट्रीय परिषद समन्वयिका, प्रो. पराग जोशी, विभागप्रमुख, आधुनिक भाषा विभाग व्यासपीठावर उपस्थित होते. तसेच विभागागातील डॉ. राजेंद्र जैन, डॉ. राघवेंद्र भट आणि इतर प्राध्यापक, विद्यापीठातील अधिष्ठाता, विभागप्रमुख, प्राध्यापक, शिक्षक–शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

उद्घाटनानंतर प्रज्ञाभारती श्री. भा. वर्णेकर सभागृहात प्रो. मधुसूदन पेन्ना, क. का. सं. वि. रामटेक यांनी 'Methods of Textual Criticism', प्रो. मंजुश्री सरदेशपांडे, इंग्रजी विभागप्रमुख, धरमपेठ महाविद्यालय, नागपूर यांचे 'Critical Analysis of the Novel, Time Shelter' आणि प्रो. नंदा पुरी पूर्व अधिष्ठाता क. का. सं. वि. रामटेक यांचे 'Textual Criticism of Mahabharata' अशा वेगवेगळ्या विषयांवर या तीन निमंत्रित व्यक्तींचे सादरीकरण झाले.

त्यानंतरचे तिसरे सत्र दोन ठिकाणी घेण्यात आले. एक खोली क्र. १२ आणि श्री. भा. वर्णेकर सभागृहात संपन्न झाले. त्या दोन ठिकाणी अध्यक्ष प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती आणि प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय होते. दोन्ही ठिकाणी संशोधन छात्रांनी वेगवेगळ्या विषयांवर सादरीकरण केले. त्यानंतर दुपारी ४.००वाजता प्रो. पराग जोशी यांनी 'Textual Criticism' या विषयावर प्रायोगिक सत्र घेतले.

दुपारी ४.३० वाजता श्री. भा. वर्णेकर सभागृहात राष्ट्रीय परिषदेचा समारोप कार्यक्रम झाला. या समारोहात प्रमुख अतिथी म्हणून प्रो. शीतला प्रसाद शुक्ला, अधिष्ठाता, लाल बहादूर शास्त्री विद्यापीठ, दिल्ली, प्रो. नंदा पुरी पूर्व अधिष्ठाता क. का. सं. वि. रामटेक, प्रो. मधुसूदन पेन्ना, क. का. सं. वि. रामटेक, अध्यक्ष मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी, समन्वयिका प्रो. कविता होले व्यासपीठावर उपस्थित होते. सूत्रसंचालन डॉ. पल्लवी कावळे यांनी केले. विभागातील सर्व प्राध्यापक आणि कर्मचारी यांनी या परिषदेसाठी सहकार्य केले. या परिषदेसाठी एकूण ७५ नोंदणी झाल्या आणि २५ पेक्षा जास्त शोधपत्र प्रस्तुत केले.

५. हस्तलिखितशास्त्र या विषयावर विशेष व्याख्याने

डॉ. पल्लवी कावळे, सहायक प्राध्यापिका संस्कृत भाषा व साहित्य विभाग यांचे ०८ ते ११ जानेवारी २०२४ या कालावधीत हस्तलिखितशास्त्र या विषयावर विशेष व्याख्याने झाली. यात ०८ जानेवारी रोजी हस्तलिखितशास्त्राचे महत्त्व, ०९ जानेवारी रोजी लेखन साहित्य आणि साधने, १० जानेवारी रोजी हस्तलिखित ग्रंथालय व ११ जानेवारी रोजी हस्तलिखितांचे संवर्धन ही व्याख्याने झाली. या व्याख्यानाला एकूण ४५ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

६. वृत्त आणि अलंकार या विषयावर विशेष व्याख्यान

प्रा. कविता होले, अधिष्ठाता संस्कृत–संस्कृतेतरभाषा–संकाय आणि विभागप्रमुख, संस्कृत भाषा व साहित्य विभाग यांचे १६जानेवारी २०२४ रोजी अभिनव भारती वारंगा परिसर येथे वृत्त आणि अलंकार या विषयावर विशेष व्याख्यान

झाले. भारतीय धर्म, संस्कृती आणि तत्त्वज्ञान विभागाचे अधिष्ठाता माननीय प्रा.मधुसूदन पेन्ना, अध्यक्षस्थानी होते. ३ दिवस चाललेल्या या व्याख्यानाला एकूण ३३ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

७. स्वयंम आणि MOOCs या विषयावर विशेष व्याख्यान

डॉ. राजेंद्र जैन, सहाय्यक प्राध्यापक, संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग यांनी १९ जानेवारी २०२४ रोजी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे स्वयंम आणि MOOCs या विषयावर विशेष व्याख्यान दिले. व्याख्यानाला एकूण ३६ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

८. एकदिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्र आयोजन

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक (पर्यटन तथा सांस्कृतिक कार्य विभाग, महाराष्ट्र शासन), श्रीराम–महासंस्कृति–महोत्सव, रामटेक यांच्या संयुक्त विद्यमाने स्वातंत्र्य–अमृत–महोत्सवांतर्गत समायोजित एक दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्राचे दि. २० जानेवारी २०२४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते. या चर्चासत्रासाठी केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय, नवी दिल्ली यांच्याकडून आर्थिक अनुदान प्राप्त झाले होते. या चर्चासत्राचा विषय **'सांस्कृतिकपृष्ठभूमौ महाकविः कालिदासः'** हा होता.

या चर्चासत्राच्या उद्घाटनासमारोहाप्रसंगी रामटेकचे आमदार श्री. आशीष जयस्वाल हे विशेष अतिथी, विद्यापीठाच्या माजी कुलगुरु प्रो. उमा वैद्य या सारस्वत वक्ता, माजी पोलीस महासंचालक डॉ. भूषणकुमार उपाध्याय हे विशेष वक्ता म्हणून उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी होते, तसेच कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प. पू. गो. गु. शैक्षणिक परिसराचे संचालक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती आणि चर्चासत्राच्या समन्वयिका प्रो. कविता होले व्यासपीठावर उपस्थित होते. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले. डॉ. राजेंद्र जैन यांनी कार्यक्रमाचे संचालन तर प्रो. कविता होले यांनी आभार मानले.

त्यानंतर दुपारी १२.३० वाजता दुसरे सत्र झाले. त्यात प्रो. मधुसूदन पेन्ना, प्रो. नंदा पुरी, प्रो.कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रो. कविता होले, प्रो. प्रसाद गोखले या पाच व्याख्यात्यांचे कालिदासाशी संबंधित वेगवेगळ्या विषयांवर व्याख्यान झाले. नंतर दुपारी २.३० वाजता चर्चासत्राच्या तिसऱ्या सत्रात प्रो. कलापिनी अगस्ती, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, प्रो. ललिता चंद्रात्रे, प्रो. पराग जोशी, डॉ. जयवंत चौधरी आणि डॉ. राजेंद्र जैन यांचे कालिदासासबंधित वेगवेगळ्या विषयांवर व्याख्यान झाले. त्यानंतरच्या सत्रात सर्व मान्यवर, शोधछात्रा आणि विद्यार्थी यांच्यात मुक्तचर्चा झाली.

नंतर दुपारी ४.३० वाजता समापन समारोहात माजी अधिष्ठाता प्रो. नंदा पुरी मुख्य अतिथी, परीक्षा नियंत्रक डॉ. जयवंत चौधरी, अध्यक्ष प्रो. कविता होले उपस्थित होते. समारोहाचे संचालन आणि आभारप्रदर्शन डॉ. राजेंद्र जैन यांनी केले.

९. शिलालेख आणि त्यांचे महत्त्व या विषयावर विशेष व्याख्याने

डॉ.मृदुला तापस, सहायक प्राध्यापिका संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग यांनी शिलालेख आणि त्यांचे महत्त्व या विषयावर विशेष व्याख्याने दिली. २२ फेब्रुवारी २०२४ रोजी शिलालेख आणि भारत, तसेच २३ फेब्रुवारी २०२४ रोजी शिलालेखांचे साहित्यिक आणि ऐतिहासिक महत्त्व या विषयावर व्याख्याने झाली. व्याख्यानाला एकूण ४६ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

१०. मराठी भाषा गौरव दिन

विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसरात संस्कृतभाषा–साहित्य विभागातर्फे मराठीभाषा गौरव दिनाचे आयोजन दिनांक २७.०२.२०२४ रोजी करण्यात आले. कार्यक्रमाचे आयोजन मा. प्रो. पराग जोशी, आधुनिकभाषा विभाग, विभागप्रमुख यांनी केले होते. कार्यक्रमात मराठी भाषेचे महत्त्व विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी श्री. प्रकाश एदलाबादकर यांनी भाषा आणि भाषावाद प्रांतरचना याबद्दल मार्गदर्शन केले. मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी अध्यक्ष होते. तसेच संस्कृत–संस्कृतेतर भाषासंकायाच्या अधिष्ठाता आणि संस्कृतभाषा व साहित्य विभागाच्या विभागप्रमुख मा. प्रो. कविता होले यांनी विद्यार्थ्यांना

मार्गदर्शन केले. विद्यापीठातील इतर प्राध्यापक, कर्मचारी आणि विद्यार्थी यांची उपस्थिती या कार्यक्रमाला लाभली. विभागातील सहाय्यक प्राध्यापक आणि प्राध्यापिका यांनी या कार्यक्रमाचे काम पाहिले.

११. चार दिवसीय लिपी कार्यशाळा

संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग अभिनव भारती वारंगा परिसर येथे ११ मार्च ते १४ मार्च २०२४ या कालावधीत पॅलिओग्राफी आणि विविध लिप्यांवर चार दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. यात ११ मार्च रोजी डॉ. पल्लवी कावळे यांनी ब्राह्मी लिपी, १२ मार्च रोजी डॉ. मृदुला तापस यांची खरोष्ठी लिपी, १३ मार्च रोजी डॉ. पल्लवी कावळे यांची शारदा लिपी, १४ मार्च रोजी डॉ. मृदुला तापस यांची मोडी लिपी या विषयावर माहितीपूर्ण व्याख्याने झाली. या व्याख्यानाला एकूण ३५ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

१२. ईशावास्योपनिषद या विषयावर तीन दिवसीय व्याख्यानमाला

संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग अभिनव भारती वारंगा कॅम्पसमध्ये २ एप्रिल ते ४ एप्रिल २०२४ या कालावधीत ईशावास्योपनिषद या विषयावर तीन दिवसीय व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती, भारतीय धर्म, संस्कृती आणि तत्त्वज्ञान विभागाचे अधिष्ठाता माननीय प्रा.मधुसूदन पेन्ना यांनी या मालिकेत व्याख्याने दिली. ३ दिवस चाललेल्या या व्याख्यानाला एकूण ३६ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

१३. सौंदर्यशास्त्र या विषयावर विशेष व्याख्यान

प्रो. नंदा पुरी, सेवानिवृत्त अधिष्ठाता संस्कृत–संस्कृतेतरभाषा–संकाय, ककासंवि यांनी १३ एप्रिल २०२४ रोजी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे संस्कृत सौंदर्यशास्त्र या विषयावर विशेष व्याख्यान दिले. या व्याख्यानाला भारतीय धर्म, संस्कृती आणि तत्त्वज्ञान विभागाचे अधिष्ठाता माननीय प्रा.मधुसूदन पेन्ना यांची विशेष उपस्थिती लाभली. या व्याख्यानाला एकूण ४० विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

१४. संशोधन पद्धतीवर विशेष व्याख्यान

ककासंवि च्या आधुनिक भाषा विभागाचे प्रमुख प्रा. पराग जोशी यांनी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे ०४ नोव्हेंबर २०२४ रोजी संशोधन पद्धतीवर विशेष व्याख्यान दिले. व्याख्यानाला एकूण ३१ विद्यार्थी उपस्थित होते. व्याख्यान कक्ष क्र. ५०१ मध्ये झाले.

१५. ग्रंथालय परिचय व भेट –

संस्कृतभाषा व साहित्य विभागातर्फे क.का.सं.वि. रामटेक येथे 'ग्रंथालय परिचय' या विषयावर ग्रंथपाल मा. डॉ. दीपक कापडे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. अतिशय सुलभपणे त्यांनी ग्रंथालयाची सुविधा आणि त्यासाठी करावी लागणारी प्रक्रिया यांची माहिती विद्यार्थ्यांना दिली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संस्कृत–संस्कृतेतर भाषासंकायाच्या अधिष्ठाता मा. प्रा. कविता होले, प्रा.पराग जोशी, डॉ. राजेंद्र जैन यांची विशेष उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे संचालन व आभारप्रदर्शन विभागातील प्राध्यापक यांनी केले.

१६. विविध कामगिरीत विभागाचा सहभाग–

विश्वविद्यालयात वर्ष २०२३–२४ च्या सुरुवातीपासून प्रवेशप्रक्रिया, शैक्षणिक योजना व संकल्पसभा, NEP अभ्यासक्रम निर्माण, अभ्यासमंडळ सभा, संकाय सभा, विद्वतपरिषद सभा, नवनियुक्त अध्यापक विकास कार्यक्रम, संस्कृ तसप्ताह, कालिदास व्रती पुरस्कार, IKS प्रकल्प कार्य, परीक्षा विभागाशी संबंधित पेपर सेटिंग मॉडरेशन व वेळोवेळी प्रशासनिक कार्ये पार पाडली.

१७. प्राध्यापकांचा शैक्षणिक व इतर कार्य आढावा –

शैक्षणिक सत्र २०२३–२०२४ मध्ये विभागातील सर्व प्राध्यापकांनी विविध आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय व राज्यस्तरीय चर्चासत्र व परिषदांमध्ये सहभाग घेऊन शोधनिबंध सादर केले व त्याकरिता विविध ठिकाणी भेटी दिल्या. त्यापैकी काही उल्लेखनीय बाबी–

१. विभागाच्या प्राध्यापिका, संकायाच्या मा. अधिष्ठाता व विभागप्रमुख प्रो. डॉ. कविता होले यांनी संकायप्रमुख आणि विभागप्रमुख म्हणून कार्यभार पार पाडला. महाराष्ट्र राज्य कालिदास साधना पुरस्कार समितीच्या छाननी व निवड सचिवपदाचा कार्यभार सांभाळला. त्यांनी विश्वविद्यालयाच्या IQAC संचालक आणि वित्त व लेखा अधिकारी पदाचा अतिरिक्त कार्यभारही या वर्षी साभाळला. भासनाटकचक्रम् प्रकल्पा अंतर्गत त्यांनी एका नाट्याचे मराठीत भाषांतर व सर्व कृतींचे संपादन केले.

यांची यावर्षातील प्रकाशित शोधपत्रे ०४ प्रस्तुत शोधपत्रे ०३ असून ०८ विद्यार्थ्यांना पीएच. डी. करिता मार्गदर्शन करीत आहे. यांनी विविध (१ ठिकाणी) निमन्त्रित व्याख्याता म्हणून व्याख्याने दिली. यांना ०३ पुरस्कार प्राप्त झालेले आहे. सध्या दोन शोधप्रकल्पावर त्यांचे कार्य सुरु आहे.

२. प्रो. डॉ. पराग जोशी प्राध्यापक पदावर कार्यरत असून यांनी संशोधन (कोर्सवर्क) समन्वयक म्हणून अतिरिक्त कार्यभार सांभाळला. त्यांनी विश्वविद्यालयाच्या IQAC समन्वयक आणि विशेष कर्तव्य अधिकारी (OSD) पदाचा अतिरिक्त कार्यभारही या वर्षी सांभाळला. आधुनिक भाषा विभागाचे विभागप्रमुखांचा अतिरिक्त कार्यभार सुद्धा सांभाळला. भासनाटकचक्रम् प्रकल्पा अंतर्गत त्यांनी एका नाट्यचे मराठीत भाषांतर व सर्व कृतींचे कार्यकारी संपादन म्हणून कार्य केले.

यांची यावर्षातील प्रकाशित लेख ०३व शोधपत्रे ०१, प्रस्तुत शोधपत्रे ०४ असून यांनी आमंत्रित व्याख्याता म्हणून १२ ठिकाणी व्याख्याने दिली. यांना **'अलंकार विद्वन्मणि'** हा पुरस्कार प्राप्त झालेला आहे. ०५ विद्यार्थ्यांना पीएच. डी. करिता मार्गदर्शन करीत आहे.

३. डॉ. राजेन्द्र जैन हे सहायक प्राध्यापक पदावर कार्यरत असून यांनी हस्तलिखित स्रोत केंद्राचे (MRC) समन्वयक म्हणून कार्यभार पाहिला. हस्तलिखित संरक्षण केंद्राची (MCC) सामंजस्य करार पुरस्सर स्थापना केली व समन्वयक पदाचा अतिरिक्त कार्यभार ग्रहण केला. विद्यापीठ स्वयं समन्वयक तसेच, आय.एल.एम.एस. समन्वयक म्हणून देखील अतिरिक्त कार्यभार यांना देण्यात आला. भासनाटकचक्रम् प्रकल्पा अंतर्गत त्यांनी एका नाट्यचे मराठीत भाषांतर केले. राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय, तिरुपती येथून **'संस्कृतरूपकेषु प्राकृतस्य स्थानं, स्वरूपं योगदानञ्च'** या विषयात डॉ. राजेन्द्र जैन यांनी द्वितीय पीएच. डी. जमा केली आहे.

यावर्षातील यांची प्रकाशित शोधपत्रे ०१ व प्रस्तुत शोधपत्रे ०३ आहेत. आमंत्रित व्याख्याता म्हणून ०४ ठिकाणी व्याख्याने दिली. ०३ विद्यार्थ्यांना पीएच. डी. करिता मार्गदर्शन करीत आहे.

४. डॉ. राघवेन्द्र भट हे सहायक प्राध्यापक पदावर रुजू झाले असून यांनी गुरुकुलमचा प्रधानाचार्य म्हणून पदभार सांभाळला, NAAC दस्तावेज निर्माण कार्यात यांचे विशेष सहकार्य लाभले. शास्त्रविद्यागुरुकुलमचा संचालक पदाचा अतिरिक्त कार्यभार सांभाळला. या वर्षातील यांची प्रकाशित शोधपत्रे ०२ प्रस्तुत शोधपत्रे ०३ आहे. यांनी निमंत्रित व्याख्याता म्हणून ०१ ठिकाणी व्याख्यान दिले. भासनाटकचक्रम् प्रकल्पा अंतर्गत त्यांनी एका नाट्यचे मराठीत भाषांतर केले. एक पुरस्कार प्राप्त झालेला आहे. ०३ विद्यार्थ्यांना पीएच. डी. करिता मार्गदर्शन करीत आहे.

५. डॉ. राकेश रोशन हे (अस्थायी) सहायक प्राध्यापक पदावर रुजू झाले असून विभागातील पदवी व पदव्युत्तर वर्गांना त्यांनी विभागप्रमुखांच्या सूचनेनुसार अध्यापन केले. विभागाच्या वेगवेगळ्या कार्यात सहकार्य लाभले.

६. डॉ. पल्लवी कावळे या (अस्थायी) सहायक प्राध्यापक पदावर कार्यरत असून विभागातील पदवी व पदव्युत्तर वर्गाना त्यांनी विभागप्रमुखांच्या सूचनेनुसार अध्यापन केले. विभागाच्या वेगवेगळ्या कार्यात सहकार्य लाभले.

७. डॉ. मृदुला तापस या (अस्थायी) सहायक प्राध्यापक पदावर कार्यरत असून विभागातील पदवी व पदव्युत्तर वर्गाना त्यांनी विभागप्रमुखांच्या सूचनेनुसार अध्यापन केले. यावर्षातील यांची प्रकाशित शोधपत्रे ०२ व प्रस्तुत शोधपत्रे ०२ आहेत. विभागाच्या वेगवेगळ्या कार्यात सहकार्य लाभले.

८. डॉ. शुभंकर बसक हे (अस्थायी) सहायक प्राध्यापक पदावर कार्यरत असून विभागातील पदवी व पदव्युत्तर वर्गाना त्यांनी विभागप्रमुखांच्या सूचनेनुसार अध्यापन केले. यावर्षातील यांची प्रकाशित शोधपत्रे ०२ व प्रस्तुत शोधपत्रे ०२ आहेत. विभागाच्या वेगवेगळ्या कार्यात सहकार्य लाभले.

९. सौ. सुवर्णा केवटे या (अस्थायी) सहायक प्राध्यापक पदावर कार्यरत असून विभागातील पदवी व पदव्युत्तर वर्गाना त्यांनी विभागप्रमुखांच्या सूचनेनुसार अध्यापन केले. यावर्षातील यांची प्रकाशित शोधपत्रे ०५ व प्रस्तुत शोधपत्रे ०४ आहेत. विभागाच्या वेगवेगळ्या कार्यात सहकार्य लाभले.

१८. विद्यार्थ्यांचे यश, पुरस्कार व बक्षीसे –

खालीलप्रमाणे विद्यार्थ्यानी पुरस्कार व बक्षीसे प्राप्त करून यश संपादित केले.

१) अखिल भारतीय रूपक महोत्सव स्पर्धा

केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय, दिल्ली यांच्याद्वारे दि. ०६ ते ९ मार्च २०२४ या कालावधीत जयपुर येथे आयोजित अखिल भारतीय रूपक महोत्सवात विश्वविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची चमू सहभागी झाली होती. त्यात संस्कृत भाषा व साहित्य विभागाच्या कु. अद्वैता कुलकर्णी, कु. विरती गाला, कु. नुपूर कुलकर्णी, कु. देविका हिंगणीकर, या विद्यार्थ्यानी सहभाग घेतला होता. त्यापैकी कु. अद्वैता कुलकर्णी हिला **'बंडु अभिनयं करोति।'** या संस्कृत नाटकाच्या सादरीकरणासाठी प्रथम क्रमांक प्राप्त झाला. तसेच या नाटकासाठी राष्ट्रस्तरीय विशेष पुरस्कार स्वरूपात प्रमाणपत्र, स्मृतिचिह्न व रोख पारितोषिक सुद्धा प्राप्त झाले. प्रस्तुत नाटकाचे दिग्दर्शन प्रो.पराग जोशी, संस्कृत भाषा व साहित्य विभाग यांनी केले होते तसेच प्रो. कविता होले, संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषा संकाय यांचे मार्गदर्शन लाभले.

२) पदवी प्रदान समारंभात सुवर्ण पदके व पीएच डी उपाधी प्राप्ती–

विश्वविद्यालयाच्या वतीने घेण्यात आलेल्या अकरावे पदवी प्रदान समारंभात एम ए स्तरावर प्रथम म्हणून कु. राधा देशकर हिला सर्व विभागांमध्ये जास्त म्हणजेच एकूण सात सुवर्णपदके प्राप्त झाली आणि रोख पारितोषिक देखील देण्यात आले. तिला ही सुवर्णपदके सर्व विभागांमध्ये एम ए स्तरावर प्रथम राहिल्याबद्दल प्रदान करण्यात आली. तसेच, पदवी प्रदान समारंभात एम ए स्तरावर द्वितीय म्हणून कु. अद्वैता कुलकर्णी हिला देखील सुवर्णपदक आणि रोख पारितोषिक बहाल करण्यात आले.

तसेच देवव्रत चेटर्जी, अंजली जोशी, रोहिणी देशमुख, रोहिणी नांदे, अर्पिता हरडे, सरिता गिल्लुरकर, यास पीएच. डी. पदवी बहाल करण्यात आली. या कार्यात अनुक्रमे विभागीय प्राध्यापक प्रा. कविता होले, प्रा. पराग जोशी व प्रा. राजेंद्र जैन यांनी मार्गदर्शन केले होते.

३) संस्कृत सप्ताह स्पर्धामधील सहभाग

विश्वविद्यालयाच्या विस्तारसेवामंडळाच्या वतीने २२ ऑगस्ट २०२३ पासून आयोजित केलेल्या संस्कृत सभाहातील कार्यक्रमात विभागाच्या वतीने विभागीय स्नातक तसेच स्नातकोत्तर विद्यार्थ्याचा प्रश्नमंजूषा इत्यादि कार्यक्रमात उत्स्फूर्त सहभाग राहिला.

४) संस्कृत संभाषण व प्रेरण वर्ग

विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसरात परिसर संचालकांच्या मार्गदर्शनात जुलै २०२३ मध्ये सत्रारंभी संस्कृत संभाषण व प्रेरण वर्ग घेण्यात आला होता. प्रा. सुकान्त प्रामाणिक यांनी सर्व विभागीय विद्यार्थ्याकरिता प्रशिक्षित केले होते. सदर वर्गात विभागीय सर्व शास्त्री, एम ए आचार्य विद्यार्थ्याचा सहभाग यात होता.

५) धिषणा परिषद व शास्त्रार्थसभा सहभाग –

विश्वविद्यालयात प्रती सप्ताह धिषणा परिषद व प्रती माह शास्त्रार्थ सभेचे आयोजन केले जाते. धिषणा परिषदेत शास्त्री आचार्य तसेच, सामान्य बी ए व एम ए चे विद्यार्थी शास्त्रविषयावर संस्कृतात विषय प्रस्तुती करतात. यात विशेषत्वाने प्रती माह सर्व विभागीय विद्यार्थी गुरुकुल विभागाच्या वतीने शास्त्रार्थ शाळेत संस्कृत विषयावर पारंपरिक पद्धतीने शास्त्रार्थ व वाक्यार्थ केला जातो. यात विभागीय कु. माहेश्वरी आकरे, कु. निशा दुधकवरे, कु. ज्ञानेश्वरी बोरकर, कु.धनश्री शर्मा, कु. आचल वालदे, कु. अनुज मंचावार, कु. विरती गाला, कु. देविका हिंगणीकर, कु. सई कावडकर, कु. राजरी ढबाले , कु. जानकी फोलाने, कु. रेवती येनारकर यांनी उत्स्फूर्त सहभाग घेतला.

६) संक्रमणोत्सव सहभाग –

विश्वविद्यालयात १४ फेब्रुवारी २०२४ रोजी संक्रमणोत्सवाचे (कॉलेज डे) आयोजन करण्यात आले होते. यात विभागीय सर्व विद्यार्थ्यानी विविध स्पर्धामध्ये उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला.

* * *

भारतीय दर्शन विभाग

स्थापना – **वर्ष 2000**

संकाय – **भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान तथा संस्कृती संकाय**

अभ्यासक्रम – **सम्मानित शास्त्री (दर्शन), आचार्य (दर्शन) एम्. ए., एम्. फिल्., पीएच्.डी. दर्शनशास्त्र आणि योगशास्त्र**

अधिष्ठाता – **प्रो. मधुसूदन पेन्ना**

विभाग प्रमुख व प्राध्यापिका – डॉ. कलापिनी अगस्ती, सहयोगी प्राध्यापिका

पीएच्.डी कार्यरत विद्यार्थी संख्या – 24

उद्दिष्टे –

- प्राचीन भारतीय धर्मविषयक तथ्यांचा अभ्यास करणे
- भारतीय दर्शन परंपरेचे अध्ययन व संशोधन करणे
- भारतीय आणि अन्य संस्कृती यांचा तौलनिक अभ्यास करणे
- भारतीय व पाश्चात्त्य दर्शन तसेच तत्त्वज्ञानविषयक विचार व ग्रंथ यांचा तुलनात्मक अभ्यास करणे.

संशोधन कार्यविषयक ध्येये –

- संशोधनातील गुणवत्ता राखण्यासाठी आणि वाढविण्यासाठी संशोधनाधारित कार्यक्रमांचे आयोजन करणे.
- रूसा अंतर्गत काही संशोधन प्रकल्पांचा प्रस्ताव सादर.
- भारतीय दर्शन या अंतर्गत तसेच वेदान्त, योग–सांख्य दर्शन इ. मध्ये एम्. फिल्., आचार्य पदवीसाठी संशोधन

भारतीय दर्शन विभाग

गीता जयंती उत्सव 20-22 डिसेंबर 2023

दरवर्षीप्रमाणे या वर्षी गीता जयंती ही 22 डिसेंबर रोजी असल्याने त्यानिमित्त कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भारतीय दर्शन विभागाद्वारे तीन दिवसीय गीता पारायणाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. दि. 20 डिसेंबर 2023 रोजी सकाळी 8.30 वाजता भगवद्गीतेच्या सामुहिक पारायणाला सुरुवात झाली. प्रत्येक दिवशी सहा अध्यायांचे सामुहिक पारायण या निमित्ताने करण्यात येते. या सामुहिक पारायणात विश्वविद्यालयाचे विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी तसेच अन्य नागरिक यांनी सहभाग घेतला. हे पारायण योग विज्ञान विभागाच्या अंतर्वीक्षा ध्यानकेन्द्रात घेण्यात आले. दि. 20 डिसेंबर 2023 रोजी पहिल्या दिवशी विद्यार्थी व शिक्षक मिळून एकूण 38 जणांनी गीता पारायण केले. दुसऱ्या दिवशी 21 डिसेंबर 2023 रोजी एकूण 45 जणांनी यात सहभाग नोंदवला. तर तिसऱ्या दिवशी म्हणजेच गीता जयंतीच्या दिवशी 22 डिसेंबर 2023 रोजी विद्यार्थी, शिक्षक व नागरिक असे एकूण 63 जणांनी सामुहिक गीता पारायण केले. गीता पारायणाची सांगता गीतेच्या आरतीने करण्यात आली. आरती करिता प्रमुख अतिथी म्हणुन प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, परिसर संचालक, प.पू. गुरुजी गोळवलकर गुरुकुलम् परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक आणि प्रो. कलापिनी अगस्ती, विभाग प्रमुख, भारतीय दर्शन विभाग, क.का.सं.वि., रामटेक हे उपस्थित होते. आरती नंतर सर्वांना प्रसाद वितरण करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे संयोजन प्रो. कलापिनी अगस्ती यांनी केले तर समन्वयन व सूत्रसंचालन श्री. सचिन डावरे, सहायक प्राध्यापक, भारतीय दर्शन विभाग, क.का.सं.वि., रामटेक यांनी केले. हा कार्यक्रम घडवुन आणण्याकरीता भारतीय दर्शन विभागाच्या सर्व विद्यार्थ्यांनी उत्स्फुर्तपणे साहाय्य केले.

भारतीय भाषा अनुवाद कार्यशाला

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 च्या अनुषंगाने भारतीय भाषेचे महत्त्व लक्षात घेऊन भारतीय भाषेमध्ये अनुवादाची गरज वाढत चालली आहे. सद्यस्थितीत बहुभाषिकतेस प्रोत्साहन देण्याकरीता अनुवाद कार्य महत्त्वपूर्ण झाले आहे. तसेच विविध विषयांचे साहित्य भारतीय भाषेत भाषांतरीत करणे याची देखिल आवश्यकता वाढत आहे. भारतीय भाषांतून अनुवादाची एक सशक्त व्यवस्थी निर्माण करण्यासाठी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भारतीय दर्शन विभागाद्वारे आणि भारतीय भाषा समितीद्वारे द्विदिवसीय ''भारतीय भाषा अनुवाद कार्यशाला'' आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेकरीता भारतीय भाषा समितीकडुन अनुदान प्राप्त झाले. ही कार्यशाळा 6 व 7 जानेवारी 2024 या दिवशी घेण्यात आली. या द्विदिवसीय कार्यशाळेत एकूण आठ सत्र घेण्यात आले. या कार्यशाळेची कल्पना व प्रेरणा विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांची राहिली. मार्गदर्शक म्हणुन विश्वविद्यालयाचे मा. कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी कार्य पाहिले. या कार्यशाळेकरीता स्रोत तज्ञ म्हणुन श्री. सुधीष्ठ मिश्रा, श्री. संजीव कुमार व डॉ. तिलक राव ही तज्ञ मंडळी उपस्थित राहिली. या संपूर्ण कार्यक्रमाचे संयोजन भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान व संस्कृती संकायाचे अधिष्ठाता प्रो. मधुसूदन पेन्ना यांनी केले. कार्यक्रमाचे समन्वयक म्हणुन भारतीय दर्शन विभागाच्या विभाग प्रमुख प्रो. कलापिनी अगस्ती तसेच भारतीय भाषा समितीचे शैक्षणिक समन्वयक डॉ. चंदन श्रीवास्तव यांनी कार्य पाहिले. सहसमन्वयक म्हणुन शास्त्रविद्यागुरुकुलम् चे सहायक प्राध्यापक श्री सचिन द्विवेदी आणि भारतीय दर्शन विभागाचे सहायक प्राध्यापक श्री. सचिन डावरे यांनी

कार्य पाहिले. या कार्यशाळेकरीता विद्यार्थी, शोधछात्र व प्राध्यापक अशा 214 सहभागींनी उपस्थिती नोंदविली. ही कार्यशाळा प्रत्यक्ष व आभासी माध्यमाने सहभागींकरीता उपलब्ध होती. यामध्ये 100 जणांचा प्रत्यक्ष सहभाग तर आभासी माध्यमाने एकूण 114 जणांनी सहभाग नोंदविला. सर्व सहभागींना व आयोजकांना प्रमाणपत्रे देण्यात आली.

अखिलभारतीया दशदिवसीय तर्कसङ्ग्रह-न्यायबोधिनी-पदकृत्य दीपिकासहिता कार्यशाला

अखिलभारतीया दशदिवसीय तर्कसङ्ग्रह-न्यायबोधिनी-पदकृत्य दीपिकासहिता कार्यशाला दि. 11.03.2024 ते 20.03.2024 पर्यंत ऑनलाईन माध्यमाने घेण्यात आली. या कार्यशाळेकरीता खालीलप्रमाणे विविध विश्वविद्यालयातील प्राध्यापकांची व्याख्याने झाली.

Sr. No	***Day***	***Sessions***
1	11 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. हरेराम त्रिपाठी, मा. कुलगुरु, क.का.सं.वि., रामटेक प्रो. सच्चिदानंद मिश्र, ICPR, सदस्य सचिव	**उद्घाटन सत्र** **Inaugural Session** • About the workshop • Key expectations/outcomes • Inaugural addresses by invited dignitaries उद्देशप्रकरणम् • मङ्गलाचरणम् • पदार्थभेदाः • द्रव्यभेदाः • गुणभेदाः • कर्मभेदाः • सामान्यविशेषभेदाः • समवायलक्षणम् • अभावभेदाः
2	12 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. मधुसूदन पेन्ना, क.का.सं.वि., (मा. अधिष्ठाता, भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान व संस्कृती संकाय)	द्रव्यलक्षणप्रकरणम् • पृथिव्याः लक्षणं तद्भेदाश्च • अपां लक्षणं तद्भेदाश्च • तेजसो लक्षणं तद्भेदाश्च • वायोर्लक्षणं तद्भेदाश्च • अथ कार्योत्पत्तिविनाशक्रमः • आकाशलक्षणं • काललक्षणं • भेदपूर्वकमात्मनो लक्षणम् • मनसो लक्षणम्

3	13 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. मधुसूदन पेन्ना, क.का.सं.वि., (मा. अधिष्ठाता, भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान व संस्कृती संकाय)	**गुणलक्षणप्रकरणम्** • रूपलक्षणं तद्भेदाश्च • रसलक्षणं तद्भेदाश्च • सभेदगन्धलक्षणम् स्पर्शलक्षणम् • पाकप्रक्रियानिरूपणम्
4	14 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. विष्णुपद महापात्र, न्यायविभाग, SLBSNSU, New Delhi	**गुणलक्षणप्रकरणम्** • सङ्ख्यानिरूपणम् • परिमाणलक्षणं तद्भेदाश्च • पृथक्त्व-संयोग-विभाग-परत्वापरत्व-गुरुत्व-सभेदद्रवत्व-स्नेह-सभेदशब्दलक्षणम्
5	15 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. विष्णुपद महापात्र, न्यायविभाग, SLBSNSU, New Delhi	गुणलक्षणप्रकरणम् • बुद्धिलक्षणम् • स्मृतेर्लक्षणम् • अनुभवलक्षणम् • सोदाहरणं यथार्थानुभवलक्षणम् • सोदाहरणमयथार्थानुभवलक्षणम् • करणसहितयथार्थानुभवभेदाः
6	16 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. महानन्द झा, न्याय विभाग, SLBSNSU, New Delhi.	गुणलक्षणप्रकरणम् • करणलक्षणम् • कारण-कार्य लक्षणम् • कारणभेदास्तल्लक्षणानि च • कारणस्य निकृष्टलक्षणम् • सभेदप्रत्यक्षनिरूपणम् • सभेदसन्निकर्षनिरूपणम्
7	17 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. रामचन्द्र शर्मा, न्याय विभाग, SLBSNSU, New Delhi.	अनुमानप्रकरणम् • अनुमाननिरूपणम् • परामर्शलक्षणम् • व्याप्तिनिरूपणम् • पक्षधर्मतालक्षणम्

8	18 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. विष्णुपद महापात्र, न्यायविभाग, SLBSNSU, New Delhi	अनुमानप्रकरणम् • सावयवानुमानभेदनिरूपणम् • स्वार्थ-परार्थानुमितेः करणम् • विभागपूर्वकलिङ्गनिरूपणम् • पक्षादिनिरूपणम् • हेत्वाभासनिरूपणम्
9	19 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm प्रो. सच्चिदानंद स्नेही, CSU, श्री. रघुनाथ कीर्ति परिसर, देवप्रयाग (उत्तराखण्ड)	उपमाननिरूपणम् शब्दनिरूपणम् • शब्दप्रमाणस्वरूपम् • वाक्यार्थज्ञाने हेत्वस्तानि लक्षणानि • वाक्यभेदाः शाब्दज्ञानस्वरूपञ्च • प्रामाण्यवादनिरूपणम्
10	20 मार्च 2024 5.00 pm - 6.00 pm 1) प्रो. हरेराम त्रिपाठी (अध्यक्ष) 2) प्रो. रामकिशोर त्रिपाठी (अतिथी) 3) प्रो. रामनारायण द्विवेदी (सारस्वत अतिथी)	अवशिष्टगुणनिरूपणम् • अयथार्थभेदनिरूपणम् • तर्कस्य लक्षणोदाहरणम् • स्मृतिभेदनिरूपणम् • सुखादेर्लक्षणानि • कर्मलक्षणं तद्भेदाश्च • सभेदसामान्यनिरूपणम् • विशेष-समवाय-अभाव-निरूपणम् समापन समारोह

ही सर्व व्याख्याने भारतीय दर्शन विभागाद्वारे ध्वनिमुद्रित करण्यात आली आहेत. ही सर्व व्याख्याने विश्वविद्यालयाच्या आय.एल.एम. एस. प्लॅटफॉर्मवर उपलब्ध करण्यात येतील. या कार्यशाळेकरीता अन्य विश्वविद्यालयातून 7 विद्वान व्याख्याते तर कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयातून 1 अशा सर्व व्याख्यातांनी एकूण 9 दिवस9 व्याख्याने दिली. या कार्यशाळेकरीता एकूण 212 प्रतिभागींनी पंजीकरण केले. त्यांपैकी 60 प्रतिभागी नियमित पणे या कार्यशाळेकरीता उपस्थित राहिले. या कार्यशाळेचे संयोजन भारतीय दर्शन विभागाच्या विभागप्रमुख प्रो. कलापिनी अगस्ती यांनी केले. समन्वयक म्हणुन भारतीय दर्शन विभागाचे सहायक प्राध्यापक डॉ. नवीन कुमार यांनी कार्य पाहिले. सहसमन्वयक म्हणुन सहायक प्राध्यापक श्री. सचिन डावरे यांनी सहकार्य केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन मुक्तस्वाध्यायपीठाचे सहायक प्राध्यापक डॉ. मोहनलाल शर्मा यांनी केले. कार्यशाळेकरीता एकूण खर्च **रू.18,000/-** एवढा खर्च झाला.

जगद्गुरु श्री. शङ्कराचार्य विचारगोष्ठी

मा. कुलगुरुंच्या आदेशान्वये भारतीय दर्शन विभाग आणि भारतीय भाषा समितीद्वारे जगद्गुरु श्री. शङ्कराचार्य विचारगोष्ठी कार्यक्रम दि. 27 मार्चे 2024 रोजी विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसरात घेण्यात आला. या एकदिवसीय विचारगोष्ठी मध्ये खालील पाच व्याख्यात्यांची व्याख्याने झाली.

अ.क्र.	नाव	पद
1.	प्रो. पराग जोशी	विभाग प्रमुख, आधुनिक भाषा व संस्कृत भाषा विभाग, क.का.सं.वि., रामटेक
2.	प्रो. प्रसाद गोखले	विभागप्रमुख, वेदांग ज्योतिष विभाग, क.का.सं.वि., रामटेक
3.	प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय	संकायप्रमुख, प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र, क.का.सं.वि., रामटेक
4.	डॉ. अमित भार्गव	सहायक प्राध्यापक, शास्त्रविद्यागुरुकुलम्, क.का.सं.वि., रामटेक
5.	डॉ. सचिन द्विवेदी	सहायक प्राध्यापक, शास्त्रविद्यागुरुकुलम्, क.का.सं.वि., रामटेक

या कार्यक्रमामध्ये विश्वविद्यालयाचे विद्यार्थी, शोधछात्र, अध्यापक, कर्मचारी तसेच अन्य नागरिकांनी सहभाग घेतला. या कार्यक्रमाकरीता एकूण 144 सहभागींनी नोंदणी केली. कार्यक्रमाची सुरुवात उद्घाटनसत्राने झाली. सकाळी 10.30 वाजता विचारगोष्ठीचे उद्घाटन विश्वविद्यालयाचे मा. कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांच्या अध्यक्षतेत करण्यात आले. पहिल्या सत्रात प्रो. पराग जोशी यांचे व्याख्यान झाले. त्यानंतर प्रो. प्रसाद गोखले यांचे व्याख्यान झाले. दुपारी 1.30 वाजता भोजनाकरीता अवकाश देण्यात आला. भोजनानंतर डॉ. अमित भार्गव यांचे व्याख्यान झाले. त्यानंतर डॉ. सचिन द्विवेदी यांचे व्याख्यान झाले.

शेवटी समारोप सत्रामध्ये प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांचे व्याख्यान व मार्गदर्शन सर्व सहभागींना लाभले. समारोप सत्रात सहभाग्यांनी प्रातिनिधिक स्वरूपात आपला अभिप्राय व्यक्त केला. श्री. शङ्कराचार्य द्वारा रचित स्तवन गायनाने विचारगोष्ठीचा समारोप झाला. समारोप सत्रानंतर सर्व सहभागींना प्रमाणपत्र देण्यात आले. या सर्व कार्यक्रमाचे समन्वयन भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान व संस्कृती संकायाचे संकायप्रमुख प्रो. मधुसूदन पेन्ना यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन भारतीय दर्शन विभागाची शोधछात्रा श्रद्धा देवपुजारी , शास्त्री दर्शन च्या विद्यार्थीनी कृतिका जैन आणि ईशा मशानकर यांनी केले. कार्यक्रमाचे सहसमन्वयन भारतीय दर्शन विभागाच्या विभागप्रमुख प्रो. कलापिनी अगस्ती यांनी केले. या कार्यक्रमाकरीता भारतीय दर्शन विभागाचे अध्यापक व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

* * *

वेदांग ज्योतिष विभाग

स्थापना – वर्ष 2009

संकाय – प्राचीन भारतीय विज्ञान आणि मानव्यशास्त्रे संकाय

अभ्यासक्रम – एम्. ए., एम्. फिल्., पीएच्.डी. वेदांग ज्योतिषशास्त्र, वास्तुशास्त्र

अधिष्ठाता – प्रो. डॉ. कृष्णकुमार पाण्डेय

विभाग प्रमुख – प्रो. डॉ. कृष्णकुमार पाण्डेय

प्राध्यापक – डॉ. प्रसाद गोखले

सहयोगी प्राध्यापक – डॉ. दिनकर मराठे

पीएच्.डी कार्यरत विद्यार्थी संख्या – 05

उद्दिष्टे –

- प्राचीन भारतीय विज्ञान आणि आधुनिक विज्ञानाचे तौलनिक अध्ययन करणे
- वेदांग ज्योतिष हे प्राचीन भारतीय शास्त्र म्हणून समाजात प्रस्थापित करणे.
- वेदांग ज्योतिष आणि वास्तुशास्त्राबद्दलचे गैरसमज आणि अंधश्रद्धा दूर करणे.
- वैदिक साहित्यात दिसून येणाऱ्या प्राचीन भारतीय विज्ञानाच्या बीजांचे सखोल संशोधन करणे
- संस्कृत साहित्याचे मानव्यशास्त्रासाठी असलेले योगदान विविध परिषदा, अध्ययन, सेमिनार या माध्यमातून प्रभावीपणे अधोरेखित करणे.

संशोधन कार्यविषयक ध्येये –

1 **आंतरविभागीय संशोधन**

वास्तु व आधुनिक स्थापत्यशास्त्र, सिद्धान्त ज्योतिष व आधुनिक खगोलविज्ञान, मेघ गर्भ लक्षण आणि आधुनिक पर्जन्य अंदाज, आधुनिक ज्योतिषशास्त्र व आयुर्वेद यांमधील आंतविभागीय संशोधनास चालना देणे.

2 **हस्तलिखितांचे संपादन**

- विभागाद्वारे प्राचीन हस्तलिखितांचा अभ्यास, संशोधन व संपादन करण्यास एम्. फिल्. व पीएच्.डी. च्या विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देणे.
- 'जैमिनी सूत्रावरील हस्तलिखिताचे त्याच्या सर्व टीकांसहित पाठचिकित्सा व संपादन' या प्रकल्पाचे कार्य सुरू आहे.

वेदांग ज्योतिष विभाग

- **३९वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

  ०३/०७/२०२३ रोजी ३९वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"गुरु पूर्णिमा"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **सप्त-दिवसीय "ज्योतिष शास्त्र" कार्यशाळा** :

  १२-१९/०७/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा **"ज्योतिष शास्त्र"** या विषयावर सप्त-दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. आशिष जे., डॉ.ऋषिकेश साहू, डॉ.पंकज शर्मा, डॉ.अंबालिका सेठिया, डॉ. प्रणव मुळे, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४०वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

  २६/०७/२०२३ रोजी ४०वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"अधिक मास"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५२ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४१वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

  ०४/०८/२०२३ रोजी ४१वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"चातुर्मास"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रमुख व्याख्याता डॉ. ऋषिकेश साहू, सारस्वत व्याख्याता डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **आर्यभट्ट नक्षत्र दर्शन (तारामंडळ) :**

  कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक येथील आईकेएस केंद्रा तर्फे 1 ते 5 ऑगस्ट 2023 पर्यन्त "रिविस्टिंग इंडिक हेरिटेज: एन एक्सपेरिमेंटल वर्कशॉप" या पांच दिवसीय कार्यशाळे चे आयोजन केले गेले, यावेळी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या वेदांग ज्योतिष विभागाने प्रतिभागिंसाठी **'आर्यभट्ट नक्षत्र दर्शन कार्यक्रम'** 4 ऑगस्ट , 2023 रोजी सायंकाळी 5.30 वा , अकादमिक भवन, रामटेक परिसर , रामटेक येथे आयोजित केला विद्यार्थी आणि सामान्य लोकांनी

तारामंडळाचा अनुभव घेतला आणि नक्षत्रांबद्दल माहिती घेतली, या कार्यक्रमात ५२ लोकांनी उत्साहपूर्वक सहभाग घेतला' या आयोजनात डॉ. आशीष यांनी तांत्रिक साहाय्य प्रदान केले तसेच उदघाटन प्रो. कृष्णकुमार पांडेय यांच्या हस्ते झाले.

- **४२वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा :**

  १५/०८/२०२३ रोजी ४२वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. संस्कृत महोत्सवांतर्गत **"श्रावण मास"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रमुख व्याख्याता श्री. प्रसाद अयाचित, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३४ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४३वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा :**

  ०२/०९/२०२३ रोजी ४३वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. संस्कृत महोत्सवांतर्गत **"कृष्ण जन्माष्टमी"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३७ विद्यार्थी उपस्थित होते.

8. **ज्योतिष संवाद :**

   4-09-2023 रोजी, कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेकच्या वेदांग ज्योतिष विभागामध्ये समाजाच्या कल्याणासाठी आणि ज्योतिषाच्या प्रचारासाठी, संस्कृत महोत्सवांतर्गत या सर्व विषयांवर "ज्योतिष संवादाचे" आयोजन करण्यात आले होते. ज्योतिषशास्त्र का आणि काय शिकले पाहिजे यावर चर्चा केली.त्याचा व्यवहारात उपयोग. या बैठकीत वेदांग ज्योतिष व विस्तार मंडळाचे विभागप्रमुख प्रा.कृष्णकुमार पांडेय अध्यक्षस्थानी होते. या विषयावर डॉ.पंकज शर्मा यांचे एक विशेष व्याख्यान झाले असून या विषयावर विशेष व्याख्यान डॉ.आशिष जे. यांनी दिले. या संवादात अनेकांनी सहभाग घेतला आणि त्यांचे वैयक्तिक प्रश्नही विचारले ज्यांना आमचे विभाग प्रमुख श्री कृष्ण कुमार पांडेय यांनी उत्तरे दिली. या संवादात वेदांग ज्योतिषाचे इतर प्राध्यापकही उपस्थित होते. सकाळच्या सत्रात या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **'वास्तु संवाद':**

  4-09-2023 रोजी सकाळी 10 ते 11 या वेळेत कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ रामटेकच्या वेदांग ज्योतिष विभागातर्फे संस्कृत महोत्सवांतर्गत **"वास्तु संवाद"** हे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. वास्तु आणि त्याचे समाजात मूल्य आणि वास्तुशास्त्र हे कसे विज्ञान आणि कला आहे या विषयावर वास्तु संवादाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमात युनिव्हर्सल ऑरा स्कॅनरचा प्रयोग करण्यात आला. युनिव्हर्सल ऑरा स्कॅनर एखाद्या व्यक्तीमधील सकारात्मक आणि नकारात्मक उर्जेची टक्केवारी शोधतो, मोजतो आणि त्याचे विश्लेषण करतो. ऑरा स्कॅनिंग उपकरणे एखाद्या

संरचनेतील संभाव्य वास्तुदोष (असंतुलन) ओळखण्यासाठी लोक कसे वापरले जातात. ही सर्व माहिती वेदांगचे विभागप्रमुख ज्योतिष प्रा. कृष्ण कुमार पांडे डॉ. आशिष ज, डॉ हृषिकेश साहू, डॉ. पंकज शर्मा, श्री अनुज शर्मा, श्री. अक्षय पांडे यांनी दिली. हा कार्यक्रम मुख्य गेटच्या गड मंदिर येथे पार पडला.

- **"ज्योतिष शास्त्र गोष्ठी"** –

०८/०९/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा संस्कृत महोत्सव २०२३ च्या अन्तर्गत **"ज्योतिष शास्त्र गोष्ठी"** चे आयोजन महालक्ष्मी मंदीर, जयप्रकाश नगर, नागपुर येथे जनसामान्यांमध्ये करण्यात आले होते. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. ३२ सहभागी प्रत्यक्षरूपाने उपस्थित होते.

- **"वास्तु शास्त्र प्रश्नोत्तरी"**:

०९/०९/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा संस्कृत महोत्सव २०२३ च्या अन्तर्गत **"वास्तु शास्त्र प्रश्नोत्तरी"** चे आयोजन श्री हनुमान मंदीर, गोपाल नगर, नागपुर येथे जनसामान्यांमध्ये करण्यात आले होते. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. ६ सहभागी प्रत्यक्षरूपाने उपस्थित होते.

- **Pannal Discussion on Jyotish Shastra"**:

११/०९/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा संस्कृत महोत्सव २०२३ च्या अन्तर्गत **"Pannal Discussion on Jyotish Shastra"** चे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, Pannal Discussion कर्त्यांमध्ये प्रो. प्रसाद गोखले व डॉ. दिनकर मराठे होते व संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४४वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा**

२९/०९/२०२३ रोजी ४४वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"पितृपक्ष"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. दिनकर मराठे, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४३ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **भास्कराचार्य व्याख्यानमाला** :

13-10-2023 रोजी दुपारी 4.30 वाजता कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या वेदांगज्योतीष विभागातर्फे 2023-24 या शैक्षणिक वर्षासाठी विद्यापीठाचे रामटेक परिसरातले शास्त्रार्थशाळा येथे **भास्कराचार्य व्याख्यानमालेचे** आयोजन करण्यात आले होते. वक्ते होते प्रा. विनोद कुमार शर्मा, प्रमुख, ज्योतिष विभाग, श्री लाल बहादूर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ, नवी-दिल्ली. 'ज्योतिष-

शास्त्रे-कर्मसिद्धांत' या विषयावर आपले विचार मांडताना प्रा. विनोद कुमार शर्मा यांनी विद्यार्थ्यांसाठी दैनंदिन जीवनातील उदाहरणासह संकल्पना स्पष्ट केली. कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाचे विभाग शिक्षक आणि ७८ विद्यार्थी आणि संशोधक या कार्यक्रमाला उपस्थित होते.

- **४५वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

१४/१०/२०२३ रोजी ४५वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"शारदीय नवरात्र"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. आशिष जे., संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४४ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४६वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

२७/१०/२०२३ रोजी ४६वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"शरद् पूर्णिमा"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. अंबालिका सेठिया व संयोजक डॉ. प्रणव मुळे होते. वेदांग ज्योतिषविभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४७वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

०८/११/२०२३ रोजी ४७वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"दीपावली"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **त्रि-दिवसीय कार्यशाळा "कालविमर्श":**

२२-२४/११/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा **"कालविमर्श"** या विषयावर त्रि-दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं १८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **त्रि-दिवसीय कार्यशाळा "ग्रहयोग"**

२२-२४/११/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा **"ग्रहयोग"** या विषयावर त्रि-दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं १९ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **“वास्तुशास्त्र व्याख्यानमाला”:**

  २३/११/२०२३ ते २५/११/२०२३ वेळ संध्याकाळी ७:३० ते ८:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे त्रिदिवसीय **“वास्तुशास्त्र व्याख्यानमालेचे”** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. व्याख्यानकर्ती डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक डॉ. प्रणव मुळे होते. या त्रिदिवसीय व्याख्यानमालेत वास्तुशास्त्राच्या विविध विषयांवर विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन करण्यात आले. वास्तुउत्पत्ती, वास्तु प्रकार, भूमि परीक्षा, शुभाशुभ भूमी लक्षण, शल्य-शल्योद्धार, गृहस्वामी कर्तव्य, भूमीशुद्धी, पंचवास्तु, एकाशीतिपदवास्तु, द्विशाल-त्रिशाल वास्तु, पिण्ड साधन, गृह मेलापक, द्वार विचार, द्वारवेध, शुभाशुभ वृक्ष विचार, जलाशय विचार, ग्रामवास, काकिणी, नराकृती, गृहारंभ मुहूर्त, गृहप्रवेश मुहूर्त ईत्यादी वास्तुशास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी व्याख्यानमालेला उपस्थित ७१ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते, यात M.A. 1st sem ज्योतिर्विज्ञान (NEP) चे १६ विद्यार्थी, P.G. Diploma in वेदांग ज्योतिष चे १८ विद्यार्थी, P.G. Diploma in वास्तुशास्त्र चे १० विद्यार्थी, Diploma in वास्तुशास्त्र चे ६ विद्यार्थी, M.A. हिन्दू Studies चे ७ विद्यार्थी, ODL Certificate course in वास्तुशास्त्र चे ६ विद्यार्थी, Diploma in वास्तुशास्त्र रत्नागिरी चे ८ विद्यार्थी असे एकून ७ अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **“अष्टकवर्ग प्रशिक्षणवर्ग”:**

  २३/११/२०२३ ते २५/११/२०२३ वेळ सकाळी ११:३० ते दुपारी १:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे त्रिदिवसीय **“अष्टकवर्ग प्रशिक्षणवर्गाचे”** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक डॉ. प्रणव मुळे होते. या त्रिदिवसीय व्याख्यानमालेत अष्टकवर्ग म्हणजे काय?, अष्टकवर्ग विधि व नियम, सूर्यादी ग्रहांच्या अष्टकवर्ग कुण्डली, सर्वरेख्य चक्र, जातकाच्या जीवनातीन तीन अवस्था फळे, शुभाशुभ फल ईत्यादी विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी व्याख्यानमालेला उपस्थित विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **४८वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा:**

  १५/१२/२०२३ रोजी ४८वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **“धनुर्मास”** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता श्री. अनुज शर्मा, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३६ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **४९वीं वाक्यार्थ सभा** :

  ३०/१२/२०२३ रोजी ४९वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"सौरगणना"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांगज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३१ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **५०वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा :**

  १३/०१/२०२४ रोजी ५०वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"उत्तरायण"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. अंबालिका सेठिया व संयोजक डॉ. प्रणव मुळे होते. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **५१वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

  ३०/०१/२०२४ रोजी ५१वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"श्री राम प्रतिष्ठा"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संवाद कर्ता डॉ. अंबालिका सेठिया, डॉ. प्रणव मुळे, डॉ. ऋषिकेश साहू, श्री अनुज शर्मा, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **"मुन्था प्रशिक्षण वर्ग":**

  २१/२/२०२४ वेळ सकाळी ११:३० ते दुपारी १:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"मुन्था प्रशिक्षण वर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात ताजिकशास्त्राचा परिचय, ताजिकशास्त्राचे महत्व, फलादेशाकरिता ताजिकशास्त्राचा उपयोग, मुन्था गणना विधि, मुन्था शुभाशुभ स्थान, मुन्था भावफळ, मुन्थेश व अरिष्ट भंग, मुन्थेश फळ, पात्यायनी दशा व मुन्थेश फळ, मुन्थेश पंचवर्गी बल, मुन्थेश पंचाधिकारी फल ईत्यादी शास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **"वर्गकुण्डली प्रशिक्षण वर्ग":**

  २२, २६, २७ फेब्रुवारी २०२४ वेळ दुपारी २:३० ते दुपारी ४:०० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे त्रिदिवसीय **"वर्गकुण्डली प्रशिक्षण वर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु

आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या त्रिदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात वर्गकुण्डलींचे षोडश भेद, षोडश वर्गकुण्डलींचे विषय, सूक्ष्म फलादेशातील महत्व, वर्गकुण्डली बघण्याचे नियम, पारिजातादि वर्ग, विविध कुण्डल्यांचा अभ्यास, व कुण्डली बघण्यासाठी प्रशिक्षण देण्यात आले. विभागातील ३५ विद्यार्थी उपस्थित होते. डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन Online व Offline माध्यमाने केले.

- **५२वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा :**

  २३/०२/२०२४ रोजी ५२वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "माघ पूर्णिमा" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता श्री. प्रसाद अयाचित, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं २९ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **"ताजिकशास्त्रोक्त अरिष्ट-अरिष्टभंग प्रशिक्षण वर्ग"**:

२६, २७ फेब्रुवारी २०२४ वेळ सकाळी ११:३० ते दुपारी १:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"ताजिकशास्त्रोक्त अरिष्ट-अरिष्टभंग प्रशिक्षण वर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात ताजिकशास्त्राचा परिचय, ताजिकशास्त्राचे महत्व, फलादेशाकरिता ताजिकशास्त्राचा उपयोग सांगून, ताजिकशास्त्रोक्त विविध अरिष्ट योगांचे व अरिष्ट भंग योगांचे कुण्डलीच्या माध्यमातून प्रशिक्षण देण्यात आले. लग्न-लग्नेशाचे महत्व, मुन्था-मुन्थेश, वर्षेशाची शुभाशुभ स्थिति व अरिष्ट योग-अरिष्टभंग योग, गुरू-शुक्र-चंद्राद्वारे अरिष्टभंग योग, ईक्कबालादी षोडश योगांद्वारे अरिष्टभंग योग, सहम द्वारे अरिष्ट योगांचे फलादेश व अरिष्ट भंग योग ईत्यादी शास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी उपस्थित २५ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **"वर्षतन्त्र कार्यशाळा"**:

  २८ फेब्रुवारी २०२४, वेळ दुपारी १२:३० ते २:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"वर्षतन्त्र कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात ताजिकशास्त्राचा परिचय, ताजिकशास्त्राचे महत्व, फलादेशाकरिता ताजिकशास्त्राचा उपयोग सांगून, ताजिकशास्त्रोक्त विविध योगांचे शुभाशुभ फलनिर्णयाकरिता वर्षकुण्डली आनयन, वर्षकुण्डली स्थान निश्चय, वर्षेश

निर्णय, पंचाधिकारी निर्णय, पंचवर्गी बल, हद्दा-हद्देश, द्वादशवर्ग, वर्षकुण्डलीत बनणारे ईक्कबालादि शुभाशुभ षोडश योग, ५० सहम विचारणीय विषय ईत्यादी अनेक महत्वपूर्ण विषयांवर परिचयात्मक माहिती विद्यार्थ्यांना देण्यात आली, उपस्थित २८ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **"गोल गणितम् कार्यशाळा":**

  २९ फेब्रुवारी २०२४, वेळ दुपारी ०३:३० ते ५:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"गोल गणितम् कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व प्रशिक्षक आचार्य कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. या कार्यशाळेत सचित्र गोलक्षेत्र, स्वदेश, खमध्य, ध्रुवस्थान, भूगोल स्वरूप व कक्ष्याक्रम, याम्योत्तरवृत्त, क्षितिजवृत्त, नाडीवृत्त व क्रान्तिवृत्त आकृतीद्वारे प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांना देण्यात आले. यात एकूण २३ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **"लघुजातकम् कार्यशाळा":**

  २९ फेब्रुवारी २०२४, वेळ सकाळी १०:३० ते ५:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"लघुजातकम् कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात जातकशास्त्राचे महत्व, वराहमिहिरकृत भटोत्पलटीका सहित लघुजातकम ग्रंथाचे वैशिष्ट्य, १६ अध्यायांचा परिचय, व या अध्यायांतील महत्वपूर्ण विषयांचा आढावा या कार्यशाळेमध्ये घेण्यात आला. कुण्डलीद्वारे विविध योगांचे प्रशिक्षण देण्यात आले. कार्यशाळेत २४ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **"वास्तुरत्नाकर कार्यशाळा":**

  १ व २ मार्च २०२४ वेळ दुपारी १:३० ते ३:३० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"वास्तुरत्नाकर कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या द्वीदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात वास्तुरत्नाकर ग्रंथ परिचय, १२ अध्यायांचे विषय व वास्तुउत्पत्ती, वास्तु प्रकार, भूमि परीक्षा, शुभाशुभ भूमी लक्षण, शल्य-शल्योद्धार, गृहस्वामी कर्तव्य, भूमीशुद्धी, पंचवास्तु, एकाशीतिपदवास्तु, द्विशाल-त्रिशाल वास्तु, पिण्ड साधन, गृह मेलापक, द्वार विचार, द्वारवेध, शुभाशुभ वृक्ष विचार, जलाशय विचार, ग्रामवास, काकिणी, नराकृती, गृहारंभ मुहूर्त, गृहप्रवेश मुहूर्त ईत्यादी वास्तुशास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी व्याख्यानमालेला उपस्थित २८ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **५३वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

  २३/०३/२०२४ रोजी ५३वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"रंगोत्सव"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. दिनकर मराठे, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **"जैमिनी सूत्रम् विशेष व्याख्यान":**

  १० व १२/०४/२०२४ वेळ सकाळी ११:०० ते दुपारी ०२:०० पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे द्वीदिवसीय **"जैमिनी सूत्रम् विशेष व्याख्यानाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात जातकशास्त्राचे महत्व, महर्षि जैमिनीकृत जैमिनी सूत्र ग्रंथाचे महत्व, वैशिष्ट्य, फलादेशाकरिता या ग्रंथाचा उपयोग, राशिदृष्टि, अर्गला कारक-प्रतिबन्धक ग्रह, कटपयादि सूत्र उपयोग, कारकांश, आत्मादि कारक ग्रह, पद, उपपद, स्वांश कुण्डली, कारकांश कुण्डली फलादेश, आर्थिक स्थिति, आयुर्दाय या विषयांवर मार्गदर्शन केले, व्याख्यानमालेला उपस्थित २२ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **५४वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा** :

  ०७/०४/२०२४ रोजी ५४वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. **"नववर्षारंभ"** या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले होते , संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **पंचांग परिचय पाठ्यक्रम :**

  कविकुलगुरु कलिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक., डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केन्द्र, रत्नागिरी. येथे **पंचांग परिचय पाठ्यक्रमाचे** आयोजन २६ ते २८ एप्रिल २०२४ संध्याकाळी ०७ ते ०८ या दरम्यान करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय, मार्गदर्शक प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. दिनकर मराठे व कार्यक्रमाचे उद्घाटक प्रो. प्रसाद गोखले महोदय होते. ज्योतिष जिज्ञासु वर्ग व विद्यार्थी उपस्थित होते.

विद्यार्थ्यांचे Achievements

- श्रीपाद दत्तात्रय बेलदार, आचार्य प्रथम वर्ष, २५-०२-२०२४ रोजी संस्कृत भारती, वाराणसी यू.पी. द्वारा आयोजित अखिल भारतीय शलाका परिक्षा (ज्योतिष) मध्ये तृतीय पारितोषिक जिंकले. वृंदावन येथे ही स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती.

- श्रीपाद दत्तात्रय बेलदार, आचार्य प्रथम वर्ष, २०२४ च्या फरवरी महिन्यात ६१ वी अखिल भारतीय शलाका परिक्षा (ज्योतिष) मध्ये तृतीय पारितोषिक जिंकले. केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय नवी दिल्ली द्वारा ही स्पर्धा अयोध्या इथे आयोजित करण्यात आली होती.
- सानीया बावणे, शास्त्री द्वितीय वर्ष, केंद्रीय संस्कृत विद्यापीठ, नवी दिल्ली आणि केकेएसयू यांनी आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय ज्योतिष वक्तृत्व स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक पटकावले. रामटेक, १६-०१-२०२४ रोजी.
- श्रीपाद दत्तात्रय बेलदार, आचार्य प्रथम वर्ष, केंद्रीय संस्कृत विद्यापीठ, नवी दिल्ली आणि केकेएसयू यांनी आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय ज्योतिष शलाकामध्ये प्रथम पारितोषिक पटकावले. रामटेक, १६-०१-२०२४ रोजी
- विष्णुवर्धन बोम्मादेवरा, शास्त्री तृतीय वर्ष, २०-१०-२०२३ रोजी KKSU, रामटेक द्वारे आयोजित आंतर महाविद्यालयीन युवा महोत्सव २०२३-२४ मध्ये वादविवाद स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक पटकावले.
- श्रीपाद दत्तात्रय बेलदार, आचार्य प्रथम वर्ष, KKSU, रामटेक द्वारे २०-१०-२०२३ रोजी आयोजित आंतर महाविद्यालयीन युवा महोत्सव २०२३-२४ मध्ये प्रश्नमंजूषा स्पर्धेत तिसरे पारितोषिक जिंकले.
- स्वामी प्रशांत सिद्राम, अभिराम घोडके, चारुदत्त अपराजित आणि विष्णुवर्धन बोम्मादेवरा १२-०१-२०२४ ते १५-०१-२०२४ पर्यंत महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक यांच्या १६ व्या आविष्कार, महाराष्ट्र राज्य आंतर-विद्यापीठ संशोधन अधिवेशनात सहभागी होऊन त्यांचे संशोधन प्रकल्प सादर केले.

* * *

शिक्षणशास्त्र विभाग

स्थापना – वर्ष 2008

संकाय – शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विद्याशाखा संकाय

अभ्यासक्रम – एम्. एड्., एम्. फिल्., पीएच्.डी. शिक्षणशास्त्र

अधिष्ठाता – प्रो. ललिता चंद्रात्रे

विभाग प्रमुख – डॉ. राजश्री मेश्राम, सहयोगी प्राध्यापिका

प्राध्यापक – प्रो. डॉ. कीर्ती सदार

सहयोगी प्राध्यापक– डॉ. हृषिकेश दलाई, डॉ. अमोल मांडेकर

पीएच्.डी कार्यरत विद्यार्थी संख्या – 14

उद्दिष्टे –

- संस्कृत शिक्षकांची तथा इतर शिक्षकांची निर्मिती करणे
- प्राचीन भारतीय शिक्षण संकल्पना आणि आधुनिक शिक्षण पद्धती आणि विचारांचे अध्ययन– अध्यापन आणि संशोधन करणे.
- संस्कृत शिक्षण पद्धती आधुनिक काळाशी सुसंगतरित्या विकसित करणे.
- जागतिक स्तरावरील शिक्षण विचारांचा आणि सिद्धांताचा अद्ययावत अभ्यास करून अभ्यासक्रमाची रचना करणे.

संशोधन कार्यविषयक ध्येये –

- राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय संशोधनपत्रिकेत संशोधकांचे संशोधन लेख प्रकाशित करणे
- मार्गदर्शकांचे संशोधन लेख प्रकाशित करणे.
- विविध परिषदा, सेमिनार, कार्यशाळा यामध्ये विद्यार्थी, संशोधक छात्र आणि प्राध्यापकांचा सहभाग

शिक्षणशास्त्र विभाग

वार्षिक अहवाल 2023&2024

अभ्यासकम एम.एड्

शिक्षणशास्त्र विभागाने शैक्षणिक वर्ष 2023&2024 मध्ये आयोजित केलेले कार्यकम पुढीलप्रमाणे आहेत.

- **नूतन वर्ष साजरीकरण**

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठातील शिक्षणशास्त्र विभाग व अध्यापक महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांतर्फे सर्व प्राध्यापकांसाठी 1 जानेवारी 2024 रोजी नवीन वर्षानिमित्त कार्यक्रम घेण्यात आला. या प्रसंगी शिक्षणशास्त्र विभागाच्या अधिष्ठाता प्रो. ललिता जोशी] विभागप्रमुख डॉ. राजश्री मेश्राम] प्रो. कीर्ती सदार] डॉ. हृषीकेश दलाई आणि डॉ. अमोल मांडेकर] प्रा. माधवी पाटील] प्रा. शुभांगी मून] डॉ. शिवली चक्रवर्ती] डॉ सिध्दार्थ मंडल आणि प्रा- मंगेश दिघडे असे सर्व प्राध्यापक उपस्थित होते.

सर्व प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना नवीन वर्षाच्या शुभेच्छा आणि प्रेरणादायी संदेश दिला. विद्यार्थ्यांनी सुध्दा प्राध्यापकांना भेटवस्तू देवून शुभेच्छा दिल्या.

- **सावित्रिबाई फुले जयंती**

3 जानेवारी 2024 रोजी कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठातील शिक्षणशास्त्र विभाग व अध्यापक महाविद्यालयात सावित्रिबाई फुले जयंती साजरी करण्यात आली. या कार्यकमाचे आयोजन बी.एड्- व एम- एड्- विद्यार्थ्यांनी केले होते.

या प्रसंगी कार्यकमाच्या अध्यक्षा शिक्षणशास्त्र विभागाच्या अधिष्ठाता प्रो. ललिता जोशी होत्या. कार्यक्रमात शिक्षणशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. राजश्री मेश्राम] प्रो. कीर्ती सदार] डॉ. हृषीकेश दलाई आणि डॉ. अमोल मांडेकर] प्रा. माधवी पाटील. प्रा. शुभांगी मून. डॉ. शिवली चक्रवर्ती] डॉ. सिध्दार्थ मंडल आणि प्रा. मंगेश दिघडे असे सर्व प्राध्यापक उपस्थित होते.

या प्रसंगी सर्व प्राध्यापकांनी सावित्रिबाई फुले याच्या आदर्श जीवन चरीत्रावर व्याख्याने दिली. तसेच विद्यार्थ्यांनी सुध्दा भाषणे दिलीत.

- **डोळे तपासणी शिबीर**

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठातील महिला कक्ष आणि अंतर्गत तकार निवारण समिती आणि शिक्षणशास्त्र विभागाच्या वतीने 12 मार्च 2024 रोजी डोळे तपासणी शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. हे शिबीर आaaतरराष्ट्रीय महिला दिनाच्या निमित्ताने विद्यापीठातील सर्व प्राध्यापक] कर्मचारी आणि विद्यार्थी याच्यासाठी आयोजित करण्यात आले होते.

कार्यक्रमात अध्यक्षस्थानी विश्वविद्यालयाचे सन्माननीय कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी होते. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डे कुलसचिव हे विशेष अतिथी रूपाने उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या संयोजिका डॉ. राजश्री मेश्राम होत्या. तसेच कार्यकमात शिक्षणशास्त्र विभागातील प्रो कीर्ती सदार] डॉ. हृषीकेश दलाई] डॉ अमोल मांडेकर आणि अध्यापक महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक उपस्थित होते. तसेच डॉ. रेणुका बोकारे (जनसंपर्क अधिकारी)] प्रो. कविता होले (IQAC Director) प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती (रामटेक परीसर संचालक) सुध्दा कार्यक्रमात उपस्थित होते- नेत्ररोग तज्ञ डॉ. गौरी पाठक हयानी प्राध्यापक] कर्मचारी आणि विद्यार्थी हयांचे डोळे तपासले. या शिबीरात साधारणतः 350 जणांनी शिबीराचा लाभ घेतला.

- **शैक्षणिक सहल**

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठातील शिक्षणशास्त्र विभागातर्फे सर्व प्राध्यापक व एम एड् विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक सहल दिनांक 30 मार्च 2024 रोजी चंद्रपूर जिल्हयातील वरोरा येथील बाबा आमटे यांच्या आनंदवनात आयोजित करण्यात आली होती.

आनंदवन हे कुष्ठरोगाने पीडित व्यक्तीसाठी प्रसिध्द आहे. समाजातील दुर्लक्षीत समजल्या जाणाऱ्या कुष्ठरोगी व्यक्तीaना आत्मनिर्भर करण्याचे कार्य बाबा आमटे यांनी सुरू केले होते तसेच तीथे मुके] बहिरे] अंध] अपंग व्यक्ती सुध्दा आत्मनिर्भर असल्याचे दिसून आले.

या सहलीमध्ये शिक्षणशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. राजश्री मेश्राम] प्रा. माधवी पाटील] प्रा. शुभांगी मून] डॉ. शिवली चक्रवर्ती] डॉ सिध्दार्थ मंडल आणि प्रा. मंगेश दिघडे असे सर्व प्राध्यापक उपस्थित होते.

- **सांस्कृतिक कार्यकम**

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठातील शिक्षणशास्त्र विभागातर्फे एम एड् द्वितीय व चतुर्थ सत्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी 22 जुन 2024 रोजी सांस्कृतिक कार्यकमाचे आयोजन केले.

शिक्षणशास्त्र विभागाप्रमुख डॉ- राजश्री मेश्राम यांच्या हस्ते कार्यकमाचे उद्घाटन करण्यात आले. विद्यार्थ्यांच्या अंगी असणाऱ्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी अशा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते विद्यार्थ्यांनी नाटक] गायन] नक्कल] नृत्य याद्वारे स्वत च्या अंगी असणाऱ्या कलागुणांचे प्रदर्शन केले. या कार्यक्रमाच्या संयोजिका मा. शुभानी मूu होत्या- कार्यक्रमात सर्व प्राध्यापक व साधारणत% 35 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला-

- **संस्कृत स्पर्धा**

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठातील विस्तार सेवा मंडल तर्फे संस्कृत महोत्सव अंतर्गत शिक्षणशास्त्र विभागात एम एड् विद्यार्थ्यांसाठी दिनांक 2 आणि 4 सप्टेंबर 2024 रोजी विविध संस्कृत स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये संस्कृत प्रश्नमंजूषा] संस्कृत प्रहेलिका] श्लोक पठन] संस्कृत गीत व आशूभाषण स्पर्धा यांचे आयोजन करण्यात आले होते.

या प्रसंगी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा शिक्षणशास्त्र विभागाच्या अधिष्ठाता प्रो. ललिता जोशी होत्या. कार्यक्रमात शिक्षणशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. राजश्री मेश्राम] प्रो. कीर्ती सदार] डॉ. हृषीकेश दलाई आणि डॉ. अमोल मांडेकर] प्रा. माधवी पाटील] प्रा. शुभांगी मून] डॉ. शिवली चक्रवर्ती] डॉ. सिध्दार्थ मंडल आणि प्रा. मंगेश दिघडे असे सर्व प्राध्यापक उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे संयोजक डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि डॉ. सिध्दार्थ मंडल होते. एकूण 44 विद्यार्थ्यांनी स्पर्धेमध्ये सहभाग घेतला. कार्यक्रम सफल करण्यासाठी डॉ. माधवी पाटील] प्रा. शुभांगी मून आणि प्रा. मंगेश दिघडे यांचे सहकार्य लाभले.

*****

प.पु. गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परीसर, रामटेक

वार्षिक अहवाल (2023–2024)

प.पु. गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परीसर, रामटेक येथील संचालक कार्यालयामार्फत संपूर्ण वर्षात खालील उपक्रम राबविण्यात येतात.

1) संपूर्ण विभागातील प्रवेश प्रक्रिया –

शैक्षणिक सत्र 2023–24 करिता विश्वविद्यालयाच्या शैक्षणिक विभाग जसे वेद ,व्याकरण, दर्शन, साहित्य वेदांग ज्योतिष, कॉमर्स, संगणक विज्ञान,बी.बी.ए. विभागा अंतर्गत चालविले जाणारे अभ्यासक्रमात प्रवेश प्रक्रिया दिनांक 14.07.2023 ते 31.08.2024 या कालावधीत राबवण्यात आली. या सर्व विभागांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी कंत्राटी शिक्षक कर्मचारी व सोबत कंत्राटी लिपीक यांचे वेळापत्राकानुसार नियुक्ती करण्यात आली. प्रवेशासाठी इच्छुक विद्यार्थ्यांचे मोबाईल क्रमांक पत्ते यांची नोंदी घेण्यात आल्या. त्यांना फोन करुन प्रवेश घेण्यासाठी मार्गदर्शन करण्यात आले. प्रवेशासाठी रामटेक व आजुबाजुच्या गावात जावून विद्यार्थ्यांना विविध विषयांबाबत अवगत करण्यात आले. शाळांमध्ये जावून विद्यार्थ्यांना विद्यापिठाबाबत माहिती देण्यात आली व प्रवेश देखील करण्यात आले. अधिक विद्यार्थ्यांचे प्रवेश व्हावे या साठी नागपुर मेट्रो स्टेशनवर फिरती जाहिरात देण्यात आली. रामटेक नगरात होर्डिग लावण्यात आले त्यासाठी नगरपरीषदेची परवानगी घेण्यात आली. प्रवेशाबाबतचे होर्डिग बॅनर छपाई करण्यात आली. प्रवेशाबाबतचे 2000 फ्लायर छपाई करण्यात आली व प्रवेशाबाबत विचारपुस करण्यासाठी आलेल्यांना वाटण्यात आले. तसेच शक्यतोवर वेळेवर प्रवेश देण्यात आला. प्रवेशाची अंतमतारीख झाल्यानंतर प्रवेशासाठी उत्सुक विद्यार्थ्यासाठी प्रवेशाची अंतीम तारीख वाढविण्याची कार्यवाही करण्यात आली. अभ्यासक्रमांची प्रवेश क्षमता वाढविण्यात आली. हे सर्व प्रवेश ऑनलाईन पध्दतीने करण्यासाठी परीक्षा विभाग आणि टेक्निकल टीम चा पाठपुरावा करण्यात आला. अ" या प्रकारे शैक्षणिक परिसरात सर्व विविध अभ्यासक्रमांना एकूण 618 विद्यार्थ्यांना विविध अभ्यासक्रमांमध्ये प्रथम वर्षात सत्र सत्र 2023– 24 साठी विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसरात सर्व अभ्यासक्रमांमध्ये प्रथम,द्वितीय आणि तृतीय वर्षात प्रवेशित विद्यार्थ्यांची एकूण .....प्रवेश देण्यात आला.

2)सभांचे आयोजन –

शैक्षणिक सत्र 2023–24 मध्ये प्रवेशित सर्व विद्यार्थ्याना संचालक कार्यालयातील सर्व उपक्रमांबाबत विद्यार्थ्यांना माहिती देण्यात आली. संचालक परिसरातील सर्व विभाग प्रमुखांची प्रथम सभा घेण्यात आली. या सभेत विद्यार्थ्यांचे प्रवेश व रिक्त पदांबाबत माहिती घेण्यात आली. दि. 16.06.2023 रोजी घेण्यात आलेल्या सभेत विभागप्रमुखांकडून प्रवे" ाचा आढावा घेण्यात आला. प्रवेश संख्या वाढवविण्यासाठी उपाय योजना करण्याबाबत चर्चा झाली. बाहेरच्या राज्यांमध्ये संस्कृत मध्ये निघणा–या साप्ताहीकमध्ये विद्यापिठाची प्रवेशाची जाहिरात देण्याचा निर्णय घेण्यात आला. जास्तीत जास्त मिडीयाचा वापर करून प्रवे" ा वाढविण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. घेण्यात आलेल्या सभेत मेंटॉरची नावे ठरविण्यात आली. विभाग प्रमुखांची सभा घेवून प्राध्यापकांना शिकविण्यासाठी विषयांचे वाटप करण्यात आले. कॉमन विषय शिकविण्यासाठी प्राध्यापकांची नियुक्ती करण्यात आली. विभागप्रमुखांची सभा घेवुन सर्व अभ्यासक्रमांचे प्रवेश क्षमता ठरविण्यात आली. दि. 20.06.24 च्या सभेत सर्व अभ्यासक्रमांचे तासिकावेळापत्रक तयार करण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला. वरंवार प्रवेश कमिटीच्या सभा घेण्यात आल्या. वारंवार

प्रध्यापकांच्या अभ्यासक्रमाबाबत सभा घेण्यात आल्या. राट्रीय शिक्षा निती 2020 बाबत माहिती देण्यात आली. नविन अभ्यासक्रमांबाबत चर्चा करण्यात आली. हिवाळी परीक्षांच्या तारखांबाबत चर्चा झाली. परीक्षा जवळ असतांना प्राध्यापकांच्या सभा घेण्यात आल्या व अभ्यासक्रमांचा आढावा घेण्यात आला. पेपर सेटींग बाबत सुचना देण्यात आल्या, सभेत एक्झीट कोर्सबाबत चर्चा करण्यासाठी सभा घेण्यात आली.

3)सत्रांत परीक्षेचे नियोजन –

ग्रीष्म 2024 – ग्रीष्म 2024 च्या परीक्षा 1 एप्रिल 2024 ते 22 एप्रिल 2024 या कालावधित शास्त्री (साहित्य, वेद, व्याकरण, दर्शन,वेदांग ज्योतिष) सहा सत्रांचे व आचार्य (साहित्य, वेद, व्याकरण, दर्शन,वेदांग ज्योतिष) चार सत्रांचे व बी.ए. संस्कृत सहा सत्रांचे वेळापत्रक जवळपास 70 वेळापत्रक ऑनलाईन पध्दतीने करण्यात आले व विद्यापिठाच्या वबसाईट वर अपलोड करण्यात आले. या सर्व अभ्यासक्रमांचे प्राप्त जवळपास 300 प्रश्नपत्र तयार करुन प्रिंट करण्यात आले व पाकींटामध्ये सिलबंद करण्यात आले. आय कार्ड जनरेट करणे, विद्यार्थ्यांना वाटप करणे, फोटो आयकार्ड जनरेट करणे, इटर्नल मार्काचे शिट जनरेट करणे, त्या ऑनलाइन करणे, केंद्राधिकारी, उपकेंद्राधिकारी यांची नियुक्ती करण्यात आली. वर्ग खेाल्या रोल नंबर टाकुन तयार करण्यात आल्या परीक्षा पुर्ण झाल्यावर उत्तरपत्रिंकाचे सीलबंद गठ्ठे व्हॅलूयेशन सेंटर वर ठेवण्यात आले. त्या सर्व उत्तरपत्रिकांचे मास्कींग करण्यात आले, व्हॅलूयेशन करण्यात आले. डिमास्कींग करण्यात आले. डिमास्कींग नंतर सर्व पेपरचे मार्क ऑनलाइन करण्यात आले.

ग्रीष्म 2024 च्या पदविका परीक्षांचे नियोजन देखिल उपरोक्त नूसार करण्यात आल्या.

हिवाळी 2024 – हिवाळी परीक्षा 25.10.2023 ते 7.11.2023 या कालावधीत घेण्यात आला. उपरोक्त सर्व प्रकिया हिवाळी 2024 साठी देखिल करण्यात आली. यासाठी लागणारा सर्व खर्च वित्त विभागाकडून मागण्यात आला व त्याचे समायोजन करण्यात आले. पेपर सेटींगचे बील बनविण्यात आले व परीक्षा विभागाला सादर करण्यात आले. परीक्षा झाल्यावर परीक्षेचे बील बनविण्यात आले व परीक्षा विभागाला सादर करण्यात आले.

4) **इमारतीचा रखरखाव** इमारतीत तीनही माळयावर असलेले वॉटरकुलर स्वच्छ केले गेले व सुधारण्यात आले. नळ सुधरविण्यात आले. मिटींग हॉल मधिल खुर्च्या दुरुस्ती करण्यात आल्या. वर्णेकर सभागृहातील खुर्च्या दुरुस्ती करण्यात आल्या. सहायक प्राध्यापकांची (कंत्राटी) पद भरती करण्यात आली. शैक्षणिक परिसरातील सर्व कर्मचा–यांचे मासिक वेतन काढण्यात आले. संचालक कार्यालयातील झेरॉक्स मशिन वारंवार सुधरविण्यात आली व विद्यार्थ्यांना झेरॉक्स ची सुविधा देण्यात आली.विद्यार्थ्यासाठी टीसी ची छपाई करण्यात आली. स्टोअर रुम स्वच्छ करण्यात आले. व्हाइट बोर्ड मागविण्यात आले. पंखे सुधरविण्यात आले. स्वच्छतागृहातील सिसटन सुधरविण्यात आले.

5) **शिष्यवृत्ती योजना** – प.पू.श्री. गोळवलकर परिसरात प्रवेशित विद्यार्थ्यांना भारत सरकार आणि महाराष्ट्र शासन द्वारे दिल्या जाणा-या शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ देण्याची कार्यवाही पार पाडण्यात आली.

1) **महाराष्ट्र शासनाद्वारे दिली जाणारी शिष्यवृत्ती** – या योजनेअंतर्गत SC,ST,OBC, SBC, VJNT आणि Open प्रवर्गातील एकूण 244 विद्यार्थ्यांना त्यांचे अभ्यासक्रमानुसार लाभ देण्यात आला. यापैकी पदवीस्तरावर 198 आणि पदव्युत्तर स्तरावर 46 विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती प्राप्त झाली आहे. शैक्षणिक सत्र 2023–24 मध्ये 166 विद्यार्थ्यांची एकूण रक्कम रु. 31,32,044.00 प्राप्त झाले.

ही रक्कम विद्यर्थ्यांच्या अभ्यासक्रम शुल्का स्वरुपात व ज्या विद्यार्थ्यांनी अभ्यासक्रम शुल्क भरले आहे त्यांच्या बॅक खात्यात NEFT द्वारे जमा करण्यात आली आहे.

2) **भारत सरकारद्वारे दिली जाणारी शिष्यवृत्ती** – 12 वी वर्गात 70 ते 80 टक्के गुण प्राप्त करणा–या विद्यार्थ्यांना संपूर्ण महाराष्ट्रातून ठरावीक कोटा नुसार ही शिष्यवृत्ती दिली जाते. शैक्षणिक परिसरातील 03 विद्यार्थ्यांना या योजनेअंतर्गत लाभ देण्यात आला. सदर विद्यार्थ्यांना त्यांच्या अभ्यासक्रमाला महाराष्ट्र शासनाची कोणतीही शिष्यवृत्ती लागू नव्हती. तरी पात्र विद्यार्थ्यांची छाननी करून या 03 विद्यार्थ्यांना NSP या पोर्टलवरुन शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ देण्यात आला.

3) **केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय छात्रवृत्ती** – प्राकशास्त्री, शास्त्री आणि आचार्य अभ्यासक्रमात प्रवेशित विद्यार्थ्यांना या शिष्यवृत्ती चा लाभ मिळवून देण्याकरिता विद्यार्थ्यांकडून नियोजित वेळेत शिष्यवृत्ती आवेदन भरुन घेण्यात आले. या अभ्यासक्रमातील एकूण 59 विद्यार्थ्यांना शिश्यवृत्तीचा लाभ मिळणार असून केंद्रीय संस्कृत संस्थान कडून DBT process द्वारे रु. 6,20,000.00 संबधित विद्यार्थ्यांच्या खात्यात जमा करण्यात येणार आहे.

4) **विश्वविद्यालयाद्वारे दिली जाणारी गुरुकुलम् शिष्यवृत्ती** – विश्वविद्यालयाकडून प्राकशास्त्री, शास्त्री आणि आचार्य अभ्यासक्रमात प्रवेशित विद्यार्थ्यांना या शिष्यवृत्ती चा लाभ देण्यात येतो. ज्या विद्यार्थ्यांना केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय छात्रवृत्ती चा लाभ मिळणार नाही अश्या विद्यार्थ्यांना या शिष्यवृत्ती किंवा इतर कुठल्याही शिश्यवृत्तीचा लाभ सर्व प्रकारची छाननी करून देण्यात येतो. सद्यस्थितीत 2023 – 24 ची केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय छात्रवृत्ती विद्यार्थ्यांना प्राप्त होणे बाकी असल्याने कार्यवाही प्रलंबीत आहे.

5) **युजीसी फेलोशिप** – विविध विभागातील UGC(NET) JRF उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना पी.एच.डी करिता दरमहा रु.41,000/–युजीसी फेलोशिप दिली जाते. विश्वविद्यालयातील 4 विद्यार्थ्यांना याचा लाभ देण्यात येत आहे.

6) **इतर शिष्यवृत्ती** – विद्यार्थ्यांच्या आवेदनानुसार विविध योजनेतून इतर शिष्यवृत्तीचा लाभ देण्यात येतो.

7) रत्नागीरी उपकेंद्रातील प्रवेशित विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र शासनाद्वारे दिली जाणारी शिष्यवृत्ती – या योजनेअंतर्गत SC,ST,OBC, SBC, VJNT आणि Open प्रवर्गातील एकूण 03 पात्र विद्यार्थ्यांना त्यांचे अभ्यासक्रमानुसार लाभ देण्यात आला आहे.

संलग्नित महाविद्यालयांना शिष्यवृत्ती चा लाभ मिळण्याकरिता विश्वविद्यालयाचे विविध अभ्यासक्रमांचे इतर शुल्क बाबतची माहिती mahadbtmahit पोर्टलवर अपलोड करुन मान्यता मिळविण्याचे कार्य पार पाडण्यात आले.

6) कार्यकमांचे आयोजन

1.विश्वविद्यालयाच्या अधिकारी व कर्मचा–यांसाठी संस्कृत संभाषण वर्ग घेण्यात आले.

2.नॅशनल इनशुरंस कं. लिमिटेड च्या द्वारे टीचर्स सुरक्षा पॉलिसी बाबत मार्गदर्शन कार्यकम घेण्यात आला.

3.विद्यार्थ्यांसाठी आत्मसंरक्षण युध्दकला भिाकविण्यासाठी भास्त्रविद्या प्र"िाक्षण वर्ग 'धृतकवचः'चे आयोजन करण्यात आले.

अपंग व निराधार बहुउद्दे" ाीय कल्याणकारी संस्था, नागपूर द्वारा संचालित स्नेहसदन मतीमंद मुलामुलींची वि" ोश अनिवासी भााळा, ि" ातलवाडी ता. रामटेक यांच्या भााळेतील विद्यार्थ्यांसाठी कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या साठी 300 लोक उपस्थित होते.

4.महाराष्ट्र राज्यस्तरीय शास्त्रीय स्पर्धेचे आयोजन महाराष्ट्र राज्यस्तरीय स्पर्धेच्या आयोजनाचे यजमान पद कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयास केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयाद्वारे, देण्यात आले होतेइ,या आयोजनासाठी केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयाकडून रु 1,75,000/– एवढी अनुदान रा" ाी उपलब्ध करुन देण्यात आली होती.या स्पर्धेमध्ये महाराष्ट्रातील विविध ठिकाणाहून विविध वयागटात संस्कृत शिकणा–या एकूण 80 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

5. दि. 22 डिसेंबर 2023 रोजी राश्ट्रीय गणित दिन साजरा करण्यात आला.

भारतीय गणितज्ञ श्री श्रीनीवास रामानुजन यांच्या जयंती निमीत्त दि. 22 डिसेंबर 2023 रोजी राश्ट्रीय गणित दिन प. पू. गोळवलकर गूरुजी भौक्षणिक परिसरात साजरा कराण्यात आला. सौ. शेफाली जोशी प्रमुख वक्ता`

6.**संस्कृतभाषेचे आवाज रेकॉर्डींग टीम** –IIT, चेन्नई येथुन AI4Bhart साठी संस्कृतभाषेचे आवाज रेकॉर्डीग करीता सहा लोकांची टीम दि. 6.2.2024 ते 16.2.2024 आली होती. त्यांची सर्व व्यवस्था करण्यात आली.

7.ऐक दिवसीय सरलमानकसंस्कृतकार्यशाळा चे आयोजन – ऐक दिवसीय सरलमानकसंस्कृतकार्यशाळा चे आयोजन दि. 10.02.2024 रोजी करण्यात आले. भारतीय भाषा समिती नवीदिल्ली यांच्या कडून सरलमानकसंस्कृतकार्यशाळा आयोजित करण्याकरीता 1,00,000/– रु वि" वविद्यालयाला देण्यात आले होते.

8. छत्रापती शिवाजी महाराज जयंती – दि. 19 फेब्रुवारी 24 रोजी छत्रापती शिवाजी महाराज यांच्या जयंती निमित्य विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यासाठी छत्रापती शिवाजी महाराज अभ्यासक श्री. अमोल पुसदकर यांना आमंत्रित करण्यात आले होते.

प.पु. गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, रामटेक (NEP कियान्वयन)

- सत्र 2023–24 पासून पदव्युत्तर च्या 30 अभ्यासक्रमांना एन.इ.पी. लावण्यात आले आहे.
- सत्र 2024–25 पासून पदवी च्या 34 अभ्यासक्रमांना एन.इ.पी. लावण्यात आले आहे.
- अभ्यासक्रमांना IKS पध्दती लागु करण्यात आले आहे.
- सर्व पदवी अभ्यासक्रमांना इंटर्नशिप प्रोग्रॅम लागू करण्यात आले आहे.
- सर्व अभ्यासक्रमांना Exit course लागू करण्यात आले आहे.
- सर्व पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांना (CBCS) श्रेयांक पद्वती लागू करण्यात आली.

*****

अभिनवभारती वारंगा परिसर, नागपूर

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनवभारती वारंगा परिसर, नागपूर येथे पदविका, पदवी, पदव्युत्तरपदविका आणि पदव्युत्तर पदवी इत्यादी अभ्यासक्रम राबविले जातात. तसेच, अभिनवभारती वारंगा परिसर, विस्तारसेवा मंडळ आणि प्रकाशन विभाग या अंतर्गत विविध उपक्रम राबविले जातात.

अभिनवभारती वारंगा परिसर येथील संचालक व शिक्षकांची यादी

अ.क्र.	पद	नाव
1	संचालक	प्रा. पराग जोशी
2.	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	डॉ. रेणुका करंदीकर
3.	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	डॉ. मृदुला तापस
4.	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	डॉ. पल्लवी कावळे
5.	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	डॉ. अंबालिका सेठिया
6.	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	डॉ. प्रणव मुळे
7	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	पूजा मस्के
8	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	दिव्या शर्मा
9	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	सौ. कल्याणी डहाळे
10	सहायकप्राध्यापक (सावधिक)	कु. नीता शर्मा

अभिनवभारतीवारंगापरिसर येथील अधिकारी व कर्मचारी यादी

अ.क्र.	नाव	पद
1	सौ. माधुरी येवले	अधीक्षक
2.	श्री. संजय वाते	अधीक्षक
3.	श्री. राजेश भांडारकर	उच्च श्रेणी लघुलेखक
4.	श्री. दिलीप राऊत	कनिष्ठ लिपीक
5.	श्री. अजित पांडे	दप्तरी
6.	श्री. रोशन कुनघाटकर	शिपाई
7.	सौ. प्रणाली ठाकरे	शिपाई
8.	श्रीमती आशू गोतमारे	एकत्रित वेतनिक
9.	श्री. सौरभ पगारे	कंत्राटी
10.	श्री. अक्षय लोखंडे	कंत्राटी

शैक्षणिक सत्र 2023–24 मधील अभ्यासक्रम व प्रवेशित विद्यार्थ्यांची संख्या याबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	विद्यार्थी संख्या 2023–24
1.	एम्.ए. ज्योतिर्विज्ञान प्रथमवर्ष	16
2.	एम्.ए. ज्योतिर्विज्ञान द्वितीयवर्ष	15
3.	एम. एस्सी. योगिक सायन्स प्रथमवर्ष	22
4.	एम. एस्-सी. योगिकसायन्स द्वितीयवर्ष	10
5.	एम्.ए. हिन्द ूस्टडिज प्रथमवर्ष	9
6	एम्.ए. हिन्दू स्टडिज द्वितीय वर्ष	7
7.	एम्.ए. संस्कृत (बहुशाखीय) प्रथमवर्ष	17
8.	एम्.ए. संस्कृत (बहुशाखीय) द्वितीयवर्ष	5
9.	बी. ए. वेदांगज्योतिष प्रथमवर्ष	4
10	बी. ए. वेदांगज्योतिष द्वितीय वर्ष	4
11.	बी.ए. विशारद (संस्कृत) द्वितीय वर्ष	4
12.	वेदांगज्योतिष पदव्युत्तर पदविका	18
13.	वास्तुशास्त्र पदव्युत्तर पदविका	10
14.	योगिकसायन्स पदव्युत्तरपदविका	6
15.	वास्तुशास्त्र पदविका	5
16	ज्योतिष पदविका	0
17	हस्तलिखितशास्त्र पदविका	0
18	आगम संस्कृत पदविका	6
	एकूण	**158**

वेदांग ज्योतिष विभाग –

- ०३/०७/२०२३ रोजी ३९वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "गुरु पूर्णिमा" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- १२-१९/०७/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा "ज्योतिष शास्त्र" या विषयावर सप्त-दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. आशिष जे., डॉ.ऋषिकेश साहू, डॉ.पंकज शर्मा, डॉ.अंबालिका सेठिया, डॉ. प्रणव मुळे, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- २६/०७/२०२३ रोजी ४०वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "अधिक मास" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५२ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- ०४/०८/२०२३ रोजी ४१वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "चातुर्मास" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रमुख व्याख्याता डॉ. ऋषिकेश साहू, सारस्वत व्याख्याता डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- १५/०८/२०२३ रोजी ४२वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. संस्कृत महोत्सवांतर्गत "श्रावण" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रमुख व्याख्याता श्री. प्रसाद अयाचित, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३४ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- ०२/०९/२०२३ रोजी ४३वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. संस्कृत महोत्सवांतर्गत "कृष्ण जन्माष्टमी" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३७ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- ०८/०९/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा संस्कृत महोत्सव २०२३ च्या अन्तर्गत "ज्योतिष शास्त्र गोष्ठी" चे offline आयोजन महालक्ष्मी मंदीर, जयप्रकाश नगर, नागपुर येथे जनसामान्यांमध्ये करण्यात आले होते. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. ३२ सहभागी प्रत्यक्षरूपाने उपस्थित होते.

- ०९/०९/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा संस्कृत महोत्सव २०२३ च्या अन्तर्गत "वास्तु शास्त्र प्रश्नोत्तरी" चे offline आयोजन श्री हनुमान मंदीर, गोपाल नगर, नागपुर येथे जनसामान्यांमध्ये करण्यात आले होते. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. ६ सहभागी प्रत्यक्षरूपाने उपस्थित होते.

- ११/०९/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा संस्कृत महोत्सव २०२३ च्या अन्तर्गत "Pannal Discussion on Jyotish Shastra" चे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, Pannal Discussion कर्त्यांमध्ये प्रो. प्रसाद गोखले व डॉ. दिनकर मराठे होते व संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- २९/०९/२०२३ रोजी ४४वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "पितृपक्ष" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. दिनकर मराठे, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४३ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- १४/१०/२०२३ रोजी ४५वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "शारदीय नवरात्र" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. आशिष जे., संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४४ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- २७/१०/२०२३ रोजी ४६वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "शरद् पूर्णिमा" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. अंबालिका सेठिया व संयोजक डॉ. प्रणव मुळे होते. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- ०८/११/२०२३ रोजी ४७वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "दीपावली" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- २२-२४/११/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा "कालविमर्श" या विषयावर त्रि-दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं १८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- २२-२४/११/२०२३ रोजी वेदांग ज्योतिष विभाग द्वारा "ग्रहयोग" या विषयावर त्रि-दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष वेदांग ज्योतिष विभाग प्रमुख मा. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, प्रशिक्षक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ.अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं १९ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **२३/११/२०२३ ते २५/११/२०२३ वेळ संध्याकाळी ७:३० ते ८:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे त्रिदिवसीय **"वास्तुशास्त्र व्याख्यानमालेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **व्याख्यानकर्ती डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक डॉ. प्रणव मुळे होते. या त्रिदिवसीय व्याख्यानमालेत वास्तुशास्त्राच्या विविध विषयांवर विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन करण्यात आले. वास्तुउत्पत्ती, वास्तु प्रकार, भूमि परीक्षा, शुभाशुभ भूमी लक्षण, शल्य-शल्योद्धार, गृहस्वामी कर्तव्य, भूमीशुद्धी, पंचवास्तु, एकाशीतिपदवास्तु, द्विशाल-त्रिशाल वास्तु, पिण्ड साधन, गृह मेलापक, द्वार विचार, द्वारवेध, शुभाशुभ वृक्ष विचार, जलाशय विचार, ग्रामवास, काकिणी, नराकृती, गृहारंभ मुहूर्त, गृहप्रवेश मुहूर्त ईत्यादी वास्तुशास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी व्याख्यानमालेला उपस्थित ७१ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते, यात M.A. 1st sem Jyotirvigyan (NEP) चे १६ विद्यार्थी, P.G. Diploma in Vedanga jyotish चे १८ विद्यार्थी, P.G. Diploma in Vastushastra चे १० विद्यार्थी, Diploma in Vastushastra चे ६ विद्यार्थी, M.A. Hindu Studies चे ७ विद्यार्थी, ODL Certificate course in Vastushastra चे ६ विद्यार्थी, Diploma in Vastushastra Ratnagiri चे ८ विद्यार्थी असे एकून ७ अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **२३/११/२०२३ ते २५/११/२०२३ वेळ सकाळी ११:३० ते दुपारी १:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे त्रिदिवसीय **"अष्टकवर्ग प्रशिक्षणवर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक डॉ. प्रणव मुळे होते. या त्रिदिवसीय व्याख्यानमालेत अष्टकवर्ग म्हणजे काय?, अष्टकवर्ग विधि व नियम, सूर्यादी ग्रहांच्या अष्टकवर्ग कुण्डली, सर्वरेख्य चक्र, जातकाच्या जीवनातीन तीन अवस्था फळे, शुभाशुभ फल ईत्यादी विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी व्याख्यानमालेला उपस्थित विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- १५/१२/२०२३ रोजी ४८वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "धनुर्मास" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता श्री. अनुज शर्मा, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३६ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- ३०/१२/२०२३ रोजी ४९वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "सौरगणना" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ३१ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- १३/०१/२०२४ रोजी ५०वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "उत्तरायण" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. अंबालिका सेठिया व संयोजक डॉ. प्रणव मुळे होते. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- ३०/०१/२०२४ रोजी ५१वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "श्री राम प्रतिष्ठा" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता प्रो. प्रसाद गोखले, संवाद कर्ता डॉ. अंबालिका सेठिया, डॉ. प्रणव मुळे, डॉ. ऋषिकेश साहू, श्री अनुज शर्मा, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ५८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **२१/२/२०२४ वेळ सकाळी ११:३० ते दुपारी १:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"मुन्था प्रशिक्षण वर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात ताजिकशास्त्राचा परिचय, ताजिकशास्त्राचे महत्व, फलादेशाकरिता ताजिकशास्त्राचा उपयोग, मुन्था गणना विधि, मुन्था शुभाशुभ स्थान, मुन्था भावफळ, मुन्थेश व अरिष्ट भंग, मुन्थेश फळ, पात्यायनी दशा व मुन्थेश फळ, मुन्थेश पंचवर्गी बल, मुन्थेश पंचाधिकारी फल ईत्यादी शास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **२२, २६, २७ फेब्रुवारी २०२४ वेळ दुपारी २:३० ते दुपारी ४:००** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे त्रिदिवसीय **"वर्गकुण्डली प्रशिक्षण वर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या त्रिदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात वर्गकुण्डलींचे षोडश भेद, षोडश वर्गकुण्डलींचे विषय, सूक्ष्म फलादेशातील महत्व, वर्गकुण्डली बघण्याचे नियम, पारिजातादि वर्ग, विविध कुण्डल्यांचा अभ्यास, व कुण्डली बघण्यासाठी प्रशिक्षण देण्यात आले. विभागातील ३५ विद्यार्थी उपस्थित होते. डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन Online व Offline माध्यमाने केले.

- **२६, २७ फेब्रुवारी २०२४ वेळ सकाळी ११:३० ते दुपारी १:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"ताजिकशास्त्रोक्त अरिष्ट-अरिष्टभंग प्रशिक्षण वर्गाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात ताजिकशास्त्राचा परिचय, ताजिकशास्त्राचे महत्व, फलादेशाकरिता ताजिकशास्त्राचा उपयोग सांगून, ताजिकशास्त्रोक्त विविध अरिष्ट योगांचे व अरिष्ट भंग योगांचे कुण्डलीच्या माध्यमातून प्रशिक्षण देण्यात आले. लग्न-लग्नेशाचे महत्व, मुन्था-मुन्थेश, वर्षेशाची शुभाशुभ स्थिति व अरिष्ट योग-अरिष्टभंग योग, गुरू-शुक्र-चंद्राद्वारे अरिष्टभंग योग, ईक्कबालादी षोडश योगांद्वारे अरिष्टभंग योग, सहम द्वारे अरिष्ट योगांचे फलादेश व अरिष्ट भंग योग ईत्यादी शास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी उपस्थित २५ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- **२८ फेब्रुवारी २०२४, वेळ दुपारी १२:३० ते २:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"वर्षतन्त्र कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग

होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात ताजिकशास्त्राचा परिचय, ताजिकशास्त्राचे महत्व, फलादेशाकरिता ताजिकशास्त्राचा उपयोग सांगून, ताजिकशास्त्रोक्त विविध योगांचे शुभाशुभ फलनिर्णयाकरिता वर्षकुण्डली आनयन, वर्षकुण्डली स्थान निश्चय, वर्षेश निर्णय, पंचाधिकारी निर्णय, पंचवर्गी बल, हद्दा-हद्देश, द्वादशवर्ग, वर्षकुण्डलीत बनणारे ईक्कबालादि शुभाशुभ षोडश योग, ५० सहम विचारणीय विषय ईत्यादी अनेक महत्वपूर्ण विषयांवर परिचयात्मक माहिती विद्यार्थ्यांना देण्यात आली, उपस्थित २८ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- २३/०२/२०२४ रोजी ५२वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "माघ पूर्णिमा" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता श्री. प्रसाद अयाचित, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं २९ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **२९ फेब्रुवारी २०२४, वेळ दुपारी ०३:३० ते ५:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"गोल गणितम् कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व प्रशिक्षक आचार्य कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. या कार्यशाळेत सचित्र गोलक्षेत्र, स्वदेश, खमध्य, ध्रुवस्थान, भूगोल स्वरूप व कक्ष्याक्रम, याम्योत्तरवृत्त, क्षितिजवृत्त, नाडीवृत्त व क्रान्तिवृत्त आकृतीद्वारे प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांना देण्यात आले. यात एकूण २३ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **२९ फेब्रुवारी २०२४, वेळ सकाळी १०:३० ते ५:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"लघुजातकम् कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात जातकशास्त्राचे महत्व, वराहमिहिरकृत भटोत्पलटीका सहित लघुजातकम ग्रंथाचे वैशिष्ट्य, १६ अध्यायांचा परिचय, व या अध्यायांतील महत्वपूर्ण विषयांचा आढावा या कार्यशाळेमध्ये घेण्यात आला. कुण्डलीद्वारे विविध योगांचे प्रशिक्षण देण्यात आले. कार्यशाळेत २४ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **०१ व ०२ मार्च २०२४ वेळ दुपारी १:३० ते ३:३०** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे एकदिवसीय **"वास्तुरत्नाकर कार्यशाळेचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या द्वीदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात वास्तुरत्नाकर ग्रंथ परिचय, १२ अध्यायांचे विषय व वास्तुउत्पत्ती, वास्तु प्रकार, भूमि परीक्षा, शुभाशुभ भूमी लक्षण, शल्य-शल्योद्धार, गृहस्वामी कर्तव्य, भूमीशुद्धी, पंचवास्तु, एकाशीतिपदवास्तु, द्विशाल-त्रिशाल वास्तु, पिण्ड साधन, गृह मेलापक, द्वार विचार, द्वारवेध, शुभाशुभ वृक्ष विचार, जलाशय विचार, ग्रामवास, काकिणी, नराकृती, गृहारंभ मुहूर्त, गृहप्रवेश मुहूर्त ईत्यादी वास्तुशास्त्रीय विषयांवर डॉ. अंबालिका सेठिया यांनी व्याख्यानमालेला उपस्थित २८ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

- २३/०३/२०२४ रोजी ५३वीं ज्योतिष वाक्यार्थ सभा आयोजित करण्यात आली. "रंगोत्सव" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन प्राप्त झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, व्याख्याता डॉ. दिनकर मराठे, संयोजक डॉ. प्रणव मुळे व समन्वयिका डॉ. अंबालिका सेठिया होत्या. वेदांग ज्योतिष विभागीय सर्व प्राध्यापक गण एवं ४५ विद्यार्थी उपस्थित होते.

- **१० व १२/०४/२०२४ वेळ सकाळी ११:०० ते दुपारी ०२:००** पर्यंत वेदांग ज्योतिष विभागाद्वारे द्वीदिवसीय **"जैमिनी सूत्रम् विशेष व्याख्यानाचे"** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रेरक मा. कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी महोदय व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय महोदय होते. **प्रशिक्षक डॉ. अंबालिका सेठिया** तर समन्वक वेदांग ज्योतिष विभाग होता. या एकदिवसीय प्रशिक्षण वर्गात जातकशास्त्राचे महत्व, महर्षि जैमिनीकृत जैमिनी सूत्र ग्रंथाचे महत्व, वैशिष्ट्य, फलादेशाकरिता या ग्रंथाचा उपयोग, राशिदृष्टि, अर्गला कारक-प्रतिबन्धक ग्रह, कटपयादि

सूत्र उपयोग, कारकांश, आत्मादि कारक ग्रह, पद, उपपद, स्वांश कुण्डली, कारकांश कुण्डली फलादेश, आर्थिक स्थिति, आयुर्दाय या विषयांवर मार्गदर्शन केले, व्याख्यानमालेला उपस्थित २२ विद्यार्थ्यांचे मार्गदर्शन केले. Online व Offline माध्यमाने या व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते.

संस्कृत भाषा तथा साहित्य विभाग –

1. संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग अभिनव भारती वारंगा कॅम्पसमध्ये 2 एप्रिल ते 4 एप्रिल 2024 या कालावधीत ईशवास्योपनिषद या विषयावर तीन दिवसीय व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती, भारतीय धर्म, संस्कृती आणि तत्त्वज्ञान विभागाचे अधिष्ठाता माननीय प्रा.मधुसूदन पेन्ना यांनी या मालिकेत व्याख्याने दिली. ३ दिवस चाललेल्या या व्याख्यानाला एकूण ३६ विद्यार्थी उपस्थित होते.
2. प्रा. कविता होले, अधिष्ठाता संस्कृत-संस्कृतेतरभाषा-संकाय आणि विभागप्रमुख, संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग यांचे 16 जानेवारी 2024 रोजी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे वृत्त आणि अलंकार या विषयावर विशेष व्याख्यान झाले. भारतीय धर्म, संस्कृती आणि तत्त्वज्ञान विभागाचे अधिष्ठाता माननीय प्रा.मधुसूदन पेन्ना, अध्यक्षस्थानी होते.३ दिवस चाललेल्या या व्याख्यानाला एकूण ३३ विद्यार्थी उपस्थित होते.
3. प्रो. नंदा पुरी, सेवानिवृत्त अधिष्ठाता संस्कृत-संस्कृतेतरभाषा-संकाय, ककासंवि यांनी 13 एप्रिल 2024 रोजी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे संस्कृत सौंदर्यशास्त्र या विषयावर विशेष व्याख्यान दिले. या व्याख्यानाला भारतीय धर्म, संस्कृती आणि तत्त्वज्ञान विभागाचे अधिष्ठाता माननीय प्रा.मधुसूदन पेन्ना यांची विशेष उपस्थिती लाभली.
4. ककासंवि च्या आधुनिक भाषा विभागाचे प्रमुख प्रा. पराग जोशी यांनी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे 2 नोव्हेंबर 2024 रोजी संशोधन पद्धतीवर विशेष व्याख्यान दिले.
5. डॉ. राजेंद्र जैन, सहाय्यक प्राध्यापक, संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग यांनी 19 जानेवारी 2024 रोजी अभिनव भारती वारंगा कॅम्पस येथे स्वयंम आणि MOOCS या विषयावर विशेष व्याख्यान दिले.
6. डॉ. पल्लवी कावळे, सहायक प्राध्यापिका संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग यांचे 8 ते 11 जानेवारी 2024 या कालावधीत हस्तलिखितशास्त्र या विषयावर विशेष व्याख्याने झाली.

   8 जानेवारी - हस्तलिखितशास्त्राचे महत्त्व.

   9 जानेवारी - लेखन साहित्य आणि साधने.

   10 जानेवारी - हस्तलिखित ग्रंथालय.

   11 जानेवारी - हस्तलिखितांचे संवर्धन.

7. डॉ.मृदुला तापस, सहायक प्राध्यापिका संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग यांनी शिलालेख आणि त्यांचे महत्त्व या विषयावर विशेष व्याख्याने दिली. 22 फेब्रुवारी 2024 रोजी शिलालेख आणि भारत, तसेच 23 फेब्रुवारी रोजी शिलालेखांचे साहित्यिक आणि ऐतिहासिक महत्त्व या विषयावर व्याख्याने झाली.
8. संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग अभिनव भारती वारंगा परिसर येथे 11 मार्च ते 14 मार्च 2024 या कालावधीत पॅलिओग्राफी आणि विविध लिप्यांवर चार दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती.

   11 मार्च - डॉ. पल्लवी कावळे यांनी ब्राह्मी लिपी.

   12 मार्च - डॉ. मृदुला तापस यांची खरोष्ठी लिपी.

   13 मार्च - डॉ. पल्लवी कावळे यांची शारदा लिपी.

   14 मार्च - डॉ. मृदुला तापस यांची मोडी लिपी या विषयावर माहितीपूर्ण व्याख्याने झाली.

भारतीय दर्शन विभाग –

1. **रामदास नवमी उत्सव** - विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर येथील भारतीय दर्शन विभागातर्फे दिनांक 5 मार्च 2024 रोजी रामदास नवमीचा उत्सव उत्साहाने साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमात विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसराचे मा. संचालक आचार्य मदुसूदन पेन्ना यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले. डॉ. रेणुका करंदीकर यांनी समर्थ रामदास यांच्या तत्त्वज्नानावर दृष्टिक्षेप टाकला तर डॉक्टर अंबालिका सेठिया यांनी रामदासांच्या साहित्याचा आढावा घेतला.सगळ्या विद्यार्थ्यांनी व शिक्षकांनी मिळून २५ मनाच्या श्लोकांचे पठण केले.त्यानंतर डॉ मृदुला तापस यांनी समर्थांच्या एका शिष्याची गोष्ट सांगितली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. रेणुका करंदीकर यांनी केले तर वेदमंत्रांनी आरंभ व समापन तसेच आभारप्रदर्शन डॉ.प्रणव मुळे यांनी केले.

2. **गीतजयंती उत्सव -** कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव-भारती वारंगा परिसर,नागपूर येथील भारतीय दर्शन विभागाद्वारे दि.२० डिसेंबर २०२४ रोजी गीताजयंतीनिमित्त **श्रीमद्भगवद्गीता पठनाचे** आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमामध्ये **श्रीमद्भगवद्गीतेच्या अठरा** अध्यायांचे पठन करण्यात आले. डॉ.रेणुका करंदीकर यांनी भगवद्गीतेच्या प्रासंगिकता या विषयावर व्याख्यान दिले.या दिवशी सगळ्या विद्यार्थ्यांनी एकत्रित येऊन गोपालकाला केला. या उपक्रमात ३८ मुलांनी सहभाग घेतला. गीता जयंतीच्या या कार्यक्रमामध्ये सगळ्या विद्यार्थी व शिक्षकांनी मिळून एकत्रित येऊन गोपाल काल्याचा कार्यक्रम केला .

3. **सरल-मानक-संस्कृत कार्यशाळा** - विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर येथे भारतीय भाषा समिती द्वारा प्राप्त अनुदानाने **सरल-मानक-संस्कृत ही एकदिवसीय राष्ट्रिय कार्यशाळा** दि.११ फ़ेब्रुवारी २०२४ रोजी घेण्यात आली.आपल्या संस्कृतीचं रक्षण-संवर्धन करण्यासाठी तसेच तिच्याविषयी अभिमान जागृत करायचा असल्यास संस्कृतभाषेला पर्याय नाही कारण आपले म्हणजे भारतातील सर्व शास्त्रग्रन्थ संस्कृत भाषेतच आहेत.त्यांचे अध्ययन संस्कृतभाषेच्या अध्ययनाशिवाय अशक्य आहे.तेव्हा संस्कृतभाषा समजायला,बोलायला आणि लिहायला सुलभ आहे,हे जनमानसात प्रसृत झालं तरच संस्कृतभाषेचा प्रसार-प्रचार शक्य आहे व शास्त्रग्रंथाध्ययनही शक्य आहे, हे उघड आहे. शास्त्रपठनाने व निर्दुष्ट संस्कृत बोलण्याने संस्कृतीविषयक अभिमान जागरण होईल,या उद्दिष्टाने या कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते.या कार्यशाळेत एकूण 150 सहभागिंनी [विद्यार्थी तसेच शालेयशिक्षकांनी] पंजीकरण केले.या कार्यशाळेत खालील विषयांवर आचार्या नन्दा पुरी व श्रीयुत कौशल किशोर तिवारी या वक्त्यांच्या व्याख्यानांचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यशाळेच्या उद्घाटन कार्यक्रमात विश्वविद्यालयाचे मा.कुलगुरु आचार्य हरेराम त्रिपाठी यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले,कार्यशाळेचे उद्घाटन मा.कौशल किशोर तिवारी यांनी केले,तसेच सरल-मानक-संस्कृत या कार्यशाळेचे स्थानिक समन्वयक आचार्य कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी प्रास्ताविक तसेच कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन सरल-मानक-संस्कृत या कार्यशाळेच्या सह समन्वयक डॉ.रेणुका करंदीकर यांनी केले. कार्यशाळेच्या समापन कार्यक्रमामध्ये आचार्य कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले, विशेषातिथी म्हणून आचार्या कविता होले महोदया उपस्थित होत्या.समापन सत्राचे सूत्रसंचालन प्रा.मृदुला तापस यांनी केले.कार्यशाळेचे इतिवृत्तवाचन प्रा. प्रणव मुळे यांनी केले तर आभारप्रदर्शन प्रा.अंबालिका सेठिया यांनी केले. यावेळी उपस्थितिप्रमाणपत्र देण्यात आले.

4. **जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य विचार गोष्ठी कार्यशाळा -** विश्वविद्यालय के अभिनव भारती वारंगा परिसर येथे भारतीय भाषा समिती द्वारा प्राप्त अनुदानाने जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य विचार गोष्ठी ही कार्यशाळा दि. २८ मार्च २०२४ रोजी घेण्यात आली. जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य भारतीय सनातन संस्कृतीचे उद्धर्ते आहेत.भारताची भौगोलिक,सांस्कृतिक,अध्यात्मिक तसेच धार्मिक एकात्मता राखण्यात त्यांचे महत्त्वपूर्ण योगदान आहे. भाषा सांस्कृतिक विकासाचे प्रमूख साधन आहे आणि म्हणूनच सांस्कृतिक विकासात भाषेचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे. भाषा,संस्कृती व एकात्मता यांचा घनिष्ठ संबंध आहे. जगद्गुरु श्रीशंकराचार्यांचे तत्त्वज्नान युवा पिढीपर्यंत पोहोचवून त्याद्वारे राष्ट्रियएकात्मतेची भावना निर्माण करणे हे या कार्यशाळेच्या आयोजनाचे मुख्य उद्दिष्ट होते. या कार्यशाळेत एकूण १३० सहभागी होते. कार्यशाळेच्या उद्घाटनसत्रात विश्वविद्यालयाचे प्र.कुलगुरु आचार्य मधुसूदन पेन्ना यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले तर उद्घाटक म्हणून मानद डिलिट उपाधिने गौरवान्वित संस्कृतविदुषी आचार्या लीना रस्तोगी महोदया उपस्थित होत्या.कार्यशाळेचे स्थानिक समन्वयक तसेच विश्वविद्यालयाचे मा. कुलसचिव आचार्य कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी प्रास्ताविक केले.उद्घाटन सत्राचे

सूत्रसंचालन कार्यशाळेच्या सह संयोजिका प्रा.रेणुका करंदीकर यांनी तसेच आभारप्रदर्शन प्रा.पल्लवी कावळे यांनी केले. कार्यशाळेत प्रथम व्याख्यान मानद डिलिट उपाधिने गौरवान्वित संस्कृतविदुषी आचार्या लीना रस्तोगी यांचे झाले. द्वितीय व्याख्यान विश्वविद्यालयाचे प्र.कुलगुरु आचार्य मधुसूदन पेन्ना यांचे झाले. तृतीय व्याख्यान विश्वविद्यालयाच्या प.पू.गोळवलकर गुरुजी परिसर येथील गुरुकुलाचे प्राचार्य मा. राघवेन्द्र भट यांचे झाले.चतूर्थ व्याख्यान विश्वविद्यालयाच्या संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषासंकायाच्या पूर्व अधिष्ठात्री व डिलिट उपाधिने गौरवान्वित आचार्या नन्दा पुरी महोदयांचे झाले. कार्यशाळेच्या समापनसत्रात विश्वविद्यालयाचे प्र.कुलगुरु आचार्य मधुसूदन पेन्ना यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले. विशेषातिथी म्हणून विश्वविद्यालयाच्या संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषासंकायाच्या पूर्व अधिष्ठात्री व डिलिट उपाधिने गौरवान्वित आचार्या नन्दा पुरी महोदया उपस्थित होत्या.या सत्रात आद्यशंकराचार्यांच्या संस्कृतरचनांचे पठण करण्यात आले.कार्यशाळेचे इतिवृत्त वाचन प्रा. प्रणव मुळे यांनी केले त्यानंतर सहभागींनी मनोगत व्यक्त केले तसेच सहभागींना प्रमाणपत्र वितरण करण्यात आले.समापन सत्राचे सूत्रसंचालन प्रा.अंबालिका सेठिया यांनी तसेच आभारप्रदर्शन प्रा. प्रणव मुळे यांनी केले.

योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभाग – (2023-24)

1. **दिनांक 17/12/2024** रोजी नागपूर येथे राज्य आणि राष्ट्रीय योगासन चॅम्पियनशिप आयोजित करण्यात आली होती. ज्यामध्ये अभिनव भारती वारांगा परिसरातील 7 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला आणि विविध प्रकारात पदके जिंकली. डॉक्टर रमेश बांडेबुचे यांनी (वय 65 व त्यावरील वयोगटात) द्वितीय क्रमांक मिळवला. तसेच वयोगट 40 ते 50 यात प्रियंका शर्मा यांना प्रथम स्थान प्राप्त झाले व अस्मिता इंगळे हिला तृतीय क्रमांक प्राप्त झाले. 22 ते 30 वयोगटात पूजा गडपाळ हिला तृतीय क्रमांक प्राप्त झाले. चॅम्पियनशिप मध्ये योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभागाच्या दिव्या शर्मा मॅडम अधिकारी म्हणून उपस्थित होत्या.
2. **दिनांक 26ते 27 डिसेंबर 2023:**

   राधिकाताई पांडव चॅरीटेबल ट्रस्ट नागपूर आणि विदर्भ योग असोसिएशन यांच्या वतीने 26ते 27 डिसेंबर 2023 रोजी इरा इंटरनॅशनल स्कूल, नागपूर येथे 35 वी राष्ट्रीय योगासन चॅम्पियनशिप 2023 आयोजित करण्यात आली होती. यात अभिनव भारती वारांग परिसरातील 7 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

3. **दिनांक 29 जानेवारी 2024 –त्राटक कार्यशाळk -**

   कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर नागपूर येथे विद्यार्थ्यांसाठी षटकर्मांपैकी त्राटक क्रियेच्या कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेत एम. एस. सी. योग विज्ञान तसेच पी. जी. डिप्लोमा चे विद्यार्थी प्रत्यक्ष उपस्थित होते. सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी विद्यार्थ्यांना त्राटकाचे महत्त्व, पद्धती व सावधानी समजावून सांगून त्राटक प्रात्यक्षिक घेतला.

4. **दिनांक 12 जानेवारी 2024 :**

   राष्ट्रीय युवा दिना निमित्त 12 जानेवारी 2024 रोजी योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभागातर्फे सकाळी 10.30 वाजता अभिनव भारती वरांगा परिसरात 108 सूर्यनमस्कार सराव आयोजित करण्यात आला. यात एकूण 45 विद्यार्थी 10 शिक्षक व इतर शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे आयोजन दिव्या शर्मा मॅडम यांनी केले होते.

5. **दिनांक 13 /01/2024** :

   राष्ट्रीय युवा दिना निमित्त 13 /01/2024 रोजी योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभागाने रामदेवबाबा महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांसाठी योग शिबिराचे आयोजन केले होते. यात एकूण 300 विद्यार्थी उपस्थित होते.

6. एम. एस. सी. योग विज्ञानच्या विद्यार्थ्यांसाठी त्राटक कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते
7. **दिनांक 26/02/2024 ते 27/02/2024** रोजी सुजाता द्रव्येकार मॅडम यांची पाठ नियोजन या विषयावर दोन दिवसीय कार्यशाळा घेण्यात आली.

8. **दिनांक 04 मार्च 2024 – सकाळी 7.30 ते 10.00**: **शुध्दीक्रिया शिबिर आणि योग कार्यशाळा-** कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर नागपूर येथे *शुध्दीक्रिया शिविरचे* आणि *योग कार्यशाळेचे* आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिरामध्ये एम- एस- सी- योग विज्ञान प्रथम वर्ष आणि एम एस सी योग विज्ञान द्वितीय वर्ष तसेच पी जी डिप्लोमा योग विज्ञान च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. या शिबिराचे आयोजन सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी केले होते. या शिबिराअंतर्गत सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी विद्यार्थ्यांना जल नेती] रबर नेती] वमन धौति कशी करायची, पूर्व तयारी] सावधगिरी तसेच फायदे सांगून विद्यार्थ्यांकडून प्रात्यक्षिक करवून घेतला.

   दुपारी 2 ते 3 वाजता कार्यशाळेत *यौगिक आहार* या विषयावर सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेमध्ये एम- एस- सी- योग विज्ञान प्रथम वर्ष आणि एम- एस- सी- योग विज्ञान तसेच पी- जी- डिप्लोमा योग विज्ञान च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

9. **दिनांक 11 मार्च 2024** – सकाळी 7.30 ते 10.00

   दंड धौती शुध्दीक्रिया शिबिर]पंचकर्म आणि उपवास विषयांवर कार्यशाळा-

   कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर, नागपूर येथे पूजा मस्के यांनी शुध्दीक्रिया शिबिराचे आणि योग कार्यशाळेचे आयोजन केले होते. या शिबिरामध्ये एम- एस- सी- योग विज्ञान च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. या शिबिराअंतर्गत सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी विद्यार्थ्यांना दंड धौति कशी करायची- पूर्व तयारी] सावधगिरी तसेच फायदे सांगून विद्यार्थ्यांकडून प्रात्यक्षिक करवून घेतला.

   दुपारी 2 ते 3 वाजता पंच कर्म आणि उपवास या विषयांवर कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेमध्ये एम- एस- सी- योग विज्ञानच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

10. **दिनांक 12/03/2024 ते 16/03/2024 -**

    पाच दिवसीय योग शिबिर -

    कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर नागपूर येथील एम एस सी योग विज्ञानच्या विद्यार्थ्यांनी वेगवेगळ्या ठिकाणी योग शिविर घेतलs होते.

    1) सौ प्रियंका वर्मा (द्वितीय सत्र)]
    2) संगीता कांभले (द्वितीय वर्ष)]
    3) सूनारिका अरोरा (चतुर्थ सत्र)

    या तीन विद्यार्थिनींच्या ग्रुपने *सोहम सिनियर सिटिझन्स होम*] नागपूर येथे पाच दिवसीय योग शिविर रोज सायंकाळी 4 ते 6 वाजता दिनांक 12 मार्च 2024 ते 16 मार्च 2024 पर्यंत यशस्वीरीत्या पार पाडला.

11. **दिनांक 23/03/2024** रोजी दिव्या शर्मा यांनी एम एस सी योग विज्ञान प्रथम व द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी संजय खोंडे सर यांचे विशेष व्याख्यान आयोजित केले होते.
12. **दिनांक 18/03/2024** रोजी दिव्या शर्मा यांनी एम एस सी योग विज्ञान प्रथम वर्ष आणि द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी भग्यालाता पाल यांचे ध्यान सत्र आयोजित केले होते.
13. **दिनांक 2/04/2024 ते 6/04/2024** दरम्यान एम एस सी योग विज्ञान चतुर्थ सत्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी डॉ. गौरव सर व मिथिलेश सर यांचे विशेष योग संशोधनावर सत्र आयोजित करण्यात आले.
14. **दिनांक 07 एप्रिल 2024** – सकाळी 7.30 ते 10.00

लघुशंखप्रक्षालन शिबिर -

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसर नागपूर येथे लघुशंखप्रक्षालन शिविरचे आयोजन करण्यात आले होते. हा शिविर एम- एस- सी- द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित करण्यात आला होता. या शिबिराचे आयोजन सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी केले होते. शौचालयांची संख्या पाहता एकूण चार विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. सहाय्यक प्राध्यापिका पूजा मस्के यांनी विद्यार्थ्यांना लघु प्रक्षालन करण्या अगोदरची पूर्व तयारी] विधी] फायदे सविस्तर समजावून सांगितली व त्यानंतर लघुशंखप्रक्षालन क्रिया घेण्यात आली. हा शिविर अत्यंत सुरळीतपणे पार पडला.

15. **दिनांक 07/04/2024 ते 09/04/2024 – तीन दिवसीय योग शिबिर -**

एम एस सी योग विज्ञानच्या द्वितीय वर्षातील विद्यार्थी *स्वप्नील सहारे* याने *मध्यवर्ती कारागृह नागपूर* येथे दिनांक रोजी पाच दिवसीय योग शिविर घेतला. या शिबिरात अनेक कैदी सहभागी झाले होते. तसेच त्यांच्याकडून सकारात्मक प्रतिसाद मिळाला. शिविराला माननीय अधीक्षक - म.पानसरे] माननीय शिक्षक लक्ष्मण साळवे उपस्थित होते- या शिबिरात सहभागी कैदी संख्या खालीलप्रमाणे होती -पहिला दिवस **07/04/2024 :** 38 कैदी] दुसरा दिवस 08/04/2024 : 51 कैदी] तिसरा दिवस **09/04/2024** : 58 कैदी-

16. **दिनांक 28 मे 2024 -**कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसरातील योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभागाच्या *एम. एस. सी. द्वितीय वर्षातील* विद्यार्थी स्वप्नील साहारे, सुरभी हमने, शैलजा ढोरे व संध्या घरसेले गायत्री शक्तीपीठ जगनाडे चौक द्वारे घेतल्या जाणाऱ्या युवा शिबिरात 28 मे 2024 रोजी योग शिबिर घेण्यात आला आहे. हे शिबिर मा. संचालकांच्या मार्गदर्शनाखाली सहायक प्राध्यापिका कु. पूजा मस्के यांनी आयोजित केले आहे.

प्रस्तावित कार्यक्रम :

17. **दिनांक 6 मे 2024 ते 11 मे 2024: योग आणि वैकल्पिक चिकित्सा कार्यशाळा** –

अभिनव भारती वारंगा परिसरात योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभागातर्फे विद्यार्थी तसेच बाहेरील व्यक्तिंकरिता ऑनलाईन माध्यमाद्वारे सहा दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्याचे ठरले आहे. कार्यशाळा मा. संचालकांच्या मार्गदर्शनाखाली सहायक प्राध्यापिका कु. पूजा मस्के यांनी आयोजित केले आहे. या कार्यशाळेमध्ये एकूण 7 विद्वानांचे सेशन्स ठेवण्यात आले आहेत. त्यांची यादी व त्यांच्या द्वारे घेण्यात येणाऱ्या विषयांची यादी पुढीप्रमाणे आहे.

1) डॉ. सुनील लाबडे - मुद्रा आणि मॅग्नेटो थेरपी
2) मीरा पिंगळे मॅडम- बेसिक्स ऑफ न्युट्रिशन "माय हेल्थ माय लाईफ"
3) द्रव्येकर मॅडम- ओम मेडिटेशन फॉर फिजिकल अँड मेंटल हेल्थ
4) राम सर - वस्त्र धौती आणि शंखप्रक्षालान
5) पूर्व वर्मा- योगा फॉर वुमन
6) दिव्या शर्मा- रेकी

18. **दिनांक -मे 2024 : सात दिवसीय योग शिबिर -**कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या अभिनव भारती वारंगा परिसरातील योग विज्ञान आणि समग्र स्वास्थ विभागाच्या एम. एस. सी. योग विज्ञानच्या विद्यार्थ्यांना मे महिन्यात 2024 मध्ये सात दिवसीय योग शिबिर घ्यावयाचे आहेत. हे शिबिर मा. संचालकांच्या मार्गदर्शनाखाली सहायक प्राध्यापिका कु. पूजा मस्के यांनी आयोजित केले आहेत- 12 मे 2024 पर्यंत या बाबतचे रिपोर्ट विद्यार्थ्यांना सादर करण्यास सांगण्यात आलेले आहे.

* * *

रत्नागिरी उपकेंद्र

वार्षिक अहवाल

शैक्षणिक वर्ष २०२३ – २०२४

महाराष्ट्र दिन: ०१/०५/२०२३

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये ०१ मे २०२३ रोजी महाराष्ट्र दिनाचे आचरण करण्यात आले. उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांचे हस्ते ध्वजवंदन करण्यात आले. उपस्थितांना उद्देशुन उद्‌बोधनपर भाषण देण्यात आले. या कार्यक्रमाला उपकेंद्रातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

महामहोपाध्याय डॉ. पांडुरंग वामन काणे जयंतीय: ०७/०५/२०२३

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये आज भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे यांची जयंती साजरी करण्यात आली.

गुरूपौर्णिमा: दिनांक ०३/०७/२०२३

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये आज दिनांक ०३ जुलै २०२३ रोजी गुरूपौर्णिमेचे आचरण करण्यात आले. यावेळी व्यासांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. या प्रसंगी उपकेंद्रातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते.

लोकमान्य टिळक जयंती: दिनांक २३/०७/२०२३

२३ जुलै २०२३ रोजी भारतीय समाज सुधारक व स्वातंत्र्यसैनिक लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांच्या जयंती निमित्ताने रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये सर्व प्राध्यापक व कर्मचाऱ्यांच्या उपस्थितीत उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांच्या हस्ते टिळकांच्या प्रतिमेचे पूजन व माल्यार्पण करण्यात आले.

स्वातंत्र्य दिन: १५/०८/२०२३

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये दिनांक १४ ऑगस्ट २०२३ रोजी हर घर तिरंगा अभियान राबविण्यात आले. या अभियानादरम्यान रत्नागिरी उपकेंद्राद्वारे सर्व विद्यार्थी कर्मचारी यांना संचालकांच्या हस्ते ध्वज वितरण करण्यात आले. दिनांक १५ ऑगस्ट २०२२ रोजी उपकेंद्राचे संचालक डॉ.दिनकर मराठे यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले.

संस्कृत महोत्सवांतर्गत स्तोत्र पठण स्पर्धा: २७/०३/२०२३

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक, डॉ. भारतरत्न पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्रात संस्कृत महोत्सवाच्या निमित्ताने दिनांक २७ ऑगस्ट रोजी ०५.०० वाजता सद्यस्क माध्यमाने संस्कृत स्तोत्र पठन (गणेश पञ्चरत्न) स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

ज्यूनियर गटामध्ये एकूण १५ विद्यार्थी यात सहभागी झाले होते. परीक्षणार्थ श्री. अनुज शर्मा, रामटेक आणि कु. उदया भानु, केरळ हे परीक्षक म्हणून उपस्थित होते. यामधून प्रथम क्रमांक– साई सुहास अनिरुद्ध, द्वितीय क्रमांक श्रेयस प्रसाद गोखले, तृतीय क्रमांक– पौरस संकेत जगदाले यांना पारितोषिक आणि प्रमाणपत्र देवून गौरविण्यात आले. तर सिनियर गटामध्ये एकूण १९ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. परीक्षणार्थ प्रा. पल्लवी कावले, रामटेक आणि कु. एस. ह्या जी, केरळ हे परीक्षक म्हणून उपस्थित होते. यामधून प्रथम क्रमांक – D.S. वासुदेव तन्त्री, द्वितीय क्रमांक प्रणव रायाराथील व तृतीय क्रमांक – कु. समृद्धी बोराडे यांना पारितोषिक आणि प्रमाणपत्र देवून गौरविण्यात आले. डॉ. दिनकर मराठे, आणि श्री. अविनाश चव्हाण यांनी या स्पर्धेचे समन्वय केले. अशाप्रकारे संस्कृत स्तोत्र पठन स्पर्धा सुसंपन्न झाली.

ज्ञान– विज्ञानभाषा संस्कृतम्: २९/०८/२०२३

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक, डॉ. भारतरत्न पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्रात संस्कृत महोत्सवादरम्यान दिनांक २९ ऑगस्ट रोजी ०५.०० वाजता सद्यस्क माध्यमाने व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले

होते. व्याख्याते श्री. रघुवीर रामदासी, सांगली यांनी 'ज्ञानविज्ञानभाषा संस्कृतम्' या विषयावर उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे, आणि सहाय्यक प्राध्यापक श्री. अविनाश चव्हाण यांनी या कार्यक्रमाचे समन्वयन केले.

अध्यापक प्रशिक्षण कार्यशाळा YOGA FOR HOLISTIC HEALTH; २७ ऑगस्ट ते ३१ ऑगस्ट २०२३

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र आणि महाराष्ट्र राज्य अध्यापक विकास संस्था MSFDA यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २७ ऑगस्ट पासून ३१ ऑगस्ट २०२३ पर्यंत या पाच दिवसाच्या कालावधीत रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये YOGA FOR HOLISTIC HEALTH समग्र स्वास्थ्यासाठी योग या विषयावर अध्यापक विकास प्रशिक्षण कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. यात एकूण चाळीस अध्यापक सहभागी झाले होते.

स्वत:पासून ते समाजापर्यंत आणि समाजापासून ते राष्ट्रापर्यंत विकास घडवायचा असल्यास प्राध्यापक हाच विकासाचा मंत्र आहे. जेव्हा शैक्षणिक क्षेत्राचा विचार केला जातो तेव्हा अध्यापन करणारे शिक्षक आणि केंद्रस्थानी असलेले अध्ययन करणारे विद्यार्थी हे या प्रणालीतील महत्वाचे घटक होत. अध्यापन करणाऱ्या प्राध्यापकांना आपल्या दैनंदिन जीवनामध्ये तसेच शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये विविध समस्यांना सामोरे जावे लागत असते दैनंदिन जीवन आणि आपले शैक्षणिक कार्यक्षेत्र यामध्ये समतोल साधत आपले कार्य उत्तमरीतीने करता यावे यासाठी शारीरिक, मानसिक स्वास्थ्य यांचे संतुलन साधत आपली कार्यक्षमता, जागरुकता, संवेदनशीलता वृद्धींगत व्हावी यासाठी काही उपयुक्त सुलभ अशा योग पद्धती व आसने यांचे प्रशिक्षण देवून अध्यापकांना समग्र स्वास्थ्यासाठी योगाची उपयुक्तता, महत्त्व पटवून देणे या उद्देशाने सदरच्या अध्यापक प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

योगाक्षेत्रातील विविध तज्ञ मंडळींच्या व्याख्यानांद्वारे योग विषयाची माहिती, प्रात्याक्षिके यांद्वारे प्रशिक्षणार्थी अध्यापकांना उद्‌बोधन करण्यात आले. दररोज सकाळी ०६.३० ते संध्याकाळी ०६.०० या वेळेत रोज योगविषयक प्रात्यक्षिक सत्र आणि व्याख्याने, चर्चासत्रे, क्षेत्र भेट अशा प्रकारे कार्यशाळेचे स्वरूप आखण्यात आले होते. कोकणातील प्रसिद्ध क्षेत्र गणपतीपुळे येथील निसर्गाच्या सानिध्यात वसविण्यात आलेल्या आणि समग्र कोकणी संस्कृतीचे दर्शन घडविणाऱ्या प्राचीन कोकण या ठिकाणी क्षेत्र भेटीचे आयोजन करण्यात आले होते.

या पाच दिवसाच्या कार्यशाळेत महाराष्ट्राच्या मुंबई, जळगाव, लातूर, सांगली, कोल्हापूर, पालघर, नांदेड, उस्मानाबाद, अहमदनगर, सिंधुदुर्ग आदि विविध भागातून आलेले सर्व चाळीस अध्यापक सहभागी झाले होते. सहभागी झालेल्या प्राध्यापकांना समर्ग स्वास्थ्यासाठी योग हा उत्तम मार्ग असल्याने योगाच्या विविध पद्धती पारंपारिक ज्ञान व प्रात्यक्षिक यांद्वारे दैनंदिन व्यवहारात उपयुक्त असलेली आसने, ध्यान इ. च्या माध्यमाने शारीरिक, मानसिक संतुलन साधता यावे यासाठी प्रशिक्षित करण्यात आले.

शिक्षक दिन: ५ सप्टेंबर २०२३ –

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये दिनांक ५ सप्टेंबर २०२३ रोजी शिक्षक दिनाचे आचरण करण्यात आले. या प्रसंगी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांच्या हस्ते डॉ. राधाकृष्णन् यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. उपस्थितांना उद्देशून मा. संचालकांनी उद्‌बोधनपर भाषण केले. त्यावेळी शिक्षण हाच खरा विकासाचा मंत्र असून शिक्षक हेच भावी पिढीचे शिल्पकार आणि समाज परिवर्तनाचे माध्यम आहेत असे विचार मा. संचालकांनी व्यक्त केले. शीलवान, क्षमाशील, कर्तव्यदक्ष अशा सर्व शिक्षकांचे स्मरण करत उपकेंद्रातील शिक्षकांनी व विद्यार्थ्यांनी अनुभवकथन व मनोगत व्यक्त केले.

या प्रसंगी पतंजली योगपीठाचे योग शिक्षक श्री. विनय साने उपस्थित होते. पतंजली योगपीठाचे योग शिक्षक श्री. विनय साने व उपस्थित सर्व शिक्षकांचा सत्कार या वेळी करण्यात आला. कार्यक्रमानंतर सर्वांसाठी अल्पोपहाराची व्यवस्था करण्यात आली होती. अशाप्रकारे रत्नागिरी उपकेंद्राचे शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी यांच्या उपस्थितीत शिक्षक दिनाचा कार्यक्रम सुरळीतपणे पार पडला.

गणेशोत्सव: ११/०९/२०२३

रत्नागिरी केंद्रामध्ये माननीय संचालक आणि सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी वर्ग यांच्या उपस्थितीत गणेशोत्सवाचे आचरण करण्यात आले.

संस्कृत संभाषण वर्ग: २५/०९/२०२३

संस्कृतभारती रत्नागिरी व कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे रत्नागिरी उपकेंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने रत्नागिरी शहरात संस्कृत संभाषण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते.
शिबिराचा कालावधी– दिनांक २५ सप्टेंबर ते ०३ नोव्हेंबर २०२३
वेळ – प्रतिदिन संध्याकाळी ०४:०० – ०६:००
ठिकाण – रत्नागिरी उपकेंद्र
शिबिरचालक– कु. कल्पजा जोगळेकर, कु. मीरा काळे.

उद्घाटन – संभाषण शिबिराचे उद्घाटन उपकेंद्रातील सहाय्यक प्राध्यापक श्री. अविनाश कडू चव्हाण यांच्या उपस्थितीत पार पडले. त्यांनी दीपप्रज्वलन, सरस्वतीपूजन व भारतमातापूजन करून शिबीराचे उद्घाटन केले. याप्रसंगी श्री. अविनाश चव्हाण यांनी सहभागींना संस्कृत संभाषण करण्यासाठी शुभेच्छा दिल्या. संभाषण शिबिरात व्यवहारात आवश्यक संस्कृत संभाषण शिकवण्यात आले. संस्कृतभारतीच्या कार्यकर्त्यांनी संभाषण शिबिराला वेळोवेळी भेट दिली. या शिबिरासाठी रत्नागिरी मधील एकूण १५ जणांनी नावनोंदणी केली होती.
समारोप – १०दिवसीय संस्कृत संभाषण शिबिराचा समारोप दिनांक ०३ नोव्हेंबर २०२३ रोजी संध्याकाळी ०४:३० ते ०६:०० या वेळेत रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये पार पडला.

नाट्यशास्त्र प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम उद्घाटन: ०५/११/२०२३

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये दिनांक ०५ नोव्हेंबर २०२३ रोजी रंगभूमी दिनाचे औचित्य साधून आयोजित नाट्यशास्त्र प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाचे उद्घाटन डॉ. प्रफुल्लदत्त कुलकर्णी, प्राचार्य, गोगटे जोगळेकर महाविद्यालय, रत्नागिरी यांचे हस्ते संपन्न झाले.

या प्रसंगी प्रमुख अतिथी – डॉ. श्री. अलीमिया परकार कार्यकारी विश्वस्त, परकार मेडिकल फौंडेशन, विशेष अतिथी – श्री. गजानन उर्फ आबा पाटील, अध्यक्ष, कवी केशवसुत स्मारक, मालगुंड, रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे, या अभ्यासक्रमाचे मार्गदर्शक डॉ. शशांक पाटील आदि मान्यवर मंडळी मंचावर उपस्थित होती.
आपल्या अध्यक्षीय भाषणात डॉ. प्रफुल्लदत्त कुलकर्णी म्हणाले उपकेंद्राद्वारे पुढे कलात्मक शिक्षणास वाव मिळेल व या नाट्यशास्त्र प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून दिल्या जाणाऱ्या प्रयोगात्मक प्रशिक्षणाद्वारे व्यक्तिमत्व विकास उत्तम प्रकारे साधला जाईल.
डॉ. श्री. अलीमिया परकार यांनी उत्साही, होतकरू, कलाप्रेमी स्थानिक मुलांसाठी शासनाचे पाठबळ असलेल्या संस्थेद्वारे सुरु होत असलेल्या नाट्य चळवळीला शुभेच्छा देत कला, क्रीडा यांचे प्रेम रत्नागिरी करांना आहेच असे म्हंटले . कला, क्रीडा, संस्कृती यांची जाणीव व या जाणीवेच्या जोपासनेचे कार्य या रत्नागिरी शहरात अव्याहतपणे सुरु असून या शहराची ही समृद्धी आहे. कलेच्या जोपासनेने व्यक्तीला उत्तम आरोग्याची प्राप्ती होते व रोगांपासून मुक्ती मिळते. आज या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून कलाक्षेत्रात रुची असलेल्या स्थानिक मुलांना उत्तम व्यासपीठ उपलब्ध झाले आहे ही अभिमानाची गोष्ट असल्याचे त्यांनी आपल्या मनोगतात म्हटले.
श्री. गजानन उर्फ आबा पाटील यांनी सुरु होत असलेल्या अभ्यासक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी शुभेच्छा दिल्या. डॉ. शशांक पाटील यांनी या अभ्यासक्रमाची माहिती व स्वरूप समजावून सांगताना म्हटले भारतीय नाट्यशास्त्र आणि स्टॅनिस्लावस्की यांचे आधुनिक सिद्धान्त या प्राचीन व आधुनिक दोहोंची सांगड या अभ्यासक्रमात घातली जाणार आहे. उपस्थितांपैकी प्रसिद्ध गझलकार खानसर, रत्नागिरीतील नामवंत उद्योजक श्री. गद्रे, अमेय धोपटकर यांनी या अभ्यासक्रमाच्या पुढील वाटचालीसाठी शुभेच्छा दिल्या. या कार्यक्रमाप्रसंगी रत्नागिरीतील विविध क्षेत्रातील तज्ञ मंडळी, विद्यार्थी, नाट्यप्रेम रसिक उपस्थित होते. मान्यवरांचे स्वागत व प्रास्ताविक उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांनी केले. सूत्रसंचालन सहाय्यक प्राध्यापक श्री. अविनाश चव्हाण यांनी केले. सहाय्यक प्राध्यापिका कश्मिरा दळी यांनी धन्यवाद समर्पण केले.

Free Online Certificate Course on Tarkasangraha; २० नोव्हेंबर २०२३ पासून दिनांक ३० नोव्हेंबर २०२३.
दिनांक २० नोव्हेंबर २०२३ पासून दिनांक ३० नोव्हेंबर २०२३ पर्यंत 'Free Online Certificate Course On Tarkasangraha' हा दहा तासांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यात आला होता. हा अभ्यासक्रम सलग दहा दिवस सांयकाळी ०६:०० ते ०७:०० या वेळेत घेण्यात आला. हा अभ्यासक्रम नि:शुल्क होता आणि एकूण १४ विद्यार्थ्यांनी हा अभ्यासक्रम

पूर्ण केला. श्री. नारायण बबन शेट्ये, सहाय्यक प्राध्यापक, चिन्मय विश्वविद्यापीठ यांनी हा १०तासांचा अभ्यासक्रम चालविला.

संविधान दिवस: २६/११/२०२३

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये दिनांक २६/१२/२०२३ रोजी संविधान दिनाचे आचरण करण्यात आले. या प्रसंगी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेस माल्यार्पण केले व उपस्थितांना उद्देशून उद्‌बोधनपर वक्तव्य केले. उपकेंद्रातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यावेळी उपस्थित होते.

गीता जयंती: २२/१२/२०२३

दिनांक २२/१२/२०२३ रोजी रत्नागिरी उपकेंद्र रत्नागिरीतील गीता मंडळ, जयस्तंभ, रत्नागिरी, गो. जो. महाविद्यालय (स्वायत्त), रत्नागिरी, नारायणी पठण मंडळ, स्वानंद पठण मंडळ, रत्नागिरी संस्कृत भारती अशा विविध संस्थांनी एकत्र येऊन गीता भवन येथे गीता जयंती कार्यक्रम साजरा केला. यावेळी समग्र भगवद्‌गीतेचे पठण करण्यात आले. या कार्यक्रमात १२५ जण सहभागी झाले होते. प्रमुख अतिथी प्रा.सौ. अंजली बर्वे यांच्या उपस्थितीत गीता जयंतीचा कार्यक्रम संपन्न झाला.

जय श्रीराम: ०२/०१/२०२४

२२ जानेवारी २०२४ रोजी अयोध्येमध्ये होणाऱ्या रामजन्मभूमी सोहळ्याचे औचित्य साधत २० जानेवारी २०२४ रोजी कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये संध्याकाळी ०४:३० वाजता श्रीरामोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाची सुरुवात दीप प्रज्वालनाने झाली. उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे, नाट्यशास्त्र वर्गाचे प्रशिक्षक डॉ. शशांक पाटील आणि उपकेंद्रातील शिक्षकांच्या हस्ते दीप प्रज्वालन आणि रामाच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. यावेळी उपकेंद्राच्या नाट्यशास्त्र प्रशिक्षण केंद्राच्या विद्यार्थ्यांनी विविध कार्यक्रमांचे प्रस्तुतीकरण केले. कु. तेजस्विनी जोशी हिने रामजन्मकथेचे किर्तनाद्वारे सादरीकरण केले. तेजस्विनी जोशी, सौ. भोळे मॅडम, मधुर पावसकर यांनी "राम जन्मला" गीताचे गायन केले. कु. मधुरा पावसकर हीने "सावळा ग रामचंद्र" या गीताचे गायन केले. सौ. भोळे यांनी "स्वये श्री रामप्रभु ऐकती", "पराधीन" या गीतांचे गायन केले. कु. शर्वाणी ढवळे हिने कत्थक नृत्य सादर केले. श्री. अविनाश चव्हाण यांनी रामरायाच्या पदस्पर्शाने शिलारूपात असलेल्या अहल्येला मिळालेल्या मुक्तीच्या प्रसंगाचे कथन केले. श्री. चिन्मय जोशी यांनी "जगण्याचे देवा" या गीताचे सादरीकरण केले. नाट्यशास्त्र वर्गाचे प्रशिक्षक डॉ.शशांक पाटील यांनी कविता वाचन केले आणि आपले मनोगत व्यक्त करत असताना रामरक्षेच्या पठणाने वाचिक अभिनयाचा उत्तम अभ्यास होणे शक्य आहे असे ते म्हणाले. आपले शिक्षण व नोकरी सांभाळून कलेची आवड जोपासत नाट्यशास्त्राचे प्रशिक्षण घेत असलेल्या कला व विविध कलाक्षेत्रात उत्तम कामगिरी करत असलेल्या विद्यार्थ्यांचा सन्मान रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांच्या हस्ते करण्यात आला. कु. शर्वाणी ढवळे – कत्थक विशारद असून नाट्यप्रशिक्षणात सहाय्यकाची भूमिका बजावत आहे. श्री. चिन्मय जोशी – नवोदित गायक, छायाचित्रण, व्हॉइस ओव्हर यात त्यांचा हातखंडा आहे. नाट्यप्रशिक्षणात सहाय्यकाची भूमिका बजावत आहेत. सौ. भोळे मॅडम – यांनी ३५ वर्षे शिक्षण क्षेत्रात सेवा केली असून या शिर्के प्रशालेच्या मुख्याध्यापक पदी कार्य करीत होत्या. २०२३ मध्ये त्या सेवानिवृत्त झाल्या असून लायन्स क्लब तर्फे आदर्श शिक्षक पुरस्कार प्राप्त झाला आहे. डॉ सोनिया पाटील – यांना आरोग्य विभागात एड्स कंट्रोल आणि प्रतिबंधक ह्या विषयात महाराष्ट्र शासनाचा गौरव प्राप्त झाला आहे. कु. तेजस्वीनी जोशी – लोकांकिका स्पर्धेत प्राथमिक फेरीत पहिला क्रमांक. सलग १०० पेक्षा जास्त कीर्तने केली असून ABP माझा वर कीर्तनाचे शुटींग झाले आहे. कु. सोनाली कदम – न्यू इंग्लिश स्कूल, तुकाराम पुंडलिक शेट्ये कनिष्ठ महाविद्यालय, लांजा येथे शिकत असून एकपात्री अभिनय स्पर्धेत जिल्हा पातळीवर सुयश प्राप्त केले आहे. येथे शिकत असून एकपात्री अभिनय स्पर्धेत जिल्हा पातळीवर सुयश प्राप्त केले आहे.

उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांनी आपल्या अध्यक्षीय वक्तव्यात कोकण प्रदेश, संस्कृतीत आणि कोकणातील लोककला यांत असलेले श्रीरामाचे स्थान याबाबात माहिती दिली. तसेच श्रीरामाचे स्थान सर्वांच्या हृदयात असून राम हा लोकनायक असल्याचे ते म्हणाले. सादर करण्यात आलेले कार्यक्रम हे श्रीरामाशी संबंधित असले तरी त्यात गीत, नृत्य, व्याख्यान, भाषण,भजन, कीर्तन, प्रवचन अध्यात्म अशा सर्व गोष्टींचा समावेश झाला असून नव रसांची अनुभूती याठिकाणी आली.

श्रीमती कामिनी महाडीक, सौ. अनघा नागवेकर यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सौ. भोळे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या शेवटी आभार प्रदर्शन कु. आकाश चौगुले याने केले. या कार्यक्रमामध्ये उपकेंद्राच्या नाट्यशास्त्र प्रशिक्षण केंद्राचे विद्यार्थी, उपकेंद्रातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

प्रजासत्ताक दिन. २६/०१/२०२४

रत्नागिरी उपकेंद्राचे माननीय संचालक डॉ. दिनकर मराठे आणि उपकेंद्रातील कर्मचारी वर्ग यांच्या उपस्थितीत प्रजासत्ताक दिन पार पडला. यावेळी अतिथी म्हणून डॉ. शशांक पाटील उपस्थित होते. उपस्थितांना उद्देशून उपकेंद्राचे संचाक डॉ. दिनकर मराठे यांनी उद्‌बोधनपर केले. यावेळी उपकेंद्रातील शिक्षक व उपस्थित विद्यार्थ्यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले.

Online Marriage Match-Making Certificate Course; २८/१/२०२३

दिनांक २८ जानेवारी २०२४ पासून दिनांक ३१ जानेवारी २०२४ पर्यंत 'विवाह मेलापक विचार' हा चार दिवसांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यात आला. या अभ्यासक्रमासाठी डॉ. उदय नारायण कुलकर्णी यांनी मार्गदर्शन केले. हा अभ्यासक्रम रात्री ०८:०० ते ०९१:५ या वेळेत घेण्यात आला. एकूण १९ विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

सरलमानक संस्कृत कार्यशाळा– १३/०२/२०२४

कविकुलगुरु – कालिदास – संस्कृत – विश्वविद्यालय, रामटेक तथा भारतीय भाषा समिती, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्तविद्यमाने गोगटे जोगळेकर महाविद्यालय, रत्नागिरी (स्वायत्त), विस्तारसेवामंडळ, क.का.सं.वि. रामटेक, डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र , रत्नागिरी यांच्या सहयोगाने आज दिनांक ०८ फेब्रुवारी २०२४ रोजी रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये एकदिवसीया सरलमानक संस्कृत कार्यशाळा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या

कार्यक्रमाची सुरुवात दीपप्रज्वलनाने करण्यात आली. त्यानंतर कु. चिन्मयी सरपोतदार हिने स्वागतगीत सादर केले. या कार्यक्रमाच्या उद्‌घाटन प्रसंगी अध्यक्ष म्हणून गोगटे जोगळेकर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मकरंद साखळकर महोदय, मुख्यातिथीम्हणून डी.बी.जे. महाविद्यालय चिपळूणच्या संस्कृत प्राध्यापिका डॉ. माधवी जोशी महोदया, रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे, गोगटे जोगळेकर महाविद्यालयाच्या संस्कृत विभागच्या विभाग प्रमुख डॉ. कल्पना आठल्ये आदी मान्यवर मंडळी उपस्थित होती. मान्यवरांचे स्वागत आणि प्रास्तविक उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांनी केले.

सरल मानक संस्कृत ही संस्कृत भाषेचे अध्यापन करण्यासाठी विकसित करण्यात आलेली सुलभ पद्धती असून या द्वारे सर्व संस्कृत शिक्षकांचा संभाषण सराव होणे , नव्या पाठ्य पुस्तकांची रचना करणे, विद्यार्थ्यांशी संस्कृत भाषेत व्यवहार करणे यामुळे संस्कृत शिक्षणामध्ये परिवर्तन घडवून आणणे हेच आपले कार्य आणि हिच सध्याच्या काळाची आवश्यकता आहे. संस्कृत भाषेच्या शिक्षकांनी संस्कृत स्वभाषा म्हणून अवगत करावी, या विषयाचे अध्यापन करत असताना संस्कृत भाषेतच आपले वर्ग घ्यावेत, संस्कृत भाषेचा अभ्यास रंजक आणि रोचक करावा, या सरलमानक संस्कृत पद्धतीच्या आधारे उत्तरोत्तर प्रौढ ग्रंथांचे अध्ययन करता यावे या सर्व बाबींचा विचार करून रत्नागिरी जिल्ह्यातील संस्कृत शिक्षकांसाठी या कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते.

पूर्ण दिवस संपन्न झालेल्या या कार्यशाळेमध्ये किमर्थं "सरलमानक संस्कृतम्" या विषयावर प्रथम सत्र श्री. अविनाश चव्हाण, "सरलमानकसंस्कृतस्य स्वरूपम्" या विषयावर द्वितीय सत्र – डॉ. कल्पना आठल्ये, "सरलमानकसंस्कृतेन प्रौढसंस्कृतस्य" या विषयावर – श्री. आशिष आठल्ये, "सरलमानकसंस्कृतस्य क्रियान्वयनम" या विषयावर – डॉ. माधवी जोशी आदी संसाधन व्यक्तींनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

जागतिक सूर्यनमस्कार दिन: १६/०२/२०२४

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी यांच्या उपस्थितीत जागतिक सूर्यनमस्कार दिन साजरा करण्यात आला. योग शिक्षक श्री. अक्षय माळी यांनी सर्वाना सूर्यनमस्काराचे प्रशिक्षण दिले.

एमआयडीसी रत्नागिरी यांच्या सह सामंजस्यकरार: २१/०२/२०२४

कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे रत्नागिरी उपकेंद्र आणि एमआयडीसी रत्नागिरी (MIDC Ratnagiri) यांच्यामध्ये सामंजस्य करार संपन्न झाला. माननीय उद्योग मंत्री श्री. उदयजी सामंत यांनी योगाभ्यास हा शारीरिक व मानसिक स्वास्थ्यासाठी महत्त्वाचा असून सर्वांनी योगाभ्यास करावा असे आवाहन करत संस्कृत विश्वविद्यालयाचे माननीय

कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्याकडे सर्व कर्मचाऱ्यांसाठी रत्नागिरी उपकेंद्रा व्दारे योग प्रशिक्षण उपक्रम राबविण्याबाबत आग्रह केला होता. या उपक्रमाची सुरुवात रत्नागिरी एमआयडीसीमधून व्हावी असा निर्देशही त्यांच्याकडून करण्यात आला होता. या निर्देशान्वये कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे रत्नागिरी उपकेंद्र आणि एमआयडीसी रत्नागिरी (MIDC Ratnagiri) यांच्यामध्ये आज दिनांक: २२ फेब्रुवारी २०२४ रोजी सामंजस्य करार करण्यात आला. या पुढे उपकेंद्राद्वारे रत्नागिरी एमआयडीसीमध्ये योग प्रशिक्षण आयोजित करण्यात येणार असून तसेच दोन्ही संस्थांच्या समन्वयाने समाजोपयोगी उपक्रम राबविले जाणार आहेत.

या प्रसंगी रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक मा. डॉ. दिनकर मराठे, एमआयडीसी रत्नागिरी च्या प्रादेशिक अधिकारी सौ. वंदना मांडगे, सामंजस्य करार समन्वयक श्री. सागर पवार, क्षेत्राधिकारी, एमआयडीसी, श्री. सचिन राक्षे, कार्यकारी अभियंता, रत्नागिरी उपकेंद्राचे सहायक प्राध्यापक श्री. अविनाश चव्हाण तसेच उपकेंद्र कार्यालय प्रतिनिधी श्री. प्रथमेश घोसाळे उपस्थित होते.

नाट्यशास्त्र CRP – : २५/०२/२०२४

रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये सुरु करण्यात आलेल्या नाट्यशास्त्र प्रशिक्षणकेंद्राद्वारे डॉ. शशांक पाटील यांच्या मार्गदर्शनामध्ये नाट्यशास्त्र प्रशिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांनी आज "स्त्री जन्मा ही तुझी कहाणी" या विषयावर द्वितीय क्लासरूम प्रोडक्शन सादर केले.

मराठीभाषा गौरव दिन: २७/०२/२०२४

दिनांक २७ फेब्रुवारी २०२४ हा दिवस संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये मराठी भाषा गौरव दिन म्हणून साजरा केला जातो. त्यानिमित्ताने आज रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या उपस्थितीत मराठी भाषा गौरव दिनाचे आचरण करण्यात आले. यावेळी अध्यापक, विद्यार्थी यांनी कवितावाचनादि उपक्रमांचे सादरीकरण केले.

छत्रपती संभाजी महाराज पुण्यतिथी: १६ मार्च २०२४

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये आज दिनांक १६ मार्च २०२४ रोजी छत्रपती संभाजी महाराज यांच्या पुण्यस्मरणानिमित्त नाट्यशास्त्र विभागाकडून कार्यक्रम साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमामध्ये उपस्थित असलेल्या विद्यार्थ्यांनी संभाजी महाराजांचे चरित्र व त्यांचे योगदान वेगवेगळया अंगांनी प्रस्तूत केले, उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे सर, नाट्यशास्त्राचे मार्गदर्शक डॉ. शशांक पाटील तसेच उपकेंद्राचे सर्व प्राध्यापक, विद्यार्थी व कर्मचारी उपस्थित होते.

जगद्गुरु श्री शंकराचार्य यांच्या विचारांवर एकदिवसीय चर्चासत्र: २९/०३/२०२४

दिनांक २९ मार्च २०२४ रोजी भारतीय भाषा समिती नवी दिल्ली यांच्या अर्थ सहाय्याने, संस्कृत विश्वविद्यालयाचे भारतरत्न डॉ. पां. वां. काणे संस्कृत अध्ययन उपकेंद्र, गोगटे– जोगळेकर महाविद्यालय, संस्कृत विभाग यांच्या सहयोगाने जगद्गुरु श्री शंकराचार्य यांच्या विचारांवर एकदिवसीय चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या चर्चासत्राला विश्वविद्यालायचे कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे, गोगटे– जोगळेकर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मकरंद साखळकर, संस्कृत विभागप्रमुख डॉ. कल्पना आठल्ये आदी मान्यवर व्यासपीठावर उपस्थित होते. चर्चासत्राचे उद्घाटनसत्रामध्ये सुरुवातीला मान्यवरांच्या हस्ते दीपप्रज्वलन करण्यात आले. यावेळी नाणिज येथील जगद्गुरु नरेंद्र महाराजांच्या पाठशाळेतील वेदाध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मंत्रोच्चार करत वातावरण मंगलमय केले. या कार्यक्रमच्या उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून गोगटे– महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मकरंद साखळकर उपस्थित होते. अतिथी व मान्यवरांचे स्वागत, प्रमुख अतिथींचे भाषणानंतर विश्वविद्यालयाचे कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. जगद्गुरु आदि शंकराचार्य यांनी आपल्या जीवन कार्यातून भारताच्या भाषिक, सांस्कृतिक, धार्मिक क्षेत्रातील एकात्मता दृढ केली. याशिवाय आदि शंकराचार्यांनी आपल्या परिक्रमेतून भारतातील कानाकोपऱ्यात चैतन्य निर्माण केले. सर्वार्थाने जगद्गुरु शंकराचार्य म्हणजे भारताचा आत्मा, परंपरा, एकता, बल, अखंडता, तप, दर्शन, संस्कृती, संस्कार, सभ्यता, संयम, श्रद्धा, उदारता, स्वरूप, तत्त्व, वैभव, ज्ञान, कीर्ती, आत्मा, वाणी, गर्व, चिंतन हे जगद्गुरु आदि शंकराचार्य हे आहेत असे गौरवोद्गार कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे कुलसचिव प्रा कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी काढले. आदि शंकराचार्य यांनी स्थापन केलेली चार पीठे, त्यांना देण्यात आलेले वेद व त्यांची केलेली सूत्रबद्ध योजना ही आदि शंकराचार्यांची दूरदृष्टी स्पष्ट करते, असे सांगितले. कुलसचिव पाण्डेय यांनी आदि शंकराचार्यांनी स्थापन केलेल्या बद्रिकाश्रमाचा ज्योती मठ, दक्षिणेला शृंगेरी मठ, पूर्वेला जगन्नाथपुरीचा गोवर्धन मठ आणि पश्चिमेला द्वारकेचा शारदा

मठाचा उल्लेख केला. रत्नागिरीतील लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक, स्वातंत्र्यवीर सावरकर, भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे , भगवान परशुराम आणि आचार्य बाळकृष्ण दीक्षित या चार महान विभूतींचा आदरपूर्वक उल्लेख केला.

प्रथम सत्रामध्ये श्री श्रीनिवास पेंडसे यांनी जगद्गुरू श्री शंकराचार्य अध्यात्मिक आणि भाषिक ऐक्याचे वाहक या विषयवार व्याख्यान दिले. दुपारच्या सत्रात प्रा. अंजली बर्वे यांनी शंकराचार्यांचे तत्त्वज्ञान आणि स्तोत्र वाङ्मय या विषयावर मार्गदर्शन केले.

समारोप कार्यक्रमात प्रमुख अतिथी गोगटे– जोगळेकर महाविद्यालयाच्या संस्कृत विभागप्रमुख डॉ. कल्पना आठल्ये उपस्थित होत्या. संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाच्या शेवटी उपस्थितांना प्रमाणपत्रे वितरीत करण्यात आली. या चर्चासत्रासाठी रत्नागिरी तसेच रत्नागिरी नजीकच्या परिसरातील शंकराचार्य प्रेमी व्यक्ति, रत्नागिरी उपकेंद्र व गोगटे जोगळेकर महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी असे एकूण १२० जण सहभागी झाले होते. कार्याक्रमाचे प्रास्ताविक दिनकर मराठे यांनी केले. डॉ. कल्पना आठल्ये यांनी आभारप्रदर्शन केले. सूत्रसंचालन कश्मिरा दळी यांनी केले.

भारतीय मराठी नववर्ष स्वागत यात्रा: ०९/०४/२०२४

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालया अंतर्गत भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र रत्नागिरी आणि संस्कृत भारती यांच्या संयुक्त विद्यमाने रत्नागिरी येथे विविध संघटनांतर्फे नववर्ष स्वागत यात्रा आयोजित करण्यात आली होती. हिंदू नववर्ष गुढीपाडव्यानिमित्त आयोजित करण्यात आलेल्या स्वागत यात्रेत संस्कृतप्रेमींनी उत्साहाने सहभाग घेतला.

भारतरत्न डॉ बाबासाहेब आंबेडकर जयंती: १४/०४/२०२४

भारतरत्न डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांची जयंती कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे शहरातील भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे संस्कृत अध्ययन केंद्रात मोठ्या उत्साहात आणि ज्ञान वर्धक वातावरणात साजरी करण्यात आली.

भारतरत्न डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीच्या निमित्ताने भारतरत्न डॉ पां. वा. काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र आणि नाट्यशास्त्र प्रशिक्षण वर्ग यांच्या संयुक्त विद्यमाने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे, नाट्यशास्त्र प्रशिक्षक डॉ. शशांक पाटील हे मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरुवात डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून करण्यात आली. याशिवाय एप्रिल महिन्यात भारतीय नववर्ष आणि क्रांतीसूर्य महात्मा फुले यांच्या जयंतीच्या निमित्ताने महात्मा फुले यांच्या प्रतिमेस आणि गुढीला पुष्पहार अर्पण करण्यात आला. या महापुरुषांच्या जयंतीचे आणि नववर्षाचे औचित्य साधत नाट्यशास्त्र प्रशिक्षण वर्गातील प्रशिक्षणार्थी श्रीमती कामिनी महाडिक यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे जीवनी व त्यांच्या जीवनातील प्रेरक प्रसंग सर्वांसमोर मांडले. डॉ. शशांक पाटील यांनी सूर्यास्त या नाटकातील उताऱ्याचे नाट्यवाचन केले. श्री. अविनाश चव्हाण यांनी भारतीय संविधानाची माहिती दिली. श्री. स्वरूप काणे यांनी सुरेश भट यांनी लिहिलेल्या गीताचे गायन केले. सौ. अनघा नागवेकर यांनी नववर्षाचे स्वागत करत कविता वाचन केले. सौ. सोनिया पाटील यांनी महात्मा फुले यांच्या विषयी माहिती सांगितली. श्री अक्षय माळी यांनी महात्मा फुले यांनी लिहिलेल्या तृतीय रत्न या नाटकाची माहिती सादर केली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. त्यात ते म्हणाले – संविधानाची रचना करीत असताना स्वातंत्र्य, समानता आणि एकात्मता यांचा प्रामुख्याने विचार केला गेला आहे. या थोर महापुरुषांनी मांडलेली तत्त्वे आणि विचार हे आजच्या काळातही सुसंगत असून सर्वांनी त्याचे आचरण आणि त्यांच्या साहित्याचे अध्ययन अवश्य केले पाहिजे.

उपकेंद्रातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी, नाट्यशास्त्र प्रशिक्षण वर्गाचे विद्यार्थी या सर्वांच्या उपस्थितीत कार्यक्रम उत्साहात संपन्न झाला. या कार्यक्रमाचे सूत्र संचालन सौ. सविता आंबर्डेकर यांनी केले. आसक्ती भोळे यांनी आभारप्रदर्शन केले.

भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे पुण्यतिथी १८ एप्रिल २०२४

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या रत्नागिरी उपकेंद्रामध्ये आज दिनांक १८ मार्च २०२४ रोजी भारतरत्न डॉ. पांडुरंग वामन काणे पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली.

पंचांग परिचय पाठ्यक्रम Onine Course – २६–२८ एप्रिल २०२४

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या रत्नागिरी उपकेंद्राद्वारे मा. कुलगुरू यांच्या प्रेरणेने ज्योतिष–वास्तुशास्त्र–अध्ययनमाला – १ या अंतर्गत दिनांक २६ ते २८ एप्रिल २०२४ या तीन दिवसांच्या कालावधीमध्ये पंचांग परिचय पाठ्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. अखिल भारतीय स्तरावर या अभ्यासक्रमाचा प्रचार करण्यात आला. अध्यापनाचे माध्यम हिंदी ठेवण्यात आले होते. डॉ. दिनकर मराठे यांनी सहभागी विद्यार्थ्यांना तीन दिवस पंचांग परिचय या विषयावर मार्गदर्शन केले. वेदांग ज्योतिष विभागाचे प्रमुख प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी या पाठ्यक्रमाच्या दुसऱ्या दिवशी सद्यस्क माध्यमाने उपस्थित राहून प्रश्नोत्तर सत्र घेतले. तसेच समापनसत्रामध्ये आपल्या अध्यक्षीय भाषणातून त्यांनी पंचांग या विषयाची प्रासंगिकता आणि महत्त्व स्पष्ट प्रतिपादित केले. तीन दिवस घेण्यात आलेल्या या अभ्यासक्रमामध्ये पंचांगाचा अल्प परिचय (तिथि–वार–नक्षत्र–योग–कारण) करून देण्यात आला. वेदांग ज्योतिष्य विभागातील सहय्यक प्राध्यापक श्री. अनुज शर्मा, श्री. प्रणव मुळे यांनी सत्रांचे संचालन व समन्वयन केले.

सद्यस्क माध्यमातून संपन्न झालेल्या या अभ्यासक्रमासाठी भारताच्या विविध भागातून एकूण १०९ जणांनी सहभाग नोंदविला होता. महाविद्यालयाचे प्राध्यापक, शोध छात्र, ज्योतिष विभागाचे विद्यार्थी अशा सर्वांच्या उपस्थितीत हा पाठ्यक्रम संपन्न झाला. सहभागी व्यक्तींना प्रमाणपत्रे देण्यात आली.

विशेष उपलब्धी

प्रकाशन–

रत्नागिरी उपकेंद्राद्वारे न्याय दर्शन विषयक हस्तलिखित संपादन व प्रकाशन परियोजनेअंतर्गत १५ मे २०२३ रोजी जागदीशी नव्यन्याय – क्रोडपत्राणि, न्यायेन्दुशेखररू नव्यन्यायनिबन्धः, सत्प्रतिपक्षविजयः नव्यन्यायनिबन्धः, गादाधरी नव्यन्याय – क्रोडपत्राणि या पुस्तकांचे प्रकाशन करण्यात आले.

पुरस्कार /योगदान–

दिनांकः १३ मार्च २०२४ रोजी महर्षिपाणिनीसंस्कृत एवं वैदिकविश्वविद्यालय उज्जैन येथे भारतीय ज्ञान परंपरा विभागाद्वारे अखिल भारतीय तंत्र शिक्षा परिषद शिक्षण मंत्रालय भारत सरकारच्या भारतीय ज्ञान संवाहक कार्यक्रमांतर्गत ग्रामवास्तु प्रेक्षण परियोजनेमध्ये ग्रामवस्तु या विषयवार डॉ. दिनकर मराठे यांनी व्याख्यान दिले.

दिनांक २१ मार्च २०२४ रोजी सद्गुरु गाडगे महाराज महाविद्यालय कराड येथे Idea of Bharat: Past, Present and Future या विषयावर आयोजित केलेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेमध्ये रत्नागिरी उपकेंद्राचे संचालक डॉ. दिनकर मराठे यांना व्याख्याता आणि सत्राध्यक्ष म्हणून निमंत्रित करण्यात आले होते.

श्री व्यंकटेश्वर वैदिक विद्यापीठात १–४ मे २०२४ रोजी वैश्विक वैदिक विज्ञान परिषद संपन्न झाली. या परिषदेमध्ये डॉ. दिनकर मराठे यांना विशेष व्याख्याता म्हणून निमंत्रित करण्यात आले होते- Relevance of Ancient Indian Architectural Principles in Modern Times या विषयावर व्याख्यान दिले.

****

मुक्ताध्ययनपीठम्

वार्षिक अहवाल २०२३–२४

- शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ मधील मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रमांच्या एकुण गोषवारा (जुलै–२०२३ व जानेवारी–२०२४)

अ.क्र.	अभ्यासक्रमांचे नाव	अभ्यासक्रमाचे स्तर/प्रकार	अभ्यासक्रमाचे मान्यता स्तर	एकुण विद्यार्थी (संख्या)
०१	एम.ए.(संस्कृत)	पदव्युत्तर पदवी	यु.जी.सी.–डी.ई.बी.	१६९
०२	एम.ए.(योगशास्त्र)	पदव्युत्तर पदवी	यु.जी.सी.–डी.ई.बी.	८१
०३	बी.ए.(संस्कृत)	पदवी	यु.जी.सी.–डी.ई.बी.	११
०४	बी.ए.(योगशास्त्र)	पदवी	यु.जी.सी.–डी.ई.बी.	२६
०५	डिप्लोमा इन संस्कृत आगम	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	८
०६	डिप्लोमा इन योगा अप्लीकेशन	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	९
०७	डिप्लोमा इन आयुर्वेदिक मसाज ॲण्ड पंचकर्मा टेक्निशियन	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	४
०८	डिप्लोमा इन आयुर्वेदिक पंचकर्मा	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	६
०९	डिप्लोमा इन इंडियन फिलोसॉफी	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	२
१०	डिप्लोमा इन इंटिरियर डिझायनिंग	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	१
११	डिप्लोमा इन ज्योतिष	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	६
१२	डिप्लोमा इन कर्मकांड	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	४
१३	डिप्लोमा इन लायब्ररी ॲण्ड इन्फार्मेशन सायन्स	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	६
१४	डिप्लोमा इन पौरोहित्य	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	३
१५	डिप्लोमा इन संस्कृत जर्नालिझम अण्ड मास कम्युनिकेशन	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	६
१६	डिप्लोमा इन उपनिषद्	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	३
१७	डिप्लोमा इन वास्तुशास्त्र	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	११
१८	डिप्लोमा इन वैदिक गणित	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	२१
१९	डिप्लोमा इन योगा नॅचरोपॅथी ॲण्ड डायटेटिक्स	पदविका	विद्यापीठस्तरीय	३
२०	सर्टिफिकेट इन नेशन बिल्डींग थ्रु अर्थशास्त्र	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१
२१	सर्टिफिकेट इन भगवदगीता	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१४
२२	सर्टिफिकेट इन कम्युटर अप्लीकेशन	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	२
२३	सर्टिफिकेट इन संस्कृत लिटरेचर	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१
२४	सर्टिफिकेट इन संस्कृत रायटिंग	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	७
२५	सर्टिफिकेट इन ज्योतिष	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१५
२६	सर्टिफिकेट इन आयुर्वेदा	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	४
२७	सर्टिफिकेट इन स्पोकन संस्कृत	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	११
२८	सर्टिफिकेट इन वास्तुशास्त्र	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१९
२९	सर्टिफिकेट इन वैदिक गणित	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	३
३०	फाउंडेशन इन योगदीक्षा	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१
३१	फाउंडेशन इन स्पोकन संस्कृत	प्रमाणपत्र	विद्यापीठस्तरीय	१६
	एकूण			**४७४**

- सी.डी.ओ.ई. व अंतर्गत चालणारे अध्ययन केंद्रे (एल.एस.सी.) (जुलै–२०२३)

अ. क्र.	मुख्यालय/अध्ययन केंद्राचे नाव	सेंटर कोड	मुख्यालय/अध्ययन केंद्रामार्फत चालणारे अभ्यासक्रम	शैक्षणिक सत्र	प्रवेशित विद्यार्थी
०१	श्री.गोळवलकर गुरूजी गुरूकुलम कॉम्पस, रामटेक (सी.डी.ओ.ई.–मुख्यालय)	११००१	एम.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	८५
			एम.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	३१
			बी.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	०४
			बी.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	१८
			डिप्लोमा इन संस्कृत आगम	२०२३–२४	०५
			डिप्लोमा इन योगा अप्लीकेशन	२०२३–२४	०१
			डिप्लोमा इन संस्कृत जर्नालिझम अण्ड मास कम्युनिकेशन	२०२३–२४	०४
			सर्टिफिकेट इन ज्योतिष	२०२३–२४	०६
			सर्टिफिकेट इन संस्कृत रायटिंग	२०२३–२४	०३
			फाउंडेशन इन स्पोकन संस्कृत	२०२३–२४	११
			सर्टिफिकेट इन भगवदगीता	२०२३–२४	०२
			सर्टिफिकेट इन वास्तुशास्त्र	२०२३–२४	०५
	एकूण				**१७५**
०२	भा. पा. वा. काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र, रत्नागिरी उपकेंद्र, रत्नागिरी.	११०२७	एम.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	२४
			एम.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	०४
			बी.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	०१
			डिप्लोमा इन संस्कृत आगम	२०२३–२४	०१
			डिप्लोमा इन योगा अप्लीकेशन	२०२३–२४	०१
			सर्टिफिकेट इन भगवदगीता	२०२३–२४	०१
			सर्टिफिकेट इन वास्तुशास्त्र	२०२३–२४	०१
	एकूण				**३३**
०३	डॉ. पंजाबराव देशमुख योग महाविद्यालय, चांदुर बाजार, अमरावती.	११००२	एम.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	०१
०४	न्यु एज योगा इन्स्टिट्यूट, विले पारले, मुंबई (ई.)	११००५	एम.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	०३
०५	सर्वोदय श्री. चक्रधर स्वामी महाविद्यालय, जालना.	११०२८	एम.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	०१
०६	शिवस्वामिनी फाउंडेशन, शिर्डी, अहमदनगर	११५०१	सर्टिफिकेट इन वास्तुशास्त्र	२०२३–२४	०१
०७	द अस्टांग फाउंडेशन, थाणे	११०२३	एम.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	०१

- सी.डी.ओ.ई. व अंतर्गत चालणारे अध्ययन केंद्रे (एल.एस.सी.) (जानेवारी–२०२४)

अ. क्र.	मुख्यालय/अध्ययन केंद्राचे नाव	सेंटर कोड	मुख्यालय/अध्ययन केंद्रामार्फत चालणारे अभ्यासक्रम	शैक्षणिक सत्र	प्रवेशित विद्यार्थी
०१	श्री.गोळवलकर गुरूजी गुरूकुलम कॉम्पस, रामटेक (सी.डी.ओ.ई. –मुख्यालय)	११००१	एम.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	४५
			एम.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	३२
			बी.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	०३
			बी.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	०६
			डिप्लोमा इन संस्कृत आगम	२०२३–२४	०१

			डिप्लोमा इन योगा अप्लीकेशन	२०२३–२४	०६
			डिप्लोमा इन आयुर्वेदिक मसाज अॅण्ड पंचकर्मा टेक्निशियन	२०२३–२४	०४
			डिप्लोमा इन आयुर्वेदिक पंचकर्मा	२०२३–२४	०६
			डिप्लोमा इन इंडियन फिलोसॉफी	२०२३–२४	०२
			डिप्लोमा इन इंटिरियर डिझायनिंग	२०२३–२४	०१
			डिप्लोमा इन ज्योतिष	२०२३–२४	०६
			डिप्लोमा इन कर्मकांड	२०२३–२४	०४
			डिप्लोमा इन लायब्ररी अॅण्ड इन्फार्मेशन सायन्स	२०२३–२४	०६
			डिप्लोमा इन पौरोहित्य	२०२३–२४	०३
			डिप्लोमा इन संस्कृत जर्नालिझम अण्ड मास कम्युनिकेशन	२०२३–२४	०२
			डिप्लोमा इन उपनिषद्	२०२३–२४	०३
			डिप्लोमा इन वास्तुशास्त्र	२०२३–२४	११
			डिप्लोमा इन वैदिक गणित	२०२३–२४	२१
			डिप्लोमा इन योगा नॅचरोपॅथी अॅण्ड डायटेटिक्स	२०२३–२४	०३
			सर्टिफिकेट इन संस्कृत रायटिंग	२०२३–२४	०४
			सर्टिफिकेट इन नेशन बिल्डींग थ्रु अर्थशास्त्र	२०२३–२४	०१
			सर्टिफिकेट इन ज्योतिष	२०२३–२४	०४
			सर्टिफिकेट इन आयुर्वेदा	२०२३–२४	०४
			सर्टिफिकेट इन भगवदगीता	२०२३–२४	०४
			सर्टिफिकेट इन कम्युटर अप्लीकेशन	२०२३–२४	०२
			सर्टिफिकेट इन संस्कृत लिटरेर्चर	२०२३–२४	०१
			सर्टिफिकेट इन स्पोकन संस्कृत	२०२३–२४	०७
			सर्टिफिकेट इन वास्तुशास्त्र	२०२३–२४	०७
			सर्टिफिकेट इन वैदिक गणित	२०२३–२४	०३
			फाउंडेशन इन योगदीक्षा	२०२३–२४	०१
			फाउंडेशन इन स्पोकन संस्कृत	२०२३–२४	०५
	एकूण				**२०८**

अ. क्र.	**मुख्यालय/अध्ययन केंद्राचे नाव**	**सेंटर कोड**	**मुख्यालय/अध्ययन केंद्रामार्फत चालणारे अभ्यासक्रम**	**शैक्षणिक सत्र**	**प्रवेशित विद्यार्थी**
०२	भा. पा. वा. काणे संस्कृत अध्ययन केंद्र, रत्नागिरी उपकेंद्र, रत्नागिरी	११००५	एम.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	१३
			एम.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	१०
			बी.ए.(संस्कृत)	२०२३–२४	०३
			बी.ए.(योगशास्त्र)	२०२३–२४	०२
			डिप्लोमा इन संस्कृत आगम	२०२३–२४	०१
			डिप्लोमा इन योगा अप्लीकेशन	२०२३–२४	०१
			सर्टिफिकेट इन भगवदगीता	२०२३–२४	०७
			सर्टिफिकेट इन वास्तुशास्त्र	२०२३–२४	०५
			सर्टिफिकेट इन ज्योतिष	२०२३–२४	०५
			सर्टिफिकेट इन स्पोकन संस्कृत	२०२३–२४	०४
	एकूण				**५१**

- २०२३–२४ मध्ये विभागात कार्यरत असलेले कर्मचारी

अ.क्र.	कार्यरत कर्मचाऱ्याचे नाव	पद	कार्यरत ठिकाण
०१	डॉ. अनिल कुमार	संचालक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०२	कु. श्रीवरदा श्री. माळगे	सहायक प्राध्यापिका	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०३	कु. रेणुश्री हे. बनसोड	सहायक प्राध्यापिका	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०४	श्री. कृणाल दि. महाजन	सहायक प्राध्यापक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०५	श्री. अंकित मिश्रा	सहायक प्राध्यापक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०६	डॉ. विश्व कुमार	सहायक प्राध्यापक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०७	डॉ. मोहन लाल शर्मा	सहायक प्राध्यापक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०८	डॉ. सुमित म. कठाळे	उपकुलसचिव (प्र.)	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
०९	श्री. मेल्विन नोरोन्हा	तांत्रिक व्यवस्थापक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
१०	श्री. महेंद्र अ. वाघमारे	कक्ष अधिकारी	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
११	कु. दिव्या प. लाहोरे	तांत्रिक–लिपीक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
१२	श्री. कमलेश ज. ठकरेले	लिपीक	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक
१३	सौ. सरिता न. कामडी	शिपाई	सी.डी.ओ.ई., क.का.सं.वि., रामटेक

- **२०२३–२४ मध्ये विभागाचे झालेले उत्पन्न व खर्च**

अ.क्र.	खर्चाचे वर्गनिहाय विवरण	उत्पन्न	खर्च
०१	मानव संसाधन खर्च (पगार)	५५,१८,२३२.००	२९,७९,३४५.००
०२	स्टडी मटेरियल प्रिंटिंग		१,४५,०२६.००
०३	स्टडी मटेरियल प्रिप्ररेशन		.....
०४	स्टडी मटेरियल प्रिप्ररेशन ट्रेनिंग प्रोगरॅम		.....
०५	वर्कशॉप/सेमिनार/ओरिएंटेशन		.....
०६	प्रवास खर्च		.....
०७	परीक्षा खर्च		.....
०८	मानधन–प्राध्यापक/समुपदेशक/इतर		१,४१,९०३.००
०९	मार्गदर्शक सभा व इतर सभा		७६,५२२.००
१०	पोस्टल/कुरिअर		.....
११	ऑफिस एक्सपेन्सेस		७,०२९.००
१२	र्वच्युअल क्लास रूम		.....
१३	इतर एक्सपेन्सेस		७,५८,८२२.००
१४	फरनिर्चर फार सी.डी.ओ. सेटअप		५५,०००.००
१५	कम्युटर/लॉपटाप/प्रिंटर आणि स्कॅनर्र		.....
१६	प्रवेशा करीता जाहिरात		.....
१७	इंटरनेट झुम मिटिंग ॲप रिचार्ज फार कॉन्टॅक्ट क्लॉसेस		.....
१८	स्टडी मटेरियल रायटर्स मानधन		.....
१९	एल.एम.सी./व्हिडीओ मानधन		.....
२०	संचालक मानधन		.....
२१	एम.के.सी.एल. ईरा		.....
२२	सेंटर शेअर		.....
२३	ग्रंथालय		.....
२४	रत्नागिरी उप–केंद्र		१०,२८५.००
२५	इम्प्रेस		.....

२६	नागपूर सेंटर एक्सपेन्सेस		.....
२७	बुक ट्रान्सलेशन		१,५०,५७८.००
२८	मोबाईल परचेस		१५,०००.००
एकूण			**४३,३९,५१०.००**

▪ स्पर्धा

➢ **शंखनाद स्पर्धा:**—जागतिक योग दिवस आणि गुरूपौर्णिमा दिनाचे औचित्य साधून विद्यापीठात पहिल्यांदाच शंखनाद स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. मुक्ताध्ययनपीठम् आणि योग विज्ञान तथा समग्र स्वास्थ्य विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. सदर स्पर्धेत नागपूर शहरातील विविध भागातून ३८ स्पर्धकांनी सहभाग घेतला होता. विभागाच्या वतीने आयोजित शंखनाद स्पर्धा यशस्वी होण्यासाठी आणि जास्तीत जास्त साधकांनी या स्पर्धेत भाग घेण्याकरीता दहा दिवशीय शंखनाद कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.
भारतीय संस्कृतीमध्ये शंखाचे अधिक महत्त्व आहे. समुद्रमंथनातून प्रगट झालेले हे रत्न मानवाचे शारीरिक व मानसिक आणि आध्यात्मिक आरोग्य सुदृढ ठेवण्यास मदत करते. असे मत विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू हरेराम त्रिपाठी यांनी व्यक्त केले. भव्य शंखनाद स्पर्धा उत्साहात पार पडली. या आगळया—वेगळया स्पर्धेत ३९ स्पर्धकांनी भाग घेतला होता.
जागतिक योग दिवस आणि गुरूपौर्णिमेच्या निमित्त्याने आयोजित ही स्पर्धा दिनांक ०३ जुलै रोजी विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसर येथील मुख्यालय येथे संपन्न झाली. याप्रसंगी गुरूपौर्णिमेनिमित्त मा. कुलगुरू सहत्नीक सत्कार आणि विश्वद्यालयाच्या संकाय प्रमुख्यांचा सत्कार करण्यात आला. यावेळी व्यासपीठावर उपस्थित प्रा.हरेराम त्रिपाठी व डॉ.रामचंद्र जोशी संकाय प्रमुख प्रा.कृष्णकुमार पांडेय, प्रा.ललिता चंद्रात्रे, प्रा.कविता होले यांच्या सह मुक्ताध्ययनपीठमचे संचालक डॉ.दीपक कापडे, संचालक, मुक्ताध्ययनपीठम् व योग विभागाच्या प्रमुख मा. प्रा. कलापिनी अगस्ती आदि मान्यवर उपस्थित होते. स्पर्धेत परीक्षक म्हणून देवलापार येथील स्वामी विवेकानंद महाविद्यालयाचे श्री. उल्हास इटनकर यांनी जबाबदारी स्विकारली स्पर्धेत स्त्री आणि पुरूष असे दोन गट होते. स्पर्धेतील विजेते पुढीलप्रमाणे आहेत.

बाल्यगट (मुलगा): प्रथम क्रमांक—मानस सेलोकार/द्वितीय क्रमांक—अभंग किंमतकर
बाल्यगट (मुलगी):प्रथम क्रमांक—स्वरा चकीनारपुवार/द्वितीय क्रमांक—निवांशु सोनवणे
खुलागट (पुरूष):प्रथम क्रमांक—कौशल जोशी/द्वितीय क्रमांक—पंचशील थूल
खुलागट (स्त्री):प्रथम क्रमांक—अनुपमा श्रीवास्तव/द्वितीय क्रमांक—मयुरी कविश्वर

सदर कार्यक्रमाकरीता विश्वविद्यालयाचे मा.कुलगुरू आचार्य हरेराम त्रिपाठी, अधिष्ठाता डॉ. मधुसूदन पेन्ना, कुलसचिव डॉ.रामचंद्र जोशी यांचे मार्गदर्शन लाभले. डॉ. सुमित म. कठाळे यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले. प्रा.कलापिनी अगस्ती यांनी कार्यक्रमात बक्षीस विजेत्यांची नावे आणि ऋणनिर्देश केले तर सहायक प्राध्यापक श्री. कृणाल महाजन यांनी सूत्रसंचालन पार पाडले. यावेळी विभागातील कु.सुजाता द्रव्यकार, श्री.अतुल गाळेराव, कु. श्रीवरदा माळगे, कु.रेणुश्री बनसोड, डॉ.अश्विनी देशपांडे श्री. रामसागर यादव आदी प्राध्यापक मंडळी तर श्री.महेंद्र वाघमारे, श्री. कमलेश ठकरेले, सौ.सरिता कामडी व सौ.अनिता चरडे आदींचे सहकार्य लाभले.

▪ कार्यक्रम

➢ **''चेअर योगा''**:—कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयातील योग विज्ञान तथा समग्र स्वास्थय विभाग आणि मुक्ताध्ययनपीठम्च्या वतीने शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या उत्तम आरोग्याकरीता विविध उपक्रम सुरू करण्यात राबविण्यात येणार आहेत. त्याच्या पहिल्या टप्प्यात 'चेअर योगा' सत्राचे उद्घाटन आज रोजी संपन्न झाले.

शासनाच्या महसूल सप्ताह आणि भारतीय स्वातंत्र्य दिनाचे औचित्य साधत शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या आरोग्याकरीता पाच दिवशीय चेअर योगाचे आयोजन करण्यात आले आहे. याच्या उद्घाटन प्रसंगी व्यासपीठावर मा.आमदार श्री.आशिष जयस्वाल, रामटेकच्या उपविभागीय अधिकारी सौ.वंदना सवरंगपते, मुक्ताध्ययनपीठम्चे संचालक डॉ.दीपक कापडे सहायक कुलसचिव डॉ. सुमित म. कठाळे आदि मान्यवर उपस्थित होते.

महसूल सप्ताहाचा समारोप करतांना शासनाच्या विविध उपक्रमांचा आढावा आमदार श्री.मा.अशिष जयस्वाल यांनी घेतला तर विश्वविद्यालयाच्या शैक्षणिक आणि सामाजिक कार्याची माहिती डॉ.सुमित म. कळाळे यांनी देऊन कर्मचाऱ्यांसाठी असलेलायोगदीक्षा या अभ्यासक्रमाचे महत्त्व सांगितले. यावेळी कर्मचाऱ्यांच्या गुणवत मुलांचा सत्कार करून त्यांना भविष्याच्या शुभेच्छा डॉ.दीपक कापडे यांच्या वतीने देण्यात आल्या. कर्मचाऱ्यांच्या आरोग्यासाठी विश्वविद्यालयाने घेतलेल्या या पुढाकारामुळे उपविभागीय अधिकारी सौ.वंदना सवरंगपते यांनी आभार व्यक्त करत चेअर योगा च्या पाच दिवशीय शिबिराचे औपचारिक उद्घाटन झाले असे जाहिर केले.

- **संस्कृत बालसंस्कार वर्ग:—**विश्वविद्यालयाच्या सेंटर फार आऊटरिच आणि मुक्ताध्ययनपीठम् यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २१ ते २५ ऑगस्ट २०२३ या कालावधी दरम्यान निशुल्क संस्कृत बालसंस्कार वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रम वर्गास बालकांचा उत्फुर्स प्रतिसाद प्राप्त झाला. तसेच संस्कृत शिकण्यामध्ये सगळया बालकांचा उत्साह सकारात्मक होता.

- **भव्य रक्तदान शिबीर :—**कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाद्वारे दरवर्षी रक्तदान शिबीराचे आयोजन केले जाते. शैक्षणिक वर्ष २०२३—२४ मध्ये सुद्धा दि. ०५ फ्रेबुवारी २०२४ रोजी विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसरात भव्य रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यात विभागातील कु. श्रीवरदा श्री. माळगे, सहा. प्राध्यापिका व श्री. कृणाल दि. महाजन, सहा. प्राध्यापक यांनी रक्तदान करून सहभाग नोंदविला होता.

- **जगत्गुरू श्री शंकराचार्य एकदिवसीय—राष्ट्रीय गोष्ठी**:— कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय संचालित मुक्त व दूरस्थ शिक्षण केंद्र, रामटेक व भारतीय भाषा समिती, नवी दिल्ली तथा ताई गोळवलकर महाविद्यालय, रामटेक यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'जगत्गुरू श्री शंकराचार्य एकदिवसीय—राष्ट्रीय गोष्ठी' चे आयोजन दि. ३० मार्च २०२४ रोजी करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रम विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू डॉ. हरेराम त्रिपाठी यांच्या प्रेरणेने संपन्न झाला. सदर कार्यक्रमात मुख्यअतिथी म्हणून वसंतराव नाईक महाराष्ट्र कृषी विद्यापीठाचे मा. कुलगुरू प्रा. डॉ इन्द्र मणि सर, ताई गोळवलकर महाविद्यालय, रामटेकचे प्राचार्य डॉ. राजेश सिंगरू तथा सी.डी.ओ.ई. चे संचालक डॉ. अनिल कुमार उपस्थित होते. तसेच सदर गोष्टीमध्ये जवळ—जवळ ३८२ विद्यार्थी ऑनलाईन तर २०० ऑफलाईन माध्यमातून उपस्थित होते.

  कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. राजेश सिंगरू यांनी ''नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० ला 'भारतीय शिक्षण धोरण' म्हटले पाहिजे' असे प्रतिपादित केले. तर सी.डी.ओ.ई. चे संचालक डॉ. अनिल कुमार यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले. सदर कार्यक्रम ४ सत्रात पार पडला. कार्यशाळेचे सूत्रसंचालन सी.डी.ओ.ई. चे सहा. प्राध्यापक अंकित मिश्र यांनी केले. सहा. प्राध्यापिका रेणुश्री बनसोडयांनी सरस्वती वंदना सादर केली. सदर कार्यशाळा यशस्वी करण्यासाठी सहा. प्राध्यापक श्री. कृणाल दि. महाजन, डॉ. मोहन लाल शर्मा, डॉ. विश्वकुमार तर श्री. महेंद्र म. वाघमारे, कक्ष अधिकारी, श्री. कमलेश ठकरेले, लिपीक व सौ. सरिता कामडी, शिपाई आणि विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

- **उपलब्धी**

- सी.डी.ओ.ई. मधील विद्यार्थींनी देवयानी डोंगे हिने महात्मा गांधी प्राकृतिक जीवण विद्यापीठ, सेवाग्राम वर्धा येथे आयोजित योगा स्पर्धेमध्ये भाग घेवून प्रथम क्रमांक पटकविला आहे. तिच्या या यशाबद्दल सी.डी.ओ.ई. चे संचालक, सर्व सहायक प्राध्यापक, अधिकारी/कर्मचारी यांनी अभिनंदन देत पुढील वाटचालीकरीता शुभेच्छा दिल्या. सी.डी.ओ.ई. मधील विद्यार्थींनी नम्रता नितीन कल्याणकर यांना आयुष आंतरराष्ट्रीय मेडिकल असोशियन ॲण्ड एगमा यांच्याकडून जाहीर होणारा आयुष ग्लोबल अवॉर्ड २०२३ प्राप्त झाला. या यशाबद्दल सी.डी.ओ.ई. चे संचालक, सर्व सहायक प्राध्यापक, अधिकारी/कर्मचारी यांनी अभिनंदन देत पुढील वाटचालीकरीता त्यांना शुभेच्छा दिल्या.

* * *

शिक्षण महाविद्यालय (बी.एड.)

स्थापना वर्ष - २००३

शिक्षकवर्ग - शिक्षण

अभ्यासक्रम - बी.एड.

प्राचार्य - डॉ. राजश्री मेश्राम

सहयोगी प्राध्यापक - प्रा. माधवी पाटील, प्रा. शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मंडल ,डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा. मंगेश दिघाडे.

विद्यार्थी संख्या (प्रथम आणि द्वितीय वर्ष) - १९८

उद्देश –

१. संस्कृत शिक्षक व इतर विषयांचे शिक्षक तयार करणे.
२. संस्कृत शिक्षण प्रणालीला आधुनिक युगानुसार अनुकूल करणे.
३. शिक्षण प्रणालीच्या सध्याच्या गरजेनुसार अभ्यासक्रम तयार करणे.

क.का.स.वी.,अध्यापक महाविद्यालय (बी.एड.)

अध्यापक महाविद्यालयाने शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ मध्ये आयोजित केलेले कार्यक्रम :

1.मायक्रो टीचिंग कार्यशाळा :

बी.एड. प्रथम सत्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी ११ ते १६ डिसेंबर २०२३ या कालावधीत सहा दिवसांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेत ८५ विद्यार्थी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या आयोजिका डॉ.राजश्री मेश्राम व प्रमुख पाहुणे प्रो.ललिता चंद्रात्रे होत्या. या कार्यक्रमात प्रो. किर्ती सदार, परिसर संचालक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, प्रा.शुभांगी मून, प्रा.माधवी पाटील, डॉ. सिद्धार्थ मंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती, प्रा.मंगेश दिघाडे उपस्थित होते.

या कार्यशाळेत विविध शिक्षण कौशल्यांचे प्रशिक्षण त्या विषयात प्राविण्य असलेल्या विशेषतज्ञाकडून देण्यात आले, जसे की प्रस्तावना कौशल्य, स्पष्टीकरण कौशल्य, चेतक बदल कौशल्य, प्रश्न व उत्तर कौशल्य आणि फलक लेखन कौशल्य.

अंतिम दिवशी, सर्व विद्यार्थ्यांनी शिक्षकांनी दिलेल्या सूचनांनुसार मायक्रो-टीचिंग कौशल्याचा सराव केला. शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांच्या कामगिरीचे निरीक्षण केले आणि मार्गदर्शन केले. सर्व विद्यार्थ्यांनी कार्यशाळेत सहभागी होऊन मायक्रो टीचिंग कौशल्ये आत्मसात केली. सहा दिवसांची कार्यशाळा यशस्वीरीत्या पार पडली.

2.कला आणि हस्तकला प्रदर्शन :

बी.एड. प्रथम सत्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी २३ डिसेंबर २०२३ रोजी अध्यापक महाविद्यालयाद्वारे एकदिवसीय प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. प्राचार्य डॉ. राजश्री मेश्राम यांच्या हस्ते उद्घाटन करण्यात आले.

प्रदर्शनाचे आयोजन "एन्हान्सिंग प्रोफेशनल कॅपसिटीज" (ईपीसी) या व्यावहारिक कार्याच्या अंतर्गत करण्यात आले. डॉ. सीमा चिखले, सहयोगी प्राध्यापक, वुमन्स कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, एसएनडीटी, नागपूर यांना अतिथी म्हणून आमंत्रित करण्यात आले. त्याच दिवशी viva-voce घेण्यात आला. विद्यार्थ्यांनी कागद, कापड, जूट, काच इ. नैसर्गिक आणि पुनर्नवीन करण्यायोग्य साहित्य वापरून सुंदर कला आणि हस्तकला निर्मिती केल्या.

कागदाच्या बाहुल्या, हलवणाऱ्या रांगोळ्या, दिवे, कंदील, फोटो फ्रेम्स, कृत्रिम फुले, फुलदाण्या, शुभेच्छा पत्र इ. विद्यार्थ्यांद्वारा बनवण्यात आल्या.

प्रा.माधवी पाटील, प्रा.शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा.मंगेश दिघाडे या प्रदर्शनीत उपस्थित होते. ८७ विद्यार्थ्यांनी या प्रदर्शनीत सहभाग घेतला.

3. नूतन वर्ष साजरीकरण :

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या अध्यापक महाविद्यालयातर्फे आदरणीय शिक्षकांसाठी विद्यार्थ्यांनी १ जानेवारी २०२४ रोजी नवीन वर्ष साजरा केला. विद्यार्थ्यांच्या विनंतीवरून प्राचार्य डॉ. राजश्री मेश्राम, प्रो. ललिता चंद्रात्रे, प्रो. किर्ती सादर, डॉ. ऋषिकेश दलाई आणि डॉ. अमोल मांडेकर यांनी एकत्रितपणे केक कापून विद्यार्थ्यांना नवीन वर्षाच्या शुभेच्छा दिल्या आणि मार्गदर्शन केले.

शिक्षकांसाठी विद्यार्थ्यांनी विविध मनोरंजक खेळ आणि नाश्ता आयोजित केला. प्रा.माधवी पाटील, प्रा. शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा.मंगेश दिघाडे यांनी सक्रियपणे भाग घेतला. शिक्षकांनी नवीन वर्षाच्या शुभेच्छा आणि प्रेरणादायी संदेश दिला.

4.**सावित्रीबाई फुले जयंती :**

३ जानेवारी २०२४ रोजी, कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या अध्यापक महाविद्यालयातर्फे सावित्रीबाई फुले यांची जयंती साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाचे आयोजन बी.एड. च्या विद्यार्थ्यांनी केले होते.

प्रा.माधवी पाटील, प्रा.शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा.मंगेश दिघाडे या कार्यक्रमात उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सर्व तयारी बी.एड.च्या विद्यार्थ्यांनी केली होती.

5. डोळे तपासणी शिबीर :

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठातर्फे महिला विभाग आणि ICC अंतर्गत बी.एड. विभागाने १२ मार्च २०२४ रोजी एकदिवसीय आरोग्य तपासणी शिबीर आयोजित केले. हे शिबीर आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाच्या निमित्ताने सर्व महिला व पुरुष, शिक्षक वर्ग ,कर्मचारी, विद्यार्थी यांच्यासाठी आयोजित करण्यात आले होते.

या शिबिरात माननीय प्रो. हरेराम त्रिपाठी (कुलपती) - अध्यक्षस्थानी होते. प्रो. कृष्णकुमार पांडे (कुलसचिव) हे विशेष अतिथी रूपाने उपस्थित होते. डॉ. राजश्री मेश्राम या कार्यक्रमाच्या संयोजिका होत्या. डॉ. निनाद पाठक आणि डॉ. गौरी पाठक या शिबिराचे अतिथी होते. डॉ. रेणुका बोकारे (जनसंपर्क अधिकारी), प्रो. कविता होले(IQAC Director), प्रो. हरेकृष्ण. अगस्ती (परिसर संचालक) या शिबिरात उपस्थित होते.

प्रा.माधवी पाटील, प्रा.शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा.मंगेश दिघाडे या कार्यक्रमात उपस्थित होते. ३५० जणांनी शिबीराचा लाभ घेतला.

6. शैक्षणिक सहल:

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या अध्यापक महाविद्यालयाच्या बी.एड. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी ३० मार्च २०२४ रोजी चंद्रपूर जिल्ह्यातील वरोरा येथील बाबा आमटे यांच्या आनंदवनात शैक्षणिक सहल आयोजित करण्यात आली.

आनंदवन हे कुष्ठरोगाने पीडित व्यक्तींसाठी प्रसिद्ध आहे. जरी ते आजारी,मुके, बहिरे, अंध असले तरीही ते आत्मनिर्भर आहेत.

45 विद्यार्थ्यांसह प्राचार्य डॉ. राजश्री मेश्राम, प्रा.माधवी पाटील, प्रा.शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती, प्रा.मंगेश दिघाडे आणि लिपिक प्रवीण सरोदे या शैक्षणिक सहलीत उपस्थित होते.

7. योग कार्यशाळा :

आंतरराष्ट्रीय योग दिनाच्या निमित्ताने कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या महाविद्यालयातर्फे २१ जून २०२४ रोजी एकदिवसीय योग कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. प्रा.माधवी पाटील व प्रा. शुभांगी मून या कार्यशाळेच्या संयोजिका होत्या

योगासनांसाठी डॉ. सिद्धार्थ मोंडल यांनी विद्यार्थ्यांना व सुब्बलक्ष्मी पांडा यांनी विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केले.

8**. सांस्कृतिक कार्यक्रम :**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या अध्यापक महाविद्यालयाने (बी.एड.) द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी farewell कार्यक्रमापूर्वी व चौथ्या सत्राच्या अंतिम परीक्षेपूर्वी २२ जून २०२४ रोजी सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केला.

या कार्यक्रमाच्या संयोजिका शुभांगी मून होत्या. प्राचार्य डॉ. राजश्री मेश्राम यांच्या हस्ते कार्यक्रमाचे उद्घाटन झाले. प्रा.माधवी पाटील, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा.मंगेश दिघाडे या कार्यक्रमात उपस्थित होते. विद्यार्थ्यांनी नाटक, गायन, एकांकिका, नृत्य, नकल इत्यादी कार्यक्रम सादर केले. एकूण १०० विद्यार्थी या कार्यक्रमात उपस्थित होते व त्यांनी सक्रियपणे भाग घेतला.

9. NAAC मार्गदर्शनासाठी कार्यशाळा :

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या अध्यापक महाविद्यालयातर्फे (बी.एड.) १६ जुलै २०२४ रोजी प्राध्यापकांसाठी एकदिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. प्राचार्य डॉ. राजश्री मेश्राम या कार्यशाळेच्या संयोजिका होत्या. प्रा.माधवी पाटील, प्रा.शुभांगी मून, डॉ. सिद्धार्थ मोंडल, डॉ. शिवली चक्रवर्ती आणि प्रा.मंगेश दिघाडे या कार्यक्रमात उपस्थित होते.

प्राचार्य डॉ. राजश्री मेश्राम यांच्या हस्ते कार्यशाळेचे उद्घाटन झाल्यावर त्यांनी डॉ.सीमा चिखले ज्या अतिथी व्याख्याता होत्या त्यांचे स्वागत केले. त्यांनी खूपच साध्या भाषेत व रोचकपणे मार्गदर्शन केले.

10. संस्कृत स्पर्धा :

२ व ४ सप्टेंबर २०२४ रोजी विस्तारसेवामंडलम संस्कृत महोत्सवांतर्गत कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या बी.एड. विभागाने संस्कृत क्विझ, संस्कृत प्रेहलिका, श्लोक पाठन, संस्कृत गीत व आशू भाषण स्पर्धा आयोजित केल्या.

बी.एड. विद्यार्थ्यांसह संस्कृत, प्राकृत, वेद विभागातील विद्यार्थीही यात सहभागी झाले.

प्राचार्य डॉक्टर राजश्री मेश्राम,पाहुणे प्रो.ललिता चंद्रात्रे (अधिष्ठाता शिक्षण विभाग) आणि डॉ. ऋषिकेश दलाई (HOD स्पोर्ट्स डिपार्टमेंट) या स्पर्धांमध्ये उपस्थित होते. दोन्ही पाहुण्यांनी विद्यार्थ्यांना संस्कृतचे महत्त्व त्यांच्या मार्गदर्शनांमध्ये समजावून सांगितले.

डॉक्टर शिवली चक्रवर्ती व सिद्धांत मंडल या स्पर्धांचे संयोजक होते. प्रा.शुभांगी मून, प्रा. माधवी पाटील व प्रा.मंगेश दिघाडे यांनी या स्पर्धांना यशस्वी करण्यासाठी मदत केली.

44 विद्यार्थ्यांनी या स्पर्धांमध्ये सहभाग घेतला. प्रत्येक स्पर्धेत तीन बक्षिसे जाहीर करण्यात आली. वीस विद्यार्थी दर्शक म्हणून उपस्थित होते. या स्पर्धांना विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद लाभला.

* * *

संगणक विज्ञान विभाग

- संगणक विज्ञान विभागाद्वारे दिनांक २५/८/२०२३ रोजी विद्यार्थ्यांकरिता **''चित्रकला स्पर्धा''** घेण्यात आली. ही स्पर्धा विद्यापीठीय विद्यार्थ्यांसाठी घेण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार या उपस्थित होत्या.

  प्रो. ललिता चंद्रात्रे अधिष्ठाता शिक्षणशास्त्र विभाग प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होत्या. प्रा. मनाली पंडे या स्पर्धेच्या कार्यक्रम समन्वयक होत्या. या कार्यक्रमासाठी विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त सहभाग होता. चित्रकला स्पर्धेत इतर विभागातील विद्यार्थ्या सहभागी झाले होते. या स्पर्धेसाठी ४० हून अधिक विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. प्रत्येक विद्यार्थ्याला चित्र काढण्यासाठी जास्तीत जास्त २ तासांचा अवधी होता. स्पर्धा दोन गटात विभागली गेली.

  १) चित्रकला २) स्केच

  या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार यांनी केले. प्रा. मनाली पंडे यांनी कार्यक्रमांचे संचालन केले. प्रा. स्नेहा आष्टणकर यांनी आभार मानले. संपूर्ण कार्यक्रम प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला.

- संगणक विज्ञान विभागाद्वारे दिनांक ४/१/२०२४ रोजी विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनात **''प्रश्नमंजुषा''** हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रो. कीर्ती सदार विभाग प्रमुख होते. स्पर्धेसाठी बी.सी.ए प्रथम वर्ष, बी.सी.ए द्वितीय वर्ष, बी.सी.ए तृतीय वर्षातील विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग होता. स्पर्धेमध्ये १०० हून अधिक विद्यार्थी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार यांनी केले. प्रा. दिव्या बेलेकर या स्पर्धेच्या कार्यक्रम समन्वयक होत्या. बी.सी.ए ची विद्यार्थीनी कु. तृप्ती खडसे आणि सानिया गजबे यांनी संपूर्ण कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले तर प्रा. दिव्या बेलेकर यांनी आभार मानले.

  प्रश्नमजुंषा स्पर्धेचे पॅनल खालीलप्रमाणे आहे.

  १) प्रा. स्नेहा आष्टणकर २) प्रा. मनाली पंडे ३) प्रा. सीमा मोहने

  स्पर्धेचे विजेते – योगेन्द्र करी आणि अर्चिता निखारे

  स्पर्धेचे उपविजेते – अनुष्का सिंग आणि हर्षल ढोबळे

  संपूर्ण कार्यक्रम प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला.

- संगणक विज्ञान विभागाद्वारे दिनांक २३/१/२०२४ रोजी विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनात विद्यार्थ्यांसाठी **''पोस्टर मेकिंग स्पर्धा''** आयोजित करण्यात आली. कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रा. विलास महात्मे अधिष्ठाता कॅम्प्युटर टेक्नॉलॉजी किटस् रामटेक उपस्थित होते. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय रजिस्ट्रार क.का.सं.वि, रामटेक आणि प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती परिसर संचालक क.का.सं.वि, रामटेक हे कार्यक्रमाचे विशेष अतिथी होते. प्रो. कीर्ती सदार या कार्यक्रमाच्या निमंत्रक म्हणून संगणक विज्ञान विभागाच्या प्रमुख होत्या. प्रा. सीमा मोहने या स्पर्धेच्या कार्यक्रम समन्वयक होत्या. स्पर्धेसाठी बी.सी.ए प्रथम वर्ष, बी.सी.ए द्वितीय वर्ष, बी.सी.ए तृतीय वर्षातील विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग होता. स्पर्धेसाठी १३० हून अधिक विद्यार्थी उपस्थित होते. तसेच १०७ विद्यार्थ्यांनी विविध तांत्रिक विषयांवर पोस्टर बनवले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार यांनी केले. प्रा. विलास महात्मे हे स्पर्धेचे परीक्षक होते. प्रा. सीमा मोहने यांनी आभार मानले.

  पहिला विजेता – हिमांशू हारोडे, नेहाल भांडारकर, विशाल काठोके, दीपक सोनवणे

  द्वितीय विजेता – अर्चिता निखारे, दिव्या खेडकर, सुहानी मलेवार, थामिनी मेहरकुळे

  तृतीय विजेता – आशितोष कुठे, राकेश ईखार, अभिषेक चौधरी, जगन्नाथ चौलंगी

  संपूर्ण कार्यक्रम प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला.

❖ संगणक विज्ञान विभागाद्वारे दिनांक २३/१/२०२४ रोजी बी.सी.ए विद्यार्थ्यांसाठी **'' कृत्रिम बुद्धिमत्ता आणि मशिन लर्निंग''** या विषयावर चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. म्हणून प्रा. विलास महात्मे अधिष्ठाता संगणक तंत्रज्ञान किटस् रामटेकचे विभागप्रमुख प्रमुख पाहुणे व वक्ते होते. अध्यक्षस्थानी क.का.सं.वि चे कुलगुरू हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय रजिस्ट्रार क.का.सं.वि, रामटेक हे कार्यक्रमाचे विशेष अतिथी होते. तर संगणक विज्ञान विभागाचे प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार कार्यक्रमाचे निमंत्रक होते. प्रा. मनाली पंडे कार्यक्रम समन्वयक होत्या. यामध्ये बी. सी.ए प्रथम वर्ष, बी.सी.ए द्वितीय वर्ष, बी.सी.ए तृतीय वर्षातील विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग होता. प्रा. स्नेहा आष्टणकर यांनी आभार मानले. संपूर्ण कार्यक्रम प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला. सेमिनार यशस्वीरित्या पार पडला आणि त्याचा लाभ विद्यार्थ्यांना झाला. विद्यार्थी समाधानी झाले आणि सत्राचा आनंद लुटला.

परिसंवाद तीन सत्रात आयोजित करण्यात आला होता.

सत्र पहिला – उद्‌घाटन

सत्र दुसरा – कृत्रिम बुद्‌धिमत्ता

सत्र तिसरा – मशीन लर्निंग

➢ संगणक विज्ञान विभागाद्वारे दिनांक २५/१/२०२४ रोजी विभाग प्रमुख प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनात विद्यार्थ्यांसाठी **''युनिटी स्क्रिप्टिंग: ब्रिंगिंग युअर आयडियाज टू लाइफ''** या विषयावर कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. प्रा. रसिका रेवतकर सहाय्यक प्रा. माहिती तंत्रज्ञान विभाग, किटस् रामटेक हे कार्यक्रमाचे संसाधन व्यक्ती होते. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय रजिस्ट्रार क.का.सं.वि, रामटेक आणि प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती परिसर संचालक क.का.सं.वि, रामटेक हे कार्यक्रमाचे विशेष अतिथी होते. प्रो. कीर्ती सदार विभागप्रमुख संगणक विज्ञान विभाग या कार्यक्रमाच्या निमंत्रक होत्या. प्रा. मनाली पंडे संगणक विज्ञान विभागाच्या समन्वयक यांनी सत्राचा परिचय करून दिला. प्रा. स्नेहा आष्टणकर यांनी आभार मानले. कार्यशाळेसाठी विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग होता. कार्यशाळेला संगणकशास्त्र विभागातील १२५ हून अधिक विद्यार्थी उपस्थित होते.

मुख्य वक्त्या प्रा. रसिका रेवतकर यांनी युनिटी स्क्रिप्टिंग सॉप्टवेअर वापरून स्क्रिप्टिंग आणि गेम कसा तयार करायचा यावरील ३ तासांचे सत्र घेतले. मोफत उपलब्ध सॉप्टवेअरचा वापर करून उत्पन्न मिळवण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी स्वत:चे व्यासपीठ कसे तयार करावे. याबद्‌दल संपूर्ण माहिती दिली. संपूर्ण कार्यक्रम प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला. ही कार्यशाळा यशस्वीरित्या पार पडली व त्याचा लाभ विद्यार्थ्यांना झाला.

➢ संगणक विज्ञान विभागाद्वारे दिनांक २९/१/२०२४ रोजी बी.सी.ए विद्यार्थ्यांसाठी **'' आयओटी मधील भविष्यातील ट्रेंड आणि इनोव्हेशन''** या विषयावर चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. अध्यक्षस्थानी क.का.सं.वि चे कुलगुरू हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. तसेच प्रा. पंकज आष्टणकर विद्यार्थी उपक्रमांचे अधिष्ठाता आणि कीट्स रामटेकमधील विभागप्रमुख इलेक्ट्रॉनिक्स आणि कम्युनिकेशन इंजिनीअर हे रिसोर्स पर्सन हे कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे होते. प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय रजिस्ट्रार क.का.सं.वि, रामटेक आणि प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती परिसर संचालक क.का.सं.वि, रामटेक हे कार्यक्रमाचे विशेष अतिथी होते. प्रो. कीर्ती सदार विभागप्रमुख संगणक विज्ञान विभाग या कार्यक्रमाच्या निमंत्रक होत्या. सेमिनार तीन सत्रात आयोजित करण्यात आला होता.

पहिले सत्र – उद्‌घाटन सत्र होते. दुसरे आणि तिसरे सत्र आयओटीवर होते.

प्रो. कीर्ती सदार विभागप्रमुख संगणक विज्ञान विभाग यांनी प्रास्ताविक केले. कार्यक्रमाच्या समन्वयक प्रा. स्नेहा आष्टणकर यांनी संपूर्ण कार्यक्रमांचे संचालन केले. सहसंचालक प्रा. मनाली पंडे यांनी सत्राचा परिचय करून दिला. प्रा. स्नेहा आष्टणकर यांनी आभार मानले. परिसंवादासाठी विद्यार्थ्यांसाठी सक्रिय सहभाग होता. सेमिनारसाठी संगकण विज्ञान विभागातील १४० हून अधिक विद्यार्थी उपस्थित होते. मुख्य वक्ते प्रा. पंकज एस. आष्टणकर यांनी इंटरनेट ऑफ थिंग्जवर दोन सत्रे घेतली. संपूर्ण कार्यक्रम प्रो. कीर्ती सदार यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला.

हा सेमिनार यशस्वीपणे पार पडला आणि त्याचा फायदा विद्यार्थ्यांना झाला.

* * *

वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभाग

- **वाणिज्य आणि व्यवस्थापन** विभागाद्वारे दि. **१७/०८/२०२४** रोजी **सकाळी ११:०० वाजता परमपुज्य गोळवलकर गुरूजी शैक्षणिक परिसर, कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय**, रामटेक येथे **"Career as a Company Secretary"** या विषयावर **परिसंवादाचे** आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमात विद्यापीठाचे कुलगुरू मा. हरेराम त्रिपाठी यांनी अध्यक्षस्थान भूषवले. मा. कुलसचिव डॉ. कृष्णकुमार पांडे, मा. परिसर संचालक प्रो. हरेकृष्णा अगस्ती, मा. अधिष्ठाता शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विद्याशाखा विभाग प्रो. ललिता चंद्रात्रे, मा. संचालक नियोजन तथा विकास मंडळ प्रो. प्रसाद गोखले, विभागप्रमुख वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभाग डॉ. अमोल मांडेकर मंचावर उपस्थित होते.
  कंपनी सचिव, भावेश थडाणी, अध्यक्ष भारतीय कंपनी सचिव संस्थान कार्यक्रमाला वक्ते म्हणून लाभले त्यांनी कंपनी सचिव क्षेत्रातील उपलब्ध विविध संधी बाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.
  स.प्रा. सीमा गायकवाड यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले. तसेच स.प्रा. युवराज मेश्राम यांनी आभार प्रदर्शन केले. विद्यापीठाच्या विविध विभागातील शिक्षक व विद्यार्थी कार्यक्रमात उपस्थित होते. शेवटी कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने झाली.
- **वाणिज्य आणि व्यवस्थापन** विभागाद्वारे **दिनांक ०६/०९/२०२४** रोजी **परमपूज्य गोळवलकर गुरूजी शैक्षणिक परिसर, कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय** येथे **संस्कृत महोत्सव २०२४** अंतर्गत **चित्रकला स्पर्धा** व **श्रम एवं जयति विषयावर व्याख्यानमालेचे** आयोजन करण्यात आले.
  कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. ललिता चंद्रात्रे होत्या. प्रमुख पाहुणे म्हणुन संगणक विज्ञान विभागाच्या विभाग प्रमुख, प्रो. कीर्ती सदार, शारीरिक शिक्षण व खेळ विभागाचे संचालक डॉ. ऋषिकेश दलाई होते आणि वाणिज्य व व्यवस्थापन विभागाचे विभागप्रमुख डॉ. अमोल मांडेकर मंचावर उपस्थित होते. स्पर्धेत एकूण ६५ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. कार्यक्रमाचे **वक्ते डॉ. रोकश रोषण** यांनी आपल्या व्याख्यानातुन विद्यार्थ्यांना संस्कृत भाषेचे महत्व समजवुन सांगितले.
  स.प्रा. श्रद्धा किंमतकर यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले तसेच स.प्रा. युवराज मेश्राम यांनी आभार प्रदर्शन केले. शेवटी कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने झाली.
- **वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभागाद्वारे दि. २४/०२/२०२४ रोजी सकाळी ११:०० वाजता परमपूज्य गोळवलकर गुरूजी शैक्षणिक परिसर, कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ येथे "MAH-CET for BBA/BCA 2024-25"** मार्गदर्शन सत्राचे आयोजन करण्यात आले.
  कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. ललिता चंद्रात्रे होत्या. वाणिज्य व व्यवस्थापन विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. अमोल मांडेकर मंचावर उपस्थित होते. श्री. अंशूल जयस्वाल अधिव्याख्याता, जनप्रभा महाविद्यालय, रामटेक प्रशिक्षक म्हणून उपस्थित होते.
  स.प्रा. श्रद्धा किंमतकर यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले तसेच स.प्रा. युवराज मेश्राम यांनी आभार प्रदर्शन केले. शेवटी कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने झाली.
- **वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभागअंतर्गत बी.बी.ए. आणि बी.कॉम. अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यासाठी औद्योगिक सहलीचे** आयोजन दि. **१३/०१/२०२४ रोजी "Raymond Limited" ता. सौसर. जि. छिंदवाडा (मध्यप्रदेश)** येथे करण्यात आले होते. सदर औद्योगिक भेटीमध्ये बी.बी.ए. आणि बी.कॉम अंतिम वर्षाचे एकूण २६ विद्यार्थी आणि विभाग प्रमुख डॉ. अमोल मांडेकर, स.प्रा. शरचंद्र श्रीनिल, स.प्रा. आकश आंबिलडुके आणि स.प्रा. सीमा गायकवाड उपस्थित होते. सदर भेट ही विद्यार्थ्यांचा अभ्यासक्रमाचा भाग असून, विद्यार्थ्यांना औद्योगिक क्षेत्रातील माहिती मिळणे हा या औद्योगिक भेटीच्यामागच उद्देश होता. **"Raymond Limited" येथील कर्मचारी श्री. आशिष शर्मा यांनी विविध उत्पादन विभागातील प्रक्रियेची माहिती** विद्यार्थ्यांना दिली.

* * *

लोकप्रशासन विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०२३–२४ मध्ये लोकप्रशासन विभागामध्ये पुढील कार्यक्रम संपन्न झाले.

➢ UPSC आणि MPSC परीक्षा मार्गदर्शन परिसंवाद कार्यक्रम

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक द्वारा संचालित लोकप्रशासन विभाग व स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र द्वारे दि. ०८ सप्टेंबर २०२३ रोजी UPSC आणि MPSC परीक्षा मार्गदर्शन परिसंवाद कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमाची सुरूवात ठिक ११:०० वाजता दिप प्रज्वलन करून करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी होते. तर विशेष उपस्थिती म्हणून डॉ. रामचंद्र जोशी उपस्थित होते. तसचे विद्यापीठाचे रामटेक परीसर संचालक डॉ. हरेकृष्ण अगस्ती, ग्रंथालय विभागाचे डॉ. दिपक कापडे, डॉ. पराग जोशी, परीक्षा नियंत्रक डॉ. जयवंत चौधरी, लोकप्रशासन विभागाचे विभागप्रमुख डॉ. अमोल मांडेकर उपस्थित होते तर कार्यक्रमाचे प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून लाभलेले श्री. ऋषीकुमार बिसेन (IRS 2010 Batch), नागपुर व दुसरे मार्गदर्शक म्हणून डॉ. सुशांत चिमणकर सहा. प्रा. राज्यशास्त्र विभाग PWS कॉलेज नागपूर व श्री. कुलदिप सोनकुसरे शोधार्थी लोकप्रशासन विभाग रा. तु.म. नागपूर विद्यापीठ उपस्थित होते.

प्रास्ताविक लोकप्रशासन विभागप्रमुख डॉ. अमोल मांडेकर यांनी मांडले. यात त्यांनी प्रशासकिय सेवक बनविण्याकरिता विद्यार्थ्यांसाठी विविध स्पर्धा परीक्षांची माहिती सांगितली. नंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून लाभलेले विद्यापीठाचे कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित केले. अध्यक्षीय भाषणा नंतर प्रा. शिल्पी बोस यांनी आभार प्रदर्शन केले.

मान्यवरांच्या भाषणा नंतर पुढील सत्राची सुरूवात श्री. ऋषीकुमार बिसेन (IRS 2010 Batch), यांनी केले. त्यांनी विद्यार्थ्यांना UPSC परीक्षेच्या तयारी विषयी मार्गदर्शन केले आणि त्यानंतर द्वितीय वक्ते डॉ. सुशांत चिमणकर सहा. प्रा. राज्यशास्त्र विभाग PWS कॉलेज नागपूर यांचे व्याख्यान झाले. यांनी विद्यार्थ्यांना MPSC परीक्षेच्या तयारी विषयी मार्गदर्शन केले. आणि त्यानंतर तृतिय वक्ते श्री. कुलदिप सोनकुसरे यांचे व्याख्यान झाले. यांनी MPSC परीक्षेचा अभ्यासक्रम आणि परीक्षा योजना या विषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

संपूर्ण कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन प्रा. सिमा गायकवाड यांनी केले तर पहिल्या सत्राचे आभार प्रदर्शन प्रा. आकाश आंबिलडुके यांनी केले, दुसऱ्या सत्राचे आभार प्रदर्शन प्रा. शरदचंद्र श्रीनिल यांनी केले. व तिसऱ्या सत्राचे आभार प्रदर्शन प्रा. सुशांक फुलझेले यांनी केले. कार्यक्रमाला प्रा. युवराज मेश्राम, प्रा. नितेश चकोले, प्रा. जयश्री डोंगरे आणि विभागीय लिपीक भाग्यश्री लाटकर यांचे सहकार्य लाभले. कार्यक्रमाला प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर क.का.सं.वि., रामटेक येथील विविध विभागाचे प्राध्यापक कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली.

➢ इंटर्नशीप उद्‌बोधन कार्यक्रम

लोकप्रशान विभागाने दिनांक २९/०१/२०२४ रोजी विद्यार्थ्यांसाठी इंटर्नशीप उद्‌बोधन कार्यक्रम आयोजित केले. कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक अंतर्गत संचालीत लोकप्रशासन विभागातील एम.ए. लोकप्रशासन च्या NEP 2020 अभ्यासक्रमानुसार द्वितीय सत्रातील विद्यार्थ्यांना व्यावहारिक ज्ञान प्राप्त होण्याकरिता Internship हा विषय अभ्यासक्रमा मध्ये समाविष्ट आहे. इंटर्नशीप बाबत उद्‌बोधन तसेच इंटर्नशीपचे महत्व या विषयावर दोन सत्रांचे आयोजन करण्यात आले होते. प्रथम सत्रात प्राध्यापक युवराज मेश्राम यांनी इंटर्नशीप ची ओळख करून दिली. आणि द्वितीय सत्रात प्राध्यापक सुशांक फुलझेले यांनी इंटर्नशीप चे महत्व विद्यार्थ्यांना सांगितले. विद्यार्थ्यांना रामटेक तालुक्यातील तहसिल कार्यालय, पाटबंधारे विभाग, या शासकिय कार्यालयात Internship करिता दि. ०१ फेब्रुवारी २०२४ ते २१ फेब्रुवारी २०२४ पर्यंत पाठवण्यात आले होते. त्यात एम.ए. लोकप्रशासन च्या १३ विद्यार्थ्यांनी यशस्वीरित्या Internship पुर्ण केली आहे.

* * *

विस्तार सेवा मंडळ

कवि कुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय विस्तार सेवा मंडळा अंतर्गत सामाजिक स्तरावर राबविण्यात येणा–या उपक्रमांचा प्रचार व प्रसार करण्यास मदत करत असते सत्र 2023–24 पासून विद्यार्थ्यांना होणा–या सुविधांविषयी सप्तसूत्रीय अहवाल खालीलप्रमाणे–

1) संस्कृत भाषेचा प्रचार– प्रसार व संस्कृतेतर विद्यार्थ्यांना संस्कृतची जागृती करणे.

2) संस्कृत, संस्कृती, संस्कार, लोककला व लोकसंस्कृती यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी कार्यक्रमांचे आयोजन करणे.

3) स्वीकृत अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त नवीन अल्पकालीन अभ्यासक्रमांचे आयोजन करणे.

4) विस्तार सेवा मंडळ अंतर्गत गुरु–शिष्य परंपरा अंतर्गत चालू अभ्यासक्रमांना अधिकाधिक वर्ग संचालन करणे.

5) वेद, योग, ज्योतिष, वास्तू, संगीत, कीर्तन, नृत्य, पौरोहित्य यासारखे सर्व पारंपारिक शास्त्र शिकवणारे महाविद्यालयाशी जोडणे याकरिता वेगवेगळे सेमिनार, कार्यशाळा, प्रशिक्षण, संस्कृत वर्ग इत्यादी चे आयोजन करणे.

6) संस्कृत महोत्सवाचे राज्यस्तरावर योजनांमध्ये सर्व संस्थांचा सहभागी करणे.

विस्तार सेवा मंडळा अंतर्गत खालील संस्थेकडून चालणारे गुरु–शिष्य परंपरा अभ्यासक्रम

अ.क.	संस्थेचे नाव	अभ्यासक्रम
1	रविकीर्ती संस्कृत अध्ययन केन्द्र सांगली	1) संस्कृत अध्यन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम–प्रथम स्तर 2) संस्कृत अध्यन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम–द्वितीय स्तर 3) बाल संस्कृत अध्यन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम–प्रथम पुष्प (वय वर्ष 7 ते 8) 4) बाल संस्कृत अध्यन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम–द्वितीय पुष्प (वय वर्ष 9 ते 10) 5) बाल संस्कृत अध्यन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम–तृतीय पुष्प (वय वर्ष 10 ते 14) 6) बाल संस्कृत अध्यन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम–प्रथम पुष्प (वय वर्ष 7 ते 8)
2	त्रिस्कंद ज्योतिष फलादर्श अभ्यासमंडळ, नागपुर	1.ज्योर्तिविज्ञान परिचय 2.ज्योर्तिविज्ञान प्रविण
3	ख्याती बहुदेशीय संस्था, वणी, यवतमाळ	1) बेसिक पेंटिग कोर्स 2) एडवांस पेंटिग कोर्स 3) किडस पेंटिग कोर्स 4) फेब्रीक पेंटिग कोर्स

		5) मण्डला आर्ट कोर्स 6) बेसिक सेमीक्लासिकल (भरतनाट्म)
4	रिच हॅरिटेज योगा सेंटर, वाघोली, पुणे	1.Medical Yoga Therapy Course (Basic) 2.Pregnancy Yoga Teacher Course
5	मातृका फाऊंडेशन, रामटेक	1.Certificate Course in Handmade bags 2.Certificate Course in Folk art 3.Certificate Course in Beauty Culture 4.Certificate Course in Makeup art 5.Certificate Course in Mehndi 6.Certificate Course in Daily Sensation cooking 7.Certificate Course in Beauty treatment for skin by Herbal Cosmetic 8. Certificate Course in Bamboo art
6	एन्डोरपीन, पुणे	1.Relationship Counselling Practitoner 2.CBT advanced Practitoner 3. Emotional Intellgence Advance Practitoner 4. Career Counselling
7.	छत्रपती शिवाजी महाराज इन्स्ट्ट्युट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट, वर्धा	1.Certificate Course in Hotel Management
8.	श्री पुर्णवाद विश्वविद्या प्रतिष्ठाण, गुरुवाडा, पारनेर	1.पंचागविद्या–परंपरेतील विज्ञान
9.	साईप एज्युकेशन, पुणे	1.माइंडकुलनेस थेरपी 2.आर्युवेदिक सत्वावजय

तसेच कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, विस्तार सेवा मंडळ अंतर्गत बालरंगभूमी परिषद यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंतरशालेय संस्कृत बालनाट्य स्पर्धेचे आयोजन प्रथमतः 2022 मध्ये करण्यात आले. ही स्पर्धा प्राथमिक आणि अंतिम फेरी या दोन स्तरांत होत असतो. प्रथम स्पर्धेची प्राथमिक फेरी व अंतिम फेरी घेण्यात येते. स्पर्धेत शालेय विद्यार्थ्यांचा सहभाग असतो. यात अनेक शाळा सहभागी होतात. स्पर्धेतील विजयी चमूला प्रथम, द्वितीय व तृतीय पारितोषिक, उत्कृष्ट अभिनयासाठी पारितोषिक तसेच दिग्दर्शन, संगीत, प्रकाशयोजना, नेपथ्य, रंगभूषा आणि अभिनयाचे प्रमाणपत्र व स्मूर्तिचिन्ह प्रदान करण्यात येते.

बालनाट्य स्पर्धेची अंतिम फेरी ही 26 व 27 स्पटेंबर 2024 रोजी स्व. सुरेश भट सभागृह, नागपुर येथे आयोजित करण्यात आली होती. या स्पर्धेमध्ये प्राथमिक फेरीत 26 संघानी आपला सहभाग नोंदवला होता. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे–

1 School Of Scholars, Amravati
2 Narayana Vidyalayam , Amravati
3 Prabhat Kids School , Akola
4 Bal Shivaji High School ,Akola
5 School of Scholars, Akola
6 Bhartiya Vidya Bhavan's NTPC Vidya Mandir, Mouda
7 Reliance Foundation School, Mouda
8 School of Scholars, Wardha
9 School Of Scholars, Yavatmal
10 The Achievers School , Nagpur
11 Bhavan's Bhagwandas Purohit Vidya Mandir , Chinchbhuvan,Nagpur
12 Era International School , Besa Nagpur
13 The Swaminarayan School Wardhamannagar , Nagpur
14 Mount Litera Zee School -Kamptee Road, Nagpur
15 Vinayakrao Deshmukh High School - Nagpur
16 Bhavan's Bhagwandas Purohit Vidya Mandir , Shrikrishna Nagar Nagpur,
17 School of Scholars , Atrey Layout, Nagpur
18 TIPTOP Convent , Nagpur
19 Saraswati Vidyalaya , Nagpur
20 Bhavan's Bhagwandas Purohit Vidya Mandir Civil Lines , Nagpur
21 Bharti Krishna Vidya Vihar Nagpur
22 Bhavan's B.P. Vidya Mandir, School Koradi , Nagpur
23 Delhi Public School Lava Nagpur
24 School of Scholars, Wanadongri , Nagpur
25 Bhavan's Bhagwandas Purohit Vidya Mandir, Ashti , Nagpur

पुरस्कार का विवरण	**राशि**
प्रथम	21000.00
द्वितीय	15000.00
तृतीय	10000.00
उत्कृष्ट अभिनय – प्रथम - बालक	2000.00
उत्कृष्ट अभिनय – द्वितीय - बालक	1500.00
उत्कृष्ट अभिनय – तृतीय - बालक	1000.00
उत्कृष्ट अभिनय – प्रथम - बालिका	2000.00
उत्कृष्ट अभिनय – द्वितीय - बालिका	1500.00
उत्कृष्ट अभिनय – तृतीय - बालिका	1000.00

दिग्दर्शन --------

प्रथम - 3000.00 द्वितीय - 2000.00 तृतीय - 1500.00

संगीत

प्रथम - 2000.00 द्वितीय - 1500.00 तृतीय - 1000.00

प्रकाशयोजना

प्रथम - 2000.00 द्वितीय - 1500.00 तृतीय - 1000.00

नेपथ्य

प्रथम - 2000.00 द्वितीय - 1500.00 तृतीय - 1000.00

वेशभूषा

प्रथम - 2000.00 द्वितीय - 1500.00 तृतीय - 1000.00

रंगभूषा

प्रथम - 2000.00 द्वितीय - 1500.00 तृतीय - 1000.00

नाट्यलेखन पुरस्कार (स्वालिखीत)

प्रथम - 2000.00 द्वितीय - 1500.00 तृतीय - 1000.00

प्रोत्साहन राशी - 57568.00

पुरस्कार रक्कम रुपये - 146068.00

S.No	Institute / School Name	Date	Reporting Time	नाटकम्
1	द स्वामिनारायण स्कूल, वर्धमान नगरम्, नागपुरम्	26/09/2024	8.00	विश्वास:
2	सरस्वती-विद्यालय:, शंकरनगरम्, नागपुरम्	26/09/2024	9.00	श्रीहर्षः
3	स्कूल ऑफ स्कॉलर्स ,अत्रे लेआऊट नागपूरम्.	26/09/2024	10.00	वयं राष्ट्रे जागृयाम।
4	रिलायंस फाऊण्डेशन स्कूल , मौदा	26/09/2024	11.00	विद्योत्तमा नाटकम्
5	भवन्स बी पी विद्या मंदिरम् , कोराडी, नागपुरम् ।	26/09/2024	12.00	भस्मात् उत्थितःमयूरः
6	भारती कृष्ण विद्या विहार , नागपुरम् ।	26/09/2024	13.00	वीरः बाबूरावः
7	भवन्स बी पी विद्या मंदिरम् , चिंचभुवन , नागपुरम् ।	26/09/2024	14.00	किं सुशिक्षिता: वयम्?
8	भवन्स बी पी विद्या मंदिरम् , आष्टी, नागपुरम् ।	26/09/2024	15.00	गौरवः
9	टिप टॉप कॉन्व्हेंट , नागपुरम् ।	26/09/2024	16.00	नदीतीरम्।
10	संस्कृत-प्रचारिणी-सभा , नागपुरम् ।	26/09/2024	17.00	मनोहरा वसुन्धरा।
11	भवन्स बी पी विद्या मंदिरम् , श्रीकृष्ण -नगरम् , नागपुरम् ।	27/09/2024	8.00	मनसुखायनम् ।
12	दि अचिवर्स स्कूल, नागपुरम्	27/09/2024	9.00	ज्ञानस्य मार्गम्
13	दिल्ली पब्लिक स्कूल , लावा , नागपुरम्	27/09/2024	10.00	देहि लक्षं ततो मे
14	भवन्स एन टी पी सी विद्या मन्दिरम् , मौदा	27/09/2024	11.00	गवाक्ष:
15	नारायणा विद्यालयम् अमरावती	27/09/2024	12.00	अनन्ता व्यथा
16	स्कूल ऑफ स्कॉलर्स, अमरावती	27/09/2024	13.00	पूर्णब्रह्म:
17	प्रभात किड्स स्कूल ,अकोला	27/09/2024	14.00	'यज्ञकुंड'
18	बाल शिवाजी माध्यमिक शाळा , अकोला	27/09/2024	15.00	महाराज: कीमर्थम् सुप्तवान्?

सत्र 2023–24 मध्ये विस्तार सेवा मंडळा अंतर्गत संस्कृत महोत्सवा मध्ये विविध कार्यकम घेण्यात आले त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे–

1)व्याकरणविभागद्वारा आयोजित – संस्कृतसम्भाषणशिबिर – दि.22 व 31 ऑगस्ट 2024 रोजी घेण्यात आले.

2) दर्शनविभाग तर्फे– संस्कृत विज्ञापन कलाप्रदर्शन–30.08.2024

3) योगविज्ञान व समग्रस्वास्थ विभागा तर्फे– त्रिदिवसीय योगसाधना कार्यशाळा–26 ते 28 ऑगस्ट 2024

4) वेद वैदिकविज्ञान विभाग शास्त्रविद्यागुरुकुलम्– सामवेदपारायण– 23 ऑगस्ट 2024

5) ज्योतिष विभाग– ज्योतिषशलाकास्पर्धा– 29.08.2024

6) शैक्षणीक परिसर रामटेक– वृक्षारोपणाचा कार्यक्रम– 29.08.2024

7) डॉ. पां. वा. काणे, संस्कृत– अध्ययनकेन्द्र रत्नागिरी– योग–प्रमाणपत्र कार्यशाळा–22 जुलै ते 22 ऑगस्ट 2024

8) 1.वेदांग ज्योतिष विभाग – गोकुळाष्टमी– 23 ऑगस्ट 2024

2.सूर्यसिध्दान्तग्रन्थपारायण

9) वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभाग–व्याख्यान आणि चित्रकला स्पर्धा–28 ऑगस्ट 2024

10) भारतीय दर्शन विभाग– ग्रंथ पठण– 23 ऑगस्ट 2024

11) संगणक विज्ञान विभाग– संस्कृत श्लोक पाठांतर स्पर्धा– 30 ऑगस्ट 2024

12) साहित्य विभाग– रामायणाधारिता प्रश्नमन्जुषास्पर्धा –02 सप्टेंबर 2024

13) अभिनव भारती वारंगा परिसर साहित्य विभाग– पुराणानां परिचयः स्वरूपच

*** * ***

राष्ट्रीय सेवा योजना

—: राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे वर्ष २०२३—२४ मध्ये घेण्यात आलेले कार्यक्रम व स्पर्धांचे विवरण :—

१. आंतरराष्ट्रीय योग दिवस :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **२१ जून २०२३ रोजी, सकाळी ०७.०० वाजता**
विशेष उपस्थिती :— **१. मा. कुलगुरु, २. मा. कुलसचिव, ३. प्रो. मधुसूदन पेन्ना, ४. प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती ५. डॉ. प्रसाद जोशी, प्र.कुलगुरू डेक्कन अभिमत विद्यापीठ, पुणे, सौ. वंदना सवरंगपते, उपविभागीय अधिकारी रामटेक क्षेत्र.**
सहभागी :— **५० राष्ट्रीय सेवा योजना स्वयंसेवक व विश्वविद्यालयातील सर्व कर्मचारी**

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना, योगशास्त्र तथा समग्र स्वास्थ्य विभाग व शारीरिक शिक्षण तथा क्रीडा विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २१ जून २०२३ रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिवस साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान मा. कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी भूषविले. सारस्वत अतिथी या नात्याने डॉ. प्रसाद जोशी, प्र.कुलगुरू डेक्कन अभिमत विद्यापीठ, पुणे तसेच रामटेक क्षेत्राच्या उपविभागीय अधिकारी सौ. वंदना सवरंगपते, प्रमुख अतिथी या नात्याने उपस्थित होते. भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान तथा संस्कृती संकायाचे अधिष्ठाता प्रो. मधुसूदन पेन्ना, कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी, रामटेक परिसर संचालक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती कार्यक्रमाच्या संयोजिका प्रो. कलापिनी अगस्ती, रासेयो समन्वयक डॉ.जयवन्त चौधरी, क्रिडाविभाग संचालक डॉ. हृषिकेश दलाई तसेच सर्व अधिष्ठाता, विभागप्रमुख, प्राध्यापक, अधिकारी, विद्यार्थी याप्रसंगी विशेषत्वाने उपस्थित होते.

विशेष कार्यक्रमापूर्वी विद्यापीठातील सर्व सदस्यांनी आयुष मंत्रालय आणि विद्यापीठ द्वारे तयार करण्यात आलेल्या योग शिष्टाचाराचे पालन करून योगाभ्यास करण्यात आला. योग विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी तसेच रासेयो स्वयंसेवकांनी योगप्रार्थना सादर केली. तद्नंर योगासनाला सुरुवात करण्यात आली. प्रो.कलापिनी अगस्ती यांनी योग विभागाद्वारे केवळ योग दिनाच्या निमित्तानेच नाहीतर संपूर्ण वर्षभरात योगसाधक, महिला यांच्यासाठी विशेष योगप्रशिक्षणांचे आयोजन केल्या जात असल्याचे आपल्या प्रास्ताविकेत सांगितले. याप्रसंगी शिबीरार्थींनी योगासन शिबीराचा लाभ होत असल्याने योगसत्र निरंतर सुरु राहवे, असेही त्या म्हणाल्या. योग साधना शिबिरा ५ वर्षांच्या बालकांपासून ते ७५४ वर्षांच्या आबालवृद्धांनी या शिबिरात उत्साहाने सहभाग घेतला होता. प्रो. मधुसूदन पेन्ना यांनी योगविज्ञान विभागाची स्थापना व कार्याचा आलेख सादर केला. २००६ मध्ये स्थापीत योग विभाग हा महाराष्ट्रातच नव्हेतर भारतातील विद्यापीठांमध्ये सर्वात प्रथम स्थापन झालेला योग विभाग आहे. येथील माजी विद्यार्थी योगसाधक म्हणून सर्वत्र कार्य करीत असून आंतरराष्ट्रीय योग दिनाच्या निमित्ताने सर्वांनीच योगसाधनेचा अवलंब केला असल्याचे ते म्हणाले. प्रमुख अतिथी उपविभागीय अधिकारी वंदना सवरंगपते यांनी या कार्यक्रमात उपस्थित राहून योगसाधना करण्याची प्रेरणा मिळाल्याचे सांगून विद्यापीठाचा योग विभाग रामटेकमध्ये स्वास्थ्य, जागृती विषयक उत्तम कार्य करीत असून यासाठी कुलगुरुंचे व योग विभागाचे त्यांनी अभिनंदन केले.

२."मेरी माटी मेरा देश"(पंचप्रण शपथ, वृक्षारोपण, भूमातेस नमन, विरांना वंदन व ध्वजारोहण कार्यक्रम) :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०९ ते १५ ऑगस्ट २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी व विश्वविद्यालयातील सर्व कर्मचारी**

—: पंचप्रण शपथ :—

भारत सरकारद्वारे निर्देशित **"मेरी माटी मेरा देश"** या अभियानाचे दि. ०९ ऑगस्ट २०२३ पासून सुरुवात करण्यात येत आहे. या अभियानामध्ये (NSS) राष्ट्रीय सेवा योजनाद्वारे कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक येथे परमपूजनीय गुरुजी गोळवलकर गुरुजी, शैक्षणिक परिसरात विश्वविद्यालयाच्या सर्व विभागांच्या विद्यार्थ्यांनी पंचप्राण शपथ घेतली. या पंचप्राण शपथेद्वारे विश्वविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी भारताच्या उज्ज्वल भवितव्याकरीता कटिबद्ध होण्याचा निर्धार केला. या शपथेचे वाचन रासेयो स्वयंसेवक कु. अश्विनी बावणे हीने केले. त्या सोबत विश्वविद्यालयाच्या अन्य विद्यार्थ्यांनी अनुवाचन केले. यावेळी मुलांच्या वसतीगृहाचे अधीक्षक व क्रीडा विभागातील सहायक प्राध्यापक श्री. संतोष कोल्हे, बी.बी.ए. चे सहायक प्राध्यापक श्रीकांत श्रीनिल, रासेयो कार्यक्रम अधिकारी सहा.प्रा.सचिन डावरे व अन्य प्राध्यापक उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे आयोजन विश्वविद्यालयाचे विद्यार्थी तथा रासेयो स्वयंसेवक लक्ष्मीरमण गुर्जलवार, अश्विनी बावणे, अनुज मंचावार, अभिराम घोडके, कृतिका जैन, विरती गाला, वैखरी काळे व अभिराम गदाधर यांनी केले.

—: वृक्षारोपण :—

"मेरी माटी मेरा देश" अभियान अंतर्गत (NSS) राष्ट्रीय सेवा योजनाद्वारे दत्तक घेतलेल्या परसोडा/शितलवाडी परिसरात २५ रासेयो स्वयंसेवकांद्वारे ७५ रोपाचे वृक्षारोपण करण्यात आले. त्यावेळी मुलांच्या वसतीगृहाचे अधीक्षक श्री. संतोष कोल्हे व रासेयो कार्यक्रम अधिकारी सहा.प्रा. सचिन डावरे उपस्थित होते. वृक्षारोपणाचे आयोजन व नियोजन सहा.प्रा. सचिन डावरे व समन्वयक, रासेयो डॉ. जयवन्त चौधरी यांनी केले.

—: भूमातेस नमन, विरांना वंदन व ध्वजारोहण कार्यक्रम :—

"मेरी माटी मेरा देश" अभियान अंतर्गत (NSS) राष्ट्रीय सेवा योजनाद्वारे कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या, रामटेक व नागपूर वारंगा परिसरात, ध्वजारोहणाचे आयोजन करण्यात आले. ध्वजारोहण विद्यापीठाचे मा.कुलगुरु प्रो.हरेराम त्रिपाठी यांच्या हस्ते करण्यात आले. मा.कुलगुरुंनी भारतीय स्वातंत्र्य सैनिक विरांना वंदन व भूमातेस वंदन करुन विद्यार्थ्यांमध्ये जनजागृती करत मार्गदर्शन केले. यावेळी विद्यापीठाचे मा. कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी व विद्यापीठाचे सर्व अधिष्ठाता, विभागप्रमुख, शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते.

३. राष्ट्रीय क्रिडा दिवस :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **दि. २९ ऑगस्ट २०२३**
विशेष उपस्थिती :— **मा. कुलगुरू, प्रो. ललिता चंद्रात्रे, प्रो. प्रसाद गोखले, डॉ. दिपक कापडे, डॉ. अमोल मांडेकर, डॉ. श्रीनिवास जे, श्री. राजीवरंजन मिश्रा**
सहभागी :— **विद्यार्थी**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या रामटेक शैक्षणिक परिसरात **शारिरीक शिक्षण तथा क्रिडा विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २९ ऑगस्ट २०२३ रोजी मेजर ध्यानचंद यांच्या जयंती निमित्त राष्ट्रीय क्रिडा दिन अंतर्गत ०५ विविध क्रिडा स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते.** उदघाटन कार्यक्रमाला उपस्थित मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी मेजर ध्यानचंद यांच्या प्रतिमेला माल्यार्पण करून अभिवादन केले. सदर कार्यक्रमास शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विद्याशाखा संकायप्रमुख, प्रो. ललिता चंद्रात्रे, संचालक नियोजन व विकास मंडळ, प्रो. प्रसाद गोखले, ग्रंथपाल डॉ. दिपक कापडे, वाणिज्य व व्यवस्थापन विभागप्रमुख, डॉ. अमोल मांडेकर, संचालक शास्त्रविद्यागुरुकुलम् डॉ. श्रीनिवास जे, महर्षी पाणिनी संगणक व तांत्रिक केंद्रप्रमुख, श्री. राजीवरंजन मिश्रा तसेच इतर शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी

मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. मा. कुलगुरू महोदयांनी मेजर ध्यानचंद यांनी क्रीडा जीवनात केलेल्या सर्वश्रेष्ठ खेळाडू कार्यावर प्रकाश टाकला तर प्रो. प्रसाद गोखले व प्रो. ललिता चंद्रात्रे यांनी त्यांच्या जीवनचरित्रातील महत्त्वपूर्ण वैशिष्टये विशद केली. कार्यक्रमाचे संचालन श्री. सचिन डावरे यांनी केले तसेच **कार्यक्रमाचे आयोजक डॉ. हृषीकेश दलाई व डॉ. जयवन्त चौधरी यांनी आभार प्रदर्शन यांनी केले.** कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता श्री. संतोष कोल्हे व श्री. सचिन डावरे यांनी सहकार्य केले.

४. "स्वच्छता ही सेवा अभियान" :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **२८ सप्टेंबर २०२३ ते ०२ ऑक्टोंबर २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी**

राष्ट्रीय स्वच्छता हे अभियान नाही तर संस्कार व्हावा! मा. कुलगुरू, प्रो. हरेराम त्रिपाठी

कविकुलगुरूकालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे ०१ ऑक्टोबर २०२३ रोजी स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. या स्वच्छता अभियानात विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी, आस्थापना विभाग प्रमुख डॉ. रोशन अलोणे तसेच अभियांत्रिकी विभाग प्रमुख श्री. संतोष वाडीकर विश्वविद्यालयातील इतर प्राध्यापक वर्ग, अधिकारी वर्ग कर्मचारी वर्ग, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे संचालक डॉ. जयवंत चौधरी व विद्यार्थ्यांनी या स्वच्छता अभियानात सहभाग घेतला. मा. कुलगुरू प्रो हरेराम त्रिपाठी हे या स्वच्छता अभियानात सहभागी झाले. कुलगुरू पदी रूजू झाल्यापासून, अंतर्गत, बाह्य परिसर स्वच्छतेवर त्यांचा कटाक्ष आहे परंतु परिसर हरित करण्यावरही त्यांचा भर आहे. प्रो. त्रिपाठी आपल्या संबोधनात म्हणाले, पृथ्वी... धरा ही आपली आई आहे. ती आपल्याला धारण करते, आपले भरण पोषण करते. आईचा आदर, सन्मान करणे हा आपला संस्कार आहे. पृथ्वी प्रती हा संस्कार तिची देखभाल या स्वच्छतेच्या संस्कारातून आणि निसर्गप्रेही आचरणातूनच होऊ शकते. पृथ्वी ला म्हणजेच एकूणच पर्यावरणाला त्रास दिला तर मानवजातीला अनेक नैसर्गिक आपत्तीच्या माध्यमातून पर्यावरणाचा प्रकोप सहन करावा लागतो. पूर, अवेळी पर्जन्य, जमिनीची अति धूप, अनावश्यक जंगलतोड, पाण्याचा नाश, काँक्रीटीकरण अशा अनेक गोष्टी पर्यावरण—हासास कारणीभूत होत आहेत, यावर एकच उपाय आहे, तो म्हणजे पर्यावरण स्नेही जीवनशैलीचा स्वीकार करणे आणि पर्यावरण स्वच्छ शुद्ध सुरक्षित राहील याची काळजी घेणे, स्वच्छता हा संस्कार सर्वांमध्ये रुजला की तो आपलाच नाही तर राष्ट्रीय स्वभावच होईल आणि मग सहजच आपण स्वच्छतेप्रती जागरूक राहून स्वच्छता हीच सेवा असे आत्मसात करू.

या स्वच्छता अभियान दरम्यान विश्वविद्यालय परिसरातील स्वच्छता करण्यात आली तसेच विश्वविद्यालयाच्या बाहेरचा परिसर स्वच्छ करण्यात आला. या स्वच्छता अभियान दरम्यान जवळपास २० पोते प्लास्टिक गोळा करण्यात आले. विश्वविद्यालयातील सर्व अधिकारी वर्ग प्राध्यापक वर्ग कर्मचारी वर्ग व विद्यार्थ्यांनी स्वच्छ भारत, स्वस्थ भारत व प्लास्टिक मुक्त भारत अशा घोषणा करत स्वच्छता रॅलीचे आयोजन केले.

या अभियानात अभिनवभारती, वारंगा येथेही स्वच्छता अभियान संपन्न झाले. वारंगा परिसर संचालक प्रो मधुसूदन पेन्ना यांच्या नेतृत्त्वाखाली सर्व शिक्षक आणि कर्मयोगींनी या अभियानात सहभाग घेतला. या स्वच्छता अभियानाचे नियोजन संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना, डॉ. जयवन्त चौधरी यांनी केले.

५. "भारतीय संविधान दिवस" :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **२६ नोव्हेंबर २०२३**
सहभागी :— **विद्यार्थी**

दि. २६ नोव्हेंबर हा दिवस भारतीय संविधान दिवस म्हणुन संपूर्ण देशभरात साजरा केला जातो. त्याचाच एक भाग म्हणुन राष्ट्रीय सेवा योजना, कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक, द्वारे या दिवसाचे आयोजन दि. २६ नोव्हेंबर, २०२३ रोजी सकाळी १०.३० वाजता आभासी माध्यमाने करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी भुषविले. विश्वविद्यालयाचे मा. कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांचे या निमित्त विशेष मार्गदर्शन लाभले. अध्यक्षीय भाषणात मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी भारतीय संविधान हे भारतीय संस्कृतीला अनुसरून असलेली आणि समाजाच्या सर्व घटकांना सामावुन घेणारी आदर्श संहिता असल्याचे सांगितले. या निमित्त भारतीय संविधानाच्या उद्देशिकेचे वाचन शास्त्री तृतीय वर्षाची विद्यार्थीनी कु. विरती गाला हीने केले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम समन्वयक डॉ. जयवंत चौधरी यांनी केले. तर कार्यक्रमाचे समन्वयन राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी श्री. सचिन डावरे यांनी केले. या कार्यक्रमाकरीता विश्वविद्यालयाचे प्राध्यापक, विद्यार्थी व कर्मचारी मिळून एकूण ३८ जण उपस्थित राहिले.

६. स्वामी विवेकानंद जयंती व राजमाता जिजाऊ जयंती :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **१२ जानेवारी, २०२४**
सहभागी :— **विद्यार्थी**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनाद्वारे दि. १२ जानेवारी २०२४ रोजी . स्वामी विवेकानंद यांच्या जयंती निमित्त राष्ट्रीय युवा दिन अंतर्गत विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांचे हस्ते स्वामी विवेकानंद व राजमाता जिजाऊ यांच्या प्रतिमेला माल्यार्पण करण्यात आले. याप्रसंगी कार्यक्रमास विशेष व्याख्याता म्हणून श्री. भरत जोशी विदर्भ विभागप्रमुख, विवेकानंद केंद्र नागपूर, उपस्थित होते. यांनी स्वामी विवेकानंद यांचे युवकांना उद्‌बोधन याविषयी भाषण केले की, विवेकानंदांनी सन् १८९३ मध्ये अमेरिकेतील शिकागो येथे झालेल्या जागतिक धर्म महासभेत त्यांनी भारताच्या वतीने सनातन धर्माचे प्रतिनिधित्व केले. अध्यात्माने भरलेले भारताचे वेदांत तत्त्वज्ञान केवळ स्वामी विवेकानंदांच्या भाषणांमुळे अमेरिका आणि युरोपातील प्रत्येक देशात पोहोचले असे सांगितले, त्यांनी रामकृष्ण मिशनची स्थापना केली जी आजही कार्यरत आहे. ते रामकृष्ण परमहंस यांचे योग्य शिष्य होते. त्यांच्या "उठा, जागे व्हा आणि ध्येय साध्य होईपर्यंत थांबू नका" या वाक्याने सर्वांचे मन जिंकले.

कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय यांनी स्वामी विवेकानंद हे वेदांताचे प्रसिद्ध आणि प्रभावशाली आध्यात्मिक शिक्षक होते. त्यांचे खरे नाव नरेंद्रनाथ दत्त असून विवेकानंदांनी केलेल्या कार्याची माहिती दिली. सर्व संस्कृतजनांसाठी विवेकानंदांचे संस्कृत व सनातन प्रेम ही आदराची आणि सन्मानाची बाब असल्याचे नमूद केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कार्यक्रमाचे आयोजक डॉ. जयवन्त चौधरी, संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना यांनी केले. कार्यक्रमाला विशेष उपस्थिती म्हणून प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती उपस्थित होते. तसेच प्रो.ललिता चंद्रात्रे, प्रो.कविता होले, प्रो.पराग जोशी, प्रो.प्रसाद गोखले, डॉ.राजश्री मेश्राम, तसेच इतर शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संचालन प्राक्शास्त्री द्वितीय वर्षाची विद्यार्थीनी कु. वैखरी काळे तसेच आभार प्रदर्शन प्रा.नितेश चकोले यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता प्रा.मनाली पांडे, प्रा.सिमा गायकवाड, श्री.ऋतिक गायधने यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

७. भव्य रक्तदान शिबीर :—

विभाग :— **राष्ट्रीय सेवा योजना**
ठिकाण :— **क.का.सं.वि.,रामटेक**
दिनांक :— **०६ फेब्रुवारी, २०२४**
सहभागी :— **विद्यार्थी**

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, राष्ट्रीय सेवा योजना अंतर्गत जी. एस. के. ब्लड सेंटर अँड कॉम्पोनंट्स नागपूरद्वारे दि. ०६ फेब्रुवारी २०२४ रोजी भव्य रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. रक्तदान शिबिराच्या उद्घाटन कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून विश्वविद्यालयाचे मा.कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते, तसेच मा. कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय, रामटेक परिसर संचालक प्रो.हरेकृष्ण अगस्ती, प्रो.पराग जोशी, जी. एस. के. ब्लड सेंटर अँड कॉम्पोनंट्स नागपूर चे संचालक, डॉ. आशिष खंडेलवाल व डॉ. श्वेता खंडेलवाल प्रामुख्याने उपस्थित होते. शिबीरामध्ये विश्वविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी व कर्मचाऱ्यांनी रक्तदान केले. रक्तदानाकरिता ५० जणांची नावे प्राप्त झाली होती. परंतु विश्वविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांचा प्रतिसाद बघून ८० जणांनी रक्तदान केले. संस्कृत विषयक तसेच बी.ए. संस्कृत, बीबीए, बीसीए, बीकॉम, बीएड व इत्यादी अभ्यासक्रमातील विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता. रक्तदान शिबिराचा प्रारंभ सकाळी ११.०० वाजता झाला तसेच सायंकाळी ०५.३० वाजेपर्यंत रक्तदान शिबिर चालले. रक्तदान शिबिराच्या उद्घाटन कार्यक्रमात अध्यक्ष मा.कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी विद्यार्थ्यांना रक्तदानाचे महत्त्व समजावून सांगितले. तसेच कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ता जी. एस. के. ब्लड सेंटर अँड कॉम्पोनंट्स नागपूर चे संचालक, डॉ. आशिष खंडेलवाल यांनी विद्यार्थ्यांना रक्तदार करण्यास आपल्या उद्बोधन भाषणातून प्रेरित केले. ज्या ज्या विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले त्यांना विश्वद्यालयातर्फे प्रमाणपत्र तसेच जी. एस. के. ब्लड सेंटर अँड कॉम्पोनंट्स नागपूर यांच्यातर्फे प्रमाणपत्र, उपहार व नाश्ता देण्यात आला होता.

उद्घाटन कार्यक्रमाचे संचालन सहा.प्रा.सिमा गायकवाड (कार्यक्रम अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजना), तसेच आभार प्रदर्शन शिबीराचे आयोजक डॉ. जयवन्त चौधरी (संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना) यांनी केले. शिबीराच्या उद्घाटन कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता प्रा. सचिन डावरे, प्रा.मनाली पांडे, प्रा. नितेश चकोल, श्री.ऋतिक गायधने यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

८. आव्हान २०२३ राज्यस्तरीय आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबीर :—

विभाग :— राष्ट्रीय सेवा योजना
ठिकाण :— क.का.सं.वि.,रामटेक
दिनांक :— २५ डिसेंबर २०२३ ते दि. ०३ जानेवारी २०२४
सहभागी :— विद्यार्थी

चान्सलर ब्रिगेड आव्हान २०२३ राज्यस्तरीय आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबीर चे आयोजन गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली येथे दि. दि. २५ डिसेंबर २०२३ ते ०३ जानेवारी २०२३ या कालावधीत करण्यात आले होते. शिबीरामध्ये सहभाग घेण्याकरिता कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाद्वारे १.विक्रम सिंह टांक, सेंट थॉमस प्रशासकीय महाविद्यालय, अमरावती २.गुंजन धाकडे, सेंट थॉमस प्रशासकीय महाविद्यालय, अमरावती ३.सोनु तोडसे, छात्रवीर राजे संभाजी महाराज महाविद्यालय, मोरवा ४. कोमल बर्डे छात्रवीर राजे संभाजी महाराज महाविद्यालय, मोरवा या ०२ मुले व ०२ मुलींनी सहभाग नोंदविला. रक्तस्त्राव नियंत्रण, जखम नियंत्रण, आपत्तीची तयारी, ऑक्सीजन थेरपी, आपत्ती आधारित प्रथमोपचार, रुग्णाला उचलणे आणि हलवणे, साप किंवा प्राणी चावणे, गडगडाट आणि विजेचा आवाज, सुनामी, भार उचलणे आणि स्थिर करणे, आग सुरक्षा, भूकंप, भूस्खलन, पूर पाणी बचाव तंत्र, पोहण्याचे कौशल्य, प्रेरणादायी याख्यान, शारीरिक, योगा, क्रीडा याप्रकारे आव्हान २०२३ राज्यस्तरीय आपत्ती व्यवस्थापन शिबीरात विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण देण्यात आले तसेच विद्यार्थ्यांना संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना, डॉ. जयवन्त चौधरी यांचे मार्गदर्शन लाभले.

९. "Adventure" साहसी क्रिडा शिबीर :—

विभाग :— राष्ट्रीय सेवा योजना
ठिकाण :— क.का.सं.वि.,रामटेक
दिनांक :— २७ ते ३१ मार्च २०२४
सहभागी :— विद्यार्थी

शैक्षणिक वर्ष २०२३–२४ मधील राज्यस्तरीय "Adventure" साहसी क्रिडा शिबीर चे आयोजन संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती च्या वतीने गिरीजन शिक्षण महाविद्यालय, योगा केंद्र, अप्पर प्लेटो, शासकीय उद्यान जवळ, चिखलदरा, जि. अमरावती येथे दि. २७ ते ३१ मार्च २०२४ या कालावधीत करण्यात आले आहे.

तरी सदर शिबीरात शासन निर्णयाप्रमाणे विद्यापीठ निहाय नमूद केलेल्या संख्येनुसार कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेकद्वारे दोन रासेयो विद्यार्थी/सव्यंसेवक (०१ मुलगा व ०१ मुलगी) याप्रमाणे पाठविण्यात आले होते. विद्यार्थी/स्वयंसेवकांची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	स्वयंसेवकांचे (विद्यार्थ्यांचे) नाव	मुलगा/मुलगी	वर्ग	मोबाईल नं.
१.	सचिन वाघमारे	**मुलगा**	एम.ए.आचार्य प्रथम वर्ष	९५७९३३१३८०
२.	मृणाली हरडे	**मुलगी**	एम.ए.आचार्य द्वितीय वर्ष	९४२२६०५६०८

१०. "राष्ट्रीय प्रजासत्ताक दिन पथसंचलन NRD/राज्यस्तरीय प्रजासत्ताक दिन" पथसंचलन SRD निवड चाचणी शिबीर:–

विभाग :– राष्ट्रीय सेवा योजना
ठिकाण :– पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
दिनांक :– २७ ते २९ सप्टेंबर, २०२३
सहभागी :– विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवा योजना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे दि. १८ सप्टेंबर २०२३, रोजीच्या पत्रान्वये सन २०२३–२४ या वर्षात "राष्ट्रीय प्रजासत्ताक दिन पथसंचलन NRD/राज्यस्तरीय प्रजासत्ताक दिन" संचलन SRD निवड चाचणी महाविद्यालय व विद्यापीठ स्तरावर करण्याविषयी कळविण्यात आले होते. SRD/NRD निवड चाचणी शिबीर दि २७, २८ व २९ सप्टेंबर २०२३ रोजी पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर येथे आयोजित करण्यात आले होते.

त्यानुषंगाने कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाशील संलग्नीत व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या रविकांत रागीट महाविद्यालयातील ०१ पुरूष कु. श्रीकांत पासवाण रासेयो स्वयंसेवक व ०१ महिला कु. प्रेरणा धमगाये रासेयो स्वयंसेवक, याप्रकारे ०२ विद्यार्थ्यांना सहभागासाठी पाठविण्यात आले होते.

११. भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त विशेष व्याख्यान व शस्त्र प्रशिक्षण :–

विभाग :– राष्ट्रीय सेवा योजना
ठिकाण :– क.का.सं.वि.,रामटेक
दिनांक :– १४ एप्रिल, २०२४
सहभागी :– विद्यार्थी

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेकच्या राष्ट्रीय सेवा योजनाद्वारे भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त विशेष व्याखानाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी व्यासपीठावर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे मुख्य वक्ता म्हणून प्रियदर्शनी कॉलेज ऑफ इंजीनियरिंग, नागपूर चे व्याख्याता प्रो. शुभम चाफले व्यासपीठावर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक राष्ट्रीय सेवा योजना संचालक, डॉ. जयवन्त चौधरी यांनी केले. प्रो. शुभम चाफले यांनी डॉ. आंबेडकर यांनी केलेल्या योगदानावर प्रकाश टाकला. त्यांनी म्हटले की, स्वतंत्रता समानता, बंधुत्व और न्याय के चार मूल्यों की रक्षा करना हम सभी की जिम्मेदारी है. डॉ. आंबेडकरांनी आधुनिक युगात भारतीय राज्यघटना प्रत्यक्षात साकार करून आणि अंमलात आणून जगातील सर्वात जुनी लोकशाही देश भारताची लोकशाही मजबूत करण्याचे बहुमोल कार्य केले आहे. यासाठी आम्ही त्यांचे सदैव ऋणी राहू. मा.

कुलगुरु यांनी सांगितले की, डॉ. आंबेडकरांनी अत्यंत कठीण परिस्थितीत शिक्षण घेतले. नवीन पिढीने अभ्यासाची गंभीर भावना पसरवली पाहिजे आणि स्वत: ला आदर्श विद्यार्थी आणि भारतीय नागरीक म्हणून विकसित केले पाहिजे.

कार्यक्रमात मोठ्या संख्येने शिक्षक, कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संचालन राष्ट्रीय सेवा योजना, स्वयंसेवक, कु. विरती गाला या विद्यार्थीनीने केले व आभार प्रदर्शन राष्ट्रीय सेवा योजना, कार्यक्रम अधिकारी स.प्रा. सचिन डावरे यांनी केले.

१२. जागतिक पर्यावरण दिन :–

विभाग :– राष्ट्रीय सेवा योजना
ठिकाण :– क.का.सं.वि.,रामटेक
दिनांक :– ०५ जून, २०२४
सहभागी :– विद्यार्थी व विश्वविद्यालयातील सर्व कर्मचारी

जागतिक पर्यावरण दिन हा एक जागतिक कार्यक्रम असून दरवर्षी ५ जून रोजी पर्यावरण संरक्षणाबाबत जागरूकता वाढवण्यासाठी साजरा केला जातो. या दिवशी, जागतिक पर्यावरणाला हानी पोहोचवणाऱ्या क्रियाकलापांविरुद्ध आवाज उठवण्यासाठी स्थानिक आणि आंतरराष्ट्रीय संस्थांमधील अनेक लोक एकत्र येतात आणि पर्यावरण रक्षणासाठी एकत्र काम करतात. यावर्षी जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्य राष्ट्रीय सेवा योजनेमार्फत “आमची जमीन” या घोषवाक्याखाली जमीन पुनर्संचयित करणे, वाळवंटीकरण आणि दुष्काळ प्रतिरोधकता यावर लक्ष केंद्रित केले असून कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेकच्या राष्ट्रीये सेवा योजनाद्वारे विश्वविद्यालयाच्या परिसरात एकूण ४५ वृक्ष लागवड करण्यात आले. यावेळी विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी तसेच विश्वविद्यालयातील सर्व कर्मचारी व रा.से.यो. स्वयंसेवक उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे आयोजन व नियोजन डॉ. जयवन्त चौधरी, संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना यांनी केले.

जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्त केलेल्या कार्यवाहीचे व अहवाल विहित विवरणपत्रात खालील प्रमाण आहे.

* * *

छात्र कल्याण विभाग

छात्र कल्याण विभागाद्वारे वर्ष २०२३–२४ मध्ये घेण्यात आलेले कार्यक्रम व स्पर्धांचे विवरण

१. १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रम (10 Day Students Induction Programme) :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– क.का.सं.वि.,रामटेक
दिनांक :– २१ जुलै ते ३१ जुलै २०२३
सहभागी :– विद्यार्थी

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसरात शास्त्रविद्यागुरुकुम् व छात्र कल्याण विभागाद्वारे २०२३–२४ शैक्षणिक सत्रात सर्व नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्यांकरिता दि. २१ जुलै ते ३१ जुलै २०२३ या कालावधीत (10 Day Students Induction Programme) १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन विश्वविद्यालयाचे मा.कुलगुरु, प्रो.हरेराम त्रिपाठी यांच्या हस्ते झाले. १० दिवसीय कार्यक्रमाचा तपशील खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	दिनांक	वार	वेळ	विषय	वक्त्यांचे नाव
१.	२१ जुलै २०२३	शुक्रवार	११.०० ते १२.३०	१० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमाचे उद्घाटन कार्यक्रम	मा.कुलगुरु, प्रो.हरेराम त्रिपाठी व संचालक, नियोजन व विकास मंडळ, प्रो.प्रसाद गोखले
			१२.०० ते ०१.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			०२.३० ते ०३.३०	डिजीटल साक्षरतेवर व्याख्यान	श्री. राजीव रंजन मिश्रा
			०४.३० ते ५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
२.	२२ जुलै २०२३	शनिवार	११.०० ते १२.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			१२.३० ते ०१.३०	इंग्रजी संप्रेशण कार्यशाळा	डॉ. श्वेता शर्मा
			०२.३० ते ०३.३०		डॉ. जयवन्त चौधरी
			०३.३० ते ०४.३०		श्री. पुष्कर आगाशे
			०४.३० ते ०५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
३.	२३ जुलै २०२३	रविवार	१०.०० ते १.३०	प्रेरणादायक चित्रपट	चित्रलहरी चमू
			०३.३० ते ०४.३०	शैक्षणिक खेळ	श्री. रामसागर यादव व श्री. अविनाश
४.	२४ जुलै २०२३	सोमवार	११.०० ते १२.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			१२.३० ते ०१.३०	इंग्रजी संप्रेशण कार्यशाळा	डॉ. श्वेता शर्मा
			०२.३० ते ०३.००	विविध शिष्यवृत्तींची माहिती	श्री. धर्मेंद्र भिडे
			०३.०० ते ०३.३०		
			०३.३० ०४.३०	साहित्य विभागांतर्गत माहिती	प्रो. पराग जोशी
			०४.३० ०५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
५.	२५ जुलै २०२३	मंगळवार	११.०० ते १२.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			१२.३० ते ०१.३०	इंग्रजी संप्रेशण कार्यशाळा	डॉ. श्वेता शर्मा
			०२.३० ते ०३.३०	वादविवाद स्पर्धा	डॉ. श्रिनीवास जे

			०३.३० ते ०४.३०	नविन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० अभ्यासक्रम	प्रो. पराग जोशी
			०४.३० ०५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
६.	२६ जुलै २०२३	बुधवार	११.०० ते १२.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			१२.३० ते ०१.३०	इंग्रजी संप्रेशण कार्यशाळा	डॉ. श्वेता शर्मा
			०२.३० ते ०३.३०	वेदांग ज्योतिष विभागांतर्गत माहिती	प्रो. प्रसाद गोखले
			०३.३० ते ०४.३०	भारतीय दर्शन व योग विभागांतर्गत माहिती	प्रो. कलापिनी अगस्ती
			०४.३० ०५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
७.	२७ जुलै २०२३	गुरुवार	११.०० ते १२.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			१२.३० ते ०१.३०	इंग्रजी संप्रेशण कार्यशाळा	डॉ. श्वेता शर्मा
			०२.३० ते ०३.३०	शैक्षणिक परिसर रामटेक अंतर्गत माहिती	प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती
			०३.३० ते ०४.३०	शास्त्रविद्यागुरुकुलम् अंतर्गत	डॉ. राघवेन्द्र भट्ट
			०४.३ ते ०५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
८.	२८ जुलै २०२३	शुक्रवार	११.०० ते १२.३०	संस्कृत संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	डॉ. सुकान्त प्रामाणिक
			१२.३० ते ०१.३०	इंग्रजी संप्रेशण कार्यशाळा	डॉ. श्वेता शर्मा
			०२.३० ते ०३.३०	संस्कृत मध्ये करिअर	डॉ. श्रीनिवास जे
			०३.३० ते ०४.३०		डॉ. आशिष जे
			०४.३० ०५.३०	शस्त्र प्रशिक्षण (Self Defence)	श्री. अविनाश आसरे व चमू
९.	२९ जुलै २०२३	शनिवार	११.०० ते १२.३०	नविन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० अभ्यासक्रमावर प्रेरणादायी भाषण	मा. प्रधानमंत्री, श्री. नरेंद्र मोदी (ऑनलाईन)
१०.	३०जुलै २०२३	रविवार	११.०० ते ०४.००	रामटेक मधील इतिहासाची माहिती	डॉ. अमित भार्गव व श्री. सचिन द्विवेदी
११.	३१ जुलै २०२३	सोमवार	०३.०० ते ०५.००	१० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रम समारोप कार्यक्रम	मा.कुलगुरु, प्रो.हरेराम त्रिपाठी व संचालक, प.पू.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, रामटेक, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती

याप्रकारे (10 Day Students Induction Programme) १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. डॉ. अमित भार्गव व श्री. सचिन द्विवेदी यांना १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमाची जबाबदारी निर्पूणपणे पार पाडल्या बदद्ल डॉ. श्रीनिवास जम्मलमडका यांनी विशेष भेट म्हणून पुस्तके दिली. तसेच या १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमात मुख्य वक्त्यांनी विद्यार्थ्यांना उत्कृष्ट असे मार्गदर्शन केल्याबद्दल त्यांना प्रमाणपत्र व विशेष मानधन देण्यात आले. त्याचप्रकारे या १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांनी उत्कृष्ट योगदान केल्याबद्दल त्यांना प्रमाणपत्र देण्यात आले.

कार्यमाच्या शेवटी मुलींनी १० दिवसीय छात्र प्रेरण कार्यक्रमात प्रशिक्षण घेतलेल्या (Self Defence) शस्त्र प्रशिक्षणाचे प्रात्यक्षिक करुन दाखवले. त्यात त्यांनी दंड युद्धाचे प्रात्यक्षिक केले.

कार्यक्रमाचे सूत्र संचालन श्री. सचिन द्विवेदी यांनी केले तसेच कार्यमाचे आभार प्रदर्शन डॉ. अमित भार्गव यानी केले व व शांती मंत्रानी कार्यक्रम संपन्न झाला.

२. गणेश उत्सव :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– क.का.सं.वि.,रामटेक
दिनांक :– १९ ते २८ सप्टेंबर २०२३
सहभागी :– विद्यार्थी

दि. १९ ते २८ सप्टेंबर २०२३ दरम्यान विश्वविद्यालयाच्या छात्र कल्याण विभागांतर्गत विद्यार्थी उत्सव मंडळाद्वारे गणेश उत्सव साजरा करण्यात आला. दि. १९ स्पटेंबर २०२३ रोजी विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसरात मा. कुलगुरु, प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या हस्ते यज्ञ करुन गणपती बाप्पांचे आगमन करण्यात आले. तसेच गणेश उत्सव निमित्त १० दिवस रोजी सर्व विभागांद्वारे प्रकारचे यज्ञ व आरती करण्यात आली. त्याचप्रमाणे १० दिवस विविध स्पर्धा, कार्यक्रम घेण्यात आले. कार्यक्रमांचा तपशिल खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नाव
१.	गणपती स्थापना शास्त्रानुसार गणेशयाग
२.	श्लोकांताक्षरी
३.	शिक्षकांची संगीत खुर्ची स्पर्धा व मटकाफोड स्पर्धा
४.	रांगोळी स्पर्धा
५.	विद्यार्थ्यांची संगीत खुर्ची स्पर्धा
६.	चित्रकला स्पर्धा व दमशराज स्पर्धा
७.	(गणपती स्त्रोत), (गणपती अथर्वशीर्ष) कंठपाठ स्पर्धा
८.	स्वस्तीवाचन व प्रश्नमंजुषा स्पर्धा
९.	दुपारी महाप्रसाद व संध्याकाळी भजन संध्या
१०.	सकाळी सांस्कृतिक कार्यक्रम व संध्याकाळी गणपती विसर्जन

३. पदव्युत्तर स्तरावरील सर्वाधिक गुण प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– वर्णेकर सभागृह, प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– दि. १८ सप्टेंबर २०२३
सहभागी :– १२ विद्यार्थी

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या छात्र कल्याण विभागाद्वारे प्रत्येक पदव्युत्तर स्तरावरील विशेषाध्ययन विषयामध्ये गुणानुक्रमे प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना विश्वविद्यालयाच्या वर्धापन दिनी विशेषाध्ययन विषय वेद, व्याकरण, साहित्य, दर्शन, योग, वेदांग ज्योतिष तसेच शिक्षणशास्त्र विभागातील विद्यार्थ्यांना पुरस्कार दिले जातात. शैक्षणिक वर्ष २०२१–२२ तसेच २०२२–२३ या दोन वर्षाचे पुरस्कार संबंधित विभागातील विभाग प्रमुखांद्वारे पुरस्कार निवड समिती अंतर्गत सर्वाधिक गुणप्राप्त विद्यार्थ्यांच्या नावांचे अवलोकन करुन खालील पदव्युत्तर स्तरावरील सर्वाधिक गुण प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला.

अ.क्र	विद्यार्थ्यांचे नाव	विभाग व अभ्यासक्रम	पुरस्कार
१.	अद्वैत विष्णु आर्वीकर	वेद तथा वैदिक विज्ञान विभाग (आचार्य वेद) २०२२–२३	(महर्षि वेदव्यास छात्र पुरस्कार)
२.	वैदेही मनोज गायकी	व्याकरण विभाग (आचार्य व्याकरण) २०२१–२२	(महर्षि पाणिनी छात्र पुरस्कार)
३.	तृप्ती विजय काशीकर	व्याकरण विभाग (आचार्य व्याकरण) २०२२–२३	(महर्षि पाणिनी छात्र पुरस्कार)
४.	श्रुति अजय शर्मा	साहित्य विभाग (आचार्य साहित्य) २०२१–२२	(नाट्यचार्य भरतमुनी छात्र पुरस्कार)
५.	राधा मुकुंद देशकर	साहित्य विभाग (आचार्य साहित्य) २०२२–२३	(नाट्यचार्य भरतमुनी छात्र पुरस्कार)
६.	आकांक्षा सुनिल पांडे	भारतीय दर्शन विभाग (आचार्य दर्शन) २०२१–२०२२	(वाचस्पतिमिश्र छात्र पुरस्कार)
७.	श्रुतिका संतोष बडगे	भारतीय दर्शन विभाग (आचार्य दर्शन) २०२२–२०२३	(वाचस्पतिमिश्र छात्र पुरस्कार)
८.	अंजली चंद्रमोहन राय	योग विभाग (एम.ए.योगशास्त्र) २०२१–२२	(महर्षि पतंजलि छात्र पुरस्कार)
९.	स्वराली बाळासाहेब जोशी	योग विभाग (एम.ए.योगशास्त्र) २०२२–२३	(महर्षि पतंजलि छात्र पुरस्कार)
१०.	कौशल गिरीश जोशी	ज्योतिष विभाग (आचार्य वेदांग ज्योतिष) २०२१–२२	(होरामर्मज्ञ वराहमिहिर छात्र पुरस्कार)
११.	प्रिया सुनील बुरंगे	शिक्षणशास्त्र विभाग (एम.एड) २०२१–२२	(डॉ.बाबसाहेब आंबेडकर छात्र पुरस्कार)
१२.	श्रुतिका ज्ञानेश्वर बावनकर	शिक्षणशास्त्र विभाग (एम.एड) २०२२–२३	(डॉ.बाबसाहेब आंबेडकर छात्र पुरस्कार)

दि. १८/०९/२०२३ रोजी विश्वविद्यालयाच्या २६ व्या स्थापनादिनानिमित्त पदव्युत्तर स्तरावरील सर्वाधिक गुण प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार करून प्रमाणपत्र २,०००/–रू. नगद पारितोषिक देण्यात आले.

४. शिक्षक दिवस :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– वर्णेकर सभागृह, प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– ०५ सप्टेंबर २०२३
सहभागी :–

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक येथे मंगळवार दि. ०५ सप्टेंबर २०२३ रोजी शिक्षक दिवस साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमात अध्यक्ष म्हणून विश्वविद्यालयाचे कुलगुरू मा. प्रा. हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. तसेच साहित्य विभागाच्या अधिष्ठात्या व IQAC संचालिका प्रा. कविता होले शिक्षणशास्त्र व संकीर्णविद्या संकायाच्या अधिष्ठात्या प्रा. ललिता चंद्रात्रेय वेदव्याकरण विभागाचे अधिष्ठाता व प. पू. गोळवलकर गुरुजी गुरुकुल परिसराचे परिसर संचालक प्रा. हरेकृष्ण अगस्ती व परीक्षा नियंत्रक व छात्र कल्याण विभाग संचालक डॉ. जयवंत चौधरी उपस्थित होते. दीपप्रज्वलन व सरस्वती वंदनेने कार्यक्रमाची सुरुवात करण्यात आली. मा. कुलगुरू प्रा. हरेराम त्रिपाठी यांचे स्वागत प्रा. अगस्ती यांनी केले. प्रा. अगस्ती यांचे स्वागत प्रा. पराग जोशी यांनी केले. प्रा. ललिता चंद्रात्रे यांचे स्वागत सहा. प्राध्यापिका श्रीवरदा माळगे यांनी केले. प्रा. कविता होले यांचे स्वागत प्रा. कलापिनी अगस्ती यांनी केले. डॉ. जयवंत चौधरी यांचे स्वागत डॉ. श्रीनिवास जम्मलमडका यांनी केले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. हरेकृष्ण अगस्ती यांनी केले. त्यात त्यांनी कार्यक्रमाची भूमिका मांडली. त्यानंतर विश्वविद्यालयातील विद्यार्थिनी ईशा मशाणकर हिने शिक्षक दिवसाचे महत्त्व व सर्वपल्ली राधाकृष्णन् यांचे जीवनचरित्र इंग्रजीत सांगितले. त्यानंतर विरती गाला, रेवती येनारकर, अभिराम गदाधर या विद्यार्थ्यांनी क्रमशः हिंदी, इंग्रजी, मराठी भाषेतील शिक्षकांचे महत्त्व सांगणाऱ्या कविता सादर केल्या. त्यानंतर मा. कुलगुरु यांच्या हस्ते विश्वविद्यालयातील सर्व शिक्षकांचे स्वागत करण्यात आले. त्यानंतर प्रा. कविता होले यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. त्यांनी शिक्षकांचे महत्त्व सांगून शिक्षकांना विद्यार्थ्यांना घडविण्याचा उपदेश केला. मा. कुलगुरूंनी विद्यार्थ्यांना आपल्या मुलांप्रमाणे घडविण्याचा सल्ला दिला व शिक्षक समाजाचा पाया भक्कम रोवून समाजाचं भविष्य घडवितो, असे सांगितले. त्यानंतर विद्यार्थ्यांना विद्यार्थ्यांकडूनच निर्माण करण्यात आलेले शिक्षकांच्या आठवणी संग्रहित करणारे चलचित्र (डॉक्युमेंटरी) दाखविण्यात आले.

या कार्यक्रमात सर्वच विभागातील प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते. अथर्व भारद्वाज या विद्यार्थ्यने संस्कृतमध्ये कार्यक्रमाचे आभारप्रदर्शन केले. एकूण या कार्यक्रमात संस्कृत, मराठी, हिंदी व इंग्रजी या भाषाचतुष्काचा समावेश होता. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन मोनाली चांदेलकर हिने केले. शांति मंत्राने कार्यक्रमाची सांगता झाली.

५. "नैसर्गिक संसाधनाचे संरक्षण करणे तसेच पाण्याची बचत करणे" एक दिवसीय प्रशिक्षण वर्ग :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– सभा कक्ष क्र. १२, प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– ११ ऑक्टोंबर २०२३
सहभागी :–

दिनांक ऑक्टोंबर २०२३ रोजी कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या छात्र कल्याण विभाग व युनिसेफ तसेच महाराष्ट्र शासनाकडून "राज्यातील महाविद्यालयीन युवकांच्या सहभागाने, नैसर्गिक संसाधनाचे संरक्षण करणे तसेच पाण्याची बचत करणे" याविषयी एक दिवसीय प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरू आचार्य हरेराम त्रिपाठी जी यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रशिक्षण वर्गाला विशेष उपस्थिती म्हणून रामटेक परिसर संचालक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती उपस्थित होते. या वर्गाला प्रशिक्षण देण्याकरिता महाराष्ट्र शासनाकडून ग्रीन क्लब फॅकल्टी कॉर्डीनेटर मा. प्रियंका शेंडगे, युनिसेफ राज्य सल्लागार महाराष्ट्र राज्य., पुणे येथून मा. सायली डोंगरवार व मा. मधुकर लेंगरे तसेच नागपूरचे जिल्हा समन्वयक मा. विनोद खेडकर उपस्थित होते. एक दिवसीय प्रशिक्षण वर्गामध्ये विश्वविद्यालयाशी संलग्नित नागपूर जिल्ह्यातील २५ महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांनी व प्राध्यापकांनी सहभाग घेतला. तसेच संलग्नित महाविद्यालयातील विद्यार्थी असे एकूण ४० मान्यवर उपस्थित होते.

६. युवा महोत्सव २०२३–२४ (इंद्रधनुष्य निवडफेरी :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– २० ऑक्टोबर २०२३
सहभागी :– विद्यार्थी

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या छात्र कल्याण विभागाद्वारे **'सांस्कृतिक युवा महोत्सव २०२३–२४'** चे आयोजन विश्वविद्यालयातील, रामटेकच्या शैक्षणिक परिसरात दि. २० ऑक्टोबर २०२३ रोजी घेण्यात आले. या युवा महोत्सवाचे उद्घाटन मा. कुलगुरु यांच्या हस्ते दिपप्रज्वलाने करण्यात आले. मा. कुलगुरु यांनी विद्यार्थ्यांना संबोधित करतांना त्यांनी स्पर्धांचे महत्व व विश्वविद्यालयामध्ये युवा महोत्सवाचे महत्व स्पष्ट करुन सांगितले. तसेच विश्वविद्यालयाचे मा. कुलसचिव, प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय हे सारस्वत अतिथी म्हणून उपस्थित होते. तसेच प्रमुख अतिथी म्हणून विश्वविद्यालयाच्या पूर्व संकाय अध्यक्ष, संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषा संकाय, प्रो. नन्दा पुरी महोदया उपस्थित होत्या, सांस्कृतिक युवा महोत्सव विश्वविद्यालयामध्ये मोठ्या हर्षाने साजरा केला जातो, यामध्ये सर्व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेवून आपल्या कला सादर करायला पाहिजे, असे त्यांनी सांगितले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक रामटेक शैक्षणिक परिसर, संचालक, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती यांनी केले. युवा महोत्सवात विश्वविद्यालयाशी संलग्नीत एकूण १६ महाविद्यालयांमधील जवळपास ३०० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. या युवा महोत्वात एकूण ०५ कलाप्रकारांमध्ये २६ स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. या २६ स्पर्धांपैकी २३ स्पर्धांमध्ये विद्यार्थ्यांनी आपली कला सादर केली.

महोत्सवाच्या कला प्रकारांमधील विविध स्पर्धांचे परिक्षण करण्याकरिता परिक्षण देखील आमंत्रीत करण्यात आले होते. संगीत स्पर्धांचे परिक्षण श्री. तन्मय चिचखेडे, प्रसिद्ध गायक रामटेक व प्रा. स्वाती नवघने यांनी केले, नृत्य व रंगमंचीय स्पर्धांचे परिक्षण प्रो. कविता होले, साहित्य विभागप्रमुख व प्रा. वैदेही चवरे रंगभूमी निर्देशक, नागपूर यांनी केले. साहित्यिक स्पर्धांचे परिक्षण प्रो. नन्दा पुरी व प्रो. पराग जोशी यांनी केले. ललित कला स्पर्धांचे परिक्षण प्रा. राजश्री काटे, स.प्रा. ललित कला विभाग, रा.सं. तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर व प्रा. राजश्री मेश्राम यांनी केले.

युवा महोत्वात समारोप व पुरस्कार वितरण सोहळयामध्ये प्रथम, द्वितीय व तृतीय क्रमांक प्राप्त विद्यार्थ्यांनी स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्र देऊन सत्कार करण्यात आले व सहभागी विद्यार्थ्यांना सहभाग प्रमाणपत्र देण्यात आले. सर्वाधिक पुरस्कार पटकावल्यामुळे कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या चमूला सर्वोत्कृष्ट प्रथम पारितोषिक व सर्वोत्कृष्ट द्वितीय पारितोषिक सेन्ट्रल स्कूल ऑफ फाइन अॅन्ड आर्ट्स, नागपूर यांना देण्यात आले. तसेच सहभागी संलग्नीत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसोबत समन्वयक म्हणून आलेल्या प्राध्यापकांचे देखील सत्कार तसेच करण्यात आले. या संपूर्ण सांस्कृतिक युवा महोत्सवाचे आयोजन संचालक, छात्र कल्याण, डॉ. जयवन्त चौधरी यांच्याद्वारे करण्यात आले.

७. 37th West Zone Inter University Youth Festival :—

विभाग :— छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :— प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :— २२/०१/२०२४ ते दि. २६/०१/२०२४
सहभागी :— विद्यार्थी

37th West Zone Inter University Youth Festival चे आयोजन दि. २२/०१/२०२४ ते दि. २६/०१/२०२४ दरम्यान राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर येथे करण्यात आले होते. सदर महोत्सव अंतर्गत विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात येणार आले. महोत्सवामध्ये विश्वविद्यालयाद्वारे एकूण १४ विद्यार्थी ०२ संघ व्यवस्थापक व ०१ संचालक, छात्र कल्याण सहभागी झाले.

८. "अविष्कार २०२३—२४" :—

विभाग :— छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :— प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :— १२ ते १५ जानेवारी २०२४
सहभागी :— विद्यार्थी

यावर्षी १६ व्या महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ "अविष्कार २०२३—२४" चे आयोजन महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक येथे दिनांक १२ ते १५ जानेवारी २०२४ दरम्यान करण्यात आले होते. त्या अनुषंगाने "अविष्कार २०२३—२४" मध्ये सहभाग घेण्याकरिता क. का. संस्कृत विश्वविद्यालयाद्वारे सूचना निर्गमीत करण्यात आली होती. त्यानुसार एकूण ०६ नावे प्राप्त झाली होती. त्यापैकी ०१ संघ प्रमुख श्री. सचिन डावरे व ०५ विद्यार्थ्यांना पाठविण्यात आले होते.

अ. क्र.	सहभागींचे नाव	वर्ग	सहभाग
१.	श्री. सचिन डावरे	सहायक प्राध्यापक, भारतीय दर्शन विभाग	संघ प्रमुख व प्रतिभागी
२.	विष्णुवर्धन बोम्मदेवरा	शास्त्री तृतीय वर्ष (ज्योतिष)	सहभाग
३.	अभिराम घोडके	शास्त्री प्रथम वर्ष (ज्योतिष)	सहभाग
४.	प्रशांत स्वामी	शास्त्री द्वितीय वर्ष (ज्योतिष)	सहभाग
५.	चारूदत्त अप्रजीत	आचार्य प्रथम वर्ष (ज्योतिष)	सहभाग
६.	चंद्रकांत बारीक	संशोधक छात्र, योगशास्त्र	सहभाग

९. राष्ट्रीय वक्तृत्व स्पर्धा २०२४ :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– १२ ते १५ जानेवारी २०२४
सहभागी :– विद्यार्थी

शिक्षा मंडल वर्धाद्वारे २२ व २३ जानेवारी २०२४ दरम्यान सम्पूर्ण भारतात प्रसिद्ध ४८ वी कमल नयन बजाज स्मरणार्थ, राष्ट्रीय वक्तृत्व स्पर्धा २०२४ चा आयोजन करण्यात आले होते. सदर राष्ट्रीय वक्तृत्व स्पर्धा २०२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या भारतीय दर्शन विभागातील (शास्त्री तृतीय वर्ष) प्रितम पाटील या विद्यार्थ्याला पाठविण्यात आले होते.

१०. संक्रमणोत्सव :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– परमपुज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– दि. २३ ते २५ जानेवारी २०२३
सहभागी :– सर्व अभ्यासक्रमातील सर्व विद्यार्थी

छात्र कल्याण विभागाद्वारे दरवर्षीप्रमाणे यावर्षी संक्रमणोत्सव २०२३–२४ चे आयोजन दि. १२ ते १५ फेब्रुवारी २०२४ दरम्यान करण्यात आले. या चार दिवसीय कार्यक्रमामध्ये दि. १२/०२/२०२४ रोजी शैक्षणिक स्पर्धा व दि. १३/०२/२०२४ रोजी क्रिडा स्पर्धाचे आयोजन करण्यात येईल तसेच दि. १४/०२/२०२४ रोजी पूरस्कार वितरण व सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. स्पर्धांचे विवरण खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	दिनांक	क्रिडा स्पर्धांचे नाव	अ.क्र.	दिनांक	सांस्कृतिक स्पर्धांचे नाव
१.	१३/०२/२०२४	खो–खो स्पर्धा	१.	१२/०२/२०२४	वक्तृत्व स्पर्धा
२.	१३/०२/२०२४	कबड्डी स्पर्धा	२.	१२/०२/२०२४	गीतगायन व समूह गीतगायन स्पर्धा
३.	१३/०२/२०२४	गोळा फेक स्पर्धा	३.	१२/०२/२०२४	फॅन्सी ड्रेस स्पर्धा
४.	१३/०२/२०२४	थाळी फेक स्पर्धा	४.	१२/०२/२०२४	एकपात्री अभिनय स्पर्धा
५.	१३/०२/२०२४	रनिंग स्पर्धा	५.	१२/०२/२०२४	प्रश्नमंजूषा स्पर्धा
६.		स्मारोप कार्यक्रम व पूरस्कार वितरण सोहळा	६.	१२/०२/२०२४	Reel Making Compitition
				१२/०२/२०२४	रांगोळी स्पर्धा
७.		सांस्कृतिक कार्यक्रम	७.		Reel Making Competition

११. सहल :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– "कुवारा भिवसन"
दिनांक :– दि. २४ फेब्रुवारी, २०२४
सहभागी :– १०० विद्यार्थी

२४ फेब्रुवारी, २०२४, रोजी कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या छात्र कल्याण विभागाद्वारे शैक्षणिक सहलीचे आयोजन केले. ही सहल दोन स्थळी गेली – रामटेकपासून साधारण ३० किमीवर स्थित कुंवारा भिवसेन आणि घोगरा महादेव. सकाळी ८ वाजता सर्व विद्यार्थी प.पू. गोळवलकर गुरूजी परिसराहून बसद्वारा निघालेत. या शैक्षणिक सहलीमधे जवळपास १०० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता, आणि वारंगा परिसरातून देखील मोठ्या प्रमाणावर विद्यार्थी आणि शिक्षकवृंद उपस्थित होते. कुंवारा भिवसेनच्या मार्गावर बस प्रसिद्ध पेंच व्याघ्र प्रकल्पावरून गेली, जिथे मुलांनी

झळाळणाऱ्याा, सोनेरी वाळलेल्या जंगली वनस्पतींच्या दृश्याचा आनंद लुटला. कुंवारा भिवसेनला पोहोचल्यावर सहल खऱ्या अर्थाने सुरू झाली. चढाई खूपच आनंददायी आणि मजेदार होती, पण ती तितकीच धोकादायक पण होती, कारण पायवाट खूपच चिंचोळी होती, एका बाजूला अति मोठे दगड, आणि दुसऱ्या बाजूला कित्येक फूट खोल दरी. वर पोहोचल्यावर तिथे स्थित असलेल्या एका मंदिरात सर्व विद्यार्थ्यांनी आणि शिक्षकांनी दर्शन घेतलं. काही वेळ तिथून नैसर्गिक दृश्यांचा, छायाचित्रणाचा मनसोक्त आनंद लुटल्यावर सर्वजण खाली उतरलेत. दोन तासांनंतर सर्वजण जेवायला बसलेत, आणि ३ वाजेपर्यंत जेवणं आटोपून सर्वांनी नौकाविहाराचा आनंद लुटला. प्रत्येक नावेमधे ८ मुलांचा समावेश करण्यात आला. तो अनुभव प्रत्येकासाठीच अतिवय संस्मरणीय होता. नौकाविहारानंतर सर्व किनाऱ्याावर पोहोचल्यावर, हजेरी झाल्यावर बसेस घोगरा महादेवसाठी सुटल्यात.

घोगरा महादेवला पोहोचल्यावर विद्यार्थी रस्त्यातल्या विभिन्न दुकानांपाशी थांबून खूप खरेदी करून मग सर्व मुख्य मंदिरात गेलेत. मंदिराचा अंतर्भाग पाण्याच्या खूप वर्षांच्या माराने सपाट आणि गुळगुळीत, करड्या रंगाच्या, अतिशय देखण्या शिलाखंडांनी निर्मित होता. तिथे छायाचित्रणासाठी देखील कित्येक स्थाने होती. पण त्या मंदिरापर्यंत पोहोचण्याचा रस्ता मात्र गुडघ्याएवढ्या खोल, पण अगदी शुद्ध, पारदर्शक पाण्यातून होता. महादेवाच्या मंदिरातून दर्शन घेऊन बाहेर आल्यावर मात्र सर्वजणांनी अगदी मनसोक्त जलक्रीडा केली. सर्व अगदी नखशिखांत भिजले. कित्येक विद्यार्थ्यांच्या प्रतिक्रियेनुसार संपूर्ण सहलीमधे हा सर्वांत मजेदार अनुभव होता. जवपास संध्याकाळच्या ६.३० च्या सुमाराला सर्व विद्यार्थ्यांच्या फेरहजेरीनंतर बसेसचा परतीचा प्रवास सुरू झाला. एकंदरीत सहल अतिशय आनंददायी आणि सुंदर होती.

१२. १९ वा महाराष्ट्र राज्य आंतरविद्यापीठ सांस्कृतिक युवा महोत्सव "इंद्रधनुष्य २०२३–२४" :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरगांबाद (छत्रपती संभाजीनगर)
दिनांक :– दि. ११ मार्च २०२४ ते १५ मार्च २०२४
सहभागी :–

राज्यातील ग्रामीण भागात असलेल्या विद्यार्थ्यांमध्ये सांस्कृतिक कला गुणांना वाव देण्यासाठी इंद्रधनुष्य युवा महोत्सव हे मोठे व्यासपीठ आहे. या वर्षी १९ वा महाराष्ट्र राज्य आंतरविद्यापीठ सांस्कृतिक इंद्रधनुष्य युवा महोत्सव २०२३–२४ चे आयोजन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरगांबाद (छत्रपती संभाजीनगर) येथे दि. ११ मार्च २०२४ ते १५ मार्च २०२४ दरम्यान करण्यात आले होते. त्याकरिता दि. २०.१०.२०२३ रोजी क.का.संकृत विश्वविद्यालयात युवा महोत्सव २०२३–२४ (इंद्रधनुष्य निवडफेरी) चे आयोजन करण्यात आले होते. युवा महोत्सव २०२३–२४ इंद्रधनुष्य निवडफेरी मध्ये विश्वविद्यालयाच्या संलग्नित एकूण १५ ते २६ महाविद्यालयातील जवळपास ३५० विद्यार्थ्यांनी एकूण २५ कलाप्रकारांमध्ये सहभाग घेतला होता. त्यापैकी ज्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी प्रथम क्रमांक तथा द्वितीय क्रमांक प्राप्त केले त्या विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ इंद्रधनुष्य २०२३–२४ या स्पर्धेकरिता डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरगांबाद (छत्रपती संभाजीनगर) येथे नेण्यात आले. विद्यार्थ्यांचे विवरण खालीलप्रमाणे आहे.

१३. छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती :–

विभाग :– छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :– वर्णेकर सभागृह, प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :– दि. १९ फेब्रुवारी २०२४
सहभागी :– शिक्षक व विद्यार्थी

विश्वविद्यालयाच्या छात्र कल्याण व व्याकरण विभागाद्वारे दिनांक १९/०२/२०२४ रोजी सकाळी १०.०० वाजता विश्वविद्यालयाच्या वर्णेकर सभागृह येथे छत्रपती शिवाजी महाराज जयंतीनिमित्त विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यानिमित्त नागपूर येथून प्रसिद्ध व्याख्याते व छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जीवनावर ज्यांचा प्रकल्प अभ्यास आहे असे डॉ. अमोल पुसदकर यांना निमंत्रित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विश्वविद्यालयाच्या परमपूज्य गोळवलकर गुरुजी शैक्षणिक परिसराचे मा. संचालक, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती उपस्थित होते. डॉ. अमोल पुसदकर

यांनी विद्यार्थ्यांना आपल्या व्याख्यानाच्या माध्यमाने शिवाजी महाराजांचे चरित्र त्यांचे कर्तृत्व व समाजावर असलेले त्यांचे उपकार यांची जाणीव करत आपले विचार विद्यार्थ्यांच्या समक्ष प्रस्तुत केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती यांनी शिवाजी महाराजांचे चरित्र विद्यार्थ्यांसाठी कसे महत्त्वाचे आहे याविषयी आपले विचार प्रकट केले. या कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. श्वेता शर्मा यांनी केले. कार्यक्रमाकरिता विश्वविद्यालयातील विद्यार्थी व रामटेक शहराचे काही गणमान्य व्यक्ती उपस्थित होते. शांती मंत्राने कार्यक्रमाची सांगता झाली.

१४. "वीर सावरकर" चित्रपट :—

विभाग :— छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :— शांतिनाथ चित्रपटगृह, रामटेक
दिनांक :— दि. ०४ एप्रिल, २०२४
सहभागी :— ७४ विद्यार्थी

भारताच्या चित्रपटगृहांमध्ये "वीर सावरकर" हा ऐतिहासीक चित्रपट प्रदर्शित झालेला होता. या चित्रपटाच्या माध्यमाने भारत देशाचा ब्रिटीश कालीन इतिहास यासोबतच विविध क्रांतिकाऱ्यांची माहिती व देशाच्या स्वातंत्र्याबद्दल वीर सावरकरांचे विशेष योगदान प्रदर्शित करण्यात आले. तरी विद्यार्थ्यांमध्ये देशप्रेम ही भावना जागृत करण्याच्या हेतूने "वीर सावरकर" हा ऐतिहासीक चित्रपट रामटेक येथील चित्रपटगृहात दि. ०४/०४/२०२४ रोजी विश्वविद्यालयातील पारंपारिक अभ्यासक्रमात प्रवेशित व विश्वविद्यालयाच्या छात्रावासांमध्ये वास करत असलेल्या विद्यार्थ्यांना दाखविण्यात आले.

१५. राष्ट्रीय मतदाता दिवस :—

विभाग :— छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :— प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :— दि. २५ जानेवारी, २०२४
सहभागी :— ६३ विद्यार्थी

भारतीय निर्वाचन आयोगाची स्थापना दि. २५ जानेवारी १९५० रोजी झाली. भारतीय नागरिकांमध्ये मतदानाविषयी जागरुकता निर्माण व्हावी व त्यांना त्यांच्या कर्तव्याविषयी जाणीव रहावी, याकरीता दि. २५ जानेवारी २०११ पासुन राष्ट्रीय मतदाता दिवस साजरा करण्यात येतो. त्याअनुषंगाने कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक येथे छात्र कल्याण विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजनाद्वारे दि. २५ जानेवारी २०२४ रोजी राष्ट्रीय मतदाता दिवस साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमात विश्वविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी मतदाता शपथ ग्रहण केली. या कार्यक्रमाकरीता एकूण ६३ विद्यार्थी (३९ मुले व २४ मुली) उपस्थित होते. तसेच या कार्यक्रमास प्रा. शरदचंद्र श्रीनिल व प्रा. संतोष कोल्हे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी श्री. सचिन डावरे यांनी केले.

—: शपथ :—

"हम, भारत के नागरिक लोकतंत्र में अपनी पूर्ण आस्था रखते हुए यह शपथ लेते है कि हम अपने देश की लोकतांत्रिक परम्पराओं की मर्यादा को बनाये रखेंगे तथा स्वतंत्र, निष्पक्ष एवं शांतिपूर्ण निर्वाचन की गरिमा को अक्षुण्ण रखते हुए, निर्भीक होकर, धर्म, वर्ग, जाति, समुदाय, भाषा अथवा अन्य किसी भी प्रलोभन से प्रभावित हुए बिना सभी निर्वाचनों में अपने मताधिकार का प्रयोग करेंगें"

१६. छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या ३५० व्या राज्याभिषेकानिमित्त — १० दिवसीय युवकांचे अनुभूति शिबीर — २०२४ :—

विभाग :— छात्र कल्याण विभाग
ठिकाण :— वर्णेकर सभागृह, प.पु.गो.गु. शैक्षणिक परिसर, क.का.सं.वि., रामटेक
दिनांक :— दि. दि. २४ मे, २०२४ ते ०४ जून २०२४
सहभागी :— ७० विद्यार्थी

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय व भारतीय शिक्षण मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने भारतीय ज्ञान परंपरा, NEP 2020 व छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या ३५० व्या राज्याभिषेकानिमित्त दहा दिवसीय युवकांच्या अनुभूति शिबीराचे आयोजन दि. २४ मे, २०२४ ते ०४ जून २०२४ पर्यंत विश्वविद्यालयाच्या रामटेक परिसरात करण्यात आले होते. या शिबीरामध्ये जी भारतीय ज्ञान परंपरा वैदिक व उपनिषद काळामध्ये होती. तसेच बौद्ध व जैन काळामध्ये ज्या भारतीय ज्ञान परंपरेने संपूर्ण जगाचे नेतृत्व केलेले आहे. त्या भारतीय ज्ञान परंपरेचे युवकांच्या व NEP 2020 च्या माध्यमाने पून: प्रतिष्ठापन करण्याविषयी या दहादिवसीय अनुभूति शिबीरामध्ये विविध सत्रांचे आयोजन करण्यात आले.

या शिबीराचे उद्घाटन दि. २४ मे, २०२४ रोजी करण्यात आले. शिबीराच्या उद्घाटन सत्राकरिता मुख्य वक्ता म्हणून श्रीनाथ पीठाधीश्वर, श्रीदेवनाथ मठ, श्रीक्षेत्र सुर्जी, अंजनीग्राम, जि. अमरावती येथील आचार्य जितेंद्रनाथजी महाराज उपस्थित होते. तसेच कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरु, प्रो. हरेराम त्रिपाठी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे मुख्य वक्ता आचार्य जितेंद्रनाथजी महाराज यांनी सर्व युवकांनी अनुभूति शिबीरामध्ये १० दिवस प्रामाणिकतेने सहभागाकरिता आपल्या उद्बोधन व्याख्यानातून प्रोत्साहित केले. उद्घाटन सत्रामध्ये श्री. राजेश सिंगरु, मंत्री, भारतीय शिक्षण मंडळ, विदर्भ प्रांत, श्री. अतुलजी मेघे, विदर्भ प्रांत कार्यवाह, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ, डॉ. अखिलेशजी पेशवे, अध्यक्ष, भारतीय शिक्षण मंडळ, विदर्भ प्रांत यांची गरिमामयी उपस्थिती होती. या शिबीरामध्ये संपूर्ण भारतातील एकूण ७० युवक प्राध्यापक व शोधछात्रांनी सहभाग घेतला.

* * *

सेंटर फॉर आऊटरिच प्रोग्राम

महिला, मुली व रामटेक परिसरातील इतर नागरिकांसाठी राबविण्यात आलेल्या कार्यक्रम व स्पर्धेचा तपशील

भौतिक, शैक्षणिक विकासासह शारिरीक व मानसिक विकास साधण्याचे ध्येय

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ रामटेक यांचे भौतिक, शैक्षणिक विकासासह शारिरीक व मानसिक विकास साधण्याचे ध्येय आहे. या सहा शाळांचे पालकत्व आमच्या उद्दिष्टांचा भाग आहे असे प्रतिपादन कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांनी केले. कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठाच्या सेंटर फॉर आऊटरिच प्रोग्राम विभागातर्फे रामटेक येथील जिल्हा परिषद शाळा हमलापुरी, काचूरवाही, नवरगाव, भोजापूर, शितलवाडी, प्रकाश हायस्कुल ॲन्ड ज्युनियर कॉलेज कांद्रीमाईन, रामटेक शाळांच्या शारिरीक व मानसिक विकासाच्या लोकार्पण सोहळयाच्या अध्यक्षीय मार्गदर्शनात ते बोलत होते. याप्रसंगी विद्यापीठाचे सन्माननिय कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी, डॉ. हृषिकेश दलाई, डॉ. अमोल मांडेकर, डॉ. दिपक कापडे, कार्यक्रमाच्या संचालिका प्रो. ललिता चंद्रात्रे, जिल्हा परिषद शाळा, हमलापुरी मुख्यध्यापीका श्रीमती माधुरी जयस्वाल जिल्हा परिषद शाळा, काचूरवाही मुख्यध्यापक श्री सुरेश धुर्वे, जिल्हा परिषद शाळा नवरगाव मुख्यध्यापीका रजनी लाडेकर, जिल्हा परिषद शाळा भोजापूर मुख्यध्यापक श्री नरेन्द्र डबीर, जिल्हा परिषद शाळा शितलवाडी मुख्यध्यापक श्री संजय शिंगाडे, प्रकाश हायस्कुल ॲन्ड ज्युनियर कॉलेज, कांद्रीमाईन, रामटेक शाळेचे मुख्यध्यापक श्री मिलींद वानखेडे आदी प्रामुख्याने उपस्थित होते. दरम्यान संस्कृतचे महत्व विद्यार्थ्यांना कळावे या उद्देशाने येणाऱ्या काळात काही शाळांचे पालकत्व घेऊन तेथे दहा दिवसांची कार्यशाळा घेणार असल्याचे सन्माननिय कुलगुरु यांनी आपल्या मार्गदर्शनात सांगितले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी प्रा. माधवी कांबळे, प्रा. राजेन्द्र कांबळे, राकेश श्रीरामे, जावेद तुरक आदित्य शुक्ला, मनिषा सहारे यांचे सहकार्य लाभले.

मोफत शिलाई मशीन वाटप

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक संचालित Center for Outreach Programme तर्फे विविध कौशल्य प्रशिक्षणे देण्यात येतात. जे पुढे महिलांना फायदेशीर ठरते. या प्रशिक्षणाकरिता रामटेक परिसरातील आजुबाजूच्या गावातील महिला सहभागी होत असतात. या महिलांपैकी आर्थिकदृष्टया गरजू व कमकुवत दोन महिलांना

1) रोषणा बापूराव सिरसाम

2) सपना मिलींद खोब्रागडे

दिनांक 17.09.2023 रोजी महाराष्ट्र राज्याचे माननीय राज्यपाल श्री. रमेश बैस ऑनलाईन कार्यक्रमात उपस्थित होते यांच्या शुभहस्ते मोफत शिलाई मशीन प्रदान करण्यात आल्या. या प्रसंगी क. का. संस्कृत विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी, मा. कुलसचिव डॉ. रामचंद्र जोशी तसेच Center for Outreach Programme च्या संचालिका, डॉ. अश्विनी देशपांडे, सर्व मा. अधिष्ठाता, मा. विभाग प्रमुख, मा. अधिकारी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

प्रशिक्षण (Payable)
ब्युटी पार्लर

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक द्वारा संचालित Center for Outreach Programme तर्फे मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या प्रेरणेतून विविध कौशल्य विकास प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. यात एकूण **93** महिला व मुलींना शिवणकाम, ब्युटी पार्लर, मेहंदी काढणे, जिम प्रशिक्षण यशस्वीपणे देण्यात आले. तसेच प्रशिक्षण पूर्ण केल्याच्या प्रमाणपत्र डॉ. अनिल कुमार संचालक सेंटर फॉर आऊटरिच प्रोग्रॅम, यांच्या मार्गदर्शनात वितरीत करण्यात आले.

शिवणकाम व ब्युटी पार्लर प्रशिक्षिका सौ. दिपाली वाघमारे, मेहंदी प्रशिक्षिका कु. मैथिली काकडे आणि जिम प्रशिक्षक प्रा. कोल्हे, यांनी यशस्वीरित्या प्रशिक्षण दिले.

- **ब्युटी पार्लर प्रशिक्षण** 11 डिसेंबर 2023 ते 11 जानेवारी 2024 – 20 विद्यार्थी
  500/– शुल्क
- **शिवणकाम प्रशिक्षण** 11 डिसेंबर 2023 ते 11 फेब्रुवारी 2024 – 15 विद्यार्थी
  1000/– शुल्क
- **मेंहदी प्रशिक्षण** 10 जानेवारी 2024 ते 25 जानेवारी 2024 – 14 विद्यार्थी
  500/– शुल्क
- **ब्युटी पार्लर प्रशिक्षण** 01 फेब्रुवारी 2024 ते 29 फेब्रुवारी 2024 – 20 विद्यार्थी
  500/– शुल्क
- **शिवणकाम प्रशिक्षण** 12 फेब्रुवारी 2024 ते 12 एप्रिल 2024 – 15 विद्यार्थी
  1000/– शुल्क
- **जिम प्रशिक्षण** 11 मार्च 2024 ते 11 एप्रिल 2024 – 09 विद्यार्थी
  500/– शुल्क

एकूण 93 विद्यार्थी

एक दिवसीय कार्यशाळा (ब्युटी टिप्स)

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक द्वारा संचालित Center for Outreach Programme तर्फे विविध कौशल्य प्रशिक्षणे देण्यात येतात. यापैकी ब्युटी पार्लर या प्रशिक्षणांर्गत एक दिवसीय कार्यशाळेचे दिनांक 04.02.2024 रोजी रामटेक परिसरातील सर्व विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेकरिता रु. 99/– प्रति विद्यार्थी इतके प्रवेश शुल्क आकारण्यात आले होते. या कार्यशाळेचा एकूण 53 मुली व महिलांनी लाभ घेतला. या कार्यशाळेत ब्युटी पार्लर चे प्रशिक्षण घेणाऱ्या व इतर ज्यांना ब्युटी टिप्स बद्दल जाणून घ्यावयाचे होते अशा सर्वांनी या कार्यशाळेत प्रवेश घेतला होता. ही कार्यशाळा रविवारला घेण्यात आली असल्यामुळे जास्तीत जास्त महिलांनी याचा लाभ घेतला. या कार्यशाळेचे उद्घाटन डॉ. अनिल कुमार, संचालक Center for Outreach Programme विभाग यांनी केले याप्रसंगी संचालकांनी आपल्या मार्गदर्शनात सांगितले की, आमच्या विभागा मार्फत अनेक प्रशिक्षण अत्यंत अल्प दरात राबविले जातात. तरी रामटेक परिसरातील जास्तीत जास्त महिलांनी याचा लाभ घ्यावा व स्वतःला आत्मनिर्भर बनवावे.

प्रशिक्षण (Payable)

ब्युटी पार्लर प्रशिक्षण (देवलापार)

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक द्वारा संचालित Center for Outreach Programme तर्फे मा. कुलगुरु हरेराम त्रिपाठी यांच्या अध्यक्षतेखाली Center for Outreach Programme चे संचालक, डॉ अनिल कुमार यांनी कौशल्य विकास प्रशिक्षणातून महिलांना व मुलींना आर्थिकदृष्ट्या सक्षम बनवावे व त्यांच्यात आत्मविश्वास निर्माण व्हावा, या उद्देशाने अत्यल्प प्रवेश शुल्क घेऊन कौशल्य विकास प्रशिक्षण अंतर्गत. विद्यापीठापर्यंत येऊ न शकणाऱ्या आदिवासी परिसरातील विद्यार्थ्यांना देवलापार या रामटेक परिसरातील आदिवासी भागात जाऊन तेथील महिला व मुलींना ब्युटी पार्लर प्रशिक्षण देऊन त्यांना आत्मनिर्भर बनविले या प्रशिक्षणाकरिता मनसर येथील प्रशिक्षिका सौ. दिपाली वाघमारे यांना नियुक्त करण्यात आले होते. यांनी देवलापार येथे ब्युटी पार्लर प्रशिक्षणाची पहिली बॅच 10 मुलींची दिनांक 11.03.2024 ते 11.04.2024 पर्यंत व दुसरी बॅच 10 मुलींची दिनांक 12 04.2024 ते 12.05.2024 पर्यंत अशाप्रकारे एकूण 20 विद्यार्थ्यांना दोन बॅचेस मध्ये यशस्वीरित्या प्रशिक्षण दिले. या कार्यात मनिषा सहारे यांचे सहकार्य लाभले.

- **ब्युटी पार्लर पशिक्षण** 11 मार्च 2024 ते 11 एप्रिल 2024 10 विद्यार्थी 1000/– शुल्क
- **ब्युटी पार्लर प्रशिक्षण** 12 एप्रिल 2024 ते 12 मे 2024 10 विद्यार्थी 1000/– शुल्क

नृत्य प्रशिक्षण वर्गाचा समारोप समारंभ

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक द्वारा संचालित Center for Outreach Programme तर्फे विविध कौशल्य विकास प्रशिक्षण आयोजित केले जातात. यात नृत्य प्रशिक्षण वर्गाचे प्रशिक्षण दिनांक 25.04.2024 ते 25.06.2024 पर्यंत देण्यात आले होते या वर्गात एकूण 44 महिला व मुलींना प्रशिक्षण यशस्वीपणे देण्यात आले. तसेच प्रशिक्षण पूर्ण केल्याचे प्रमाणपत्र वितरण करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ अनिल कुमार, संचालक Center for Outreach Programme यांनी केले. या नृत्य प्रशिक्षण वर्ग समारोप प्रसंगी अध्यक्षस्थानी प्रो. हरेराम `त्रिपाठी, उपस्थित होते. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणातून सांगीतले Center for Outreach Programme तर्फे घेण्यात येणाऱ्या विविध प्रशिक्षणात रामटेक परिसरातील नागरिकांनी सहभागी होऊन आपले सहकार्य दयावे.

सारस्वत अतिथी श्रीमती डॉ. हर्षा आंबीलढुके या कार्यक्रमाला उपस्थित होत्या यांनी नृत्य हे आपल्या शरीराला कशाप्रकारे उपयोगी आहे हे पटवून दिले. विशेष अतिथी मा. प्रो मधुसूदन पेन्ना, अधिष्ठाता भारतीय धर्म तत्वज्ञान आणि संस्कृती विद्याशाखा, यांनी म्हटले की अशाप्रकारचे प्रशिक्षण देऊन Outreach Programme भावी पीढी घडवित आहे. विशिष्ट अतिथी मा. प्रो. कृष्णकृमार पांडेय सन्माननीय कुलसचिव, यांनी नृत्य सादर करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे तसेच प्रशिक्षिका कु. प्रन्कीता राऊत यांची स्तुती केली. विशिष्ठ अतिथी मा. प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती संचालक शैक्षणिक परिसर रामटेक, यांनी मुलांना त्यांच्या भावी आयुष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या. या कार्यक्रमाला मा. प्रो. ललिता जोशी अधिष्ठाता, शिक्षणशास्त्र विभाग, मा. प्रो. कविता होले वित्त व लेखाधिकारी, मा. कलापिनी अगस्ती, विभाग प्रमुख दर्शनशास्त्र विभाग,

मा. प्रो. पराग जोशी विभाग प्रमुख आधुनिक भाषा विभाग, सर्व शिक्षकेत्तर अधिकारी, विभाग प्रमुख, कर्मचारी व रामटेक परिसरातील नागरिक उपस्थित होते. या सर्व कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. अंकीत

मिश्रा यांनी केले या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी केंद्रप्रमुख संगणक विभाग डॉ. राजीवरंजन मिश्रा, आदित्य शुक्ला, पवन कळंबे, ब्रजेश सोमकुंवर, मनिषा सहारे यांचे सहकार्य लाभले.

संस्कृत संभाषन वर्ग

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक द्वारा संचालित Center for Outreach Programme विभागा अंतर्गत ''संस्कृत संभाषण'' वर्ग दिनांक 25.05.2024 ते 25.06.2024 पर्यंत घेण्यात आले होते या वर्गात 05 ते 15 वयोगटातील 25 मुला–मुलींना निःशुल्क ''संस्कृत संभाषण'' शिकविण्यात आले. या ''संस्कृत संभाषण'' वर्गाला शिकवियाचे कार्य प्रा. अंकीत मिश्रा व प्रा. श्रीवरदा माळगी यांनी यशस्वीरित्या पार पाडले.

* * *

भरतमुनी ललितकला केन्द्र

महिला, मुली व रामटेक परिसरातील इतर नागरिकांसाठी राबविण्यात आलेल्या कार्यक्रम व स्पर्धेचा तपशील

गायन, वादन वर्ग

एप्रिल २०२३ ते सप्टेंबर २०२३

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भरतमुनि ललित कला केंद्र विभागांतर्गत दर सहा महिन्यांनी गायन, वादन वर्गाची नवीन बॅच नियमित सुरु करण्यात येत असते. एप्रिल २०२३ ते सप्टेंबर २०२३ या काळात सहा महिन्यांची बॅच घेण्यात आली होती. या वर्गात एकूण १२ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश नोंदविला होता. या वर्गात गायन, तबला, हार्मोनियम शिकविले जाते. या वर्गाकरिता प्रति विद्यार्थी सहा महिन्यांचे २०००/— शुल्क घेतल्या जाते. या वर्गाला शिकविण्याचे कार्य श्री. विशाल चिमोटे यांनी केले होते. या वर्गाकरिता सर्व वयोगटातील विद्यार्थी येतात. या विद्यार्थ्यांची सहा महिने पूर्ण झाल्यावर परीक्षा घेण्यात येते व त्यानुसार त्यांना मार्क देऊन त्यांची श्रेणी ठरविल्या जाते.

गायन, वादन वर्ग

ऑक्टोंबर २०२३ ते एप्रिल २०२४

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भरतमुनि ललित कला केंद्र विभागांतर्गत दर सहा महिन्यांनी गायन, वादन वर्गाची नवीन बॅच नियमित सुरुयात येत असते. ऑक्टोंबर २०२३ ते एप्रिल २०२४ या काळात सहा महिन्यांची बॅच घेण्यात आली होती. या वर्गात एकूण ११ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश नोंदविला होता. या वर्गात गायन, तबला, हार्मोनियम शिकविले जाते. या वर्गाकरिता प्रति विद्यार्थी सहा महिन्यांचे २०००/— शुल्क घेतल्या जाते. या वर्गाला शिकविण्याचे कार्य श्री विश्वनाथ दुंडे यांना या दिले होते. या वर्गाकरिता सर्व वयोगटातील विद्यार्थी येतात. या विद्यार्थ्यांची सहा महिने पूर्ण झाल्यावर परीक्षा घेण्यात येते व त्यानुसार त्यांना मार्क देऊन त्यांची श्रेणी ठरविल्या जाते.

“दहा दिवसीय संस्कृत संभाषण वर्ग”

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भरतमुनि ललित कला केंद्र, जनप्रभा कॉलेज तथा संस्कृतभारती, रामटेक यांच्या संयुक्त विद्यमाने संस्कृत महोत्सव २०२३ निमित्य दिनांक १७ ऑगस्ट ते २८ ऑगस्ट २०२३ या काळात 'दहा दिवसीय संस्कृत संभाषण वर्ग' जनप्रभा कॉलेज, जनप्रभा संकुल, शैक्षणिक परिसर, रामटेक येथे घेण्यात आले होते. या कार्यक्रम उद्घाटन प्रसंगी कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी, मा. कृष्णकुमार पान्डेय, संचालक विस्तार सेवा मंडळ, मा. ललिता चंद्रात्रे समन्वयक भरतमुनि ललित कला केंद्र तसेच प्रा. सत्यजीत खताळ समन्वयक जनप्रभा कॉलेज हे उपस्थित होते.

“संस्कृत व शिक्षण द्वारा व्यक्तीमत्व विकास तथा अद्योजकता”

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भरतमुनि ललित कला केंद्र, जनप्रभा कॉलेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २४ ऑगस्ट २०२३ रोजी 'संस्कृत व शिक्षण द्वारा व्यक्तीमत्व विकास तथा अद्योजकता' कार्यक्रम जनप्रभा कॉलेज, जनप्रभा संकुल, शैक्षणिक परिसर, रामटेक येथे घेण्यात आले होते. या ऑनलाईन कार्यक्रमाचे अध्यक्ष कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे मा. कुलगुरु प्रो. हरेराम त्रिपाठी हे होते. या कार्यक्रमात मा. संचालक प्रो. कृष्णकुमार पान्डेय विस्तार सेवा मंडळ, व्याख्याते डॉ. विनय चंद्रात्रे, व्हायब्रंस कन्सल्टिंग पुणे, मा. ललिता चंद्रात्रे समन्वयक भरतमुनि ललित कला केंद्र तसेच प्रा. सत्यजीत खताळ समन्वयक जनप्रभा कॉलेज हे उपस्थित होते.

“संस्कृत श्लोक पठण स्पर्धा”

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या भरतमुनि ललित कला केंद्र, जनप्रभा इंटरनॅशनल यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २६ ऑगस्ट २०२३ रोजी 'संस्कृत श्लोक पठण स्पर्धेचे आयोजन जनप्रभा इंटरनॅशनल येथे करण्यात

आले होते. या कार्यक्रम प्रसंगी संचालक भरतमुनि ललित कला केंद्र तसेच विद्याजागर फाऊन्डेशनच्या अध्यक्षा प्रो. ललिता चंद्रात्रे यांनी कार्यक्रमाचे उद्घाटन केले. तर प्रमुख अतिथी म्हणून कुमारी मृणाल फडणवीस, जनप्रभा इंटरनॅशनलचे प्राचार्य सत्यजीत खताळ उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरवात दीप प्रज्वलाने झाली. या कार्यक्रम प्रसंगी जनप्रभा इंटरनॅशनल, आदर्श शाळा रामटेक, सी.बी.एस.ई स्कुल चारगाव, भवन्स स्कुल मौदा येथील विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या स्पर्धेत विजेते सहभागी यांना मान्यवरांचा हस्ते पारितोषिक देण्यात आले. या कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांसोबत शिक्षकही उपस्थित होते. अध्यक्षा जनप्रभा इंटरनॅशनल यांनी आपल्या मार्गदर्शक भाषणात विद्यार्थ्यांना आवाहन केले की, प्रत्येक स्पर्धेत सहभाग घ्यायला पाहिजे. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. सत्यजीत खताळ, आयोजन विद्या कोठाळे यांनी तसेच संचालन व आभार प्रदर्शन सुनिता शेन्डे यांनी केले.

* * *

महिला कक्ष आणि अंतर्गत तक्रार समिती

विश्वविद्यालयाच्या आयसीसी व महिला कक्षांतर्गत चालू शैक्षणिक वर्षात, ICC आणि महिला कक्षा अंतर्गत विविध स्तरांची अंमलबजावणी आणि विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. यासंबंधीच्या वार्षिक अहवालाचा तपशील खालीलप्रमाणे दिला आहे.

03 ऑक्टोबर 2023 रोजी ICC आणि महिला कक्षाने लैंगिक छळावरील महिला कायद्याच्या जागरूकता या विषयावर कार्यशाळा आयोजित केली होती, ज्याद्वारे विद्यार्थी आणि नोकरदार महिलांमध्ये लैंगिक छळावर महिला कायद्यांबद्दल जागरूकता निर्माण केली गेली. आयसीसी आणि महिला सेलच्या अध्यक्षा डॉ. राजश्री मेश्राम कार्यक्रमाच्या समन्वयक होत्या. या कार्यक्रमात कार्यक्रमाचे अध्यक्ष माननीय कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी व प्रमुख पाहुणे डॉ. इला. सुदामे नॅशनल लॉ युनिव्हर्सिटी नागपूर हे उपस्थित होते. प्रो. कृष्णकुमार पांडे कुलसचिव, कॅम्पस डायरेक्टर, प्रो. अगस्ती, विभागाचे HoD शिक्षक, विद्यार्थी तसेच शिक्षकेतर कर्मचारी देखील उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संचालन माधवी पाटील यांनी केले तर आभार सौ. कल्याणी देशकर यांनी मानले

दिनांक 12.03.2023 रोजी क.का.सं.वि. च्या ICC आणि महिला कक्षाने आयोजित केले. आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाच्या कार्यक्रमाची सुरुवात **मोफत आरोग्य तपासणी आणि नेत्र तपासणी शिबिराने** झाली. हा कार्यक्रम आयसीसी आणि महिला सेलच्या अध्यक्षा डॉ. राजश्री मेश्राम यांनी आयोजित केला होता आणि माननीय कुलगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले.

या शिबिरात किमाया हॉस्पिटल्सच्या सुप्रसिद्ध नेत्ररोग तज्ञ डॉ. गौरी पाठक यांच्या हस्ते या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमात 200 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेऊन शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी नेत्र तपासले. या शिबिरात विद्यार्थी व कर्मचाऱ्यांना मोफत चष्मे व आईडॉप देण्यात आले. आरोग्य तपासणी व नेत्र तपासणी शिबिर यशस्वीरित्या पार पडले.

KKSUS ICC महिला सेल आणि योग आरोग्य विज्ञान विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 14.03.2024 रोजी वर्णेकर सभागृहात **ऑफीस योगाचे** आयोजन माननीय कुलगुरूंच्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आले. प्रो. हरेराम त्रिपाठी, कुलसचिव प्रो. कृष्णकुमार पांडे, वित्त अधिकारी (आय/सी) प्रो. कविता होले, प्रो. अगस्ती मॅडम डॉ. राजश्री मेश्राम आयसीसी व महिला कक्षाच्या अध्यक्षा तथा कार्यक्रम समन्वयक सौ.सुजाता द्राव्यकर यांच्या हस्ते कार्यालयीन योगासनांचे प्रात्यक्षिक करून कार्यालयीन कर्मचारी व विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिक मार्गदर्शन करण्यात आले यावेळी शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते व त्यांना कार्यालयीन योगाचा लाभ झाला. आसन व कार्यक्रम अशाप्रकारे यशस्वी झाला.

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ चे ICC आणि महिला कक्षच्या वतीने दिनांक **26.02.2024** रोजी वर्णेकर सभागृह येथे **स्त्री परुष समानता** यावर कार्यशाळा आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमाची सुरुवात माननीय कुलुगुरू प्रो. हरेराम त्रिपाठी यांच्या हस्ते दीपप्रज्वलनाने झाली, प्रमुख पाहुणे प्रो. मृणालिनी फडणवीस माजी कुलगुरू पुण्यश्लोक अहिल्या देवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती परिसर संचालक व डॉ. राजश्री मेश्राम कार्यक्रमाचे समन्वयक उपस्थित होते. या कार्यक्रमास शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. आणि कार्यक्रम अशाप्रकारे यशस्वी झाला.

- **Workshop on Awareness of Women's Law and Sexual Harassment**
- **Program on Health Checkup and Eyes Checkup Camp**
- **Program on Office Yoga**
- **Workshop on Gender Equality**

*** * ***

सांख्यिकी विभाग

वार्षिक अहवाल २०२३–२०२४

- शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ मध्ये प्रस्तुत विश्वविद्यालयात एकूण ३७१ संलग्नित महाविद्यालये आहेत.
- प्रस्तुत विश्वविद्यालय व त्याच्या सर्व संलग्नित/संचालित/पाठशाळा/RISS अंतर्गत महाविद्यालयात एकूण विद्यार्थी प्रवेश ७१,५२६ एवढे आहेत. त्यात प्रवर्गनिहाय खालीलप्रमाणे आहे.

एससी	–	१३,९०८
एसटी	–	६,९२३
एनटी	–	१०,१७१
ओबीसी	–	२१,६८९
एसबीसी	–	१३७४
एसईबीसी	–	२५२
ओपन	–	१७,२०९
एकूण विद्यार्थी संख्या –		**७१,५२६**

- विश्वविद्यालयाचे रामटेक शैक्षणिक परिसर, वारंगा परिसर व रत्नागिरी उपकेन्द्र येथील विद्यार्थी प्रवेशाची सांख्यिकीय माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

पदव्युत्तर पदवी प्रवेशित विद्यार्थी	– २१९
पदवी प्रवेशित विद्यार्थी	– ४८२
पदव्युत्तर पदविका प्रवेशित विद्यार्थी	– ३६
पदविका प्रवेशित विद्यार्थी	– ५५
प्राकशास्त्री (अकरावी व बारावी समकक्ष)	– ३१
पीएचडी प्रवेशित विद्यार्थी	– २०
एकूण विद्यार्थी संख्या –	८४३

- प्रस्तुत विश्वविद्यालयाची २०२२–२०२३ या वर्षाची माहिती AISHE Portal वर भरण्यात आली तसेच सर्व संलग्नित महाविद्यालयांकडून २०२२–२०२३ या वर्षाची माहिती AISHE Portal वर माहिती भरून घेण्यात आली.
- प्रस्तुत विश्वविद्यालयाची २०२२–२०२३ या वर्षाची माहिती DHEMIS Portal वर भरण्यात आली तसेच सर्व संलग्नित महाविद्यालयांकडून २०२२–२०२३ या वर्षाची माहिती DHEMIS Portal वर माहिती भरून घेण्यात आली.
- प्रस्तुत विश्वविद्यालयाने २०२३–२०२४ NIRF Ranking मध्ये सहभाग घेतला.
- विद्यापीठ अनुदान आयोग, महाराष्ट्र शासन यांच्याद्वारे मागितलेली माहीती वेळोवेळी पुरविण्यात आली

* * *

आस्थापना विभाग

वार्षीक अहवाल २०२३–२४ करीता आस्थापना विभागाची माहिती

महाराष्ट्र शासनाद्वारे अधिनियम क्र. ३३–१९९७ अन्वये प्रस्तुत विश्वविद्यालयाची स्थापना दि. १८ सप्टेंबर १९९७ रोजी झाली. शासनाने प्रस्तुत विश्वविद्यालयातील पाच शैक्षणिक विभागांकरिता एकूण ३५ शिक्षकीय पदे आकृतीबंधानुसार मंजूर केली आहेत. त्याचप्रमाणे ११४ शिक्षकेतर पदांचा आकृतीबंध मंजूर केला आहे. पदांचा तपशील खालीलप्रमाणे –

शासनमान्य शिक्षकीय पदे

अ.क्र.	पदनाम	मंजुर पदसंख्या	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	प्राध्यापक	०५	०३	०२
२	सहयोगी प्राध्यापक	१०	०५	०५
३	सहायक प्राध्यापक	२०	८	१२
	एकूण	**३५**	**१६**	**१९**

शासनमान्य शिक्षकेतर पदे

अ.क्र.	संवर्ग	मंजुर पदसंख्या	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	अ	२२	१३	०९
२	ब	१०	०५	०५
३	क	५०	३७	१३
४	ड	३२	२१	११
	एकूण	**११४**	**७६**	**३८**

विश्वविद्यालय व्यवस्थापनाने निर्मित केलेली शिक्षकीय पदे शास्त्रविद्यागुरूकुलम् करिता

मंजुर पदसंख्या	भरलेली पदे	रिक्त पदे
०९	०६	०३

विश्वविद्यालय व्यवस्थापनाने निर्मित केलेली शिक्षकेतर पदे

मंजुर पदसंख्या	भरलेली पदे	रिक्त पदे
०२	०२	००

शिक्षकांची यादी २०२३–२४

अ. क्र.	नाव	पदनाम
१	डॉ. मधुसूदन न. पेन्ना	प्राध्यापक (धारणाधिकर)
२	डॉ. ललिता प्र. चंद्रात्रे	प्राध्यापक
३	डॉ. सी. जी. विजयकुमार	प्राध्यापक (धारणाधिकर)
४	डॉ. कृष्णकुमार सु. पाण्डेय	प्राध्यापक
५	डॉ. कविता सु. होले	प्राध्यापक
६	डॉ. कलापिनी ह. अगस्ती	प्राध्यापक
७	डॉ. प्रसाद श्री. गोखले	प्राध्यापक
८	डॉ. पराग भा. जोशी	प्राध्यापक
९	डॉ. किर्ती भ. सदार	प्राध्यापक
१०	डॉ. हरेकृष्ण शा. अगस्ती	प्राध्यापक
११	डॉ. दिनकर वि. मराठे	सहयोगी प्राध्यापक
१२	डॉ. अमोल म. मांडेकर	सहयोगी प्राध्यापक
१३	डॉ. राजश्री पू. मेश्राम	सहयोगी प्राध्यापक
१४	डॉ. हृषिकेश स. दलाई	सहयोगी प्राध्यापक
१५	डॉ. राजेंद्र चि. जैन	सहायक प्राध्यापक
१६	डॉ. जयवंत ज. चौधरी	सहायक प्राध्यापक

शास्त्रविद्यागुरूकुलम् शिक्षकांची यादी २०२३–२४

अ. क्र.	नाव	पदनाम
१	डॉ. आशीश जे.	सहायक प्राध्यापक
२	डॉ. अमितकुमार भार्गव	सहायक प्राध्यापक
३	डॉ. श्वेता शर्मा	सहायक प्राध्यापक
४	डॉ. राघवेंद्र भट्ट	सहायक प्राध्यापक
५	श्री. सचिन व्दिवेदी	सहायक प्राध्यापक
६	श्री. निशांत मिश्र	सहायक प्राध्यापक

शिक्षकेतर कर्मचा–यांची यादी २०२३–२४

अ.क्र.	नाव	पदनाम
१	प्रा. हरेराम त्रिपाठी	मा. कुलगुरू
२	डॉ. देवानन्द शुक्ल	मा. कुलसचिव
३	डॉ. दिपक ग. कापडे	ग्रंथपाल
४	डॉ. केशव श्री. मोहरीर	परीक्षा नियंत्रक
५	डॉ. कविता सु. होले	वित्त व लेखा अधिकारी (प्र.)
६	डॉ. स्मिता म. फडणवीस	उपकुलसचिव
७	डॉ. रोशन भा. अलोने	उपकुलसचिव
८	श्री. विजयेंद्र वि. पांड	उपकुलसचिव
९	श्री. सुमित म. कठाळे	सहायक कुलसचिव
१०	श्री. राजेंद्र धा. मेश्राम	सहायक कुलसचिव
११	सौ. कल्याणी कि. देशकर	सहायक कुलसचिव

अ.क्र.	नाव	पदनाम
१२	श्री. श्रीपाद म. अभ्यंकर	सहायक कुलसचिव
१३	श्री. संतोष कि. वाडीकर	उपअभियंता
१४	श्री. राजेश स. चकिनारपुवार	स्वीय सहायक
१५	सौ. माधुरी र. येवले	अधीक्षक
१६	श्री. अतुल ज. गाडे	अधीक्षक
१७	श्री. लोभाजी भा. सावंत	अधीक्षक
१८	सौ. रीता ग. अमीन	अधीक्षक
१९	डॉ. रेणुका श. बोकारे	जनसंपर्क अधिकारी
२०	श्री. राजेश न. भांडारकर	उच्चश्रेणी लघुलेखक
२१	श्री. नरेंद्र न. रहाटे	सहायक अधीक्षक
२२	श्री. अविनाश ज्ञा. फुसाटे	सहायक अधीक्षक
२३	श्री. सौरभ र. बाजपेई	सहायक अधीक्षक
२४	सौ. जान्हवी सु. देऊळगांवकर	सहायक अधीक्षक
२५	श्री. विजय मा. जामनकर	लेखापाल
२६	श्री. राजीवरंजन दे. मिश्रा	तांत्रिक सहायक
२७	श्री. प्रवीण ह. कळंबे	सुरक्षा अधिकारी
२८	श्री. अरविंद ता. कुचनकर	वरिष्ठ लिपिक
२९	श्री. धर्मेश अ. शुक्ला	वरिष्ठ लिपिक
३०	श्री. उमेशरा. पाटील	वरिष्ठ लिपिक
३१	श्री. अतुल न. खोडे	वरिष्ठ लिपिक
३२	श्री. योगेश बा. चौधरी	वरिष्ठ लिपिक
३३	श्री. कृणाल नं. कविश्वर	वरिष्ठ लिपिक
३४	श्री. धर्मेंद्र वि. भिडे	वरिष्ठ लिपिक
३५	श्री. निलेश गो. राठोड	वरिष्ठ लिपिक
३६	श्री. विनोद वि. बागडे	वरिष्ठ लिपिक
३७	श्री. नेमीचंद ता. मेश्राम	वरिष्ठ लिपिक
३८	श्री. महेश अ. येयेवार	वरिष्ठ लिपिक
३९	श्री. अनिल र. तिवारी	वरिष्ठ लिपिक
४०	श्री. नंदकिशोर धा. मेश्राम	वरिष्ठ लिपिक
४१	कु. मीना व्यं. पुजारी	वरिष्ठ लिपिक
४२	कु. प्रगती ज. ढेपे	ग्रंथालय सहायक
४३	कु. मिनाक्षी डो. मेश्राम	ग्रंथालय सहायक
४४	श्री. चेतन वा. पेलने	कनिष्ठ लिपिक
४५	सौ. नंदिनी म. बंड	कनिष्ठ लिपिक
४६	श्री. मंगेश कृ. आटे	कनिष्ठ लिपिक
४७	श्री. प्रविण कुमार सु. सरोदे	कनिष्ठ लिपिक
४८	सौ. प्रिती चं. लाडसे	कनिष्ठ लिपिक
४९	श्री. ललितकुमार रा. धुर्वे	कनिष्ठ लिपिक
५०	श्री. सुनिल ल. बावने	कनिष्ठ लिपिक
५१	श्री. रूपेश टि. मेश्राम	कनिष्ठ लिपिक
५२	श्री. दिपक चं. जोंधळे	कनिष्ठ लिपिक
५३	श्री. जावेद र. तुरक	कनिष्ठ लिपिक

अ.क्र.	नाव	पदनाम
५४	श्रीमती रजनी रितेश मेश्राम	कनिष्ठ लिपिक
५५	श्री. मुकेश ध. शहारे	ग्रंथालय परिचर
५६	श्री. पुरूषोत्तम प्र. कावळे	ग्रंथालय परिचर
५७	श्री. शैलेश शं. गेडाम	दप्तरी
५८	श्री. अजित मो. पांडे	दप्तरी
५९	श्री. दिलीप ना. राऊत	दप्तरी
६०	श्री. पुरूषोत्तम न. वझे	तारमार्गतंत्री व तारतंत्री
६१	श्री. सुशिल पां. वैद्य	चक्रमुद्रक
६२	श्री. राजेश रा. दारोडे	शिपाई
६३	श्री. शामसूंदर सा. डोबळे	शिपाई
६४	श्री. अविनाश नि. भैसारे	शिपाई
६५	श्री. पंकज र. पेठकर	शिपाई
६६	श्री. तात्याराव रा. वाघमारे	शिपाई
६७	श्री. हनुमंत अं. सिडाम	शिपाई
६८	कु. छाया शं. मसारकर	शिपाई
६९	कु. प्रणाली अ. ठाकरे	शिपाई
७०	सौ. मंजुषा प्र. कुकडे	शिपाई
७१	कु. सुरेखा वा. तिजारे	शिपाई
७२	श्री. रोशन पु. कुनघाटकर	शिपाई
७३	सौ. नलिनी सं. इंगळे	शिपाई
७४	श्री. ज्ञानेश्वर साबळे	शिपाई
७५	श्रीमती पुजा अ. राठोड	शिपाई
७६	श्री. अशोक हटवार	पहारेकरी
७७	श्री. अमित पां. वैद्य	माळी
७८	श्री. पवन कळंबे	अर्धकुशल तंत्रज्ञ (कंत्राटी)
७९	श्री. आदित्य शुक्ला	प्रयोगशाळा परिचर (कंत्राटी)

* * *

सामान्य प्रशासन विभाग

➢ **कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय कायदा, १९९७ कलम २५(२) अन्वये व्यवस्थापन परिषदेचे गठण करण्यात आले. सत्र २०२३–२०२४ मध्ये मा. व्यवस्थापन परिषदेच्या सभेच्या एकूण ३ सभा आयोजित करण्यात आल्या होत्या व त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.**

अ. क्र	दिनांक	नियमित/ आकस्मिक
०१	०९/०२/२०२४	नियमित
०२	१५/०९/२०२४	नियमित
०३	०६/०३/२०२४	नियमित

➢ **कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक विद्यापीठ कायदा १९९७ कलम २५(२) अन्वये २०२३–२०२४**
सत्रामध्ये मा. व्यवस्थापन परिषदेतील सदस्यांची यादी

मा. व्यवस्थापन परिषदेतील (२०२३–२०२४)

क्र.	कलम	विवरण	समिती सदस्यांचे नाव	पदनाम
1	**25(2)(i)**	कुलगुरू – सभापति (पदसिद्ध)	**प्रो. हरेराम त्रिपाठी** मा.कुलगुरु,क.का.सं.व, रामटेक	अध्यक्ष
2	**25(2)(ii)**	समकुलगुरू – सदस्य (पदसिद्ध)	**रिक्त**	सदस्य
3	**25(2)(iii)**	परिनियमांद्वारे विहित केलेला एक अधिष्ठाता	**प्रा. कविता होले** संस्कृत साहित्य विभाग, क. का.सं.वि, रामटेक	सदस्य
4	**25(2)(iv)**	महाराष्ट्र शासनाच्या संस्कृत स्थायी समितीमधील, कुलाधिपतीने अग्रक्रमाने नामनिर्देशित केलेली एक व्यक्ती	**प्रो. अम्बा कुलकर्णी** संस्कृत अध्ययन विभाग हैद्राबाद विद्यापीठ, हैद्राबाद	सदस्य
5	**25(2)(v)**	महाराष्ट्र विधानसभेच्या सभापतीने नामनिर्देशित करावयाचा महाराष्ट्र विधानसभेचा एक सदस्य	**मा. समीर मेघे** विधानसभा सदस्य	सदस्य
6	**25(2)(vi)**	महाराष्ट्र विधानपरिषदेच्या अध्यक्षाने नामनिर्देशित करावयाचा विधानपरिषदेचा एक सदस्य	**मा. श्री. सुधाकर अडबाले** विधानपरिषद सदस्य,नागपूर	सदस्य
7	**25(2)(vii)**	सचिव, उच्च शिक्षण किंवा त्याने नामनिर्देशित केलेली, उपसचिवाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची नसलेली व्यक्ती (पदसिद्ध)	**प्रधान सचिव** उच्च व शिक्षण विभाग, मंत्रालय	सदस्य
8	**25(2)(viii)**	संचालक, उच्च शिक्षण किंवा त्याने नामनिर्देशित केलेली सहसंचालक, उच्च शिक्षण यांच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची	**मा. संचालक,** उच्च व शिक्षण विभाग, पूणे	सदस्य

क्र.	कलम	विवरण	समिती सदस्यांचे नाव	पदनाम
		नसलेली व्यक्ती (पदसिद्ध)		
9	**25(2)(ix)**	परिनियमांद्वारे विहित केल्याप्रमाणे विद्यापीठ विभागाचा प्रमुख	**प्रा. पराग जोशी** क.का.सं.वि, रामटेक	सदस्य
10	**25(2)(x)**	परिनियमांद्वारे विहित केल्याप्रमाणे महाविद्यालय, परिसंस्था किंवा पाठशालेचा एक प्रमुख	**डॉ. भाऊ दांदडे** प्राचार्य, सीस्फा कॉलेज ऑफ फाईन आर्ट, नागपूर	सदस्य
11	**25(2)(xi)**	परिनियमांद्वारे विहित केल्याप्रमाणे, विद्यापीठ विभागामधील एक अध्यापक	**प्रा. ललिता जोशी** संस्कृत भाषा आणि साहित्य विभाग, क.का.सं.वि, रामटेक	सदस्य
12	**25(2)(xii)**	परिनियमांद्वारे विहित केल्याप्रमाणे, संलग्न महाविद्यालये व मान्यताप्राप्त परिसंस्थांच्या अध्यापकांमधून दहा वर्षाचा अध्यापनाचा अनुभव असलेला, व जो मुख्याध्यापक नाही असा एक अध्यापक	**रिक्त**	सदस्य
13	**25(2)(xiii)**	परिनियमांद्वारे विहित केल्याप्रमाणे अध्ययन मंडळाचा एक अध्यक्ष	**प्रा. दिनकर मराठे** अधिष्ठाता, प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र, क. का.सं.वि, रामटेक	सदस्य
14	**25(2)(xiv)**	कुलगुरूने नामनिर्देशित केलेला, विद्वत् परिषदेचा एक सदस्य	**प्रा. मधुसुदन पेन्ना** अधिष्ठाता, भारतीय धर्मतत्वज्ञान तथा संस्कृती संकाय, क.का.सं.वि. रामटेक	सदस्य
15	**25(2)(xv)**	संचालक, नियोजन विकास मंडळ (पदसिद्ध)	**प्रा. प्रसाद गोखले,** संचालक, नि.वि.मं/ प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र संकाय, क.का.सं.वि. रामटेक	पदसिध्द सदस्य
16	**25(3)**	कुलसचिव – सचिव (पदसिद्ध)	**प्रा. कृष्णकुमार पाण्डेय** कुलसचिव (प्र) क.का.सं.वि, रामटेक	पदसिध्द सदस्य
17	**25(4)**	वित्त व लेखा अधिकारी – स्थायी निमंत्रित	**प्रा. कविता होले** वित्त व लेखा अधिकारी, क.का.सं.वि, रामटेक	स्थायी निमंत्रित
18	**25(4)**	परीक्षा नियंत्रक – स्थायी निमंत्रित	**डॉ. जयवंत चौधरी** परीक्षा नियंत्रक क.का.सं.वि, रामटेक	स्थायी निमंत्रित

*** * ***

नियोजन व विकास मंडळ

—: वार्षिक अहवाल सत्र २०२३—२४ :—

१. सत्र २०२३—२४ मध्ये नियोजन व विकास मंडळ विभागात कार्यरत अधिकारी व कर्मचाऱ्यांची माहिती.

Sr.no.	Name	Post
1	Prof. Prasad Gokhale	Director
2	Smt. Kalyani Deshkar	Assistant Registrar
3	Shri. Atul Khode	Senior Clerk
4	Shri. Nandkishor Meshram	Senior Clerk
5	Ku. Aishwarya Ashtankar	MTS Clerk
6	Shri. Sagar Wahane	MTS Clerk
7	Shri. Pankaj Pethakar	Peon

२. विद्यापीठाच्या उपलब्ध तरतुदीनुसार गठीत नियोजन व विकास मंडळ समितीच्या सदस्यांची यादी —

Sr. No.		Members Name	Position
1	Kulaguru-Adhyaksha	**Prof. Hareram Tripathi,** Hon'ble Vice-Chancellor.	Chairperson
2	Sama-Kulaguru if any (The Pro-Kulaguru)	----	Member
3	One Dean of Faculty, nominated by the Vidvat Parishad	**Dr. Madhusudan Penna,** Dean, Faculty of Bharatiya Dharma, Tattvajanana tatha Sanskrit Sankay, KKSU, Ramtek	Member
4	One Head or Director from amongst the Heads or Directors of the University Institutions or departments, not below the rank of Professor and who is not a Dean nominated by Vidvat Parishad.	**Dr. Dinakar Marathe,** HoD, Vedanga Jyotisha Department, KKSU, Ramtek.	Member
5	One teacher imparting post-graduate instruction having not less than sixteen years of teaching experience, nominated by Kulaguru.	**Dr. Kavita Holey,** Professor, Faculty of Sanskrit and other Languages, KKSU, Ramtek.	Member
6	One teacher imparting under-graduate institution having not less than sixteen year of teaching experience, nominated by Vyavasthapana Parishad.	**Dr. Parag Joshi,** HoD, Department of Adhunik Bhasha, KKSU, Ramtek.	Member
7	One principal of an affiliated College of Sanskrit, nominated by the Vyavasthapana Parishad from among the principal who are members of the Vidvat Parishad.	**Dr. Rajashri Meshram,** Principal, Kalidas University's B.Ed. College, Ramtek.	Member
8	One principal of an affiliated professional College nominated by Kulaguru.	**Dr. Sandhya Purecha,** Principal, Sarfojiraje Bhosale Research Centre, Dadar, Mumbai.	Member
9	Two experts, co-opted by the Board from amongst the Heads of National and State Level research institutions.	**Dr. C. G. Vijayakumar,** Vice-chancellor, Maharshi Panini Sanskrit Evam Vaidik University, Ujjain.	Member
10		**Dr. Sacchidanand Mishra ,** Member, ICPR, New Delhi.	Member

11	Sanchalaka of Niyojana-Vikasa Mandala-Member Secretary.	**Dr. Prasad Gokhale,** Director (I/c), B.P.D., Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek.	Member Secretary

३. शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ करिता एकूण ६४ महाविद्यालयांना विशेषीकृत अभ्यासासाठी मान्यताप्राप्त परिसंस्था (RISS) अंतर्गत मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे.

४. कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय कायदा क्र. ३३/१९९७ मधील कलम ६२ (५) अन्वये प्राप्त एकूण ५४ नवीन महाविद्यालयांना शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ पासून संलग्नीकरण प्राप्त झाले आहे.

५. विश्वविद्यालयात विविध शैक्षणिक उपक्रम राबविण्याच्या दृष्टीने वेगवेगळ्या शैक्षणिक संस्थांसोबत शैक्षणिक सामंजस्य करार करण्यात आले व या कराराचे क्रियान्वयन करण्यासाठी समन्वयकांची नेमनूक करण्यात आली.

1	Nepal Sanskrit University Dang Nepal	Dr Prasad Gokhale	31-10-2023 3 Year
2	Techno spectra Edtech pvt ltd Nagpur	Shri Vijayendra Pande	08-11-2023 3Year
3	Smt. Manoramabai Mundle College of Architeture Nagpur	-------	23-02-2023 3Year
4	Dr Rammanohar Lohia Awadh University Ayodhya	Dr Anilkumar Dubey	05-02-2024
5	Indian Society for Buddist Studies,Gole market Gandhi Nagar Jammu	Dr Prasad Gokhale	10-02-2024 1 Year
6	MIDC Ratnagiri	-------	21-02-2024 3 Year
7	Chaitnya Bharti Institute of Technology Osmansagar road Gandipet Hyderabad 500075	DR Rajendra Jain	26-04-2024 3 Year

६. राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षण अभियान RUSA 2.0 Closure Report सोबत जोडला आहे.

७. अष्टादशी प्रोजेक्ट.

Sr No	Name of the Project Title	Name of the Investigator	Sanction Grant In Aid, Rs	Sanction Grant Released Rs
1	Two Day National Seminar on Mass Communication & Sanskrit Journalism in the light od Indian Knowledge Syatem (IKS)	Dr. Renuka S.Bokare	1,00,000	Not yet Received
		Total	1,00,000	

८. शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ करिता एकूण ५ महाविद्यालयांना Recognized Institute for Skill & Professional Education (RISPE) अंतर्गत मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे.

Sr No	Name of The Institution	Address of Institution	Mo- No	Mail ID	Courses
1	Institute of Indic Knowledge Studies, Maharashtra Academy of Engineering & Educational Research (MAEER)	W-1161st Floor, Beside Sant Dnyaneshwar Hall Campus, Off Paud Road, Kothrud Pune 411038	91 8805010262 91 9967974780	Info.iiks@mitpune.edu.in Vaishnavi.nishankar@mitpune.edu.in	1)M.A Sanskrit (Indic Knowledge System) 2)M.Sc Vedic Studies 3)B.Sc Vedic Studies
2	Future Versity	Ghatkoper Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	Diploma in Medelling & grooming
3	Lifeness Science Institute And Welfare Foindation	Ghatkoper East Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	1)Diploma in Health & Integrative Lifestyle (DHIL) 2) P.G Diploma in Integrative Nutrition & Dietetics (PFDIND)
4	Spark School of Design Education Foundation	Oshiwara Andheri (W) Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	1) M.Sc in Fashion Design & Technology 2) B.Sc Hono in Fashion Design & Technology 3) Diploma in in Fashion Design & Technology 4) Post Graduate Diploma in Fashion Design & Technology 5) B.Sc In Interior Design(BID) 6) M.Sc In Interior Design(MID) 7) Post Graduate Diploma In Interior Design 8) Diploma in in Interior Design
5	Nest Academy of Fashion Design And Innovation Welfare Foundation	Ghatkoper East Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	1) M.Sc In Interior Design(MID) 2) B.Sc In Interior Design(BID) 3) B.Sc. Hono Bachelor of Fashion Design & Technology (BFDT)

९. IKS प्रोजेक्ट.

Sr No	Name of the Project Title	Name of the Investigator	Sanctioned Amount	1st Insallment
1	A Survey of Water Resources of Vidharabha Region based on Indian Dakargala System	Prof.Prasad Gokhale	9,90,000/-	5,45000

१०. शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ पासून ८ समाजकार्य महाविद्यालयांना संलग्नीकरण प्राप्त झाले आहे.

११. PM-USHA अंतर्गत शासनाकडे पाठविण्यात आलेला १२० कोटी प्रस्तावाची प्रत सोबत जोडली आहे.

१२. Research Scholars Research Grant प्रकल्प

List of Selected Candidate for Research Scholar Research Grant 2023-24
Department of Yogic Science & Holistic Health

Sr no	Name of the Research Scholar	Department	Date of Registration for Ph.D	Research Title / Topic for Ph.D	E-mail ID	Mo No	Name of Guide	Research Title / Topic
1	Jyoti Varshney	Dept of Yogic Sciences & Holistic Health	05-02-2022	Effectiveness of integrated selected Yoga practices on some health problems in destitute elderly windows in vrindavan- An experimental studies.	Jyotiy_phd@kksu.org Jahnvi.varshney838@gmail.com	8954190078	Prof. Madhusudan Penna	A Manual of Cumulative Research Findings on The Benefits of Pranayams and Meditation for Psychologieal Health

List of Selected Candidate for Research Scholar Research Grant 2023-24
Department of Sanskrit Sahitya

Sr no	Name of the Research Scholar	Department	Date of Registration for Ph.D	Research Title / Topic for Ph.D	E-mail ID	Mo No	Name of Guide	Research Title / Topic
1	Vedashree Arvikar	Sanskrit Sahitya	06-11-2020	छन्दःशास्त्रे प्रस्ताराध्यस्य समीक्षणात्मक मण्ययनम्	Varvikar9@gmail.com	9561417320	Prof Nanda Puri	आधुनिक काळात स्त्रीने स्त्रीपात्रावर रचलेल्या काव्यतीचे समीक्षण

१३. कायम संलग्नीकरण.

* * *

विद्या विभाग

विद्या विभागाची सत्र २०२३–२४ ची माहिती.

(१) अध्ययन मंडळ

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय कायदा, १९९७ मधील कलम ३३ (२) तरतूदीनुसार सत्र २०२३–२४ साठी बावीस अध्ययन मंडळांचे गठण करण्यात आले आहे. अध्ययन मंडळाचे नाव खाली नमूद केल्यानुसार आहे.

अ.क्र.	अभ्यास मंडळाचे नाव	अध्यक्ष
१.	तदर्थ वेद अभ्यास मंडळ	डॉ. जयवंत चौधरी
२.	तदर्थ व्याकरण अभ्यास मंडळ	प्रा. हरेकृष्ण अगस्ती
३.	तदर्थ संस्कृत भाषा आणि साहित्य अभ्यास मंडळ	प्रो. कविता होले
४.	तदर्थ पाली प्राकृत आणि इतर अभिजात भाषा आणि साहित्य अभ्यास मंडळ	डॉ. राजेन्द्र जैन
५.	तदर्थ आधुनिक भाषा आणि साहित्य अभ्यास मंडळ	प्रो. पराग जोशी
६.	तदर्थ कीर्तनशास्त्र अभ्यास मंडळ	डॉ. दिनेश रसाळ
७.	तदर्थ दर्शनशास्त्र अभ्यास मंडळ	प्रो. कलापिनी अगस्ती
८.	तदर्थ योगा आणि पर्यायी चिकित्सा पध्दती अभ्यास मंडळ	प्रो. कलापिनी अगस्ती
९.	तदर्थ दृश्यकला अभ्यास मंडळ	डॉ. भाऊ दांदडे
१०.	तदर्थ प्रदर्शन कला अभ्यास मंडळ	डॉ. संध्या पुरेचा
११.	तदर्थ वेदांग ज्योतिष व वास्तुशास्त्र अभ्यास मंडळ	डॉ. दिनकर मराठे
१२.	तदर्थ मानसशास्त्र अभ्यास मंडळ	डॉ. साई सुसरला
१३.	तदर्थ संगणकशास्त्र व उपयोजन अभ्यास मंडळ	डॉ. विलास महात्मे
१४.	तदर्थ पारंपारिक भारतीय विज्ञान अभ्यास मंडळ	प्रा. प्रसाद गोखले
१५.	तदर्थ प्रशासकीय सेवा अभ्यास मंडळ	डॉ. हरेकृष्ण अगस्ती
१६.	तदर्थ शिक्षणशास्त्र अभ्यास मंडळ	डॉ. किर्ती सदार
१७.	तदर्थ हॉस्पिटॅलिटी स्टडीज व ट्रॅव्हल अॅण्ड टयुरीजम अभ्यास मंडळ	डॉ. उर्वशी यशराॅय
१८.	तदर्थ ग्रंथालय वार्ताशास्त्र अभ्यास मंडळ	डॉ. दिपक कापडे
१९.	तदर्थ वाणिज्य आणि व्यापार प्रशासन अभ्यास मंडळ	डॉ. श्रीनिवास मानेकर
२०.	तदर्थ सामाजिक विज्ञान व समाजकार्य अभ्यास मंडळ	डॉ. गोपिचंद निंबार्ते
२१.	तदर्थ पत्रकारीता माध्यम आणि संवाद अभ्यास मंडळ	डॉ. राखी तिवारी
२२.	तदर्थ कौशल्य विकास अभ्यास मंडळ	डॉ. अमोल मांडेकर

(२) संकाय

विश्वविद्यालयाने कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय कायदा, १९९७ मधील कलम ३१ (५) प्रमाणे पाच संकाय स्थापन करण्यात आले आहे. स्थापन करण्यात आलेल्या पाच संकायाची नावे व संकाय अधिष्ठातांची नावे खालीलप्रमाणे आहेत.

अ.क्र.	संकायाचे नाव	अधिष्ठातांचे नाव
१	वेदविद्या संकाय	प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती
२	संस्कृत तथा संस्कृतेत्तर भाषा संकाय	प्रो. कविता होले
३	भारतीय धर्म, तत्त्वज्ञान तथा संस्कृती संकाय	प्रो. मधुसूदन पेन्ना
४	प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र संकाय	प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय
५	शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विद्याशाखा संकाय	प्रो. ललिता चंद्रात्रे

३) विद्वत् परिषद

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय कायदा, १९९७ मधील कलम २७ (२) च्या तरतूदीनुसार विद्वत् परिषदेचे गठण करण्यात आले. सत्र २०२३–२४ मध्ये विद्वत् परिषदेच्या एकूण चार सभा अनुक्रमे (१) दि.२१.०६. २०२३, २) दि.०९.११.२०२३, ३) दि.०७.०२.२०२४, ४) दि.०९.०२.२०२४, रोजी संपन्न झाल्यात. सत्र २०२३–२४ ची विद्वत् परिषद सदस्यांची यादी पुढील प्रमाणे आहे.

विद्वत् परिषद (२०२३–२४)

अ.क्र.	कलम	विद्वत परिषदेतील सदस्य	पद	नाव
१.	२७ (२) ()	मा. कुलगुरु	अध्यक्ष	प्रो. हरेराम त्रिपाठी
२.	२७ (२) (इ)	सम कुलगुरु	–	–
३.	२७ (२) (ब)	**संकायाचे अधिष्ठाते**		
		१. वेदविद्या संकाय	सदस्य	प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती
		२. संस्कृत तथा संस्कृतेतर भाषा संकाय	सदस्य	प्रो. कविता होले
		३. भारतीय धर्म, तत्वज्ञान तथा संस्कृती संकाय	सदस्य	प्रो. मधुसूदन पेन्ना
		४. प्राचीन भारतीय विज्ञान तथा मानव्यशास्त्र संकाय	सदस्य	प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय
		५. शिक्षणशास्त्र तथा संकीर्ण विद्याशाखा संकाय	सदस्य	प्रो. ललिता चंद्रात्रे
४.	२७ (२) (क)	**अध्ययन मंडळाचे अध्यक्ष**		
		१. तदर्थ वेद अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. जयवंत चौधरी
		२. तदर्थ व्याकरण अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती
		३. तदर्थ संस्कृत भाषा आणि साहित्य अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. कविता होले
		४. तदर्थ पाली प्राकृत आणि इतर अभिजात भाषा आणि साहित्य अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. राजेन्द्र जैन
		५. तदर्थ आधुनिक भाषा आणि साहित्य अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. पराग जोशी
		६. तदर्थ कीर्तनशास्त्र अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. दिनेश रसाळ
		७. तदर्थ दर्शनशास्त्र अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. कलापिनी अगस्ती
		८. तदर्थ योगा आणि पर्यायी चिकित्सा पध्दती अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. कलापिनी अगस्ती
		९. तदर्थ दृश्यकला अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. भाऊ दांदडे
		१०. तदर्थ प्रदर्शन कला अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. संध्या पुरेचा
		११. तदर्थ वेदांग ज्योतिष व वास्तुशास्त्र अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. दिनकर मराठे
		१२. तदर्थ मानसशास्त्र अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. साई सुसरला
		१३. तदर्थ संगणकशास्त्र व उपयोजन अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ.विलास महात्मे
		१४. तदर्थ पारंपारिक भारतीय विज्ञान अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. प्रसाद गोखले
		१५. तदर्थ प्रशासकीय सेवा अभ्यास मंडळ	सदस्य	प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती
		१६. तदर्थ शिक्षणशास्त्र अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. किर्ती सदार
		१७. तदर्थ हॉस्पिटॅलिटी स्टडीज व ट्रॅव्हल ॲण्ड टयुरीजम अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. उर्वशी यशरॉय
		१८. तदर्थ ग्रंथालय वार्ताशास्त्र अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. दिपक कापडे

अ.क्र.	कलम	विद्वत परिषदेतील सदस्य	पद	नाव
		१९. तदर्थ वाणिज्य आणि व्यापार प्रशासन अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. श्रीनिवास मानेकर
		२०. तदर्थ सामाजिक विज्ञान व समाजकार्य अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. गोपिचंद निंबार्ते
		२१. तदर्थ पत्रकारीता माध्यम आणि संवाद अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. राखी तिवारी
		२२. तदर्थ कौशल्य विकास अभ्यास मंडळ	सदस्य	डॉ. अमोल मांडेकर
५.	२७ (२) (म)	संचालक विस्तार सेवा मंडळ,	सदस्य	प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय
६.	२७ (२) (ि)	संचालित किंवा संलग्न महाविद्यालयाचे, संस्थांचे किंवा पाठशालांचे, परिनियमाद्वारे विहित करण्यात येईल त्यानुसार आळीपाळीने नामनिर्देशित करावयाचे प्रत्येकी एक प्राचार्य.	सदस्य	डॉ. सिकंदर मनवरे
७.	२७ (२) (ह)	विद्यापीठ विभाग किंवा परिसंस्था यामधील प्राध्यापकांमधून मा. कुलगुरुंनी नाम निर्देशित केलेला एक प्राध्यापक	सदस्य	डॉ. धर्मेन्द्र तुरकर
८.	२७ (२) (ी)	प्रत्येक विद्याशाखेमधून एक या प्रमाणात प्रतिनिधित्व होईल अशाप्रकारे विद्वत परिषदेने महाविद्यालयाचे प्राचार्य, विद्यापीठ विभागाचे प्रमुख व मान्यता प्राप्त परिसंस्थांचे प्रमुख नसलेल्या व किमान दहा वर्षाचा अध्यापनाचा अनुभव असलेल्या अध्यापकांमधून परिनियमांद्वारे विहित केल्याप्रमाणे स्विकृत केलेला एक अध्यापक.	सदस्य	(१) डॉ. राजश्री मेश्राम (२) प्रो. प्रसाद गोखले
९.	२७ (२) (प)	मा. कुलगुरुंनी नामनिर्देशित केलेला विद्यापीठाच्या विद्याविषयक सेवा युनिटाचा एक प्रमुख (महिला कक्ष प्रमुख)	सदस्य	डॉ. राजश्री मेश्राम
१०.	२७ (२) (र)	मा. कुलाधिपतीने नामनिर्देशित केलेले राज्यातील संस्कृत परिसंस्थांचे दोन विद्याव्यासंगी	सदस्य	डॉ. प्रसाद जोशी
			सदस्य	प्रो. महाविर अग्रवाल
११.	२७ (२) (ा)	मा. कुलगुरुंनी नामनिर्देशित केलेले दोन मान्यवर संस्कृत विद्याव्यासंगी	सदस्य	(१) डॉ. मनमोहन उपाध्याय (२) डॉ. ललितकुमार त्रिपाठी
१२	२७ (२) (स)	मा. संचालक उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य किंवा; सहसंचालक, उच्च शिक्षण यांच्यापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या त्यांचा नामनिर्देशिती किंवा त्याचा नामनिर्देशिती.	सदस्य	डॉ.संतोष चव्हाण
१३	२७ (२) (उ)	महाराष्ट्र शासनाच्या मानसेवी संस्कृत संघटक	सदस्य	रिक्त
१४.	२७ (३)	कुलसचिव, क. का. संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक	सचिव	प्रो. कृष्णकुमार पाण्डेय

(४) कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयातील अभ्यासक्रमांची यादी २०२३–२४

अभ्यासक्रमांचे नाव	
अ.क्र.	**पदव्युत्तर पदवी**
१	एम. ए. (संस्कृत)
२	एम. ए. (संस्कृत दर्शन)
३	एम. ए. (संस्कृत साहित्य)

	अभ्यासक्रमांचे नाव
४	एम. ए. (वेद)
५	एम. ए. (संस्कृत व्याकरण)
६	एम. ए. (वेदांग ज्योतिष)
७	एम. ए. (योगशास्त्र)
८	एम. ए. (कीर्तनशास्त्र)
९	एम. पी.ए.
१०	एम. ए. (संस्कृत वेदांत)
११	एम. ए. (शिक्षण)
१२	एम. एड्.
१३	एम. एफ.ए. (अप्लाईड आर्ट्स)
१४	एम. एफ.ए. (पेन्टींग्स)
१५	एम. एफ.ए. (स्कल्पचर)
१६	एम. फिल. (शिक्षण)
१७	एम. फिल. (संस्कृत साहित्या)
१८	एम. फिल. (संस्कृत दर्शन)
१९	एम. फिल. (संस्कृत वेदांग ज्योतिष)
२०	एम. फिल. (संस्कृत व्याकरण)
२१	एम. फिल. (योगा)
२२	एम. फिल. (संस्कृत वेदा)
२३	आचार्य एम.ए. (संस्कृत साहित्य)
२४	आचार्य एम.ए. (व्याकरण)
२५	आचार्य एम.ए. (वेदांत)
२६	आचार्य एम.ए. (ज्योतिष)
२७	एम. ए. (लोकप्रशासन)
२८	आचार्य एम.ए. (दर्शन)
२९	आचार्य एम.ए. (वेदा)
३०	मास्टर ऑफ लायब्ररी ॲन्ड इन्फार्मेशन सायन्स
३१	एम. एस.स्सी. (हॉस्पीटॅलिटी स्टडीज)
३२	मास्टर ऑफ सोशल वर्क
३३	एम.एसी.स्सी. (योगिक सायन्स)
३४	एम. ए. (ज्योतिर्विज्ञान)
३५	एम. ए. (संस्कृत मल्टीडिसेप्लनरी)
३६	एम. ए. (अप्लाईड संस्कृत)
३७	एम. ए. (पाली)
३८	एम. ए. (हिंदू अध्ययन)
३९	एम. ए. (ईन्डिक स्टडिज)
४०	एम. ए. (अप्लाईट फिलॉसॉफी)
४१	एम. पी. ए. (मणिपूरी)
४२	एम. पी. ए. (कुचिपूडी)
४३	एम. ए. (स्पोर्ट मॅनेजमेंट)

	अभ्यासक्रमांचे नाव
४४	एम. ए. (संस्कृत) (ईन्डिक नॉलेज स्टडिज)
४५	आचार्या एम. ए. (पौरोहित्या)
४६	एम. ए. (मराठी)
४७	आचार्या एम. ए. (योगा दर्शन)
४८	एम. एस.सी. (योगीक सायन्स–प्रीसेप्ट ॲन्ड प्रॅक्टीसेस)
४९	एम. ए. (ट्रॅव्हेल ॲन्ड टूरिझम)
५०	एम. ए. (हिंदूस्थानी म्युजिक)
५१	एम. एस.सी. (वेदीक सायन्स)
५२	एम. एस.सी. (फॅशन डिझाईन ॲन्ड टेक्नोलॉजी)
५३	एम. एस.सी. (इंटीरिअर डिझाईन)
५४	एम. ए. (प्राकृत)(ओडियल)
५५	एम. ए. (इंडिक स्टडिज)
५६	एम. ए. (योगशास्त्र)
५७	एम. ए. (तालवाद्य)
	पदवी
१	बी. ए. (वेदांग ज्योतिष)
२	बी. ए. (शिक्षण)
३	बी. एड्.
४	बी. ए. (संस्कृत विशारद)
५	बी. ए. (प्रशासकीय सेवा)
६	बी. ए. (योगशास्त्र)
७	बॅचलर ऑफ फाईन आर्टस (अप्लाईड आर्टस) / (पेंटिंग) / (स्कल्पचर)
८	बी एससी (हॉस्पिटॅलिटी स्टडीज)
९	बी. ए. (वेदविद्या)
१०	बी. ए. (कीर्तनशास्त्र)
११	बी. ए. (ट्रॅव्हल ॲण्ड टुरिजम)
१२	बी. ए. (नृत्य)
१३	सन्मानितशास्त्री (बी. ए. ऑनर्स) (व्याकरण)
१४	सन्मानितशास्त्री (बी. ए. ऑनर्स) (साहित्य)
१५	सन्मानितशास्त्री (बी. ए. ऑनर्स) (वेदांत)
१६	सन्मानितशास्त्री (बी. ए. ऑनर्स) (ज्योतिष)
१७	बी.ए. (अतिरिक्त) (संस्कृत)
१८	सन्मानितशास्त्री (बी. ए. ऑनर्स) (दर्शन)
१९	सन्मानितशास्त्री (बी. ए. ऑनर्स) (वेदा)
२०	बी.एस्स.सी. (योगिक सायन्स)
२१	बी.ए. (थेटर ॲन्ड ड्रामा)
२२	बी.ए. (विशारद पाली)
२३	बी.बी.ए.
२४	बी. कॉम.
२५	बी.व्होक. (मिडीया आर्ट)
२६	बॅचलर ऑफ कॉम्पुटर अप्लीकेशन

	अभ्यासक्रमांचे नाव
२७	बी.ए. (संस्कृत)
२८	बी.ए. (संस्कृत) (आयुर्वेद स्टडीज)
२९	बी.ए. (विशारद प्राकृत)
३०	बी.एस्स.सी. योगा नॅचोरोपॅथी ॲन्ड डाईटिक्स
३१	बी.पी.ए. (डान्स) (मणिपूरी)
३२	बी.पी.ए. (डान्स) (कूचिपुडी)
३३	बी.ए. (संगीत प्रबोध)
३४	बी.एस्स.सी. (इंटेरिअर डिझाईन)
३५	बी.व्होक. (अकाऊंटींग ॲन्ड फायनान्स)
३६	बी.एस्स.सी.(ऑनर्स) (बॅचलर ईन फॅशन डिझाईन ॲन्ड टेक्नोलॉजी)
३७	बी.एस्स.सी. (वेदीक सायन्स)
३८	बी.ए. (फिलॉसॉफी पुर्णदर्शनशास्त्र)
३९	बी.ए. (फॅशन डिझाईन)
४०	बी.ए. (ग्राफिक, ॲनिमेशन ॲन्ड विज्युअल ईफेक्ट)
४१	बी.एस्स.सी. (ऑनर्स) ईन (इंटिरिअर डिझाईन)
४२	बी.ए. (तालवाद्य)
४३	बी.व्होक. (हॉस्पिटॅलिटी स्टडिज)
	पदव्युत्तर पदविका
१	पी. जी. डिप्लोमा इन एनशियंट इंडीयन मॅथेमाटीक्स
२	वेदांग ज्योतिष पदव्युत्तर पदविका
३	पी.जी.डी.सी. ए.
४	पी.जी.डिप्लोमा इन योगिक सायंसेस
५	आग्ल भाषेतून संस्कृतचे अध्ययन
६	पी. जी. डिप्लोमा इन वास्तुशास्त्र
७	पी. जी. डिप्लोमा इन संस्कृत जर्नलिजम
८	पी. जी. डिप्लोमा इन कलिनरी आर्टस
९	पी. जी. डिप्लोमा इन पानिनियान लिंग्युस्टिक स्टडिज
१०	पी. जी. डिप्लोमा इन ट्रॉन्सलेशन स्टडिज
११	पी. जी. डिप्लोमा इन प्रस्थान्त्रयि
१२	पी. जी. डिप्लोमा इन स्पोर्ट मॅनेजमेंट
१३	पी. जी. डिप्लोमा इन फॅशन डिझाईन ॲन्ड टेक्नोलॉजी
१४	पी. जी. डिप्लोमा पंचायतीराज
१५	पी. जी. डिप्लोमा इन फायर सेफ्टी ॲन्ड मॅनेजमेंट
१६	पी. जी. डिप्लोमा इन इंडस्ट्रियल सेफ्टी
१७	पी. जी. डिप्लोमा इन इंटिरिअर डिझाईन
१८	पी. जी. डिप्लोमा इन स्पिरिच्युअल कॉऊनसेलिंग
	पदविका
१	वास्तुशास्त्र पदविका
२	संस्कृत साधना पदविका
३	संस्कृत परिचय पदविका

	अभ्यासक्रमांचे नाव
४	संस्कृत आगम पदविका
५	ग्रंथालय वार्ताशास्त्र पदविका
६	योग, निसर्गोपचार आणि आहारशास्त्र पदविका
७	जर्मन भाषा पदविका
८	वेदशास्त्र कनिष्ठ पदविका
९	पौरोहित्य उच्च पदविका
१०	वेदशास्त्र ज्येष्ठ पदविका
११	कीर्तनशास्त्र कनिष्ठ पदविका
१२	कीर्तनशास्त्र ज्येष्ठ पदविका
१३	जनसंवाद आणि पत्रकारीता अभ्यासक्रम पदविका
१४	डिप्लोमा इन थेटर ॲण्ड परफॉरमींग आर्ट
१५	नृत्य उच्च पदविका
१६	नृत्य कनिष्ठ पदविका
१७	नृत्य ज्येष्ठ पदविका
१८	डिप्लोमा इन हॉस्पिटॅलिटी स्टडीज
१९	नृत्य पूर्व पदवी (पदविका)
२०	डिप्लोमा इन मॅन्युस्क्रीप्टॉलॉजी ॲण्ड पॅलिओग्राफी
२१	डिप्लोमा इन एन्शड इंडियन सायंसेस
२२	डिप्लोमा इन एन्शड इंडियन एन्व्हायरमेन्टल स्टडीज
२३	डिप्लोमा इन वैदिक मॅथेमॅटीक्स
२४	डिप्लोमा इन संस्कृत लर्निंग
२५	आगम डिप्लोमा इन प्राकृत
२६	डिप्लोमा इन अरली चाईल्डहुड एज्युकेशन ॲन्ड केअर
२७	डिप्लोमा इन आयुर्वेद ॲन्ड पंचकर्म
२८	डिप्लोमा इन क्रिएटीव्ह राइटींग इन संस्कृत
२९	डिप्लोमा इन फ्रेंच
३०	डिप्लोमा इन इव्हेट मॅनेजमेन्ट
३१	डिप्लोमा इन इंडियन पॉलीटी
३२	डिप्लोमा इन आयुर्वेद मसाज ॲन्ड पंचकर्म टेकनिशियन
३३	डिप्लोमा इन इंटेरिअर डिजाईनिंग
३४	डिप्लोमा इन फॅशन डिजाईनिंग
३५	डिप्लोमा इन योगा अप्लीकेशन
३६	डिप्लोमा इन हॉस्पिटॅलिटी स्टडीज
३७	डिप्लोमा इन इंडियन फिलॉसॉफी
३८	डिप्लोमा इन संस्कृत व्याकरण फॉर फारेन स्टडीज
३९	डिप्लोमा इन चेतना विकास
४०	डिप्लोमा इन कॅटरिंग ॲन्ड हॉस्पिटॅलिटी
४१	डिप्लोमा इन कर्मकांड
४२	डिप्लोमा इन इन्ट्रोडक्शन टु पानिनियान ग्रामर
४३	डिप्लोमा इन कम्पॅरीटिव लिटरेचर

	अभ्यासक्रमांचे नाव
४४	डिप्लोमा इन पाली अॅन्ड प्राकृत
४५	डिप्लोमा इन पुर्नवादी मानवी जिवन व्यवस्थापन
४६	डिप्लोमा इन एविएशन (वैमानिकशास्त्र)
४७	डिप्लोमा इन अर्ली चाईल्डहूड केअर अॅन्ड एज्युकेशन
४८	डिप्लोमा इन मिक्सोलॉजी अॅन्ड फेअर
४९	प्रोफेश्नल डिप्लोमा इन डिजीटल मार्केटिंग
५०	डिप्लोमा इन हेल्थ अॅन्ड ईंटरगेटीव लाईफ स्टाईल
५१	डिप्लोमा इन फॅशन डिझायनिंग अॅण्ड टेक्नॉलॉजी (आर आय)
५२	डिप्लोमा इन स्कूल मॅनेजमेंट (ओडिएल)
५३	डिप्लोमा इन वॅल्यु एज्युकेशन, वुमेन एमपॉवरमेंट, पंचायत लेवल अॅडमिनीस्ट्रेशन
५४	प्री–डिग्री डिप्लोमा इन डांस (मणिपुरी)
५५	प्री–डिग्री डिप्लोमा इन डांस (कुचिपूडी)
५६	प्री–डिग्री डिप्लोमा इन डांस (कर्नाटक संगीत)
५७	डिप्लोमा इन कौटील्य पॉलिसी इन पब्लीक अॅडमिनीस्ट्रेशन
५८	अॅडवान्स डिप्लोमा इन कलनरी आर्टस
५९	डिप्लोमा इन फायर सब ऑफिसर
६०	डिप्लोमा इन फायर सेफ्टी अॅन्ड हॅझर्ड मॅनेजमेंट
६१	डिप्लोमा इन इंडस्ट्रियल सेफ्टी
६२	डिप्लोमा इन चाईल्ड अॅन्ड अॅडोलसेंट काऊनसेलिंग
६३	डिप्लोमा इन कॉग्नेटीव अॅन्ड रॅशनल एमोटीव बिहेविअर थेरॅपी
६४	डिप्लोमा इन लाईफ अॅन्ड प्रॉडक्टीविटीव कोचिंग
६५	डिप्लोमा इन डिजिटल डिझाईन अॅन्ड ३ डि अॅनिमिशन कम्पोझिटींग
६६	डिप्लोमा इन पौरोहित्या
६७	डिप्लोमा इन संस्कृत कनव्हर्जेशन अॅन्ड ग्रामर
६८	डिप्लोमा इन उपनिशद
६९	डिप्लोमा इन इंटिरिअर डिझाईन
७०	डिप्लोमा इन के. पी. अॅस्ट्रोलॉजी
७१	डिप्लोमा इन हॉस्पिटॅलिटी स्अडिज (व्होकेशनल)
७२	डिप्लोमा इन डिवोशनल स्टडिज
७३	डिप्लोमा इन संगीत
	प्रमाणपत्र
१	नृत्य प्रमाणपत्र
२	वैदिक मॅथेमॅटीक्स प्रमाणपत्र
३	संस्कृत सेतू (बीएड् प्रवेशाकरिता संस्कृत नसणाऱ्या विद्यार्थ्या करिता)
४	आयुर्वेद प्रमाणपत्र
५	गीता प्रमाणपत्र
६	वेदविद्या प्रमाणपत्र
७	संस्कृत प्रवेश प्रमाणपत्र
८	सर्टिफिकेट कोर्स इन योग अॅन्ड नॅचरोपॅथी
९	सर्टिफिकेट कोर्स इन रायटींग

	अभ्यासक्रमांचे नाव
१०	सर्टिफिकेट कोर्स इन स्पोकन संस्कृत
११	सर्टिफिकेट कोर्स इन हॉलीस्टीक पर्शनॅलिटी
१२	सर्टिफिकेट कोर्स इन बीजनेश इंग्लिश कॉमुनिकेशन
१३	सर्टिफिकेट कोर्स इन कॉम्पुटर अप्लीकेशन
१४	सर्टिफिकेट कोर्स इन शारदा स्क्रीप्ट लरनिंग
१५	सर्टिफिकेट कोर्स इन शास्त्रीक मेथड ऑफ आरगुमेन्शन
१६	योग सेतू कोर्स
१७	सर्टिफिकेट प्रोग्राम इन फोटोग्राफी
१८	सर्टिफिकेट कोर्स इन ग्राफीक डिशिजन
१९	सर्टिफिकेट प्रोगॉम इन मेकप
२०	सर्टिफिकेट कोर्स इन पुर्णवाद फिलाशापी
२१	सर्टिफिकेट कोर्स इन क्रीयेटीव्ह पेन्टींग
२२	सर्टिफिकेट कोर्स इन मुरल रिलिफ स्कर्पचर
२३	सर्टिफिकेट कोर्स इन फिल्म अप्लीकेशन
२४	सर्टिफिकेट कोर्स इन इंडियन आर्टस
२५	सर्टिफिकेट कोर्स इन कस्टम डिग्री
२६	सर्टिफिकेट कोर्स इन आर्टस बेसिक
२७	ऑनलाईन सर्टिफिकेट कोर्स इन इंडियन आर्टस कल्चर
२८	सर्टिफिकेट कोर्स इन अद्वेता वेदांता
२९	सर्टिफिकेट कोर्स इन वेदांतसार
३०	सर्टिफिकेट कोर्स इन कम्युनिकेटीव इंग्लिश
३१	सर्टिफिकेट इन स्पोकन प्राकृत
३२	सर्टिफिकेट कोर्स इन इन्ट्रोडक्शन टू सायकोलॉजी फार शास्त्रा स्कॉलर्स
३३	सर्टिफिकेट कोर्स इन इंडिक शास्त्रा परस्पेक्टिव ऑन सायकोलॉजी फॉर मेनस्ट्रिम सायकोलॉजी प्रॅक्टीष्नर
३४	सर्टिफिकेट कोर्स इन कौटिल्य पॉलिसी इन पब्लीक ॲडमिनीस्ट्रेशन
३५	सर्टिफिकेट कोर्स इन रिसर्च मेथोडोलॉजी
३६	सर्टिफिकेट कोर्स इन एम्प्लॉयबिलिटी ॲन्ड पर्सनालिटी एनहान्समेंट
३७	व्यालु ॲडेड कोर्स इन स्पोकन प्राकृत
३८	व्यालु ॲडेड कोर्स इन स्पोकन पाली
३९	सर्टिफिकेट इन युएक्स.युआय डिझाईन
४०	सर्टिफिकेट डिजीटल डिझाईन, व्हिडिओ एडिटींग ॲन्ड डिजीटल कम्पोजिटींग
४१	सर्टिफिकेट प्रोग्राम इन स्पोकन संस्कृत
४२	सर्टिफिकेट कोर्स इन इंडिअन फिलॉसॉफी
४३	सर्टिफिकेट कोर्स इन रेकॉर्डिंग आर्टस बेसिक
	१२ वी/२ इंटरमिडीयट आर्ट
१	प्राकशास्त्री

* * *

महाविद्यालय विभाग

१) कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक कायदा क्र. ३३/१९९७ मधील कलत ६२(५) अन्वये कायम विना अनुदान तत्वावर ४९ नवीन महाविद्यालयांना मान्यता प्रदान करण्यात आली. सदर नवीन महाविद्यालयांना शासन आदेश क्रमांक मान्यता – २०२३/प्र. क्र. ९४/मशि–४ अन्वये दिनांक दि. १५ जून २०२३ अन्वये मान्यता प्रदान करण्यात आलेली आहे.

२) शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ मध्ये पूर्व संलग्न महाविद्यालये ३२२ आणि शासनाद्वारे नव्याने प्रदान करण्यात आलेल्या पैकी ४९ असे एकूण ३७१ महाविद्यालयांची पुढील प्रक्रिया महाविद्यालय विभागामार्फत करण्यात आली.

३) शैक्षणिक सत्र २०२३–२४ मध्ये १९४ महाविद्यालयांमध्ये स्थानिक चौकशी समितीने भेटी दिलेल्या आहेत. स्थानिक चौकशी समितीद्वारे भेटी देण्यात आलेल्या महाविद्यालयांची प्रत्यक्ष पाहणी करण्यात आलेली असून प्राप्त अहवालाच्या अनुषंगाने सदर महाविद्यालयांकडून अनुपालन अहवाल मागविण्यात येऊन पुढील संलग्नीकरण सातत्याची कार्यवाही करण्यात आलेली आहे.

४) शैक्षणिक सत्र २०२२–२३ मध्ये, अधिनियम १९९७ च्या कलम ६६ अन्वये ३२२ महाविद्यालयांना पुढील सत्राकरिता संलग्नीकरण सातत्य प्रदान करण्यात आले. यास अनुसरून या महाविद्यालयांना शैक्षणिक सत्र २०२२–२३ ला महाविद्यालयात प्रवेश प्रक्रिया आणि इतर उपक्रम राबविता आलेले आहेत.

५) संलग्न महाविद्यालये आणि (RISS,RISPE) अंतर्गत महाविद्यालय विभागातून नवीन महाविद्यालयांना MKCL पोर्टलवर नवीन खाते उघडून देण्यात आले असून महाविद्यालयांना यापुढील सर्व ऑनलाईन संबंधित प्रक्रिया करता आली.

६) विविध संलग्न महाविद्यालयांच्या मागणीस अनुसरून नियमानुसार कार्यकारी प्राचार्य आणि सावधिक शिक्षकांच्या नियुक्त्यांची प्रक्रिया पूर्ण करण्यात आली.

७) संलग्न महाविद्यालयांच्या 2f/12B संबंधित प्रस्ताव अग्रेषित करण्याचे कार्य पूर्ण करण्यात येत आहेत.

* * *

वित्त विभाग

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक

विश्वविद्यालयाच्या आय आणि व्ययाच्या सन 2021–2022 चा प्रत्यक्ष सन 2022–23 चा माहे डिसेंबर 2022 पर्यंतचा आणि सन 2023–2024 चा अंदाज खालील प्रमाणे आहे.

		प्रत्यक्ष आय 2021-2022	प्रत्यक्ष व्यय 2021-2022	प्रत्यक्ष आय माहे डिसेंबर 2022 पर्यंत	प्रत्यक्ष व्यय माहे डिसेंबर 2022 पर्यंत	अर्थसंकल्पीय अंदाज आय 2023-2024	अर्थसंकल्पीय अंदाज व्यय 2023-2024
भाग 1	अ) साधारण निधी	175122973.00	73629312.00	197166572.00	58089948.00	267341320.00	268204780.00
	ब) वेतन अनुदान	79580910.00	90904568.00	77980176.00	85223172.00	166769813.00	164000000.00
भाग 2	विकास कार्यक्रम– आवश्यक	66750000.00	78555410.00	757000.00	757000.00	522842000.00	482142000.00
	विकास कार्यक्रम– प्रस्तावित					3114750000.00	3114750000.00
भाग 3	निधी	1719407.00	866259.00	3570775.00	2591656.00	5310000.00	6757894.00
	Total	**323173290.00**	**243955549.00**	**279474523.00**	**146661776.00**	**4077013133.00**	**4035854674.00**

* * *

अभियांत्रिकी विभाग

वार्षिक अहवाल २०२३–२४

(१)

प्रकल्पाचे नाव : **संशोधक विद्यार्थी निवास व्यवस्थेसाठी अतिथीगृहाच्या पहिल्या मजल्याचे बांधकाम..**

बांधकामाचे क्षेत्रफळ : ६९५.८१ स्के. मि.

प्रशासकीय मान्यता : रू. २,०५,०७,०००/–

अहवाल वर्षापर्यंत प्राप्त अनुदान : रू. २,०५,०७,०००/–

सा. बां. विभागाकडे जमा रक्कम : रू. २,०५,०७,०००/–

सद्य:स्थिती : सा. बां. विभागाद्वारे बांधकाम पूर्ण करण्यात आले आहे. सदर इमारत संशोधक विद्यार्थ्यांच्या निवासाकरिता वापरात आहे.

(२)

प्रकल्पाचे नाव : **संशोधक विद्यार्थी निवास व्यवस्थेसाठी अतिथीगृहाच्या दुस–या मजल्याचे बांधकाम..**

बांधकामाचे क्षेत्रफळ : ६९५.८१ स्के. मि.

प्रशासकीय मान्यता : रू. २,३०,४२,०००/–

अहवाल वर्षापर्यंत प्राप्त अनुदान : रू. २,३०,४२,०००/–

सद्य:स्थिती : सा. बां. विभागाद्वारे बांधकाम पूर्ण करण्यात आले आहे. सदर इमारत संशोधक विद्यार्थ्यांच्या निवासाकरिता वापरात आहे.

(३)

प्रकल्पाचे नाव : **ॲकेडमिक रिसर्च सेंटर इमारतीच्या दुस–या मजल्याचे बांधकाम..**

बांधकामाचे क्षेत्रफळ : १०९५ स्के. मि.

प्रशासकीय मान्यता : रू. ४,६५,५८,३२७/–

अहवाल वर्षापर्यंत प्राप्त अनुदान : रू. ८९,३०,०००/–

कार्यवाही : शासनाकडुन प्राप्त निधी ठेव अंशदान योजने अंतर्गत सा. बां. विभागाकडे जमा केला आहे.

सद्य:स्थिती : सा. बां. विभागाद्वारे विस्तृत अंदाजपत्रकास तांत्रिक मान्यतेची कार्यवाही सुरू आहे.

(४)

प्रकल्पाचे नाव : **मल्टीपर्पज हॉल इमारतीचे व सभागृहाचे बांधकाम..**

बांधकामाचे क्षेत्रफळ : ११५७.८७ स्के. मि.

अहवाल वर्षापर्यंत प्राप्त अनुदान : रू. ३,३०,१९,५६०/–

सा. बां. विभागाकडे जमा रक्कम : रू. ३,३०,१९,५६०/–

कार्यवाही : RUSAकडुन प्राप्त निधी ठेव अंशदान योजने अंतर्गत सा. बां. विभागाकडे जमा केला आहे.

सद्य:स्थिती : सा. बां. विभागाद्वारे बांधकाम पूर्ण करण्यात आले आहे. इमारत वापरात आहे.

(५)

प्रकल्पाचे नाव : **Centre of Excellence for Indological Studies and Research at Waranga campus under RUSA Project.**

बांधकामाचे क्षेत्रफळ : १९६५.३० स्के. मि.

प्राथमिक अंदाज : रू. ९,२२,६१,६४८/—

अहवाल वर्षात प्राप्त अनुदान : रू. ५,००,००,०००/—

अ.क्र.	ज्मा निधी	तपशिल
१	२,००,००,०००/—	धनादेश क्र. ००२३९४८ दि. ०६.०३.२०२१ विश्वविद्यालयाचे पत्र दि. ०६/०३/२०२१
२	८८,००,०००/—	धनादेश क्र. ००२३९५३ दि. १६.०६.२०२१ विश्वविद्यालयाचे पत्र दि. ०६/०७/२०२१
३	२,१२,००,०००/—	धनादेश क्र. ००६९६५१६ दि. ०४.०३.२०२२ विश्वविद्यालयाचे पत्र दि. ०४/०३/२०२२

कार्यवाही : रूसाकडुन प्राप्त निधी ठेव अंशदान योजने अंतर्गत सा. बां. विभागाकडे जमा केला आहे.

सद्य:स्थिती : सा. बां. विभागाकडून सदर बांधकाम सुरू आहे.

(६)

प्रकल्पाचे नाव : **Construction of Internal Road, Storm Water Drains, Cable Duct and Approach Pathways at Waranga Campus Under RUSA.**

प्राथमिक अंदाज : रू. १४,४३,३९,४२९/—

अहवाल वर्षात प्राप्त अनुदान : रू. २,५३,४१,६३२/—

कार्यवाही : रूसा अंतर्गत प्राप्त निधी ठेव अंशदान योजने अंतर्गत सा. बां. विभागाकडे जमा केला आहे.

सद्य:स्थिती : पहिल्या टप्प्यातील मुख्यप्रवेशद्वार ते Centre of Excellence for Indological Studies and Research Building पर्यत रस्त्याचे बांधकाम पूर्ण करण्यात आले आहे.

(७)

प्रकल्पाचे नाव : **External Electrification (Transformer Substation, Cabling,) & Street lighting at Waranga Campus, Under RUSA.**

प्राथमिक अंदाज : रू. ५,७६,७२,९८९/—/—

अहवाल वर्षात प्राप्त अनुदान : रू. ६३,००,०००/—धनादेश क्र. ००६९६५२१ दि. ३१.०३.२०२२

कार्यवाही : रूसा अंतर्गत प्राप्त निधी ठेव अंशदान योजने अंतर्गत सा. बां. विभागाकडे जमा केला आहे.

सद्य:स्थिती : सा. बां. विभागाकडे अंदजपत्रकास तांत्रिक मान्यतेची कार्यवाही सुरू आहे.

(८)

प्रकल्पाचे नाव : वारंगा परिसरात मुला–मुलींचे वसतीगृह प्रत्येकी २०० क्षमतेची (G+2) इमारत बांधकाम...

बांधकामाचे क्षेत्रफळ : १०४२१.९७ स्के. मि.

प्रशसकीय मान्यता : रू.५२,०४,९०,०००/—

अहवाल वर्षापर्यत प्राप्त अनुदान : निरंक

सद्य:स्थिती : प्रशासकिय मान्यताप्राप्त निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाकडे पाठपुरावा सुरू आहे.

(अ) विश्वविद्यालयाची स्थावर मालमत्ता –

१) रामटेक, मौजा परसोडा येथे ३.९२ हेक्टर जमीन विश्वविद्यालयाने दि. ०२.०४.१९९८ रोजी संपादीत केली. किंमत रू. १५,६५,२४१/–

२) नागपूर येथे सीताबर्डी येथील नागपूर सुधार प्रन्यास संकुलमध्ये ४ था माळा २ गाळे (क्र. ४०१– ३५.९२६ स्के.मि. व ४०२– ३९.२९९ स्के.मि.) तसेच ५ वा व ६ वा माळा (क्र.५०१ ते ५१० आणि ६०१ ते ६१०– ७५९.७५ स्के.मि.) एकुण क्षेत्राफळ ८३४.९७५ स्के. मि. वर्ष २००७ –०८ मध्ये संपादित केली. किंमत रू. २,१६,८२,०००/–

रामटेक परिसरातील इमारती –

१) प्रशासकीय इमारत

तळ मजला	– ५६४.३४ स्के. मि.	खर्च रू. ४५.७४ लक्ष
पहिला मजला	– ५६१.१२ स्के. मि.	खर्च रू. ५६.६५ लक्ष
२) अतिथीगृह इमारत तळमजला	– ४१२.०० स्के. मि.	खर्च रू. ४९.६४ लक्ष
३) रिक्रीऐशन सेंटर इमारत (वसतीगृह)	– २२७७.५२५ स्के. मि.	खर्च रू. ५६१.७९ लक्ष
४) ॲकेडमिक स्कुल इमारत	– ४७९७.४९ स्के. मि.	खर्च रू. ७५०.०० लक्ष
५) ॲकेडमिक रिसर्च सेंटर इमारत	– १९८९.३७ स्के. मि.	खर्च रू. ५१३.६६ लक्ष
६) मल्टीपर्पज हॉल इमारत	– ११५७.८७ स्के. मि.	खर्च रू. ३३०.१९ लक्ष
७) अतिथीगृह पहिला माळा	– ६९५.८१ स्के.मि.	खर्च रू. २०५.०७ लक्ष
८) अतिथीगृह दुसरा माळा	– ६९५.८१ स्के.मि.	खर्च रू. २३०.४२ लक्ष

(ब) रामटेक येथे भूसंपादन

महाराष्ट्र शासनाने विश्वविद्यालय स्थापनेवेळी विश्वविद्यालयाकरीता मौजा परसोडा ता. रामटेक जि. नागपूर येथे एकुण ३१.७७ हे. आर. जागा उपलब्ध करून देण्यास वर्ष १९९७ मध्ये मान्यता दिली होती. त्यापैकी पहिल्या टप्प्यात वर्ष १९९८ मध्ये विश्वविद्यालयास मौजा परसोडा येथे ३.९२ हे. आर. जागा उपलब्ध करून दिली. उर्वरित २७.८५ हे. आर. जमिन मिळण्याबाबत विश्वविद्यालयाने शासनाकडे सतत पाठपुरावा केला आहे. सदर भूसंपादनाची बाब शासनाकडे प्रलंबित आहे.

(क) अभिनवभारती परिसर, वारंगा, नागपूर

महाराष्ट्र शासनाने मौजा वारंगा ता. नागपूर (ग्रा.) येथील स.क्र.१४० मधील आराजी १९.८१ हे.आर शासकीय जमीन विश्वविद्यालयाकरीता मंजूर केलेली आहे व सदर जागेचा ताबा जानेवारी –२०१९ मध्ये विश्वविद्यालयाने घेतलेला आहे.

(ड) शैक्षणिक उपकेंद्र, सीताबर्डी, नागपूर :–

सीताबर्डी, नागपूर येथे एन. आय. टी. संकुलामध्ये वारंगा परिसराचे कार्यालय अहवाल वर्षात याठिकाणी कार्यरत आहेत.

(इ) विश्वविद्यालयाचे उपकेंद्र, रत्नागिरी :–

विश्वविद्यालयाच्या उपकेंद्रासाठी शासनाच्या उच्च शिक्षण विभागाने वर्ष २०२१ मध्ये अरिहंत मॉल, मौजा झाडगांव ता. जि. रत्नागिरी येथील २२५०० स्के. फुट जागा उपलब्ध करून दिली असुन तेथे शैक्षणिक व प्रशासकीय विभाग सुरू आहे.

* * *

ग्रंथालय विभाग

शैक्षणिक वर्ष ०१ एप्रिल २०२३–३१ मार्च २०२४ मधील वार्षीक ग्रंथालयीन कामकाजाचा तपशील खालीलप्रमाणे सादर करण्यात येत आहे.

१) मुख्य ग्रंथालय वाचन साहित्य

सदर कालावधीत ग्रंथालयात खालील नमुद केलेल्या तपशीलानुसार वाचन साहित्याची भर पडली.

विवरण	०१ एप्रिल २०२३ – ३१ मार्च २०२४		
मुख्य ग्रंथालय, रामटेक			
	दाखल नोंद क्र.	एकुण	खर्च
खरेदी ग्रंथ	२०५४७–२०९४१	३९५	१,५८,७१५/–
भेट सी.डी.	AVG २२५-AVG२४५	२१	Nil
भेट प्राप्त ग्रंथ	G१९५२२-G२०३३७	८१६	Nil
लघुशोध प्रबंध	D३६७-D३८५	१९	Nil
हस्तलिखिते	M-३०९३-M-३२५५	१६३	Nil
शोध प्रबंध	T-२२७-T२४५	१९	Nil
पुस्तक बांधणीकृत नियतकालिकेचा खंड	J१३००-J१३९८	९९	-
नियतकालिक खरेदी/नुतनिकरण	**Current Journals** ५१	११ Renewal, ०१ New	१७,३७०/-
k-HUB Education virtual Library		१years	२९,५००/–
Remot Log (Mapmyaccess)		१Years	८८,५००/-
		एकुण	२,९४,०८५/–
रत्नागिरी उपकेन्द्र विभागीय ग्रंथालय, रत्नागिरी			
खरेदी ग्रंथ	R४४६-R७३७ R७७३-R१०६३	५८३	२,०९,८३८/–
भेट प्राप्त ग्रंथ	RG२७०-RG२८२	१३	Nil
नियतकालिक खरेदी/नुतनिकरण	**Current Journals** ०४	०१ New	३२६/–
		एकुण	२,१०,१६४/–
एकुण खर्च (मुख्य ग्रंथालय, रामटेक आणि रत्नागिरी उपकेन्द्र विभागीय ग्रंथालय, रत्नागिरी)			५,०४,२४९/–

उपरोक्त वाचन साहित्याची आवश्यक ग्रंथालयीन नोंदणी, वर्गीकरण, तालिकीकरण, ग्रंथ उपस्कर इत्यादी प्रक्रिया पूर्ण करुन वाचकांच्या उपयोगासाठी उपलब्ध करुन देण्यात आले आहे.

१.१) भेट प्राप्त ग्रंथाचा तपशिल, मुख्य ग्रंथालय रामटेक

अ. क्र.	ग्रंथ भेट देणा–या व्यक्तींचे नाव	एकूण ग्रंथ
१	Pro. Hareram Tripathi, VC, KKSU, Ramtek	१६
२	Central Sanskrit University, New Delhi	३५
३	Dr. Madhusudan Penna, KKSU, Ramtek	३७
४	Dr. Jayshree Pendarkar, Nagpur	४०

५	Open Distance Learning Centre , KKSU, Ramtek	१४०
६	Dhamankar Shastri, Nagpur	४७
७	Dr. CG Vijaykumar, VC, Mahashri Panini Sanskrit ev Vaidic Vishwavidyalaya, Ujjain	४८
८	Publication Department, KKSU, Ramtek	६०
९	Pan. Shridharshastri Pophali, Nagpur	१४७
१०	Dhanashree S Kant, Nagpur	१२१
११	Other	१२५
	एकुण	**८१६**

१.२) भेट प्राप्त ग्रंथाचा तपशिल, रत्नागिरी उपकेंद्र ग्रंथालय

अ. क्र.	ग्रंथ भेट देणा–या व्यक्तींचे नाव	एकूण ग्रंथ
१	Shri.Prathmesh Ghosale	०९
२	Dr. Dinakar Marathe	०१
३	Dr. Aasha Gujar	०३
	एकुण	**१३**

१.३) एकूण भेट प्राप्त ग्रंथाचा तपशिल २०२३–२०२४

मुख्य ग्रंथालय रामटेक	रत्नागिरी उपकेंद्र ग्रंथालय	एकूण ग्रंथ
८१६	१३	८२९

१.४) **Department Wise expenditure of Books & Periodicals from General Funds २०२३–२४**
(Main Library, Ramtek)

Faculties	Departments	Books	Copies	Amount	No. of Periodical	Amount	Total Expenditure
Faculty of Vedic Studies	Department of Veda and Vedic Science	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Vyakaran	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Faculty of Sanskrit and Other Languages	Department of Sanskrit Language and Literature	३	६१	६४९९/–	०३	३७५०/–	१०२४९/–
	Department of Modern Languages	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Pali, Prakrit and Other Indian Languages	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture	Department of Bharatiya Darshan	८२	१७४	८१००१/–	Nil	Nil	८१,००१/–
	Department of Yogic Science and	२७	१२३	३७३४५/–	Nil	Nil	३७३४५/–

	Holistic Health						
Faculty of Ancient Indian Science and Humanities	Deparment of Vedanga Jyotish	Nil	Nil	Nil	०२	२९५०/—	२९५०/—
	Department of Ancient Indian Architecture	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Computer Science	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Faculty of Education and Other Branches of Learning	Department of Education	०१	०५	२५५०/—	०२	३०५०/—	५६००/—
	Department of Commerce and Management	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Public Administration	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Mass Communication	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
ODL		Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Indian Knowledge System		२०	२६	२८५५१/—	Nil	Nil	२८५५१/—
General		०१	०५	२५००/—	Nil	Nil	२५००/—
Competitive		०१	०१	२६९/—	०५	७६२०/—	७८८९/—
Total		**१३५**	**३९५**	**१,५८,७१५/—**	**१२**	**१७३५०/—**	**१,७६,०८५/—**

१.५) Expenditure of Books & Periodicals in Ratnagiri Library from General Funds २०२३—२४

Faculties	Departments	Books	Copies	Amount	No. of Periodical	Amount	Total Expenditure
	Ratnagiri Sub center	५०३	५८३	२,०९,८३८/—	१	३२६/—	२,१०,१६४/—

१.६) Subject Wise expenditure of Books & Periodicals from General Funds in Ratnagiri Library

Subjects	Books	Copies	Amount	No. of Periodical	Amount	Total Expenditure
Darshan & Dharmshastra	१४७	१५२	६५०८३/—	Nil	Nil	**६५०८३/—**
Sanskrit Sahitya	१५६	२१२	७९३६७/—	०१	३२६/—	**७९६९३/—**
Vyakaran	२९	३२	६०३६/—	Nil	Nil	**६०३६/—**
Jyotish	१०	१४	२०८४/—	Nil	Nil	**२०८४/—**
Vedic Studies	४६	४६	८२५९/—	Nil	Nil	**८२५९/—**
Yoga & Ayurveda	६६	६७	२२१४३/—	Nil	Nil	**२२१४३/—**
vastu	१०	१३	८६४३/—	Nil	Nil	**८६४३/—**
Natyshastra	४	८	१५४८/—	Nil	Nil	**१५४८/—**
General	३५	३९	१६६७५/—	Nil	Nil	**१६६७५/—**
Total	**५०३**	**५८३**	**२,०९,८३८/—**	**०१**	**३२६/—**	**२,१०,१६४/—**

१.७) **Expenditure on K-hub Educational Virtual Library e-resources २०२३–२४**

K-hub Educational Virtual Library Membership	
	Amount
One Year Membership	२९५००/–

(e-journals- २९२७, e-books- १२३७, case report-५५, e-magazine-११, conference Proceeding-५, Newslatters- १= Total ४४०५)

१.८) **Expenditure on Remote Log Access Service (Mapmyaccess) २०२३–२४**

Remote Log Access Service(Mapmyaccess)Membership	
	Amount
One Year Membership **५th June २०२३- ४th June २०२४**	८८५००/–

१.९) अहवाल कालावधीपर्यंत ग्रंथालयात उपलब्ध एकुण वाचन साहित्याचा तपशील
(मुख्य ग्रंथालय, रामटेक)

१.	खरेदीकृत ग्रंथ	:	२०९४१
२.	भेटप्राप्त ग्रंथ	:	२०३३७
३.	नियतकालिकाचे Bound volume	:	१३९८
४.	हस्तलिखीते	:	३२५५
५.	शोध प्रबंध	:	२४५
६.	लघुशोध प्रबंध	:	३८५
७.	Audio –visual collection	:	४७
८.	Gifted Audio –visual collection	:	२४५
	एकूण वाचन साहित्य	**:**	**४६८५३**

१.१०) अहवाल कालावधीपर्यंत ग्रंथालयात उपलब्ध एकुण वाचन साहित्याचा तपशील
(रत्नागिरी उपकेंन्द्र ग्रंथालय)

१.	खरेदीकृत ग्रंथ	:	१०६३
२.	भेटप्राप्त ग्रंथ	:	२८२
	एकूण वाचन साहित्य	**:**	**१३४५**

2) Data feeding by Library Staff

KKSU Digital Repository		Communities in KKSU Repositoies	No. of Collection
		Books	२४०
		Faculty Pub.	१८८
		Kalidas Collection	१२
		KKSU Journal	१७
		KKSU Newsletter	१७
		KKSU Video	८७
		Newspaper Cliping	६०
		Other Important Publication	२
		Question Paper	३५८४
		Project	७
		Thesis	८२
		Report	४
		ODL Books	४९
		Manuscripts	६
Shodhganga		Thesis data entries	१५०
Internet Archives		uploaded Items	२८
Library Youtube Channel		You Tube Video Channel	३३५
		Total	**४८६८**
Koha Software		Books & Manuscripts :No.of data entries	३९७१३
		Total	**३९७१३**
Digitization of Manuscripts		No. of Manuscripts Scan (Data feeding awaited)	३१४५

३) अहवाल कालावधीपर्यंत ग्रंथालयात उपलब्ध नियतकालिकाचा तपशील २०२३–२०२४ :

- प्रिन्ट नियतकालिके :– ५५ (५१ मुख्य ग्रंथालय व ४ रत्नागिरी ग्रंथालय)
- e- journal : - Through UGC Infonet Consortia

Sr. No.	Resource Name	Resource URL	No. of Journal	No. of Books
१	Economic & Political Weekly	http://epw.in/	१	Nil
२	ISID	http://isid.org.in/	Database २५२ Index Journals and १५ newspapers	Nil
३	JCCC	http://jgateplus.com/	७९००+	Nil
४	Springer Link	http://www.springerlink.com/	२०००+	६५००
५	Taylor & Francis	www.tandfonline.com	१६००	१८००
६	JSTOR	http://www.jstor.org/	२५००+	Nil
७	K-hub		२९२७+	१२३७+
		Total	**१७१८०+**	**९५३७+**

- **NDL-eResources**

  - World e-book Library
  - South Asia Archive (SAA)

- **NDL User Information**

Active Users	Non Active Users	Active & Non Active Users
१३६	१०२८	११६४

- **Remote Access Service**

Total Users	Resource Access	Total Resources Used
५२८	१४५	२०५८

४) ग्रंथालय सेवा व सुविधा (SERVICES & FACILITIES OF THE LIBRARY)

सेवा	सुविधा
✓ ग्रंथ देवघेव सेवा(Circulation Service) ✓ ग्रंथ आरक्षण सेवा(Book Reservation Service) ✓ ग्रंथ प्रदर्शनी(Book Display New Arrivals) ✓ नियतकालिक प्रदर्शनी(Journal Display Service) ✓ झेरॉक्स सेवा (Reprographic Service) ✓ ग्रंथसूची (Bibliographic Services) ✓ आंतरग्रंथालयीन देवघेव(Inter Library Loan Service) ✓ संदर्भ सेवा (Reference service) ✓ माहिती सेवा (information services) ✓ रेफरल (Referral service) ✓ वृत्तपत्रा कात्राण सेवा (Newspaper clipping services) ✓ UGC -INFONET Digital Library Consortium e-Resource सेवा ✓ NDL eResources -World e-book Library -South Asia Archive (SAA) ✓ Audio Book Reader (ABRAR) ✓ Electronic Notice Board ✓ Remote Access Services (From 7th Jan. 2021) ✓ Mobile App (MapmyAccess) ✓ Job Alert sms through Whatsup group	✓ वाचन कक्ष सुविधा (Reading Room Facility) ✓ नियतकालिक सुविधा (Periodical Facility) ✓ वर्तमानपत्रा सुविधा (Newspaper Facility) ✓ OPAC सुविधा ✓ दृक –श्राव्य साधन सुविधा (Audio Visual Facility) ✓ इंटरनेट सुविधा (Internet Facility) ✓ हस्तलिखित स्त्रोात सुविधा (Manuscript Resource Facility) ✓ विभागीय ग्रंथालय सुविधा (Departmental Lib. Facility) ✓ कविकुलगुरु कालिदास विशेष ग्रंथ संग्रह सुविधा (Special collection of books on Kavikulaguru Kalidasa) ✓ Collection of books on NET, SET & JRF, Competitive Exams ✓ Special Collection on Govt. Rule & Regulations ✓ e Thesis full-text database ✓ Plagiarism checkup facility ✓ **NVDA Software (Blind Student)** ✓ **Learn Sanskrit online Facility** ✓ **Sugamya Pustakalaya**

5) <u>Innovative Services/ Works</u>

- ISBN- २७ Books
- १३ विभागीय ग्रंथालय तयार
- NDL Club Service Start for students
- Remote Access Service Started For Affiliated Colleges
- Remote Access Mobile App Started (MapMyAccess)
- MOU with Vidyasager Kala Mahavidyalaya, Khairy(Bijewada), Ramtek

५.१) ग्रंथालयीन अधिकारी व कर्मचारी

कार्यरत कर्मचारी (२०२३–२०२४)

Post	No.	Name	Location
Librarian	1	Dr. Deepak Kapade	Librarian
Library Asstt.	2	Dr. Pragati Nimbalkar(Dhepe)	Main library ,Ramtek
		Ku. Minakshi Meshram	Main Library, Ramtek
Library Attended	2	Shri. Mukesh Sahare	Main Library, Ramtek
		Shri. P. P. Kawale	Main library ,Ramtek
Peon	1	Sau. Manjusha Kukade	Main library ,Ramtek

५.२) मुख्य ग्रंथालयातील कामाचा तपशील

- NDL (National Digital Library) ची Institutional Membership विश्वविद्यालय ग्रंथालयातर्फे घेण्यात आलेली आहे. सदर Membership घेतल्यामुळे आपण आपल्या विश्वविद्यालयातील सर्व विद्यार्थ्यांना NDL चे Member बनवू शकतो. त्यानूसार वर्ष २०२३– २४ पर्यंत NDL मध्ये एकूण ११६४ सदस्य बनविण्यात आलेले आहेत.
- National Digital Library Club ग्रंथालय सभासदांनकरिता सुरु करण्यात आली आहे.
- मुख्य ग्रंथालय, रामटेक येथे ककासंवि संलग्नित महाविद्यालयांना Online e-Resources पुरविण्याकरिता **Remote Access Service** सुरू करण्यात आलेली असून वर्ष 2023–24 मध्ये एकुण ६४ महाविद्यालयांने सभासद्त्व घेतलेले आहे.
- तसेच या महाविद्यालयांना Remote Access Mobile App सेवाही पुरविण्यात येत आहे.
- मुख्य ग्रंथालय तसेच रत्नागिरी उपकेंद्र ग्रंथालयामध्ये एकूण ९७८ ग्रंथ प्रती खरेदी करण्यात आलेत तसेच १३ नियतकालिकांच्या वर्गणीचे नुतनीकरण/ नव्याने सभासदत्वाची प्रक्रिया पुर्ण करण्यात आली. १२ नियतकालिके मुख्य ग्रंथालय रामटेक तसेच १ नियतकालिकाचे रत्नागिरी उपकेंद्र ग्रंथालयाकरिता नव्याने घेण्यात आले.
- ग्रंथालयात ५४३२ पुस्तकांच्या कोहा आज्ञावली मध्ये नोंदी घेण्यात आल्या आहेत.
- ४३६२ नव्या व जुन्या ग्रंथाचे वर्गीकरण करण्यात आले.
- एकुण ५१ नियतकालिकांच्या प्राप्त अंकांच्या नोंदी घेण्यात आल्या आहेत.
- मुख्य ग्रंथालय तसेच रत्नागिरी उपकेंद्र ग्रंथालयामध्ये एकूण ८२९ भेट प्राप्त ग्रंथांची दाखल नोंद करुन सदर ग्रंथांचे वर्गीकरण, तालीकीकरण तसेच ग्रंथ उपस्कार करण्यात आलेले आहे.
- २२ भेट ग्रंथ दात्यांना धन्यवादाचे पत्रा संगणकीकृत ग्रंथांच्या यादी सहीत देण्यात आली.
- एकूण ६८२२ ग्रंथाना बारकोड लेबल लावण्यात आलेत.
- Online feedback form (google form) तयार करुन विद्यार्थ्यांचा feedback online घेण्याची सुविधा उपलब्ध करुन दिली.

- **वर्तमान पत्रावर झालेला एकूण खर्च**

अ.क्र	मुख्य ग्रंथालय	वारंगा कॅम्पस ग्रंथालय,नागपूर	रत्नागिरी उपकेंद ग्रंथालय रत्नागिरी	एकुण खर्च
१	२६९१०.००	७३५.००	२७१६.००	३०३६१.००

- **वर्तमान पत्रा कात्रण सेवा**

  विद्यापीठासंबंधित आणि इतर अशी वर्तमान पत्रा कात्राणे संचिकेमध्ये प्रक्रीया करून वाचकांकरीता उपलब्ध करून देण्यात येतात. एकूण **८३** ग्रंथालयात कात्रणे उपलब्ध आहे.

- **ग्रंथालयात उपलब्ध असलेली वर्तमान पत्रो**

  अहवाल कालावधीत ग्रंथालय उपभोकत्यांना खालील वर्तमान पत्रो उपलब्ध करून देण्यात आली.

अ.क्र	मुख्य ग्रंथालय	वारंगा कॅम्पस ग्रंथालय,नागपूर	रत्नागिरी उपकेंद ग्रंथालय रत्नागिरी
१	दै. हितवादा	The Hitwada	Ratnagiri Times
२	दै. सकाळ	तरुण भारत	तरुण भारत
३	दै .लोकमत		
४	देशोन्नती		
५	तरुण भारत		
६	दै .लोकसत्ता		
७	नवभारत		
८	दैनिक भास्कर		
९	दै. लोकशाही वार्ता		
१०	नोकरी संदर्भ		
११	महाराष्ट्र टाईम्स		
१२	The Hindu		
१३	Indian Express		
१४	The Times of India		
एकूण	१४	०२	०२

६) <u>ग्रंथालय सदस्यता</u>

सदस्यता गट	गट विवरण	सदस्य संख्या	सदस्य शुल्क	जमानिधी
A	विश्वविद्यालय प्राधिकारणीचे सदस्य आणि मा. कुलगुरु	०४	Nil	Nil
B	विश्वविद्यालयातील अधिकारी	११	Nil	Nil
C	विश्वविद्यालयातील अध्यापक (स्थायी)	१२	Nil	१००० X१२ =१२०००
D	अस्थायी शिक्षक	२७	Nil	१०००X २४ = २४००० ००० x ३ = ०००
E	क.का.संस्कृत विश्वविद्यालयातील नोंदणीकृत संशोधक	५४	२००x५४=१०८००	१००० x ५३=५३००० ००० x १ =००० convert membership
F	नियमित शिक्षकेतर कर्मचारी	४९	Nil	Nil
G	अनियमित शिक्षकेतर कर्मचारी	०२	Nil	१००० x ०२= २०००

H	विद्यार्थी पदवी,पदव्युत्तर– संस्कृत विभाग	२५७	२००x२५७ =५१४००	Nil
	विद्यार्थी पदवी,पदव्युत्तर संस्कृत विभाग / Schoolarship	५५	२००x ५५ =११०००	Nil
	विद्यार्थी पदवी,पदव्युत्तर– शैक्षणिक विभाग	२३०	५००x९७ = ४८५०० २००x१३३ =२६६००	१००० x १=१०००
	विद्यार्थी पदवी,पदव्युत्तर– शैक्षणिक विभाग / Schoolarship	५७	२००x५७ =११४००	Nil
I	एम.फिल	००	०० x ० = ०००	—
J	बहि:शाल वाचक	७	२०० x ७ =१४००	१००० x ७= ७०००
K	नैमितीक सभासद	०२	१०० x ०२ =२००	Nil
L	अल्पकालिन सभासद	५२	२००x५२= १०४००	Nil
M	वाचनकक्ष सभासद	११०	९००x११०=९९०००	Nil
N	संलग्नित महाविद्यालय	६४	१०००x६४ =६४०००	Nil
O	विभागीय ग्रंथालय सभासद	१३	Nil	Nil
एकूण		**१००६**	**३३४७००.००**	**९९०००.००**

७) **Library Membership Extension Service Issue-Return** या पध्दतीद्वारे परिक्षाकालावधी पर्यंत ग्रंथ देण्यात आलेल्या सभागसदांकडून ग्रंथ ग्रंथालयात परत घेण्यात आले. **(वर्षे २०२२–२३)**

Membership Extension Service	**Library Membership Extension Service Total Fee(Per Member Rs. 100/-)**	**Total Books Issue Return**	**Total Amount**
४२	४२००	५३६	४२००

८) **LIBRARY USAGE**

८.१) **Drillbit Plagiarisum Software Usage Statistics**

No. of Usage	**Total Usage**
	234

८.२) **e-Shodh Sindhu Consortium**

Publisher wise Usage Statistics 2023-2024

Sr. No.	**Resources Name**	**Total**
१	Economic & Political Weekly	३३
२	ISID	१३
३	JCCC (Jgate)	५१
४	Springer Link	६३
५	Taylor & Francis	३६
६	JSTOR	१३४
७	Nature	०४
	Total	३३४

८.३) ग्रंथ देवाण–घेवाण

ग्रंथ देवाण–घेवाण	मुख्य ग्रंथालय	वारंगा कॅम्पस ग्रंथालय, नागपूर	रत्नागिरी कॅम्पस ग्रंथालय, रत्नागिरी	विभागीय ग्रंथालय,रामटेक										एकूण
				संस्कृत साहित्य	ज्योतिष्ठा	व्याकरण	वेद	दर्शन	योगा	शिक्षणशास्त्रा	संगणक	भाषा	Management	
Home Issue	9596	546	Nil	105	45	42	25	Nil	Nil	Nil	64	00	106	10529
MembershipExtension Service Issue-return	536	00	00	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	536
Special Home Issue-Return	349	859	00	40	39	04	05	20	57	Nil	21	03	18	1415
KKSU Repository Usages	7028	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	7028
Total	**17509**	**1405**	**-**	**145**	**84**	**46**	**30**	**20**	**57**	**-**	**85**	**03**	**124**	**19508**

८.४) ग्रंथालयास भेट देण्याऱ्या उपभोक्तांची संख्या

उपभोक्ता	मुख्य ग्रंथालय	वारंगा परिसर ग्रंथालय,नागपूर	एकूण
प्रत्यक्ष ग्रंथालयास भेट	१०४४३	५५०	१०९९३
Library Visitor Management System	१५६४९	Nil	१५६४९
KKSU Repository	७०२८	Nil	७०२८
E-Resources Visitor	२०५८	Nil	२०५८
Remote Access Member	५३१	Nil	५३१
OPAC	३८३६	Nil	३८३६
		Total	४००९५

८.५) Library Usage Summary

Sr. No.	Libray Usage	Total
1	Books Issue-Return	12480
2	Membership Extension Circulation	536
~~3~~	e-access	334
4	D-Space (Repository)	14943
5	Drill bit plagiarism	234
6	OPAC	3836
7	Internet Archive	3420
8	Manuscript Internet Archive	137331
9	YouTube Channel	3706
Total		**176820**

Annual Avarage : - 176820 % 280 = 631

Per day Avarage :- 631 % 300 x 100 = 210%

९) ग्रंथालयीन आवक–जावक

	आवक			जावक		
विवरण	वर्ष २०२३–२४		एकूण	विवरण	वर्ष २०२३–२४	
	मुख्य ग्रंथालय	विभागीय ग्रंथालय			मुख्य ग्रंथालय	रत्नागिरी उपकेंद ग्रंथालय रत्नागिरी
ग्रंथालय सदस्यता शुल्क	334700	00	334700	ग्रंथ खरेदी	1,58,715.00	2,09,838.00
Extension Service Fees (2022-23)	4200	00	4200	नियतकालिके	17370.00	326.00
ग्रंथ विलंब शुल्क	26088	00	26088	K-hub Educational Virtual Library Membership	29500.00	-----
ग्रंथ गहाळ शुल्क	7830	00	7830	Remot Log	88,500.00	-----
झेरॉक्सींग शुल्क	00	00	00			
ओळखपत्रा गहाळ शुल्क	1550	00	1550			
रद्दी विक्री	Include university Raddi	00	00			
एकूण आवक	374368	00	374368	एकूण जावक	294085.00	210164.00

९.१) Earn & Learn अंतर्गत वर्ष २०२३–२०२४ मधील एकूण खर्च

अ क्र.	नाव	एप्रि.	मे.	जून.	जुलै.	ऑग.	सप्टे	आक्टो.	नोव्हे	डिसें	जाने	फेब्रू.	मार्च	एकूण
१	भाग्यश्री बोरकर	५३३	१०३२	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	१५६५
२	किरण पवार	१७३३	...	...	८३९	१४१९	१९३३	१८७१	२००	१६७७	१४८४	१४४८	...	१२६०४
३	योगिता थोटे	१५३३	२०००	१०००	७१०	१८७१	१७३३	२०००	१९३३	....	२०००	....	...	१४७८०
४	अनुज मंचावार	२०००	५३३	...	१३५५	२०००	१४००	१८०६	४००	१२९०	१८०६	१५१७	११६१	१५२६८
५	मृनाली हरडे	२०००	...	...	१६७७	१६७७	२०००	१५४८	...	१६७७	११६१	१७९३	१६१३	१५१४६
६	अमन शर्मा	१२६७	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	१२६७
७	आचल वालदे	२०००	१३५५	२०००	१७४२	१६७७	२०००	२०००	१९३३	१३५५	२०००	१६५५	१८७१	२१५८८
												एकूण खर्च रु.		82218

९.२) कंत्राटी कर्मचा–यांवरती वर्ष २०२३–२०२४ मधील एकूण खर्च

अ. क्र.	नाव	एप्रि.	मे.	जून.	जुलै.	ऑग.	सप्टे.	ऑक्टो	नोव्हे.	डिसें.	जाने.	फेब्रू	मार्च	एकूण
१	चांदणी कश्यप	६०००	५६१३	६०००	५८०६	६०००	६०००	५६१३	५४००	६०००	५८०६	५७९३	५८०६	६९८३७.००
													एकूण खर्च रु	६९८३७.००

१०) ग्रंथालय जमानिधी,नूतनीकरण व परतावा व रद्द झाल्याचे संक्षिप्त तपशील (२०२२–२०२३)

अनु क्र.	तपशिल	एकुण
१	ग्रंथालय वार्षिक वर्गणी(२०२२–२३)	३३२४००.००
२	एकूण जमानिधी	**१००००.००**
३	एकूण निधी परतावा	**१०००.००**
४	वित्त–विभागात एकूण मूळ जमा	९०००.००
५	नूतनीकरण सत्रा २०२३–२४ करिता	–६५०००.००
६	सत्रा २०२१–२२ चे जमा निधी शिल्लक	**२५०००.००**

- ✓ शैक्षणिक सत्र २०२२–२३ मध्ये ग्रंथालयात एकूण ९६६ ग्रंथालय सभासद होते, त्यापैकी १०० सभासदांचे प्रत्येकी रू. १०००/– प्रमाणे एकुण रू. १००००.०० ग्रंथालय जमानिधी प्राप्त झाली होती.
- ✓ ग्रंथालयातून ९६६ सभासदांनपैकी १० सभासदांनी जमानिधी परतावाचे अर्ज सादर केले होते. १० सभासदांचे (रू. १०००/– प्रमाण)रू. १००००/– रक्कम परत करण्यात आली आहे.
- ✓ वर्ष २०२२–२३ करिता ग्रंथालयातील ९६६ सभासदांपैकी ९० सभासदांचे रू. १०००/– प्रमाणे एकुण रू. **९०००/–**वित्त विभागात जमा आहे. (१००००–१०००=९०००/–) त्यापैकी
- ✓ नूतनीकरण सत्र २०२३–२४ करिता ग्रंथालयातील ६५ सभासदांचे रू. १०००/– प्रमाणे एकुण रू. **६५०००/–** वित्त विभागात जमा आहे.
- ✓ रामटेक ग्रंथालयातील एकूण २५ सभासदांचे जमानिधी रद्द (Lapes) झाली असून रू. २५०००/– वित्त विभागात जमा आहे. (९००००–६५०००=**२५०००/–**)
- ✓ ग्रंथालयातील २४५ सभासदांचे वार्षिक शुल्क रू. ९००/– रू.२००/– व रू. १०००/– प्रमाणे रू. २०५७००/–इतके आहेत. त्यापैकी (नैमितीक सभासदांचे रू. १००x०५= ५००/– व अल्पकालीन सभासद रू २००x२६=५२००/– तसेच वाचन कक्ष सभासद ९००x१४०=१२६०००/– तसेच संलग्नित महाविद्यालय सभासद १०००x७४=७४०००/– असे एकूण रू. २०५७००/– शुल्क प्राप्त झाले होते. हे शुल्क रू. **३३२४००/–**मध्ये अंतर्भुत आहेत.)

११) ग्रंथालयातर्फे कार्यक्रमाचे आयोजन व उपक्रम

११.१) ग्रंथालयाला भेट

ब्द्ध कमला नेहरू महाविद्यालय, नागपूर

ज्ञानयोगी डॉ.श्रीकांत जिचकार ज्ञानस्त्रोत केंन्द्र, कविकुलगुरु कालीदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेकला दि. ३०.११.२०२३ रोजी कमला नेहरू महाविद्यालय, नागपूर या महाविद्यालयाचे ६० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी दुपारी १ .०० वा. शैक्षणिक उद्देशाने ग्रंथालयाला भेट दिली. ग्रंथालयाचे ग्रंथपाल डॉ. दिपक कापडे यांनी कमला नेहरू महाविद्यालयाचे

शिक्षक तसेच विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयाची माहिती दिली तसेच ग्रंथालयात कोणकोणत्या सुविधा ऑनलाईन आहेत. या बद्दल विद्यार्थ्यांना अवगत केले.

B) **आर. आर. महाविद्यालय, मौदा**

ज्ञानयोगी डॉ.श्रीकांत जिचकार ज्ञानस्त्रोत केंन्द्र, कविकुलगुरु कालीदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक ला दि. ३०. ११.२०२३ रोजी आर. आर. महाविद्यालय, मौदा या महाविद्यालयाचे ४० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी सकाळी ११.०० वा. शैक्षणिक उद्देशाने ग्रंथालयाला भेट दिली. ग्रंथालयाचे ग्रंथपाल डॉ. दिपक कापडे यांनी **आर. आर. महाविद्यालय** विद्यालयाचे शिक्षक तसेच विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयाची माहिती दिली तसेच ग्रंथालयात कोणकोणत्या सुविधा ऑनलाईन आहेत. या बद्दल विद्यार्थ्यांना अवगत केले.

१२) Library staff achievement and activities (Year २०२३–२४)

Dr. Deepak Kapade, Librarian

A) Published papers in Journals

Sr.No	Title	Journal	ISSN / ISBN No.	Whether peer reviewed.Impact Factor,If any
1	Kapade, Dipak and Nimbalkar, Pragati(2024) "Important and Availability of Manuscripts for Indian Knowledge System"	UPA National E-Journal	ISSN 2455-4375	Yes

B) Resource person

1) Resource person in one day workshop on Intellectual Property Right "Plagiarism policy and practical Approach: An overview" at SBCT college Nagpur Dt. 23rd Jan 2024 .

C) Award

1. Best Librarian Award: National Level award ILA –Gidwani- Deshpande Best Academic Librarian Award 2023 in 69th ILA conference at Guwahati (Asam) Dt. 1st Feb

Dr. Pragati Nimbalkar (Dhepe) (Library Assistant)

A) Published papers in Journals

Sr. No	Title	Journal Name	ISSN/ ISBN No.
1	Kapade, Dipak and Nimbalkar, Pragati(2024) "Important and Availability of Manuscripts for Indian Knowledge System"	UPA National E-Journal	ISSN 2455-4375

****

प्रकाशन विभाग

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाचे प्रकाशन विभागांतर्गत वर्ष 2023 – 24 मध्ये विविध कार्ये करण्यात आली आहेत. विश्वविद्यालयाद्वारे प्रकाशित होणाऱ्या पुस्तकांना मान्यता देणे, टंकलेखन करणे, कम्पोजींग करणे, दुरूस्ती करणे, आयएसबीएन देणे, दरपत्रके मागविणे, मुद्रीत करण्याचे आदेश देणे तसेच विश्वविद्यालयाद्वारे आयोजित विविध कार्यक्रम, सेमीनार, कार्यशाळा, उद्घाटन सोहळा, स्थापना दिवस, दीक्षांत समारंभ इ. करीता निमंत्रण पत्रिका, बॅनर्स, माहितीपत्रक, ब्रोशर, फ्लायर, पोस्टर, अहवाल मुद्रीत स्वरूपात व डीजीटल स्वरूपात बनविण्याकरीता डीझाईन चे कार्य प्रकाशन विभागामार्फत होत असतात. तसेच लोगो, दैनंदिनी, कॅलेण्डर, मेमेंटो, जाहीरात डिझाईन केल्या जातात. तसेच विद्यापीठाचे जर्नल शोधसंहिता वर्षातून दोनदा प्रकाशित केल्या जाते तर व त्रैमासिक पत्रिका ''वैदर्भी'' चे डिझाईन, कम्पोजींग, टंकलेखन करून वर्षातून 4 अंक प्रकाशित केल्या जातात.

संशोधन तथा प्रकाशन विभागातर्फे ऑनलाईन तसेच ऑफलाईन पुस्तकांची विक्री केली जाते. याव्यतीरिक्त प्रकाशन विभागाद्वारे वर्ष 2023–24 मध्ये प्रकाशित झालेल्या कार्याचा तपशिल खालीलप्रमाणे –

प्रकाशित ग्रंथ

वर्ष 2023–24 मध्ये नवीन पुस्तकांना आयएसबीएन दिला असून प्रकाशित करण्यात आले. तसेच काही पुस्तकांचे पुनर्मुद्रण करण्यात आले. त्याकरिता एकूण रू. 362528/– एवढा खर्च आला.

वर्ष 2023–24 मध्ये प्रकाशित पुस्तके

1	विवेकचुडामणी	978-81-19227-05-1
2	आजादी का अमृत महोत्सव (अनुवादप्रकल्प ग्रंथावली –1) भारतरत्न महामहोपाध्याय डॉ. पांडुरंग वामन काणे (स्मृतिप्रंबध)	978-93-92938-64-1
3	'Variegated Plumages' Text Book	978-93-93938-66-5
4	भारतीय दर्शन	978-81-19227-04-4
5	गदाधरी	978-81-19227-01-3
6	जागदिशी	978-81-19227-00-6
7	न्यायेन्दुशेखर	978-81-19227-02-0
8	सत्प्रतिपक्षविजय	978-81-19227-03-7
9	किंडल प्रोजेक्ट 1) पंचतंत्र 2) हितोपदेश	
10	कमलांजली (स्व. डॉ. कमलाकर तोतडे यांच्या पावन स्मृती प्रीत्यर्थ)	978-93-85710-87-2
11	Proceedings of International Online Symposium on Yoga for Holistic Health (IOS / YHH)	978-93-85710-88-9

वर्ष 2023–24 मध्ये खालील पुस्तकांचे पुनर्मुद्रण करण्यात आले.

1	'अशी शिकावी संस्कृत भाषा'	सौ. हंसश्री मराठे
2	संस्कृत साहित्यशास्त्राचा इतिहास	सौ. सुलभा रानडे
3	तुकारामचरितम्	प्रो. पराग जोशी
4	जैन दार्शनिकांचे भाषाविषयक चिंतन	डॉ. सिमान्तीनी कांडगे
5	याज्ञवल्क्यशिक्षा	रविन्द्र अंबादास मुळे
6	ध्वनी आणि वक्रोक्ती – तौलनिक अध्ययन	डॉ. रेणुका बोकारे
7	सूक्ष्म अध्यापन	डॉ. किर्ती सदार

शोधसंहिता

शोधसंहिताच्या अंक 10 पार्ट 1 प्रकाशित करण्यात आले.

वैदर्भी

वैदर्भीचा अंक–20, 21, 22 व 23 करण्यात आले.

दैनंदिनी

वर्ष 2024 करिता 500 दैनंदिनी तयार करण्यात आली. त्याकरिता रू. 118000/– अंदाजे एवढा खर्च झाला.

ग्रंथ व ध्वज विक्री –

वर्ष 2023–24 मध्ये ऑनलाईन व ऑफलाईन द्वारा ग्रंथ व ध्वज विक्री रू. 886808/– करण्यात आली आहे.

संशोधन व प्रकाशन विभागात कार्यरत कर्मचारी

1) प्रो. मधुसूदन पेन्ना – संचालक
2) डॉ. दिपक कापडे – उप–संचालक
3) श्री. उमेश पाटील – वरिष्ठ लिपीक

* * *

जनसंपर्क कक्ष

2023–2024

मीडिया समन्वयक –

संस्कृत महोत्सव नवव्या दीक्षांत समारंभासाठी माध्यम समन्वयक म्हणून कार्य विविध कार्यक्रमांच्या 126 हून अधिक पूर्वोत्तर बातम्या प्रकाशित आणि 7 जाहिराती प्रकाशित.

जयंती कार्यक्रमांचे आयोजन

• पीआर सेलने 2023-24 सत्रात विविध जयंती कार्यक्रम आयोजित केले.

सोशल मीडिया खात्यांचे व्यवस्थापन

• विद्यापीठाची सर्व सोशल मीडिया खाती FB, Instagram, Twitter आणि Youtube वेळोवेळी व्यवस्थापित आणि अद्यतनित केली गेली. या खात्यांवर वेळोवेळी फोटो, व्हिडिओ, विशेष अपडेट्स आणि सूचना, शुभेच्छा, फ्लायर्स अपडेट केले जातात.

वृत्तांकन केलेले प्रमुख कार्यक्रम.

• आंतरराष्ट्रीय योग दिन
• संस्कृत महोत्सव
• लोकार्पण समारोह संशोधन छात्रावास
• स्थापना दिन
• NEP week वृत्तांकन
• डॉ तोतडे सभागृह लोकार्पण
• बारावा दीक्षांत समारोह

4 short videos

- जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्त Butterfly Garden video तयार केला
- संशोधन छात्रावास लोकार्पण समारोह
- स्थापना दिन
- डॉ तोतडे सभागृह लोकार्पण
- बाराव्या दीक्षांत समारोहाचा short video तयार केला

पत्रकार परिषदेचे आयोजन

• 15.09.23 रोजी संशोधन छात्रावास लोकार्पण निमित्ताने

• 04.03.24 रोजी 12 व्या दीक्षांत समारंभाच्या पूर्वसंध्येला

र्जनशील उपक्रम

- नवदुर्गा मालिके अंतर्गत महाराष्ट्रातील संस्कृत विदुषींचा परिचय नवरात्रात flyers द्वारे करून दिला. यात एकूण १३ विदुषींच्या संस्कृत क्षेत्रातील योगदानाचा परामर्श घेतला.
- माहिती आणि प्रसारण मंत्रालय, भारत सरकारच्या नागपूर येथील कार्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने सरदार पटेल यांच्या जीवनावरील प्रदर्शन दि 2 व 3 नोव्हेंबर २०२३ रोजी आयोजित करण्यात आले होते.

संयोजक

• युवास्पंद व्याख्यानमालेचे यशस्वी आयोजन. 27 जुलै 2023 सौरभ खेकडे यांनी Cracking UPSC यावर आणि 20 डिसेंबर 23 रोजी डॉ बिपीन झा यांनी संस्कृत संगणकीय विज्ञान वर व्याख्यान दिले.

अभ्यासक्रम संचालक

• KKSU डिप्लोमा इन संस्कृत जर्नलिझम आणि मास कम्युनिकेशनमध्ये प्रथमच सादर केले. अभ्यासक्रम तयार करण्यात योगदान दिले आणि त्यासाठी कार्यक्रम संचालक म्हणून काम केले.

अतिथी व्याख्याता

• संस्कृत पत्रकारिता आणि जनसंवाद या विषयावरील ऑनलाइन डिप्लोमा अभ्यासक्रमासाठी संस्कृत पत्रकारिता वर्गासाठी संसाधन व्यक्ती म्हणून आमंत्रित केले आहे.

• पीएच.डी.साठी संसाधन व्यक्ती म्हणून आमंत्रित अभ्यासक्रम कार्य 2022-23

निमंत्रित व्याख्याता

• सी पी अँड बेरार महाविद्यालय – बाणभट्टाची कादंबरी या विषयावर व्याख्यान १७.०८.२३

• संस्कृत अकादमी , हैदराबाद – मल्लिनाथ मनीषा सेमिनार करिता विशेष व्याख्याता आणि सत्राध्यक्ष म्हणून निमंत्रित

संपादक

• 2023-24 मध्ये KKSU च्या वैदर्भी वार्तापत्राचे 4 अंक प्रकाशित केले.

• 26 जानेवारी 2024 रोजी संपादित विद्यापीठ डायरी.

• शोधसंहिता यूजीसी केअर लिस्टेड रिसर्च जर्नलचे संपादक. 3 अंक प्रकाशित.

वार्षिक अहवाल

• वार्षिक अहवाल 2022-23 व 2023-24 साठी सदस्य/सचिव म्हणून काम केले.

समन्वयक - महाकवी कालिदास संस्कृतव्रत राष्ट्रीय पुरस्कार 2023

• महाकवी कालिदास संस्कृतव्रत राष्ट्रीय पुरस्कार 2023 करिता पुरस्कार प्रक्रिया यशस्वीपणे पार पाडली.

समिती सदस्य

International Student's Prospectus Committee 2023-24 – सदस्य सचिव

कार्यशाळा

कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय आणि भारतीय भाषा समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित भारतीय भाषा अनुवाद कार्यशाळेत सहभागी. दि ६-७.०१.२४

अनुवाद प्रकल्प

केंद्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय, नवी दिल्ली तर्फे मराठी –संस्कृत अनुवाद प्रकल्पाकरिता समन्वयक म्हणून नियुक्ती. २५ पुस्तकांचा मराठीतून संस्कृत मध्ये अनुवाद पूर्ण करून सादर केला.

संशोधन प्रकल्प

अष्टादशी अंतर्गत दोन संशोधन प्रकल्प सुरु आहेत.

प्रकाशित पुस्तके -

• 7.10.23 रोजी राघव पब्लिशर्स, नागपूर द्वारे प्रकाशित आदरणीय श्री मोहनजी भागवत, सरसंघचालक, RSS यांच्या हस्ते संयुक्तपणे लिहिलेले वज्रसूचीटंक पुस्तकाचे प्रकाशन

डॉ कमलाकर तोतडे यांच्यावर आधारित कमलांजली गौरव ग्रंथाचे संपादन व प्रकाशन

एक संशोधन लेख प्रकाशित

विशेष गौरव - प्रो नीलकंठन , संचालक, संस्कृत अकादमी, हैदराबाद यांच्या हस्ते सत्कार

* * *

Department of Veda & Vyakarana

Establishment Year - 2000

Faculty - Vedavidya

Courses - M.A., M.Phil., Prakshastri, Shastri, Acharya & Vidya-Varidhi etc. (Vaidik Literature & Vyakranashastra)

Dean - Dr. Harekrushna Agasti, Professor

HoD - Dr. Harekrushna Agasti, Professor

Asst. Professors - Dr. Shivaram Bhat (On Lien), Dr. Jaywant Chaudhari Dr. Amit Bhargav, Dr. Sukant Pramanik, Dr. Pankaj Bhoi

No. of pursuing Ph.D. Students - 08

Objectives -

- To study & research in ancient Vedic Literature
- To peruse interdisciplinary study & research between Vedic Literature & Modern Science
- To study & research in Vedangas.
- To peruse study of Vyakaranashastra in traditional Gurukul system.
- To inculcate, preserve and conserve the Shastras in new generation
- To propagate Sanskrit through Sanskrit Sambhashan Shibir

Research Focus

- To promote research on both Navya & Prachin Vyyakaran.
- To inspire students to pursue Ph.D on rare manuscripts of Sanskrit Vyakarana.
- Major research projects onVyakarana by faculty members.
- Arranging special lectures for Ph.D. Scholars by eminent scholars for quality research.
- To prepare e-resource of Shastra texts of Vyakarana.
- Promoting interdisciplinary research to achieve maximum utility of research.
- To organize National & International level Seminars, conferences & workshops to update the research knowledge of students in present scenario.

Department of Veda & Vedic Sciences

-: Details of programs and competitions conducted by the Student Welfare Department in the year 2023-24 :-

1. Guru pournima :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 03/07/2023

Participants :- 250 students and teachers

Gurupurnima was organized by the School of Shastri Learning and Veda-Vedic Science department at the Param Pujya Golwalkar Guruji campus of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. During the program, all the professors were honored in a traditional way. Honorable Vice-Chancellor elaborated on the principles of a Guru in his speech.

2. Ayushya Yag :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 01-08-2023
Participants :- students

The Yajna ceremony for the further development of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University and the welfare of humanity was conducted in the Jatvedasi Yagyashala located in the premises of Parampujya Golwalkar Guruji at the university campus. The event was organized by the Department of Vedas and Vedic Sciences.

The program took place on the evening of 01/08/2023 and followed the traditional Yajna sequence, which included Svastivachan, Digraksha, Pradhan Sankalp, Ganapati Puja, Varuna Puja, Pradhandev Puja, Acharya Ritvik Puja, Kund Puja, Kush-Kandika, and the offering of Naivedya to the deities. The Naivedya was ultimately dedicated to the main deity, as per the Ayushya Sukta.

The Honorable Vice-Chancellor and the Controller of Examinations of the university graced the event with their presence. The Yajna was completed under the guidance of Dr. Jaywant Chaudhari.

All faculties, department heads, professors, and students of the university participated in the event. The program was organized under the leadership of Dr. Amit Bhargava and Mr. Nishant Mishra, ensuring its smooth and successful execution.

3. :- Mrutunjay Yag

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 01-08-2023
Participants :- Students & Teachers

On 3rd August 2023, on the occasion of the University's Rajat Mohatsava, a Mahamrityunjaya Yajna was organized by the Department of Shastravidya Gurukula and Veda & Vedic Sciences at the Jatvedasi Yagya Shala, located in the premises of Shri Parampujya Golwalkar Guruji Gurukulam. The ceremony was conducted from 9:00 AM to 10:30 AM.

The program commenced with Svastivachana and proceeded in the following order of worship: Pradhansankalpa, Shri Ganapati Pujan, Kalash Pujan, Rudrapujan, Kushkandika, Kund Pujan, and Agnistaphana. The rituals concluded with the chanting of the Mahamrityunjaya Mantra.

The event was graced by the presence of all faculty heads, department heads, professors, and students, who actively participated in the program, contributing to its success.

4. Shravni Upakaram :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 31/08/2023
Participants :- Students & Teacher

On the occasion of Shravan Purnima, the Shravani Upakarma was organized by the Department of Vedas and Vedic Sciences in the Parampujya Golwalkar Guruji Campus of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University.

The program began with a traditional offering of flowers to all the students residing in the hostel, performed in a Vedic manner. This was followed by the Prayaschitta Sankalpa and Svastivachana, Dasavidhi Snan, Pitru Arpana, Surya Poojana, and Saptarshi Pooja.

The event was successfully concluded under the guidance of Professor Amit Bhargava and Shri Nishant Mishra from the Department of Vedas. All the teachers and students of the Gurukul actively participated in the program, making it a memorable and enriching experience.

5. Ganesh Yag:-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 31/08/2023
Participants :- students & Teacher

6. Ganesh utsav:-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 31/08/2023
Participants :- students & Teacher

On 31/08/2023, on the occasion of the Rajat Mahotsav of the university, a Ganapathi Yagya was organized by the School of Shastric Learning (Shastravidya Gurukulam) and the

Department of Veda & Vedic Sciences at the Jatvedasi Yagyashala in the Parampujya Golwalkar Guruji Gurukulam area. The program was conducted from 9:00 AM to 10:30 AM.

The event commenced with Svastivachana, followed by a sequence of rituals that included Pradhansankalpa, Shri Ganapati Pujan, Kalasha Pujan, Kushkandika, Kund Pujan, Agni Stapana, and the Havan performed with the recitation of Ganesh Atharvashirsha.

All faculty heads, professors and students participated enthusiastically, making the event a grand success.

07. Shri Lakshmiyaga :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 07 – 09 – 2023
Participants :- students

On 07/09/2023, on the occasion of the Rajat Mahotsava of the university, a Shri Lakshmi Yagya was organized by the Department of Shastravidya Gurukulam and the Department of Veda & Vedic Sciences at the Jatvedasi Yagyashala in the Parampujya Golwalkar Guruji Gurukulam area. The event was conducted from 9:00 AM to 11:00 AM.

The program commenced with Svastivachana and proceeded with the rituals in the following order: Pradhansankalpa, Shri Ganapati Pujan, Kalasha Pujan, Lakshmi Pujan, Kushkandika, Kund Pujan, Agni Stapana, and Havan performed with the recitation of Shrisukta.

The program concluded with addresses by Hon. Director of BPD, Prof. Prasad Gokhale, and the Head of the Veda Department Dr. Jaywant Chaudhari.

All faculty heads, departmental heads, professors, and students actively participated in the event, contributing to its success.

08. Shri Surya Yag :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 15-11-2023
Participants :- students

On 15/11/2023, on the occasion of the Rajat Mahotsava of the university, a Suryalakshmi Yagya was organized by the Department of Shastravidya Gurukulam and the Department of Veda & Vedic Sciences at the Jatvedasi Yagyashala in the Parampujya Golwalkar Guruji Gurukulam area. The event was conducted from 9:00 AM to 11:00 AM.

The same program commenced with Svastivachana and proceeded with the rituals in the following order: Pradhansankalpa, Shri Ganapati Pujan, Kalasha Pujan, Lakshmi Pujan, Kushkandika, Kund Pujan, Agni Stapana, and Havan performed with the recitation of Shrisukta.

The program concluded with addresses by Hon. Director of BPD, Prof. Prasad Gokhale and the Head of the Veda Department, Dr. Jaywant Chaudhari.

All faculty heads, departmental heads, professors, and students actively participated in the event, contributing to its success.

09. Shri Saraswatiyag (Makar Sankarnti):-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 15-01-2024
Participants :- students

On 15/01/2024, a Shri Saraswati Yagya was organized by the School of Shastric Learning (Shastravidya Gurukulam) and the Department of Vedic Sciences from 8:00 am to 10:00 am at the Jatvedasi Yagyashala in the P.P. Golwalkar Guruji Gurukulam area of the university.

The program commenced with Svastivachana and continued with the following rituals: Pradhansankalpa, Shri Ganapati Pujan, Kalash Pujan, Saraswati Pujan, Kushkandika, Kund Pujan, Agni Sthapana, and the recitation of Saraswati Sukta.

All faculty Deans, departmental heads, professors, and students attended the event, making it a significant and successful occasion.

10. Vastu Shanti :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 19–01-2024
Participants :- students & Teachers

On 19/01/2024, a Vastu Shanti ceremony was organized by the School of Shastric Learning (Shastravidya Gurukulam) and the Department of Vedic Sciences in the Totde Auditorium located in the P.P. Golwalkar Guruji Gurukulam area of the university, from 3:00 AM to 12:00 PM.

The program commenced with Svastivachana and progressed through the following rituals: Pradhan Sankalpa, Shri Ganapati Poojan, Kalash Poojan, Vastupoojan, Kushkandika, Kund Poojan, Agni Sthapana, and the chanting of Vedic Mantras. The ceremony concluded with the performance of a Havan.

The Honorable Vice-Chancellor, along with all faculty Deans, departmental heads, professors, and students, were present at the event, making it a significant and memorable occasion.

11. Ram Mandir Pran Pratistha :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 22-01-2024
Participants :- Students

On 10/02/2023, Ramayag was organized by the the School of Shastric Learning (Shastravidya Gurukulam) and the Department of Vedic Sciences at the Jatvedasi Yagyashala, located in the revered Golwalkar Guruji Gurukulam area of the university, from 8:00 AM to 10:00 AM.

The program commenced with Svastivachana, followed by Pradhan Sankalpa, Shri Ganapati Poojan, Kalash Poojan, Ram Poojan, Kushkandika, Kund Poojan, and Agni Sthapana. The rituals continued with the chanting of Sri Sukta and the performance of a Havan.

The program concluded with remarks by the Honorable Vice-Chancellor and Head of the Veda Department, Dr. Jaywant Chaidhari. All faculty heads, department heads, professors, and students were present, making the event a significant and memorable occasion.

12. Dr. K.R. Joshi Smritivyakhyanmala :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 30-01-2024
Participants :- Students & Teacher

On **10/02/2023**, a special lecture was organized by **Shastravidya Gurukulam** and the **Vedic Science Department** at **Jatvedasi Yajnyashala**, located in the **Param Pujya Golwalkar Guruji Gurukulam** area of the university. The program commenced at **8:00 a.m.** and concluded at **10:00 a.m.**

The keynote speaker, **Prof. Ramraj Upadhyay**, delivered a detailed and insightful lecture titled **"Vedic Life and Kalpasutrasya Shravatam"**. Prof. Upadhyay emphasized the importance of **Vedanga** in Vedic literature and elaborated on the critical role of **Kalpa** in the performance and knowledge of **Srauta-Smarta Yagas** described in the Vedas.

The lecture highlighted four types of **Kalpa**:

1. **Srautasutram**
2. **Grihyasutram**
3. **Dharmasutram**
4. **Shulbasutram**

Each type was explained comprehensively. Prof. Upadhyay stated that achieving the four pursuits of human life (**Purusharthas**)—**Dharma, Artha, Kama, and Moksha**—requires performing all resolutions in the prescribed manner within the **Yajna system** of **Kalpa**. This, he said, leads to the fulfillment of human life.

The event was graced by notable dignitaries, including:

- **Prof. Harekrishna Agasti**, Director of the **Param Pujya Golwalkar Guruji Gurukulam Educational Complex**.
- **Dr. K. R. Joshi's family members**, including his son, daughter, and other relatives.

The lecture series concluded with a vote of thanks delivered by **Mr. Nishant Mishra**, a professor at Shastravidya Gurukulam, who expressed gratitude to all attendees.

Faculty Deans, department heads, and students from various departments of the university were present, making the event a grand success. The program was moderated by **Prof. Dr. Amit Bhargava**, the coordinator of the lecture series, Shastravidya Gurukulam.

This intellectually enriching event left a lasting impression on all participants, reflecting the university's dedication to preserving and promoting Vedic knowledge.

13. Saraswatvyakhyanmala :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 30-01-2024
Participants :- Students & Teachers

Saraswat Vyakhyamanal was organized on 30/01/2024 by the Department of Vedic Science at Paramapujya Golwalkar Guruji Gurukulam Educational Campus of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. The Honorable Chancellor of the University. The above lecture series was organized under the chairmanship of Mr. Harem Tripathi and the former head of the Priest Department of Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University.

Ramraj Upadhyay was present. The program started with the lighting of the lamp by all the guests and Saraswat Vandana, garlanding, and Vedic invocation by Hon'ble President. After that, the guests were welcomed by the Honorable President with shawls, shreephal, and the University's quarterly Vaidarbhee.

14. Shri Saraswati Yag :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 14-02-2024
Participants :- Students & Teachers

On 14/02/2024, Shri Saraswatiyag was organized in memory of Vasant Panchami by the Department of Vedic Science at Jatvedasi Yagyashala in Paramapujya Golwalkar Guruji Gurukulam Educational Complex, from 8 AM to 10 AM. In the above program, the program started first with Swastivachan and in order of worship: Pradhansankalp, Shri Ganapati Pujan, Kalash Pujan, Saraswati Pujan, then Kushkandika, Kund Pujan, Agnistapana, followed by Havan by Saraswati Sukta. All faculty Deans, department heads, professors, and students were present in the program.

15. Mahashivratri Abhishek :-

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 08-03-2024
Participants :- Students & Teachers

On 08/03/2024, Rudrabhishekh was organized on the occasion of Mahashivaratri by Shastravidya Gurukulam and Vedic Science Department at Jatvedasi Yajnyashala in Paramapujya Golwalkar Guruji Gurukulam campus of the University from 9 AM to 10 AM. In the above program, the program started with Swastivachan and the puja was performed in the order of Pradhansankalp, Shri Ganapati Pujan, Kalash Pujan, Shri Shiv Pujan,

Dugdhabhishekh, Vedic Mantras. All the professors and students were present in the program.

16. Saraswati Yag on the Occuasion of Convocation Progaram.

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 06-03-2024
Participants :- Students & Teachers

On 06/03/2024, Saraswatiyag was organized by Shastravidya Gurukul and Vedic Science Department at Jatvedasi Yagyashala in Parampujya Golwalkar Guruji Gurukulam area of the university from 9 to 10 am. In the above program, the program was started with Swastivachana, followed by Pradhansankalpa, Shri Ganapati Pujan, Kalash Pujan, Saraswati Pujan, then Kushkandika, Kund Pujan, Agnistaphana, followed by Vedic Mantras, in order of worship. In the program Hon. Vice-Chancellor, all professors and students were present.

17. Shri Ram Yag (Shri Ram Navmi)

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 17-04-2024
Participants :- Students & Teachers

On behalf of Shastravidya Gurukulam and the Department of Vedas and Vedic Sciences, under the guidance of Parampujya Golwalkar Guruji and Kavikulaguru-Kalidas-Sanskrit University, activities were organized in the premises of Jatvedasi Yajnyashala. Shri Ram Yagya was organized on 10/04/2024 from 8 AM to 9 AM. The University, inspired by Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi, held this Yajna for the further development of the University for the welfare of humanity, on the occasion of Ram Navami Festival.

Swastivachan, Digarkshan, Pradhan Sankalp, Ganapati Pujan, Varuna Pujan, Pradhan Deva Pujan, Kund Pujan, Kushkandika, and offerings to the offered deities were performed in sequence. All the professors of Shastravidya Gurukula and the Department of Vedas were present in this Yajna to the main deity of Shri Sukt. At the end of the puja, the teachers offered the Purnahuti.

Faculty Deans, Head of the Department, professors, and students of the University were present. Dr. Shastravidyagurukul, under the guidance of Amit Bhargava, Mr. Nishtant Mishra, and Professor of the Department of Vedas and Vedic Sciences, Dr. This program was conducted with the cooperation of Ashwini Shukla and Nishtant Mishra.

18. Hunumant Yag

Department :- Department Veda & Vedic Sciences
Venue :- Jatvedasi Yagyashala, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 23-04-2024
Participants :- Students & Teachers

On behalf of Shastra Vidya Gurukulam and the Department of Vedas and Vedic Sciences under Arhana Activities at the Jatvedasi Yagyashala in the premises of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, the eminent personalities of the University, including Vice Chancellor Prof., organized a gathering on 23rd April 2024, in the morning, for the further development of the University for the welfare of humanity, on the occasion of Hanuman Jayanti festival.

In this Yajna, Svastivachana, Digrakshana, Pradhan Sankalp, Ganapatipuja, Varuna Puja, Pradhan Deva Puja, Acharaya Ritvik Puja, Kund Puja, and offerings to the involved deities were performed. All the professors of Shastra Vidya Gurukulam and Veda Department were present in this Yajna. At the end of the puja, the leaders of the distinguished families performed the entire Yajna. Faculty Deans, head of the department, professors, and students of the university were also present.

Six professors of Shastravidya Gurukulam, including Dr. Sachin Dwivedi participated in the program, which was conducted under the guidance of Amit Bhargava, Shri Nishant Mishra, with the support of Ashwini Shukla and Nishant Mishra.

******

Vyakaran Department

1. Saraswata Vyakhyanmala

Department/Cell ***: Vyakaran***
Venue ***: Shastrarth Shala***
Subject ***: शब्दरूपकण्ठपाठस्पर्धा***
Date ***: 26.08.2023***
Attended by ***: Students & Faculty members.***

No. of Participants ***: 20 Student Participants.***

On 26/08/2023 Shabdarupakanthapath competition was organized by Department of Vyakarana and Shastravidyagurukulam under Sanskrit Mahotsav 2023. The competition was organized under the guidance of Hon'ble Vice- Chancellor, Prof. Hareram Tripathi. The Shabdarupakanthapath competitions was conducted by Dr. Sachin Dwivedi, A total of 20 students participated in the competition from all the courses of Prakshatri, Shastri and Acharya. Following are the names of the students who passed the competition:

Sr.No.	Student Name	Class	Department	Rank
1	Atharva Bharadwaj	Shastri IIIrd year	Vyakaran	First Number
2	Vedashree Kulkarni	Shastri IIIrd year	Vyakaran	Second Number
3	Lokesh Padhan	Shastri Ist year	Vyakaran	Third Number

Winners of the competition were felicitated by giving books and pens as prizes along with. Certificates. The competition was palnned by Dr.Jaywant Chaudhary head of the department of Vyakaran. For the success of the competition. Dr.Sukanta Pramanik and Prof. Pankaj Bhoi provided valuable support.

2. Dhaturup Kanthpath

Department/Cell ***: Vyakaran***
Venue ***: KKSU RAMTEK***
Subject ***:*** धातुरूपकण्ठपाठस्पर्धा
Date ***:*** 27/08/2023
Attended by ***: Students & Faculty members.***

No. of Participants ***: 15 Student Participants.***

On 27th August 2023, the Department of Vyakarana, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a *Dhaturupkantha*patha competition as part of the Sanskrit Saptaha celebrations. The program was inspired by the esteemed Vice-Chancellor of the University, Prof. Hareram Tripathi.

The event was organized under the leadership of Prof. Harekrushna Agasti, Head of the Vyakarana Department, and Dr. Jaywant Chaudhari, Head of the Veda & Vedic Science

Department. Assistant Professor Dr. Sukanta Pramanik and Shri Pankaj Bhoi from the Vyakarana Department served as co-coordinators.

The program featured judges and guests from the Department of Sahitya, including Assistant Professor Dr. Rakesh Roshan, who graced the event with his presence.

A total number of 15 students from various levels, ranging from Prakshastrai to Acharya, participated in the competition. The top three participants were awarded first, second, and third prizes for their performances.

The event was a great success, reflecting the rich tradition of Sanskrit vyakaran studies and the active engagement of students in academic activities.

3. Sanskrit Sambhashan Shibir

Department/Cell ***: Vyakaran***
Venue ***: KKSU RAMTEK***
Subject ***:*** संस्कृतसंभाषणशिबिरम्
Date ***:*** 22/08/2023 To 31/08/2023
Attended by ***: Students & Faculty members.***
No. of Participants ***: 70 Employees Participants***

In Order to make the non-teaching Staff of the university, comfortable in spoken Sanskrit From 22nd August to 31st August 2023, the Department of Vyakarana, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a *Sanskrit Sambhashan Shibiram* as part of the Sanskrit Saptaha celebrations. The program was inspired by the esteemed Vice-Chancellor of the University, Prof. Hareram Tripathi.

The event was organized under the leadership of Prof. Harekrushna Agasti, Head of the Vyakarana Department, with coordination by Dr. Jaywant Chaudhari, Head of the Veda & Vedic Science Department.

The inauguration ceremony of the program was chaired by Prof. Kavita Holey, Head of the Sahitya Department. The Chief Guest for the event was Prof. Prasad Gokhale, and Dr. Deepak Kapade was the *Saraswat Atithi*. Dr. Jaywant Chaudhari delivered the vote of thanks.

Dr. Sukant Pramanik, Assistant Professor of the Vyakarana Department, served as the Resource Person of the program. A total of 70 university employees participated in this ten-days camp, where they were taught to speak Sanskrit.

The program was successfully conducted, fostering enthusiasm for the Sanskrit language and contributing significantly to its promotion and use.

4. Saralsanskrit Book Exhibition

Department/Cell **: Vyakaran**
Venue **: KKSU RAMTEK**
Subject **:** सरलसंस्कृतपुस्तकप्रदर्शनी

Date : 02/09/2023
Attended by : **Students & Faculty members.**

No. of Participants : 100 Employees & Students

On the occasion of Sanskrit Saptah, on 2nd September 2023, the Department of Vyakarana at Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, in collaboration with Sanskrit Bharati, Ramtek, organized an exhibition of the books named saral Sanskritam. The inspiration behind this initiative was the Hon'ble Chancellor of the University, Prof. Hareram Tripathi.

The program was organized under the leadership of Prof. Harekrushna Agasti, with Dr. Jaywant Chaudhari, Head of the Department of Vedic and Vedic Sciences, serving as the convenor. Assistant Professor Dr. Sukant Pramanik and Shri. Pankaj Bhoi from the Vyakarana Department assisted as coordinators.

In response to the interest of students and staff, a stall was set up featuring simple books related to Sanskrit grammar and basic Sanskrit books published by Sanskrit Bharati. The event witnessed enthusiastic participation, with students, staff, and teachers purchasing books worth approximately ₹2,000.

The activity, which ran from 10:30 AM to 5:30 PM, successfully sold around 100 books and was organized with the primary aim of promoting the interest of university students in Sanskrit studies.

5. Rastriya Sastrartha Sabha

Department/Cell : **Vyakaran**
Venue : **KKSU RAMTEK**
Subject : राष्ट्रियशास्त्रार्थसभा
Date : 04/09/2023
Attended by : **Students & Faculty members.**

No. of Participants : 60 Employees & Student Participants

On 4th September 2023, as a part of Sanskrit Saptah celebrations, the Faculty of Vedic Studies at Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University organized a *National Shastrarth Sabha*. The Honorable Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, graced the event with his presence. The keynote speaker, Honorable Prof. Madhusudan Penna, Dean of the Participants with the uniquiness of the shastrarth Sabha to decode the insights of ancient Acharya address on *Indian Culture, Dharma Tattva, Gyan, and Sankhya*.

The program was organized under the leadership of Honorable Prof. Harekrushna Agasti, with Dr. Jaywant Chaudhari, Chairman of the Department of Veda and Vedic Sciences, serving as the convenor.

Four distinguished scholars from various fields were invited to present lectures during the event:

1. **Acharya Shambhunath Bhatt**, a renowned scholar and Assistant Professor at the Muddenahalli Campus, delivered an insightful lecture on the topic *Lah Karmani Cha Bhave Chakarmakebhya*.
2. **Shri. Narsingh Ganesh Bhatt** a research scholar from Rajiv Gandhi Parisar, Sringeri, presented Shastrarth
3. **Acharya Guruprasad** from Ramakrishna Mission Vivekananda College, Chennai, presented Shastrarth on *Asidham Bahirangamantarange.*
4. **Acharya Karthik Bhagwat** of Adarsh College, Mumbai, shared his profound insights on *Adhikarankarakam*.

The event witnessed active participation, with about 60 universities students and staff members attending as the audience. The program was a grand success, fostering intellectual engagement and highlighting the scientific essence of Vyakaran studies.

6. National Mathemotics Day

Department/Cell **: Vyakaran**
Venue **: KKSU RAMTEK**
Subject **:** राष्ट्रीय गणित दिवस
Date **:** 22/12/2023

Attended by **: 150 Employees & Student Participants**

On the occasion of National Mathematics Day on 22nd December 2023, the Vyakaran Department of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University organized a lecture series aimed at enhancing students' knowledge of Indian mathematics. The program was motivated by the Honorable Vice Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, and coordinated by the Campus Director, Prof. Harekrushna Agasti. The Honorable Registrar, Prof. Krishnakumar Pandey, also graced the event with his presence.

The lecture series featured Ms. Shefali Joshi as the subject expert, who delivered an insightful and engaging lecture on the topic. The event witnessed enthusiastic participation from students and university employees. Overall, the program proved to be highly inspiring and beneficial for all attendees.

7. Saraswat Vayakhayana mala

Department/Cell **: Vyakaran**
Venue **: KKSU RAMTEK**
Subject **:** शब्दबोध प्रक्रिया
Date **:** 17/01/2024

Attended by **: 60 Student Participants**

The Vyakaran Department of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University organized the *Saraswat Vyakhyana Mala* on 17th January 2024 under the chairmanship of the Honorable Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi. The program was organized by Prof. Harekrushna Agasti, Head of Vedavidya Sakanya, and featured Acharya Ramsalai Dwivedi from Sri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University as the chief guest for the special lecture.

Dr. Jaywant Chaudhari, Head of the Department of Veda and Vedic Sciences, served as the convener of the event. The program was attended by all the teachers and students of the university, with 60 students from various departments participating. The lecture was highly informative and inspiring, leaving a positive impact on all attendees.

8. One Day Simple Sanskrit Workshop

Department/Cell **: Vyakaran**
Venue **: KKSU RAMTEK**
Subject **:** एक दिवसीय सरलमानक संस्कृत कार्यशाला
Date **:** 10/02/2024

Attended by **: 60 Student Participants**

A one-day *Saralmanak Sanskrit* workshop was organized on 10th February 2024, from 10:30 AM to 5:30 PM, in collaboration with the Indian Language Committee and the Vyakaran Department. The workshop aimed to promote and facilitate the learning of the Sanskrit language. The program was presided over by the Honorable Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, and mentored by the Registrar, Prof. Krishnakumar Pandey.

The program was coordinated by Prof. Harekrushna Agasti and featured special lectures by Shri Kaushal Kishore Tiwari, Head of Education, Uttar Pradesh, Sanskrit Bharati, and Dr. Nanda Puri Professor, kksu, Ramtek

The workshop proved to be highly effective in teaching the Sanskrit language, with all students benefiting significantly from this initiative

****

Department of Sanskrit Language & Literature

Establishment Year - 2000

Faculty - Sanskrit & other languages

Courses - 1. Agam Sanskrit, 2. Agam Prakrit),
3. B.A. Sanskrit (Visharad), 4 Shastri,
5. Acharya, 6. M.A., 7. M.Phil. 8 Vidyavaridhi
9. Ph.D., 10. D. Litt. (Sanskrit Literature & Poetics)

Dean - Prof. Kavita Holey

HoD - Prof. Kavita Holey

Professor - Dr. Parag Joshi

Asst. Professor - Dr. Rajendra Jain

No. of pursuing Ph.D. Students - 22

Objectives -

- To study & peruse research in Ancient Sanskrit literature & language.
- To promote the interdisciplinary studies and research in Sanskrit literature & other languages.
- To promote Sanskrit to Sanskrit lovers & layman by perusing Agam & Visharad courses.
- To make available the basic courses of ancient Indian languages like Pali, Prakrit to students.
- To make available Certificate, Diploma in German, French etc. foreign languages for students.

Research Focus

- Contemporary Sanskrit Literature & Poetics
- Interdisciplinary Research
- Research paper publication of research scholar with guide
- Bimonthly one-day departmental Research Meet for Research Scholars.

Department of Sanskrit Language & Literature

Below is a brief report of the various programs and initiatives conducted by the Postgraduate Department of Sanskrit Language and Literature at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek.

1. Kalidas Day Celebration (Lecture)

On the first day of the month of Ashadha, the department organized a lecture to celebrate Kalidas Day, which is an annual tradition. This year, the event was held on **Monday, June 19, 2023**.The program began at 10:00 AM with **Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi** offering a floral tribute to the statue of Mahakavi Kalidas in the university premises. **Registrar and Finance Officer Dr. Ramchandra Joshi** was also present during the event. Prof. Parag Joshi from the Sanskrit Language and Literature Department delivered a special lecture on the topic **"Kavikulguru Kalidas."**The program was presided over by **Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi**, and **Prof. Kavita Holey**, Dean of the Faculty of Sanskrit and Non-Sanskrit Languages, delivered the introductory remarks. Faculty deans, professors, staff, and students attended the program. **Dr. Rajendra Jain** expressed gratitude, and the program concluded with Shanti Mantra.In the afternoon, students were taken to the **Kalidas Memorial in Ramtek**, where they recited Meghaduta. Professors and staff from the department and other faculties participated in the session.

2. Guru Purnima Celebration

On **July 3, 2023**, a Guru Purnima celebration was organized at both the Ramtek campus and the Waranga campus.Students of Traditional courses and Gurukul teachers performed a **sacred Yajna** at Ramtek. Departmental students honoured their teachers in the Varnekar Hall, inviting them to preside over the occasion, offering them respect and praise. **Prof. Kavita Holey** delivered a speech on themes such as **Guru-Seva, Moksha, and Knowledge Acquisition**, shedding light on the bond between guru and disciple. The event was organized and managed by students of the M.A. course in the department.

3. Five-Day MOOC Workshop

A **five-day MOOC workshop** was conducted from **August 25 to August 29, 2023**, in collaboration with SWAYAM, the Department of Sanskrit Language and Literature, and the Department of Pali-Prakrit-Indian Languages. The workshop began on August 25, 2023, at 11:00 AM in the **Varnekar Hall** under the presidency of **Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi**. The chief guest was **Prof. Sachchidanand Mishra**, and special guests included **Shri Shreesh Devpujari** from Sanskrit Bharati, Delhi, and Shri.**Mandar Bhanuse, Open and Distance Education Centre**, Mumbai University, Prof. S.P Sharma, Prof. Harekrushna Agasti, Campus Director, Dr. Ramchandra Joshi, Registrar, Prof. Kavita Holey, IQAC Directorand Dr. Rajendra Jain, Coordinator of the Workshop were present.

Experts such as **Abhishek Kumar** (Scientist at INFLIBNET, Gandhinagar), Shri. **Mandar Bhanuse, Open and Distance Education Centre**, Mumbai University,**Dr. Sheetal Sharma** (JNU, Delhi), and **Prof. Rekha Sharma** (Retired, Nagpur University) conducted sessions on preparing MOOC courses and provided subject-specific insights. The workshop concluded on **August 29, 2023**, at 4:00 PM.

4. One-Day National Seminar

The Department of Sanskrit Language and Literature organized a One-Day National Seminar on **"Textual Criticism in Sanskrit"** on **September 17, 2023**, at **11:00 AM** in the Shri B. Varnekar Auditorium, located on the campus of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. The seminar was inaugurated under the chairmanship of **Hon'ble Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi**. The Hon'ble Governor graced the event through an online platform. Prominent dignitaries included **Prof. Murali Manohar Pathak**, Vice-Chancellor of Lal Bahadur Shastri Sanskrit University, Delhi, as the chief guest; **Dr. Pankaj Chande**, Founding Vice-Chancellor, as the special guest; **Dr. Ramchandra Joshi**, Registrar; **Prof. Harekrishna Agasti**, Director of the Educational Complex; **Prof. Kavita Hole**, National Seminar Coordinator; **Prof. Parag Joshi**, Dean of Sanskrit and Non-Sanskrit Languages; and other department heads and dignitaries, including **Dr. Rajendra Jain** and **Dr. Raghavendra Bhat**. Faculty members, deans, department heads, teaching, and non-teaching staff of the university were also present.

After the inauguration, three distinguished speakers delivered presentations at the Pragya Bharati Shri B. Varnekar Auditorium on various topics:

1. **Prof. Madhusudan Penna** (KKSU, Ramtek) - *"Methods of Textual Criticism"*
2. **Prof. Manjushri Sardeshpande** (Head, English Department, Dharampeth College, Nagpur) - *"Critical Analysis of the Novel, Time Shelter"*
3. **Prof. Nanda Puri** (Former Dean, KKSU, Ramtek) - *"Textual Criticism of Mahabharata"*

   The third session of the seminar was conducted in two venues: **Room No. 12** and the **Shri B. Varnekar Auditorium**. The sessions were chaired by **Prof. Harekrishna Agasti** and **Prof. Krishnakumar Pandey**, respectively. Research scholars presented their papers on various topics at both venues. At **4:00 PM**, **Prof. Parag Joshi** conducted a practical session on the topic *"Textual Criticism."*

   The **valedictory ceremony** of the national seminar was held at **4:30 PM** in the Shri B. Varnekar Auditorium. The chief guests on the dais included **Prof. Sheetla Prasad Shukla** (Dean, Lal Bahadur Shastri University, Delhi), **Prof. Nanda Puri** (Former Dean, KKSU, Ramtek), **Prof. Madhusudan Penna** (KKSU, Ramtek), **Hon'ble Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi**, and **Prof. Kavita Hole**, the coordinator. The event was anchored by **Dr. Pallavi Kawale**. Faculty members and staff from the department extended their support for the success of the seminar. A total of **75**

participants registered, and **over 25 research papers** were presented during the seminar.

5. Special Lectures on Manuscriptology

Dr. Pallavi Kawale, Assistant Professor, Department of Sanskrit Language and Literature, delivered special lectures on Manuscriptology from January 8 to January 11, 2024 in Room no 501 at Abhinav Bharati Waranga Campus. 45 Students and teachers attended the workshop.The workshop was conducted in room no 501. The topics for the workshop were as follows -

- **January 8**: Importance of Manuscriptology.
- **January 9**: Writing materials and tools.
- **January 10**: Manuscript libraries.
- **January 11**: Preservation of manuscripts.

6. Special Lecture on Metrics and Figures of Speech

Prof. Kavita Holey, Dean , faculty of Sanskrit and other languages and Head of the Sanskrit Language and Literature Department, delivered a special lecture on "Metrics and Figures of Speech" on January 16, 2024, at the Abhinav Bharati, Waranga Campus. The Dean of the Indian Religion, Culture, and Philosophy Department, Prof. Madhusudan Penna, presided over the event. A total of 33 students attended the three-day lecture in room no 501.

7. Special Lecture on SWAYAM and MOOCs

Dr. Rajendra Jain, Assistant Professor, Department of Sanskrit Language and Literature, delivered a special lecture on "SWAYAM and MOOCs" on January 19, 2024, at the Abhinav Bharati, Waranga Campus. A total of 36 students attended the lecture, which was conducted in Classroom No. 501.

8. One-Day National Seminar

In collaboration with the Department of Tourism and Cultural Affairs, Government of Maharashtra, and Shri Ram Maha-Sanskriti Mahotsav, Ramtek, the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a One-Day National Seminar on January 20, 2024, under the "Azadi Ka Amrit Mahotsav" celebrations. The seminar was financially supported by the Central Sanskrit University, New Delhi. The theme of the seminar was *"Cultural Background of Poet Kalidasa"*.

Inauguration Ceremony: Special guest MLA Shri Ashish Jaiswal, former Vice-Chancellor Prof. Uma Vaidya, and former Director General of Police Dr. Bhushan Kumar Upadhyay were the key speakers. The Honorable Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi presided over the event. Other notable attendees included Registrar Prof. Krishnakumar Pandey, Director of P.P.G.G. Educational Campus Prof. Harekrishna Agasti, and Seminar Coordinator Prof. Kavita Holey. Prof. Krishnakumar Pandey gave the introductory remarks, Dr. Rajendra Jain moderated the program, and Prof. Kavita Holey proposed the vote of thanks.

Second Session: Lectures on Kalidasa were delivered by Prof. Madhusudan Penna, Prof. Nanda Puri, Prof. Krishnakumar Pandey, Prof. Kavita Hole, and Prof. Prasad Gokhale.

Third Session: Lectures by Prof. Kalapini Agasti, Prof. Harekrishna Agasti, Prof. Lalita Chandratre, Prof. Parag Joshi, Dr. Jayawant Chaudhari, and Dr. Rajendra Jain on various topics graced the third session. The seminar concluded with an interactive discussion involving scholars and students.

Valedictory Ceremony: Prof. Nanda Puri was the chief guest, while Dr. Jayawant Chaudhari and Prof. Kavita Holey were present as guests. The session was moderated by Dr. Rajendra Jain, who also proposed the vote of thanks.

9. Special Lectures on Inscriptions and Their Importance

Dr. Mrudula Tapas, Assistant Professor, Department of Sanskrit Language and Literature, delivered special lectures on the importance of inscriptions on February 22 and February 23, 2024 at Abhinavbharati Waranga Campus. The lectures were held in room no 501. A total of 46 students attended the lectures. The topics for the same are as follows -

- **February 22**: Inscriptions and India.
- **February 23**: Literary and historical importance of inscriptions.

10. Marathi Language Day

On February 27, 2024, Marathi Language Day was celebrated at the Ramtek Campus of the Sanskrit Language and Literature Department. The event was organized by Prof. Parag Joshi, Head of the Modern Languages Department. Shri Prakash Edalabadkar provided guidance on the structure of language and dialects. The Honorable Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi presided over the event. Prof. Kavita Holey guided the students during the event. The program was attended by faculty members, staff, and students of the university.

11. Four-Day Script Workshop

The Department of Sanskrit Language and Literature organized a four-day workshop on paleography and various scripts at the Abhinav Bharati, Waranga Campus, from March 11 to March 14, 2024 in room no 501. A total of 35 students attended the workshop. The topics for the workshop are as follows -

- **March 11**: Dr. Pallavi Kawale delivered a lecture on Brahmi script.
- **March 12**: Dr. Mrudula Tapas delivered a lecture on Kharosthi script.
- **March 13**: Dr. Pallavi Kawale delivered a lecture on Sharada script.
- **March 14**: Dr. Mrudula Tapas delivered a lecture on Modi script.

12. Three-Day Lecture Series on Ishavasyopanishad

The Department of Sanskrit Language and Literature organized a three-day lecture series on *Ishavasyopanishad* from April 2 to April 4, 2024, at the Abhinav Bharati, Waranga Campus. The lectures were delivered by Prof. Madhusudan Penna, Dean of the Indian Religion,

Culture, and Philosophy Department. A total of 36 students attended the series. The lecture series was conducted in room no 501.

13. Special Lecture on Aesthetics

Prof. Nanda Puri, retired Dean Faculty of Sanskrit and other Languages , delivered a special lecture on Sanskrit Aesthetics on April 13, 2024, at the Abhinav Bharati, Waranga Campus. The lecture was attended by Prof. Madhusudan Penna, Dean of the Indian Religion, Culture, and Philosophy Department. A total of 40 students attended the lecture. The lecture was arranged in room no 501.

14. Special Lecture on Research Methodology

Prof. Parag Joshi, Head of the Modern Languages Department, delivered a special lecture on Research Methodology on November 4, 2024 for the students of M.A Sanskrit Multidisciplinary, M A Jyotirvijnan, Msc Yogic Science and M A Hindu studies, at the Abhinav Bharati, Waranga Campus. A total of 31 students attended the lecture, which was held in Classroom No. 501.

15. Library Orientation and Visit

The Department of Sanskrit Language and Literature organized a library orientation lecture at the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. Librarian Dr. Deepak Kapde explained the library facilities and processes in a simple manner to the students. The event was presided over by Prof. Kavita Holey, Dean Faculty of Sanskrit and Other Language , along with Prof. Parag Joshi and Dr. Rajendra Jain. The program was conducted and concluded with a vote of thanks by the department faculty.

16. Department's Participation in Various Activities:

From the beginning of the academic year 2023-24, the department participated in several activities such as admission procedures, educational planning and resolution meetings, project applications, study group meetings, faculty meetings, academic council meetings, Gita lecture series , newly appointed faculty development programs, Sanskrit week, Kalidas Award, research compilation (departmental issue), Kalidas week issue, former Vice Chancellor Dr. Pankaj Chande felicitation book editing, research students' research compilation issue, paper setting moderation related to the examination department, and routine administrative tasks.

17. Review of Faculty's Educational and Other Activities:

In the academic session 2023-2024, all the faculty members of the department participated in various international, national, and state-level seminars and conferences and presented research papers. Here are some noteworthy contributions:

1. **Prof. Dr. Kavita Holey**, Head of the Department and Dean of the Faculty, served in multiple roles such as faculty head and department head. She also held the position of Secretary for the Maharashtra State Kalidas Award Selection Committee. She took on additional responsibilities as the Director of the University's IQAC and Financial and Accounting Officer this year. Under the Bhasanatakachakram Project, she translated and edited a play in Marathi.

   She has published 4 research papers this year and has 3 papers presented. She is currently guiding 8 students for Ph.D. Additionally, she delivered lectures at 1 place as an invited speaker and received 3 awards. She is also working on two research projects.

2. **Prof. Dr. Parag Jashi** holds the position of professor and took on the additional role of Coordinator of Research Coursework. He also managed the duties of Coordinator for the University's IQAC and Special Duty Officer (OSD). He took on extra responsibilities as the Head of the Department of Modern Languages. Under the Bhasanatakachakram Project, he translated and worked as an executive editor for a play.

   He has published 3 articles and 1 research paper this year, and presented 4 research papers. He has delivered lectures at 12 places as an invited speaker and received one award **Alankar Vidvanmani**.. He is guiding 5 students for Ph.D.

3. **Dr. Rajendra Jain**, Assistant Professor, served as the Coordinator for the Manuscript Resource Center (MRC) and established a Memorandum of Understanding (MoU) for the Manuscript Conservation Center (MCC). He was also given additional responsibilities as the University SWAYAM Coordinator and ILMS Coordinator. Under the Bhassanatakachakram Project, he translated a play into Marathi. He has received a second Ph.D. in Sanskrit from the National Sanskrit University, Tirupati, on the topic **"Sanskrutrupakeshu Prakrutasya Sthanam Swarupm Yogadanam cha**."

   He has published 3 research papers this year and presented 2. He has delivered lectures at 4 places as an invited speaker and is guiding 3 students for Ph.D.

4. **Dr. Raghavendra Bhat**, Assistant Professor, joined the department and took on the role of Principal of Gurukulam. He provided special assistance in the creation of the NAAC documentation and also managed the additional responsibility of Director of Shastravidyagurukulam. He has published 2 research papers and presented 3 this year. He delivered a lecture at 1 place as an invited speaker. Under the Bhassanatakachakram Project, he translated a play into Marathi. He has received 1 award and is guiding 3 students for Ph.D.

5. **Dr. Rakesh Roshan**, (temporary) Assistant Professor, joined the department and conducted classes for undergraduate and postgraduate courses as per the department head's instructions. He also provided support in various departmental tasks.

6. **Dr. Pallavi Kawale**, (temporary) Assistant Professor, conducted classes for undergraduate and postgraduate courses as per the department head's instructions and contributed to various departmental tasks.

7. **Dr. Mrudula Tapas**, (temporary) Assistant Professor, taught undergraduate and postgraduate courses following the department head's instructions. She published 2 research papers and presented 2 this year. She contributed to various departmental tasks.

8. **Dr. Shubhankar Basak**, (temporary) Assistant Professor, taught undergraduate and postgraduate courses as per the department head's instructions. He published 2 research papers and presented 2 this year. He contributed to various departmental tasks.

9. **Smt. Suvarna Kevate**, (temporary) Assistant Professor, conducted classes for undergraduate and postgraduate courses as per the department head's instructions. She has published 5 research papers and presented 4 this year. She contributed to various departmental tasks.

18. Student Achievements, Awards, and Prizes

The following students have achieved success by receiving awards and prizes:

1. **All India Rupak Mahotsav Competition**

   A team of students from the university participated in the All India Rupak Mahotsav organized by the Central Sanskrit University, Delhi, from March 6 to 9, 2024, in Jaipur. Students from the Department of Sanskrit Language and Literature, including Advaita Kulkarni, Virati Gala, Nupur Kulkarni, and Devika Hingnikar, participated. Advaita Kulkarni received the first prize for the presentation of the Sanskrit play *'Bandu Abhinayam Karoti.'* In addition to the first prize, she also received a certificate, a memento, and a cash prize as part of a national-level special award for this play. The direction of the play was done by Prof. Parag Joshi, Department of Sanskrit Language and Literature, with guidance from Prof. Kavita Holey, Faculty of Sanskrit and Other Languages.

2. **Gold Medals and Ph.D. Degrees at the Convocation Ceremony**

   During the university's 11th Convocation Ceremony, at the MA level, Radha Deshkar secured the highest number of gold medals (seven in total across all departments) and also received a cash prize. These gold medals were awarded for securing the first position in MA across all departments. Additionally, Advaita Kulkarni received a

gold medal and a cash prize for securing the second position at the MA level. The following students were also awarded Ph.D. degrees: Devvrat Chatartjee, Anjali Joshi, Rohini Deshmukh, Rohini Nande, Arpita Harde, and Sarita Gillurkar. This was achieved with the guidance of departmental professors Prof. Kavita Holey, Prof. Parag Joshi, and Prof. Rajendra Jain.

3. **Participation in Sanskrit Week Competitions**

   The Department of Sanskrit participated in various events held by the University's Extension Service Unit from August 22, 2023. Departmental undergraduate and postgraduate students took part in quiz competitions and other events with enthusiasm.

4. **Sanskrit Conversation and Motivation Classes**

   In July 2023, under the guidance of the campus director, a Sanskrit Conversation and Motivation class was held at the university's Ramtek campus. Prof. Sukant Pramanik provided training for all departmental students. All students of the Shastri and MA Acharya programs participated in this class.

5. **Participation in the Dhishana Parishad and Shastrarth Sabha**

   The university organizes weekly Dhishana Parishad and monthly Shastrarth Sabha meetings. In the Dhishana Parishad, Shastri Acharya and general BA and MA students present topics on subjects in Sanskrit. In the monthly Shastrarth Sabha, students of all departments, particularly from the Gurukul Department, engage in traditional debates and discussions on Sanskrit subjects. The following students from the department participated with enthusiasm: Maheshwari Akare, Nisha Dudhkavre, Gyaneshwari Borkar, Dhanashree Sharma, Achal Walde, Anuj Manchavwar, Virati Gala, Devika Hingnikar, Sai Kawadkar, Rajari Dhabale, Janki Folane, and Revati Yenarkar.

6. **Participation in the Sankrantonotsav**

   The university held the Sankrantonotsav (College Day) in January, during which all students from the department participated enthusiastically in various competitions.

*** * ***

Department of Bhartiya Darshan

Establishment Year - 2000

Faculty - Indian Religion, Philosophy & Culture

Courses - Sammnita Shstri (B.A. Honors Darshan)

Aacharya Darshan (M.A. Honors Darshan), M.Phil., Ph.D. Philosophy, Certificate Course in Adwait Vedanta, Certificate Course in Vedantsar.

Dean - Prof. Madhusudan Penna

Profesor & HoD - Dr. Kalapini Agasti

No. of pursuing Ph.D. Students - 24

Objectives -

- To study the facts of Ancient Indian Religion
- To study & peruse research of the tradition of Indian Darshan
- To peruse comparative study of Indian & other religions
- To study comparatively Indian & Western philosophy & major Works

Research Focus

- To organize research based programs to enable students to contribute to quality research.
- Research projects are proposed under RUSA
- Research carried through Dept. in Indian Philosophy in general and Vedanta, Samkhya-Yoga Philosophy in particular.

Department of Bhartiya Darshan

Geeta Jayanti Utsav 20-22 December 2023

Geeta Jayanti was on 22nd December 2023. On this occasion Dept. of Bharatiya Darshan, K.K.S.U., Ramtek has organised three days Geeta Recitation program. On 20th December Group Recitation Program was started at 8:30 am. Everyday Six Chapters of Geeta were recited in a group. In this group recitation Unversity Students, Teachers, University's Non Teaching Staff and Civilians have participated. This group recitation was organised in 'Antarvikhya' Meditation Hall of Dept. of Yogic Science and Holistic Health. On the first day of 20th December 2023 total 38 participants of Students and Teachers have taken part. On the second day of 21st December Total 45 participants have taken part. And on the third day of 22nd December 2023, which was Geeta Jayanti Day total 63 participants including Students, Teachers and Civilians have chanted Bhagavadgita in one voice. This whole three day festival was concluded with Geeta Arti. For the Geeta Arti Chief Guests were, Prof. Harekrishna Agasti, Director, Guruji Golwalkar Gurukulam Campus, K.K.S.U., Ramtek; And Prof. Kalapini Agasti, Head, Dept. of Bharatiya Darshan, K.K.S.U., Ramtek. The Prasad (Sweets) was distributed after Geeta Arti. This program was convened by Prof. Kalapini Agasti and Coordinated and hosted by Shri. Sachin Daware, Asst. Professor, Dept. of Bharatiya Darshan, K.K.S.U., Ramtek. Students of this department have enthusiastically involved to organise this Program.

Bharatiya Bhasha Anuvad Karyashala

In the light of National Education Policy 2020 and considering the importance of Bharatiya Languages; the demand of translation in Bharatiya Languages has been growing up day by day. In the present scenario to enhance multilinguistic skills the Translation Work has become very important. Also the demand of translation of various Bharatiya Literature into Bharatiya Languages has been growing up. To establish a firm system of Translation into Bharatiya Languages; Department of Bharatiya Darshan, Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek; and Bharatiya Bhasha Samiti have organised A Two Day Workshop named "Bharatiya Bhasha Anuvad Karyashala". Bharaitya Bhasha Samiti has given financial aid to conduct this workshop. This workshop was conducted on 6th and 7th January 2024. In this Two Day Workshop eight sessions were conducted. The concept and suggestion for this workshop was given by Prof. Hareram Tripathi, Hon. Vice Chancellor of the University. Prof. Krishna-Kumar Pandey Hon. Registrar of the University, has guided for this workshop. Subject experts and resource persons for this workshop were Shri. Sudhishtha Mishra, Shri. Sanjeev Kumar and Dr. Tilak Rao. This Program was convened by Prof. Madhusudan Penna, Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture, K.K.S.U., Ramtek. The program was coordinated by Prof. Kalapini Agasti, Head, Dept. of Bharatiya Darshan; And Dr. Chandan Shrivastav, Acadamic Coordinator, Bharatiya Bhasha Samiti. The Program was co-coordinated by Shri. Sachin Dwivedi, Asst. Professor, School of Shastric Learning; And by Shri. Sachin Daware, Asst. Professor, Dept. of Bharatiya Darshan. Total 214 participants were registered their presence including Students, Research Scholars and Teachers for this.

This workshop was available for participants through online and offline platform. Among these participants 100 were present through offline and 114 were present through offline. All participants and organisers were felicitated with certificates.

All Bharat Ten Days Workshop on 'Tarkasangraha-Nyayabodhini-Padakrutya with Deepika'

All Bharat Ten Days Workshop on 'Tarkasangraha- Nyayabodhini-Padakrutya with Deepika' was organised through online meeting platform in between 11.03.2024 to 20.03.2024. Professors from different Universities have delivered their lectures in this workshop.

Sr. No	***Day***	***Sessions***
1	11 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Hareram Tripathi, Hon. Vice Chancellor, K.K.S.U., Ramtek Prof. Sachchidananda Mishra, ICPR, Member Secretary	**Inaugural Session** • About the workshop • Key expectations/outcomes • Inaugural addresses by invited dignitaries **Uddesha-Prakaranam** • Mangalacharana • Padartha-Bheda • Dravya-Bheda • Guna-Bheda • Karma-Bheda • Samanya-Vishesha-Bheda • Samavaya-Lakshanam • Abhava-Bheda
2	12 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Madhusudana Penna, (Hon. Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture) K.K.S.U., Ramtek	**Dravya-Lakshana-Prakaranam** • Prithivyah Lakshanam Tad-Bhedashch • Apam Lakshanam Tad-Bhedashch • Tejaso Lakshanam Tad-Bhedashch • Vayorlakshanam Tad-Bhedashch • Atha Karyaotpatti-Vinashakramah • Akasha-Lakshanam • Kala-Lakshanam • Bhedapurvakam-Atmano Lakshanam • Manaso Lakshanam
3	13 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Madhusudana Penna, (Hon. Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture) K.K.S.U., Ramtek	**गुणलक्षणप्रकरणम्** Gunalakshana-Prakaranam • Rupa-Lakshanam Tad-Bhedashcha • Rasa-Lakshanam Tad-Bhedashcha • Sabheda-Gandha-Lakshanam Sparsha-Lakshanam • Paka-Kriya-Nirupanam

4	14 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Vishnupad Mahapatra, Dept. of Nyaya, SLBSNSU, New Delhi.	Gunalakshana-Prakaranam • Sankhya-Nirupanam • Parimana-Lakshanam Tadbhedashcha • Prithaktva-Sanyoga-Vibhaga-Paratvaparatva-Gurutva-Sabhedadravatva-Sneha-Sabhedashabdalakshanam
5	15 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Vishnupad Mahapatra, Dept. of Nyaya, SLBSNSU, New Delhi.	**Gunalakshana-Prakaranam** • Buddhi-Lakshanam • Smruterlakshanam • Anubhava-Lakshanam • Sodaharanam Yatharthanubhava-Lakshanam • Sodaharanam-Ayatharthanubhava-Lakshanam • Karanasahita-Ayatharthanubhava-Lakshanam
6	16 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Mahananda Jha, Dept. of Nyaya, SLBSNSU, New Delhi	**Gunalakshanaprakaranam** • Karana-Lakshanam • Karana-Karya-Lakshanam • Karanabhedastallakshananicha • Karanasya Nikrushta-Lakshanam • Sabheda-Pratyaksha-Nirupanam • Sabheda-Sannikarsha-Nirupanam
7	17 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Ramachandra Sharma, Dept. of Nyaya, SLBSNSU, New Delhi.	**Anumana-Pramanam** • Anumana-Nirupanam • Paramarsha-Lakshanam • Vyaptinirupanam • Pakshadharmata-Lakshanam
8	18 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Vishnupad Mahapatra, Dept. of Nyaya, SLBSNSU, New Delhi.	**Anumanaprakaranam** • Savayavanumanabhedanirupanam • Swartha-Parartha-Anumiteh Karanam • Vibhagapurvaka-Linganirupanam • Pakshadinirupanam • Hetvabhasanirupanam
9	19 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm Prof. Sachchidananda Snehi, CSU, Shri. Raghunatha Kirti Parisar, Devaprayaga (Uttarakhanda)	**Upamananirupanam** **Shabdanirupanam** • Shabdapramanaswarupam • Vakyarthajnane Hetvastani Lakshanani • Vakyabhedah Shaabdajnanaswroopamch • Pramanyavada-Nirupanam
10	20 March 2024 5.00 pm – 6.00 pm 1) Prof. Hareram Tripathi (Chairperson) 2) Prof. Ramakishore	**Avashishtagunanirupanam** • Ayatharthabheda-Nirupanam • Tarkasya Lakshanodaharanam • Smrutibheda-Nirupanam • Sukhader-Lakshanani

	Tripathi (Guest) 3) Prof. Ramanarayana Dwivedi (Chief Guest)	• Karmalakshanam Tadbhedashch • Sabheda-Samanya-Nirupanam • Vishesha-Samavaya-Abhava-Nirupanam **Valedictory Session**

All these lectures were recorded by Dept. of Bharatiya Darshan. All these Lectures will be available on University's I.L.M.S. platform. For this workshop 7 Professors from other Universities and One Professor from home University delivered their total 9 lectures on 9 days as Resource Persons. Total number of participants registered for this workshop were 212. Among them 60 participants had regular attendance. This workshop was convened by Prof. Kalapini Agasti, Head, Dept. of Bharatiya Darshan. Coordination of this workshop was looked after by Dr. Naveen Kumar, Asst. Professor, Dept. of Bharatiya Darshan. Shri. Sachin Daware, Asst. Professor, Dept. of Bharatiya Darshan has assisted this workshop as co-coordinator. This program was anchored by Dr. Mohanlal Sharma, Asst. Professor, Center of Distance and Online Education. Total expenditure of this workshop was Rs. 18,000/-.

Symposium on Jagadguru Shri. Shankaracharya

As per the order of Hon. Vice Chancellor, Dept. of Bharatiya Darshan and Bharatiya Bhasha Samiti have organised Jagadguru Shri. Shankaracharya Sympsium on 27th March 2024 at University's Ramtek Campus. Five Resource Persons have delivered their lectures in this One Day Symposium.

Sr. No.	**Name**	**Designation**
.1	Prof. Parag Joshi	Head, Dept. of Modern Languages and Sanskrit, K.K.S.U., Ramtek
.2	Prof. Prasad Gokhale	Head, Dept. of Vedanga Jyotish, K.K.S.U., Ramtek
.3	Prof. Krishnakumar Pandey	Dean, Faculty of Ancient Indian Science and Humanities, K.K.S.U., Ramtek
.4	Dr. Amit Bhargav	Asst. Professor, School of Shastric Learning, K.K.S.U., Ramtek
.5	Dr. Sachin Dwivedi	Assistant Professor, School of Shastric Learning, K.K.S.U., Ramtek

The Participants in this program were University Students, Research Scholars, Teachers, Other Employees and Civilians. Total 144 participants were registered for this program. Program was started by inauguration session. Inaugural Session was chaired by Hon. Registrar, Prof. Krishnakumar Pandey. Prof. Parag Joshi delivered his lecture in first session. Then followed Prof. Prasad Gokhale's lecture. Lunch break was given at 1.30 pm. After lunch Dr. Amit Bhargav gave his lecture. Last lecture was given by Dr. Sachin Dwivedi.

Last lecture was given by Prof. Krishnakumar Pandey in the Valedictory session. Representative Participants gave their remarks in brief. The Symposium was concluded with

Hymn Recitations written by Shri. Shankaracharya. All participants were felicitated with certificates. This whole program was coordinated by Prof. Madhusudan Penna, Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture. Program was co-coordinated by Prof. Kalapini Agasti, Head, Dept. of Bharatiya Darshan. The program was anchored by Smt. Shraddha Deopujari, Research Scholar, Dept. of Bharatiya Darshan; Kritika Jain, Shastri Student of Shastri Darshan; And Isha Mashankar, Student of Shastri Darshan. Faculty Members and Students of Dept. of Bharatiya Darshan assisted to organise this program.

* * *

Department of Vedanga Jyotisha

Establishment Year - 2009

Faculty - Ancient Indian Sciences & Humanities

Courses - M.A., M.Phil., Ph.D. Vedanga Jyotisha & Vastushastra

Dean - Prof. Krishnakumar Pandey

HoD - Prof. Krishnakumar Pandey

Professor - Prof. Prasad Gokhale

Associate Professor - Dr. Dinakar Marathe,

No. of pursuing Ph.D. Students - 05

Objectives -

- Comparative study between Ancient Indian Sciences & Modern Science
- To establish Vedanga Jyotisha as a authentic Ancient Indian Shastra
- To remove the misconception about Jyotisha & Vastushastra in the mind of people.
- To revisit the ideas of ancient sciences in Vedic literature.
- To organize seminars, conferences for pramote the contribution of Sanskrit literature to Humanities.

Research Focus –

1.Interdisciplinary Research

Following areas will be focused for research in next three years

a. Vastu & Modern Architecture
b. Siddhanta Jyotisha & Modern Astronomy
c. Megha Garbha Lakshana & Modern rain fall prediction
d. Medical Astrology & Ayurveda

2.Manuscript Editing

a. Dept. will encourage research scholars to take manuscript editing as their topic in M.Phil. and Ph.D.
b. Critical edition of text Jaimini Sutram with all commenteries through research scholars. (Research in progress)

Department of Vedang Jyotish

1) 39th Jyotish Vaktartha Sabha.

The 39th Jyotish Vakyartha Sabha was successfully conducted through online mode via Zoom on 03rd July 2023. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department, KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The theme of the session was ***Guru Poornima***, and it provided valuable insights and guidance to students on the significance of this auspicious occasion. Program President: Prof. Krishnakumar Pandey, Keynote Speaker: Prof. Prasad Gokhale, Coordinator: Dr. Pranav Muley, Co-coordinator: Dr. Ambalika Sethia. The event saw the enthusiastic participation of all faculty members and 35 students, making it a meaningful and interactive session.

2) A seven-day workshop on "Jyotish Shastra".

A Seven-Day online Workshop on "Jyotish Shastra" was organized by the Vedang Jyotish Department from July 12, 2023, to July 19, 2023, via Zoom. The workshop was conducted under the guidance of Prof. Krishnakumar Pandey, Head of the Vedang Jyotish Department, who served as the trainer. Dr. Pranav Mule acted as the convener, while Dr. Ambalika Sethia coordinated the event. The workshop also saw the active participation of Dr. Ashish J., Dr. Rishikesh Sahu, and Dr. Pankaj Sharma, alongside other faculty members. A total of 38 students attended the workshop, making it a successful and enriching learning experience.

3) 40th Jyotish Vakyartha Sabha.

40th *Vakyartha Sabha* was successfully organized online via Zoom on 26th July 2023. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department, KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic *Adhik Mass*, providing valuable insights to the participating students. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Prof. Prasad Gokhale serving as the speaker. The event was coordinated by Dr. Pranav Muley and Dr. Ambalika Sethia. The Sabha saw active participation from all faculty members and 52 students, contributing to a rich and engaging discussion.

4) 41st Jyotish Vaktartha Sabha.

41st *Vakyartha Sabha* was conducted through online mode Zoom on August 4, 2023. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department, KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey. Dr. Rishikesh Sahu delivered an insightful lecture on the topic *Chaturmas*. The keynote address was presented by Dr. Pranav Muley. Dr. Ambalika Sethia served as the coordinator for the event. The program was attended by all faculty members and 45 students.

5) Aryabhatha Nakshatra Darshan (Planetarium)

The Indian Knowledge System (IKS) Centre at Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University (KKSU), Ramtek, organized a five-day workshop titled **"Revisiting Indic Heritage: An Experiential Workshop"** from 1st to 5th August 2023. As part of this workshop, the Department of Vedang Jyotish, KKSU, hosted **"The Aryabhata Nakshatra Darshan Program"** on 4th August 2023 at 5:30 PM in the KKSU Academic Building, Ramtek Campus. This special program offered participants an engaging experience with a mobile planetarium, where they explored constellations and their cultural and scientific significance. A total of 52 participants, including students and members of the public, attended the event with great enthusiasm. Dr. Ashish provided technical support and delivered insightful explanations during the program, ensuring a rich learning experience for all attendees. The event was inaugurated by **Prof. Krishnakumar Pandey**, marking a memorable highlight of the workshop.

6) The 42nd Jyotish Vaktartha Sabha.

42nd *Vakyartha Sabha* was organized through online mode via Zoom on August 15, 2023, as part of the *Sanskrit Mahotsav*. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department, KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic "Shravan," providing valuable guidance to the participants. The event was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Shri Prasad Ayachit serving as the speaker. Dr. Pranav Muley acted as the convener, while Dr. Ambalika Sethia coordinated the program. The session witnessed the active participation of all the faculty members and 34 students.

7) 43rd Jyotish Vaktartha Sabha.

43rd **Vakyartha Sabha** was conducted through online mode via Zoom on September 2, 2023, as part of the **Sanskrit Mahotsav** celebrations. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department, KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session provided students with valuable insights on the topic **"Krishna Janmashtami."** The program was presided over by **Prof. Krishnakumar Pandey,** with **Dr. Pranav Muley** as the guest speaker and **Dr. Ambalika Sethia** as the coordinator. The event saw enthusiastic participation from all faculty members and 37 students.

8) Jyotish Samvad under Sanskrit Mahotsav

On September 4, 2023, the Department of Vedang Jyotish, Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a **Jyotish Samvad** as part of the Sanskrit Mahotsav at Gudmandir. This event, open to the public, aimed to foster engagement and Samvad on Jyotish (Vedic astrology). Prof. Krishna Kumar Pandey, Head of the Department of Vedang Jyotish and Extension Board, presided over the program. The session featured special lectures by esteemed scholars Dr. Pankaj Sharma and Dr. Ashish J., who shared valuable insights on the subject. The event witnessed active participation from attendees, who raised several questions. These were thoughtfully

addressed by Prof. Krishna Kumar Pandey, enriching the session with interactive discussions. Faculty members from the Department of Vedang Jyotish were also present, contributing to the event's success. The program was conducted during the forenoon session and concluded on a high note, reflecting the department's commitment to promoting Jyotish studies and community engagement.

9) Vastua Samvad

On 4th September 2023, between 10:00 AM and 11:00 AM, the Department of Vedang Jyotish at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a "Vastu Samvad" as part of the Sanskrit Mahotsav at Gudmandir for the public. The session aimed to demonstrate that Vastu Shastra is both a science and an art, focusing on how it can enhance human well-being. During the event, the Universal Aura Scanner was showcased, which detects, measures, and analyzes the levels of positive and negative energy in individuals. The event was led by the Head of the Department of Vedang Jyotish, Prof. Krishna Kumar Pandey, along with Dr. Ashish J., Dr. Hrusikesha Sahu, Dr. Pankaj Sharma, Shri Anuj Sharma, and Shri Akshay Pandey, who provided valuable insights into the subject.

10) Jyotish Shastra Goshti

A Jyotish Shastra Goshti was organized by the Vedang Jyotish Department as part of the Samaskruta Mahotsavam on 08/09/2023 at Mahalakshmi Mandir, Jayaprakash Nagar, Nagpur. The event was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, Head of the Department of Vedang Jyotish. Dr. Pranav Muley served as the Convener, and Dr. Ambalika Sethia coordinated the program. A total of 32 participants attended the event.

11) Vastu Shastra Question & Answer session.

A Vastu Shastra Question & Answer session was organized by the Vedang Jyotish Department as part of the Samskruta Mahotsavam on 09/09/2023 at Shri Hanuman Mandir, Gopal Nagar, Nagpur. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, Head of the Department of Vedang Jyotish, with Dr. Pranav Muley serving as the Convener and Dr. Ambalika Sethia as the Coordinator. The session was attended by 6 participants.

12) Pannal Discussion on Jyotish Shastra

A panel discussion on *Jyotish Shastra* was organized by the Vedang Jyotish Department as part of the Sanskrit Mahotsav-2023 on 11th September 2023. The event was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, Head of the Department of Vedang Jyotish. The panel discussion was moderated by Prof. Prasad Gokhale and Dr. Dinkar Marathe. Dr. Pranav Muley served as the convener, while Dr. Ambalika Sethia coordinated the event. The program was attended by all faculty members and 58 students.

13) 44th Jyotish Vaktartha Sabha

The 44th Vakyartha Sabha was held online via Zoom on 29th September 2023. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department at KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic of "Pitrupaksha," with guidance provided to the students. The program was chaired by Prof. Krishnakumar Pandey, with Dr. Dinkar Marathe serving as the speaker. Dr. Pranav Muley acted as the convener, and Dr. Ambalika Sethia was the coordinator. The event was attended by all the professors and 43 students.

14) Bhaskarcharya Vyakhayanamala

The Bhaskaracharya Lecture Series for the academic year 2023-24 was organized by the Department of Vedanga Jyotish at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University (KKSU) on October 13, 2023, at 4:30 PM. The event was held in the Shastrarthashala, Ramtek campus, KKSU. The distinguished speaker for the occasion was Prof. Vinod Kumar Sharma, Head of the Department of Jyotish at Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University, New Delhi. Prof. Sharma delivered a lecture on the topic *"Jyotish Shastre Karmasiddhanta"* (The Principle of Karma in Vedic Astrology). He provided insightful explanations, relating the concept to practical, everyday life scenarios to help students better understand its relevance. The lecture was attended by faculty members of the Department of Vedanga Jyotish, along with 78 students and research scholars from KKSU.

15) 45th Jyotish Vaktartha Sabha

The 45th Vakyartha Sabha was held online via Zoom on 14th October 2023. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department at KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic "Autumn Navratri," providing valuable insights and guidance to the attendees. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Dr. Ashish J. serving as the speaker. Dr. Pranav Muley acted as the convener, and Dr. Ambalika Sethia coordinated the event. The session was attended by all the faculty members and 44 students.

16) 46th Jyotish Vaktartha Sabha

The 46th Vakyartha Sabha was held through online mode via Zoom on October 27, 2023. This event was organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic “Sharad Purnima,” with guidance provided to the students. The program was chaired by Prof. Krishnakumar Pandey, with Dr. Ambalika Sethia serving as the speaker and Dr. Pranav Muley acting as the convener. The event saw active participation from all faculty members and 38 students.

17) 47th Jyotish Vaktartha Sabha

The 47th Vakyartha Sabha was conducted through online mode via Zoom on 08/11/2023. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU,

Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session provided valuable insights on the topic of "Deepawali." The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with contributions from Lecturer Prof. Prasad Gokhale, Coordinator Dr. Pranav Muley, and Coordinator Dr. Ambalika Sethia. A total of 55 students, along with the faculty members, attended the program.

18) Three-day workshop on Kalvimarsh

A Three-Day workshop on *Kalavimarsh* was organized by the Department of Vedang Jyotish from November 22 to 24, 2023. The program was chaired by Prof. Krishnakumar Pandey, Head of the Vedang Jyotish Department. Dr. Pranav Muley served as the trainer, while Dr. Ambalika Sethia acted as the coordinator. The workshop was attended by all faculty members of the department, along with 18 students.

19) Three-day workshop on Graha Yoga

A Three-Day workshop on Graha Yoga was organized by the Vedang Jyotish Department from November 22 to 24, 2023. Prof. Krishnakumar Pandey, Head of the Vedang Jyotish Department, served as the Chairperson for the event. Dr. Pranav Muley was the trainer, and Dr. Ambalika Sethia acted as the coordinator. The workshop saw participation from all faculty members and 19 students.

20) Three-day Vastu Shastra Lecture Series

From November 23, 2023, to November 25, 2023, the Vedang Jyotish Department organized a three-day “Vastu Shastra Lecture Series” from 7:30 PM to 8:30 PM. The program was initiated by Honourable Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi and chaired by Prof. Krishnakumar Pandey. Dr. Ambalika Sethia served as the speaker, and Dr. Pranav Muley acted as the coordinator. Throughout the lecture series, students were provided valuable insights into various aspects of architecture, including the origins and types of Vastu, land examination, auspicious land signs, Shalya-Shalyodhar, household duties, Bhoomishuddhi, Panchavastu, Ekashitipadavastu, Vishal-Trishal Vastu, Pinda Sadhan, Griha Melapak, Dwar Vichar, Dvaravedha, Auspicious Tree Vichar, Reservoir Vichar, Villagers, Kakini, Narakriti, Griharambh Muhurta, Grihprevesh Muhurta, and more. A total of 71 students participated in the lecture series, gaining knowledge and guidance from Dr. Ambalika Sethia.

21) Ashtakvarga Training Program

The "Ashtakvarga Training Class" was organized by the Vedang Jyotish Department from 23/11/2023 to 25/11/2023, between 11:30 am and 1:30 pm. The program was inaugurated by the Honourable Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, with Prof. Krishnakumar Pandey serving as the President. The training was conducted by Dr. Ambalika Sethia, with Dr. Pranav Muley acting as the coordinator. Dr. Sethia guided the students throughout the three-day training program on Ashtakavarga, which was held in both online and offline formats.

22) 48th Jyotish Vaktartha Sabha

The 48th Vaktartha Sabha was conducted online via Zoom on 15/12/2023. This event was organized by the Vedanga Jyotish Department at KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic “Dhanurmas,” with guidance provided to the students. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Mr. Anuj Sharma serving as the speaker. Dr. Pranav Muley was the convener, and Dr. Ambalika Sethia acted as the coordinator. The event saw the participation of all faculty members and 36 students.

23) 49th Jyotish Vaktartha Sabha

The 49th Vaktartha Sabha was conducted through online mode via Zoom on 30th December 2023. This event was organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic of "Solar Calculation," offering valuable insights to the attendees. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Dr. Pranav Muley serving as the speaker. Dr. Ambalika Sethia coordinated the event. The program saw the participation of all faculty members and 31 students.

24) 50th Jyotish Vaktartha Sabha

The 50th Vaktartha Sabha was conducted online via Zoom on 13th January 2024. This event was organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session provided valuable guidance on the topic "Uttarayana." The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Dr. Ambalika Sethia as the speaker and Dr. Pranav Muley serving as the convener. The event was attended by all faculty members and 48 students.

25) 51st Jyotish Vaktartha Sabha

The 51st Vaktartha Sabha was conducted online via Zoom on January 30, 2024. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU, Ramtek, in partnership with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session provided valuable insights on the topic “Shri Ram Pratishtha.” Prof. Krishnakumar Pandey served as the president, while Prof. Prasad Gokhale was the speaker, Dr. Ambalika Sethia acted as the communicator, and Dr. Pranav Muley served as the convener. The program was attended by all faculty members and 58 students.

26) Muntha Training Program

On 21st February 2024, from 11:30 am to 1:30 pm, the Vedang Jyotish Department organized a one-day "Muntha Training Program." The program was motivated by Honourable Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi, with Prof. Krishnakumar Pandey serving as the President. The session was conducted by Dr. Ambalika Sethia, the trainer. The training program covered various topics, including an introduction to Tajik Shastra, its significance, and its application in prediction. Other topics included the Muntha Calculation Method, identifying auspicious places for Muntha, Muntha

Bhavphal, Munthesh and Arista Bhang, Munthesh Phala, Patiyani Dasha and Munthesh Phala, Munthesh Panchavargi Bal, and Munthesh Panchadhikari Phala. The lecture series was conducted in both online and offline formats, offering flexibility for participants to engage in the program.

27) Three Day Varg Kundali Training Program

The "Varg Kundali Training Class" was held on 22nd, 26th, and 27th February 2024, from 2:30 pm to 4:00 pm, organized by the Vedang Jyotish Department. The program was inaugurated by Hon. Vice Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, with Prof. Krishnakumar Pandey serving as the President. Dr. Ambalika Sethia conducted the training sessions. Over the course of the three-day workshop, participants were introduced to 16 different types of horoscopes, their specific subjects, and the significance of subtle aspects. The training covered the rules for analyzing Varga Kundalis, the study of various horoscopes, and practical guidance on horoscope interpretation. A total of 35 students attended the sessions, both online and offline.

28) 52nd Jyotish Vaktartha Sabha

The 52nd Vaktartha Sabha was held online via Zoom on February 23, 2024. The event was organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre. The session focused on the topic “Magh Purnima” and provided valuable insights to the students. The program was presided over by Prof. Krishnakumar Pandey, with Mr. Prasad Ayachit serving as the speaker. Dr. Pranav Muley acted as the convener, and Dr. Ambalika Sethia coordinated the event. All faculty members, along with 29 students, attended the session.

29) One Day Tajik Shastrokt Arishta-Arishtabhang Training Program

On 26th February 2024, from 11:30 AM to 1:30 PM, the Vedang Jyotish Department organized a one-day "Tajik Shastrokt Arishta-Arishtabhang Training Program." The program was inaugurated by Honourable Vice Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, with Prof. Krishnakumar Pandey presiding as the President. Dr. Ambalika Sethia served as the trainer for the event. During the session, participants were introduced to Tajik Shastra, its significance, and its application in prediction. The training covered various Arishta Yogas and Arishta Bhang Yogas within Tajik Shastra, explained through Kundali analysis. Key topics included the importance of Marriage-Lagnesha, Muntha-Munthesh, the auspicious positioning of Varshesha, and Arishta Yoga-Arishtabhang Yoga. Additionally, specific Arishtabhang Yogas were discussed, such as those involving Jupiter, Venus, and the Moon, as well as those arising from Ikkabaladi Shodash Yoga. The session also addressed the faladesh (results) of Arista Yoga through Saham and Arishta Bhang Yoga. Dr. Ambalika Sethia guided the 25 students who attended the class. The lecture series was conducted in both online and offline formats.

30) One-day Varshatantra Workshop

On 28th February 2024, from 12:30 pm to 2:30 pm, the Vedang Jyotish Department organized a One-Day Varshatantra Workshop. The program was motivated by Hon.

Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi and presided over by Prof. Krishnakumar Pandey. Dr. Ambalika Sethia served as the trainer for the session. The workshop provided an introduction to Tajik Shastra, highlighting its significance and application in Faladesha. Key topics covered included the use of Tajik Shastra for interpreting Varsh Kundali and determining the auspicious results of various yogas. The session also focused on the determination of Varsh Kundali positions, Varshesh Nichran, Panchadhikari Decision, Panchavargi force, Hadda-Haddesh, Dwadashvarga, and the Ikkabaladi auspicious sixteenth yoga formed in Varsh Kundali. A total of 28 students participated and were guided on 50 important aspects related to these topics. The workshop was conducted through both online and offline platforms, ensuring a broad reach and engagement.

31) One Day Gol Ganitam Workshop

A one-day Gol Ganitam workshop was organized by the Vedang Jyotish Department on 29th February 2024, from 03:30 PM to 05:30 PM. The workshop was motivated by Hon. Acharya Hareram Tripathi, the Vice Chancellor, and presided over by Acharya Krishnakumar Pandey, who also served as the coach for the event. The workshop provided hands-on training to students using various illustrative models, including spheres, home states, polar regions, geographical features, orbits, meridians, horizontal diagrams, pulsar diagrams, and revolution diagrams. A total of 23 students participated in the workshop.

32) One-day Laghujatakam Workshop

On 29th February 2024, from 10:30 am to 5:30 pm, a one-day Laghujatakam Workshop was organized by the Vedang Jyotish Department. The workshop was inaugurated by Hon. Vice Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, and presided over by Prof. Krishnakumar Pandey. Dr. Ambalika Sethia served as the trainer for the event. Throughout the workshop, participants gained insight into the significance of Jatakashastra and the features of Laghujatakam, including the Varahamihirakrata Bhatotpaltika. The session covered the introduction to the 16 chapters of the subject and provided a detailed review of key topics from these chapters. Participants were also trained in various yogas through the analysis of Kundalis. A total of 24 students attended the workshop.

33) Two-day Vasturatnakar workshop

A two-day workshop on *Vasturatnakar* was organized online via Zoom by the Vedang Jyotish Department on March 1st and 2nd, 2024, from 1:30 pm to 3:30 pm. The workshop was inaugurated by the Honorable Vice Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, and presided over by Prof. Krishnakumar Pandey. The training was conducted by Dr. Ambalika Sethia.

During the workshop, participants were introduced to the *Vasturatnakar* text, covering a wide range of topics including different types of architecture, land examination, auspicious signs of land, *Shalya-Shalyodhara*, household duties, land purification, *Panchavastu*, *Ekashitipadavastu*, *Bishal-Trishal Vastu*, *Pinda Sadhan*, *Home Melapak*,

door placement considerations, *Dwarvedh*, the concept of auspicious trees, reservoir planning, village life, *Kakini*, *Narakriti*, *Griharambha Muhurta*, and *Griha Pravesh Muhurta*.

34) 53rd Jyotish Vaktartha Sabha

The 53rd Vaktartha Sabha was held online via Zoom on 23rd March 2024. Organized by the Vedanga Jyotish Department of KKSU, Ramtek, in collaboration with the Jyotish and Vastu Consultancy Centre, the event focused on the topic "Rangotsav." The program was chaired by Prof. Krishnakumar Pandey, with Dr. Dinkar Marathe as the speaker, Dr. Pranav Muley serving as the convener, and Dr. Ambalika Sethia as the coordinator. The event was attended by all faculty members and 45 students.

35) 54th Jyotish Vaktartha Sabha

54th Jyotisha Vakyartha Sabha: The 54th Jyotisha Vakyartha Sabha was organized on 07/04/2024. Guidance was provided to the students on the topic "Nav Varsh Arambh" (New Year Beginning). The program was chaired by Prof. Krishnakumar Pandey, with Prof. Prasad Gokhale as the speaker. The coordinator was Dr. Pranav Mule, and the event was managed by Dr. Ambalika Sethia. All faculty members of the Vedanga Jyotisha department and 55 students were present at the event.

36) Jaimini Sutram Special Lecture

A one-day special lecture on Jaimini Sutram was organized online via Zoom on the 10th and 12th of April, 2024, from 11:00 AM to 2:00 PM by the Vedang Jyotish Department. The program was motivated by Hon. Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi, with Prof. Krishnakumar Pandey serving as the President of the event. Dr. Ambalika Sethia, Coordinator of the Vedang Jyotish Department, facilitated the session. The lecture focused on the significance of Jatakashastra, with 22 students attending the series. The event was conducted in both online and offline formats.

37) Panchang Introduction Online Course

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University's Ratnagiri Sub-centre organized a three-day course on Panchang Introduction from 26th to 28th April 2024, under the guidance and inspiration of the Vice Chancellor. This course was conducted as part of the Jyotish-Vastu-Shastra-Study Series-1. The course was promoted at an All-India level, with Hindi being the medium of instruction.

Dr. Dinkar Marathe provided guidance to the students on the subject of Panchang over the three days, introducing them to the essentials such as Tithi (Date), Vara (Day), Nakshatra (Constellation), Yoga (Combination), and Karan (Part of a day). On the second day of the course, Prof. Krishna Kumar Pandey,

Head of the Vedanga Jyotish Department, conducted a Q&A session, emphasizing the relevance of Panchang in daily life through his presidential address. In his speech, he elaborated on the importance and practical application of the Panchang system.

The course had a total of 109 participants from various parts of India, including university professors, research students, and students from the Jyotish Department. Prof. Anuj Sharma and Mr. Pranav Mule from the Vedanga Jyotish Department conducted and coordinated the sessions. At the conclusion of the program, the participants received certificates of completion, marking the success of the course.

38) Students Achievements

- Mr. Sripad Dattatraya Beldar, Acharya 1st year, won third prize in All India Shakala Pariksha (Jyotish) organised by Samskrata Bharati, Varanasi U.P on 25-02-2024 Vrundhavan.
- Mr. Sripad Dattatraya Beldar, Acharya 1st year, won third prize Jyotish Shalaka in 61st All India Shastriya-Spardha (Jyotish) organised by Central Sanskrit University, New Delhi, on 25-02-2024 at Ayodhya.
- Miss. Saniya Bawane, Shastri 2nd year, won 1st prize in state level Jyotish elocution organised by Central Sanskrit University, New Delhi and KKSU. Ramtek, on 16-01-2024
- Mr. Sripad Dattatraya Beldar, Acharya 1st year, won 1st prize in state level Jyotish Shalaka organised by Central Sanskrit University, New Delhi and KKSU. Ramtek, on 16-01-2024.
- Mr. Varadhan Bommadevara Vishnu, Shastri 3rd year, won first prize in debate competition in the Inter Collegite Youth Festival 2023-24 organised by KKSU, Ramtek on 20-10-2023.
- Mr. Sripad Dattatraya Beldar, Acharya 1st year, won third prize in Quiz competition in the Inter Collegite Youth Festival 2023-24 organised by KKSU, Ramtek on 20-10-2023.
- Mr. Swami Prashant Sidram, Mr. Ghodake Abhiram Sanjay, Mr. Aprajit Charudatta Harihar and Mr. Varadhan Bommadevara Vishnu participated and presented their research projects in 16th Aavishkar, Maharashtra State Inter-University Research Convention head by Maharashtra University of Health Science, Nashik from 12-1-2024 to 15-1-2024

*** * ***

Department of Education

Establishment Year - 2008

Faculty - Education & Other Branches of Learning

Courses - M.Ed., M.Phil., Ph.D. Education

Dean - Prof. Lalita Chandratre

HoD - Dr. Rajashri Meshram

Professor - Dr. Kirti Sadar

Asst. Professors - Dr. Hrushikesh Dalai, Dr. Amol Mandekar

No. of pursuing Ph.D. Students - 14

Objectives -

- To produce Sanskrit teachers & teacher in other subjects.
- To study & peruse research of the concept of ancient Indian education system, modern education system.
- To prepare Sanskrit education system relevant to modern age.
- To prepare courses as per the present need of education system.

Research Focus

- Paper presentation of research scholars in national & international conference.
- Publication of research papers of faculties.
- Participation of students, research scholars & faculties in Conference, Seminar & Workshops.

Department of Education
Annual Report 2023-2024

Department - Education

Course - M.Ed.

The programs organized by the Department of Education in the academic year 2023-2024 are as follows:

- **New year celebration**

The students of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University,Department of Education (M.Ed.) and College of Education (B.Ed) organized a program on January 1, 2024, on the ocassion of New Year for all the teachers of both departments.. On this occasion, the Dean of the Department of Education Prof. Lalita Joshi, Head,Department of education Dr. Rajshree Meshram, Prof. Kirti Sadar, Dr. Hrushikesh Dalai and Dr. Amol Mandekar, Dr. Madhavi Patil, Ms. Shubhangi Moon, Dr. Shivli Chakroborty, Dr. Siddharth Mandal and Mr. Mangesh Dighde were present

All the teachers conveyed a happy and inspiring New Year to the students. The students also wished all the teachers by giving gifts.

- **Savitribai Phule Jayanti**

On January 3, 2024, Savitribai Phule Jayanti was celebrated in the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's Department of Education and College of Education. The program was organized by B.Ed. and M.Ed. students.

On this occasion, the chairperson of the program was Prof. Lalita Joshi,Dean of the deptvof Education, Dr. Rajshree Meshram, Head of Department of Education, Prof. Kirti Sadar, Dr. Hrushikesh Dalai and Dr. Amol Mandekar, Dr. Madhavi Patil, Ms. Shubhangi Moon, Dr. Shivli Chakroborty, Dr. Siddharth Mandal and Mr. Mangesh Dighde were present.

On this occasion, all the teachers gave lectures on the ideal life, biography of Savitribai Phule. Students also gave speeches.

- **Eye check-up camp**

An eye examination camp was organized on 12th March 2024 by the Women's Cell and Internal Complaints Redressal Committee and Department of Education at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University. This camp was organized on the occasion of International Women's Day for all the faculty, staff and students of the university.

Honorable Vice-Chancellor of the University Prof. Hareram Tripathi was chairperson of the program. Prof. Krishnakumar Pandey was present as a special guest. Coordinator of the program was Dr. Rajshree Meshram. In the program faculties of Department of Education. Prof. Kirti Sadar, Dr. Hrushikesh Dalai, Dr. Amol Mandekar were present. Dr. Renuka Bokare (Public Relations Officer), Prof. Kavita Hole (IQAC Director), Ophthalmologist Dr. Gauri Pathak examined the eyes of all the faculties, staff and students. About 350 people benefited from the camp.

- **Educational Tour**

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's Department of Education organized Educational Tour for all faculties and M. Ed. students on 30th March 2024 at Baba Amte's Anandavan in Varora, Chandrapur District.

Anandavan is famous for people suffering from leprosy. Baba Amte had started the work of self-reliance of the poor people who were considered to be neglected in the society. Also, dumb, deaf, blind, disabled persons were also found to be self-reliant.

In this tour, Head of Department of Education Dr. Rajshree Meshram,Prof.Kirti Sadar, Dr. Hrushikesh Dalai,Dr.Amol Mandekar, Dr. Madhavi Patil, Ms. Shubhangi Moon, Dr. Shivli Chakroborty, Dr. Siddharth Mandal and Mr. Mangesh Dighde were present

- **Cultural program**

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's Department of Education organized a cultural program on 22nd June 2024 for the students of M.Ed. second and fourth semester.

The program was inaugurated by Dr. Rajshree Meshram,Head of Department of Education. Such programs are organized to give opprtunity for the talents of the students. Students showcase their talents through drama, singing, imitation, dance etc. Ms. Shubhangi Moon was the coordinator of event. All the 100 students participated in the program.

- **Sanskrit competitions**

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek organized

Various Sanskrit competitions on 2nd and 4th September 2024 for students of Department of Education (M.Ed.) in Sanskrit Mahotsav under Vistar Seva Mandal. In this, Sanskrit quiz, Sanskrit Prahelika, Shloka recitation, Sanskrit song and speech competitions were organized.

On this occasion, the chairperson of the program was the Dean, Department of Education, Prof. Lalita Joshi. Head of Department of Education Dr. Rajshree Meshram, Prof. Kirti Sadar, Dr. Hrushikesh Dalai, Dr. Amol Mandekar, Dr. Madhavi Patil, Ms. Shubhangi Moon, Dr. Shivli Chakroborty, Dr. Siddharth Mandal and Mr. Mangesh Dighde were present.

Coordinators of the program were Dr. Shivli Chakraborty and Dr. Siddhartha Mandal. Total 44 students participated in the various competitions. To make the program successful Dr. Madhavi Patil, Ms. Shubhangi Moon and Mr. Mangesh Dighde gave valuable support.

*** * ***

School of Shastric Learning

Year of establishment: - 2018
Educational Programmes under Shastra Vidya Gurukum –

Sr. no	Name of the Program	Shastras
1	Prakshastri (I and II years) 12th	All satric introductory matters are included.
2	Sammanita shastri (graduation)	Veda, vyakarana, sahitya, vedang jyotish and bharatiya darshan.
3	Acharya (post graduation)	Veda, vyakarana, sahitya, vedang jyotish and bharatiya darshan.

State level competition and national competition

Program Name :- Competition
Program Coordinator : - All Members
Totle student :- All Students
Timing :- Every Years
Received medals and awards – 14

Every year, students of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University participate in state level competition and All India competition. , In which every member of Shastra Vidya Gurukul prepares seriously for the said competition in which competitions like speech competition, recitation competition, Shalaka exam etc. are held in which 50 to 60 students from the university participate.

- Appointed Assistant professor

1	Dr. Raghavendra Bhat	Sahitya
2	Dr. Ashish J.	Jyotish
3	Dr. Amit Bhargav	Veda
4	Dr. Shweta Sharma	English
5	Dr. Sachin Dwivedi	Vedant
6	Nishant Mishra	Veda

ANNUAL REPORT OF SCHOOL OF SHASTRIC LEARNING 2023-24

1. **STUDENT INDUCTION PROGRAM 21 JULY 2023 TO 31 JULY 2023**

Program Name :- Student Induction
Program Coordinator :- **Dr. Shweta Sharma, Dr. Amit Bhargava and Mr. Sachin Dwivedi**
Totle student :- 120
Timing :- 21 july 2023 to 31 july 2023

The Student Induction Program was organized by Shastra Vidya Gurukulam and Student Welfare Department in which the main organizers were **Dr. Srinivas J.** and **Dr. Jayvant Chaudhary** and the program was edited with the help of **Dr. Shweta Sharma, Dr. Amit Bhargava and Mr. Sachin Dwivedi** as the coordinators.

In the said 10 day program, the new students were made aware of Sanskrit and English language classes and the elements of those subjects by the senior teachers of each subject. For the safety of the students, a scripture practice called Dhritakava cha was also organized.
In the middle of the program, all the students were introduced to the university's departments such as library, shastra shala, yoga class, laboratory, yagya shala, etc. In the last leg of the program, the participants were taken to Harmony places like Gadh Mandir in Ramtek and mountaineering etc.

Vaakyarth

Program Name	:-	Vaakyarth
Program Coordinator	:-	**Dr. Sachin Dwivedi**
Totle student	:-	45
Timing	:-	Every Month ,

Shastra Vidya Gurukulam organizes Vakya Sabha every month for the all-round development of the students and for the intellectual development of the students and for the increase in knowledge. This meeting is organized under the coordination of Professor **Raghavendra Bhat**, Director of Shastra Vidya Gurukulam and coordinator by **Dr. Sachin Dwivedi** Assistant Professor of Shastra Vidya Gurukul, in which students of every department eagerly take the talent and increase their knowledge skills. In the academic session 2023-24, **9 Vakya Sabhas** have been organized…

DHISHNA Parishad 2023-24

Program Name	:-	Dhishna
Program Coordinator	:-	**Dr. Sachin Dwivedi,** Co Coordinator – Nishant Mishra
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Every Friday

The School of Shastric Learning and Students Welfare Association has been organizing the "DHISHANAPARISHAD" for the University students every Friday from 2.30 pm to 05.30pm to improve Shastric knowledge and clear their concepts about the text from various Shathras. This year 12 Dhishnaparishad were organized for the development of the students proficiency in Sanskrit language in which 125 students presented their speeches in various subjects like Nyaya, Advaita Vedanta, Jyotish, Veda, Vyakaran, Sahitya and Yoga. This meeting is organized under the coordination of Professor **Raghavendra Bhatt** and **Mr. Sachin Dwivedi** has coordinated and **Nishant Mishra** has co coordinated the Dhishnaparishad. This was started from the beginning of the academic session of July 2023 until the April 2024. All students from Veda, Vyakarana, Darshana and Sahitya have actively participated in the "DHISHANAPARISHAD

SISTER NIVEDITA ENGLISH CLUB

Program Name	:-	Sister Nivedita
Program Coordinator	:-	Dr. Sweeta Sharma
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Every Saturday

The Sister Nivedita English Club, dedicated to enhancing the English language proficiency of students at the Param Pujya Golawalkar Guruji Gurukulam Campus, has embarked on an

enriching journey during the academic year 2023-24. Under the guidance of **Dr. Shweta Sharma,** the club organized more than 16 interactive sessions that catered to various aspects of the English language. This report aims to detail these sessions, their objectives, methodologies, and the overall impact on student learning.

Sister Nivedita Club activity is organised every Saturday 11:00 to 1:00 PM to enhance the English speaking skills, Type of sentences, figure of speech, verb activity etc. for the students…

DHRITKAVACH

Program Name	:-	Dhritkavach
Program Coordinator	:-	Dr. Shweta Sharma
Totle student	:-	All Girls Students
Timing	:-	Every Month

In Shastra Vidya Gurukulam, under the guidance of respected **Dr. Shweta Sharma**, research student Avinash Asare and some research students, every girl student is given training in health safety.
In this training mainly types of Surya Vrat, Half Vrat, Full Vrat changes are taught.
This Dhritra Kavach training class is conducted twice every 10 trainings were given in the academic session 2023-24…

VIDWAT SAPTPADI

Program Name :- Vidwat Saptpadi
Program Coordinator :- Dr. Ashish J.
Totle student:- All Students
Timing :- On the arrival of a scholar at the University

On the arrival of any eminent scholar in the university, Shastra Vidya Gurukulam organizes a meeting called Vidhavak Saptapadi. In this meeting, the visiting scholar addresses the students and the students get an opportunity to discuss scriptures with the visiting scholar.
This Vidwat Saptapadi Sabha is organized by **Dr. Ashish J.,** Professor of Shastra Vidya Gurukulam. All the professors of Shastra Vidya Gurukulam and professors of other departments are also present in the said Sabha. This year more than 10 scholars visited the Kalidas Sanskrit University and received their guidance…

ARHANA

Program Name	:-	Arhana
Program Coordinator	:-	Dr. Amit Bhargav ,
Co Coordinator	:-	Nishant Mishra
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Twice a month, and on special occasions

Under Arahana, Rudrabhishek is organized by Shastra Vidya Gurukulam in the Pradosh period of every month for the all-round development of the university and for peace and happiness for its progressive growth. And on every full moon day, a havan program is organized by all the students and teachers in the Jaatvedisi Yagyashala. Under this initiative,

students are also given training in the method of learning yagya, the importance of yagya and all the rituals.
And on special festivals and special days also Yagya programs are organized in Yagyashala by Shastra Vidya Gurukulam. This year 26 programs have been organized.
cordinator **Amit Bhargava**, Assistant Professor of Shastra Vidya Gurukulam as the co cordinator and **Nishant Mishra** as the convener.

Chitralahari film club

Program Name	:-	Chitralahari
Program Coordinator	:-	Dr. Ashish J.
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Every month

Chitra Lahari is a beautiful entertainment project for the students of the university in which the students enjoy motivational films in a well-organized manner. For the entertainment of the students, this film is shown collectively on the fourth Saturday of every month after 2:30 pm. This program is organized under the guidance of **Professor Raghavendra Bhatt**, Director of Shastra Vidya Gurukulam and in the organization of Assistant Professor **Ashish j.** of Shastra Vidya Gurukul.
Around 7 films have been organized in the academic session 2023 – 24…

Purnam Mathematics club

Program Name	:-	Purnam
Program Coordinator	:-	Dr. Ashish J.
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Every month

Poonam Maths Club is organized every month by Shastra Vidya Gurukul. This club develops interest in mathematics among students and promotes the physical development and interest of students. This club is conducted under the leadership of Professor **Raghavendra Bhatt**, Director of Shastra Vidya Gurukul and with the courtesy of Assistant Professor **Ashish J.** A large number of students attend this club. Poonam Club has been organized seven times in the academic session 2023-24.
NIRANTRABHYASH VARG

Program Name	:-	Nirantarbhayash Varg
Program Coordinator	:-	Dr. Raghavendra Bhatt
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Every week

Apart from the educational work, Shastra Vidya Gurukul organizes regular practice classes every month by the Acharya of each subject. This gathering is suitable for every student. In this gathering, every student acquires knowledge of each subject in a simple form from the Acharya of various subjects. In this gathering, subjects like Vedas, Grammar, Literature,

Astrology, Philosophy, Dharma Shastra, etc. are taught. From Prale Shastri to Vidyavaridhi Yantra students participate in this gathering.
This gathering is organized in coordination with Assistant Professor **Dr. Raghavendra Bhatt**, Director of Shastra Vidya Gurukul…

K. R. JOSHI VYAKHYAN MALA

Program Name	:-	K. R. JOSHI VYAKHYAN MALA
Program Coordinator	:-	Dr. Amit Bhargav ,
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Once a year

Every year, different types of events are organized by Shastra Vidya Gurukulam. In the same sequence, Joshi Lecture Series is an annual lecture series. This lecture series is addressed by a renowned scholar once a year. This lecture series is organized in coordination with **Dr. Raghavendra Bhatt**, Director of Shastra Vidya Gurukul and under the organization of **Dr. Amit Bhargava**, Assistant Professor of Shastra Vidya Gurukulam.

SCREENI LIGHT COMPAIGN

Program Name	:-	Screeni Light
Program Coordinator	:-	All Members
Totle student	:-	All Students
Timing	:-	Exam times

Shastra Vidya Gurukulam has organized the project of collecting cell phones from 6:00 pm to 10:00 am in order to ensure that students' studies are not hampered they can study properly. A program was conducted in which the students participating in other competitions used to deposit their phones safely. This project has received the support of every professor of Shastra Vidya Gurukulam.

GURUKULM FACULTY ACHIEVEMENT

1. **DR. RAGHAVENDRA BHAT – THE PROGRESS FOR EXCELLANCE IN RESEARCH BY** GLOBAL AWARD 2024,
   (Singapore management university Singapore)

2. **DR. AMIT BHARGAV –**
   I Ph.D AWARD (Somnath university)
   II INDIAN ICON AWARD 2024

3. **DR. SACHIN DWIVEDI** - Ph.D AWARD (Karnatka university)

4. **DR. SHWETA SHARMA**- Appreciation Certificate from University.

* * *

Abhinav-Bharti Waranga Campus, Nagpur

Annual Report 2023-24

Abhinav Bharti Waranga campus of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Nagpur conducts undergraduate, graduate, post graduate and post graduate diploma courses etc. Also, various activities are carried out under Abhinav Bharti Waranga Campus, Extension Service Board and Publication Department.

List of Directors and Teachers of Abhinav Bharti Waranga Campus

Sr. No.	Post	Name
1	Director	Prof. Parag Joshi
2	Assistant Professor (Contract)	Dr Renuka Karandikar
3	Assistant Professor (Contract)	Dr Mrudula Tapas
4	Assistant Professor (Contract)	Dr Pallavi Kawale
5	Assistant Professor (Contract)	Dr Ambalika Sethiya
6	Assistant Professor (Contract)	Dr Pranav Muley
7	Assistant Professor (Contract)	Miss. Pooja Maske
8	Assistant Professor (Contract)	Mrs. Divya Sharma
9.	Assistant Professor (Contract)	Mrs. Kalyani Dahale
10.	Assistant Professor (Contract)	Miss. Neeta Sharma

List of Officers and Employees of Abhinav Bharti Waranga Campus

Sr. No.	Post	Name
1	Superintendent	Mrs. Madhuri Yevle
2	Superintendent	Shree Sanjay Vate
3	Top Grade Short Writers	Shree Rajendra Bhandarkar
4	Junior Clerk	Shree Dilip Raut
5	Office post	Shree Ajit Pande
6	Peon	Shree Roshan Kunghatkar
7	Peon	Mrs. Pranali Thakre
8	Combined Wetanics	Mrs. Ashu Gotmare
9	Contract	Shree Saurabh Pagare
10	Contract	Shree Akshay Lokhande

Information regarding the syllabus and number of admitted students for the academic session 2023-24 as follows.

Sr. No.	Course Name	No. of students 2023-24
1	M.A. Jyotirvigyan (1st year)	16
2	M.A. Jyotirvigyan (2nd year)	15

3	M.Sc. Yogic Science (1st year)	22
4	M.Sc. Yogic Science (2nd year)	10
5	M.A. Hindu Studies (1st year)	9
6	M.A. Hindu Studies (2nd year)	7
7	M.A. Sanskrit (Multidisciplinary) (1st year)	17
8	M.A. Sanskrit (Multidisciplinary) (2nd year)	5
9	B.A. Vedang Jyotish (1st year)	4
10	B.A. Vedang Jyotish (2nd Year)	4
11	B.A. Visharad (Sanskrit) (2nd year)	4
12	P.G. Diploma in Vedang Jyotish	18
13	P.G. Diploma in Vastu Shastra	10
14	P.G. Diploma in Yogic Science	6
15	Diploma in Vastu Shastra	5
16	Diploma in Jyotish	0
17	Diploma in Sanskrit Agam	6
18	Diploma in Manuscriptology	0
	Total	**158**

Department of Vedang Jyotish -

2023-24

- 39th Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 03/07/2023. Students were guided on the topic “Guru Poornima”. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Prof. Prasad Gokhale, Coordinator Dr Pranav Muley and Coordinator Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 35 students were present.
- A Seven-Day workshop on “Jyotish Shastra” was organized by the Vedang Jyotish Department on 12-19/07/2023. Head of the Vedang Jyotish Department Prof. Krishnakumar Pandey, Trainers Dr Ashish J., Dr Rishikesh Sahu, Dr Pankaj Sharma, Dr Ambalika Sethia, Dr Pranav Mule, Convener Dr Pranav Muley and the coordinator was Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 38 students were present.
- 40th Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 26/07/2023. Students were guided on the topic “Adhik Mass”. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Prof. Prasad Gokhale, Coordinator Dr Pranav Muley and Dr Ambalika Sethia were. All the faculty members and 52 students were present.
- 41st Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 04/08/2023. Students received guidance on “Chaturmas”. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Chief Lecturer Dr Rishikesh Sahu, Saraswat Lecturer Dr Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 45 students were present.
- The 42nd Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 15/08/2023. Students received guidance on the topic “Shravan” under the Sanskrit festival. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Principal Lecturer Shri. Prasad Ayachit, Convener Dr

Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia were there. All the professors and 34 students were present.

- 43rd Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 02/09/2023. Students received guidance on the topic "Krishna Janmashtami" under the Sanskrit festival. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia were. All the faculty members and 37 students were present.
- On 08/09/2023 "Jyotish Shastra Goshti" was organized offline by Vedang Jyotish Department as part of Sanskrit Festival 2023 at Mahalakshmi Mandir, Jayaprakash Nagar, Nagpur. Head of Vedang Jyotish Department as the President. Prof. Krishnakumar Pandey, Convener Dr Pranav Muley and the coordinator was Dr Ambalika Sethia. 32 participants were present.
- On 09/09/2023 "Vastu Shastra Quiz" was conducted offline by the Vedang Jyotish Department under Sanskrit Festival 2023 at Shri Hanuman Mandir, Gopal Nagar, Nagpur. Head of Vedang Jyotish Department as the President Prof. Krishnakumar Pandey, Convener Dr Pranav Muley and the coordinator Dr Ambalika Sethia. 6 participants were present.
- On 11/09/2023, "Pannal Discussion on Jyotish Shastra" was organized by the Vedang Jyotish Department as part of Sanskrit Mahotsav 2023. Head of Vedang Jyotish Department as the President Prof. Krishnakumar Pandey. Pannal Discussion by Prof. Prasad Gokhale and Dr Dinkar Marathe. organizer was Dr Pranav Muley and the coordinator was Dr Ambalika Sethia. All faculty members and 58 students were present.
- On 29/09/2023 the 44th Jyotish Vaktartha Sabha was held. Students were guided on the topic of "Pitrupaksha". President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Dinkar Marathe, Convener Dr Pranav Muley and Coordinator Dr Ambalika Sethia. All the professors and 43 students were present.
- On 14/10/2023, the 45th Jyotish Vaktartha Sabha was held. The students received guidance on the topic "Autumn Navratri". President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Ashish J., Convener Dr Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia. All the professors and 44 students were present.
- On 27/10/2023 the 46th Jyotish Vaktartha Sabha was held. Students were guided on the topic "Sharad Purnima". President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Ambalika Sethia and convener Dr Pranav Muley. All the faculty members and 38 students were present.
- 47th Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 08/11/2023. Students received guidance on the topic "Deepawali". President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Prof. Prasad Gokhale, Coordinator Dr Pranav Muley and Coordinator Dr Ambalika Sethia. All the professors and 55 students were present.
- On 22-24/11/2023, a three-day workshop on "Kalvimarsh" was organized by the Department of Vedang Jyotish. Head of the Vedang Jyotish Department Prof. Krishnakumar Pandey, Trainer Dr Pranav Muley and the coordinator was Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 18 students were present.

- On 22-24/11/2023, a three-day workshop on “Graha Yoga” was organized by Vedang Jyotish Department. Head of the Vedang Jyotish Department Prof. Krishnakumar Pandey, Trainer Dr Pranav Muley and the coordinator was Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 19 students were present.
- From 23/11/2023 to 25/11/2023 from 7:30 PM to 8:30 PM, a three-day “Vastu Shastra Lecture Series” was organized by the Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Lecturer Dr Ambalika Sethia and coordinator Dr Pranav Muley. In this three-day lecture series, students were guided on various subjects of architecture. Vastu origin, Vastu types, land examination, auspicious land signs, Shalya-Shalyodhar, householder duty, Bhoomishuddhi, Panchavastu, Ekashitipadavastu, Vishal-Trishal Vastu, Pinda Sadhan, Griha Melapak, Dwar Vichar, Dvaravedha, Auspicious Tree Vichar, Reservoir Vichar, Villagers, Kakini, Narakriti, Griharambh Muhurta, Grihprevesh Muhurta etc. Dr Ambalika Sethia guided 71 students who attended the lecture series. This lecture series was organized through online and offline mediums, in which M.A., Jyotirvigyan (NEP), 1st sem’s 16 students, P.G. Diploma in Vedanga Jyotish’s 18 students, P.G. Diploma in Vastushastra’s 10 students, 6 students of Diploma in Vastushastra, M.A. Hindu Studies’s 7 students and 6 students of Certificate course in Vastushastra, 8 students of Diploma in Vastushastra Ratnagiri were present.
- From 23/11/2023 to 25/11/2023 from 11:30 AM to 1:30 PM, a three-day “Ashtakvarga Training Class” was organized by Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia and coordinator Dr Pranav Muley. In this three-day lecture series, what is Ashtakavarga?, Ashtakavarga law and rules, Ashtakavarga Kundali of solar planets, Sarvarakhya Chakra, three stages of a person's life, fruits, auspicious fruits etc. DrAmbalika Sethia guided the students attending the lecture series. This lecture series was organized through online and offline mediums.
- 48th Jyotish Vaktartha Sabha was held on 15/12/2023. Students were guided on the topic “Dhanurmas”. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Mr. Anuj Sharma, Convener Dr Pranav Muley and Coordinator Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 36 students were present.
- 49th Jyotish Vaktartha Sabha was held on 30/12/2023. Students were guided on the topic “Solar Calculation”. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia were. All faculty members and 31 students were present.
- 50th Jyotish Vaktartha Sabha was held on 13/01/2024. Students received guidance on the topic “Uttarayana”. President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Ambalika Sethia and convener Dr Pranav Muley. All the faculty members and 48 students were present.
- 51st Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 30/01/2024. Students received guidance on the topic “Shri Ram Pratishtha”. President of the program Prof.

Krishnakumar Pandey, Lecturer Prof. Prasad Gokhale, Communicator Dr Ambalika Sethia, Dr Pranav Mule, Dr Rishikesh Sahu and Shri Anuj Sharma, Convener Dr Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia was. All faculty members and 58 students were present.

- 21/2/2024 Time 11:30 am to 1:30 pm One day "Muntha Training Class" was organized by the Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia was the Coordinator Vedang Jyotish Department. In this one-day training class we covered introduction to Tajik Shastra, Importance of Tajik Shastra, Use of Tajik Shastra for Faladesha, Muntha Calculation Method, Muntha Auspicious Place, Muntha Bhavphal, Munthesh and Arista Bhang, Munthesh Phala, Patiyani Dasha and Munthesh Phala, Munthesh Panchavargi Bal, Munthesh Panchadhikari Phala etc. DrAmbalika Sethia guided the students present. This lecture series was organized through online and offline mediums.
- 22nd, 26th & 27th February 2024 from 2:30 pm to 4:00 pm Three days "Varg Kundali Training Class" was organized by Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia was the Coordinator Vedang Jyotish Department. In this three-day training class, 16 different types of horoscopes, subjects of 16 horoscopes, importance in subtle aspects, rules for looking at Varga kundli, study of various horoscopes, and training for viewing horoscopes were given. 35 students from the department were present. Dr Ambalika Sethia guided the present students through the online and offline mediums.
- 26, 27 February 2024 from 11:30 AM to 1:30 PM organized a one-day "Tajik Shastrokt Arishta-Arishtabhang Training Class" by Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia was the Coordinator Vedang Jyotish Department. In this one-day training class, the introduction to Tajik Shastra, the importance of Tajik Shastra, the use of Tajik Shastra for Faladesha, the training of various Arishta Yogas and Arishta Bhang Yogas in Tajik Shastra were given through Kundali. Importance of Marriage-Lagnesha, Muntha-Munthesh, the auspicious position of Varshesha and Arishta Yoga-Arishtabhang Yoga, Arishtabhang Yoga through Jupiter-Venus-Moon, Aristabhanga Yoga through Ikkabaladi Shodash Yoga, Faladesh of Arista Yoga through Saham and Arista Bhang Yoga etc. Ambalika Sethia guided the 25 students present. This lecture series was organized through online and offline mediums.
- 28th February 2024, Time 12:30 PM to 2:30 PM One-day "Varshatantra Workshop" was organized by Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia was the Coordinator Vedang Jyotish Department. In this one-day training class, the introduction to Tajik Shastra, the importance of Tajik Shastra, the use of Tajik Shastra for Faladesha, Varsh Kundali

Anayan for determining the auspicious results of various yogas, including Tajik Shastra, Varsh Kundali position determination, Varshesh Nichran, Panchadhikari Decision, Panchavargi force, Hadda-Haddesh, Dwadashvarga, Ikkabaladi auspicious sixteenth yoga formed in Varshkundali, 50 Introductory information was given to the students on many important topics such as topics to be asked, 28 students were guided. This lecture series was organized through online and offline mediums.

- 52nd Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 23/02/2024. Students were guided on the topic "Magh Purnima". President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Mr. Prasad Ayachit, Convener Dr Pranav Muley and coordinator Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 29 students were present.
- A One Day "Gol Ganitam Workshop" was organized by the Vedang Jyotish Department on 29 February 2024, Time 03:30 PM to 5:30 PM. The motivator of the program Hon. Acharya Hareram Tripathi was the vice chancellor and Acharya Krishnakumar Pandey was the president and coach of the program. In this workshop, training was provided to the students through illustrated spheres, home states, polar regions, geographical features and orbit, meridian, horizontal, pulsar and revolution diagrams. A total of 23 students were present in it.
- 29 February 2024, Time 10:30 am to 5:30 pm One-day "Laghujatakam Workshop" was organized by the Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia and the Coordinator, Vedang Jyotish Department. In this one-day training class, the importance of Jatakashastra, characteristics of Lagujatakam including Varahamihirakrata Bhatotpaltika, introduction of 16 chapters, and review of important topics in these chapters were conducted in this workshop. Various yogas were trained through Kundali. 24 students attended the workshop.
- A One-Day "Vasturatnakar workshop" was organized by the Vedang Jyotish Department on 01 and 02 March 2024 from 1:30 PM to 3:30 PM. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey. Coach Dr Ambalika Sethia was the Coordinator Vedang Jyotish Department. In this two-day training class, we covered the introduction to the Vasturatnakar book, topics of 12 chapters origin of architecture, types of architecture, land examination, auspicious land signs, shalya-shalyodhara, householder duty, land cleaning, Panchavastu, Ekashitipadavastu, bishal-trishal vastu, pinda sadhan, home melapak, door consideration, Dwarvedh, Auspicious tree thought, Reservoir thought, Village life, Kakini, Narakriti, Griharambha Muhurta, Griha Pravesh Muhurta etc. Ambalika Sethia guided 28 students who attended the lecture series. This lecture series was organized through online and offline mediums.
- 53rd Jyotish Vaktartha Sabha was organized on 23/03/2024. Students were guided on the topic "Rangotsav". President of the program Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr Dinkar Marathe, Convener Dr Pranav Muley and Coordinator Dr Ambalika Sethia. All the faculty members and 45 students were present.

- 10 & 12/04/2024 Time 11:00 AM to 02:00 PM The day “Jaimini Sutram Special Lecture” was organized by the Vedang Jyotish Department. The motivator of the program Hon. Vice Chancellor Acharya Hareram Tripathi and the President of the program Prof. Krishnakumar Pandey was. Coach Dr Ambalika Sethia was the Coordinator Vedang Jyotish Department. In this one-day training class, the importance of Jatakashastra, Maharishi Jaimini’s Jaimini Sutra book, its characteristics, usage of this book for Faladesh, Horoscope, Argala Karka-blocking planet, Ka ta pa yadi Sutra use, Karakansha, Atmadi Karka planet, Pada, Upapada, Swamsh Kundali, Karakansha Kundali Faladesha, Guided the topics of economic status, life expectancy, guided 22 students attending the lecture series. This lecture series was organized through online and offline mediums.

Department of Sanskrit Language and Literature -

1. Department of Sanskrit language and literature of Abhinav bharati Waranga Campus organized a three day lecture series on Ishwasyopnishad from 2nd April to 4th April, 2024. Hon. Prof.Madhusudan Penna, Dean Faculty of Indian Religion, Culture and Philosophy delivered lectures in the series. In all 36 students were present in the lectures for 3 days.
2. Prof. Kavita Holey, Head, Department of Sanskrit language and literature delivered a special lecture on 16th January, 2024 on Vrutta and Alankar on at Abhinav Bharati Waranga Campus. Hon.Prof.Madhusudan Penna, Dean Faculty of Indian Religion, Culture and Philosophy presided over. In all 33 students were present in the lectures for 3 days.
3. Prof. Nanda Puri, Retired Dean, Faculty of Sanskrit and other languages, KKSU delivered a special lecture on 13th April, 2024 on Sanskrit Asthetics at Abhinav bharati Waranga Campus Hon. Prof. Madhusudan Penna, Dean Faculty of Indian Religion, Culture and Philosophy presided over.
4. Prof. Parag Joshi, Head of the Department of Modern Languages KKSU delivered a special lecture on Research Methodology on 2nd November, 2024 at Abhinavbharati Waranga Campus.
5. Dr. Rajendra Jain, Assistant professor, Department of Sanskrit Language and literature delivered a special lecture on SWAYAM and MOOCS on 19th January, 2024at Abhinavbharati Waranga Campus
6. Dr. Pallavi Kawale, Department of Sanskrit language and literature delivered special lectures on Manuscriptology from 8th to 11th January, 2024.
   8th January - Significance of Manuscriptology.
   9th January - Writing Materials and tools.
   10th January - Manuscript Library.
   11th January - Preservation of Conservation of Manuscripts.
7. Dr.Mrudula Tapas, Department of Sanskrit language and literature delivered special lectures on Inscriptions and it's significance on 22nd and 23rd February . 2024.
   22 nd Feb Inscriptions and India.
   23 rd Feb Importance and Significance of Inscriptions.

8. Department of Sanskrit language and literature Abhinav bharati Waranga Campus held a four-day workshop on Paleography and various Scripts from 11th March to 14th April, 2024.
   11th March- Brahmi script by Dr. Pallavi Kawale.
   12th March - Kharoshthi Script by Dr.Mrudula Tapas.
   13th March - Sharda Script by Dr. Pallavi Kawale.
   14th March - Modi Script by Dr. Mrudula Tapas.

Department of Yoga Science and Holistic Health –

1. **STATE & NATIONAL YOGASANA CHAMPIONSHIP -** On **17th December 2023** state yogasana championship was held in Nagpur. In which 7 students of Abhinavbhartiwarangal campus had been participatedand won mendals in various category. Dr. Ramesh - 2nd position in 65 and above. Group 40 to 50. Priyanka Deepak Verma- 1st. LataAday- 2nd. Gurpreet Kaur- 3rd. Group 30 to 40. AsmitaIngale- 3rd. Aanya Jain participated. Group 22 to 30. poojagadpal – 3rd. Lect.Divyasharma department of yogic science and holistic heath was present in the championship as a official.
2. **35thnational yogasana championship-2023** organised by Radhikataipandav charitable trust Nagpur and vidharbha yoga association on **26th-28th December -2023** at era international school ,Nagpur Maharashtra.7 students of Abhinavbhartiwarangal campus had been participated in 35 national yogasana championship. From them 2 students asmitaingade (Group 30 to 40) and Lataadey (Group 40 to 50) of MSC yogic sciences and divyasharma (Group 22 to 30) are selected for international championship which is going to be held, in Bangkok Thailand in the month of March .Lect. Divyasharma department of yogic science and holistic heatlh was present in the championship as a official.It was a proud moment for our university.
3. A workshop on Tratak Kriya among the Shatkarmas was organized for the students at Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Abhinav Bharti Varanga Campus, Nagpur. In this workshop MS.c Yogic Science students were present. Lect.Divya Sharma.
4. **12-01-2024, NATIONAL YOUTH DAY:** On the occasion of national youth day , Department of yogic sciences and holistic health conducted 108 Surya namaskar practice in NIT complexe at 10.30 am.No of Students:- 45. Teaching and Non Teaching staff :- 10. Lect. Divya Sharma.
5. 13-01-2024, **NATIONAL YOUTH DAY (RAMDEVBABA COLLEGE)**: On the occasion of national youth day , Department of yogic sciences and holistic health conducted yoga workshop for the student of Ramdevbaba college. No of Students:- 300. Lect. Divya Sharma.
6. **Date 29 January 2024 – Tratak Workshop:**

   A workshop on Tratak Kriya, was organized for the students at the Abhinav Bharati Waranga Campus Nagpur of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. Students of M.Sc. Yogic Science, as well as P.G. Diploma students were present in this

workshop. Assistant Professor Pooja Maske took a tratak demonstration by explaining the importance, methods, and precautions of Tratak to the students.

7. **On 26-02-24 and 27-02-24** a two Days Workshop On Lesson Planning By Sujata Deivekar Madam.In this workshop MS.cYoga Science1 year and 2 year as well as P. G. Diploma students were present. Lect. Divya Sharma.
8. **On 23th march 2024,** conducted a special lecture by sanjay Khonde sir for MSc yogic science first year and second year.In this workshop MS.cYoga Science1 year and 2 year as well as P. G. Diploma students were present. Lect.Divya Sharma.
9. **On 18thmarch**, counducted a special meditation session by Bhagyavati Pal madam for MSc yogic science first year and second year as well as P.G. diploma. Lect. Divya Sharma.
10. **Date 04 March 2024 – Shuddhikriya Camp and Yoga Workshop-**

    Shuddhikriya Camp and Yoga Workshop were organized at Abhinav Bharati Waranga Campus Nagpur of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. Students of M.Sc. Yogic Science first year and M.Sc. Yoga Science second year as well as P.G. Diploma Yogic Science participated in this camp. Camp was start on 7.30 am and end on 10.00 am. Pooja Maske was the co-coordinator of this camp. She was explaining the importance, method, and precautions of Jala Neti, Rubber Neti, and Vastra Dhauti Kriya to the students. After this Camp on that day Yoga workshop was held from 2.00 pm to 3.00 pm. In this workshop, Miss. Pooja Maske explained about yogic diet.

11. **Date 11 March 2024 – Dand Dhauti Camp and Workshop on Panchakarma and Fasting Therapy-**

    Shuddhikriya camp and yoga workshop were organized at Abhinav Bharati Waranga Campus Nagpur of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. Students of M.Sc. Yogic Science participated in this camp. The camp conducted between 7.30 am and 10.00 am. Under this camp, Assistant professor Pooja Maske took the students to see how to do the danda dhauti, its caution as well as the benefits. A workshop on Pancha Karma and fasting organized on afternoon. Students of M.Sc. Yoga Science attained the workshop. The workshop held from 2 pm to 3 pm. Students were guided about Pancha Karma and Fasting therapy by Pooja Maske.

12. **Date 12/03/2024 to 16/03/2024 - Five Day Yoga Camp** –

    From 12 March 2024 to 16 March 2024, students of M.Sc. Yogic Science at Abhinav Bharati Waranga Campus Nagpur of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University had taken yoga camp at different places.

    1) Priyanka Verma (2nd Semester)
    2) Sangeeta Kambhale (2nd semester)
    3) Sunarika Arora (Semester 4).

    The group of three students successfully conducted a five-day Yoga Camp at *Soham Senior Citizens Home,* Nagpur from 4 pm to 6 pm daily.

13. **From 2nd april to 6th april** a special yoga research session by Dr. Gaurav sir and Mithilesh sir gor the students of M.sc. 4th sem.Lect.Divya Sharma

14. **Date 07 April 2024 – Laghu Shankha Prakshalana Camp** –

    Laghushankh Prakshalana Shibir Organized by Ms. Pooja Maske. The camp was starts from 7.30 am and end on 10.00 am for the second year students of M.Sc. Yogic Science. Total four students participated in this camp. Miss. Pooja Maske had explained about the pre-preparation, benefits of performing this kriya and after that, students performed laghu-shankhaprakshalana.

15. **Date 07/04/2024 to 09/04/2024 – Three Day Yoga Camp** –

    Swapnil Sahare, a second year student of M.Sc. Yogic Science, took a five-day yoga camp at Central Jail Nagpur on date. Many prisoners participated in this camp. There was a positive response from prisoners. Camp Hon'ble Superintendent - M. Pansare, Hon'ble Teacher- Laxman Salve, 1st day 07-04-2024 there are 38 prisoners were present. On second day 08-04-2024 there are 51 prisoners were present. On third Day 09-04-2024 there are 58 prisoners were present.

16. **16. Date 28 May 2024- 1 day Yoga Shibir** – time: 6 to 7 am

    Department of Yogic Science and Holistic Health Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University has been organized one day *Yoga Camp in Gayatri Shaktipith, Jagnade Square*, Nagpur, on the occasion of Yova Shibir. 5 days Yuva Shibir organized by Gayatri Shaktipith Nagpur, and on the last day of this shibir our students take Yoga Sadhana Shibir. Shibir organized by Ms. Pooja Maske.

PROPOSED PROGRAM:

17. **Date 6 May 2024 to 11 May 2024 Yoga and Alternative Medicine Workshop** – Free online 6-day (May 6 to May 11) workshop on yoga and alternative has been organized by the Department of Yogic Science and Holistic Health. This workshop is organized by Ms. Pooja Maske. List of resource persons with date and subjects are as follows:
    1) Dr. Sunil Labde - Mudra and Magneto Therapy (07/05/2024)
    2) Ms. Meera Pingle - Basics of nutrition: My health my life (06/05/2024)
    3) Miss. Divya Sharma- Reiki (08/05/2024)
    5) Miss. Purva Verma- Yoga for women (09/05/2024).
    5) Mr.Ramsagar Yadav - Vastra Dhauti and Shankhaprakshalan (10/05/2024)
    6)Ms. Sujata Dravyekar - Om meditation for physical and mental health (11/05/2024)

18. **Date - May 2024: 7 Yoga Camp –** Department of Yogic Science and Holistic Health Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University has been organized seven days Yoga Camp in multiple places, on the occasion of 21 June International Yoga Day. Students will submit the report of this camp by May 12. This camp organized by Pooja Maske, under the guidance of Honorable Director Sir.

Department of Bhartiy Darshan –

1. **Ramdas Navami** - Ramdas Navami was celebrated by Department of Indian Philosophy of Abhinava Bharati Waranga Campus of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek on 5th March 2024. Hon'ble Director of Waranga Campus was the president of this program. Asst.Prof. Dr. Renuka Karandikar hosted the program and deliver a speech on the philosophy of Samarth Ramdas. Dr. Ambalika Sethiya reviewed the literature of Ramdas.All the students and teachers together recited 25 Manache Shlok. Dr. Mrudula Tapas narrated the story of the disciple of Samarth Ramdas. Dr. Pranav Mule started and concluded the program with Vedic mantras and also he gave the vote of thanks.
2. **Geet Jayanti Celebration** - Srimad Bhagavad Gita reading was organized on the occasion of Geet Jayanti on 20th December 2024 by the Department of Indian Philosophy of Abhinav-Bharti Waranga Campus, Kavikulguru Kalidas Sanskrit University,Ramtek. Eighteen chapters of Srimad-Bhagavad-Gita were recited in this programme. Dr. Renuka Karandikar gave a lecture on the relevance of Bhagavad Gita. 38 children participated in this activity. In these programs of Gita Jayanti, all the students and teachers came together to make Gopalkala.
3. **Saral-Manak-Sanskrit Workshop** - Saral-Manak-Sanskrit One Day National Workshop was conducted on February 11, 2024 with the grant received by the Bharatiya Bhasha Samiti at Abhinav Bharti Waranga Campus of the University. There is no alternative because we mean that all the scriptures of India are in Sanskrit language. Their study is impossible without the study of Sanskrit language. It is obvious that the Sanskrit language is easy to understand, speak and write. The workshop was organized with the aim of awakening cultural pride through recitation of scriptures and pure Sanskrit speaking. A total of 150 participants [students and school teachers] registered in this workshop. In this workshop lectures were organized by Acharya Nanda Puri and Mr. Kaushal Kishore Tiwari on the following topics. The opening program of the workshop was presided over by honourable Chancellor of the University Acharya Hareram Tripathi, the workshop was inaugurated by Mr. Kaushal Kishore Tiwari and the local coordinator of Saral-Manak-Sanskrit Acharya Krishna Kumar Pandey gave an introductory speech, co-ordinator of the program Dr.Renuka Karandikar hosted the program as well as gave the vote of thanks. Acharya Krishnakumar Pandey presided over the closing program of the workshop, Acharya Kavita Hole was present as the special guest. The closing session was hosted by Prof. Mrudula Tapas. The minutes of the workshop were read by Prof. Pranav Mule.Vote of thanks was given by Prof. Ambalika Sethia. Attendance certificate was given on this occasion.
4. **Jagadguru Shri Shankaracharya Seminar Workshop -** This workshop "Jagadguru Shri Shankaracharya Seminar" was organized with the grant received by the Indian Language Committee in the Abhinav Bharati Waranga campus of the University. Held on 28 March 2024. Jagadguru Shri Shankaracharya was an exponent of Indian Sanatan Sanskriti. He has an important contribution in maintaining the geographical,

cultural, spiritual and religious unity of India. Language is the main means of cultural development and that is why the importance of language in cultural development is extraordinary. Language, culture and unity are closely related to each other. The main objective of organizing this workshop was to convey the spiritual knowledge of Jagadguru Shri Shankaracharyaji to the young generation and thereby create a sense of national unity. There were a total of 130 participants in this workshop. In the inaugural session of this workshop, the Vice-Chancellor of the University, Acharya Madhusudan Penna presided over the inaugural session. Sanskrit scholar Acharya Leena Rastogi Madam, who was honored with the Honorary D.litt. Degree, was present as the inaugurator at the inauguration. The local coordinator of this workshop and the Honorable of the University. Registrar Acharya Krishnakumar Pandeyji gave an introductory speech. The inaugural session was hosted by Prof. Renuka Karandikar, co-convenor of this workshop and vote of thanks was given by Prof. Pallavi Kawale Madam. The first lecture in the workshop was given by Sanskrit scholar Acharya Leena Rastogi Madam, who was honored with the honorary degree of Delete. The second lecture was given by the Pro.Vice-Chancellor of the University, Acharya Madhusudan Penna. The third lecture was delivered by the Principal of the Gurukul of P.P. Golwalkar Guruji campus of the University. Raghavendra Bhat . The fourth lecture was given by Acharya Nanda Puri Madam, former Dean of the Faculty of Sanskrit and Non-Sanskrit Languages of the University and honored with the title of D.litt. In the concluding session of the workshop, Pro-Vice-Chancellor of the University, Acharya Madhusudan Penna was presiding. Acharya Nanda Puri Madam, former Dean of the Faculty of Sanskrit and Non-Sanskrit Languages of the University and honored with the title of D.litt., was present as the special guest. In this session, Sanskrit works of Adi Shankaracharya were read. The report of the workshop was read by Prof. Pranav Mule,and then the occult revelations of the participants took place and certificates were distributed to the participants. The concluding session was moderated by Prof. Ambalika Sethia Madam and vote of thanks was expressed by Prof. Pranav Mule.

---

* * *

Bharat Ratna Pandurang Vaman Kane Sanskrit Study Center, Ratnagiri Sub-Center

Maharashtra Day; 01/05/2024

On May 1, 2023, Maharashtra Day was celebrated at the Ratnagiri sub-centre. The flag was hoisted by the sub-centre director, Dr. Dinkar Marathe, who also delivered an inspiring speech to those present. Teachers and non-teaching staff from the sub-centre attended the event.

Birth Anniversary of Bharatratna Dr. Pandurang Vaman Kane; 07.05.2023

Today, at the Ratnagiri sub-centre of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University's Bharat Ratna Dr. Pandurang Vaman Kane Sanskrit Study Centre, the birth anniversary of Bharat Ratna Dr. Pandurang Vaman Kane was celebrated.

Guru Purnima / Vyasa Purnima; 03.07.2023

On July 3, 2023, Guru Purnima was celebrated at the Ratnagiri sub-centre. A ritual worship of Sage Vyasa's image was performed, with teachers and non-teaching staff from the sub-centre in attendance.

Birth Anniversary of Lokmanya Bal Gangadhar Tilak; 23.07.2023

On July 23, 2023, in honor of the birth anniversary of Indian social reformer and freedom fighter Lokmanya Bal Gangadhar Tilak, a worship and garlanding ceremony of Tilak's image was performed at the Ratnagiri sub-centre by Director Dr. Dinkar Marathe, in the presence of all faculty and staff.

Independence Day; 15.08.2023

On August 14, 2023, the "Har Ghar Tiranga" campaign was conducted at the Ratnagiri sub-centre. During this campaign, flags were distributed by the Director to all students and staff. On August 15, 2023, the flag hoisting was carried out by the sub-centre's Director, Dr. Dinkar Marathe.

Celebration of the Sanskrit Festival; 27.08.2023

On August 27 at 5:00 pm Sanskrit Festival was organised by the Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek at the Bharat Ratna Dr. Pandurang Vaman Kane Sanskrit Study Centre, A Sanskrit Stotra Recitation (Ganesh Pancharatna) competition was organized through via virtual medium. The competition was held in two categories: a Junior Group for students aged 5-10 years and a Senior Group for those aged 10-18 years.

In the Junior Group, a total of 15 students participated. The judges were Mr. Anuj Sharma from Ramtek and Ms. Udaya Bhanu from Kerala. Sai Suhas Aniruddha won first place, Shreyas Prasad Gokhale secured second place, and Pauras Sanket Jagdale took third place, with each receiving awards and certificates.

In the Senior Group, 19 students participated. The judges were Prof. Pallavi Kawale from Ramtek and Ms. S. Hrudya Ji from Kerala. D. S. Vasudev Tantri earned first place, Pranav Rayaratheel secured second, and Samruddhi Borade won third place, with awards and certificates presented to each. The competition was coordinated by Dr. Dinkar Marathe and Mr. Avinash Chavhan. Thus, the Sanskrit Stotra Recitation competition concluded successfully.

Gyan Vigyan Bhasha Sanskritam; 29.08.2023

On August 29, 2023, at 5:00 PM, as part of the Sanskrit Festival, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, at the Bharat Ratna Dr. Pandurang Vaman Kane Sanskrit Study Centre, organized a virtual lecture. The speaker, Mr. Raghuveer Ramdasi from Sangli, provided insights on the topic "Sanskrit: The Language of Knowledge and Science." The event was coordinated by Dr. Dinkar Marathe, Director of the Ratnagiri sub-centre, and Assistant Professor Mr. Avinash Chavhan.

Five-day teacher development training workshop on YOGA FOR HOLISTIC HEALTH; (27.08.2023 – 31.08.2023)

From August 27 to August 31, 2023, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, in collaboration with the Maharashtra State Faculty Development Academy (MSFDA), conducted a five-day teacher development training workshop at the Ratnagiri sub-centre on the topic “Yoga for Holistic Health.” A total of forty teachers participated.

The workshop emphasized that teachers are pivotal for progress, from individual growth to societal and national development. In the educational system, teachers and students are key elements, and teachers often face various challenges in both their personal and professional lives. To help educators balance daily life and work, this program aimed to enhance their effectiveness, awareness, and sensitivity. The workshop provided training on simple, beneficial yoga techniques and postures to promote physical and mental well-being, highlighting the significance of yoga for holistic health.

Through lectures by various experts in the field of yoga, along with practical demonstrations, the teachers were educated and motivated about the topic of yoga. The workshop was structured from 6:30 AM to 6:00 PM daily, including practical yoga sessions, lectures, discussions, and field visits. A field trip was organized to the famous Ganpatipule in Konkan, where teachers were able to experience nature and explore the rich cultural heritage of ancient Konkan.

Over the five-day workshop, forty teachers from various parts of Maharashtra, including Mumbai, Jalgaon, Latur, Sangli, Kolhapur, Palghar, Nanded, Osmanabad, Ahmednagar, Sindhudurg, and other regions, participated. The teachers were trained in the various methods of yoga, including traditional knowledge and practical demonstrations, focusing on postures, meditation, and other practices. The goal was to help them achieve physical and mental balance, emphasizing that yoga is an excellent path to holistic health.

Teacher's Day; 05 September 2023 –

On September 5, 2023, Teacher's Day was celebrated at the Ratnagiri sub-centre. On this occasion, the Director, Dr. Dinkar Marathe, performed the worship of Dr. Radhakrishnan's image. Dr. Marathe addressed the gathering with an inspiring speech, emphasizing that education is the true mantra of development and that teachers are the architects of the future generation and agents of social change. He also paid tribute to all teachers who embody qualities such as morality, patience, and responsibility. During the event, teachers and students shared personal experiences and reflections.

The event was graced by Mr. Vinay Sane, a yoga instructor from Patanjali Yogpeeth, who was honored along with all the attending teachers. After the ceremony, refreshments were provided to all participants. The Teacher's Day celebration at the Ratnagiri sub-centre, with the presence of teachers, non-teaching staff, and students, was successfully concluded.

Ganesh Festival; 19.09.2023

The Ganesh Festival was celebrated at the Ratnagiri centre in the presence of the respected Director, along with all the teaching and non-teaching staff.

Sanskrit Conversation Workshop; 25.09.2023

A Sanskrit Conversation Workshop was organized in Ratnagiri city jointly by Sanskrit Bharati Ratnagiri and the Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University's Ratnagiri sub-centre.

Workshop Duration: September 25 to November 3, 2023

Time: Daily from 4:00 PM to 6:00 PM

Location: Ratnagiri Sub-centre

Instructors: Ms. Kalpaja Jogalekar, Ms. Meera Kale

Inauguration: The workshop was inaugurated in the presence of Assistant Professor Mr. Avinash Kadu Chavan, who performed the lighting of the lamp, Saraswati Poojan, and Bharat Mata Poojan. Mr. Chavan wished the participants success in learning Sanskrit conversation. The workshop focused on practical Sanskrit conversation necessary for everyday use. Volunteers from Sanskrit Bharati visited the workshop at regular intervals. A total of 15 people from Ratnagiri registered for the workshop.

Conclusion: The 10-day Sanskrit conversation workshop concluded on November 3, 2023, from 4:30 PM to 6:00 PM at the Ratnagiri Sub-centre.

The Inauguration of the "Natya Shastra Certificate Course"; 05.11.2023

On November 5, 2023, the inauguration of the "Natya Shastra Certificate Course" was held at the Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, Bharat Ratna Dr. Pandurang Vaman Kane Sanskrit Study Centre, Ratnagiri Sub-centre, in celebration of Theatre Day. The course was inaugurated by Dr. Prafulladatt Kulkarni, Principal of Gogte Jogalekar College, Ratnagiri.

The chief guests at the event included Dr. Aliya Parakar, Executive Trustee of Parakar Medical Foundation, and Mr. Gajanan alias Aba Patil, President of Kavi Keshavsut Memorial, Malgund. Also present were the Director of the sub-centre, Dr. Dinkar Marathe, and course instructor Dr. Shashank Patil, along with other distinguished guests.

In his presidential speech, Dr. Prafulladatt Kulkarni highlighted that the sub-centre would further promote artistic education and that the practical training provided in the Natya Shastra course would contribute to the holistic development of individuals. Dr. Aliya Parakar extended his wishes for the success of the theater movement that is being initiated for the local enthusiastic, talented youth, emphasizing that Ratnagiri has a deep love for art, sports, and culture. He added that nurturing art leads to better health and freedom from ailments, and expressed pride in the course providing a platform for local youth interested in the arts.

Mr. Gajanan alias Aba Patil also wished for the course's success, while Dr. Shashank Patil explained the course's structure, which will combine Indian Natya Shastra with the modern principles of Stanislavski. Renowned figures such as the famous ghazal singer Khan Sir, prominent entrepreneur Mr. Gadre from Ratnagiri, and Ameya Dhopatkar also extended their best wishes for the course's future success.

The event was attended by experts from various fields, students, and theatre enthusiasts. The welcome address and introductory remarks were delivered by Dr. Dinkar Marathe, while the event was anchored by Assistant Professor Mr. Avinash Chavan. Assistant Professor Ms. Kashmira Dali proposed the vote of thanks.

Free Online Certificate Course on Tarka-sangraha; 20.11.2023 - 30.11.2023

From November 20, 2023, to November 30, 2023, a 10-hour free online certificate course on Tarka-Sangraha was completed. The course was conducted over ten consecutive days, from 6:00 PM to 7:00 PM. A total of 14 students successfully completed the course. The course was led by Mr. Narayan Baban Shetye, Assistant Professor at Chinmaya Vishwavidyapeeth.

Constitution Day; 26.11.2023

Constitution Day was observed on December 26, 2023, at the Ratnagiri Sub-centre. On this occasion, the Director of the Sub-centre, Dr. Dinkar Marathe, offered a floral tribute to the portrait of Dr. Babasaheb Ambedkar and addressed the attendees with a speech. Teachers and non-teaching staff from the Sub-centre were present during the event.

Geeta Jayanti; 22.12.2023

On December 22, 2023, the Ratnagiri Sub-centre, along with various organizations including Geeta Mandal, Jaystambh, Ratnagiri, Go. Jo. College (Autonomous), Ratnagiri, Narayani Pathan Mandal, Swanand Pathan Mandal, and Ratnagiri Sanskrit Bharati, jointly celebrated the Geeta Jayanti at Geeta Bhavan. The event included a recital of the entire Bhagavad Gita. A total of 125 people participated in the program. The event was graced by Prof. (Mrs.) Anjali Barve as the chief guest.

Shri Ramotsav in celebration; 02.01.2024

On January 20, 2024, the Ratnagiri Sub-centre organized the Shri Ramotsav in celebration of the Ram Janmabhoomi festival, which coincided with the event taking place in Ayodhya on January 22, 2024. The program commenced with the lighting of the lamp. Dr. Dinkar Marathe, Director of the Sub-centre, Dr. Shashank Patil, Trainer for the Drama course, and other faculty members performed the ritual of lamp lighting and worshiped the idol of Lord Ram.

The students from the Drama training centre presented various performances. Tejaswini Joshi recited the Ramayan through a devotional Kirtan. Tejaswini Joshi, Mrs. Bhole, and Madhur Pawaskar performed the song "Ram Janmala," while Madhura Pawaskar sang "Sawala Ga Ramachandra." Mrs. Bhole sang "Sweye Shri Ramprabhu Ekathe" and "Paradhin." Sharvani Dhawle presented a Kathak dance. Avinash Chavan narrated the story of Ahilya being freed by Lord Ram's footsteps. Chinmay Joshi performed "Jevnyache Deva" as a song.

Dr. Shashank Patil, the trainer for the Drama course, read poetry and expressed his views, highlighting that chanting the Ramraksha provides an excellent opportunity for studying vocal performance and acting. During the event, students who had excelled in various arts and fields while also balancing their education and work were honored.

The honorees included:

- Sharvani Dhawle: A Kathak Visharad and assistant in Drama training.
- Chinmay Joshi: A budding singer and photographer, assisting in Drama training.
- Mrs. Bhole: Retired as headmistress after 35 years in education and awarded the Ideal Teacher Award.
- Dr. Sonia Patil: Awarded by the Maharashtra Government for her contribution in AIDS control and prevention.
- Tejaswini Joshi: Won first place in a local folk singing competition and has performed over 100 Kirtans.
- Sonali Kadam: A student with achievements in solo drama competitions.

Dr. Dinkar Marathe, in his presidential address, spoke about the importance of Lord Ram in the culture of the Konkan region and how Ram is a beloved figure in people's hearts, a true leader of the people. He emphasized that the program, which featured songs, dance, speeches, and spiritual talks, gave participants a taste of all nine emotions (Navarasas).

The program was attended by students of the Drama Training Centre, faculty members, and other attendees. The event was co-ordnated by Mrs. Bhole, and the vote of thanks was delivered by Akash Chougule.

Republic Day; 26.01.2024

On Republic Day, January 26, 2024, the Ratnagiri Sub-centre celebrated the occasion in the presence of Dr. Dinkar Marathe, the Director of the Sub-centre, and the faculty members. Dr. Shashank Patil was the esteemed guest for the event. Dr. Marathe addressed the gathering with an inspiring speech, emphasizing the significance of the day and the values of the Indian Constitution.

Faculty members and students of the Sub-centre also shared their thoughts and reflections during the event. The ceremony served as a platform for celebrating the spirit of democracy, equality, and justice as enshrined in the Indian Constitution. The event was attended by faculty, staff, and students of the Sub-centre.

Online Marriage Match-Making Certificate Course; 28.01.2023

From January 28, 2024, to January 31, 2024, a four-day course on "Vivaah Melapak Vichar" (Marriage Counselling) was conducted. Dr. Uday Narayan Kulkarni provided the guidance for this course. The sessions were held from 8:00 PM to 9:15 PM, with a total of 19 students participating in the program.

A One-Day workshop on "Saral Manak Sanskrit" - 13.02.2024

On February 8, 2024, a one-day workshop on "Saral Manak Sanskrit" was organized at the Ratnagiri Sub-centre, in collaboration with Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, the Indian Language Committee, New Delhi, Gogate Jogalekar College, Ratnagiri, and various other institutions. The program commenced with a traditional lamp lighting ceremony, followed by a welcome song presented by Kum. Chinmaye Sarpotdar.

The workshop was inaugurated with the presence of several dignitaries, including Dr. Makrand Sakalkar, Principal of Gogate Jogalekar College, Dr. Madhavi Joshi, Sanskrit Professor at DBJ College, Chiplun, Dr. Dinkar Marathe, Director of the Ratnagiri Sub-centre, and Dr. Kalpana Athalye, Head of the Sanskrit Department at Gogate Jogalekar College. Dr. Dinkar Marathe welcomed the guests and provided an introductory speech.

The focus of the workshop was on the "Saral Manak Sanskrit" methodology, a simplified approach to teaching Sanskrit, which aims to enhance conversational practice among Sanskrit teachers, create new textbooks, and encourage students to use Sanskrit in their day-to-day interactions. The goal is to transform Sanskrit education through this method, making it more engaging and accessible for both teachers and students.

The workshop included four sessions on different aspects of "Saral Manak Sanskrit":

1. **Session 1:** "Saral Manak Sanskrit - Its Importance" by Shri. Avinash Chavan.
2. **Session 2:** "The Nature of Saral Manak Sanskrit" by Dr. Kalpana Athalye.
3. **Session 3:** "Applying Saral Manak Sanskrit to Classical Sanskrit" by Shri. Ashish Athalye.
4. **Session 4:** "Practical Implementation of Saral Manak Sanskrit" by Dr. Madhavi Joshi.

The workshop provided valuable insights into how Sanskrit can be made more approachable and practical in today's educational context, particularly for Sanskrit teachers in Ratnagiri district.

International Surya Namaskar Day; 16.02.2024

At the Ratnagiri Sub-centre, the Global Surya Namaskar Day was celebrated in the presence of all teachers, non-teaching staff, and students. Yoga instructor Shri. Akshay Mali provided training on Surya Namaskar to everyone, guiding them through the steps and the importance of this practice for physical and mental well-being. The event emphasized the

significance of Surya Namaskar as part of a healthy lifestyle, aligning with global health initiatives.

Memorandum of understanding (MoU) signed between KKSU and MIDC; 21.02.2024

A memorandum of understanding (MoU) was signed between the Kalidas Sanskrit University's Ratnagiri Sub-centre and MIDC Ratnagiri on February 22, 2024. Honorable Minister of Industries, Shri. Udayji Samant, emphasized the importance of yoga for physical and mental well-being and urged everyone to practice yoga. He also requested the Vice-Chancellor of the Sanskrit University, Prof. Hareram Tripathi, to initiate a yoga training program for all employees through the Ratnagiri Sub-centre. In line with this directive, the MoU was formalized to begin yoga training at MIDC Ratnagiri, marking the start of collaborative social initiatives between both institutions.

The event was attended by Dr. Dinkar Marathe, Director of Ratnagiri Sub-centre, Mrs. Vandana Mandge, Regional Officer of MIDC Ratnagiri, Shri. Sagar Pawar, MoU Coordinator, Shri. Sachin Rakse, Executive Engineer, Shri. Avinash Chavhan, Assistant Professor, and Mr. Prathamesh Ghosale, Sub-centre office representative. This partnership aims to promote health and wellness programs through yoga and implement other community-beneficial activities.

Natyashastra – 2nd Classroom production; 25.02.2024

Ratnagiri Sub-centre's newly established Drama Training Centre, under the guidance of Dr. Shashank Patil, presented its second classroom production titled "Stree Janma Hi Tujhi Kahani" (The Story of a Woman's Birth) today. This production showcased the skills of students receiving training in the field of dramaturgy at the centre. It is an exciting step forward in their learning journey, allowing them to explore important themes and present their interpretations through drama. The production highlighted the complexities and experiences of a woman's life, adding depth to the educational approach at the sub-centre.

Marathi Language Pride Day; 27.02.2024

On February 27, 2024, the entire state of Maharashtra celebrated Marathi Bhasha Gaurav Din (Marathi Language Pride Day). On this occasion, the Ratnagiri Sub-centre hosted a celebration in the presence of all its faculty and non-teaching staff. The event included various activities such as poetry recitations, performances, and presentations by both teachers and students, showcasing the rich heritage and cultural pride of the Marathi language. It was a moment to honor and promote the significance of Marathi as a medium of expression, culture, and identity.

Death Anniversary of Sambhaji Maharaj; 14.03.2024

On 16th March 2024, a special program was organized at the Ratnagiri Sub-centre of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University to commemorate the death anniversary of Chhatrapati Sambhaji Maharaj. The program, organized by the Natya Shastra Department, saw the students presenting various aspects of Sambhaji Maharaj's life and contributions.

The students shared Sambhaji Maharaj's biography and highlighted his bravery, leadership, and contribution to the Maratha Empire. The event was attended by Dr. Dinkar Marathe, the

director of the sub-centre, Dr. Shashank Patil, the Natya Shastra guide, as well as other faculty members, students, and staff of the sub-centre.

This program served as a meaningful tribute to the legendary figure and his pivotal role in the history of Maharashtra.

One day Workshop on Philosophy and Teachings of Jagadguru Shri Shankaracharya; 29.03.2024

On March 29, 2024, a one-day discussion session on the philosophy and teachings of Jagadguru Shri Shankaracharya was organized with the support of the Indian Language Committee, New Delhi, and in collaboration with the Sanskrit University's Dr. Pandurang Waman Kane Sanskrit Study Centre, Gogate-Joglekar College, and the Sanskrit Department. The event took place at the Ratnagiri Sub-centre and was inaugurated by lighting the lamp with the presence of distinguished guests.

The event was attended by various dignitaries, including Prof. Krishna Kumar Pandey, the Secretary of the University, Dr. Makarand Sakhale, Principal of Gogate-Joglekar College, Dr. Kalpana Athalye, Head of the Sanskrit Department at Gogate-Joglekar College, and Dr. Dinkar Marathe, Director of the Ratnagiri Sub-centre.

The inaugural session included an inspiring speech by Prof. Krishna Kumar Pandey, where he highlighted the immense contributions of Jagadguru Adi Shankaracharya to the cultural, religious, and linguistic unity of India. He emphasized how Adi Shankaracharya's life and work symbolize the essence of India's tradition, culture, philosophy, unity, and spirituality. He also spoke about the four Mathas established by Shankaracharya—Sringeri in the South, Dwarka in the West, Puri in the East, and Badrinath in the North—and how these Mathas fostered spiritual and philosophical unity across India. Prof. Pandey also mentioned various notable personalities from Ratnagiri, including Lokmanya Tilak, Veer Savarkar, Dr. Pandurang Waman Kane, and Acharya Balkrishna Dixit, acknowledging their contributions to Indian society.

In the first session, Shri Srinivas Pendse delivered a lecture on the topic "Jagadguru Shri Shankaracharya as a Carrier of Spiritual and Linguistic Unity." In the afternoon session, Prof. Anjali Barve provided guidance on "Shankaracharya's Philosophy and Stotra Literature."

The session concluded with Dr. Kalpana Athalye expressing gratitude for the successful event. The program was coordinated and hosted by Kashmira Dali. Dr. Dinkar Marathe concluded the event with a vote of thanks.

This discussion session served as an enriching platform for exploring the spiritual and intellectual legacy of Jagadguru Adi Shankaracharya and its relevance to the modern world, bringing together scholars and enthusiasts to celebrate his contributions to Indian philosophy and culture.

At the end of the event, certificates were distributed to the participants. The discussion session witnessed the active participation of a total of 120 individuals, including Shankaracharya enthusiasts from Ratnagiri and nearby areas, as well as teachers, non-

teaching staff, and students from the Ratnagiri Sub-centre and Gogate-Joglekar College. This provided an enriching opportunity for everyone to engage with the philosophy of Jagadguru Shankaracharya and appreciate his immense contribution to spiritual and linguistic unity in India.

Birth anniversary of Dr. Babasaheb Ambedkar; 14.04.2024

The birth anniversary of Bharat Ratna Dr. Babasaheb Ambedkar was celebrated with great enthusiasm and a knowledge-filled atmosphere at the Bharatratna Dr. Pandurang Waman Kane Sanskrit Study Centre of the Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. The event was organized jointly by the Bharatratna Dr. P. W. Kane Sanskrit Study Centre and the Natya Shastra Training Class.

The program began with a floral tribute to the statue of Dr. Babasaheb Ambedkar, followed by tributes to Mahatma Phule's statue and a gudi (traditional New Year) offering in honor of the Indian New Year and Mahatma Phule's Birth Anniversary. The Natya Shastra Training Class participants, including Kamini Mahadik, presented an inspiring session on Dr. Ambedkar's life and key moments of his journey.

Dr. Shashank Patil read out excerpts from the play "Suryasta", while Avinash Chavan provided insights into the Indian Constitution. Swaroop Kane performed a song written by Suresh Bhat, and Anagha Nagwekar recited a poem celebrating the New Year. Sonia Patil shared information about Mahatma Phule, and Akshay Mali presented details about Mahatma Phule's play "Tritiya Ratna".

In his presidential speech, Dr. Dinkar Marathe, Director of the Ratnagiri Sub-centre, highlighted the importance of freedom, equality, and unity while drafting the Constitution. He emphasized that the principles and ideas of these great personalities remain relevant even today, urging everyone to adopt these values and study their works.

The event was attended by teachers, non-teaching staff, students, and Natya Shastra trainees, and concluded on a high note with an enthusiastic participation. The event was coordinated by Savita Ambedkar, and Asakti Bholé delivered the vote of thanks.

Death Anniversary of Bharatratna Dr. Pandurang Vaman Kane; 18 April 2024

On 18th March 2024, the Ratnagiri Sub-centre of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University commemorated the death anniversary of Bharat Ratna Dr. Pandurang Vaman Kane. The event was a tribute to the legendary scholar and his immense contribution to Sanskrit studies, particularly his monumental work in the field of history of Sanskrit literature.

The program likely included reflections on Dr. Kane's life, his scholarly achievements, and his influence on the development of Sanskrit literature and studies. It would have been an occasion for faculty, students, and staff to remember and honor his legacy, and possibly share their thoughts on how his work continues to inspire the academic community.

Panchang Introduction Online Course (26 – 28 April 2024)

The Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University's Ratnagiri Sub-centre organized a three-day course on Panchang Introduction from 26th to 28th April 2024, under the guidance and

inspiration of the Vice Chancellor. This course was conducted as part of the Jyotish-Vastu-Shastra-Study Series-1. The course was promoted at an All-India level, with Hindi being the medium of instruction.

Dr. Dinkar Marathe provided guidance to the students on the subject of Panchang over the three days, introducing them to the essentials such as Tithi (Date), Vara (Day), Nakshatra (Constellation), Yoga (Combination), and Karan (Part of a day). On the second day of the course, Prof. Krishna Kumar Pandey,

Head of the Vedanga Jyotish Department, conducted a Q&A session, emphasizing the relevance of Panchang in daily life through his presidential address. In his speech, he elaborated on the importance and practical application of the Panchang system.

The course had a total of 109 participants from various parts of India, including university professors, research students, and students from the Jyotish Department. Prof. Anuj Sharma and Mr. Pranav Mule from the Vedanga Jyotish Department conducted and coordinated the sessions. At the conclusion of the program, the participants received certificates of completion, marking the success of the course.

Achievements (2023 – 24)

Publication –

On May 15, 2023, under the handwritten editing and publication project on the subject of Nyaya philosophy by the Ratnagiri Sub-Center, the following books were published: *Jagadishi Navyanyaya - Krodapatrani*, *Nyayendusekhara: Navyanyayanibandhah*, *Satpratipakshavijayah Navyanyayanibandhah*, and *Gadadhari Navyanyaya – Krodapatrani*.

Teachers Achivements -

Invited as a resource Person -

On March 13, 2024, at Maharshi Panini Sanskrit and Vedic University in Ujjain, Dr. Dinkar Marathe delivered a lecture on Gramavastu (Village Architecture) as part of the Gramavastu Observation Project. This project was organized by the Department of Indian Knowledge Tradition under the Indian Knowledge Carrier Program of the All-India Council for Technical Education, Ministry of Education, Government of India.

On March 21, 2024, Dr. Dinkar Marathe, Director of the Ratnagiri Sub-Center, was invited as a speaker and session chair at the international conference held at Sadguru Gadge Maharaj College, Karad, on the theme Idea of Bharat: Past, Present, and Future.

On 1 to 4 May 2024, the Global Vedic Science Conference was held at Shri Venkateshwara Vedic University. Dr. Dinkar Marathe was invited as a special speaker at the conference, where he delivered a lecture on Relevance of Ancient Indian Architectural Principles in Modern Times.

****

Open & Distance Learning

Summary of Recognized Progarammes in academic session 2023-24 (January & July Session)

Sr. No.	Name of Programme	Type of ProgrammeLevel	Recognized Programme Level	Total Students
01	M.A.(Sanskrit)	PG Degree	UGC-DEB	169
02	M.A.(Yogashastra)	PG Degree	UGC-DEB	81
03	B.A.(Sanskrit)	UG Degree	UGC-DEB	11
04	B.A.(Yogashastra)	UG Degree	UGC-DEB	26
05	Diploma In Sanskrit Agma	Diploma	University	8
06	Diploma in Yoga Application	Diploma	University	9
07	Diploma in Ayurvedic Massage & Panchkarma Technician	Diploma	University	4
08	Diploma in Ayurvedic Panchkarma	Diploma	University	6
09	Diploma in Indian Philosophy	Diploma	University	2
10	Diploma in Interior Designing	Diploma	University	1
11	Diploma in Jyotish	Diploma	University	6
12	Diploma in Karmakand	Diploma	University	4
13	Diploma in Library & Information Science	Diploma	University	6
14	Diploma in Paurohitya	Diploma	University	3
15	Diploma in Sanskrit Journalism and Mass Communication	Diploma	University	6
16	Diploma in Upanishad	Diploma	University	3
17	Diploma in Vastushastra	Diploma	University	11
18	Diploma in Vedic Mathematics	Diploma	University	21
19	Diploma in Yoga Naturopathy and Dietetics	Diploma	University	3
20	Certificate in Nation Building through Arthashastra	Certificate	University	1
21	Certificate in Bhagvadgeeta	Certificate	University	14
22	Certificate in Computer Application	Certificate	University	2
23	Certificate in Sanskrit Literature	Certificate	University	1
24	Certificate in Sanskrit writing	Certificate	University	7
25	Certificate in Jyotish	Certificate	University	15
26	Certificate in Ayurveda	Certificate	University	4
27	Certificate in Spoken Sanskrit	Certificate	University	11
28	Certificate in Vastushastra	Certificate	University	19
29	Certificate in Vedic Mathematics	Certificate	University	3
30	Foundation in Yoga Deeksha	Certificate	University	1
31	Foundation in Spoken Sanskrit	Certificate	University	16
Total				**474**

- **Learning Support Centre running under CDOE July-2023 Session**

Sr. No	Name of the Head Quarter/ LSC	Centre Code	Programme run through HQ/LSC	Academic Session	Admitted Students
01	Shri.Golwalkar Guruji Gurukulam Campus, Ramtek (Head Quarter)	11001	M.A.(Sanskrit)	2023-24	85
			M.A.(Yogashastra)	2023-24	31
			B.A.(Sanskrit)	2023-24	04
			B.A.(Yogashastra)	2023-24	18
			Diploma in Sanskrit Agama	2023-24	05
			Diploma in Yoga Application	2023-24	01
			Diploma in Sanskrit Journalism and Mass Communication	2023-24	04
			Certificate in Jyotish	2023-24	06
			Certificate in Sanskrit Writing	2023-24	03
			Certificate in Bhagvadgeeta	2023-24	02
			Certificate in Vastushastra	2023-24	05
			Foundation in Spoken Sanskrit	2023-24	11
	Total				**175**
02	Bha. P.V. Kane Sanskrit Adhyan Kendra, Rtnagiri Sub-Centre, Ratnagiri	11001	M.A.(Sanskrit)	2023-24	24
			M.A.(Yogashastra)	2023-24	04
			B.A.(Sanskrit)	2023-24	01
			Diploma in Sanskrit Agama	2023-24	01
			Diploma in Yoga Application	2023-24	01
			Certificate in Bhagvadgeeta	2023-24	01
			Certificate in Vastushastra	2023-24	01
	Total				**33**
03	Dr. Punjabrao Deshmukh Yog College, Chandur Bazar, Amravati	11002	M.A.(Sanskrit)	2023-24	01
04	New Age Yoga Institute, Vile Parale, Mumbai	11005	M.A.(Yogashastra)	2023-24	03
05	Sarvoday Shri. Chakrdhar Swami, Mahavidya, Jalna	11028	M.A.(Sanskrit)	2023-24	01
06	Shivwanini Foundation Shiradi, Ahamdnagar	11501	Certificate in Vastushastra	2023-24	01
07	The Ashtang Foundation, Thane	11023	M.A.(Yogashastra)	2023-24	01

- **Learning Support Centre running under CDOE January-2024 Session**

Sr. No	Name of the Head Quarter/ LSC	Centre Code	Programme run through HQ/LSC	Academic Session	Admitted Students
01	Shri.Golwalkar Guruji Gurukulam Campus, Ramtek (Head Quarter)	11001	M.A.(Sanskrit)	2023-24	45
			M.A.(Yogashastra)	2023-24	32
			B.A.(Sanskrit)	2023-24	03
			B.A.(Yogashastra)	2023-24	06
			Diploma in Sanskrit Agama	2023-24	01
			Diploma in Ayurvedic Massage & Panchkarma Technician	2023-24	04
			Diploma in Ayurvedic Panchkarma	2023-24	06
			Diploma in Indian Philosophy	2023-24	02
			Diploma in Interior Designing	2023-24	01
			Diploma in Jyotish	2023-24	06
			Diploma in Karmakand	2023-24	04
			Diploma in Library & Information Science	2023-24	06
			Diploma in Paurohitya	2023-24	03
			Diploma in Sanskrit Journalism and Mass Communication	2023-24	02
			Diploma in Upanishad	2023-24	03
			Diploma in Vastushastra	2023-24	11
			Diploma in Vedic Mathematics	2023-24	21
			Diploma in Yoga Naturopathy and Dietetics	2023-24	03
			Diploma in Yoga Application	2023-24	06
			Certificate in Jyotish	2023-24	04
			Certificate in Sanskrit Writing	2023-24	04
			Certificate in Bhagvadgeeta	2023-24	04
			Certificate in Nation Building through Arthashastra	2023-24	01
			Certificate in Vastushastra	2023-24	07
			Certificate in Ayurveda	2023-24	04
			Certificate in Computer Application	2023-24	02
			Certificate in Sanskrit Literature	2023-24	01
			Certificate in Vedic Mathematics	2023-24	03
			Certificate in Spoken Sanskrit	2023-24	07
			Foundation in Yoga Deeksha	2023-24	01
			Foundation in Spoken Sanskrit	2023-24	05
	Total				**208**

02	Bha. P.V. Kane Sanskrit Adhyan Kendra, Rtnagiri Sub-Centre, Ratnagiri	11001	M.A.(Sanskrit)	2023-24	13
			M.A.(Yogashastra)	2023-24	10
			B.A.(Sanskrit)	2023-24	03
			B.A.(Yogashastra)	2023-24	02
			Diploma in Sanskrit Agama	2023-24	01
			Diploma in Yoga Application	2023-24	01
			Certificate in Jyotish	2023-24	05
			Certificate in Bhagvadgeeta	2023-24	07
			Certificate in Vastushastra	2023-24	05
			Certificate in Spoken Sanskrit	2023-24	04
	Total				**51**

- **Officers/Employees working in the CDOE in 2023-24**

Sr. No.	Officers/Employees Name	Post	Working Place
01	Dr. Anil Kumar	Director	CDOE, KKSU, Ramtek
02	Miss. Shrivarda Malge	Assistant Professor	CDOE, KKSU, Ramtek
03	Miss. Renushree H. Bansod	Assistant Professor	CDOE, KKSU, Ramtek
04	Mr. Krunal D. Mahajan	Assistant Professor	CDOE, KKSU, Ramtek
05	Mr. Ankit Mishra	Assistant Professor	CDOE, KKSU, Ramtek
06	Dr. Vishw Kumar	Assistant Professor	CDOE, KKSU, Ramtek
07	Dr. Mohan Lal Sharma	Assistant Professor	CDOE, KKSU, Ramtek
08	Dr. Sumit M. Kathale	Deputy Registrar	CDOE, KKSU, Ramtek
09	Mr. Melwyn Naronha	Technical Manager	CDOE, KKSU, Ramtek
10	Mr. Mahendra A. Waghmare	Section officer	CDOE, KKSU, Ramtek
11	Miss. Divya P. Lahore	Technical-Clerk	CDOE, KKSU, Ramtek
12	Mr. Kamlesh J. Thakrele	Clerk	CDOE, KKSU, Ramtek
13	Mrs. Sarita N. Kamdi	Peon	CDOE, KKSU, Ramtek

- **Income and Expenditure of the department in 2023-24**

Sr.No.	Heads of Expenses	Income	Expenditure
01	Human Resources Expenses (Salary)	55,18,232.00	29,79,345.00
02	Study Material Printing		1,45,026.00
03	Study Material Preparation		……..
04	Study Material Preparation Training Programme		……..
05	Workshop/Seminar/Orientation		……..
06	Travel Expenses		……..
07	Examination Expenses		……..
08	Remuneration for Teacher/Counsellor/Other		1,41,903.00
09	Advisory Boards meeting & other meeting		76,522.00

10	Postal/Currier		……..
11	Office Expenses		7,029.00
12	Virtual Class room		……..
13	Other Expenses		7,58,822.00
14	Furniture for CDOE Centre setup		55,000.00
15	Computer/Laptop/Printer & scanner		……..
16	Advertisement for Admission		……..
17	Internet & Zoom App Recharge for contact Classes		……..
18	Study Material Writers Remuneration		……..
19	LMC/Video Remuneration		……..
20	Director Remuneration		……..
21	MKCL ERA		……..
22	Centre Share		……..
23	Library		……..
24	Ratnagiri Sub centre		10,285.00
25	Empress		……..
26	Nagpur Centre Expenses		……..
27	Book Translation		1,50,578.00
28	Mobile Purchase		15,000.00
Total		**55,18,232.00**	**43,39,510.00**

Competitions:

1. **Shankhanaad Competition:**

On the occasion of International Yoga Day and Guru-Purnima, a 'Shankhanaad' competition was organized for the first time in the university. The program was organized jointly by Muktaadhyayanapeetham and the Department of Yoga Science and Holistic Health. 38 competitors from various parts of Nagpur city participated in the competition.

To make the Shankhanaad competition a success and to ensure that maximum seekers participate in the competition, a ten-day Shankhanaad workshop was organized.

Shankh has great importance in Indian culture. This gem, which is revealed through the churning of the ocean, helps in maintaining the physical, mental and spiritual health of humans. This opinion was expressed by the Prof. Hareram Tripathi, Hon'ble Vice-Chancellor of the University. The grand Shankhanaad competition was held with enthusiasm.

The competition organized on the occasion of World Yoga Day and Guru-Purnima was concluded on July 3 at the headquarters of the university in Ramtek campus. On this occasion, the Vice-Chancellor and the faculty heads of the university were felicitated. Prof. Hareram Tripathi and Dr. Ramchandra Joshi, Prof. Krishnakumar Pandey, Prof. Lalita Chandratre, Prof. Kavita Hole, Dr. Deepak Kapade, Prof. Kalapini Agasti and other dignitaries were present. Mr. Ulhas Itankar of Swami Vivekananda College, Devlapar, took charge as the judge in the competition. There were two groups in the competition, male and female. The winners of the competition are as follows.

Child Group (Boy):	First-	Manas Selokar
	Second-	Abhang Pricekar
Children's Category (Girls):	First-	Swara Chakinarpuwar
	Second-	Nivanshu Sonwane
Open Group (Male):	First-	Kaushal Joshi
	Second-	Panchsheel Thule
Open Group (Women):	First-	Anupama Srivastava
	Second-	Mayuri Kavishwar

Prof. Kalapini Agasti announced the names and credentials of the prize winners in the program while Assistant Professor Mr. Krunal Mahajan conducted the program. On this occasion, the department's faculty members Ms. Sujata Dravikar, Mr. Atul Galerao, Dr. Sumit Kathale, Miss. Shrivarda Malge, Miss. Renushree Bansod, Dr. Ashwini Deshpande, Mr. Ramsagar Yadav, etc. were also present. Mr. Mahendra Waghmare, Mr. Kamlesh Thakrele, Mrs. Sarita Kamdi and Mrs. Anita Charade helped in the preparation of Programme.

Programmes Organized by the CDOE:

1. **Chair Yoga:**

Various activities will be launched and implemented by the Department of Yoga Science and Holistic Health of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University and Muktaadhyayanapeetham for the better health of government employees. In its first phase, the 'Chair Yoga' session was inaugurated today. On the occasion of the Government's Revenue Week and Indian Independence Day, a five-day Chair Yoga has been organized for the health of government employees. On this occasion, our Hon.ble MLA Shri. Ashish Jaiswal, Sub-Divisional Officer of Ramtek Mrs. Vandana Savrangapate, Director of Muktaadhyayanapeetham Dr. Deepak Kapde, Assistant Registrar Dr. Sumit M. Kathale and other dignitaries were present on the platform.

MLA Shri. Hon. Ashish Jaiswal reviewed the various initiatives of the government, while Dr. Sumit M. Kathale gave information about the educational and social work of the university and explained the importance of the Yoga Deeksha course for employees. On this occasion, the meritorious children of the employees were felicitated and wished them well for the future on behalf of Dr. Deepak Kapde. Sub-Divisional Officer Mrs. Vandana Savrangapate expressed her gratitude for this initiative taken by the university for the health of the employees and announced that the five-day Chair Yoga camp was formally inaugurated.

2. **Sanskrit “Baal Samskar” Children’s Camp:**

A free Sanskrit children's culture class was organized by the University's Center for Outreach and Muktaadhyayanapeetham from August 21 to 25, 2023. The program received an enthusiastic response from the children. Also, the enthusiasm of all the children in learning Sanskrit was positive.

3. Blood Donation Camp:

Every year, a blood donation camp is organized by Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. In the academic year 2023-24 as well, a grand blood donation camp was organized on 05 February 2024 in the Ramtek premises of the university. In which, Ms. Shrivarda S. Malge, Assistant Professor and Mr. Krunal D. Mahajan, Assistant Professor from the department participated by donating blood.

4. Jagatguru Shri. Sankaracharya One-Day National Symposium:

The 'Jagatguru Shri Shankaracharya One-Day National Symposium' was jointly organized by the Open and Distance Learning Center, Ramtek, run by Kavikulguru Kalidas Sanskrit University and the Indian Language Committee, New Delhi, and Tai Golwalkar College, Ramtek on March 30, 2024.

The program was organized under the inspiration of the Hon. Vice Chancellor of the University, Dr. Hareram Tripathi. The chief guests of the program were Prof. Dr. Indramani Misha, Hon. Vice Chancellor of Vasantrao Naik Maharashtra Agricultural University, Parbhani, Program President were Dr. Rajesh Singru, Principal of Tai Golwalkar College, Ramtek, and program convener were Dr. Anil Kumar, Director of CDOE. About 382 participants attended the event online and 200 participants attended it offline. The chairman of the program, Dr. Rajesh Singru, stated that "The new education policy 2020 should be called 'Indian education policy'". The director of CDOE, Dr. Anil Kumar, gave the preliminary introduction of the program.

The chairman of the program, Dr. Rajesh Singru, stated that "The new education policy 2020 should be called 'Indian education policy'". The director of CDOE, Dr. Anil Kumar, gave the preliminary introduction of the program. The program was held in 4 sessions. The workshop was moderated by Mr. Ankit Mishra (Asst. prof.), CDOE. Ms. Renushree Bansod (Asst. prof.) presented Saraswati Vandana. To make the workshop a success, CDOE Team Mr. Krunal D. Mahajan (Asst. prof.), Dr. Mohan Lal Sharma (Asst. prof.), Dr. Vishwa Kumar(Asst. prof.), Mr. Mahendra M. Waghmare, Section Officer, Mr. Kamlesh Thakrele, Clerk and Mrs. Sarita Kamdi, and students co-operated.

Achievements:

1. CDOE student Devyani Donge has participated in the Yoga Competition organized at Mahatma Gandhi Prakriti Jivan Vidyapeeth, Sevagram Wardha and secured first position. CDOE Director, all Assistant Professors, Officers/Staff congratulated her on her success and wished her all the best for her future endeavors.

2. Namrata Nitin Kalyankar, a student at CDOE, received the AYUSH Global Award 2023 announced by AYUSH International Medical Associates and EGMA. The Director of CDOE, all the assistant professors, officers/staff congratulated her for this achievement and wished her all the best for her future endeavors.

* * *

College of Education (B.Ed.)

Establishment Year - 2003

Faculty - Education

Course - B.Ed.

Principal - Dr. Rajshree Meshram

Asst. Professsors - Miss Madhavi Patil, Miss Shubhangi Moon, Dr. Siddharth Mondal, Dr. Shewli Chakraborty and Mr. Mangesh Dighade.

No. of pursuing students (Ist & IInd year) - 198

Objectives –

- ➢ To produce Sanskrit teachers and teachers in other subjects.
- ➢ To prepare Sanskrit education system relevant to modern age.
- ➢ To prepare courses as per the present need of education system.

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of Education (B.Ed.)

The College of education organized following programmes in the Academic year 2023-24.

1) Micro Teaching Workshop :

Six Days Workshop on Micro-teaching was organized from 11th to 16th December 2023 for B.Ed. Ist semester students by Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of Education. There were 85 students present in this workshop. The Principal Dr. Rajshree Meshram was convenor and Prof. Lalita Chandratre was chief guest of this workshop. Prof. Kirti Sadar, Campus Director, Prof. Harekrishna Agasti, Miss Shubhangi Moon, Miss Madhavi Patil, Dr.Siddharth Mondal, Dr. Shovli Chakroborty and Mr. Mangesh Dighade were present in workshop.

Various teaching skills like Introduction Skill, Explaination Skill, Question and Answer Skill, Stimulus Variation Skill and Black Board Writing Skill were taught and explained by the expert lecturers respective in their subject.

On the last day, all the students practiced micro-teaching skill according to the instructions given by the teachers. Teachers guided students by proper observation. All the students participated in the workshop interestingly and acquired micro teaching skills. Thus the six days workshop was successfully conducted.

2) Exhibition of Art and Craft :

One day exhibition was organized by the College of Education for the B.Ed. Ist semester students on 23rd December 2023. Inaugration was done by the Principal Dr. Rajshree Meshram.

Exhibition was conducted under the Enhancing Professional Capacities (EPC) Practical activity. For exhibition Dr. Seema Chikhale, Associate Professor of Women's

College of Education, SNDT,Nagpur was invited as a guest and external. On the same day viva-voce was also conducted.

Very beautiful art and craft things were made by the students with the help of paper,cloth,jute,glass etc specially as mentioned to use natural and recyclable things. Paper dolls, movable rangolis, night lamps, wall hangings, photo frames, artificial flowers, vases, greeting cards etc. were made by the students.

Assistant professors - Miss Madhavi Patil, Miss Shubhangi Moon, Dr. Siddharth Mondal, Dr. Sheoli Chakraborti and Mr. Mangesh Dighade were present in this exhibition.

There were 87 students have participated in this exhibition.

3) New Year Celebration :

A new year celebration was conducted on 1st January 2024 by the students of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of Education for the respected teachers.

As of the request of students The Principal Dr. Rajshree Meshram, Prof. Lalita Chandratre, Prof. Kirti Sadar, Dr. Hrishikesh Dalai and Dr. Amol Mandekar not only cut the cake combinely but also gave their valuable guidance to the students and advice them for new resolutions on new year by wishing them 'Happy New Year '.

Students arrange some fun games and snacks for teachers. Miss Madhavi Patil, Miss Shubhangi Moon, Dr. Siddharth Mondal, Dr. Shewli Chakraborty and Mr. Mangesh Dighade actively participated in activities arranged by the students.

4) **Birth Anniversary of Savitribai Fule :**

On 3rd of January 2024, Birth Anniversary of Savitribai Fule was celebrated by the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of Education in presence of Miss Madhavi Patil, Miss Shubhangi Moon, Dr. Siddharth Mondal, Dr. Sheoli Chakraborty and Mr. Mangesh Dighade.

All the arrangements were done by students of B. Ed.

5) Eye Check up Camp :

One day Health Check up Camp as organized by the B.Ed department, under the banner of Women Cell and ICC on 12th of March 2024.

It was organized on the occasion of International Women's Day, for all women of the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University. It includes male and female staff of teaching and non-teaching, students of the university.

In this Health camp, Hon. Prof. Hareram Tripathi (Hon.V.C.) was the chairperson. Special Invitee was Prof. Krishnakumar Pandey (Registrar). Convenor of the health camp was Dr. Rajshree Meshram. Dr. Ninad Pathak and Dr. Gauri Pathak was the guests of the health camp. Dr. Renuka Bokare (Public Relation Officer), Prof. Kavita Holey (IQAC, director), Prof. Harekrishna Agasti (Campus Director), were also present for the health camp.

There were 350 person took the benefit of the health camp.

6) Educational Tour :

On 30th March 2024, educational tour of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of education, B.Ed, students of the IInd year was conducted to Baba Amte's Anandvan in Chandrapur district, Varora.

Anandvan is known for diseased patients of Leprosy. Though they are diseased, deaf, dumb, blind but they are independent of themselves.

Along with 45 students, Principal Dr. Rajshree Meshram, Assistant Professors - Miss Madhavi Patil, Miss Shubhangi Moon, Dr. Shewli Chakroborty & Mr. Mangesh Dighade, Clerk Praveen Sarode were present for this educational tour.

7) **Yoga Workshop :**

One day Yoga Workshop was organized on 21st of June 2024 on account of International Yoga Day by the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of Education.

Miss Madhavi Patil and Miss Shubhangi Moon were co-ordinators of workshop.

Inaugration was done by the Principal Dr. Rajshree Meshram. Dr. Siddharth Mondal instructed to boys and Miss Subbalaxmi Panda instructed to girls and guided students for how to do yogasanas.

8) **Cultural Program :**

A Cultural program was organized by Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's College of education(B.Ed.) on 22nd June 2024 for second year students before their Farewell program and IVth semester, final Examination.

Miss Shubhangi Moon was co-ordinator of program. Inaugration was done by the Principal Dr. Rajshree Meshram in presence of students, Miss Madhavi Patil, Dr. Siddharth Mondal and Dr. Shewli Chakraborty.

Students performed drama, singing, one act play, dance, mimicry etc.

There were total 100 students present for program and actively participated in it.

9) Workshop for NAAC Guidance:

On 16th July 2024, a One day workshop was organized for assistant professors of Kavikulguru Kalidas Sanskrit university's College of Education (B.Ed.) by the B.Ed. department at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek.

The Principal Dr. Rajshree Meshram was co-ordinator of the workshop. Miss Shubhangi Moon, Miss Madhavi Patil, Dr. Siddhartha Sankar Mondal, Dr. Shewli Chakroborty and Mr. Mangesh Dighade were present in workshop.

After inaugurating the workshop, Principal Dr. Rajshree Meshram welcome Dr. Seema Chikhale who was the guest lecturer. She guided in a very interesting manner and in simple language.

10) Sanskrit Competeitions :

B.Ed. department organized different Sanskrit Competitions like Sanskrit Quiz, Sanskrit Prahelika, Shloka Pathan, Sanskrit geet & Ashu Bhashan on 2nd & 4th September 2024 in Sanskrit language under the Vistarsevamandalam Sanskrit Mahotsav.

The students of B.Ed. as well as other departments like Sanskrit, Prakshastri, Ved were also participated in these competitions.

Principal Dr. Rajshree Meshram, guests - Professor Lalita Chandratre (Dean of the Education Department) and Dr. Hrishikesh Dalai (Head of the Sports Department) were present in the competitions. Both the guests gave guidance to the students and explain the importance of Sanskrit in their speech.

Dr. Shewli Chalroborty & Dr. Siddharth Mondal were the co-ordinators of the sanskrit competitions. Miss Shubhangi Moon, Miss Madhavi Patil and Mr Mangesh Dighade helped for making this program successful.

There were 44 students participated in the compititions. 3 prizes were announced in each competition. There were 20 students present as spectators. The competitions received enthusiastic response from the students.

*** * ***

Department of Computer Science

Programs Organized in the Academic Year 2023-2024

- Department of Computer Science organized and conducted **"Chitrakala Spardha"** in **Sanskrit Mahotsav 2023-24** on the date 25 August 2023, at 1.30 pm for University Students. **Prof. Kirti Sadar Head Of the Department** was chaired the program. **Prof. Lalita Chandrate** Dean, Faculty of Education was the panelist of the program. **Miss Manali Pande** was event coordinator of the competition. There was an active participation of the students for the event. Students from other department were participated in Chitrakala Spardha. More than 40 students were participated for the competition. Each student had maximum 2hrs for drawing. Competition was bifurcated into two categories.
  1) Painting
  2) Sketch

  Students were enjoyed the whole event. **Miss Manali Pande** conducted the whole program. The whole program was conducted under the guidance of **Prof. Kirti Sadar**. The program was successfully completed.

- Department of Computer Science organized and conducted a program of **"Quiz Competition"** on the date 4 January 2024, at 11.30 am for BCA students. **Prof.Kirti Sadar Head Of the Department** was the chief guest of the program. There was an active participation of students from BCA First year,second year ,and third year for the competition. More than 100 students were present for the competition. **Prof. Kirti Sadar HOD** gave the introductory speech. **Miss. Divya Belekar** Asst.Prof.was Event co-ordinator of the competition. BCA students Trupti Khadse and Saniya Gajbe were hosted the whole program and **Miss. Divya Belekar** proposed a Vote of Thanks.

  The panelist for the Quiz Competition were as follows.
  1. Mrs.Sneha Ashtankar

  2.Ms. Manali Pande

  3.Mrs.Seema Mohane

  Winner of the competition : **Yogendra Karri** and **Archita Nikhare** and

  Runner up of the competition : **Anushka Singh** and **Harshal Dhoble**.

  This program was successfully completed.

- Department of Computer Science organized and conducted a program of **"Poster Making Competition"** on the date 23 January 2024, at 11.30 am for BCA students. **Prof. Vilas Mahatme** Dean, HOD of computer Technology KITS, Ramtek was the Chief Guest of the program and **Prof. Krishna Kumar Pandey** Registrar, KKSU Ramtek and **Prof. Harekrishna Agasti** Campus Director, KKSU Ramtek was the special guest of the program and Prof**. Kirti Sadar Head of the Computer Science Department** was the Convener of the program. **Mrs. Seema Mohane** Asst.Prof of computer science department was Event co- ordinator. There was an active participation of students from BCA First year, second year, and third year for the

competition. More than 130 students were present for the competition and total 107 students made posters on different technical topics . **Prof.Kirti Sadar HOD** gave the introductory speech. **Prof.Vilas Mahatme** was judge of the competition. **Mrs.Seema Mohane** proposed Vote of Thanks.
Following Students were winners of the competition

1st Winner :- Himansu Harode (Full Stake Development)
Nehal Bhandaeker
Vishal Kathoke
Deepak Sonwane

2nd Winner :- Archita Nikare (Digital World)
Divya Nikhare
Suhani Malewar
Thamini Meharkule

3rd Winner:- Ashitosh Kuthe (Cloud Technology)
Rakesh Ikhre
Abhishek Chaudhari
Jagannath Chollangi

- Department of Computer Science organized Workshop on **"Unity Scripting :Bringing Your Ideas To Life "** on the date 25th January 2024, at 11.30 am for BCA students. Mrs.Rasika Rewatkar Asst.Prof. department of Information **Technology**, KITS, Ramtek was the Resource person of the program, **Prof. Krishna Kumar Pandey** Registrar, KKSU Ramtek and **Prof.Harekrishna Agasti, campus** Director, KKSU Ramtek was the special guest of the program and Prof**. Kirti Sadar** Head of the Computer Science Department was the Convener of the program. She gave the introductory speech of the program. **Mrs.Sneha Ashtankar** was co-ordinator of the program. **Mrs.Manali Pande** Co-Ordinator of the Computer Science Department introduced the session. **Mrs.Sneha Ashtankar** proposed a vote of thanks. There was an active participation of students for the workshop. More than 125 students from computer science department were present for the workshop.

  The keynote speaker **Mrs.Rasika Rewatkar** taken a 3 hours hands on session on how to create a Scripting and game by using unity Scripting software. She was Giving the whole knowledge about how students was created their own platform to get income by using freely available software. The whole program was conducted under the guidance of **HOD Prof. Kirti Sadar Madam.**

  This workshop was successfully completed and students were benefited.

- Department of Computer Science organized seminar on **" Artificial Intelligence And Machine Learning "** on the date 23rd January 2024, at 11.30 am for BCA students. **Prof.Vilas Mahatme** Dean, HOD of computer Technology KITS, Ramtek was the Chief guest and Speaker of the program. **Prof.Hareram Tripathi** vice Chancellor KKSU ,Ramtek was the

chairperson ,**Prof. Krishna Kumar Pandey** Registrar ,KKSU Ramtek was the special guest of the program and Prof**. Kirti Sadar Head Of the Computer Science Department** was the Convener of the program. **Miss.Manali Pande** was Event co-ordinator .There was an active participation of students from BCA First year, second year, and third year class. Mrs. Sneha Ashtankar proposed vote of thanks. The whole program was conducted under the guidance of HOD Prof. Kirti Sadar. The seminar was successfully completed and students were benefited. Students were satisfied and enjoyed the session.
Seminar was arranged in three sessions
Session I: Innuaguration
Session II: Artificial Intelligence
Session III: Machine Learning

- Department of Computer Science organized seminar on **"Future Trends And Innovation In IOT"** on 29th Jan 2024 (Monday) at 11:30 for students of BCA department at kavikulaguru kalidas Sanskrit university, Ramtek.

  Prof. Hareram Tripathi Hon'ble Vice Chancellor of KKSU, Ramtek was the Chairperson of the program and **Prof. Pankaj S. Ashtankar** Dean of student Activities and HOD Electronics and communication Engg in KITS, Ramtek was the Resource Person and Chief guest of the program, Registrar, **Prof. Krishna kumar pandey and Prof. Harekrishna Agasti**, Campus director KKSU, Ramtek was the Special guest And **Prof. Kirti Sadar HOD,** Computer science department was the convener of the seminar . **Mrs. Seema Mohane** and **Misss. Divya Belekar** Asst. prof in Computer Science Department also present in program. Seminar was conducted in 3 sessions .
  - First session was the Inaugural Session .
  - Second and third session was on IOT.

  HOD, Prof.Kirti Sadar gave the introductory speech. **Mrs.Sneha Ashtankar** Co-Ordinator of the Program And conducted the whole program. **Miss. Manali Pande** Co-Ordinator Of the Computer Science Department introduced the session . **Mrs. Sneha Ashtankar** proposed a vote of thanks. There was an active participation of students for the seminar. More than 140 students from computer science department were present for the seminar. The keynote speaker **Mr.Pankaj S.Ashtankar** taken a Two session**s** on Internet of Things. The whole program was conducted under the guidance of **HOD Prof. Kirti Sadar Madam.**

  This seminar was successfully completed and students were benefited.

Faculty Achievements in the year 2023-24:

1) **Prof.Kirti Sadar** HOD Department of computer science as a Resource person in International Conference at **Mahatma Gandhi Hindi Vishwavidyalay, Wardha** (Maharashtra)
2) **Prof.Kirti Sadar** HOD Department of computer science got **Anandi Stree Gourav** award **2023**
3) **Prof.Kirti Sadar** HOD Department of computer science got **Matrushakti award** on Internation Womens day 2023.

Students Achievements in the Year 2023-2024:

1) BCA 2nd Year students were participated in **Kho-Kho** team in Sankramanotsav 2023-24 and won the **second prize**.
2) BCA 2nd Year students were participated in **Kabaddi** team in Sankramanotsav 2023-24 and won the **First prize**.
3) BCA 2nd Year student **Akhilesh Borkar** was participated in **Long Jump** in Sankramanotsav 2023-24 and won the Third prize.
4) BCA students **Amol Dhote, Ayush zhagde , Shivani Amrute, Hanuman Reddy** were participated in Fancy dress competition in Sankramanotsav 2023-24 and won the Second prize.
5) BCA 3rd Year student **Aditi B**

*** * ***

Department of Commerce and Management

Programs Organized in the Academic Year 2023-24

- Seminar on **"Carrier as a Company Secretary"** was successfully organised at Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek on **17th August 2024** in collaboration with **Nagpur Chapter of ICSI** by **Department of Commerce & Management** at Varnekar Sabhagruha, Param Pujya Golavalkar Guruji Educational Campus, KKSU, Ramtek.

On this occasion the President of the program Hon'ble Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi, Chief guest Hon'ble Registrar Dr. Krishnkumar Pandey, Hon'ble Finance and Account Officer(I/C) Prof. Kavita Holey, Hon'ble Campus Director Prof. Harekrushna Agasti, and Hon'ble Dean, Faculty of Education and Other Branches of Learning Prof. Lalita Chandratre, Hon'ble Director, Board of Planning & Development Prof. Prasad Gokhale, HOD, Dept. of Commerce and Management Dr. Amol Mandekar were present on the stage. **CS Bhavesh Thadani, Chairman, Nagpur Chapter of ICSI**, was the speaker for the program.

The speaker CS Bhavesh Thadani guided the students about Company Secretaryship, Eligibility Criteria, fees structure and career prospects in Company Secretary Area, Etc.

The program was hosted by Asst. Prof. Seema Gaikwad, Yuvraj Meshram proposed a vote of thanks. Asst. Prof. Sharadchandra Shrinil, Asst. Prof. Akash Ambilduke, Asst. Prof. Sushank Fulzele, Asst. Prof. Nitesh Chakole, Asst. Prof. Jayshree Dongre and Dept. Clerk Bhagyashree Latkar also contributed for the success of the program. Faculties and students from Different Departments of the P.P.G.G. Edu. Campus K.K.S.U., Ramtek were present in the program. At the last program concluded with the National Anthem.

- Special lecture series on **Importance of Sanskrit language and Drawing competition** was organised by the Department of Commerce & Management under **Sanskrit Mahotsav** at P.P.G.G Edu Campus, Kavikulguru Kalidas Sanskrit university,Ramtek on **6th September, 2024**. The program was presided by Prof. Lalita Chandratre. The chief guest of the programme was Prof. Kirti Sadar and Dr. Rishikesh Dalai. The Program was conducted under the guidance of Dr. Amol Mndekar, Head of Department of Commerce & Management. The speaker **Dr. Rakesh Raushan** guided the students about the importance of Sanskrit language. The program was hosted by Asst.Prof. Shraddha Kimmatkar. Total 65 students participated in this competition. Vote of thanks proposed by Mr. Yuviraj Meshram.

- The **Department of Commerce and Management** organised an interactive session on **24/02/2024, at 11.00 am** on **"MBA-CET Preparation"** for students at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. On this occasion the President of the program Hon'ble, Dean Faculty Prof. Lalita Chandratre was present on the stage. Hon'ble guest Anshul Jaiswal, Lecturer, department of Computer Science, Janaprabha College, Ramtek was the speaker for the program. Hon'ble speaker was giving a detailed and brief overview of this session. The program was hosted by Assistant Professor Mr. Yuvraj Meshram. He also proposed a vote of thanks. All the staff of commerce & Management contributed for the success of the program.

- The **Department of Commerce & Management** had organized an industrial visit on **13th January 2024** at **Raymond Limited**, **Th- Sausar, Dist- Chhindwada, (M.P.)** for the students of **B.B.A. & B.Com** final year. The visit was organized under the guidance of Dr. Amol Mandekar, Head of Department of Commerce & Management. 26 students along with 4 faculty members present for the visit. Asst. Prof. Sharadchandra Shrinil, Asst. Prof. Akash Ambilduke & Asst. Prof. Seema Gaikwad were the coordinator faculty for the industrial Visit. **Human Resource manager**, **Mr. Ashish Sharma** gave the permission for this vist. **Mr. Dishank Sengar**, **Management Trainee** had assisted the students in understanding the process of various production departments of the company. From the visit students have learnt about the working and different operations carried out in the various department of the factory and the role of management in achieving the efficiency in the operations for reaching the production target set by the management.

*** * ***

Department of Public Administration

In the Academic year 2023-24 the following Programs were Completed in the Department of Public Administration

- **A symposium on "UPSC & MPSC Exam Preparation"**

A symposium on **"UPSC & MPSC Exam Preparation"** was successfully organised in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek on **8th September 2023** by **Dept. of Public Administration and Competitive Exam Cell** at Varnekar Sabhagruha, Param Pujya Golavalkar Guruji Educational Campus, KKSU, Ramtek.

The program was started at 11.00 Am with Lighting the Lamp and Saraswati vandana. On this occasion the Chairperson of the program **Hon'ble Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi**, Chief guest **Hon'ble Registrar Dr. Ramchandra Joshi**, **Hon'ble Campus Director Prof. Harekrushna Agasti,** Head of Library Department **Dr. Dipak Kapde**, **Dr. Parag Joshi**, Hon'ble Exam Controller **Dr. Jaywant Chaudhari** and HOD, Dept.of Public Administration Dr. **Amol Mandekar** were present on the stage.

Shri Rishi Kumar Bisen (IRS 2010 Batch), Additional Commissioner Income Tax, Range I, Nagpur, **Dr. Sushant Chimankar**, Asst. Prof. Political Science Department, PWS College, Nagpur and **Shri Kuldeep Sonkusare**, Research Scholar, Dept. of Public Administration and LSG, RTMNU, Nagpur were the speakers for the program.

Introductory speech was given by HOD, Dept. of Public Administration **Dr. Amol Mandekar** followed by speech of Hon'ble Registrar of the University, **Dr. Ramchandra Joshi** who motivated the student and presidential speech was given by **Hon'ble Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi** followed by vote of thanks for inaugural ceremony by **Asst. Prof. Shilpi Bose**

After the speech of the dignitaries, First session was took over by the speaker **Shri Rishi Kumar Bisen** (IRS 2010 Batch), where he guided the students about UPSC Exam preparation. In Second Session speaker **Dr. Sushant Chimankar**, Asst. Prof. Political Science Department, PWS College, Nagpur guided the students about the MPSC Exam preparation. In Third Session speaker **Shri Kuldeep Sonkusare**, guided the students about the MPSC Exam Syllabus and Scheme of Examination.

Whole program was hosted by **Asst. Prof. Seema Gaikwad, Asst. Prof. Akash Ambilduke** proposed a vote of thanks for the first session , **Asst. Prof. Sharadchandra Shrinil** proposed a vote of thanks for the second session, **Asst. Prof. Shushank Fulzele** proposed a vote of thanks for third session. **Asst. Prof. Shipli Bose, Asst. Prof. Yuvraj Meshram, Asst. Prof. Nitesh Chakole, Asst. Prof. Jayshree Dongre and Dept. Clerk Bhagyashree Latkar** also contributed for the success of the program.

Faculties and students from different Departments of the P.P.G.G. Edu. Campus K.K.S.U., Ramtek were present in the program. At the last program concluded with the National Anthem.

- **Internship Orientation Program**

Department of Public Administration had organized Internship Orientation Program on 29/01/2024 for the tudents of M.A. Public Administration Second Semester under Department of Public Administration, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. Internship has been included in the syllabus for second semester students as per the NEP 2020 syllabus of Public Administration to gain practical knowledge. Two session had been organized on Introduction to Internship and Significance of Internship. In First Session Asst. Prof. Yuvraj Meshram Guided the students about the introduction of internship. In Second Session Asst. Prof. Sushank Fulzele guided the students about significance of Internship. The students have sent for the internship in several government department like Tehsil Office, Rmtek, Irrigation Department, Ramtek from 01 February 2024 to 21 February 2024. Total 13 students have successfully completed Internship.

* * *

National Service Scheme

-: Details of programs and competitions conducted in the year 2023-24 under the National Service Scheme :-

1. International Yoga Day :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 21 June 2023
Attended by :- Students and Faculty members.
Special Presence :- 1. Hon'ble Vice Chancellor, 2. Hon'ble Registrar, 3. Prof. Madhusudan Penna, 4. Harekrushna Agasti, 5. Dr. Prasad Joshi, (I/C) Vice Chancellor Dekkan Abhimat University, Pune, 6. Mrs. Wandana Saurangpate, SDO Ramtek.
No. of Participants :- 50 NSS Volunteers & All employees of the University.

International Yoga Day :-

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University's National Service Scheme, Department of Yoga and Holistic Health, and Department of Physical Education and Sports, in association with the Ministry of AYUSH, observed International Yoga Day on 21st June 2023. The program was chaired by Hon. Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi. Dr. Prasad Joshi, Pro Vice-Chancellor of Deccan Abhimat University, Pune, and Mrs. Vandana Swarangapate, Sub-Divisional Officer of the Ramtek Area, were present as Chief Guests.

The event was graced by the presence of Prof. Madhusudan Penna, Founder of the Faculty of Indian Religion, Philosophy, and Culture; Dr. Ramchandra Joshi, Registrar; Prof. Harekrishna Agasti, Ramtek Campus Director; Prof. Kalapini Agasti, Program Coordinator; Dr. Jaywant Choudhari, NSS Coordinator; Dr. Hrishikesh Dalai, Director of the Sports Department; as well as various dignitaries, heads of departments, professors, officers, and students.

The program began with the observation of Yoga Etiquette, as formulated by the Ministry of AYUSH and the University. Yoga Prarthana was performed by students of the Department of Yoga and Rashtriya Swayamsevak Sangh volunteers. This was followed by a session of Yogasana practices.

In her introductory remarks, Prof. Kalapini Agasti highlighted that the university organizes year-round yoga training for yoga aspirants and women, beyond just celebrating Yoga Day. She emphasized that the ongoing yoga sessions have been beneficial to participants and should be continued regularly.

The Yoga Sadhana Camp witnessed enthusiastic participation from individuals ranging in age from 5 years to 75 years. Prof. Madhusudan Penna presented an overview of the Department of Yoga Science, which was established in 2006. He proudly noted that this was the first Yoga Department to be established in Maharashtra and among Indian universities. He further added that alumni of the department are successfully working as yoga

practitioners across the country, with many adopting yoga as a way of life, especially on occasions like International Yoga Day.

Chief Guest Mrs. Vandana Swarangapate expressed her inspiration to practice yoga after attending the event. She congratulated the Vice-Chancellor and the Department of Yoga for their commendable efforts in promoting health and awareness in the Ramtek region.

2. "Meri Mati Mera Desh" (Pledge, Tree Plantation, Salutation to the Motherland, Salutation to Virana and Flag Hoisting Program) :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 09 to 15 Augast 2023
Attended by :- Students and Faculty members.
No. of Participants :- NSS Volunteers & All employees of the University.

Pledge Ceremony

The "Meri Mati Mera Desh" campaign, initiated by the Government of India, commenced on 9th August 2023. As part of this campaign, students from all departments of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, participated in the Panchprana Oath-taking ceremony in the university's academic premises. The oath, pledging commitment to the bright future of India, was led by National Service Scheme (NSS) volunteer Ms. Ashwini Bawane, with the other students joining in unison.

The event was attended by Mr. Santosh Kolhe, Superintendent of the Children's Hostel and Assistant Professor in the Department of Sports; Mr. Shrikant Srinil, Assistant Professor, BBA; Mr. Sachin Davre, NSS Program Officer; and other faculty members. The program was successfully organized by university students and NSS volunteers, including Laxmiraman Gurjalwar, Ashwini Bawane, Anuj Manchawar, Abhiram Ghodke, Kritika Jain, Virati Gala, Vaikhari Kale, and Abhiram Gadadhar.

Tree Plantation Drive

Under the "Meri Mati Mera Desh" campaign, a tree plantation drive was conducted by 25 NSS volunteers in the Parsoda/Shitalwadi area adopted by the NSS. A total of 75 saplings were planted during the activity. The event was supervised by Mr. Santosh Kolhe, Superintendent of the Children's Hostel, and Mr. Sachin Davre, NSS Program Officer. The planning and coordination of the event were managed by Mr. Sachin Davre and NSS Coordinator Dr. Jaywant Choudhari.

Salutation to the Motherland, Tribute to Freedom Fighters, and Flag Hoisting
A flag-hoisting ceremony was organized at Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, and Nagpur-Waranga areas under the "Meri Mati Mera Desh" campaign by the NSS. The flag was hoisted by Prof. Hareram Tripathi, Chancellor of the University. Hon'ble Vice-Chancellor Prof. Tripathi inspired the students by paying tribute to Indian freedom fighters and saluting the motherland during his address.

3. National Sports Day :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 29 Augast 2023
Special Presence :- Hon'ble Vice Chancellor, Prof. Lalita Joshi, Prof. Prasad Gokhale, Dr. Deepak Kapde, Dr. Amol Mandekar, Dr. Shrinivas j & Mr. Rajivranjan Mishra.

No. of Participants :- 100 Students.

National Sports Day :-

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, in collaboration with the Department of Physical Education and Sports and the National Service Scheme, celebrated National Sports Day on 29th August 2023, marking the birth anniversary of the legendary hockey player Major Dhyan Chand.

The event featured five different sports competitions and began with the Honorable Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, saluting the effigy of Major Dhyan Chand during the inauguration ceremony. The program was attended by Prof. Lalita Chandratre, Head of the Faculty of Education and General Studies; Prof. Prasad Gokhale, Director of the Planning and Development Board; Dr. Deepak Kapade, University Librarian; Dr. Amol Mandekar, Head of the Commerce and Management Department; Dr. Shrinivasa J, Director of the School of Shastric Learning; Shri Rajivaranjan Mishra, Head of the Maharshi Panini Computer and Technical Centre; along with other faculty members, non-teaching staff, and a large number of students.

In his address, the Honorable Vice-Chancellor highlighted the unparalleled sportsmanship and achievements of Major Dhyan Chand, inspiring the audience with anecdotes from his illustrious career. Prof. Prasad Gokhale and Prof. Lalita Chandratre further elaborated on key aspects of Major Dhyan Chand's biography, underscoring his contributions to Indian sports.

The event was successfully organized with the cooperation and efforts of Mr. Santosh Kolhe and Mr. Sachin Davre, ensuring the smooth execution of all activities.

4. Swachhata Hi Seva Campaign :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 28 September to 02 Octomber 2023
Special Presence :- Hon'ble Vice Chancellor & Teachers
No. of Participants :- 50 Students.

Swachhata Hi Seva Campaign :-

On **October 1, 2023**, the **Swachhata Abhiyan** was implemented by the **National Service Scheme** (NSS) of Kavikul Guru Kalidas Sanskrit University. This cleanliness drive witnessed the active participation of the Honorable Vice-Chancellor, **Prof. Hareram**

Tripathi, along with **Dr. Roshan Alone**, **Mr. Santosh Wadikar**, other university professors, officers, staff members, the Director of the NSS, **Dr. Jaywant Chaudhary**, and numerous students.

Prof. Hareram Tripathi, who has consistently emphasized the importance of cleanliness and greenery on the university campus since assuming office as Vice-Chancellor, actively participated in the campaign. Addressing the participants, Prof. Tripathi remarked:

"Earth is our mother. It sustains and nourishes us. Our culture teaches us to respect and honor our mother. This respect for the Earth can be demonstrated by keeping it clean and living in harmony with nature. If we disrupt the environment, humanity will face the consequences through natural disasters. Floods, unseasonal rainfall, excessive soil erosion, deforestation, water wastage, and concretization are degrading the environment. The only solution is to adopt an eco-friendly lifestyle and ensure cleanliness and environmental safety. Once the culture of cleanliness is ingrained in everyone, it will become a national habit, allowing us to embrace cleanliness as a service to the nation."

During the cleanliness drive, both the university premises and the areas surrounding it were thoroughly cleaned. Around **20 bags of plastic waste** were collected during this campaign. Officers, faculty, staff, and students of the university also organized a **cleanliness rally**, raising slogans such as:

- Swachh Bharat, Swasth Bharat
- Plastic-Free Bharat

As part of the campaign, a **cleanliness drive** was also conducted in **Abhinav Bharti, Waranga**, under the leadership of Waranga Campus Director, **Prof. Madhusudan Penna**, and the NSS Director, **Dr. Jaywant Chaudhary**. Teachers and staff, referred to as **Karma Yogis**, actively participated in the Waranga campus initiative, ensuring the success of the cleanliness mission.

The campaign highlighted the university's commitment to fostering awareness of cleanliness and promoting an eco-friendly lifestyle, aligning with the vision of a cleaner and healthier India.

5. Constitution Day of India :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 26 November 2023
No. of Participants :- 40 Students.
Constitution Day of India :-

On November 26, 2023, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, celebrated Indian Constitution Day through a virtual event organized by the National Service Scheme at 10:30 AM. The program was chaired by Honorable Chancellor Prof. Hareram Tripathi. Special guidance was provided by the University Registrar, Prof. Krishnakumar Pandey.

In his presidential address, Hon. Chancellor Prof. Hareram Tripathi emphasized that the Indian Constitution is an exemplary code of governance that aligns with Indian cultural values and ensures inclusivity for all sections of society.

As part of the event, the Preamble of the Indian Constitution was read aloud by Shastri third-year student, Ms. Virati Gala. The program was coordinated by NSS Program Coordinator Dr. Jaywant Chaudhari, with support from NSS Program Officer Shri. Sachin Dawre.

A total of 38 participants, including professors, students, and staff of the university, attended the event.

6. Swami Vivekananda & Rajmata Jijau Jayanti :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 12 January, 2024
No. of Participants :- 60 Students.

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a special lecture on the occasion of National Youth Day, celebrating the birth anniversary of Swami Vivekananda, on 12th January 2024. The event was conducted under the National Service Scheme (NSS). The University Registrar, Prof. Krishnakumar Pandey, garlanded the images of Swami Vivekananda and Rajmata Jijau to inaugurate the program.

The keynote speaker, Shri Bharat Joshi, Head of the Vidarbha Division of Vivekananda Center, Nagpur, delivered an inspiring lecture. He highlighted Swami Vivekananda's message to the youth and his representation of Sanatan Dharma at the World Congress of Religions held in Chicago, USA, in 1893. Shri Joshi elaborated on how Vivekananda’s speeches introduced India's deeply spiritual Vedanta philosophy to audiences across America and Europe. He also spoke about the establishment of the Ramakrishna Mission by Swami Vivekananda, which continues to serve humanity globally.

The President of the program, Prof. Krishnakumar Pandey, described Swami Vivekananda as an influential spiritual teacher of Vedanta and provided insights into his life and contributions. He noted that Vivekananda’s real name was Narendranath Dutt and emphasized his love for Sanskrit and Sanatan Dharma, which remains a source of pride and respect for all Sanskrit scholars.

The event was organized under the guidance of Dr. Jaywant Chaudhary, Director of the National Service Scheme. Prof. Harekrishna Agasti graced the program as a special guest. Other notable attendees included Prof. Lalita Chandratre, Prof. Kavita Hole, Prof. Parag Joshi, Prof. Prasad Gokhale, and Dr. Rajashree Meshram, along with other faculty members, non-teaching staff, and a large number of students.

The program was conducted by Ms. Vaikhari Kale, a second-year student, while the vote of thanks was delivered by Shri. Nitesh Chakole. Mrs. Manali Pandey, Ms. Seema Gaikwad, and Mr. Hrithik Gaidhane provided valuable support, ensuring the success of the event.

7. Blood Donation Camp :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, RAMTEK
Date :- 06 February, 2024
No. of Participants :- Students & Faculty Members.

Under the National Service Scheme, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, organized a grand blood donation camp in collaboration with G.S.K. Blood Center and Components, Nagpur, on 6th February 2024.

The event was graced by the presence of Honorable Vice-Chancellor Prof. Hareram Tripathi, Honorable Registrar Prof. Krishnakumar Pandey, Ramtek Campus Director Prof. Harekrishna Agasti, and Prof. Parag Joshi. From G.S.K. Blood Center and Components, Dr. Ashish Khandelwal and Dr. Shweta Khandelwal were also present as special guests.

The camp witnessed enthusiastic participation from the university's students and staff. Although 50 registrations were initially received for blood donation, the overwhelming response led to 80 individuals donating blood. Students from various courses, including Sanskrit, B.A. Sanskrit, BBA, BCA, B.Com, and B.Ed., actively participated in the event.

The blood donation camp began at 11:00 AM and continued until 5:30 PM. During the inaugural session, the Honorable Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi, addressed the students and emphasized the importance of blood donation as a noble act of service. The keynote speaker, Dr. Ashish Khandelwal, Director of G.S.K. Blood Center and Components, Nagpur, inspired the students with his motivational valedictory speech, encouraging them to contribute to such vital causes.

All blood donors received certificates from the university as well as G.S.K. Blood Center, along with gifts and refreshments provided by the blood center.

The inaugural program was conducted by Assistant Professor Ms. Seema Gaikwad, Programme Officer of the National Service Scheme. The vote of thanks was delivered by Dr. Jaywant Chaudhary, Director of the National Service Scheme. Valuable support for the successful organization of the event was provided by Shri. Sachin Daware, Mrs. Manali Pandey, and Mr. Nitesh Chakole.

8. Avhan 2023 State Level Disaster Management Training Camp :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- Gondwana University, Gadchiroli.
Date :- 25 December, 2023 to 03 January, 2024.
No. of Participants :- 04 NSS Volunteers. (02 Male & 02 Female)

The Chancellor Brigade Challenge 2023 State-Level Disaster Management Training Camp was organized by Gondwana University, Gadchiroli, from 25th December 2023 to 3rd January 2024. Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, participated in the camp by nominating four students:

1. **Vikram Singh Tank** – St. Thomas College of Management, Amravati
2. **Gunjan Dhakade** – St. Thomas College of Management, Amravati
3. **Sonu Todse** – Chhatraveer Raje Sambhaji Maharaj College, Morwa
4. **Komal Barde** – Chhatraveer Raje Sambhaji Maharaj College, Morwa

The camp provided comprehensive training in various aspects of disaster management, including:

- Bleeding control and wound management
- Disaster preparedness
- Oxygen therapy
- Disaster-based first aid
- Techniques for patient lifting and moving
- Handling snake and animal bites
- Safety measures during thunder and lightning
- Tsunami preparedness
- Techniques for lifting and stabilizing loads
- Fire safety
- Earthquake response
- Landslide and flood water rescue techniques
- Swimming skills

Additionally, students participated in motivational sessions, physical fitness training, yoga, and sports activities as part of the camp's holistic approach.

The training aimed to equip participants with practical skills and theoretical knowledge to handle disaster situations effectively. The students were guided by Dr. Jaywant Chaudhari, Director of the National Service Scheme, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University.

9. Adventure sports camp :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- Girijan College of Education, Yoga Centre, Chikhaldara
Date :- 27 to 31 March, 2024
No. of Participants :- 02 NSS Volunteers. (01 Male & 01 Female)

The State-Level Adventure Sports Camp for the academic year 2023-24 was organized by Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati, in association with Girijan College of Education and the Yoga Centre. The camp was held at the Upper Plateau near Government Park, Chikhaldara, District Amravati, from 27th to 31st March 2024.

As per the allocated quota, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, sent two National Service Scheme (NSS) volunteers (one male and one female) to participate in the camp. The details of the selected students/volunteers are as follows:

- **Male Volunteer:** [Sachin Waghmare, Acharya M.A. 1st Yr, Dept. of Veda & Vedic Sciences]

- **Female Volunteer:** [Mrunali Harade, Acharya M.A. 2nd Yr, Dept. of Bhartiya Darshan]

The camp provided the students with opportunities to engage in adventure sports and develop teamwork, leadership, and resilience. The participation of university students was coordinated by the National Service Scheme, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University.

10. "National Republic Day Pathway NRD/State Level Republic Day" Pathway SRD Selection Test Camp :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- Gondwana University, Gadchiroli.
Date :- 27 to 29 September, 2023.
No. of Participants :- 02 NSS Volunteers. (01 Male & 01 Female)

In a letter dated September 18, 2023, the Director of the National Service Scheme, Department of Higher and Technical Education, informed that during the year 2023-24, the "National Republic Day Path Movement" and the "Six State Level Republic Day Movement" would be conducted at the college and university levels. A Voluntary Selection Test Camp for this event was organized on 27th, 28th, and 29th September 2023 at Punyashlok Ahilya Devi Holkar Solapur University, Solapur.

In response to the invitation, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University sent two students from the National Service Scheme for participation:

1. **Male Volunteer:** Mr. Ravikant Rageet, Shrikant Paswan Raseyo Swayamsevak
2. **Female Volunteer:** Ms. Prerna Dhamgaye, Raseyo Swayamsevak

These two students were selected to represent the university and actively participated in the camp.

11. Bharatratna Dr. Babasaheb Ambedkar Jayanti :-

Department/Cell :- NSS
Venue :- Yoga Hall, KKSU, Ramtek
Date :- 14 April, 2024
No. of Participants :- NSS Volunteers

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, through its National Service Scheme, organized a special lecture on the occasion of Bharat Ratna Dr. Babasaheb Ambedkar Jayanti. The program was presided over by Hon. Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi.

Prof. Shubham Chafle, from Priyadarshini College of Engineering, Nagpur, was the keynote speaker for the event. The introductory speech was delivered by Dr. Jaywant Chaudhari, Director of the National Service Scheme.

During his lecture, Prof. Shubham Chafle highlighted Dr. Ambedkar's invaluable contributions, emphasizing that it is our responsibility to protect the four values of freedom, equality, fraternity, and justice. He discussed how Dr. Ambedkar strengthened India's

democracy by actualizing and implementing the Indian Constitution in the modern era, and how we will forever be grateful to him for his work.

Hon. Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi also spoke, noting that Dr. Ambedkar overcame significant challenges to pursue his studies. He encouraged the new generation to develop a strong sense of learning and to strive to become ideal students and citizens of India.

A large number of teachers, staff, and students attended the program. The event was conducted by NSS volunteer Ms. Virti Gala, and the vote of thanks was delivered by NSS Program Officer Mr. Sachin Dawre.

12. World Environment Day:-

Department/Cell :- NSS
Venue :- KKSU, Ramtek
Date :- 05 June, 2024
No. of Participants :- NSS Volunteers

World Environment Day is celebrated globally on June 5 every year to raise awareness about environmental protection. On this day, people from local and international organizations unite to voice their concerns against activities that harm the environment and work collectively to protect it.

At Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, 45 trees were planted on the university premises to mark World Environment Day, under the National Service Scheme (NSS). The theme for this year focused on land restoration, desertification, and drought resilience, with the slogan "Our Land."

The event was attended by Hon. Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi, along with university staff, NSS volunteers, and other participants. The program was organized and planned by Dr. Jaywant Chaudhari, Director of the National Service Scheme.

The proceedings and detailed reports on the occasion of World Environment Day are included in the prescribed prospectus below.

*** * ***

Directorate of Student Welfare

Details of programs and competitions organised by the Student Welfare Department in the year 2023-24 :-

1. 10 Day Student Induction Programme :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 21 July to 31 July 2023
Attended By :- Students
Participants :- 200

10 Day Student Induction Programme :

A 10-day Student Induction Program was organized by the Student Welfare Department of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University at the P.P. Golwalkar Guruji Academic Campus from July 21 to July 31, 2023. The program aimed to welcome and orient newly admitted students of the academic session 2023-24.

The program was inaugurated by the Hon'ble Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi. Dr. Amit Bhargav and Dr. Sachin Dwivedi were responsible for organizing and conducting the event. Their efforts ensured the success of the program, which featured a range of sessions and activities to guide and motivate the students.

During the program, keynote speakers were honored with certificates and special recognitions for their valuable guidance to the students. Similarly, students who made outstanding contributions during the program were awarded certificates for their achievements.

2. Ganesh Utsav :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 19 to 28 September, 2023
Attended By :- Students
Participants :-

Ganesh Utsav was celebrated with great enthusiasm by the Vidyarthi Utsav Mandal under the Student Welfare Department of the university from September 19 to 28, 2023.

The festivities began on September 19, 2023, in the Golwalkar Guruji Academic Area of the university, where the arrival of *Ganapati Bappa* was marked by a Yagna performed by the Honorable Chancellor, Prof. Hareram Tripathi.

On the 10th day of Ganesh Utsav, various types of Yagna and Aarti were performed by all the departments, adding spiritual fervor to the celebrations. Over the course of 10 days, a variety of competitions and cultural programs were organized, engaging students and faculty alike.

The details of the programs are as follows:

Sr. No.	Program Name
1	Ganpati Sthapna With Vedic Shastra
2	Shlokantakshari
3	Teachers Musical Chair Compitition
4	Rangoli Comptition
5	Students Musical Chair Compitition
6	Drawing Compition
7	Ganpati Strotr Kanthpath Compitition
8	Swastiwachan & Quize Compitition
9	Mahaprasad Bhajan
10	Morning Cultural program & Evening Ganpati Visarjan

3. Award given to students who have secured the highest marks at Post Graduate level :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU, Ramtek
Date :- 18 September 2023
Attended By :- Students
Participants :- 12

On the occasion of the foundation day of the university, awards are given to the students who have obtained the highest marks in the previous academic especially in the subjects of Veda, Vyakaran, Sahitya, Darshan, Yoga, Vedang Jyotish and Shikshanshastra. Academic year 2021-22 and 2022-23 for two years.

The following post graduate level scoring students were felicitated by reviewing the names of the highest scoring students under the award selection committee by the department heads of the respective departments.

Sr. no.	Students Name	Department & Course	Award
1	Advait Vishnu Arvikar	Veda & Vedic Sciences (Acharya Veda) 22-23	Maharshi Vedvyas Student Award
2	Vaidehi Manoj Gaiki	Vyakaran Department (Acharya Vyakaran) 21-22	Maharshi Panini Student Award
3	Trupti Vijay Kashikar	Vyakaran Department (Acharya Vyakaran) 22-23	Maharshi Panini Student Award
4	Shruti Ajay Sharma	Sahitya Department (Acharya Sahitya) 21-22	Natyacharya Bhartmuni Student Award
5	Radha Mukund Deshkar	Sahitya Department (Acharya Sahitya) 22-23	Natyacharya Bhartmuni Student Award
6	Akanksha Sunil pande	Darshan Department (Acharya Vedanta) 21-22	Wachaspatimishra Student Award
7	Shrutika Santosh Badage	Darshan Department (Acharya Vedanta) 22-23	Wachaspatimishra Student Award
8	Anjali Chadrmohan Roy	Yoga Department (M.A. Yoga) 21-22	Maharshi Patanjali Student Award
9	Swarali Balasaheb Joshi	Yoga Department (M.A. Yoga) 22-23	Maharshi Patanjali Student Award
10	Kaushal Girish Joshi	Jyotish Department (M.A.	Horamarmdnya

		Jyotirvidnyan) 21-22	Warahmihir Student Award
11	Priya Sunil Burange	Education Department (M.ed) 21-22	Dr. Babasaheb Ambedkar Student Award
12	Shrutika Dnyaneshwar Bawankar	Education Department (M.ed) 22-23	Dr. Babasaheb Ambedkar Student Award

On 18/09/2023, on the occasion of the 26 foundation day of the University, the students who obtained the highest marks at the post-graduate level were felicitated with a certificate and Rs. 2,000/- cash prize.

4. Teachers Day :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 05 September, 2023
Attended By :- Students
Participants :-

Teacher's Day was celebrated with great enthusiasm at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, on Tuesday, September 5, 2023. The event was graced by the presence of Hon. Vice-Chancellor, Prof. Hareram Tripathi. Also in attendance were Prof. Kavita Hole, Head of the Department of Literature and IQAC Director; Prof. Lalita Chandratre, Dean of the Faculty of Education; Prof. Harekrushna Agasti, Director of the Ramtek Campus; and Dr. Jaywant Chaudhari, Director of Student Welfare.

The program commenced with *Deep Prajwalan* (lighting of the lamp) and *Saraswati Vandana* to invoke the blessings of Goddess Saraswati. The introduction to the program was delivered by Prof. Harekrushna Agasti.

Following the introduction, Isha Mashankar, a student of the university, spoke in English about the significance of Teacher's Day and presented a brief biography of Dr. Sarvepalli Radhakrishnan. Subsequently, students Virti Gala, Revati Yenarkar, and Abhiram Gadadhar recited poems in Hindi, English, and Marathi, respectively, highlighting the importance of teachers.

The Hon. Vice-Chancellor warmly welcomed all the teachers of the university and appreciated their contributions. Prof. Kavita Hole addressed the gathering and emphasized the role of teachers in shaping students' lives. She also encouraged teachers to mentor their students with dedication.

In his address, the Hon. Vice-Chancellor advised students to respect their teachers as they would their parents, stating that teachers lay the foundation for society and shape its future.

As part of the celebration, a documentary film created by the students was screened, showcasing memorable moments shared with their teachers. Professors and students from all departments actively participated in the program.

Atharva Bharadwaj, a student, delivered the vote of thanks in Sanskrit, expressing gratitude to everyone involved in the event. The program, conducted in four languages—Sanskrit, Marathi, Hindi, and English—was moderated by Monali Chandelkar.

The celebration concluded with the chanting of the *Shanti Mantra*, marking the end of a meaningful and memorable Teacher's Day event.

5. One Day Training Class on "Conserving Natural Resource and Saving Water" :-

Department :- DSW
Venue :- Seminar Hall No. 12, KKSU Campus, Ramtek
Date :- 11 October 2023
Attended By :-
Participants :-

In October 2023, the Student Welfare Department of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, in collaboration with UNICEF and the Government of Maharashtra, organized a one-day training program on "Conserving Natural Resources and Saving Water." The event witnessed active participation from college youth across the state.

The training program was inaugurated by Hon. Vice-Chancellor, Acharya Hareram Tripathi. Prof. Harekrishna Agasti, Director of the Ramtek Campus, graced the occasion with his special presence.

Expert trainers for the program included Ms. Priyanka Shendge, Green Club Faculty Coordinator; Ms. Saili Dongarwar, UNICEF State Adviser from Pune, Maharashtra; and Mr. Madhukar Lengre, along with Mr. Vinod Khedkar, the District Coordinator of Nagpur.

The event saw participation from principals and professors of 25 colleges affiliated with the university. Additionally, 40 dignitaries, including students from these colleges, were present to engage in this meaningful initiative.

The one-day training program aimed to create awareness about sustainable practices for conserving natural resources, with a special focus on saving water. Through expert guidance and interactive sessions, participants gained valuable insights into the importance of environmental conservation.

6. Youth Festival 2023-24 (Indradradhanushya Niwadferi) :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 20 October, 2023
Attended By :- Students
Participants :- 300

The "Cultural Youth Festival (Indradhanushya Niwadferi) 2023-24" was organized by the Department of Student Welfare, Kavikulguru Kalidas Sanskrit University (KKSU), Ramtek, on October 20, 2023, at the university's academic premises.

The event was inaugurated by the Hon. Vice-Chancellor, who addressed the students, emphasizing the significance of competitions and the role of youth festivals in fostering creativity and talent within the university. The Hon. Registrar, Prof. Krishnakumar Pandey,

attended as the Chief Guest, along with Prof. Nanda Puri, former Faculty Chairperson of the university and faculty member of Sanskrit and other-Sanskrit languages. Prof. Puri encouraged all students to participate enthusiastically and showcase their artistic abilities.

The program began with an introduction by the Director of the Ramtek Campus, Prof. Harekrishna Agasti. A total of 300 students from 16 affiliated colleges participated in the festival. The event featured 26 competitions across five art forms, with students actively presenting their talents in 23 of these competitions.

The competitions were judged by a panel of experts in their respective fields:

- **Music Competitions:** Assessed by Mr. Tanmay Chichkhede, a renowned singer from Ramtek, and Prof. Swati Navaghne.
- **Dance and Theater Competitions:** Evaluated by Prof. Kavita Hole, Head of the Department of Literature, and Prof. Vaidehi Chavare, Theater Director from Nagpur.
- **Literary Competitions:** Judged by Prof. Nanda Puri and Prof. Parag Joshi.
- **Fine Arts Competitions:** Reviewed by Prof. Rajshree Kate, Assistant Professor, Department of Fine Arts, RTM University, Nagpur, and Prof. Rajshree Meshram.

The event concluded with a closing and prize distribution ceremony, where students securing first, second, and third positions were felicitated with mementos and certificates. Participation certificates were also distributed to all participants.

The team from Kavikulguru Kalidas Sanskrit University won the *Best Team First Prize*, while the *Best Team Second Prize* was awarded to the Central School of Fine Arts, Nagpur, for winning the most awards. Professors accompanying the students as coordinators were also honored for their contributions.

The Cultural Youth Festival was successfully organized under the guidance of the Director of Student Welfare, Dr. Jaywant Chaudhari, ensuring a memorable and inspiring event for all participants.

7. 37th West Zone Inter University Youth Festival :-

Department :- DSW
Venue :-
Date :- 22/01/2024 to 26/01/2024
Attended By :- Students
Participants :-

The 37th West Zone Inter-University Youth Festival was conducted by Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur, from January 22 to January 26, 2024. The festival featured a variety of competitions designed to showcase the talents and creativity of participating students.

A delegation from Kavikulguru Kalidas Sanskrit University (KKSU), Ramtek, comprising 14 students, 2 team managers, and the Director of Student Welfare, participated in the event.

The festival provided an excellent platform for students to engage in cultural exchange, foster teamwork, and demonstrate their skills in various disciplines. It was a significant experience for the participants, reflecting their dedication and talent.

8. 16th Maharashtra State Inter-University Research Festival "Avishkar 2023-24" :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 05 September, 2023
Attended By :- Students.
Participants :-

The 16th Maharashtra State Inter-University Research Festival, *Avishkar 2023-24*, was organized by the Maharashtra Health Sciences University, Nashik, from January 12 to January 15, 2024.

In response to the official notification issued by Kavikulguru Kalidas Sanskrit University (KKSU), Ramtek, inviting participation in *Avishkar 2023-24*, a total of six nominations were received. Based on these nominations, a team comprising one team leader, Mr. Sachin Davre, and five students was selected to represent the university at the festival.

This prestigious event provided an excellent platform for participants to showcase their research and innovation, contributing to the academic growth and reputation of KKSU.

Sr. No.	Parcipants Name	Class/Designation	Participant
1	Mr. Sachin Daware	Asst. Prof. Department of Bhartiya Darshan	Team Manager & Participant
2	Vishnuwardhan Bommadevara	BA Third Year (Jyotish)	Participant
3	Abhiram Ghodke	BA First Year (Jyotish)	Participant
4	Prashant Swami	BA Second Year (Jyotish)	Participant
5	Charudatta Aprajit	MA First Year (Jyotish)	Participant
6	Chandrakant Barik	Research Scholar, Yoga	Participant

9. National Oratory Competition 2024 :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 12 to 15 January, 2024
Attended By :- Students
Participants :-

The 48th Kamal Nayan Bajaj Commemoration National Oratory Competition 2024 was organized by Shiksha Mandal, Wardha, on January 22 and 23, 2024.

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University was represented by Mr. Pritam Patil, a student of the Department of Indian Philosophy (Shastri, 3rd Year), who participated in this prestigious national-level competition.

This participation highlighted the university's commitment to fostering oratory skills and promoting intellectual excellence among its students.

10. Sankramanotsav 2023-24 :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Campus, Ramtek
Date :- 12 to 14 February, 2024
Attended By :- Studets
Participants :-

As in previous years, *Sankramanotsav 2023-24* was organized by the Student Welfare Department of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University. This four-day event took place from February 12 to February 15, 2024.

The program featured a variety of activities:

- **February 12, 2024:** Cultural competitions were held, showcasing the artistic talents of the students.
- **February 13, 2024:** Sports competitions were conducted, encouraging physical fitness and team spirit among participants.
- **February 14, 2024:** The event concluded with an award distribution ceremony and vibrant cultural performances.

The festival was a celebration of creativity, sportsmanship, and cultural diversity, bringing together students from various departments to participate and excel in their respective fields.

Details of the competitions are as follows.

Sr. no.	Date	Sport Compitition Name	Sr. no.	Date	Cultural Compitition Name
1.	13/02/2024	Kho-Kho Comptition	1.	12/02/2024	Elocution Compitition
2.	13/02/2024	Kabaddi Compitition	2.	12/02/2024	Singing Compition
3.	13/02/2024	Gola Fek Compitition	3.	12/02/2024	Fancy Dress Compitition
4.	13/02/2024	Thali Fek Compitition	4.	12/02/2024	Acting Compitition
5.	13/02/2024	Running Compitition	5.	12/02/2024	Quiz Compitition
6.	14/02/2024	Award Distribution Program	6.	12/02/2024	Rangoli Compitition
7.	14/02/2024	Cultural Program	7.	12/02/2024	Reel Making Compitition

11. Educational Trip :-

Department :- DSW
Venue : Kunwara Bivsen
Date :- 12 to 15 January, 2024
Attended By :- Students
Participants :-

On February 24, 2024, the Student Welfare Department of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University organized an educational trip to Kuwara Bhivasen and Ghogra Mahadev, approximately 30 kilometers from Ramtek.

The journey began at 8 a.m., with around 100 students departing from the H.P. Golwalkar Guruji area by bus. Along the way, the group passed through the renowned Pench Tiger Reserve, where students enjoyed the mesmerizing sights of golden dried wild vegetation glistening under the sun.

Upon reaching Kuwara Bhivasen, the adventure commenced. The uphill trek was both exhilarating and challenging, with a slippery trail flanked by massive boulders on one side and a deep ravine on the other. Despite the risks, the climb was enjoyable. At the summit, students and teachers visited a temple and had *darshan*. They spent time admiring the breathtaking views, capturing memories through photography, and soaking in the serene ambiance.

After descending from the hill, the group paused for lunch and later indulged in a delightful boating session around 3 p.m. Eight students shared each boat, making the activity both exciting and memorable.

The next destination was Ghogra Mahadev. On arrival, students explored roadside shops, enjoying some shopping before heading to the temple. The temple's interior, constructed from smooth, weathered gray stone blocks, exuded timeless beauty. The path to the temple passed through knee-deep, crystal-clear water, which added a unique and refreshing element to the experience.

After seeking blessings at the Mahadev temple, students enthusiastically participated in water sports. The joy and energy were infectious as everyone got thoroughly drenched, making it the highlight of the trip for many.

The group began their return journey at 6:30 p.m., filled with cherished memories of the day. The trip was a resounding success, blending adventure, cultural exploration, and natural beauty into an unforgettable experience for all.

12. 19th Maharashtra State Inter University Cultural Youth Festival "Indradhanushya 2023-24" :-

Department :- DSW
Venue :- Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Chhatrapati Sambhajinagar
Date :- 11 to 15 March, 2024
Attended By :- Studets
Participants :-

The Indradhanushya Youth Festival provides a significant platform for nurturing cultural arts among students in rural areas of the state. This year, the 19th Maharashtra State Inter University Cultural Youth Festival, *Indradhanushya 2023-24*, was organized by Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Chhatrapati Sambhajinagar, from March 11 to March 15, 2024.

To select participants for this prestigious event, the *Indradhanushya Selection* was held on October 20, 2023, at Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. The selection

round saw around 350 students from 15 to 26 colleges affiliated with the university, competing in a total of 25 art forms as part of the *Yuva Mahotsav 2023-24*.

Students who secured the first and second ranks in their respective categories were awarded the opportunity to represent the university at the Maharashtra State Inter University Cultural Youth Festival *Indradhanushya 2023-24*, hosted by Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Chhatrapati Sambhajinagar.

विद्यार्थ्याचे नाव	स्पर्धेचे नाव
१) नुपूर कुलकर्णी	भारतीय शास्त्रीय तालवाद्य संगीत (Indian Classical Instrumental Percussion (Solo)
२) विश्वेश जोशी	भारतीय सुगम संगीत (Light Vocal solo)
३) शायरीप्रिया मेघे	भारतीय शास्त्रीय नृत्य Indian Classical Dance (Individual)
4(सिद्धी प्रकाश चुनरकर	**1.**भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance, **2.** मुकनाट्य - Mime
5(ईश्वरी राजेश जोशी	**1.**भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance, **2.** मुकनाट्य - Mime
6(रजनी रामदास गाठीबंधे	**1.**भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance, **2.** मुकनाट्य - Mime
7(वैदेही वैभव तेलंग	**1.**भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance, **2.** मुकनाट्य - Mime
8(शिवम नारायण मस्के	**1.**भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance , **2.** मुकनाट्य - Mime
9(भूमिका ब्रजकांता सिन्हा	**1.**भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance, **2.** मुकनाट्य - Mime
10(मयूर सत्यनारायण चांदेकर	भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance
11(संकेत देवराव नवघरे	भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance
12(लीना वामन कापगते	भारतीय समूह लोकनृत्य Indian Folk Dance
१3) साक्षी कांडलकर	**१.** प्रश्नमंजूषा स्पर्धा (Quiz) **2.** वक्तृत्व स्पर्धा, **3.** वादविवाद स्पर्धा (Debate)
14) विक्रमसिंग टांक	प्रश्नमंजूषा स्पर्धा (Quiz)
15) नीरा परसोडकर	**1.** प्रश्नमंजूषा स्पर्धा (Quiz), **2.** वादविवाद स्पर्धा, **3.** इंस्टालेशन Installation
१6) हिमांशू देवांगन	चित्रकला Painting
१7) गणेश धिकार	चिकटकला (Collage)
१8) सुनिधी खापणे	पोस्टर मेकींग (poster making)
19) शुभम जोशी	**1.**माती कला (Clay Modeling) **2.** इंस्टालेशन Installation
20) समृद्धी वरले	व्यंगचित्रे (Cartooning)
21) वैभवी ढाले	रांगोळी (Rangoli) स्पर्धा
२2) अनय अलोणी	**1.** स्थळ छायाचित्रण (Spot Photography) **2.** Short Film making
२3) हार्दिक ठाकूर	इंस्टालेशन Installation
२4) श्रेयस बाराहाते	इंस्टालेशन Installation

13. Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti :-

Department :- DSW
Venue :- Varnekar Hall, KKSU, Ramtek Campus
Date :- 19 February, 2024
Attended By :- Students & Teachers
Participants :- 60

On the occasion of Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti, a special lecture was organized by the Department of Student Welfare and the Department of Grammar of the University on February 19, 2024, at 10:00 AM in the Varnkar Auditorium.

The program featured Dr. Amol Pusadkar, a renowned lecturer from Nagpur whose project study focuses on the life of Chhatrapati Shivaji Maharaj, as the guest speaker. The event was presided over by the Honorable Director, Prof. Harekrishna Agasti.

Dr. Amol Pusadkar delivered an enlightening lecture, shedding light on the character, achievements, and contributions of Shivaji Maharaj to society. His presentation provided valuable insights to the students. The President of the program, Prof. Harekrishna Agasti, emphasized the importance of Shivaji Maharaj's biography for students and shared his thoughts on how it serves as an inspiration.

The program was skillfully conducted by Dr. Shweta Sharma. It was attended by university students and dignitaries from Ramtek city. The event concluded with the chanting of the *Shanti Mantra*.

14. "Veer Savarkar" Movie :-

Department :- DSW
Venue :- Shantinath Theatre, Ramtek
Date :- 04 April, 2024
Attended By :- Studets
Participants :- 74

The historical film *Veer Savarkar* was released in theaters across India, showcasing the history of India during the British era, the contributions of various revolutionaries, and the remarkable role of Veer Savarkar in the country's struggle for freedom.

To inspire patriotism among students, a special screening of the film was organized at a theater in Ramtek on April 4, 2024. The screening was attended by students enrolled in the university's traditional courses and those residing in university hostels. The film served as an educational and motivational experience, shedding light on the sacrifices made by Veer Savarkar and other freedom fighters for India's independence.

15. National Voter's Day :-

Department :- DSW
Venue :- KKSU Ramtek, Campus
Date :- 25 January, 2024
Attended By :- Studets
Participants :- 63

The Election Commission of India was established on January 25, 1950. To raise awareness about voting among Indian citizens and to emphasize the importance of their duty as voters, National Voter's Day has been celebrated annually since January 25, 2011.

Accordingly, Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, celebrated National Voter's Day on January 25, 2024, under the guidance of the Student Welfare Department. During the program, university students took the Voter's Pledge, affirming their commitment to participate responsibly in the democratic process.

A total of 63 students (39 boys and 24 girls) attended the event. The program was graced by the presence of Asst. Prof. Sharadchandra Srinil and Asst. Prof. Santosh Kolhe. It

was effectively coordinated by Prof. Sachin Daware, the Program Officer of the National Service Scheme.

The celebration successfully highlighted the importance of active and informed participation in elections as a cornerstone of democracy.

-: Pledge :-

"We, the citizens of India, having full faith in democracy, take this oath that we will maintain the dignity of the democratic traditions of our country and keeping the dignity of free, fair and peaceful elections intact, they will exercise their franchise fearlessly and without being influenced by religion, class, caste, community, language or any other inducement in all elections".

16. 10-Day Youth Experience Camp- 2024 :-

Department :- DSW
Venue :- Varnekar Hall, KKSU Ramtek, Campus
Date :- 25th May to 04th June, 2024
Attended By :- Teachers & Research Scholar Students
Participants :- 70

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University and Bharatiya Shikshan Mandal, in association with Indian Knowledge Tradition and NEP 2020, organized a ten-day youth awareness camp from May 24 to June 4, 2024, to commemorate the 350th coronation anniversary of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

This camp focused on exploring the Indian tradition of knowledge as it existed during the Vedic and Upanishadic periods, as well as its leadership role during the Buddhist and Jain eras. Various sessions were conducted to inspire the youth to reestablish India's rich knowledge tradition in alignment with the goals of NEP 2020.

The camp was inaugurated on May 24, 2024. The inaugural session was graced by the esteemed presence of **Acharya Jitendranathji Maharaj**, Srinath Peethadheeshwar of Sreedevnath Math, Srikshetra Surjee, Anjanigram, Dist. Amravati. The event was presided over by the Honorable Chancellor, Prof. Hareram Tripathi.

In his keynote address, Acharya Jitendranathji Maharaj encouraged the youth to participate sincerely in the 10-day camp and emphasized the importance of rediscovering and preserving India's knowledge traditions.

The inaugural session also witnessed the dignified presence of:

- **Mr. Rajesh Singru**, Minister, Indian Board of Education, Vidarbha Province
- **Shri Atulji Meghe**, Vidarbha, Rashtriya Swayamsevak Sangh
- **Dr. Akhileshji Peshwa**, President, Indian Board of Education, Vidarbha

A total of 70 participants, including professors, research scholars, and students from across India, attended this enlightening camp.

*** * ***

Outreach Cell

Details of programmes and competition conducted for the women and girls and others Ramtek area citizens -

Aim to achieve physical and mental development along with physical, educational development

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek aims to achieve physical and mental development along with physical, education development. Hon'ble Vice chancellor Prof. Hareram Tripathi asserted that guardianship of these six schools is part of our goals. He was speaking under the presidential guidance of inauguration ceremony of physical and mental development of Zilla Parishad schools Hamlapuri, Kachurwahi, Nawargaon, Bhojapur, Shitalwadi, Prakash High school and Junior college Kandrimine, Ramtek schools by Center for Outreach Programme department of Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University. On this occasion, Registrar of the university Dr. Ramchandra Joshi, Dr.Hrushikesh Dalai, Dr. Amol Mandekar, Dr. Deepak Kapade, Director of the programme prof. Lalita Chandratre, Zilla Parishad School Hamlapuri Principal Mrs. Maduri Jaiswal, Zilla Parishad School Kachurwahi Principal Mr. Suresh Dhurve, Zilla Parishad School Navargaon Principal Mrs. Rajani Ladekar, Zilla Parishad School Bhojapur Principal Mr. Narendra Dabir, Zilla Parishad School Shitalwadi Principal Mr. Sanjay Singade, Prakash High School and junior college Kandrimine Principal Mr. Milind Wankhede and other were presents. Meanwhile with the aim of making the students know the importance of Sanskrit, the Honorable vice chancellor said in his guidance that he would take the guardianship of some schools and conduct a ten days workshop there. For the success of the programme Mrs. Madhavi Kamble, Mr. Rajendra Kamble, Rakesh Srirame, Javed Turak, Aditya Shukla, Manisha Sahare helped.

Allotment of free sewing Machines

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Center for Outreach Programme organized various skill training are provided. Which further benefits women. Women from surrounding villages in Ramtek area are participating for this training. Among these women, two are financially needy and weak.

1) Roshna Bapurao Sirsam

2) Sapna Milind Khobragade

On 17-09-2023 Hon'ble Governor of Maharashtra State Shri. Ramesh Bais was present at the program and was given free sewing machines. On this occasion K.K. Sanskrit University Hon'ble Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi, Hon. Registrar Dr. Ramchandra Joshi and Director of Center for Outreach Programme, Dr. Ashwini Deshpande all respected Dean, HOD's, officers, teachers and non-teaching staff were present.

Training (Payable)

Beauty Parlor

Center for Outreach Programme Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek conducted various skill development trainings were organized under the inspiration of Hon'ble Vice chancellor Prof. Hareram Tripathi. A total number of 93 womens and girls were given sewing, Beauty Parlot, Mehandi Making, Gym training. Also the certificate of completion of training delivered under the guidence of Dr. Anil Kumar director for center for outreach programme. Sewing and Beauty Parlor trainer Mrs. Deepali Waghmare, Mehandi trainer Ku. Maithili Kakade and Gym trainer, Mr. Santosh Kolhe trained the students successfully.

Beauty Parlor Training	11 Dec 2023 to 11 Jan 2024	20 Students	500/- fees
Sewing Training	11 Dec 2023 to 11 Feb 2024	15 Students	1000/- fees
Mehandi Training	10 Jan 2024 to 25 Jan 2024	14 Students	500/- fees
Beauty Parlor Training	1 Feb 2024 to 29 Feb 2024	20 Students	500/- fees
Sewing Training	12 Feb 2024 to 12 Apr 2024	15 Students	1000/- fees
Gym Training	11 Mar 2024 to 11 Apr 2024	09 Students	500/- fees

Total 93 Students

One Day Workshop (Beauty Tips)

Various skill trainings are provided by the Center for Outreach Program run by Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek. One-Day workshop on Beauty Parlor was organized on 04.02 2024 for all the students Ramtek area for this workshop Rs. 99/- per student was charged as admission fee. A total of 53 girls and women benefited from this workshop. The workshop was attended by beauty parlor trainees and others who wanted to learn about beauty tips. As this workshop was held on Sunday, maximum number of women took advantage of it. This workshop was inaugurated by Dr. Anil Kumar, Director, Center for Outreach Programme Department, on the occasion, the director said in his guidance that many trainings are conducted through our department at a very low cost. However, maximum number of women in Ramtek area should take advantage of this and make themselves independent.

Training (Payable)
Beauty Parlor, Deolapar

Center for Outreach Programme Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek organized under the chairmanship of Hon'ble Vice chancellor Prof. Hareram Tripathi, Director center for outreach programme Anil Kumar through skill development programme training to empower women and girls financially and instill confidence on them. The trainer from Mansar went to the tribal areas of Ramtek area and gave beauty parlor training to the

women and girls there and made them self-reliant for this training. Dipali Waghmare was appointed. She successfully trained a total of 20 students in two batches of beauty parlor training at Deolapar 10 students first batch from 11-03-2024 to 11-04-2024 and 10 students 2nd batch from 12-04-2024 to 12-05-2024. Mrs. Manisha Sahare helped in this work.

- Beauty Parlor Training 11 March 2024 to 11 April 2024 10 participants Fees 1000/-
- Beauty Parlor Training 12 April 2024 to 12 May 2024 10 participants Fees 1000/-

Concluding ceremony of dance training classes

Center for Outreach Programme Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek various skill development training organized in Ramtek areas. In this dance training class was given from 25-04-2024 to 25-06-2024 in this class a total of 44 womens and girls successfully trained. Certificate of completion of training were also distributed. The programme was introduced by Anil Kumar, Director center for Outreach Programme. Prof. Hareram Tripathi, presided over the closing ceremony of this dance training class. He said in his presidential speech that the citizens of Ramtek should participate should participate in the various trainings conducted by the center for outreach programme and given their support.

Chief Guest Smt. Harsha Ambilduke was present in the programme and convinced how dance is useful for our body. Special guest Prof. Madhusudan Penna, Dean faculty of Indian Religion, Philosophy and culture, said that the outreach programme is shaping the next generation by providing such training. Special guest Hon. Prof. Krishnkumar Pandey Hon'ble Registrar, praised the students who performed the dance as well as the instructor ku. Prankita Raut. Sepcial Guest Hon. Prof. Harekrushna Agasti campus director Ramtek, wishes the children for their future life. Prof. Lalita Joshi Dean, Department of Education, Hon. Prof. Kavita Holey Finance and account officer, Hon. Kalapini Agasti, Departmental Head, Department of philosophy. Hon. Prof. Parag Joshi Department Head Modern Language, all respected HOD's, officers, teaching, no-teaching staff and citizens of Ramtek area were present. All these programmes are coordinated by Mr. Ankit Mishra. For the success of the programme Mr. Rajeevranjan Mishra, Head of computer department, Mr. Aditya Shukla, Mr. Pawan Kalambe, Breejesh Somkuwar, Mrs. Manisha Sahare assisted.

Sanskrit Sambhashan Classes

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek under the department of center for Outreach Programme organized "Sanskrit Sambhashan" classes dated from 25-04-2024 to 25-06-2024 in this class 25 boys and girls aged on 5 to 15 years were taught free of charge "Sanskrit" section. This "Sanskrit Sambhashan" classes was taught by Sanskrit Teachers CDOE, Mr. Ankit Mishra and Mrs. Srivardha Malge successfully completed.

* * *

Bharatmuni Lalit Kala Kendra

Details of programmes and competition conducted for the women and girls and others Ramtek area citizens

Singing, Musical class
April 2023 to September 2023

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Bharatmuni Lalit Kala Kendra conducted six months' classes from April 2023 to September 2023. A total number of 12 students were admitted in this class. Singing, tabla, harmonium is taught in this class. 2000/- per student for six months is charged for this class. The task of teaching this class is Mr. Vishal Chimote was done. Students of all ages come or this class. After the completion of six months, these students are examined and their grade is decided accordingly by giving them marks.

Report
Singing, Musical class
October 2023 to April 2024

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Bharatmuni Lalit Kala Kendra conducted six months' classes from October 2023 to April 2024. A total number of 11 students were admitted in this class. Singing, tabla, harmonium is taught in this class. 2000/- per student for six months is charged for this class. The task of teaching this class is Mr. Vishwnath Dhunde was done. Students of all ages come for this class. After the completion of six months, these students are examined and their grade is decided accordingly by giving them marks.

Report
"Ten Days Sanskrit Sambhashan Classes"

Bharatmuni Lalit Kala Kendra under Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, Janaprabha College and Sanskrit Bharati, Ramtek in association with Sanskrit Mahotsav 2023 conducted 'Ten days Sanskrit Sambhashan Classes' during the period from 17th August to 28th August 2023 at Janaprabha College, Janaprabha Sankul, Educational Campus, Ramtek. Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's Hon'ble Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi, Prof. Krishnkumar Pandey, Director Extension Service Board, Prof. Lalita Chandratre, Co-ordinator Bharatmuni Lalit Kala Kendra and Mr. Satyajit Khatal, Co-ordinator Janprabha College were present.

Report
"Personality Development and Entrepreneurship through Sanskrit and Education"

Bharatmuni Lalit Kala Kendra under Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek, Janaprabha College, Janaprabha Sankul, Educational Campus, Ramtek in

association conducted on 24th August 2023, the program "Personality Development and Entrepreneurship through Sanskrit and Education" Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University's Hon'ble Vice Chancellor Prof. Hareram Tripathi, Director Extension Service Board, Prof. Krishnakumar Pandey, Lecturer Dr. Vinay Chandratre, Vibrous Consulting Pune, Coordinator Bharatmuni Lalit Kala Kendra, Prof. Lalita Chandratre, Coordinator Janprabha College Mr. Satyajit Khatal was present in this program.

Report

"Sanskrit Shlok Pathan Competition"

Kavikulguru Kalidas Sanskrit University's Bharatamuti Lalit Kala Kendra, Janaprabha International are jointly organized at Janprabha International "Sanskrit Slok Pathan Competition" conducted on 26th August 2023. On the occasion of this event, Director Bharatmuni Lalit Kala Kendra and President of Vidhyajagar foundation Prof. Lalita Chandratre inaugurated the program. While Kumari Mrunal Fadnvis, Principal Janprabha International, Mr. Satyajit Khatal were present. Aa a chief guests the program began with the lighting of the lamp. Aa a chief guests the program begen with the lighting of the lamp. Students from Janprabha International, Adarsh School Ramtek, CBSE School Chargaon, Bhavats School Mauda participated in this event. Prizes were given to the winners of the competition by dignitaries. Teachers were also present in this program along with students. President Jana Prabha International in her valedictory speech appealed to the students that they should participate in every competition. Introductory Mr. Satyajit Khatal, Organized by Vidya Kothale and conducted by Sunita Shende.

* * * *

Department of Statistics

Annual Report 2023-2024

- The university has a total of 371 affiliated colleges in the academic session 2023-24.
- The total student enrollment in the university and all its affiliated/operated/schools/ colleges under RISS is 71,526. It is category wise as follows.

SC	-	13,908
ST	-	6,923
NT	-	10,171
OBCs	-	21,689
SBC	-	1374
SEBC	-	252
Open	**-**	**17,209**

Total number of students - 71,526

The following is the statistical information of student admissions at Ramtek Academic Campus, Waranga Campus and Ratnagiri Sub-centre of the University.

Post Graduate Degree Enrolled Students	–	219
Degree Enrolled Students	-	482
Post Graduate Degree Enrolled Students	–	36
Degree Enrolled Students	–	55
Prakashastri (11th and 12th Equivalent)	-	31
PhD admitted students	–	20
Total number of students	**–**	**843**

- The information for the year 2022-2023 of the present university was filled on AISHE Portal and also the information for the year 2022-2023 from all affiliated colleges was filled on AISHE Portal.
- The information for the year 2022-2023 of the university was filled on DHEMIS Portal and also the information for the year 2022-2023 from all affiliated colleges was filled on DHEMIS Portal.
- University participated in 2023-2024 NIRF Ranking**.**

The information sought by the University Grants Commission, Government of Maharashtra was provided from time to time.

*** * ***

Establishment Section

As per Maharashtra Government Act- 33 – 1997 University was established on 18th September 1997. Maharashtra Government has sanctioned 35 Teaching Post for five academic departments and 114 Non Teaching Post as per the Roster.

Teaching Staff

Sr. No.	Designation	Sanctioned Post	Filled	Vacant Post
1	Professor	05	03	02
2	Associate Professor	10	05	05
3	Assistant Professor	20	08	12
	Total	**35**	**16**	**19**

Non-Teaching Staff

Sr. No.	Group	Sanctioned Post	Filled	Vacant Post
1	A	22	13	09
2	B	10	05	05
3	C	50	37	13
4	D	32	21	11
	Total	**114**	**76**	**38**

Created Teaching Post by University Management for School of Shastrik Learning

Total Created Posts	Total Filled Posts	Total Vacant Posts
09	**06**	**03**

Created Non-Teaching Post by University Management

Total Created Posts	Total Filled Posts	Total Vacant Posts
02	**02**	**00**

Staff List Teaching-2023-24

S.N.	Teacher's Name	Designation
1	Dr. Madhursudan Penna	Professor (On lien)
2	Dr. Lalita P. Chandratre	Professor
3	Dr. C.G.Vijayakumar	Professor (On lien)
4	Dr. Krishnakumar S. Pandey	Professor
5	Dr. Kavita S. Holey	Professor
6	Dr. Kalapini H. Agasti	Professor
7	Dr. Prasad Gokhale	Professor

8	Dr. Parag B. Joshi	Professor
9	Dr. Kirti B. Sadar	Professor
10	Dr. Harekrushna S. Agasti	Professor
11	Dr. Dinkara V. Marathe	Associate Professor
12	Dr. Amol M. Mandekar	Associate Professor
13	Dr. Rajshree P. Meshram	Associate Professor
14	Dr. Hrushikesh S. Dalai	Associate Professor
15	Dr. Rajendra C. Jain	Assistant Professor
16	Dr. Jayawant J. Choudhari	Assistant Professor

Staff List Teaching for School of Shastrik Learning -2023-24

S.N.	Teacher's Name	Designation
1	Dr. Ashish J.	Assistant Professor
2	Dr. Amitkumar Bhargav	Assistant Professor
3	Dr. Shweta Sharma	Assistant Professor
4	Dr. Raghavendra Bhat	Assistant Professor
5	Shri. Sachin Dwivedi	Assistant Professor
6	Shri. Nishant Mishra	Assistant Professor

Staff List Non-Teaching 2023-24

S. N.	Name of the employee	Designation
1	Prof. Hareram Tripathi	Vice – Chancellor
2	Dr. Devanand Shukl	Registrar
3	Dr. Deepak G. Kapade	Librarian
4	Dr. Keshav S. Moharir	Controller of Examination
5	Dr. Kavita S. Holey	Finance & Accounts Officer (I/C)
6	Dr. Smita M. Fadanvis	Deputy Registrar
7	Dr. Roshan B. Alone	Deputy Registrar
8	Shri. Vijayendra V. Pandey	Deputy Registrar
9	Shri. Sumit M. Kathale	Assistant Registrar
10	Shri Rajendra D. Meshram	Assistant Registrar
11	Sau. Kalyani K. Deshkar	Assistant Registrar
12	Shri. Shripad M. Abhyankar	Assistant Registrar
13	Shri. Santosh Wadikar	Deputy Engineer
14	Shri. Rajesh S.Chakinarapuwar	Personal Assistant
15	Sau. Madhuri R. Yewale	Superintendent
16	Shri. Atul J. Gade	Superintendent
17	Shri. Lobhaji B. Sawant	Superintendent
18	Sau. Rita G. Amin	Superintendent

S. N.	Name of the employee	Designation
19	Dr. Renuka S. Bokare	Public Relation Officer
20	Shri. Rajesh N. Bhandarkar	H. Gr. Stenographer
21	Shri. Narendra N. Rahate	Astt. Superintendent
22	Shri. Avinash D. Fusate	Astt. Superintendent
23	Shri. Saurabh R. Bajpai	Astt. Superintendent
24	Sau. Janhvi S. Deolgaonkar	Astt. Superintendent
25	Shri. Vijay M. Jamankar	Accountant
26	Shri. Rajivranjan D. Mishra	Technical Assistant
27	Shri. Pravin H. Kalambe	Security Officer
28	Shri. Arvind T. Kuchankar	Senior Clerk
29	Shri. Dharmesh A. Shukla	Senior Clerk
30	Shri. Umesh R. Patil	Senior Clerk
31	Shri. Atul N. Khode	Senior Clerk
32	Shri. Yogesh B. Choudhari	Senior Clerk
33	Shri. Krunal N. Kavishwar	Senior Clerk
34	Shri. Dharamendra V. Bhide	Senior Clerk
35	Shri. Nilesh G. Rathod	Senior Clerk
36	Shri. Vinod V. Bagde	Senior Clerk
37	Shri. Nemichand T. Meshram	Senior Clerk
38	Shri. Mahesh A. Yeyewar	Senior Clerk
39	Shri. Anil R. Tiwari	Senior Clerk
40	Shri. Nandkishor D. Meshram	Senior Clerk
41	Ku. Meena V. Pujari	Senior Clerk
42	Ku. Pragati J. Dhepe	Library Assistant
43	Ku. Minakshi D. Meshram	Library Assistant
44	Shri. Chetan W. Pelne	Junior Clerk
45	Sau. Nandini M. Band	Junior Clerk
46	Shri. Mangesh K. Ate	Junior Clerk
47	Shri. Pravinkumar S. Sarode	Junior Clerk
48	Sau. Priti C. Ladse	Junior Clerk
49	Shri. Lalitkumar R. Dhurve	Junior Clerk
50	Shri. Sunil L. Bavne	Junior Clerk
51	Shri. Rupesh T. Meshram	Junior Clerk
52	Shri. Deepak C. Jondhale	Junior Clerk
53	Shri. Javed R. Turak	Junior Clerk
54	Smt. Rajani R. Meshram	Junior Clerk
55	Shri. Mukesh D. Sahare	Library Attendant
56	Shri. Purushottam P. Kawale	Library Attendant
57	Shri. Shailesh S. Gedam	File Keeper

S. N.	Name of the employee	Designation
58	Shri. Ajit M. Pande	File Keeper
59	Shri. Dilip N. Raut	File Keeper
60	Shri. Purushottam N. Waze	Lineman cum Wireman
61	Shri. Sushil P. Vaidya	Xerox Operator
62	Shri. Rajesh R. Darode	Peon
63	Shri. Shyamsunder S. Doble	Peon
64	Shri. Avinash N. Bhaisare	Peon
65	Shri. Pankaj R. Pethkar	Peon
66	Shri. Tatyarao R. Waghmare	Peon
67	Shri. Hanumant A. Sidam	Peon
68	Ku. Chhaya S. Masarkar	Peon
69	Ku. Pranali A. Thakre	Peon
70	Sau. Manjusha P. Kukade	Peon
71	Ku. Surekha W. Tijare	Peon
72	Shri. Roshan P. Kunghatkar	Peon
73	Sau. Nalini S. Ingale	Peon
74	Shri. Dnyaneshwar R. Sable	Peon
75	Smt. Pooja A. Rathod	Peon
76	Shri. Ashok T. Hatwar	Watchman
77	Shri. Amit P. Vaidya	Mali
78	Shri Pavan B. Kalambe	Semi Skill Technician (Temp.)
79	Shri Aditya R. Shukla	Lab. Attendant (Temp.)

*** * ***

General Administration Department

- **In the session 2023-2024 under Section 25(2) of the University Act 1997. Total 3 meetings of the Management Council were held and its details are as follows:-**

Sr. No.	Date	Regular/ Contingent
01	09/02/2024	Regular
02	15/09/2024	Regular
03	06/03/2024	Regular

- **The Management Council is Constitute as per the University Act 1997, Under Section 25(2) as follows:-**

Management Council (2023-2024)

Sr.		Details	Name of the Person	Position
01	**25(2)(i)**	Kulaguru–Adhyaksha	**Prof. Hareram Tripathi** Hon'ble Vice-Chancellor KKSU, Ramtek	Chairman
02	**25(2)(ii)**	Sama-Kulaguru-Sadasya	Vacant	Ex-officio Member
03	**25(2)(iii)**	One Adhishthata as prescribed by Statutes	**Prof. Kavita Holey** Department of Sanskrit Sahitya, KKSU, Ramtek	Member
04	**25(2)(iv)**	One Person nominated by the Kuladhipati preferably from amongst the members of the Sanskrit SthayiSamiti of the Government of Maharashtra.	**Prof.Amba Kulkarni** Department of Sanskrit Studies University of Hyderabad	Member
05	**25(2)(v)**	One member of the Maharashtra Legislative Assembly to be nominated by the Speaker of the Maharashtra Legislative Assembly.	**Shri. Sameer Meghe** MLA	Member
06	**25(2)(vi)**	One member of the MLC to be nominated by the chairman of the MLC	**Shri. Sudhakar Adabale** MLC	Member
07	**25(2)(vii)**	The Secretary, Higher Education or his nominee not below the rank of Deputy Secretary	**Principle Secretary** Higher Education	Member
08	**25(2)(viii)**	The Director of Higher Education or his nominee not below the rank of Joint Director of Higher Education	**Director,** Higher Education, Pune	Member

09	**25(2)(ix)**	One Head of the University Department as prescribed by statutes	**Prof. Parag Joshi** Sanskrit And Sanskrit Literature, KKSU, Ramtek	Member
10	**25(2)(x)**	One Head of a college, institute, or Pathashala as prescribed by statutes.	**Dr. Bhau Dandade, (I/C),** Principal, CISFA College, Nagpur	Member
11	**25(2)(xi)**	One teacher from the University Departments as Prescribed by statutes.	**Prof. Lalita Joshi,** Department of Education, KKSU, Ramtek	Member
12	**25(2)(xii)**	One teacher who is not principal from amongst the teacher of the affiliated colleges and recognised institutions with ten year teaching experience as prescribed by statutes.	Vacant	Member
13	**25(2)(xiii)**	One Adhyaksha of Adhyayan Mandala as prescribed by statutes	**Prof. Dinkar Marathe,** Dean, Faculty of Ancient Indian Science and Humanities, KKSU, Ramtek	Member
14	**25(2)(xiv)**	One member of the Vidvat Parishad nominated by the Kulaguru	**Prof. Madhusudan Penna** Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture, KKSU, Ramtek	Member
15	**25(2)(xv)**	Sanchalaka – Niyojana-Vikasa Mandala	**Dr. Prasad Gokhale** (I/C), BPD, KKSU, Ramtek	Ex-officio Member
16	**25(3)**	Kulasachiva – Secretary	**Prof. Krushkumar Pandey,** KKSU, Ramtek	Ex-officio Member
17	**25(4)**	Vitta-Lekha Adhikari	**Prof. Kavita Holey** Finance Officer,KKSU, Ramtek	Permanent Invitees
18	**25(4)**	Pariksha Niyantraka	**Dr. Jaywant Chaudhari, (I/C)** Controllar of Examination KKSU, Ramtek	Permanent Invitees

Board of Planning and Devlopment

Annual Report for session 2023-24

1. List of the staff of Board of Planning & Development.

BPD Staff List (2023-24)

Sr.no.	Name	Post
1	Prof. Prasad Gokhale	Director
2	Smt. Kalyani Deshkar	Assistant Registrar
3	Shri. Atul Khode	Senior Clerk
4	Shri. Nandkishor Meshram	Senior Clerk
5	Ku. Aishwarya Ashtankar	MTS Clerk
6	Shri. Sagar Wahane	MTS Clerk
7	Shri. Pankaj Pethakar	Peon

2. The list of the members of Board of Planning and Development constituted as per the University Act.

BPD Committee Member List (2023-24)

Sr. No.		Members Name	Position
1	Kulaguru-Adhyaksha	**Prof. Hareram Tripathi,** Hon'ble Vice-Chancellor.	Chairperson
2	Sama-Kulaguru if any (The Pro-Kulaguru)	----	Member
3	One Dean of Faculty, nominated by the Vidvat Parishad	**Dr. Madhusudan Penna,** Dean, Faculty of Bharatiya Dharma, Tattvajanana tatha Sanskrit Sankay, KKSU, Ramtek	Member
4	One Head or Director from amongst the Heads or Directors of the University Institutions or departments, not below the rank of Professor and who is not a Dean nominated by Vidvat Parishad.	**Dr. Dinakar Marathe,** HoD, Vedanga Jyotisha Department, KKSU, Ramtek.	Member
5	One teacher imparting post-graduate instruction having not less than sixteen years of teaching experience, nominated by Kulaguru.	**Dr. Kavita Holey,** Professor, Faculty of Sanskrit and other Languages, KKSU, Ramtek.	Member
6	One teacher imparting under-graduate institution having not less than sixteen year of teaching experience, nominated by Vyavasthapana Parishad.	**Dr. Parag Joshi,** HoD, Department of Adhunik Bhasha, KKSU, Ramtek.	Member
7	One principal of an affiliated	**Dr. Rajashri Meshram,**	Member

	College of Sanskrit, nominated by the Vyavasthapana Parishad from among the principal who are members of the Vidvat Parishad.	Principal, Kalidas University's B.Ed. College, Ramtek.	
8	One principal of an affiliated professional College nominated by Kulaguru.	**Dr. Sandhya Purecha,** Principal, Sarfojiraje Bhosale Research Centre, Dadar, Mumbai.	Member
9	Two experts, co-opted by the Board from amongst the Heads of National and State Level research institutions.	**Dr. C. G. Vijayakumar,** Vice-chancellor, Maharshi Panini Sanskrit Evam Vaidik University, Ujjain.	Member
10		**Dr. Sacchidanand Mishra ,** Member, ICPR, New Delhi.	Member
11	Sanchalaka of Niyojana-Vikasa Mandala-Member Secretary.	**Dr. Prasad Gokhale,** Director (I/c), B.P.D., Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek.	Member Secretary

3. In the Academic session 2023-2024 in total 64 colleges has been accorded with the status of Recognized Institute for Specialised Studies.

4. In the Academic session 2023-24 affiliation was accorded to 54 college as per section 62/4 mentioned in University act 33/1997.

5. For various academic activities Memorundum of Understanding has been signed as per the list and co-ordinator has been appointed.

MOU List- 2023-24

1	Nepal Sanskrit University Dang Nepal	Dr Prasad Gokhale	31-10-2023 3 Year
2	Techno spectra Edtech pvt ltd Nagpur	Shri Vijayendra Pande	08-11-2023 3Year
3	Smt. Manoramabai Mundle College of Architeture Nagpur	-------	23-02-2023 3Year
4	Dr Rammanohar Lohia Awadh University Ayodhya	Dr Anilkumar Dubey	05-02-2024
5	Indian Society for Buddist Studies,Gole market Gandhi Nagar Jammu	Dr Prasad Gokhale	10-02-2024 1 Year
6	MIDC Ratnagiri	-------	21-02-2024 3 Year
7	Chaitnya Bharti Institute of Technology Osmansagar road Gandipet Hyderabad 500075	DR Rajendra Jain	26-04-2024 3 Year

6. RUSA 2.0 closure reports has been submitted.

7. Ashtadashi Project.

2023-24 Under Central Sanskrit University(Scheme)

Sr No	Name of the Project Title	Name of the Investigator	Sanction Grant In Aid, Rs	Sanction Grant Released Rs
1	Two Day National Seminar on Mass Communication & Sanskrit Journalism in the light od Indian Knowledge Syatem (IKS)	Dr. Renuka S.Bokare	1,00,000	Not yet Received
	Total		1,00,000	

8. In the Academic session 2023-2024 in total 5 colleges has been accorded with the status of Recognized Institute for Skill & Professional Education (RISPE).

RISPE 2023-24

Sr No	Name of The Institution	Address of Institution	Mo- No	Mail ID	Courses
1	Institute of Indic Knowledge Studies, Maharashtra Academy of Engineering & Educational Research (MAEER)	W-1161st Floor, Beside Sant Dnyaneshwar Hall Campus, Off Paud Road, Kothrud Pune 411038	91 8805010262 91 9967974780	Info.iiks@mitpune.edu.in Vaishnavi.nishankar@mitpune.edu.in	1)M.A Sanskrit (Indic Knowledge System) 2)M.Sc Vedic Studies 3)B.Sc Vedic Studies
2	Future Versity	Ghatkoper Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	Diploma in Medelling & grooming
3	Lifeness Science Institute And Welfare Foindation	Ghatkoper East Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	1)Diploma in Health & Integrative Lifestyle (DHIL) 2) P.G Diploma in Integrative Nutrition & Dietetics (PFDIND)
4	Spark School of Design Education Foundation	Oshiwara Andheri (W) Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	9) M.Sc in Fashion Design & Technology 10) B.Sc Hono in Fashion Design &

					Technology 11) Diploma in in Fashion Design & Technology 12) Post Graduate Diploma in Fashion Design & Technology 13) B.Sc In Interior Design(BID) 14) M.Sc In Interior Design(MID) 15) Post Graduate Diploma In Interior Design 16) Diploma in in Interior Design
5	Nest Academy of Fashion Design And Innovation Welfare Foundation	Ghatkoper East Mumbai	8985764000	Nivedita.mohite@nationalacademy. edu.in	1) M.Sc In Interior Design(MID) 2) B.Sc In Interior Design(BID) 3) B.Sc. Hono Bachelor of Fashion Design & Technology (BFDT)

9. IKS Project.

All Indian Council for Technical Education.
Nelson Mandela Marg, Vasant Kunj New Delhi.
Grant in Aid Under IKS Research Projects Scheme for the Year 2021-23

Sr No	Name of the Project Title	Name of the Investigator	Sanctioned Amount	1st Insallment
1	A Survey of Water Resources of Vidharabha Region based on Indian Dakargala System	Prof.Prasad Gokhale	9,90,000/-	5,45000

10. In the Academic session 2023-24 affiliation was accorded to 8 MSW Colleges.

11. PM-USHA proposal of Rs. 120 Cr. sent to Government.

12. Research Scholars Research Grant Project.

List of Selected Candidate for Research Scholar Research Grant 2023-24

Department of Yogic Science & Holistic Health

Sr no	Name of the Research Scholar	Depar tment	Date of Registr ation for Ph.D	Research Title / Topic for Ph.D	E-mail ID	Mo No	Name of Guide	Research Title / Topic
1	Jyoti Varshne y	Dept of Yogic Scienc es & Holist ic Health	05-02-2022	Effectiveness of integrated selected Yoga practices on some health problems in destitute elderly windows in vrindavan- An experimental studies.	Jyotiy_ph d@kksu.o rg Jahnvi.var shney 838@gma il.com	895 419 007 8	Prof. Madhu sudan Penna	A Manual of Cumulative Research Findings on The Benefits of Pranayams and Meditation for Psychologieal Health

List of Selected Candidate for Research Scholar Research Grant 2023-24

Department of Sanskrit Sahitya

Sr no	Name of the Research Scholar	Departm ent	Date of Registratio n for Ph.D	Research Title / Topic for Ph.D	E-mail ID	Mo No	Name of Guide	Research Title / Topic
1	Vedashree Arvikar	Sanskrit Sahitya	06-11-2020	छन्दःशास्त्रे प्रस्ताराध्यस्य समीक्षणात्म कमण्ययनम्	Varvikar9 @ gmail.com	956141 7320	Prof Nanda Puri	आधुनिक काळात स्त्रीने स्त्रीपात्रावर रचलेल्या काव्यतीचे समीक्षण

13. Permanent Affiliation.

*** * ***

Academic Section

Information of the Academic Section for 2023-24

(1) ADHOC BOARD OF STUDIES

As per the provision of the University Act 1997 under Section 33(2) the University has constituted 22 Board of Studies for the session 2023-24 as follows :-

S.No.	Name of the Board	Name of the Chairman
1.	Adhoc Board of Studies for Veda	Dr. Jaywant Choudhari
2.	Adhoc Board of Studies for Vyakarana	Prof. Harekrushna Agasti
3.	Adhoc Board of Studies for Sanskrit Language and Literature	Prof. Kavita Holey
4.	Adhoc Board of Studies for Pali Prakrit and other Classical Languages & Literature	Dr. Rajendra Jain
5.	Adhoc Board of Studies for Modern Languages and Literature	Prof. Parag Joshi
6.	Adhoc Board of Studies for Kirtanshastra	Dr. Dinesh Rasal
7.	Adhoc Board of Studies for *Darshanashastra*	Prof. Kalapini Agasti
8.	Adhoc Board of Studies for Yoga and Alternative Therapies	Prof. Kalapini Agasti
9.	Adhoc Board of Studies for Visual Arts	Dr. Bhau Dandade
10.	Adhoc Board of Studies for Performing Arts	Dr. Sandhya Purecha
11.	Adhoc Board of Studies for Vedang Jyotish and Vastushastra	Dr. Dinakar Marathe
12.	Adhoc Board of Studies for Psychology	Dr. Sai Susarla
13.	Adhoc Board of Studies for Computer Science and Application	Dr. Vilas Mahatme
14.	Adhoc Board of Studies for Indian Shastric Tradition (IST)	Prof. Prasad Gokhale
15.	Adhoc Board of Studies for Administrative Services	Prof. Harekrushna Agasti
16.	Adhoc Board of Studies for Education	Prof. Kirti Sadar
17.	Adhoc Board of Studies for Hospitality Studies &Travel& Tourism	Dr. Urvashi Yashraoy
18.	Adhoc Board of Studies for Library & Information Science	Dr. Deepak Kapade
19.	Adhoc Board of Studies for Commerce & Business Administration	Dr. Shrinivas Manekar
20.	Adhoc Board of Studies for Social Science and Social work	Dr. Gopichand Nimbarte
21.	Adhoc Board of Studies for Journalism Media & Communication	Dr. Rakhi Tiwari
22.	Adhoc Board of Studies for Skill Oriented Program	Dr. Amol Mandekar

(2) FACULTIES

As per the provision of the University Act 1997 Under Section 31(5) the University has constituted 5 faculties for the session 2023-24. The names of the faculties with faculty Deans are as follows.

S.N.	Name of the faculty	Name of the Deans
1	*Faculty of Vedic Studies*	Prof. Harekrushna Agasti
2	*Faculty of Sanskrit and other Languages*	Prof. Kavita Holey
3	*Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture*	Prof. Madhusudan Penna
4	*Faculty of Ancient Indian Sciences & Humanities*	Prof. Krishnakumar Pandey
5	*Faculty of Education and other Branches of Learning*	Prof. Lalita Chandratre

3) ACADEMIC COUNCIL

The Academic Council is constituted as per the provision of the University Act 1997, under Section 27(2) as follows:-

Academic Council (2023-24)

Sr. No.	Clause	Provisions	Name of the members
1	27 (2) (a)	The *Kulaguru*– Chairman	Prof. Hareram Tripathi
2	27 (2) (b)	The *Sama-Kulguru*	--
3	27 (2) (c)	The *Adhishthatas* of the *Sankayas*:	
		1. *Faculty of Vedic Studies*	Prof. Harekrushna Agasti
		2. *Faculty of Sanskrit and other Languages*	Prof. Kavita Holey
		3. Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture	Prof. Madhusudan Penna
		4. Faculty of Ancient Indian Sciences & Humanities	Prof. Krishnakumar Pandey
		5. Faculty of Education and other Branches of Learning	Prof. Lalita Chandratre
4	27 (2) (d)	The *Adhyakshas* of the *Adhyayan Mandalas*:	
		1. Adhoc Board of Studies for Veda	Dr. Jaywant Choudhari

Sr. No.	Clause	Provisions	Name of the members
		2. Adhoc Board of Studies for Vyakarana	Prof. Harekrushna Agasti
		3. Adhoc Board of Studies for Sanskrit Language and Literature	Prof. Kavita Holey
		4. Adhoc Board of Studies for Pali Prakrit and other Classical Languages & Literature	Dr. Rajendra C. Jain
		5. Adhoc Board of Studies for Modern Languages and Literature	Prof. Parag Joshi
		6. Adhoc Board of Studies for Kirtanshastra	Dr. Dinesh Rasal
		7. Adhoc Board of Studies for *Darshanashastra*	Prof. Kalapini Agasti
		8. Adhoc Board of Studies for Yoga and Alternative Therapies	Prof. KalapiniAgasti
		9. Adhoc Board of Studies for Visual Arts	Dr. Bhau Dandade
		10. Adhoc Board of Studies for Performing Arts	Dr. Sandhya Purecha
		11. Adhoc Board of Studies for Vedang Jyotish and Vastushastra	Dr. Dinakar Marathe
		12. Adhoc Board of Studies for Psychology	Dr. Sai Susarla
		13. Adhoc Board of Studies for Computer Science and Application	Dr. Vilas Mahatme
		14. Adhoc Board of Studies for Traditional Indian Sciences	Prof. Prasad Gokhale
		15. Adhoc Board of Studies for Administrative Services	Prof. Harekrushna Agasti
		16. Adhoc Board of Studies for Education	Prof. Kirti Sadar
		17. Adhoc Board of Studies for Hospitality Studies &Travel & Tourism	Dr. Urvashi Yashraoy
		18. Adhoc Board of Studies for Library & Information Science	Dr. Deepak Kapade
		19. Adhoc Board of Studies for Commerce & Business Administration	Dr. Shrinivas Manekar
		20. Adhoc Board of Studies for Social Science and Social work	Dr. Gopichand Nimbarte
		21. Adhoc Board of Studies for Journalism Media & Communication	Dr. Rakhi Tiwari
		22. Adhoc Board of Studies for Skill Oriented Program	Dr. Amol Mandekar
	27 (2) (e)	The *Sanchalaka* of the *Vistar Seva Mandal*	Prof. Krushnakumar Pandey

Sr. No.	Clause	Provisions	Name of the members
	27 (2) (f)	One principal each of the conducted or affiliated colleges, institutions or *pathashalas* to be nominated by rotation.	Dr. Sikander Manware
	27 (2) (g)	One professor from amongst the professors in the university departments or institutions, nominated by the *Kulaguru*	Dr. Dharmendra Turkar
	27 (2) (h)	One teacher representing each faculty to be coopted by the *Vidvat-Parishad* from amongst the teachers having not less than 10 years teaching experience, other than Principals of colleges, Heads of university departments and Heads of recognized institutions.	3) Dr. Rajshree Meshram 4) Prof. Prasad Gokhale
	27 (2) (i)	One head of an academic services unit of the university, nominated by the *Kulaguru.*	Dr. Rajshree Meshram
	27 (2) (j)	Two scholars nominated by the *Kuladhipati*from amongst the Sanskrit institution in the State.	1. Prof. Prasad Joshi 2. Prof. Mahavir Agrawal
	27 (2) (k)	Two eminent Sanskrit scholars nominated by the *Kulaguru*	Dr. Manmohan Upadhyaya Dr. Lalitkumar Tripathi
	27 (2) (l)	The Director of Higher Education, Maharashtra State or his nominee not below the rank of Joint Director, Higher Education or his nominee.	Dr. Santosh Chavan
	27 (2) (m)	Honorary Sanskrit Organizer, if any, of the Government of Maharashtra	Vacant
	27 (3)	The *Kulasachiva* shall act as the Secretary.	Prof. Krushnakumar Pandey

Four meetings of the academic council were held in this session i.e on 1) dt.21.06.23, 2) dt.09.11.23, 3) dt.07.02.24, and 4) dt.09.02.24

(4) COURSES OF THE UNIVERSITY - for the Session 2023-24

Sr. No.	Name of the Course
	POST GRADUATE DEGREE
1	M.A. (Sanskrit)
2	M.A. (Sanskrit Darshana)
3	M.A. (Sanskrit Sahitya)

Sr. No.	Name of the Course
4	M.A. (Sanskrit Veda)
5	M.A. (Sanskrit Vyakarana)
6	M.A. (VedangaJyotish)
7	M.A. (Yogashastra)
8	M.A. (Kirtanshastra)
9	MPA (Master in Performing Arts) (Bharatnatyam & Kathak)
10	M.A. (Sanskrit Vedanta)
11	M.A. (Education)
12	M.Ed.
13	M.F.A.(Applied Arts)(NEP-2020)
14	M.F.A.(Painting)(NEP-2020)
15	M.F.A.(Sculpture)(NEP-2020)
16	M.Phil. (Education)
17	M.Phil. (Sanskrit Sahitya)
18	M.Phil. (Sanskrit Darshana)
19	M.Phil. (Sanskrit VedangJyotish)
20	M.Phil. (Sanskrit Vyakarana)
21	M.Phil. (Yogashastra)
22	M.Phil. (Sanskrit Veda)
23	Acharya M.A. (Sanskrit sahitya)
24	Acharya M.A. (Vyakaran)
25	Acharya M.A. (Vedanta)
26	Acharya M.A. (Jyotish)
27	M.A. (Public Administration)
28	Acharya (M.A.) (Darshan)
29	Acharya (M.A.) (Veda)
30	Master of Library and Information Science (M.L.I. Sc.) (Integrated Program)
31	M.Sc. (Hospitality Studies)
32	Master of Social Work (MSW)
33	M.Sc. (Yogic Science)
34	M. A. (Jyotirvigyan)
35	M.A. Sanskrit (Multidisciplinary)
36	M.A. (Applied Sanskrit)
37	M.A. (Pali)
38	M.A. (Hindu Adhyayan)
39	M.A. (Indic Studies)
40	M.A. (Applied Philosophy)

Sr. No.	Name of the Course
41	MPA (Manipuri)
42	MPA (Kuchipudi)
43	M.A. (Sports Management)
44	M.A. (Sanskrit) (Indic Knowledge Studies)
45	Acharya (M.A) (Paurohitya)
46	M.A. (Marathi)
47	Acharya- (M.A.) (Yoga Darshan)
48	M.Sc. (Yogic Science -Precepts and Practices)
49	M.A. (Travel & Tourism)
50	M. A. (Hindustani Music)
51	M. Sc. (Vedic Science)
52	M.Sc. in (Fashion Designing & Technology) (RI)
53	M.Sc. in (Interior Design) (RI)
54	M.A.(Prakrit)(ODL)
55	M.A.(Indic Studies)
56	M.A.(Yogshastra)
57	M.A.(Talvadya)
	DEGREE
1	B.A. (Vedanga Jyotish)
2	B. A. (Education)
3	B.Ed.
4	B.A. (Visharad Sanskrit)
5	B.A. (Civil Service)
6	B.A. (Yogashastra)
7	Bachelor of Fine Art (Applied Art) / (Painting) / (Sculpture)
8	B.Sc. (Hospitality Studies)
9	B.A. (Vedavidya)
10	B.A. (Kirtanshastra)
11	B.A. (Travel and Tourism)
12	BPA (Dance)
13	SammanitaShastri (B.A. Hons) (Vyakaran)
14	SammanitaShastri (B.A. Hons) (Sahitya)
15	SammanitaShastri (B.A. Hons) (Vedanta)
16	SammanitaShastri (B.A. Hons) (Jyotish)
17	B.A.(Additional) (Sanskrit)
18	SanmanitaShastri (B.A. Honors) (Darshan)
19	SanmanitaShastri (B.A. Honors) (Veda)

Sr. No.	Name of the Course
20	B.Sc. (Yogic Sci.)
21	B.A. (Theatre & Drama)
22	B.A. (Vishard) Pali
23	B.B.A.
24	B. Com.
25	B-Voc (Media Arts)
26	Bachelor of Computer Application (BCA)
27	B. A. (Sanskrit)
28	B.A. (Sanskrit) (For Ayurveda Students)
29	B.A. (Visharad) (Prakrit)
30	B.Sc. (Yoga, Naturopathy and Dietetics)
31	BPA (Dance) (Manipuri)
32	BPA (Dance) (Kuchipudi)
33	B.A. (Sangeet Prabodh)
34	B.Sc. (Interior Design)
35	B-VOC (Accounting & Finance)
36	B.Sc. (Hons.) (Bachelors in Fashion Design & Technology)
37	B. Sc. (Vedic Science)
38	B. A. (Philosophy Purna Darshanashatra)
39	B.A (Fashion Design)
40	B.A. (Graphics, Animation & Visual Effects)
41	B.Sc. (Hons.) in (Interior Design) (RI)
42	B.A. (Taalvadya)
43	B.Voc(Hospitality Studies)
	P.G. Diploma
1	P.G. Diploma in Ancient Indian Mathematics
2	P.G.Diploma in VedangJyotish
3	P.G. Diploma in Computer Application (PGDCA)
4	P.G. Diploma In Yogic Sciences
5	P.G. Diploma in Teaching Sanskrit through English
6	P.G. Diploma in Vastushastra
7	P.G. Diploma in Sanskrit Journalism
8	P.G. Diploma in Translation Studies
9	P.G. Diploma in Culinary Arts
10	P.G. Diploma in Paninian Linguistic Studies
11	P.G. Diploma in Prasthantrayi
12	P.G. Diploma in Sports Management

Sr. No.	Name of the Course
13	Post Graduate Diploma in Fashion Designing & Technology
14	P.G. Diploma in Panchayati Raj
15	PG Diploma in Fire Safety and Hazards Management
16	PG Diploma in Industrial Safety
17	Post Graduate Diploma in Interior Design
18	P.G. Diploma in Spiritual Counseling
	DIPLOMA
1	Diploma in Vastushastra
2	Diploma in Sanskrit Sadhana
3	Diploma in Sanskrit Parichaya
4	Diploma in Sanskrit Agam
5	Diploma in Library and Information Science.
6	Diploma in Yoga Naturopathy and Dietetics (DYND)
7	Diploma in German Language
8	Junior Diploma in Vedic Studies
9	Higher Diploma in Paurohitya
10	Senior Diploma in Vedic Studies
11	Junior Diploma in Kirtanshastra
12	Senior Diploma in Kirtanshastra
13	Diploma in Mass Communication and Journalism
14	Diploma in Theatre and Performing Arts
15	Higher Diploma in Dance
16	Junior Diploma in Dance
17	Senior Diploma in Dance
18	Diploma in Hospitality Studies
19	Pre-degree Diploma in Dance
20	Diploma in Manuscriptology & Paleography
21	Diploma in Ancient Indian Sciences
22	Diploma course in Ancient Indian Environmental Studies
23	Diploma in Vedic Mathematics
24	Diploma in Sanskrit Learning
25	Agam Diploma in Prakrit
26	Diploma in Early Childhood Education and Care
27	Diploma in Ayurveda Panchkarma
28	Diploma in Creative Writing in Sanskrit
29	Diploma in French
30	Diploma in Event Management

Sr. No.	Name of the Course
31	Diploma in Indian Polity
32	Diploma in Ayurvedik Massage and Panchakarma Technician
33	Diploma in Interior Designing
34	Diploma in Fashion Designing
35	Diploma In Yoga Application
36	Diploma in Hospitality Studies (Vocational)
37	Diploma in Indian Philosophy (MOOC)
38	Diploma in Sanskrit Vyakarana (For Foreign Student)
39	Diploma in Chetana Vikas
40	Diploma in Catering & Hospitality
41	Diploma in Karmakand
42	Diploma in Introduction to Paninian Grammar
43	Diploma in Comparative Literature
44	Dip. in Pali and Prakrit (ODL)
45	Diploma Purnavadi Manvi Jivan Vyavasthapan
46	Diploma in Aviation (Vaimanikshastra)
47	Diploma in Early Childhood Care and Education (ODL)
48	Diploma in Mixology and Flair
49	Professional Diploma In Digital Marketing
50	Diploma in Health & Integrative Lifestyle
51	Diploma in Fashion Designing & Technology
52	Diploma is School Management (DSM) (ODL)
53	Diploma in Value Education, Women Empowerment, Panhayat Level
54	Pre Degree Diploma in Dance (Manipuri)
55	Pre Degree Diploma in Dance (Kuchipudi)
56	Pre Degree Diploma in (Carnatak Sangit)
57	Diploma in Kautilya’s Policy in Public Administration
58	Advance Diploma in Culinary Arts
59	Diploma in Fire Sub Officer
60	Diploma in Fire Safety and Hazards Management
61	Diploma in Industrial Safety
62	Diploma in Child and Adolescents Counselling DCAC)
63	Diploma in Cognitive & Rational Emotive Behavior Therapy (DICR)
64	Diploma in Life and Productivity coaching (DLPC)
65	Diploma in Digital Design & 3D Animation Compositing
66	Diploma in Paurohitya
67	Diploma in Sanskrit Conversation and Grammar

Sr. No.	Name of the Course
68	Diploma in Upanishads
69	Diploma in Interior Designing
70	Diploma in K.P. Astrology
71	Diploma in Hospitality Studies(Vocational)
72	Diploma in Devotional Studies
73	Diploma in Music
	CERTIFICATE
1.	Certificate Course in Dance
2.	Certificate Course in Vedic Mathematics
3.	Sanskrit Setu (for non-Sanskrit students for B.Ed. Admission)
4.	Certificate Course in Ayurveda
5.	Certificate Course in Gita
6.	Certificate Course in Vedic Studies
7.	Certificate Course in Sanskrit Pravesh
8.	Certificate course in Yoga and Naturopathy
9.	Certificate in Sanskrit writing
10.	Certificate in Spoken Sanskrit
11.	Cert. Course in Holistic Personality
12.	Cert. Course in Business English Communication
13.	Certificate Course in Computer Application
14.	Certificate Course in Sharada Script Learning
15.	Certificate Course in Shastric method of Argumentation
16.	Yoga Setu Course
17.	Certificate Program in Photography
18.	Certificate Program in Graphic Design
19.	Certificate Program in Makeup
20.	Certificate Course in Poornawad Philosophy
21.	Certificate Course in Creative Painting
22.	Certificate Course in Mural Relief Sculpture
23.	Certificate Course in Film Appreciation
24.	Certificate Course in Indian Arts
25.	Certificate Course in Costume Design
26.	Certificate Course in Arts Basics
27.	Online Certificate Course on Indian Art & Culture
28.	Certificate course in advaita Vedanta
29.	Certificate Course in Vedantsar
30.	Certificate Course in Communicative English

Sr. No.	Name of the Course
31.	Certificate in Spoken Prakrit (ODL)
32.	Certificate Course in Introduction to Psychology for Shastra Scholars
33.	Certificate Course in Indic Shastra Perspectives on Psychology for mainstream
34.	Certificate Course In Kautilya Policy in Public Administration
35.	Certificate Course in Research Methodology (ODL)
36.	Certificate Course in Employability and Personality Enhancement (ODL)
37.	Value added course in Spoken Prakrit
38.	Value added course in Spoken Pali
39.	Certificate course in UIUX Design
40.	Certificate in Digital Design, Video Editing and Digital Compositing
41.	Certificate Program in Spoken Sanskrit
42.	Certificate Course in Indian Philosophy
43.	Certificate Course in Recording Arts Basics
	Equivalent to 12th / +2 / Intermediate Arts (I A).
1	Prak-Shastri

* * *

College Section

Annual Report for the session 2023-24

1) As per Kavikulguru Act, (33/1997) section 62(5) Government of Maharashtra accorded permission on permanent Non Grant basis for opening 49 new colleges under University for the academic session 2023-24 vide government resolution no ngc 2017/(229/17)/mashi-04 dated 15.06.2023.
2) Out of 49 colleges Affiliation was accorded to all 49 new colleges and old colleges 322, as of now university is having 371 colleges.
3) In the academic session 2023-24 local inquiry committee was sent to 194 colleges, committee after physical verification submitted the report and as per the committee recommendation colleges where informed to submit the compliance and accordingly continuation of affiliation was awarded.
4) In the academic session 2022-23, 322 colleges were granted continuity of affiliation for the next session under section 66 of the 1997 Act, accordingly these colleges have been conducting college admission procedures and other activities in the academic session 2022-23.
5) Affiliated college and RISS/RISPE to new colleges from internal colleges department on MKCL portal a new account has been opened and the colleges have been able to do all further related processes online.
6) As per the requirements of various affiliated colleges, the process of appointment of executive principal and temporary teachers was completed as per rules.
7) The work related to forwarding the proposal of 2f/12B of various colleges was done.

*** * ***

Finance Section

कविकुलगुरू कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक

विश्वविद्यालयाच्या आय आणि व्ययाच्या सन 2021–2022 चा प्रत्यक्ष सन 2022–23 चा माहे डिसेंबर 2022 पर्यंतचा आणि सन 2023–2024 चा अंदाज खालील प्रमाणे आहे.

		प्रत्यक्ष आय 2021-2022	प्रत्यक्ष व्यय 2021-2022	प्रत्यक्ष आय माहे डिसेंबर 2022 पर्यंत	प्रत्यक्ष व्यय माहे डिसेंबर 2022 पर्यंत	अर्थसंकल्पीय अंदाज आय 2023-2024	अर्थसंकल्पीय अंदाज व्यय 2023-2024
भाग 1	अ) साधारण निधी	175122973.00	73629312.00	197166572.00	58089948.00	267341320.00	268204780.00
	ब) वेतन अनुदान	79580910.00	90904568.00	77980176.00	85223172.00	166769813.00	164000000.00
भाग 2	विकास कार्यक्रम–आवश्यक	66750000.00	78555410.00	757000.00	757000.00	522842000.00	482142000.00
	विकास कार्यक्रम–प्रस्तावित					3114750000.00	3114750000.00
भाग 3	निधी	1719407.00	866259.00	3570775.00	2591656.00	5310000.00	6757894.00
	Total	**323173290.00**	**243955549.00**	**279474523.00**	**146661776.00**	**4077013133.00**	**4035854674.00**

* * *

Engineering Department

Annual Report 2023-24

(1)

Project Name	**:- Construction of First Floor of Guest Houst at Ramtek**
Construction Area	:- 695.81 Sq. Mtr.
Administrative Approval	:- Rs .2,05,07,000/-
Fund received upto	:- Rs. 2,05,07,000/-
Current status	:- Work is Completed and use for residence of research students.

(2)

Project Name	**:- Construction of Second Floor of Guest Houst at Ramtek**
Construction Area	:- 695.81 Sq. Mtr.
Administrative Approval	:- Rs .2,30,42,000/-
Fund received upto	:- Rs .2,30,42,000/-
Current status	:- Work is Completed and use for residence of research students.

(3)

Project Name	**:- Construction of Second Floor of Academic Research Centre at Ramtek**
Construction Area	:- 1095 Sq. Mtr.
Administrative Approval	:- Rs. 4,65,58,327/-
Fund received upto	:- Rs . 89,30,000/-
Action taken	:-The Funds Received from Govt. had been deposited to PWD, Nagpur.
Current status	:- Work of technical sanctioning in progress at PWD.

(4)

Project Name	**:- Construction of Multipurpose Hall Under RUSA.**
Construction Area	:- 1157.87 Sq. Mtr.
Fund received upto	:- Rs . 3,30,19,560/-
Action taken	:-The Funds Received from RUSA had been deposited to PWD, Nagpur.
Current status	:- The work is completed.

(5)

Project Name	**:- Construction of Centre of Excellence for Indological Studies and Research at Waranga campus under RUSA Project.**
Construction Area	:- 1965.30 Mtr.
Estimated cost	:- Rs.9,22,61,648/-
Fund received upto	:- Rs.5,00,00,000/-

Received from Govt. Rs / year	Deposited to PWD Rs/ Receipt date
Rs. 2,00,00,000	Rs. 2,00,00,000 @Dt. 06-03-2021
Rs. 88,00,000	Rs.88,00,000 @ Dt. 06-07-2021
Rs. 2,12,00,000	Rs. 2,12,00,000 @ Dt. 04-03-2022

Action taken :- The Funds Received from RUSA had been deposited to PWD,

Current status :- Work is Progress.

(6)

Project Name **:- Construction of Internal Road, Storm Water Drains, Cable Duct and Approach Pathways at Waranga Campus Under RUSA.**

Estimated cost :- Rs.14,43,39,429/-

Fund received upto :- Rs.2,53,41,632/-

Action taken :-The Funds Received from RUSA had been deposited to PWD, Nagpur.

Current status :- I phase (Entrance gate to Indological studies Building) is completed.

(7)

Project Name **:- External Electrification (Transformer Substation, Cabling,) & Street lighting at Waranga Campus, Under RUSA.**

Estimated cost :- Rs.5,76,72,989/-

Fund received upto :- Rs.63,00,000/-

Action taken :- The Funds Received from RUSA had been deposited to PWD,

Current status :- Work of technical sanctioning in progress at PWD.

(8)

Project Name **:- Construction of Girls (200 capacity) & Boys(200 capacity) Hostel at waranga Campus.**

Construction Area :- 10421.97 Sq. Mtr.

Administrative approval :- Rs.52,04,90,000/-

Fund received upto :- ----------

Current status :- Follow-up taken to get approved grant from Govt. of Maharashtra.

UNIVERSITY'S PROPERTY –

1) Maharashtra government has allotted land of 3.92 hectors at parsoda, tq. Ramtek, dist. Nagpur. University took possession of land in year 1998.
2) Total 22 rooms (total 834.977 sqm. area) at 4th,5th & 6th floor, N.I.T. complex, sitabaldi, Nagpur University took possession of property in year 2007-08.
3) Buildings available in University campus at Ramtek.

a)	Administrative building		
	Ground floor	- 563.34 sqm.	- Rs. 45.74 Lakh
	First floor	- 561.12 sqm.	- Rs. 56.65 Lakh
b)	Guest House GF	- 412.00 sqm.	- Rs. 49.64 Lakh
c)	Recreation Centre (Hostel)G+2	- 2277.525 Sqm.	- Rs. 561.79 lakh
d)	Academic School Building	- 4797 Sqm (G+2)	- Rs. 750.00 lakh
e)	Academic Research Centre	- 1989.37 Sqm	- Rs. 513.66. Lakh
f)	Multipurpose Hall	- 1157.87 Sqm	- Rs. 330.19 lakh
g)	Guest House First Floor	- 695.81 sqm.	- Rs. 205.07 Lakh
h)	Guest House Second Floor	- 695.81 sqm.	- Rs. 230.42 Lakh

ABHINAVBHARTI CAMPUS AT WARANGA, NAGPUR

Government of Maharashtra has allotted land measuring 19.81. H.R. at Survey No. 140, mouja Waranga , Th. & Dist. Nagpur to University. University took possession of land in January 2019.

CAMPUS AT SITABULDI, NAGPUR

University has provided necessary educational facility at its own property at N.I.T. complex, Sitabuldi, Nagpur. Hence all the five educational departments are running there.

CAMPUS AT RATNAGIRI

Government of Maharashtra has allotted constructed area in Arihant Mall, Mauja Zadgaon, Th. & Dist. Ratnagiri measuring 22500 Sq.feet in year 2021 (Through Lease deed dt. 26/08/2021). University has provided necessary administrative & educational facility.

*** * ***

Library

Details work of library during the educational year 2023-24 are submit as below.

Reading Materials

Purchase and Gift reading materials (Growth) during the year.

1) Main Library Reading Materials

Detail	01st April 2023-31st March 2024		
Main Library, Ramtek			
	Acc. No.	**No.**	**Expenditure**
Purchased Books	20547-20941	395	1,58,715/-/-
Gift CD's	AVG 225-AVG245	21	Nil
Gifted Books	G19522-G-20337	816	Nil
Dissertations	D367-D385	19	Nil
Manuscripts	M-3093-M-3255	163	Nil
Thesis	T-227-T245	19	Nil
Bound Volume	J1300-J1398	99	-
Journals Subscription/ Renewal	**Current Journals 51**	11 Renewal, 01 New	17,370/-
k-HUB Education virtual Library		1years	29500/-
Remot Log (Mapmyaccess)		1Years	88,500/-
		Total	**2,94,085/-**
Ratnagiri Sub Centre Library, Ratnagiri			
Purchased Books	R446-R737 R773-R1063	583	2,09,838/-
Gifted Books	RG270-RG282	13	Nil
Journals Subscription/ Renewal	**Current Journals 04**	01 New	326/-
		Total	2,10,164/-
Total Expenditure (Main Library and Ratnagiri Sub Centre Library)			**5,04,249/-**

The above reading material's Accession, Cataloguing, Classification, Processing are completed and ready to use for readers.

1.1) Gifted Books Received during the year in Main Library, Ramtek

Sr. No.	Name of Books Donor	Total Books
1	Pro. Hareram Tripathi, VC, KKSU, Ramtek	16
2	Central Sanskrit University, New Delhi	35
3	Dr. Madhusudan Penna, KKSU, Ramtek	37
4	Dr. Jayshree Pendarkar, Nagpur	40
5	Open Distance Learning Centre , KKSU, Ramtek	140
6	Dhamankar Shastri, Nagpur	47
7	Dr. CG Vijaykumar, VC, Mahashri Panini Sanskrit ev Vaidic	48

	Vishwavidyalaya, Ujjain	
8	Publication Department, KKSU, Ramtek	60
9	Pan. Shridharshastri Pophali, Nagpur	147
10	Dhanashree S Kant, Nagpur	121
11	Other	125
	Total	**816**

1.2) Gifted Books Received during the year in Sub Centre Library, Ratnagiri

Sr.No	Name of Books Donor	Total Books
1	Shri.Prathmesh Ghosale	09
2	Dr. Dinakar Marathe	01
3	Dr. Aasha Gujar	03
	Total	**13**

1.3) Record of total Gifted Books 2023-2024

Main Library, Ramtek	Sub Centre Library, Ratnagiri	Total Books
816	13	**829**

1.4) Department Wise expenditure of Books & Periodicals from General Funds 2023-24 (Main Library, Ramtek)

Faculties	Departments	Books	Copies	Amount	No. of Periodical	Amount	Total Expenditure
Faculty of Vedic Studies	Department of Veda and Vedic Science	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Vyakaran	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Faculty of Sanskrit and Other Languages	Department of Sanskrit Language and Literature	3	61	6499/-	03	3750/-	10249/-
	Department of Modern Languages	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Pali, Prakrit and Other Indian Languages	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Faculty of Indian Religion, Philosophy and Culture	Department of Bharatiya Darshan	82	174	81001/-	Nil	Nil	81,001/-
	Department of Yogic Science and Holistic Health	27	123	37345/-	Nil	Nil	37345/-
Faculty of Ancient Indian Science and Humanities	Deparment of Vedanga Jyotish	Nil	Nil	Nil	02	2950/-	2950/-
	Department of Ancient Indian Architecture	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Computer	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil

	Science						
Faculty of Education and Other Branches of Learning	Department of Education	01	05	2550/-	02	3050/-	5600/-
	Department of Commerce and Management	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Public Administration	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
	Department of Mass Communication	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
ODL		Nil	Nil	Nil	Nil	Nil	Nil
Indian Knowledge System		20	26	28551/-	Nil	Nil	28551/-
General		01	05	2500/-	Nil	Nil	2500/-
Competitive		01	01	269/-	05	7620/-	7889/-
Total		**135**	**395**	**1,58,715/-**	**12**	**17350/-**	**1,76,085/-**

1.5) Expenditure of Books & Periodicals in Ratnagiri Library from General Funds 2023- 24

Facul -ties	Departments	Books	Copies	Amount	No. of Periodical	Amount	Total Expenditure
	Ratnagiri Sub center	503	583	2,09,838/-	1	326/-	**2,10,164/-**

1.6) Subject Wise expenditure of Books & Periodicals from General Funds in Ratnagiri Library

Subjects	Books	Copies	Amount	No. of Periodical	Amount	Total Expenditure
Darshan & Dharmshastra	147	152	65083/-	Nil	Nil	65083/-
Sanskrit Sahitya	156	212	79367/-	01	326/-	79693/-
Vyakaran	29	32	6036/-	Nil	Nil	6036/-
Jyotish	10	14	2084/-	Nil	Nil	2084/-
Vedic Studies	46	46	8259/-	Nil	Nil	8259/-
Yoga & Ayurveda	66	67	22143/-	Nil	Nil	22143/-
vastu	10	13	8643/-	Nil	Nil	8643/-
Natyshastra	4	8	1548/-	Nil	Nil	1548/-
General	35	39	16675/-	Nil	Nil	16675/-
Total	**503**	**583**	**2,09,838/-**	**01**	**326/-**	**2,10,164/-**

1.7) Expenditure on K-hub Educational Virtual Library e-resources 2023-24

K-hub Educational Virtual Library Membership	
	Amount
One Year Membership	29500/-

1.8) Expenditure on Remote Log Access Service (Mapmyaccess) 2023-2024

Remote Log Access Service(Mapmyaccess)Membership	
One Year Membership	Amount
5th June 2023- 4th June 2024	88500/-

1.9) Total Available Reading Materials in Main Library, Ramtek

1.	Purchase Books	: 20941
2.	Gifted Books	: 20337
3.	Bound volume	: 1398
4.	Manuscripts	: 3255
5.	Thesis	: 245
6.	Dissertations	: 385
7.	Audio –visual collection	: 47
8.	Gifted Audio –visual collection	: 245

Total Reading Materials : 46853

1.10) Total Available Reading Materials in Sub-Centre Library, Ratnagiri

1.	Purchase Books	: 1063
2.	Gifted Books	: 282

Total Reading Materials : 1345

2) Data feeding by Library Staff

KKSU Digital Repository	Communities in KKSU Repositories	No. of Collection
	Books	240
	Faculty Pub.	188
	Kalidas Collection	12
	KKSU Journal	17
	KKSU Newsletter	17
	KKSU Video	87
	Newspaper Cliping	60
	Other Important Publication	2
	Question Paper	3584
	Project	7
	Thesis	82
	Report	4
	ODL Books	49
	Manuscripts	6
Shodhganga	Thesis data entries	150
Internet Archives	uploaded Items	28
Library Youtube Channel	You Tube Video Channel	335
	Total	**4868**
Koha Software	Books & Manuscripts :No.of data entries	39713
	Total	**39713**
Digitization of Manuscripts	No. of Manuscripts Scan (Data feeding awaited)	3145

3) Available Journal Record during 2023-2024

- Print Journal :- 55 (51 Main Library and 4 Ratnagiri Library)
- e- journal : - Through UGC Infonet Consortia

Sr. No.	Resource Name	Resource URL	No. of Journal	No. of Books
1	Economic & Political Weekly	http://epw.in/	1	Nil
2	ISID	http://isid.org.in/	Database 252 Index Journals and 15 newspapers	Nil
3	JCCC	http://jgateplus.com/	7900+	Nil
4	Springer Link	http://www.springerlink.com/	2000+	6500
5	Taylor & Francis	www.tandfonline.com	1600	1800
6	JSTOR	http://www.jstor.org/	2500+	Nil
7	K-hub		2927+	1237+
Total			**17180+**	**9537+**

- **NDL-eResources**

- World e-book Library
- South Asia Archive (SAA)

- **NDL User Information**

Active Users	Non Active Users	Active & Non Active Users
136	1028	1164

Total Users	Resource Access	Total Resources Used
528	145	2058

Remote Access Service

4) SERVICES & FACILITIES OF THE LIBRARY

Services	Facilities
✓ ग्रंथ देवघेव सेवा(Circulation Service) ✓ ग्रंथ आरक्षण सेवा(Book Reservation Service) ✓ ग्रंथ प्रदर्शनी(Book Display New Arrivals) ✓ नियतकालिक प्रदर्शनी(Journal Display Service) ✓ झेरॉक्स सेवा (Reprographic Service) ✓ ग्रंथसूची (Bibliographic Services) ✓ आंतरग्रंथालयीन देवघेव(Inter Library Loan Service) ✓ संदर्भ सेवा (Reference service) ✓ माहिती सेवा (information services) ✓ रेफरल (Referral service) ✓ वृत्तपत्र कात्रण सेवा (Newspaper clipping services) ✓ UGC -INFONET Digital Library Consortium e-Resource सेवा ✓ NDL eResources -World e-book Library -South Asia Archive (SAA) ✓ Audio Book Reader (ABRAR) ✓ Electronic Notice Board ✓ Remote Access Services (From 7th Jan. 2021) ✓ Mobile App(RemotLog) ✓ Job Alert sms through Whatsup group	✓ वाचन कक्ष सुविधा (Reading Room Facility) ✓ नियतकालिक सुविधा (Periodical Facility) ✓ वर्तमानपत्र सुविधा (Newspaper Facility) ✓ OPAC सुविधा ✓ दृक –श्राव्य साधन सुविधा (Audio Visual Facility) ✓ इंटरनेट सुविधा (Internet Facility) ✓ हस्तलिखित स्त्रोत सुविधा (Manuscript Resource Facility) ✓ विभागीय ग्रंथालय सुविधा (Departmental Lib. Facility) ✓ कविकुलगुरु कालिदास विशेष ग्रंथ संग्रह सुविधा (Special collection of books on Kavikulaguru Kalidasa) ✓ Collection of books on NET, SET & JRF, Competitive Exams ✓ Special Collection on Govt. Rule & Regulations ✓ e Thesis full-text database ✓ Plagiarism checkup facility ✓ NVDA Software (Blind Student) ✓ Learn Sanskrit online Facility ✓ Sugamya Pustakalaya

5) Innovative Services/ Works

- ISBN- 27 Books
- 13 Departmental Libraries
- NDL Club Service Start for students
- Remote Access Service Started For Affiliated Colleges
- Remote Access Mobile App Started (MapMyAccess)
- MOU with Vidyasager Kala Mahavidyalaya, Khairy(Bijewada), Ramtek
- Reading Room Open for other than university students every holidays.

5.1) Information about Library Officers and Staff

Working Staff (2023-2024)

Post	No.	Name	Location
Librarian	1	Dr. Deepak Kapade	Main Library, Ramtek
Library Asstt.	2	Dr. Pragati Nimbalkar(Dhepe)	Main Library ,Ramtek
		Ku. Minakshi Meshram	Main Library, Nagpur
Library Attended	2	Shri. Mukesh Sahare	Main Library, Ramtek
		Shri. P. P. Kawale	Main library ,Ramtek
Peon	1	Sau. Manjusha Kukade	Main library ,Ramtek

5.2) Work Record in Main Library

- The University Library has taken Institutional Membership of NDL (National Digital Library). Through this 1164 members are prepare to availe facility of NDL by the library in the year 2023-2024.
- National Digital Library Club has been launched for library members.
- Remote Access Service has been started to provide online e-Resources to KKSU affiliated colleges at 64 affiliated colleges have taken membership in the year 2023-2024.
- Remote Access Mobile App service is being provided to these colleges.
- A total of 978 books were procured in main library and Ratnagiri Sub-Centre Library as well as the process of renewal of subscription of 13 periodicals was completed. 12 Periodicals were newly subscribed/Renewed for main Library, Ramtek and 1 Periodicals for Sub-Central Library, Ratnagiri.
- 5432 books have been registered in KOHA software in Library.
- 4362 new and old text were classified.
- Received 51 periodicals issue has been taken on record.
- A total of 829 have gifted books received in the main library and the sub-Centre library, Ratnagiri. Data entries and classification, stamping, barcoding process compited by the library staff and the books have been donated.
- A letter of thanks sent to 22 book donors along with a computerized list of gifted books.
- A total of 6822 texts were labeled with barcodes.
- Online feedback form (google form) was created and the facility of taking feedback of students online was made available.

- **Total Expenditure on Newspapers Year 2023-2024**

Sr. No.	Main Library, Ramtek	Waranga Campus Library Nagpur	Sub-Centre Library, Ratnagiri	Total Expenditure
1	26910.00	735.00	2716/-	**30361.00**

- **Newspaper Clipping Services**

University related and other current clipping are processed in a file and made available to the readers. A total of **83** library related news are available.

- **Available Newspaper in Library**

The following Newspaper were made available to library during 2023-2024.

Sr.No.	Main Library	Waranga Campus, Nagpur	Sub-Centre, Ratnagiri
1	The Hitwada	The Hitwada	Ratnagiri Times
2	Sakal	Tarun Bharat	Tarun Bharat
3	Lokmat	-----	------
4	Deshonati	-----	------
5	Tarun Bharat	-----	------
6	Loksatta	-----	------
7	Navbharat	-----	------
8	Daink Bhaskar	-----	------
9	Lokshahi Warta	-----	------
10	Naukri Sandarbh	-----	------
11	Maharashtra Times		
12	The Hindu	-----	------
13	Indian Express	-----	------
14	The Times of India		
Total	14	02	02

6) Library Membership

Category	Category Description	No. of Members	Membership Fees	Deposit
A	University Authority	04	Nil	Nil
B	University Officers	11	Nil	Nil
C	Permanent Teachers	12	Nil	1000 x12 =12000
D	Temporary Teachers	27	Nil	1000 x 24=24000 000 x3 =000
E	Research Scholars	54	200 x54=10800	1000 x 53=53000 00 x 1 = 000 (Convert Membership)
F	Permant Non-Teaching Staff	49	Nil	Nil
G	Temporary Non-Teaching Staff	02	Nil	1000 x 02= 2000
H	UG.PG.Students Sanskrit	257	200 x 257 =51400	Nil
	UG PG Students Sanskrit/Scholarship	55	200 x 55=11000	Nil
	UG PG Students Education	230	500 x 97=48500 200 x133 =26600	1000 x 1=1000
	UG PG Students Education/ Scholarship	57	200 x 57=11400	Nil
I	MPhil	00	00 x 0 = 000	—
J	External Members	7	200 x 7 =1400	1000 x 7= 7000
K	Casual Members	02	100 x 02 =200	Nil
L	Short-Term Members	52	200 x 52 = 10400	Nil
M	Reading Room Members	110	900 x 110=99000	Nil
N	Institutional Members (Affiliated College)	64	1000 x 64 =64000	Nil

O	Departmental Library Membership (KKSU)	13	Nil	Nil
Total		**1006**	**334700.00**	**99000.00**

7) Library Membership Extension Service Issue-Return during examination period (Year 2022-23)

Membership Extension Service	Library Membership Extension Service Total Fee (Per Member Rs. 100/-)	Total Books Issue Return	Total Amount
42	4200	536	4500/-

8) LIBRARY USAGE

8.1) Urkund Plagiarism Software Usage Statistics

No. of Usage	Total Usage
	234

8.2) e-Shodh Sindhu Consortium

Publisher wise Usage Statistics for 2023-2024

Sr. No.	Resources Name	Total
1	Economic & Political Weekly	33
2	ISID	13
3	JCCC (Jgate)	51
4	Springer Link	63
5	Taylor & Francis	36
6	JSTOR	134
7	Nature	04
	Total	**334**

8.3) Books Circulation

Books Issue Return	Main Library	Warang a Campus Library, Nagpur	Ratnag iri Sub-Centre Library	Departmental Library, Ramtek										Total
				Sanskr it Sahitya	Jyoti sh	Vyakar an	Ved	Dars han	Yoga	Educat ion	Compu ter	Langu age	Mange ment	
Home Issue	9596	546	Nil	105	45	42	25	Nil	Nil	Nil	64	00	106	**10529**
MembershipExtension Service Issue-return	536	00	00	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	**536**
Special Home Issue-Return	349	859	00	40	39	04	05	20	57	Nil	21	03	18	**1415**
KKSU Repository Usages	7028	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	**7028**
Total	**17509**	**1405**	**----**	**145**	**84**	**46**	**30**	**20**	**57**	**---**	**85**	**03**	**124**	**19508**

8.4) No. of Visitors

Visitors	Main Library	Waranga Library	Total
Library Visitors	10443	550	10993
Library Visitor Management System	15649	Nil	15649
KKSU Repository	7028	Nil	7028
E-Resources Visitor	2058	Nil	2058
Remote Access Member	531	Nil	531
OPAC	3836	Nil	3836
		Total	**40095**

8.5) Library Usage Summary

Sr. No.	Library Usage	Total
1	Books Issue-Return	12480
2	Membership Extension Circulation	536
3	e-access	334
4	D-Space (Repository)	14943
5	Drill bit Plagiarism	234
6	OPAC	3836
7	Internet Archive	3420
8	Manuscript Internet Archive	137331
9	YouTube Channel	3706
Total		**176820**

Annual Average: - 176820%280=631

Per day Average: - 631% 300 x100=210%

9) Library Income and Expenditure

	Income			Expenditure		
Details	Year 2023-24		Total	Details	Year 2023-24	
	Main Library	Departmental Library			Main Library	Ratnagiri Sub Centre
Library Membership fees	334700	00	334700	Books Purchase	1,58,715/-	2,09,838/-
Extension Service Fees (2021-22)	4200	00	4200	Journals Subscription and Renewal	17370/-	326/-
Book Late Fees	26088	00	26088	K-hub Educational Virtual Library	29500/-	-----

				Membership		
Books Lost fees	7830	00	7830	Remot Log	88,500/-	-----
Xeroxing Fees	00	00	00			
Lost I-Card	1550	00	1550			
West Newspaper Sale	Include univ-ersity Raddi	00	00			
Total Income	**374368.00**	**00**	**374368.00**	**Total Expenditure**	**2,94,085.00**	**2,10,164.00**

9.1) Earn & Learn Scheme Expenditure year 2023-2024

Sr. No	Name	Apr.	May	Jun	Jul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Total
1	Bhagashree Borkar	533	1032	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	1565/-
2	Kiran Pawar	1733	---	---	839	1419	1933	1871	200	1677	1484	1448	-----	12604/-
3	Yogita Thote	1533	2000	1000	710	1871	1733	2000	1933	---	2000	---	---	14780/-
4	Anuj Manchawar	2000	533	----	1355	2000	1400	1806	400	1290	1806	1517	1161	15268/-
5	Mrunali Harade	2000	---	---	1677	1677	2000	1548	---	1677	1161	1793	1613	15146/-
6	Aman Sharma	1267	---	--	----	---	---	---	---	---	---	---	---	1267/-
7	Aachal Walade	2000	1355	2000	1742	1677	2000	2000	1933	1355	2000	1655	1871	21588/-
Total Expenditure														**82218/-**

9.2) Expenditure on Temporary Staff

Sr.No.	Name	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Total
1	Chandani Kashap	6000	5613	6000	5806	6000	6000	5613	5400	6000	5806	5793	5806	**68569.00**
Total Expenditure														**68569.00**

10) Details of Library Deposits, renewal and refunds and Laps (2021-2022)

Sr.No.	Detail	Total
1	Library Membership Annual (2022-23)	332400.00
2	Total Deposit	**100000.00**
3	Total Deposit Return	**-10000.00**
4	Balance Amount in Finance Dept.	90000.00
5	Renewal for 2023-2024	-65000.00
6	Laps Amount Year 2021-2022	**25000.00**

- ✓ academic session 2022-23 there were a total of 966 library members in the library. Out of which 100 members each received Rs. 1000/- as a total of Rs. 100000.00/- library was received.
- ✓ Out of 966 members, 10 members submitted deposit refund applications from the library. 10 members (as per Rs.1000/-) Rs. 10000/- has been refunded.
- ✓ Out of 966 members of the library for the year 2022-23, 90 members will get Rs. 1000/- as a total of Rs. 90000/- deposited in Finance Department. (100000-10000=90000/-)
- ✓ For the renewal session 2023-2024, 65 members of the library Rs. 1000/- as a total of Rs. 65000/- deposited in finance Department.
- ✓ Ramtek library total 25 members deposits has been laps and Rs.25000/- deposited in finance Department. (90000-65000=25000/-)
- ✓ The annual fee of 245 members of the library is Rs.900/-, Rs.200/- and Rs.1000/- as Rs.205700/- are as much. Out of which (Rs.100x5=500/- for casual members, Rs. 200x26=5200/-for Short Term members, 900x140=126000/- for reading room Members as well as 1000x74=74000/- received a total of Rs. 205700/-(These charges are inclusive of Rs.332400/-)

11) Program Organization and activities by the library

1) Visit to the library

Kavikulaguru Kalidas Sanksrit Univesity, Ramtek Jnanayogi Dr.Shrikant Jichkar Knowledge Resource Centre, Ramtek date. 30.11.2023, more than 60 students of Kamala Nehru Mahavidyalaya, Nagpur at 01.00 pm visited the library for educational purpose. At that time the librarian Dr. Deepak Kapade introduce to the teachers and students of Kamala Nehru Mahavidyalaya, Nagpur about the library, online facilities in the library.

2) Visit to the library

More than 40 students of R R Mahavidyalaya, Mauda visited to Jananyogi Dr.Shrikant Jichkar Knowledge Resource Centre, Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek at 11.pm on dated 30.11.2023 for educational purpose. The librarian Dr. Dipak Kapade informed the teacher and students of R R Mahavidyalaya, Mauda about the library and what facilities are available online in the library.

12) Library staff achievement and activities (Year 2023-24)

Dr. Deepak Kapade, Librarian

A) Published papers in Journals

Sr. No	Title	Journal	ISSN / ISBN No.	Whether peer reviewed.Impact Factor,If any
1	Kapade, Dipak and Nimbalkar, Pragati(2024) "Important and Availability of Manuscripts for Indian Knowledge System"	UPA National E-Journal	ISSN 2455-4375	Yes

B) Resource person

1) Resource person in one day workshop on Intellectual Property Right "Plagiarism policy and practical Approach: An overview" at SBCT college Nagpur Dt. 23rd Jan 2024 .

C) Award

1. Best Librarian Award: National Level award ILA –Gidwani- Deshpande Best Academic Librarian Award 2023 in 69th ILA conference at Guwahati (Asam) Dt. 1st Feb

Dr. Pragati Nimbalkar (Dhepe) (Library Assistant)

A) Published papers in Journals

Sr. No	Title	Journal Name	ISSN/ ISBN No.
1	Kapade, Dipak and Nimbalkar, Pragati(2024) "Important and Availability of Manuscripts for Indian Knowledge System"	UPA National E-Journal	ISSN 2455-4375

* * *

Public Relations Cell
2023-24

News Published

- Total Programs app - 126 News Published app above 230
- **Advertisement Released / Published -07**
- **Making of flyers & greetings**
- On various occasions & days P R Cell has designed more than 116 various greetings & flyers which were acclaimed and appreciated in society, Sanskrit lovers, Sanskrit universities & stakeholders.

Organization of Birth Anniversaries Programs

- P R Cell organized 50 Birth anniversary Programs in 2023-24 session.

Managing & Updating Social Media Accounts

- All the social media accounts of the University FB, Instagram, Twitter & Youtube were managed and updated time to time. Photos, videos, special updates and notices, greetings, flyers were updated on these accounts time to time.

Major Events Covered with wide over media coverage.

- International Yoga Day
- Inauguration of Research Scholars Hostel
- NEP Week Celebration
- Sanskrit Mahotsava
- Foundation Day
- Dr. Totade Hall Inauguration
- 12th Convocation

Making of 4 Short Videos

- Butterfly Garden
- Inauguration of Research Scholars Hostel
- Foundation Day
- Dr. Totade Hall Inauguration
- 12th Convocation

Press Conference organized

- Research Hostel Inauguration 15.9.23
- 12th Convocation 4.3.2024

Innovative Program

- On the occasion of Navratra, a series of Sanskrit Vidushi were featured through flyers highlighting their contribution to Sanskrit and allied fields. This series received immense appreciation from society. A total 13 Vidushis were taken in this series.
- Successfully organized Sardar Patel Exhibition on 2nd November 2023 in collaboration with Information & Broadcasting Ministry, Govt. of India.

Organizer

- Successfully organized Yuvaspanda lecture series. 27th July 2023 Cracking UPSC – A Career Pathway to IIS by Shri Saurav Khekde, Senior Journalist, Dainik Bhaskar
- Successfully organized Yuvaspanda lecture series. 20th December 2023 Techno-Smart Sanskritist - Future of the Sanskrit Field by Dr.Bipin Kumar Jha, Assistant Professor, BBAU, Lucknow.

Course Director

- Introduced first time in KKSU Diploma in Sanskrit Journalism & Mass Communication. Contribution in making syllabus and worked as Program director for the same. Engaged classes of the same

Resource Person –

- Invited as Resource Person for Sanskrit Journalism Classes for Online Diploma course on Sanskrit Journalism & Mass Communication.
- Invited as Resource person for Ph.D. Course work Classes.
- Invited as Resource Person for Research Methodology Papers for M.A. Yogashastra Sem III & IV

Invited Talk

- Delivered a special lecture on Banabhatta's Kadambari at C. P. & Berar College, Nagpur on 17th August 2023.
- Invited as a Resource person for Mallinath Manisha National Seminar organized by Sanskrit Academy, Hyderabad 19.03.2024
- Chaired a session in Mallinath Manisha National Seminar organized by Sanskrit Academy, Hyderabad, 19.03.2024

Editor

- Published **4 issues of KKSU's Vaidarbhi News letter** in 2023.
- Edited **University Diary** 26th January 2024.
- Editor of Shodhasamhita UGC Care Listed Research Journal. 2 Issues published. 2023
- Editor of Dr. Kamlakar Totade memorial special issue. Kamalanjali 19.01.2024

Annual Report

- Worked as Member/Secretary for Annual Report 2021-22 & 2022-23

Coordinator – Mahakavi Kalidas Sanskritvrati Rashtriya Puraskar 2023

- Successfully executed the whole process of award and execution of award function of Mahakavi Kalidas Sanskritvrati Rashtriya Puraskar 2023.

Committee

International Student's Prospectus Committee 2023-24 Member Secretary

Annual Report Committee 2021-22,22-23 – Member Secretary

Workshops attended

Attended Bharatiya Bhasha Anuvad Karyashala organized by KKSU & Bharatiya Bhasha Samiti on 6-7.1.2024 at Ramtek.

Translation Project –

Central Sanskrit University, New Delhi nominated as the Coordinator of Marathi to Sanskrit Translation project which is jointly collaborated with Anuvadini Foundation. 5 Books translated & submitted to CSU, Delhi

Research Projects in process – 2 Research projects are going on

Publications -

Books published –

- Vajrasoochi Tank – A book released at the hands of Hon'ble Shri Mohanji Bhagwat published by Raghav Publications, Nagpur
- Commemoration Volume on Dr. Kamalakar Totade on 19.01.2024

Research Paper published –

- A research paper Kautiliya Arthashastratil Nagarrachana Vichar & Smart City published in Shodhasamhita January 2023 X.I Issue.

Recognition –

- **Felictation** – Felicitated at the hands of Prof K Neelkanthan, Director, Sanskrit Academy,. Hyderabad.

* * * *

University Achievements – At a Glance
2023-24

Academic

- **UGC has granted a Grade to KKSU and placed the University in Category II**. The University is now eligible for all the benefits as stipulated under clause 5 i.e. under the dimensions of autonomy for Category II. 4.3.24
- **All the programs have been started as per the NEP 2020**
- **BCA program approved by AICTE & State Govt.**
- **Academic Audit of all the teaching depts of the University has been completed** under the guidance of Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi
- Two MoUs were signed with Nepal Sanskrit Univeristy, Kathmandu & Avadh Univeristy, Ayodhya for academic collaboration and a Faculty-student exchange program. Many MoUs also signed with various universities in India.
- **KKSU launched the Uniconnect App** for the stakeholders especially students to disseminate necessary information regarding exam schedules, results, news etc in one click. Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi launched the App.
- **5 Saral Manak workshops were organized by KKSU in Nagpur, Goa, and Ratnagiri funded by Bharatiya Bhasha Samiti**
- **Dhyey Vakya Workshop & Translation Workshop** organized at Ramtek and funded by Bhartiya Bhasha Samiti, New Delhi
- BoS & Faculty constituted for 2024-2026
- Above 170 programs are running.
- **More than 400 colleges affiliated and more than 38 RISS centres recognized for various courses.**

Administration

- **AG audit was completed** in the last 10 years.
- KKSU published an advertisement for Teaching & Statutory positions on 9.11.23 in various newspapers.
- The Government of Maharashtra sanctioned the proposal for the extension of the Academic Research Centre and also granted Rs. 4,6558,327/- grant for it.

Infrastructure

- Sanshodhak Chatravas & Hon'ble VC Home inaugurated 18.9.23
- Jnaneshwar Bhavanam inaugurated 19.1.24
- Waranga Development is in process
- A generator was installed and Puja was performed at the hands of Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi

Publication

- Vaidarbhi – Trimonthly Newsletter 28 issues released .
- More than 50 books published by KKSU. Rajat Series and E Book Series
- KKSU's UGC Care Listed Research Journal Shodhasamhita (X.I & X.II Volumes) published.

Programs

More than 100 programs have been organized by various depts. in 2023-24. Most important programs are Sanskrit Balanatya Mahaotsava, Lecture Series, Sanskrit Mahotsava, National Buddhist Conference, NEP Week Celebration, Translation & Motto analysis workshop, Shankaracharya Semianr, Saral Manak Workshops, Faculty Development Programs, IKS workshops etc.

Awards to KKSU

KKSU honoured with The Progress Global Award 2023 for Best Courses & Curricularm from Shri Aurobindo Yoga & Wellness Foundation, Singapore.

KKSU secured 39th position in General Universities and 2nd in Sanskrit Universities survey executed by India Today, Delhi.

Funds received

Grant Type	Agency	Fundings	Purpose
Infrastructure Grants	Govt of Maharashtra	70 crore	Development of Waranga & Ramtek
Conference	ICPR Delhi	5 Lakhs	National Buddhist Confernce
	ICHR, Delhi	5 Lakhs	do
	ICSSR Delhi	5 Lakhs	do
	CSU, Delhi	6 Lakhs	do
Workshops	Bharatiya Bhasha Samiti Central Govt	5 Lakhs	Saral Manak Workshops (5) & Dhyey Vakya Karyshala
Seminar	Do	3 Lakhs	Shankaracharya Seminar
Faculty Development Program	MSFDA, Mumabi	20 Lakhs	Organizing FDP for promoting IKS
Various programs/workshops	Central Sanskrit Univeristy, Delhi	One Lakh for each program	Organizing programs workshops training programs

Grants Sanctioned

Grant Type	Agency	Fundings	Purpose
Infrastructure	Govt of Maharashtra	53 crore	Hostels in Waranga

Research -

❖ Research Affiliation with American Institute for Indian Studies

KKSU has given research affiliation to American Institute of Indian Studies for one year. One research student will pursue his research work under Hon'ble VC sir.

❖ Statistical Data of Research Projects

Sr. No.	Particular	No. of Projects
1	Research Projects Gained	06
2	Completed	25
3	Pursuing	15

❖ Research Projects Completed

Sr. No.	Name of Faculty	Project Title	Funding Agency
1	Prof. Kalapini Agasti	Cataloguing Darshan Manuscripts	IKS Centre, Ministry of Education
2	Prof. Kalapini Agasti & Dr. Renuka Bokare	Integrating Sanskrit with Mass Communication	Central Sanskrit University, New Delhi
3	Prof. Madhusduan Penna & Prof Parag Joshi	Kindle Book - Panchatantra	Central Sanskrit University, New Delhi
4	Dr. Dinakar Marathe	Shastra Mapping Tool	Siddhartha Foundation, Chennai
5	32 Translation projects completed	Azadi ka Amrit Mahotsava scheme	32 Faculties of KKSU completed this projects individually.

❖ Funds Received for Research Projects under Ashtadashi 2024

- KKSU received 10 projects and app 20 lakhs funds for these projects funded by CSU, Delhi

❖ Following Faculties received Projects under Ashtadashi schemes

- Prof. Kavita Holey
- Dr. Hrishkesh Dalai & Prof Lalita Chadratre
- Dr. Raghavendra Bhat
- Dr. Ashish J
- Dr. Renuka Bokare & Prof. Kalapini Agasti
- Dr. Dinakar Marathe

❖ **Grants received from Central Sanskrit University, New Delhi for various programs & activities for Sanskrit Promotion.**

1 Workshop on Bharatiya Ganit
2 Workshop on Bharatiya Ganit
3National Seminar on Mass Communication & Journalism in the light of IKS
4 Conference on Transaltion Studies

Development of KKSU's Ratnagiri Subcentre in One year

- **Courses launched**
  - 5 Outreach Programs & Value added courses started to boost the learning of Sanskrit & Shastra tradition
  - Natyashastra Certificate course launched.
- **Academic Tie-up**
  - 2 MoUs done through which industries like MIDC & Thakur College and KKSU tied the bond.
- **Extensions of Ratnagiri Campus**
  Proposal submitted for 5 acre land to Govt. of Maharashtra for the Ratnagiri Campus.
- **Major Programs organized**
  Faculty Development Program on Yoga & Holistic Health, Saral Manak Workshop, and One Day Seminar on Shri Shankaracharya Philosophy were organized by the Centre.

Centre for Distance & Online Learning (CDOE)

- Filled all the posts in CDOE and appointed eligible candidates for the smooth conduction of the centre
- The no of programs increased; CDOE runs 38 programs to date.
- Preparation 70 IKS-based program is in process.
- A special proposal was submitted to Govt. of Maharashtra for a special building for CDOE as per the norms of CDOE.

Achievements of Faculties

Sr. No.	Name of Faculty	Award Name	Details
1	**Prof Hareram Tripathi Hon'ble VC, KKSU (3 Awards)**	**Honorary D.Litt.**	Indian Institute of Oriental Heritage, Kolkata
		Swami Vivekanand Excellence Award	Indian Institute of Oriental Heritage, Kolkata
		Brahmananda Saraswati Award	Nagakoop Samiti, Varanasi, Uttarpradesh
2	**Prof Madhusudan Penna**	Mahakavi Bhaskarbhatta Borikar Sadhana Puraskar	Mahanubhav Pratishthan, Nagpur.
		Norinarasimha Shastri Award	Norinarasimha Shastri Trust, Hyderabad.
3	**Prof. Nanda Puri**	**D.Litt**	Karnataka Samskrit University, Banglore

4	**Prof. Kavita Holey (4 Awards)**	The Progress Global Award under the category Excellence in Research Award	Shri Aurobindo Yoga & Wellness Foundation, Singapore.
		Rising Woman in India & Leading Educationist in India	Shri Aurobindo Yoga & Wellness Foundation, Singapore
		Distinguished Women Researcher Award in Sanskrit Literature	Venus International Foundation, Chennai.
		National Education Leadership Award	Global Brotherhood Forum
5	**Prof. Parag Joshi**	Vidwanmani Puraskar	Shri Sant Janijanardan Maharaj Patangan Sansthan, Beed
6	Dr. Jaywant Chaudhari	Progress Global Award for outstanding work for community	Shri Aurobindo Yoga & Wellness Foundation, Singapore
	Dr. Raghavendra Bhat	Progress Global Award for Excellence in Research	Shri Aurobindo Yoga & Wellness Foundation, Singapore
6	**Dr Deepak Kapde**	ILA Best Librarian Award	Indian Library Association at Guwahati
7	**Avinash Chavhan**	Best Research Paper Award	Sanskrit Research Institute, Sirsi, Karnataka
8	**Prof. Kirti Sadar**	Anandi Stree Gaurav Puraskar	-
9	**Dr. Rajendra Jain**	Second Ph.D. in Prakrit	National Sanskrit University, Tirupati

Achievements of Students

Sr. No.	**Name of the Student**	**Competition**	**Award**	**Details**
1	**Shripad Beldar**	Jyotish Shalaka	Bronze Medal with cash prize	National Shalaka Competiton
2	**Priyamshu Tiwari**	Veda Shalaka	Cash Prize with certificate	Do
3	**Sanskrit Drama KKSU team**	Akhil Bharatiya RoopakMahotsava, Jaipur CSU	Special Award	बंडुः अ भनयं करोति। Sanskrit Drama
4	**7 Students bagged prizes**	Various Shastra Competition	Gold, Silver & Bronz	Akhil Bharatiya Shastra Spardha CSU, Delhi
5	**15 Students bagged prizes**	Do	Gold & Silver	State Level Shastra Competitions
6	**Isha Mashankar**	Adwait Vedant Shalaka Pariksha	First no.	Shastra Prashikshan Varga, CSU Shringeri Campus

	Vedashree Kulkarni	Vyakarana Shalaka Pariksha	Second no.	Shastra Prashikshan Varga, CSU Shringeri Campus
7	**Virati Gala Adwaita Kulkarni & Monali Chandelkar**	NatyaPrashikshan Varga	Successfully completed	Natyanusandhan Kendra. CSU, Bhopal
8	**Aayush Zagde BCA**	Thai Boxing National Level	Silver Medal	-

Achievements of Administrative Staff

Sr. No.	Name of Faculty	Award Name	Details
1	**Shri Rajendra Meshram**, Assistant Registrar, VCO	**Ph.D. Sahitya**	**KKSU, Ramtek**
2	**Shri Sumit Kathale**, Assistant Registrar, CDOE	**Ph.D. Vyakrana**	**KKSU, Ramtek**
3	**Shri Rajivranjan Mishra ,** Head, Maharshi Panini Computer Centre	**Ph.D. Interdsciplinary**	**KKSU, Ramtek**

****

List of Programs organized by KKSU from 2023 to 2024

Sr. No	Date	Program	Organizer	Coordinator
1.	01.04.23	Educational Visit of MNLU students to KKSU	KKSU & MNLU	Prof Parag Joshi Dr. Ila Sudame
2.	01.04.23	Sanskrit Teacher Training Program	School of Shastric Learning	Prof Parag Joshi
3.	03.04.23	Presentation of English Play	School of Shastric Learning	Dr. Shweta Sharma
4.	12.04.23	Workshop on Financial Literacy	Finance Dept	Prof K. Pandey
5.	12.04.23	Online National Conference	Education Dept & B.Ed. College	Dr Rajshree Meshram
6.	14.04.23	Dr. Babasaheb Ambedkar Jayanti	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
7.	26.04.23	Shri Shankaracharya Jayanti	Bharatiya Darshan Dept	Prof. Kalapini Agasti
8.	01.05.23	Maharashtra Din	KKSU	Dr Ramchandra Joshi, Registrar
9.	01.05.23	Superannuation Program of Prof. Nanda Puri	Sahitya Dept	Prof Kavita Holey Prof Parag Joshi
10.	31.05.23	One Day workshop on Audit	General Adminsitration Section	Dr Roshan Alone
11.	02.06.23	Jnanyogi Dr. Shrikant Jichkar Punyatithi	PRO Cell	Dr. Renuka Bokare
12.	05.06.23	P.P. Golwalkar Guruji Punyatithi	PRO Cell	Dr. Renuka Bokare
13.	11-21.06.23	Yoga Camps for Kids & Women	Yogic Science Dept	Prof Kalapini Agasti
14.	19.06.23	Mahakavi Kalidas Day	PRO Cell	Dr. Renuka Bokare
15.	19.06.23	Welcome of New Vice-Chancellor	KKSU	Dr Renuka Bokare
16.	20.06.23	IKS Exhibition in Pune	Bharatiya Darshan Dept	Prof. Kalapini Agasti
17.	21.06.23	International Yoga Day	Bharatiya Darshan Dept	Prof. Kalapini Agasti
18.	30.06.23	MoU with YCCE	Board of Planning & Development	Prof Prasad Gokhale
19.	3.7.23	Vakyartha Sabha	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
20.	3.7.23	Shankhanad Competition	ODL & Yogic Science Dept.	Prof. Kalapini Agasti
21.	5.7.23	Review Meeting with Hon'ble Principal Secretary Shri	KKSU	Dr. Ramchandra Joshi Registrar

		Vikaschandra Rastogi		
22.	8.7.23	Gulabrao Jayanti – Special Lecture	Bharatiya Darshan Dept	Prof. Kalapini Agasti
23.	12-19.7.23	Seven Days Training Program on Jyotishashastra	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
24.	13-14.7.23	National Vedashastra Mahaparishad	KKSU & MGGVP, Nashik	Shri Ravindra Paithane
25.	21.7.23	Outreach Program	Centre for Outreach Programs	Prof Lalita Chandratre
26.	21-31.7.23	Induction Program	DSW & SSL	Dr. Jaywant Chaudhari
27.	24.7.23	NEP 2020 Week Celebration – Inauguration Program 24-29.7.23	Academic Section	Dr Smita Fadanvis
28.	25-27.7.23	Various Competitions organized on the occasion of NEP 2020	Academic Section	Dr Smita Fadanvis
29.	27.7.23	Yuvaspanda	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
30.	28.7.23	One Day Workshop on Academic Bank of Credit (ABC) & Samartha Portal	Academic Section	Dr Smita Fadanvis
31.	29.7.23	Valedictory Program NEP 2020 Week Celebration	Academic Section	Dr Smita Fadanvis
32.	24-29.7.23	Various flyers on NEP 2020	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
33.	01-05.08.23	IKS Workshop on Revisit Indic Heritage	IKS Centre, Bharatiya Darshan Vibhag	Prof Kalapini Agasti
34.	05.08.23	Plantation Campaign	Engineering Section	Shri Santosh Wadikar
35.	05.08.23 to 05.09.23	Sanskrit Mahotsava	Extention Services	Prof K. Pandey
36.	07.08.23	Chair Yoga sessions	Yogic Science Dept	Prof. Kalapini Agasti
37.	09.08.23	Meri Mati Mera Desh	NSS	Dr. Jaywant Chaudhari
38.	10-25.08.23	Fifteen Days Sanskrit Sambhashan Varga	Vyakarana Dept	Prof Harekrushna Agasti
39.	11.08.23	Laxmi Yaga	Vedavijanana Dept	J. Shrinivasa
40.	11.08.23	Dhishana Vakyartha Sabha	Shastravidya Gurukulam	J. Shrinivasa

41.	14.08.23	Shastra Bharati Lecture Series	Bharatiya Darshan Dept	Prof. Kalapini Agasti
42.	15.08.23	Independence Day	KKSU	Registrar
43.	15.08.23	Release of Research Journal Shodhasamhita & Trimonthly Newsletter Vaidarbhi	Research & Publication Dept	Prof Madhusudan Penna Dr Renuka Bokare
44.	17.08.23	Vedanga Jyotisha Vakyartha Sabha	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
45.	25-29.08.23	5 day MOOC Workshop	MOOC Cell	Dr Rajendra Jain
46.	27.08.23	Ratnagiri Subcentre FDP on Yoga for Holistic Health	Ratnagiri Subcentre	Dr. Dinakar Marathe
47.	28-29.08.23	Sanskrit Balanatya Spardha	Extension Services	Prof K. Pandey
48.	29.08.23	National Sports Day	Physical Education Dept	Dr Hrishikesh Dalai
49.	30.08.23	Shravani Upakarma & Sanskrit Din	Shastra Viday Gurukulam & Vedavijanana Dept	Dr. Amit Bhargav
50.	30.08.23	World Entrepreneurs Day	Commerce & Management Dept	Dr Amol Mandekar
51.	30,31.08 &01.09.23	National Symposium on the contribution of Prakrit in Indian Drama & Dramaturgy	Prakrit Dept.	Dr. Rajendra Jain
52.	05.09.23	Teacher's Day	KKSU	Student's Council
53.	08.09.23	Jyotishshastra Sangoshthi	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
54.	13.09.23	Sanskrit Mahotsava – Valedictory Program	Extension Services	Prof K. Pandey
55.	14.09.23	Jnanyogi Shrikant Jichkar Jayanti	Public Relations Cell	Dr Renuka Bokare
56.	17.09.23	Lokarpan Samaroha of Research Scholar Hostel & Hon'ble VC House	KKSU	Dr. Ramchandra Joshi Registrar
57.	17.09.23	Release of Vaidarbhi	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
58.	17.09.23	One Day National Seminar on Textual Criticism in Sanskrit	Sanskrit Sahitya Dept.	Prof. Kavita Holey Prof Parag Joshi
59.	18.09.23	Foundation Day	KKSU	Dr. Ramchandra Joshi Registrar

60.	18.09.23	Release of Bharatiya Darshan book	Bharatiya Darshan Dept	Prof Madhusudan Penna
61.	20.09.23	Vakyartha Sabha	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
62.	30.09.23	Farewell to Hon'ble Registrar	KKSU	Dr Renuka Bokare
63.	1.10.23	Swachhata Campaign	NSS	Dr. Jaywant Chaudhari
64.	2.10.23	Mahatma Gandhi & Lalbahadur Shastri Jayanti	Public Relations Cell	Dr Renuka Bokare
65.	3-17.10.23	Two Week Capacity Building Program	Education Dept	Prof Lalita Chandratre
66.	15-24.10.23	Sanskrit-Shakti Series	Public Relations Cell	Dr Renuka Bokare
67.	20.10.23	Yuva Mahotsava	DSW & NSS	Dr. Jaywant Chaudhari
68.	31.10.23	International Conference on IKS – Inaugural Program	International Relations & Collaborations Directorate	Prof. Madhusudan Penna
69.	02.11.23	National Integrity Day Exhibition on Sardar Patel	Public Relations Cell & Information & Broadcast Ministry's Field Communiation Office	Dr Renuka Bokare
70.	03.11.23	Workshop on Laws on Sexual Harrasment	Women Cell & ICC	Dr. Rajshree Meshram
71.	03.11.23	Shastra Prabha	School of Shastric Learning	Prof. Harekrishna Agasti & Dr. Raghavendra Bhat
72.	05.11.23	Natyashastra Certificate Course Inauguration	KKSU's Ratnagiri Subcentre	Dr. Dinakar Marathe
73.	08.11.23	MoU between KKSU & Technospectra Edtech Ltd. For setting Uniconnect App.	Board of Planning & Development	Prof Prasad Gokhale
74.	08.11.23	Vakyartha Sabha on Diwali	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
75.	22-24.11.23	Workshop by Vedanga Jyotisha Dept.	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
76.	26.11.23	Sanvidhan Din	NSS	Dr. Jaywant Chaudhari
77.	28.11.23	Revered Shri Baliguru Swamiji Visit	KKSU	Hon'ble VC Office
78.	6.12.23	Dr. Babasaheb Ambedkar	Public Relations Cell	Dr Renuka Bokare

		Mahaparinirwan Din		
79.	11.12.23	Viksit Bharat@2047	Hon'ble PM Office	Director, Ramtek Campus
80.	11.12.23	Viksit Bharat@2047	Hon'ble Governor Office	Prof K Pandey attended
81.	15.12.23	Vakyartha Sabha on Dhanurmas	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
82.	20.12.23	Yuvaspand	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
83.	20-22.12.23	Geeta Jayanti	Bharatiya Darshan Dept	Prof Kalapini Agasti
84.	20.12.23	Yuva Netruttva Workshop	NSS	Dr Sachin Dawre
85.	23.12.23	National Mathematics Day	Vedanga Jyotisha Dept.	Dr. Ashish J.
86.	03.01.24	Avhan 2023 - State level Program	KKSU Team participation	Gondwana University
87.	06.01.24	Two-Day Indian Language Translation Workshop	Bharatiya Bhasha Samiti, New Delhi & Bharatiya Darshan Dept	Prof Kalapini Agasti
88.	09.01.24	Three-day Motto Analysis Workshop	Bharatiya Bhasha Samiti, New Delhi & Dept of Modern Languages	Prof Parag Joshi
89.	12.01.24	Special Lecture on the occasion of Swami Vivekananda Jayanti	NSS	Dr Jaywant Chaudhari
	12.01.24	Career Guidance Workshop	Dept. of Education & B.Ed. College	Prof Lalita Chandratre
90.	12.01.24	Swami Vivekananda & Ma Jijavu Jayanti		
91.	16.01.24	State level classical competition	KKSU	Prof Harekrushna Agasti
92.	19.01.24	Inauguration of Dnyaneshwar Bhavanam and Dr. Kamlakar Totde Auditorium	KKSU	Prof Parag Joshi
93.	19.01.24	Released of Kamalanjali, Vaidarbhi & Diary 2024	Research & Publication Dept	Prof Madhusudan Penna Dr Renuka Bokare
94.	20.01.24	A one-day National Seminar on "Mahakavi Kalidasa in Cultural	Sahitya Dept	Prof Kavita Holey

		Background"		
95.	23.01.24	One Day Seminar on Artificial Intelligence and Machine Learning	Computer Science Dept	Prof Kirti Sadar
96.	24.01.24	Plantation drive	Ramtek Campus	Dr. Anil Kumar
97.	25.01.24	National Voter's Day	NSS	Dr. Sachin Daware
98.	26.01.24	Republic Day	KKSU	Dr. Hrishikesh Dalai & Pravin Kalambe
99.	29.01.24	Seminar on Future Trends and Innovation in IOT	Computer Science Dept	Prof Kirti Sadar
100.	30.01.24	Dr. K. Ra. Joshi's Memorial lecture series	School of Shastra Learning	Dr. Raghavendra Bhat
101.	30.01.24	Vakyartha Sabha	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
102.	6.02.24	Blood Donation Camp	NSS	Dr. Jaywant Chaudhari
103.	08.02.24	Interactive Session on Evolution of Theatre with reference to Natyashastra	Chitralahari Film Club	Dr Shweta Sharma
104.	10.02.24	Saral Manak Workshop	Extension Services	Prof K. Pandey
105.	11.02.24	Saral Manak Workshop	Extension Services	Prof K. Pandey
106.	13.02.24	Dhrutikavacha	School of Shastric Learning	Dr. Shweta Sharma
107.	14.02.24	Sankramanotsava	KKSU	Dr. Jaywant Chaudhari
108.	14.02.24	Vasant Panchami Puja	School of Shastric Learning	Student's Council
109.	15.02.24	Sant Sevalal Maharaj Jayanti		
110.	19.02.24	Chatrapati Shivaji Maharaj Jayanti P.P. Shri Golwalkar Guruji Jayanti	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
111.	23.02.24	AISHE Workshop	AISHE Cell	Shri Rajesh Chakinarpuwar
112.	26.02.24	Workshop on Gender Equality	Women Cell & ICC	Dr. Rajashree Meshram
113.	27.02.24	Marathi Bhasha Gaurav Din celebrated at Ramtek, Waranga & Ratnagiri	KKSU	Prof Parag Joshi Dr Dinakar Marathe Prof Penna
114.	28.02.24	Film Festival - Chitraranga	Chitralahari Club	Dr Shweta Sharma

115.	04.03.24	Panchanga Karyashala	Vedanga Jyotisha Dept	Prof K. Pandey
116.	04.03.24	12th Convocation- Press Conference	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
117.	06.03.24	12th Convocation Ceremony	Examination Dept	Dr. Jaywant Chaudhari
118.	12.03.24	Health & Eye Camp	Women Cell & ICC	Dr. Rajashree Mesheram
119.	12.03.24	Office-Yoga	Dept of Yogic Science & Women Cell	Prof Kalapini Agasti
120.	13.03.24	India's Techade : Chips for Vikasit Bharat – Live Telecast	Hon'ble PM Office Dr. Ashwini Vaishnav	Live Broadcasting
121.	21.03.24	Late M.G. Vaidya's Memorial Special Lecture	KKSU	Dr. Sumit Kathale
122.	21.03.24	Release of Vaidarbhi Vol 24	Public Relations Cell	Dr. Renuka Bokare
123.	27.03.24	Jagadguru Shri Shankaracharya Symposium at Ramtek	Darshan Dept & Bhartiya Bhasha Samiti	Prof K. Pandey
124.	28.03.24	Jagadguru Shri Shankaracharya Symposium at Nagpur	Vedanga Jyotisha Dept & Bhartiya Bhasha Samiti	Prof. K. Pandey
125.	29.03.24	Jagadguru Shri Shankaracharya Symposium at Nagpur	KKSU's Ratnagiri Sub-Centre & Bhartiya Bhasha Samiti	Dr Dinakar Marathe
126.	30.03.24	Jagadguru Shri Shankaracharya Symposium at Ramtek	KKSU's CDOE & Bhartiya Bhasha Samiti	Dr Anil Kumar

******

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Mahakavi Kalidasa Din 19.06.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi enlightened all by explaining the contribution of Kavikulaguru Kalidas in Sanskrit Literature.

International Yoga Day 21.06.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi with all the staff members performing Yogasanas

Educational Visit of MNLU students to KKSU 01.04.23

Hon'ble VC Prof. Penna felicitating **Prof. Ila Sudame**, Coordinator of Education visit and certificate program, MNLU, Nagpur

KKSU students explaining the research process on ancient manuscripts under the IKS centre to MNLU research students

Sanskrit Teacher Training Program 01.04.23

Sanskrit Training program organized by School of Shastric Learning. **Vibhakar Dixit**, New Delhi guided the students. **Prof. Parag Joshi**, Director, SSL giving introductory remarks.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Workshop on Financial Literacy 12.04.23

Shri Brijesh Upadhyay, renowned banker delivering the special session on Financial Literacy

Maharashtra Din 01.05.23

Hon'ble VC Prof. Penna addressing the gathering on the occasion of **Maharashtra Din**.

Outreach Program

School Kit Distribution ceremony organized by Center for Outreach program, KKSU.
Hon'ble VC Prof. Tripathi distributed school kit to school students.

MoU with YCCE

A MoU was signed between KKSU & Yashwantrao Chavan College of Engineering, Nagpur for the academic & research collaboration, especially for IKS programs. Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi and Prof. A. V. Patil, Dean, of Academic Matters, YCCE. Dr. Prasad Gokhale, Director, Board of Planning and Development, KKSU, Dr. Uday Waghe, Principal, YCCE, Dr. S. V. Prayagi, Registrar, YCCE, Mrs. Kalyani Deshkar, Assistant Registrar, BPD, KKSU, Dr. Renuka Bokare, Public Relations Officer, Ms.Shrivarda Malge, Asst. Professor, IOL were prominently present on the occasion. 30.06.23

Superannuation Program of Prof. Nanda Puri 01.05.23

KKSU's Senior Faculty, Sanskrit Scholar, Poetess **Prof. Nanda Puri,** Dean, Faculty of Sanskrit & Other Languages superannuated on 30th April 2023. On the behalf of KKSU family, **Hon'ble VC Prof Penna** felicitated Prof. Nanda Puri with **SAHITYA-NANDINI** Upadhi. **Hon'ble Founder VC Prof. Pankaj Chande**, KKSU also extended warm wishes and blessings to Mr & Mrs Puri. **Hon'ble VC Prof. Shrinivasa Varakhedi**, (former VC KKSU) Central Sanskrit University, New Delhi & **Prof. Vijaykumar** C. G. Hon'ble VC, Maharshi Panini Sanskrit & Vaidik University, Ujjain (former Dean, Faculty of Vedavidya, KKSU) also extended their warm greetings through virtual mode. The contribution of Prof Nanda Puri madam in the development & progress of KKSU is highly appreciated by one & all. She is one of the pillars of the KKSU and contributed in various capacities to the University. KKSU received NAAC A+ grade under the IQAC Directorship of Prof. Puri Madam. KKSU family wishes Prof Puri Madam for good health and happy life ahead.

Achievements of Faculty

Mrs. Kanchan Sutone, Asst. Prof., Dept of Sanskrit Sahitya invited as panelist in G20C20 summit held in Bhuvaneshwar on Gender Equality & Disablility. 22 & 23.04.23

Dr. Renuka Bokare, Public Relations Officer felicitated at the hands of **Hon'ble VC Dr. Ahalya Sharma** at Karnataka Samskrit University, Bengaluru. 9.6.23

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Happy Moments for Staff Members, Staff Promotions 02.05.23

Shri Vijendra Pande, Assistant Registrar received a promotion order as Deputy Registrar at the hands of Hon'ble VC sir

Ms Meena Pujari received promotion orders as Senior Clerk .

Shri Dilip Raut received promotion orders as Junior Clerk .

Shri Rajesh Darode, received promotion orders as File Keeper .

One Day workshop on Audit 31.05.23

Hon'ble VC Prof. Penna & Hon'ble Registrar Dr. Joshi inaugurating the workshop by lighting the traditional lamp.

Hon'ble Registrar Dr. Ramchandra Joshi giving guidance on Audit process.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Dr. Babasaheb Ambedkar Jayanti 14.04.23

GPS Map Camer
Nagpur, Maharashtra, India
Shop No.G-31, NIT Complex, Aadivasi Gowari Shahid Uddan Pul,
Sitabuldi, Variety Square, Gorepeth, Nagpur, Maharashtra 440012, Indi

Mahatma Basaveshwar Jayanti 21.04.23

Sant Tukadoji Maharaj Jayanti 30.04.23

Veer Sawarkar Jayanti 28.05.23

Dr. Shrikant Jichkar Punyatithi 02.06.23

Golwalkar Guruji Punyatithi 05.06.23

Review of the Development of Waranga Campus 17.06.23

Hon'ble VC Prof Tripathi with Waranga Campus Director **Prof. Penna** visited Waranga Campus. Construction of Academic Building geared up.
Prof. Madhusudan Penna Sir briefed regarding the construction work & developmental work in waranga. Hon'ble VC sir gave the instructions to speed up the construction work.

Lokarpan Samaroha Of Research scholars Hostel & Hon'ble Vice-Chancellor Bhavan

Hon'ble Governor Shri. Ramesh Bais ianugurating the Research Scholar Hostel & Hon'ble Vice Chancellor's Bhavanam. **Hon'ble VC Prof. Tripathi, Prof. Pathak, Hon'ble VC,** LBSNSU Delhi **Prof. Chande, Hon'ble Founder VC,** KKSU, **Registrar Dr. Ramchandra Joshi** present on the dias

Hon'ble VC Prof. Tripathi briefing about university praposals to Hon'ble Deputy Chief Minister of Maharashtra Shri. Devendraji Fadanvis

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi greeted Hon'ble Union Minister Shri. Nitinji Gadkari 09.07.23

A Courtesy visit to Hon'ble Shri. Chandrakantdada Patil, Minister of Higher & Technical Education Govt. of Maha. by Hon'ble VC Prof. Tripathi

Foundation Day 18.09.023

Hon'ble Founder VC Dr. Pankaj Chande addressing the gathering

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi delivering presidential address

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Hon'ble VC felicitating **Shri. Santosh Wadikar**, Deputy Engineer with **Best Employee Award**

Hon'ble VC Prof. Tripathi felicitating Finance & Accounct Section under the leadership of **Dr. Ramchandra Joshi**, Finance & Account Officer with his team with **Best Performance Award**

Visit of Principal Secretary to KKSU 05.07.23

A review meeting has been called by **Hon'ble Shri. Vikaschandra Rastogi**, Principal Secretary, Higher & Technical Education, Govt. of Maharashtra at KKSU's Waranga Campus. KKSU presented the Proposal for developmental plan and a thorough discussions was held with all the deans and officers. Hon'ble Rastogi sir gave important directions to chalk out the plan. He appreciated that KKSU is marching ahead under the leadership of Hon'ble VC Prof. Tripathi. **Hon'ble VC Prof. Tripathi** welcomed Shri. Rastogi sir and presented Bharatiya Panchanga Calender as the part of KKSU's IKS project.

KKSU's Affiliated Collage Union Meeting

A meeting with KKSU's affiliated collage union member's **Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi** chaired the meeting.

Bharatratna Dr. Panduranga Vaman Kane
Sanskrit Adhyayan Kendra, Ratanagiri Sub-Centre Program

KKSU's Ratnagiri Sub-Centre & MSFDA Jointly Organized **Faculty Development Program on Yoga for Holistic Health** from 27th to 31st August 2023. Hon'ble **Shri. Uday Samant**, Minister of Industries, Govt. of Maharashtra inaugurated the program. Hon'ble VC **Prof. Hareram Tripathi** chaired the seccion. **Dr. Dinakar Marathe,** Director Ratnagiri Sub-Centre gave introductory remarks.

KKSU Stars - Excelled in Competitive Exams 03.07.23

Hon'ble VC Prof. Tripathi congratulating students **Sumit Ambade, Amul Daharwal** who are successfully cleared competitive exams and appointed in various Government Offices. They gave credit to KKSU's Library and **Dr. Dipak Kapde**, Librarian for their valuable guidance and available serene space for the study.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

National Service Scheme - NSS Program 06.07.23

Hon'ble Registrar Dr. Joshi welcoming the **Shri. Hrudaynarayan Yadav**, PI, Ramtek

Chief Guest **Shri. Hrudaynarayan Yadav**, PI, Ramtek delivering the speech.

Sant. Gulabrao Maharaj Jayanti – Special Lecture 08.07.23

Abhinavbharati Campus organized special lecture on **Philosophy in Gulab Geeta.**
Speaker – **Prof. Madhusudan Penna**, Dean, Faculty of Indian Religion, Philosophy & Culture

7 Days Training Program on Jyotishashastra 19.07.23

Vedanga Jyotisha Dept organized **Seven Days Training Program on Jyotishashastra** free of cost for Sanskrit lovers.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Blessings from Shri Swaminarayana Temple, Nagpur 20.07.23

Reverend Swamijis from Swami Narayan Temple were visited to KKSU to give blessings to newly appointed **Hon'ble VC Prof. Tripathi sir**. All swamijis gave blessings, prasad to sir.

Competition on NEP-2020

Pictures of Students Participated in Competition

Induction Valedictory Program 31.07.23

Dand Prayoga practical by girl students of Gurukulam

"Yuvaspand" Program 27.07.23

Shri. Saurabh Khekde - serious interaction on Cracking UPSC with students

Mooc Workshop 25.08.23

Guest of Honor **Shri. Shirish Deopujari,** Samskrit Bharati addressing the gathering

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Waranga Campus 05-06.08.23

Visite **Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi, Prof. Chandkiran Saluja, Prof. Biharilal Sharma, Hon'ble VC SSV, Varanasi, Registrar Dr. Ramchandra Joshi** with respected officials visited and inspected the development of Waranga Campus. 06.08.23

"Meri Mati Mera Desh" Campaign 09.08.23

KKSU students taking oath regarding **Meti Mati Mera Mesh campaign** by NSS unit.

Dhishana Vakyartha Sabha 11.08.23

Students with faculties of Gurukulam at **Dhishana Vakyartha Sabha.** Dhishana is the platform to enhance the oratory, language skills with Vakyartha presentation skill.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Sanskrit speaking Training Program 10.08.23

Dr. Ramchandra Joshi deliverning the Sanskrit speech & motivated to speck Sanskrit to all the staff members of KKSU at the inaugural of 15 Days Sanskrit specaking Training Program

"Rudraparayan " 14.08.23

Rudraparayana was organized on the eve of Sharavana Month. **Hon'ble VC Prof. Tripathi** sir with wife performed the Abhishek Puja.

Independence Day 15.08.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi hoisting the **National Flag** at Abhinavabharati Waranga Campus

Shastra Bharati Lecture Series 14.08.023

Shri. Shankaranandaji , Akhil Bharatiya Sanghatan Mantri, Bharatiya Shikshan Manadal Delivering lecture on **IKS in Indian Education System**

SANSKRIT MAHOTSAVA 2023

Valedictory Program 13.09.23

Shri. Shirish Bhedasgaokar, Akhil Bharatiya Prachar Pramukh,. Sanskrit Bharati lighting the traditional lamp , other dignitaries look on

Release of Research Journal Shodhasamhita

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi with dignitaries releasing UGC Care Listed University Research Journal **Shodhasamhita,** edited by **Prof. Madhusudan Penna** & **Dr. Renuka.Bokare**

Release of Trimonthly Newsletter Vaidarbhi

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi with dignitaries releasing University Trimonthly Newsletter **Vaidarbhi,** Edited by **Dr. Renuka Bokare**

Release of Bharatiya Darshan Book

Dignitaries releasing **Bharatiya Darshan** Book edited by **Prof. Madhusudan Penna**

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Prakrit Conference 01.09.23

MoU signed between **KKSU & RTM Nagpur University** for academic and research collaboration in Sanskrit & Prakrit Studies

World Entrepreneurs Day 30.08.23

Commerce & Management Dept organized World Entrepreneurs Day.

Vastushastra Samvad 04.09.23

Vedanga Jyotisha Dept inititated **Loksamavad**

Shikshak Din Samaroh 05.09.23

Students organized Teacher's Day program

Press Conference 14.09.23

Press Conference was organized on the occasion of Lokarpan Samaroha. **Hon'ble VC sir** felicitating **Shri. Rahul Piprode**, Journalist, Sakal & **Shri. Sadiq Ali Qutubi**, Journalist, Navbharat.

Ganeshotsava 20.09.23

Ganapati Celebration – **Hon'ble VC Prof. Tripathi** performing Arati in Ganeshotsava celebration at Ramtek campus. Students enthusiastically celebrated Ganeshotsava with innovative ideas, performed Bhajan, various competitions with Mahaprasad at last day.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Dhishana Parishad 02.09.23

Dr. J. Shrinivasa, Director, Shastravidyagurukulam felicitating students with certificates for excelling in the Vakyartha Sabha.

Superannuation Program of Dr. Ramchandra Joshi 30.09.23

Dr. Ramachandra Joshi, Hon'ble Registrar superannuated on 30th September 2023. His administration skill, public contact, profound knowledge of university administration, rules & regualtions, vision for Finanacial mangement & revenue generation are appreciated by one & all. KKSU felicitated Dr. Ramchandra Joshi & Prof Lalita Joshi with gifts. University honored Dr. Joshi with the title ***"Suhrud Mitra"***: as he is a very generous, kind person always stood strong at the crucial moment of the Univesity and staff. Hon'ble VC Prof Tripathi expressed his emotions and said, "Dr. Joshi gave his best to the institution. KKSU is always remember him for his exemplary work. I wish him healthy and happy life ahead." Dr. Joshi gave all the credit of his tenure to the colleagues & staff. He expressed gratitude to all the former Vice-Chancellors Prof. Chande, Prof. Vaidya & Prof. Varakhedi along with present Vice Chancellor Prof. Tripathi for all the support and cooperation. Various depts. Of the University felicitated Dr. Joshi couple.

Outreach Program 21.08.23

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Swachhata Campaign 01.10.23

KKSU executed Swachhata Campaign to mark the **Gandhi Jayanti** under the guidance and presence of Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi. All the staff & students executed the campaign in Ramtek & Waranga campus both.

Two Week Capacity Building Program 03-17.10.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi felicitating **Prof. Shashikala Wanjari, Hon'ble VC NUEAP, Delhi**

Dhishana 13.10.23

Yuva Mahotsava 20.10.23

KKSU's Directorate of Student Welfare office celebrated **Yuva Mahotsava** a special event for Youths in which various competitions were orgnanized to explore the talents amongst youths. These were selections round for **Indradhanusya Mahotsava organized by Hon'ble Governor** sir office.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Inter Collegiate Sports Competitions 30-31.10.23

KKSU's Physical Education Dept organized Inter-Collegiate Sports Competition 2023 on 30th & 31st October. Various sports like Kabaddi, Kho-Kho, Athletics competitions were organized . 33 colleges & 600 students were participated in the competitions. **Prof. Madhav Adhikari,** Hon'ble Registrar Nepal Sanskrit University, Nepal was the Chief Guest. Hon'ble VC **Prof. Hareram Tripathi** extended all the support to the Sports Dept of KKSU.

International Conference on IKS – Inaugural Program 31.10.23

Hon'ble VC Prof **Ramesh Bharadwaj**, Maharshi Valmiki Sanskrit University inaugurating the Internatioanal Conference on Indian Knowledge System - Future Dimentions

Multi-Media Exhibition 02-03.11.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi observing the exhibition. Registrar Prof Pandey, Saurav Khekde, Field Officer, CBCC & PRO Dr. Renuka Bokare looking on

Workshop on Laws on Sexual Harrasment 03.11.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi felicitating Speaker **Advocate Dr. Ila Sudame,** Faculty at MNLU, Nagpur

Shastra Prabha 03.11.23

School of Shastric Learning organized Shastra Prabha

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Bharatratna Dr. Babasaheb Ambedkar Mahaparinirvan Din 06.12.23

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi explaining the **contribution of Dr. Ambedkarji**

Vikasit Bharat @2047 - 11.12.23

Prof. Krishnakumar Pandey, Hon'ble Registrar presenting his views on Vikasit Bharat & NEP 2020 at Rajbhavan, Mumbai

Yuvaspand Series 20.12.23

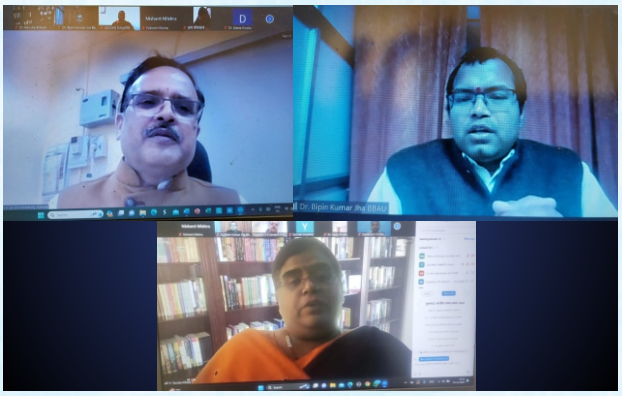

Public Relations Cell organized Yuvaspanda Lecture Series.

Geeta Jayanti 22.12.23

KKSU's Bharatiya Darshan Dept organized Sampurna **Geeta Recitations** and performed puja & aarati at last day.

Yuva Netruttva Workshop 20.12.023

National Service Scheme, KKSU organized one day workshop on Yuva Netruttva in collaboration with Vivekanand Kendra, Nagpur. All the students enthusiastically participated in the workshops.

Ratnagiri Sub-Center Launching Natyashastra Certificate Course

KKSU's Ratnagiri Sub-Centre launched Natyashastra Certificate Course for Drama lovers.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Mahatma Gandhi & Lalbahadur Shastri Jayanti 02.10.23

A P J Abdul Kalam Jayanti 15.10.23

Indira Gandhi Jayanti 19.10.23

Gita Jayanti 19.10.23

Pandit Nehru Birth Anniversary 14.11.23
Birsa Munda Jayanti 16.12.23

Bharatratna
Atal Bihari Vajpeyi Jayanti 26.12.23

Convenor – **Dr. Renuka Bokare**, PRO, KKSU

KKSU family is deeply saddened by the sudden demise of renowned Pali Scholar **Dr. Balchandra Khandekar**. KKSU felicitated him with the title ***"Palivibhushan."*** KKSU family deeply mourns the loss of him and participates in their family's grief. Hon'ble **VC Prof. Hareram Tripathi** expressed deep regret to his family. Om Shanti.

Inauguration of Jnaneshwar Bhavana & Dr. Kamalakar Totade Hall 19.01.24

Hon'ble Shri Nitinji Gadkari, Mrs Kanchantai Gadkari and other digitaries releasing the special volume on **Dr. Kamalakar Totade - Kamalanjali**

Hon'ble Shri Nitinji Gadkari & **Mrs Kanchantai Gadkari** & other dignitaris releasing KKSU's Newsletter **Vaidarbhi**

विद्वत् सप्तपदी - आनंदी आनंद 19.01.24

Glittering faces of the students & faculties itself depicted their overwhelming joy, happiness in the accompany of beloved **Hon'ble Vice-Chancellor Prof. Shrinivasa Varkhadi sir**. all the students will definitely be cherished this memory forever in their heart.

12th Convocation 06.03.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi & **Special Guest Prof Prahlad Joshi,** Hon'ble VC KBVSASU, Aasam, with all the Academic & Management Council members

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Two-Day Bhartiya Anuvad Karyashala 06.01.24

Dignitaries present at the inaugration of **Bhasha Anuvad Karyashala** in Collaborations with Bhartiya Bhasha Samiti, New Delhi

Three-day Motto Analysis Workshop 08-10.01.24

Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi felicitating **Acharya Vachaspati Mishra**, Former President, Uttar Pradesh Sanskrit Sansthan, Lucknow

Vidvatsaptapadī 11.01.24

GPS Map Camera
Ramtek,MH,India
SH 253, Ramtek, Ramtek, 441106, MH, India
Lat 21.389621, Long 79.309246
01/11/2024 10:48 AM GMT+05:30
Note : Captured by GPS Map Camera

3rd Vidvat-saptapadi of 2023-24, was organised by School of Shastric learning in Shastrarthashala. **Shri. Shirishji Bhedsagavakar**, is the chief guest of the program. **Shri. Sachin Divedi**, Assistant Professor for Vedanta in S.S.L.

Career Guidance Workshop 12.01.24

B.Ed 1st Year student **Vithal Ukarde** delivering speech on Swami Vivekandji

Special Lecture on the occasion of Swami Vivekananda Jayanti 12.01.24

Dignitaries paying homage to **Swami Vivekananda & Rajmata Jijabai**

State Level Shastra Competition 16.01.24

Prof. Ramsalahi Dwivedi, HoD, Vyakarana Dept, SLBSNSU, Delhi delivering chief guest address

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Hon'ble VC Prof. Tripathi briefing about university praposals to Hon'ble Deputy Chief Minister of Maharashtra **Shri. Devendraji Fadanvis**

A Courtesy visit to Hon'ble Shri. Chandrakantdada Patil, Minister of Higher & Technical Education Govt. of Maharashtra by **Hon'ble VC Prof. Tripathi**

A courtesy visit to **Hon'ble Shri. Udayji Samant,** Minister of Ministry of Industries Govt. of Maharashtra by **Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi.**

Hon'ble VC Prof. Tripathi greeted to Principal secretary **Hon'ble Shri. Santosh Kumarji,** Governor of Maharashtra.

A One - Day National Seminar on
"Mahakavi Kalidasa in Cultural Background" 20.01.24

Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi feliciating **Hon'ble Dr. Bhushan Kumar Upadhyay,** Sanskrit Scholar & former DG (Police)

Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi felicitating Hon'ble **Shri Ashish ji Jaiswal, MLA Ramtek**

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Seminar on Future Trends and Innovation in IOT 29.01.24

Chief Guest Prof Pankaj Ashtankar inaugurating the seminar by lighting the traditional lamp

One Day Seminar on Artificial Intelligence and Machine Learning 23.01.24

Prof. Vikas Mahatme delivering the the Special Lecture on AI organized by Copmuter Science Department.

Plantation drive 24.01.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi sir planted tree in Ramtek premises.

National Voter's Day 25.01.24

Students taking Oath on **National Voters Day**

Blood Donation Camp 06.02.24

Students participated in blood donation camp

Dr. K. R. Joshi's Memorial Lecture Series 30.01.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi delivering the presidential address & **Prof. Ramraj Upadhyay** speech on Veda & Kalpasutra

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Republic Day 26.01.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi unfurled the **National flag** at Abhinavbharti Waranga Campus. All Staff members present.

Saralmanak Sanskrit Workshop, Ramtek 10.02.24

Hon'ble VC Prof Hareram Tripathi, KKSU, Ramtek & **Hon'ble VC Prof Baidyanath Labh** Sanchi University of Buddhist - Indic Studies & Resource Person **Shri Kaushal Kishor Tiwari**, New Delhi distributing the certificate to participant

Saralmanak Sanskrit Workshop, Nagpur 11.02.24

Shri Kaushal Kishor Tiwari, Uttar Ksheshtra Shikshan Pramukh, Sanskrit Bharati, New Delhi delivering the special lecture

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Sankramanotsava 12-14.02.24

Dignitaries releasing the **Dhishana** -a Manuscript by students

Drama Competition 12-14.02.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi with Mentors **Prof. Parag Joshi, Mrs Shrivarda Malge-Pathak** & **Prof. Prasad Gokhale**, Director, BPD with team of students.

AISHE Workshop 23.02.24

AISHE workshop organized by KKSU for all the Nodal Officers of affiliated colleges of KKSU.

Workshop on Gender Equality 26.02.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi felicitating **Prof. Mrunalini Fadnavis**, Hon'ble former VC, Solapur University, Solapur

Marathi Bhasha Gaurav Din Program 27.02.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi with Mentors **Prof. Parag Joshi, Mrs Shrivarda Malge-Pathak** & **Prof. Prasad Gokhale**, Director, BPD with team of students.

Health Camp 12.03.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi felicitating **Dr. Gauri Pathak**, Eye Specialist at Ramtek

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Office-Yoga 12.03.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi delivering the presidential address

Late M.G. Vaidya's Memorial Special Lecture 21.03.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi felicitating **Respected Shri Sureshji Soni**

Shri Shankaracharya Vichargoshthi, Ramtek 27.03.24

Prof. Madhusudan Penna, Dean, Faculty of Indian Religion Philosophy delivering the opening remark

Strengthening Industrial Linkages 22.02.24

Dr. Dinkar Marathe exchanged MoU with MIDC

New Academic Collaborations 05.02.24

Hon'ble VC Prof. Hareram Tripathi & Hon'ble Registrar Dr Anjani Kumar Mishra, Ayodha University, Ayodha exchanging the **MoU.** Other digniatries present.

वर्ष २०२३-२४ मध्ये विश्वविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे आयोजित कार्यक्रम

Netaji Subhashchandra Bose & Shri Balasaheb Thakre Jayanti 23.01.24

Sant Sevalal Maharaj 19.02.24

Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti 19.2.24

P.P. Shri Golwalkar Guruji Jayanti 19.02.24

Sant Gadgebaba & Sant Ravidas Jayanti 24.2.24

Yoga for All

All participants doing Yogasan in Yoga Summer Camp at KKSU Ramtek campus

Asst. Prof. Sujata Dravekar, Deptartment of yog science giving details about Yoga Summer Camp held in KKSU Ramtek campus

राष्ट्रहिताय संस्कृतम्

NAAC A+

Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University, Ramtek

Administrative Building, Mouda Road, Ramtek - 441106, Dist. Nagpur (Maharashtra) India

Website : www.kksanskrituni.digitaluniversity.ac
Website : kksu.org

Kksanskrituni | Kksupro | @vishwavidalaya | kksuofficial | www.kksu.org